

are Venkateswara Library

& Book Stall

Shop No. 16-2-46/14/4, Surfekhas Paloo

Malakpet, Hyderabad-500 036,

త్రీమదాంధ్ర

బ్రహ్మవివర

మహాపురాణము

ప్రకృతిబిందము

50/2-84

1007

శ్రీమదాంధ్ర బ్రహ్మవైవర్త

మహాపురాణము

ప్రకృతి ఖండము

“కాయేన మనసా వాచా పరంభక్త్యా దివానిశమ్ ।

భజ సత్యం పరంబ్రహ్మ రాధేశం త్రిగుణాత్పరమ్ ॥”

రచయిత :

“పౌరాణిక రత్న”

శ్రీ మట్టుపల్లి శివసుబ్బారాయ గుప్త

పరిష్కర్త :

‘పండితకవిప్రియ’

బ్రహ్మశ్రీ చతుర్వేది అమరేశ్వరశాస్త్రి

ప్రకాశకులు :

శ్రీ మట్టుపల్లి జగన్నాథం

గుంటూరు.

ప్రథమ ముద్రణము

ప్రతులు 1200

శ్రీ సిద్ధార్థ చైత్రకుద్ధ పాద్యమి

ఉ గా ది

28—3—1979

ప్ర కా శ కు లు :

శ్రీ మట్టుపల్లి జగన్నాథం

మట్టుపల్లివారి వీధి, కొత్తపేట,

గుంటూరు-1.

ఫోన్ : 28827

SREE MADANDHRA BRAHMAVYVARTHA

MAHAPURANAMU

By

“POURANIKA RATNA”

SREE MATTUPALLI SIVA SUBBARAYA GUPTA

పుస్తకములు దొరుకుచోటు

శివా యింజనీరింగ్ కంపెనీ

స్టేషన్ రోడ్, గుంటూరు-522001.

ఫోన్ : 20827

ముద్రణము :

రఘు ప్రింటింగ్ వర్క్స్

గుంటూరు-522003.

శ్రీ రస్తు

ఓం నమః

శుభ మస్తు

శ్రీగణేశ్వరాయ నమః

అ త్మ ని వే ద న ము

మహావిష్ణోశ్చ మాతా త్వం మూలప్రకృతిరీశ్వరీ ।
 సగుణా త్వం చ కలయా నిర్గుణా స్వయమేవ తు ॥

జ్యోతిరూపా నిరాకారా భక్తానుగ్రహవిగ్రహా ।
 భక్తానాం రుచివైచిత్ర్యాన్నానామూర్తీశ్చ బిభ్రతీ ॥

మహాలక్ష్మీశ్చ వై కుణే భారతీ చ సతాం ప్రసూః ।
 పుణ్యక్షేత్రే భారతే చ సతీ త్వం పార్వతీ తథా ॥

తులసీ పుణ్యరూపా చ గంగా భువనపావనీ ।
 బ్రహ్మలోకే చ సావిత్రీ కలయా త్వం వసున్దరా ॥

గోలోకే రాధికా త్వం చ సర్వగోపాలకేశ్వరీ ।
 త్వయా వినాహం నిర్జీవో హ్యశక్తః సర్వకర్మసు ॥

(ప్రకృతి ఖండము అ ౪౪. శ్లో 44-48)

నీవు శ్రీమహావిష్ణువునకే జననివి, మూలప్రకృతిరీశ్వరివి, స్వయముగ ప్రాకృతగుణరహిత వై నను (నిర్గుణవై నను) నీకళచే సగుణ రూపమున సాక్షాత్కరించితివి. జ్యోతిస్స్వరూపణీ ! నిరాకారస్వరూపిణీ ! నీవు భక్తులననుగ్రహించుటకే స్వరూపము ధరించితివి. భక్తులవిభిన్నభావముల కనుగుణముగ నానారూపములను ధరించెదవు. వైకుంఠములో శ్రీమహాలక్ష్మి గను, సరస్వతిగను, నీవే విరాజిల్లెదవు. పుణ్యక్షేత్ర మైనభారతవర ములో సత్పు రుషులయొక్కజననివి నీవే. సతీపార్వతులరూపములో నీవే ప్రాదుర్భవించితివి. నీవే పుణ్యస్వరూపిణి వై నతులసివి, భువనపావని వై నగంగవు. నీవే నీకళాస్వరూప మున వసున్ధరవైతివి. గోలోకములో నీవే సమస్తగోపాలకుల కధీశ్వరి వె న

శ్రీరాధపు. నీవు లేనినేను నిర్జీవుడను, కర్మలొనరించుటలో అసమర్థుడను అని శ్రీకృష్ణభగవానుడు పలికెను.

సకలవిశ్వములందు రెండేరెండుపదార్థములు కలవు. అవియే జడ, చేతన ములు. పురుషుడే చేతనము, ప్రకృతియే జడము, పురుషుడు ద్రవ్య, ప్రకృతి దృశ్యము, పురుషుడు నిర్వికారము ప్రకృతి సాకారము; ఈరెండుదివ్యతత్త్వము లక్షరప్రత్యక్షములు, ఎవరైనను యీరెండుతత్త్వముల నంగీకరింపవలసినదే. ఈరెండింటిలో దర్శించువాడుద్రవ్య, సకలజగములరూపములో గోచరించునది దృశ్యము.

జీవులందఱు పరమాత్మయొక్క అంశస్వరూపులు. అగ్నికి, అగ్నికణము లకు భేదములేనట్లు జీవులు పరమాత్మకంటె భిన్నులుకారు. దృశ్యమగు జడ వర్గముకూడ ప్రకృతికార్యమే, కావున నది తత్వానుసారముగ ప్రకృతియే యైయున్నది. ఆయాద్యప్రకృతియే సాకారస్వరూపిణి.

కార్యకారణకర్తృత్వే హేతుః ప్రకృతిరుచ్యతే.

(శ్రీమద్భగవద్గీత 13-20)

“కార్యకారణముల కర్తృత్వమునందు ప్రకృతియే హేతు వనిచెప్పబడు చున్నది.”

ఆకార్యకారణము లనగానేమి ? ఆకాశము, వాయువు, అగ్ని, జలము, భూమి - యీయైదుభూతములు, శబ్దస్పర్శరూపరసగంధములుననునైదు విషయ ములు మొత్తమీపడింటినామమే కార్యము. అయిదుజ్ఞానేంద్రియములు (చేవి, కన్ను, చర్మము, నాలుక, ముక్కు), అయిదు కర్మేంద్రియములు - (వాక్కు, చేతులు, పాదము, మలవిసర్జనద్వారము, జననేంద్రియము), మనస్సు, బుద్ధి, అహంకారము ననునీపదమూడింటినామమే కారణము. ఆద్యప్రకృతి యగు నీశ్వరి యీకార్యకారణము లన్నింటికి ఆదికారణస్వరూపిణి. కావున ప్రకృతి నుండిప్రాదుర్భవించిన కారణముననే యీయనంతకోటిదృశ్యజగత్తులు ప్రకృతి స్వరూపములనబడినవి. ఆసకలలోకజననియొక్క దివ్యాఖ్యానమే శ్రీమదాంధ్ర బ్రహ్మవైవర్త మహాపురాణమందలి ప్రకృతిఖండము.

ప్రకృతి పురుషునియంశకాదు. ఆమె సాక్షాత్తుగా ఆయనశక్తి, శక్తి శక్తిమానులు భిన్నులుకారు. ప్రాకృతమహాప్రళయము సంభవించినపుడు సకల

దృశ్యజగత్తులు ఆద్యప్రకృతియందు లీనములగును. ఆనమయమునపరమాత్మతో ప్రకృతిమాతయే విరాజిల్లుచుండును, ఈదృశ్యజగత్తు లుండవు. వేదములలో, వేదాంతశాస్త్రములలో, యోగశాస్త్రములో, సాంఖ్యశాస్త్రములో అంబ అనాదియని, సాంతయని, నిత్యయని, కీర్తింపబడెను. ఆమె క్రియారూపిణి యైనప్పుడు సకలవిశ్వములుగ గోచరించును. అక్రియారూపిణి యైనపుడు ఆవ్యక్త రూపమున విరాజిల్లును. వ్యక్తరూపోత్పత్తి క్రమమేమనగా, మూలప్రకృతి నుండి పరమాత్మసంకల్పముచే సకలవిశ్వాధారు డగుమహావిరాట్పురుషుడైనశ్రీమహావిష్ణువు ప్రాదుర్భవించెను. తదుపరి మహతత్త్వ ముత్పన్నమయ్యెను. దీనినే సమష్టిబుద్ధి యందురు. సమష్టిబుద్ధినుండి సమష్టిఅహంకారము, సమష్టిఅహంకారమునుండి సమష్టిమనస్సు ఉత్పన్నములైనవి. ఈయహంకారమునుండి శబ్దస్పర్శరూపరసగంధము లనుపంచసూక్ష్మతన్మాత్రలుత్పన్నములైనవి. ఇవియే యింద్రియములకు గారణభూతములైనయర్థములనబడెను. కొందఱు ఇవిమహతత్త్వమునుండి ఉత్పన్నములైనవనిప్రవచించిరి, ఎట్లన్నను ఒక్కటే, సమష్టిబుద్ధి, సమష్టిఅహంకారము, సమష్టిమనస్సు - ఈ మూడును ఒకేయంతఃకరణముయొక్క విభిన్నావస్థలనానుములు. ఈపంచసూక్ష్మభూతములనుండి, అనగ తన్మాత్రల నుండి అయిదు జ్ఞానేంద్రియములు, అయిదు కర్మేంద్రియములు, ఆకాశాది స్థూలభూతములైనదు నుత్పన్నములైనవి. వీనియన్నింటినే దృశ్యజగత్తునిరి.

ఈవర్ణనవలన సకలజగత్తులకు గారణము ప్రకృతి యనిస్పష్టముగ సిద్ధమగుచున్నది. ఆప్రకృతియే మన మాతృదేవత. ఆప్రకృతికంటెనతీతుడు, పరమాత్మయు, పరంధాముడు, పరమేశ్వరుడు, చైతన్యస్వరూపుడు నైనఆజగన్నాధుడే మనతండ్రి. మనతల్లిదండ్రులవిశేషవర్ణనమే శ్రీమదాంధ్రబ్రహ్మవైవర్తమహాపురాణము. శ్రీకృష్ణద్వైపాయనవ్యాసభగవానుడు ప్రస్తుతప్రకృతిఖండములో ఆజగజ్జననియనంతరూపములను మంత్రస్తోత్రకవచారాధనాదులను, నృప్తిరహస్యాదులను, పరమభక్తులయుపాఖ్యానములను, యమదూర్వాసాదులు ప్రవచించినపరతత్త్వదివ్యోపదేశములను వర్ణించి సకలమానవాళికి మహోపకారమొనరించెను. తల్లినిగూర్చి విపులముగ దేలిసికొనుట ప్రతిబిడ్డయొక్క విధ్యుక్తధర్మమైయున్నది. ఆద్యప్రకృతిరూపమును సామాన్యవాక్కుతో వర్ణించుటసంభవము. వాక్కుకూడ ఆమెకార్యమే యైయున్నది. కావున ప్రకృతి

యనిర్వచనీయము. మనోబుద్ధ్యాదులుగూడ ప్రకృతికార్యములేకావున అవి కూడ నామెను దెలిసికొనజాలవు. ప్రకృతియచింత్యము, అతర్క్యము. ఇట్లు ప్రకృతి వాక్కు, మనస్సు, బుద్ధియొక్క విషయముకాకున్నను ఈసకలజగత్తులను దర్శించినచో నామెరూపము స్పష్టముగ గోచరించును. సకలవిశ్వము లామె రూపములే.

ప్రకృతిపురుషు లిర్వురువ్యాపకులే. కారణ మెల్లపుడు కార్యమందే వ్యాపించియుండును. మంచుగడ్డలో జలము వ్యాపించియున్నట్లు సకలవిశ్వము లందు ప్రకృతివ్యాపకత్వము స్పష్టముగ విదితమగును; కాని ఆతిసూక్ష్మ మైనకారణమున పురుషునివ్యాపకత్వము శీఘ్రముగ స్పష్టరూపముగ గోచరము కాదు. అందులకు ప్రకృతిమాత అనుగ్రహము కావలెను. ప్రకృతి కారణ మైయున్నది. కాని పురుషుడు అనగా ఈశ్వరుడు మహాకారణ మైయున్నాడు. ఆయనయే యీసకలవిశ్వములను ధరించియున్నాడు. ప్రకృతియందు ప్రకృతి కార్యమందు మహాకారణ మైనయీశ్వరుడు నిండియున్నాడు. ఎట్లనగా ఆకాశమునుండి వాయు వుత్పన్నమైయున్నది. కావున ఆకాశము వాయువు నందు వ్యాప్తమైయున్నది. వాయువునుండి తేజస్సు ఉత్పన్నమైనది; కావున తేజస్సునం దాకాశము, వాయువు రెండును వ్యాప్తములైయున్నవి. తేజస్సు నుండి జల ముద్భవించెను. కావున జలములో నాకాశము, వాయువు, తేజ స్సులువ్యాప్తములై యున్నవి. జలములనుండి పృథ్విఉత్పన్నమయ్యెను; కావుననే పృథ్విలో నాకాశము, వాయువు తేజస్సు, జలము ఈనాల్గుతత్వములు పరి పూర్ణములై యున్నవి. అట్లేవీనియన్నింటికి గారణస్వరూపిణి యైనప్రకృతి కూడ సర్వమునందు వ్యాపకమైయున్నది. శక్తిమంతు డైనపురుషున కీప్రకృతి శక్తిమాత్రమైయున్నది; కావున సకలమునకు మహాకారణమైన, చైతన్యమైన పురుషుడీప్రకృతియందు, ప్రకృతికార్యరూప మైనదృశ్యవిశ్వములందు వ్యాపించి యున్నాడు. ఆయనయే ఉపాదానకారణము, నిమిత్తకారణము నై యున్నాడు.

ఆద్యప్రకృతి యగుసీశ్వరీయే ఆసనాతనునిశక్తి మైయున్నది. శాస్త్రము నందు శక్తిశబ్దమునకు ప్రసంగానుసారముగ ననేకార్థములు ప్రవచింపబడెను. తాంత్రికు లీమెను పరాశక్తియందురు, విజ్ఞానానందఘన మైనబ్రహ్మమందురు. వేదశాస్త్రోపనిషత్పురాణాదులంగుగూడ శక్తి-శబ్దప్రయోగము దేవి, పరా శక్తి, యీశ్వరి, మూలప్రకృతిమున్నగు నామములతో బ్రవచింపబడెను. శక్తి

నామముతో బ్రహ్మము నుపాసించిన పరమాత్మప్రాప్తికలుగును. ఏకైక పరమాత్మతత్వమును నిర్గుణసగుణనిరాకారసాకారరూపములతో అనగా బ్రహ్మవిష్ణుశివశక్తిరామకృష్ణాద్యనేకనామరూపములతో భక్తులుపాసించుచున్నారు. ఈ రహస్యము నెఱింగి శాస్త్రములు, ఆచార్యులు, ప్రవచించిన మార్గానుసారముగ ఉపాసన మొనరించిన నిశ్చయముగ పరబ్రహ్మసాక్షాత్కారముకలుగును. దయాసాగరుడు, ప్రేమమయుడు, సగుణనిర్గుణరూపుడు నగు పరమేశ్వరుని సర్వాతీతునిగ, సర్వజ్ఞునిగ, సర్వశక్తిమంతునిగ, సర్వవ్యాపకునిగ, సంపూర్ణగుణాధారునిగ, నిర్వికారునిగ, విజ్ఞానానందఘనునిగ, పరబ్రహ్మయగ, పరమాత్మగ నెఱింగి శ్రద్ధాభక్తిపూర్వకముగ నిష్కామప్రేమతో నుపాసన మొనరించిన భగవత్ప్రాప్తినిశ్చయము, ఈయక్షరసత్యమునే వ్యాసదేవుడు శ్రీమద్బ్రహ్మవైవర్తమహాపురాణమందు నిరూపించెను.

ఆజగన్నాథుని నిర్గుణస్వరూపిణి యైనశక్తియే జీవులపై దయగలదియై స్వయముగ సగుణభావమును బొంది బ్రహ్మవిష్ణుమహేశ్వరాదిరూపములతో సృష్టిస్థితిప్రళయములను సంపన్నమొనరించుచుండును. ఆమె పరమాత్మచేతైతన్యమును బొంది సకలకారణములకు గారణమైనది. పరమాత్మ, పరాశక్తి యిర్వరుకాదు: ఒక్కరే. స్వయముగ అమ్మనుగూర్చి శ్రీకృష్ణభగవాను డిట్లుపలికెను.

త్వమేవ సర్వజననీ మూలప్రకృతిరీశ్వరీ ।

త్వమేవాద్యా సృష్టివిధౌ స్వేచ్ఛయా త్రిగుణాత్మికా ॥

కార్యార్థే సగుణా త్వం చ వస్తుతో నిర్గుణా స్వయమ్ ।

పరబ్రహ్మస్వరూపా త్వం సత్యా నిత్యా సనాతనీ ॥

తేజఃస్వరూపా పరమా భక్తా నుగ్రహవిగ్రహా ।

సర్వస్వరూపా సర్వేశా సర్వాధారా పరాత్పరా ॥

సర్వబీజస్వరూపా సర్వపూజ్యా నిరాశ్రయా ।

సర్వజ్ఞా సర్వతోభద్రా సర్వమజ్గలమజ్గలా ॥

(ప్రకృతి ఖండము అ. 66 శ్లో. 7-10)

నీవే విశ్వజనని వై నమూలప్రకృతియగునీశ్వరివి, నీవే సృష్ట్యారంభ సమయమున ఆదిశక్తిరూపమున విరాజమానురాలవై యుండి స్వేచ్ఛగా త్రిగుణాత్మికవైతివి. వస్తుతః నిర్గుణస్వరూపిణి వై ననీవు ప్రయోజనార్థమై సగుణవై నావు. నీవు బ్రహ్మస్వరూపిణివి, సత్యవు, నిత్యురాలవు, సనాతనివి.

పరమతేజఃస్వరూపిణివి, భక్తుల ననుగ్రహించుటకేరూపమును ధరించితివి. నీవు
సర్వస్వరూపిణివి, సర్వేశ్వరివి, సర్వాధారివి, పరాత్పరపు, సర్వబీజస్వరూపిణివి,
సర్వపూజ్యపు, ఆశ్రయరహితురాలపు, సర్వజ్ఞురాలపు, సర్వమంగళపు, మంగళ
ములకే మంగళస్వరూపిణివి.

బ్రహ్మరూప మైనయాచైతన్యశక్తికి రెండుస్వరూపములుకలవు;
నిర్గుణము, సగుణము. సగుణమందు రెండుభేదములు కలవు; ఒకటి నిరాకారము,
రెండుసాకారము. ఈపరాశక్తినుండే సకలవిశ్వము లుత్పన్నములై నవి.
అందుచేతనే ఈమెను జగత్ప్రసవయనిరి. ఈమె నుపనిషత్తులయం దిట్లు
వర్ణింపబడెను.

తస్యా ఏవ బ్రహ్మ అజీజనత్ ।
విష్ణురజీజనత్ । రుద్రోఽజీజనత్ ।
సర్వే మరుద్గణా అజీజనన్ ।
గంధర్వాప్సరసః కిన్నరా వాదిత్రవాదినః
సమంతా దజీజనన్ ।
భోగ్యమజీజనత్ । పర్వమజీజనత్ ।
సర్వశాక్తమజీజనత్ । అణ్డజం స్వేదజముద్భిజ్జం
జరాయుజం యత్కించైతత్ప్రాణీ స్థావరజ్జంగమం
మనుష్యమజీజనత్ । సైషా పరాశక్తిః ।

(బ్రహ్మచోపనిషత్)

ఆశక్తినుండియే బ్రహ్మ, విష్ణువు, రుద్రు లుత్పన్నులైరి. ఆమెనుండియే
మరుద్గుణములు, గంధర్వులు, అప్సరసలు, కిన్నరలు, అన్నివైపులనుండి యుత్ప
న్నులైరి. ఆమెనుండియే సమస్తభోగ్యపదార్థములు, అండజములు, స్వేదజ
ములు, ఉద్భిజ్జములు, జరాయుజములు, స్థావరములు, జంగమములు, మనుష్యా
దులు, సర్వమాపరాశక్తినుండియే యుత్పన్నములై నవి. ఆమెయేయాపరాశక్తి.

ఋగ్వేదములో తన్నుగూర్చి భగవతి యిట్లుపలికెను.

అహం రుద్రోభిర్వసుభిశ్చరామ్యు-
హమాదిత్యైరుత విశ్వదేవైః ।
అహం మిత్రావరుణోభా బిభర్ష్యు-
హమిన్ద్రాగ్ని అహమిశ్వనోభా ॥

(ఆప్తకము. 8-7-11)

“నేనే రుద్రాదిత్యాదివిశ్వదేవులరూపములో సంచరించుచున్నాను. అట్లే మిత్రావరుణ, ఇంద్ర, అగ్ని, అశ్వినీకుమారాదిరూపముల నుధరించి యున్నాను”.

బ్రహ్మసూత్రములలోగూడ నిట్లు చెప్పబడి యున్నది - “సర్వోపేతా తద్దర్శనాత్” “అనగా పరాశక్తి ప్రత్యక్షముగ జూడబడునుగాన సర్వసామర్థ్య యుక్తమై యున్నది”. బ్రహ్మము శాస్త్రములలో స్త్రీలింగపులింగ నపుంసక లింగములుగ వ్యాఖ్యానింపబడెను. కావున మహాశక్తి నామముతోగూడ బ్రహ్మోపాసన మొనరింపవచ్చును. శ్రీరామకృష్ణ పరమహంస ఆ పరబ్రహ్మ మును తల్లిగా, భగవతిగా, శక్తిగా, ఆరాధించి తరించెను. ఎందఱో మహానుభావులు పరబ్రహ్మమును పరాశక్తిగా భావించి ఆరాధించి విజ్ఞానా నందమును దై నపరమాత్మారాధనమును సంపన్నమొనరించిరి. ఆ పరబ్రహ్మ మును మహాశక్తిరూపములో శ్రద్ధాభక్తులతో, ప్రేమతో, నిష్కామభావముతో నుపాసించిన పరబ్రహ్మమైన పరమాత్మప్రాప్తి నిశ్చయము.

ఎందఱో మహాత్ము లీయాద్యప్రకృతిని స్లోదిసీశక్తి యందురు మహేశ్వరి, జగదీశ్వరి, పరమేశ్వరి యని యీమెనే కీర్తింతురు. లక్ష్మీ, సరస్వతి, దుర్గ, తులసి, మంగళచండి, మనసా, స్వధ, స్వాహా, దక్షిణ, మొదలగువా రందఱీ శక్తిరూపములే. మాయ, మహామాయ, మూలప్రకృతి, విద్య, అవిద్య మొద లగునవన్నియు నీమె రూపములే.

పరమేశ్వరుడు శక్తిమంతుడు. పరమేశ్వరి ఆయనశక్తి. శక్తిమంతుడు, శక్తి వేటుగా గోచరించుచున్నను ఒక్కటే యని తెలిసికొనవలెను. అగ్ని యొక్క దాహకశక్తి అగ్నికంటె భిన్నముకానట్లు ఈ సకల విశ్వస్వరూపిణియైన శక్తి శక్తిమంతునిచే పరిపూర్ణయై ఉత్పత్తిస్థితి ప్రళయముల నొనరించుచున్నది. కావుననే ఈ సత్యమును దెలిసికొనిన మనీషులు శక్తిమంతుని, శక్తిని ఉపాసించును. ప్రేమస్వరూపిణి యైన ఆద్యప్రకృతియే భక్తులను సుగమముగ భగవంతుని చెంతకు జేర్చగలదు. అందులకే కొందఱు అమ్మనాశ్రయించి శీఘ్ర ముగ బరమాత్మను జేరిరి. తల్లి యనుగ్రహింపనిదే బిడ్డ తండ్రి నెట్లుగుర్తింప గలదు ? ప్రస్తుతప్రకృతఖండములో సుయజ్ఞు డనురాజు (రీ4వ అధ్యాయము) అమ్మ నాశ్రయించి పరమాత్మను జేరుకొనెను. సమాధి యనునైశ్యుడు భగవతి నారాధించి యామె యనుగ్రహమును బొంది పరంధామము జేరెను.

ప్రకృతిఖండమంతయు అమ్మయొక్క వివిధదివ్యరూపములతో నిరూపింపబడినది. పాఠకులు తల్లియొక్క యథార్థస్వరూపము నెఱింగి మంత్రస్తోత్రధ్యానకవచారాధనాదులతో అమ్మ నుపాసించి భవబంధవిముక్తులై పరమాత్మను జేరెదరుగాక !

త్వరలోనే శ్రీమదాంధ్రబ్రహ్మవైవర్తమహాపురాణమందలి తృతీయ ఖండ మైనగణపతిఖండమును, చతుర్థఖండ మైనశ్రీకృష్ణ జన్మఖండమును ముద్రించి మీకు సమర్పింపగలము.

కాశయుక్తివై శాఖబహుళదశమీ (31-5-78) శుభదినమున అనగా శ్రీహనుమజ్జయంతినాడు శ్రీశ్రీశ్రీవాసవీ కన్యకాపరమేశ్వరీ దేవస్థాన (గుంటూరు) ప్రాంగణములో తల్లినమక్షమున శ్రీశ్రీశ్రీ జగద్గురు పుష్పగిరి శంకర పీఠాధీశ్వరులుపరమహంస పరివ్రాజకాచార్యులు నగుశ్రీమదభినవోద్ధండ విద్యానృసింహ భారతీస్వామిపాదులు శ్రీమద్రబ్హమవైవర్త మహాపురాణసార సంగ్రహమును మొదటి గ్రంథము నావిష్కరించిరి. శ్రీమదాంధ్రబ్రహ్మవైవర్త మహాపురాణమునకు సంబంధించిన మొదటిభాగ మైనబ్రహ్మఖండమును శ్రీ కాశ యుక్తి శ్రావణ కృష్ణాష్టమి (శ్రీకృష్ణజయంతి) శుభదినమున (26-8-78) శ్రీశ్రీశ్రీ వాసవీ కన్యకాపరమేశ్వరీదేవస్థాన ప్రాంగణములో అంబ దివ్యసముఖమున శ్రీగౌడీయ వైష్ణవమత యతీంద్రు లై నత్రిదండిస్వామిశ్రీభక్తివిజయవిష్ణుమహారాజుగారు ఆవిష్కరించిరి. నేడు శ్రీమదాంధ్రబ్రహ్మవైవర్తములోని రెండవ భాగమైన ప్రకృతిఖండమునుముద్రించి సమర్పించుచున్నాము. అష్టాదశమహాపురాణములలో పదియవది, భగవంతుని పరిపూర్ణ బ్రహ్మస్వరూపమును ప్రతిపాదించినది, శ్రీకృష్ణద్వైపాయన వ్యాసదేవునిచే పదునెనిమిదివేల శ్లోకములలో ప్రవచింపబడినదియు నైన శ్రీమద్రబ్హమవైవర్త మహాపురాణమును భాషాంతరీకరించుట, ముద్రించుటయన్న సామాన్యవిషయముకాదు. ఈవిషయమున నావంటిసామాన్యవ్యక్తిని గూర్చి యికచెప్పనదేమి? ఈమహాగ్రంథానువాదము కేవలము భగవదనుగ్రహము చేతనే సమకూడినది. ఇచట నావిషయము కొంతప్రస్తావించుట సముచితమని భావించుచున్నాను.

1976 జనవరి 22 వ తేదీనాటి తెల్లవారుజామున స్వప్నములో సచ్చిదానందస్వరూపుడు, అష్టభుజుడు నగుశ్రీకృష్ణభగవానుడు దర్శనమొసంగి తనకు తనచామమునకు, రూపమునకు, ధామమునకు, చరితమునకు భేదము

లేదనియు, శ్రీమద్భ్రహ్మవైవర్తమే తాననియు, దాని నాంధ్రీకరించి ప్రచార మొనరింపవలసినదనియు న న్నాదేశించెను. అంతేకాక మద్గతచిత్తుడవు, మద్భక్తుడవు, నన్నే పూజించువాడవు, మత్పరాయణుడవు కావలసిన దనియు మేఘగంభీరస్వరముతో బలికి యంతర్ధానముచేందెను. సామాన్యుడ నగునే నెక్కడ? భగవదభిన్నస్వరూప మైనశ్రీమద్భ్రహ్మవైవర్తమహాపురాణమెక్కడ యనిమిన్నకుంటిని. ఈ స్వప్నమువచ్చిన సరిగ నెలరోజులతరువాత అనగా ఫిబ్రవరి 22వ తేదీనాడు నాకు స్కూటరు ప్రమాదము సంభవించి కుడిచేయి విరిగి పోయినది. చికిత్సాలయమున 'ఆపరేషన్' నిమిత్తమై చేర్చబడితిని. 24 వ తేదీన ఆపరేషన్ థియేటరులో నాపరిస్థితి విషమించినది. ఉదయము 6 గంటల నుండి మధ్యాహ్నము 2 గంటల వఱకు ప్రముఖు లైనపలువురు డాక్టర్లు నా ప్రాణములను రక్షించుటకు మిగులప్రయత్నించి నాయందాశలు వదలిరి. అట్టి సమయమున నష్టభుజయుక్తు డైనశ్రీకృష్ణపరమాత్మ మరల సాక్షాత్కరించి వెనుకటి తనయాదేశమును జ్ఞాపకము చేసి, వెంటనే శ్రీమద్భ్రహ్మవైవర్త మహాపురాణము నాంధ్రీకరింపవలసినదిగా నాదేశించి యంతర్హితుడయ్యెను. భగవన్నామస్మరణ మొనరించుచు లేచికూర్చుంటిని మరణాసన్నుడనైన నేను పునర్జీవితుడనగుట కాంచి వైద్యులతోగూడ బంధుమిత్రు లందఱు హర్షామోదములనందిరి.

పిమ్మట మూలసంస్కృతగ్రంథమును పూనానుండి తెప్పించి అనువాదముచేయసాగితిని. భగవత్కృపవలన నాలుగుమాసములలో తదేకదీక్షతో గ్రంథానువాదమును బరిసమాప్త మొనరించితిని. అనంతరము భగ్న మైననా దక్షిణకరము యథాస్థితి నొందినది.

'మాతృదేవోభవ, పితృదేవోభవ' అను సూక్తుల ననుసరించి భగవత్సేవాకింత మైననా కీజన్మము నిచ్చిన నాతల్లిదండ్రు లగుశ్రీమతి వేంకట మహాలక్ష్మమ్మ శ్రీజగన్నాథముగార్ల కాజన్మాంతము నేను ఋణపడి యున్నాను. దానశీలురు, జ్ఞానవైరాగ్యసంపన్నులు, పుణ్యమూర్తులు, భగవద్భక్తి యుతులు నగువారియనుగ్రహవిశేషముచే నా కీమహాత్కార్య మొనరించు యదృష్టము లభించిన దనిచెప్పికొనుట కెంతయో గర్వపడుచున్నాను. నేడు నా జననీజనకులే యీ గ్రంథము నావిష్కరించుట నా పురాకృతసుకృతముగా భావించుచున్నాను.

ఆధ్యాత్మికచింతనలోను, గ్రంథానువాదములోను నెట్టి యాటంకములు కలుగకుండగ నత్యంతాదరముతో నా కనేకవిధముల సహకరించిన నాశ్రీమతి శ్యామసుందరికి, కుమారు లగు 'యదువీరరంగధామ్, శ్రీనివాసశరణ్, నాగచుల్లి కార్జును'లకు శ్రీకృష్ణభగవాను డాయురారోగ్యైశ్వర్యాదులను బ్రసాదించుగాక !

పుత్రికాసంతానరహితుడ నగునా యనేకజన్మల సుకృతవశమున నేటి కాలమునకు శ్రీమదాంధ్రబ్రహ్మవై వర్తమహాపురాణకన్య మాయంట జన్మించినది. ఇట్టియీమెను శేషచలవాసుడు, విమలరవికోటిసంకాశుడు, సర్వజగన్నివాసుడు, కలితలక్ష్మీశుడు నగుశ్రీవేంకటేశ్వరవిభునకు సమర్పించుకొనుచున్నాను. ఇట్టి దేవాదిదేవుడు నా కల్లుడుగ లభించి నన్ను, నావంశమును చరితార్థమొనరించినాడు. అట్టి యనంతకల్యాణగుణనిలయు డగుశ్రీవేంకటేశ్వరస్వామి కనన్యభక్తితో సాష్టాంగదండప్రణామము లర్పించుచున్నాడ. బ్రహ్మ కడిగిన నాదేవాదిదేవుని దివ్యచరణారవిందములను కడిగి కన్యాదానమొనరించిన నా సౌభాగ్యము నేమని చెప్పికొనగలను ?

నాయీ మహాత్కార్యమునకు దోడ్పడినమహానీయు లెందఱో గలరు. వారిలో బ్రథములు 'పండితకవిప్రియ'బిరుదాంచితులు, అగ్రహారోపహారేత్యా తాదిబహుగ్రంథకర్తలు, బహుగ్రంథపరిష్కర్తలు నగుబ్రహ్మశ్రీ చతుర్వేది అమరేశ్వరశాస్త్రిగారు. వారికృషి బహుధా ప్రశంసనీయము, వారికి నా హృదయపూర్వక నమస్సులు.

లాక్షణికశిరోమణులు, దర్శనాచార్యులు, మహాపాధ్యాయులు, అభినవపండితరాయలు, అభినవభారతి మున్నగుననేకబిరుదాంచితులు ; నాట్యవేదము, భావప్రకాశము, ఏకావళి, ప్రతాపరుద్రీయము, నవరసగంగాధరము నృత్తరత్నావళిమున్నగుబహుగ్రంథకర్తలునగు బ్రహ్మశ్రీ జమ్మలమడుక మాధవరామశర్మగారు నా కీగ్రంథానువాదసమయమున నెన్నియోసలహాల నొసరిరి. దురూహము లగువిషయముల నెన్నింటినో నాకు విచరించిచెప్పిరి. ప్రార్థింపగనే నామాటమన్నించి భావవివర్తమను పేరుతో వారి యమూల్యాభిప్రాయమొసంగిరి. వారికి నాహృదయ పూర్వకనమస్సులు.

శ్రీశంకరాచార్యులు, నృసింహపురాణము, జైవధర్మము, శ్రీమద్భాగవతము, శ్రీకృష్ణార్ధవసంవాదము మున్నగు బహుగ్రంథకర్త లగుశ్రీజన్నాభట్ల

వాసుదేవశాస్త్రిగారు ఈగ్రంథముద్రణమునందును, భాషావిషయమునందును, ననేకవిధము లగుసలహాలనిచ్చుచు నెంతగనో తోడ్పడిరి. వారికి నాహ్లాదయ పూర్వక ధన్యవాదములు.

నా యనువాదమును సుందరముగను, నిర్దుష్టముగను వ్రాసిన చిరంజీవి ఎల్లాప్రగడ రంగనాయకుల కాయురారోగ్యైశ్వర్యాదులను బ్రసాదించుగాక యని శ్రీకృష్ణభగవానుని బ్రార్థించుచున్నాను.

అయాచితముగనే గ్రంథముద్రణమున కార్థికసాహాయ్యమొనరించిన సహృదయుల కందఱకు నా మనఃపూర్వకధన్యవాదములు. వారికి శ్రీకృష్ణ భగవాను డాయురారోగ్యైశ్వర్యాదులను బ్రసాదించుగాక !

ఈమహాగ్రంథమును నిర్దుష్టముగ సకాలములో ముద్రించి యిచ్చిన 'రఘు ప్రింటింగ్ వర్కుస్' అధిపతులకు నా హ్లాదయపూర్వక ధన్యవాదములు.

డి. 12-11-77 నుండి అవిచ్చిన్నముగ ప్రతిదినము సాయంసమయమున ఏడుగంటలనుండి తొమ్మిదిగంటల వరకు శ్రీమదాంధ్రబ్రహ్మవైవర్త మహా పురాణమును ప్రవచన మొనరించుటకు నాకవకాశమొసంగిన శ్రీ శ్రీ శ్రీ వాసవీ కన్యకాపరమేశ్వరీ దేవస్థానముయొక్క ధర్మకర్తలసంఘము (గుంటూరు) నకు, ధర్మకర్తల సంఘాధ్యక్షులైన శ్రీచంద్రపాటి వేంకటేశ్వర్లు C. A., గారికి, దేవాలయ సేవకవర్గమునకు నాహ్లాదయపూర్వక ధన్యవాద ములు తెల్పుచున్నాను. వీరియొక్క అపూర్వసహకారముచే ప్రతిదినము అసంఖ్యాకులైన భక్తజనులు శ్రీమదాంధ్రబ్రహ్మవైవర్త మహాపురాణా మృతమును గోలగలుగుచున్నారు. వీరందఱిని ఆపరమాత్మ ఆయురారోగ్య ఐశ్వర్యాదులను, భక్తిజ్ఞాన వైరాగ్యములనొసంగి సదా రక్షించుగాక.

ఇట్లు,

భక్తజన దాసానుదాసుడు,

మట్టుపల్లి శివసుబ్బరాయ గుప్త

భావవివర్తము

బ్రహ్మవైవర్తమహాపురాణమునకు సంబంధించిన మొదటిభాగము ప్రకటితమైనది. ఇది ప్రకృతిఖండము. బ్రహ్మపదారంభము గలపురాణములలో బ్రహ్మవైవర్తమహాపురాణమునకు కొంతవిశిష్టతకలదు. ఆవిశిష్టత శివగుప్తకు ప్రబోధహేతువు అయినది. ఇది ఒక శివవైవర్తము, గుప్తవైవర్తము, శివగుప్త ఈ విధముగ వ్రాయుటకు తగినసామర్థ్యము కలవాడేనా? అర్హమైన విద్యావ్యాసంగ మొనరించెనా? తగిన విద్యావైదుష్యము కలవాడేనా? ఈ ప్రశ్నలు నాకు కాబట్టవు. ఒక అపూర్వ మైనస్ఫురణమువలన కళ్యాణభావగుప్త మైనబ్రహ్మవైవర్తము నిట్లు నిరూపించెను. బ్రహ్మవైవర్త పరిమితిని గుఱించి, విశిష్టతను గురించి దీనితరువాత భాగములో పాఠకులు భావింపగలరు.

ప్రకృతిఖండము ప్రశ్నోత్తరరూపముగ భాసించును. గురుశిష్యరీతి సాంప్రదాయికమైనట్టిది. ఇది యిందు స్పష్టముగనున్నది. ఇది పాఠకులకు ప్రబోధహేతువు. కళ్యాణపత్రికా కార్యసాఫల్యము దీనిలో గోచరించును. ఆయా విశిష్టగ్రంథములను వ్యాసంగమొనరించినవారు దీనిలో సాఫల్యమును భావింతురు. ఈ ప్రకృతిఖండభావనముచేయగా, పతిపత్నీభావము ఉపనిషత్తులలో నిరూపితమైనట్టిది మనస్సులో స్ఫురించును. ప్రకృతి యనునది శాక్తేయ ప్రకృతి, శైవప్రకృతి, సాంఖ్యప్రకృతి, వేదాంతప్రకృతి వేఱువేఱుగ గోచరించును. శివగుప్త దీనిలోని వైష్ణవప్రకృతిని హృదయంగమము చేసికొనెను. బ్రహ్మవాదుల ప్రకృతి మాయారూపము, మిథ్యారూపము. నానాప్రకృతుల స్వరూపపరిష్కారము ఇందలిది వైష్ణవప్రకృతిలోనున్నది. ప్రకృతినర్వస్వమునకు శ్రీకృష్ణపరత్వము దీనిలో ప్రతిపాదితమైనది. ముందుగ కృష్ణపారమ్యము భావించినగాని గ్రంథావగాహన మొనరింపరాదు.

కథామార్గమున తత్త్వము నిరూపించుట భారతీయుల చిరంతనపద్ధతి. కథకొఱకై కథయుండదు. తత్త్వమునకై కథయుండును. మిత్రసమ్మితములైనపురాణములలో నిదియే తత్త్వము. కావుననే కొన్నికొన్నికథలు నానాపురాణములలో, నానావిధములుగ నున్నను పాశ్చాత్యులవలె భారతీయులు వ్యాకోపము పొందరు. సూత్రప్రాయముగ నొకవిషయమును నిర్దేశించి దాని

వ్యాఖ్యాప్రాయముగ కథను, తత్త్వమును పురాణములు నిరూపించును. దగ్గర నున్న మిత్రుడు కర్తవ్యమును, అకర్తవ్యమును నేరుగాచెప్పడు. కథా వ్యాజమున చెప్పును. ఆవిశేషమే దీనిలో నున్నది. నారదుడు ఒకప్పుడు సనత్కుమారుని సన్నిధికేగెను. నేను విద్యావిదుడనే కాని బ్రహ్మవిదుడను కాను. కావుననే దుఃఖపడుచున్నాను. నాదుఃఖతరణోపాయమును మీరు నిర్దేశింపుడు. నారదా! నీ వేమిచదివితీవి? వేదములను, జ్యోతిర్విద్య, వాకో వాక్యము, సర్పవిద్యా దేవవ్యజన విద్య, పురాణము, ఇతిహాసము, నక్షత్రవిద్య మొదలగు వానినన్నిటిని చదివితీనికాని దుఃఖముపోలేదు. ఈ కథనముతో పురాణమున్నది.

ఆ పురాణమే యీపురాణమా? అది యఖండమైన మహాపురాణము, యిది ఖండలకాత్మకమైన పురాణము, ఇంతగా నారదుడు చెప్పినను 'నామైవ ఏతత్' అని సనత్కుమారు డనెను, ఈ నామముకన్నను కలదా? కలదు. ఇదుగో 'భూమ' అనిచెప్పి పదునాఱుసోపానములను జూపెను. ఇది ఉపవిష ద్విద్యాతత్త్వము. ఆతత్త్వమే ఈ వైవర్తముననున్నది. శ్రీకృష్ణుడు 'భూమ' పదమున నిర్దేశింపదగినవాడు. ఇందలి వైష్ణవము సృష్టిప్రక్రియ సర్వవైష్ణవు లామోదించునది అవునా? పాంచరాత్రాగమములు కలవు. సాత్వతసంహిత కలదు. దానిలోని రీతివేఱు. ఇందలిరీతి వైవర్తరీతి. శివసుబ్బరాయగుప్త తెలుగురచనలో అచటనచట కొన్నికొన్ని అంశములు పూరణాపేక్షములుగ నున్నవి. ఇది శివభావనముననుకలదు. అపుడు సంస్కృతమావశ్యకమని శివ గుప్తయు భావించును. పరాత్పరుడైన శ్రీమన్నారాయణుడు సర్వాతీతుడు, వీరికిని గోచరింపడు. వాసుదేవ, ప్రద్యుమ్న, అనిరుద్ధ, విష్వక్సేనరూపమైన వ్యూహ చతుష్టయముకూడ భాసింపదు. మూడవదియైన బ్రహ్మసృష్టిలోని భగవానుని అవతారభావము గ్రంథములలో వర్ణితమైనందున, గోచరించి నట్లనిపించును, కాని వాస్తవముగ నదియు భాసింపదు. భగవల్లీలలు ఆయా గ్రంథములలోని విశేషములతో సమాప్తములు కాలేదు. అవి అనంతలీలలు, సర్వబ్రహ్మాండభాండవ్యాప్తములు. నాల్గవదియైన అంతర్యామి స్వరూపము, సాధకులకు తెలియును. కాని తెలిసినట్లుండదు. దోమలో, ఏనుగులో, మానవులలో, దానవులలో, నరులలో, వానరులలో అంతటను అంతర్యామిగ పరమాత్మయున్నాడని లోకజీవులు భావింపలేకున్నారు. ఇక సాధకజీవులకు గతి

యేమి ! అర్చావతార విగ్రహము డై నపరమాత్మయేగతి. ఈ గతిని శివసుబ్బ
 రాయగుప్త గుర్తించి దీనిలో నిరూపించెను. అన్యాయవైష్ణవములలోని
 తత్త్వమునుగూడ నీవైవర్తానుసారముగ సమన్వయింపవచ్చునని శివసుబ్బ
 రాయగుప్త భావించెను. ప్రకృతిఖండములోని నానావిధ గ్రహములలో
 జీవరాశికలదా? అనేకులు సందేహింతురు, ఇది చదివినపుడు సందేహింపనక్కర
 లేదు. విశ్వాతీతముగ విశ్వోత్తీర్ణమగు తత్త్వమున్నది. ఈ విశ్వము గర్భోద
 కముచే వ్యాప్తమైయున్నది. గర్భోదకతీరమునందు జ్యోతిర్మయరూపులు,
 అనంతకోటి సంఖ్యాకులు మహాసమాధిమగ్నులై యున్నారు. వారియనుగ్రహము
 ఒకింత ఈ శివగుప్తపై ప్రసరించెనని నావలె అందఱును భావించురు. మహా
 విరాడ్రూపము, క్షుద్రవిరాడ్రూపము సర్వము సమన్వయించి గుర్తించుటకు
 దీనిలో ఉపాయమున్నది.

వైష్ణవతంత్రములలో నిరూపితమగు సృష్టిదీనిలోనున్నది. ఈసర్వము
 కూడ ఒకానొకవిధమైన ఉపాసనము. ఉపాసనమునకు మంత్రము, యంత్రము
 కావలెను. తేత్ర తీర్థ దేవసన్నిధి కావలెను. ఇవన్నియు కావలెనని శివగుప్త
 భావించి, కావలయు వానిని సంగ్రహించి దీనిలో నిరూపించెను. అచటనచట
 దీనిలో మంత్రకథనము, స్తవమున్నది. అది భక్తులొనరించిన స్తవము. అది
 కేవలము స్తవముకాదు, మంత్రాత్మకమైన విన్యాసము. అనేకులు ఆ స్తవమును
 పారాయణమొనరించి పవిత్రులై నారు. వారిపారాయణమును మనకును
 వారందించిన పవిత్రతకల్గును. కావుననే శివగుప్త అప్పుడప్పుడు సాధకజన
 అనుగ్రహదృష్టితో మంత్రయంత్రతంత్రములను నిర్దేశించుటకలదు. ఏవం
 ప్రాయములైన రహస్యములను చెప్పరాదు, చెప్పవచ్చును, ఎవరికి చెప్ప
 వచ్చునో శివగుప్తకు తెలియును, తానునిర్దేశించి చెప్పెను.

వేదాంతవాదములను సమన్వయించుటకు వ్యాసభట్టారకుడు బ్రహ్మ
 సూత్రము రచించెను. దానిపై భాష్యములు వేదాంతార్థములను నిశ్చిత
 మార్గమున భావింపజేయుచున్నవి. పురాణములను, ఉపపురాణములను సమన్వ
 యించి యేకమార్గమున సంభావించుటకు పురాణసూత్రమును భట్టారకుడు
 రచింపలేదేమి ! అట్లు రచనచేసియున్నచో మనకు భావవైకల్య మేర్పడదు
 కదా ! ఈవైవర్తమును భావించి పురాణసూత్ర సమున్మేష మొనరింప
 వచ్చునా ? పురాణబ్రహ్మవాదు లాలోచింపవలెను.

భారతదేశమున తీర్థ, క్షేత్ర, దేవపవిత్రతాభావనమున్నది. అన్యదేశములలోకూడ నదులు, పర్వతములు, ప్రదేశములు యెన్నెన్నో విశేషములుకలవు కదా ! పానినికూడ పవిత్రముగా భావనముచేయుటకు, దేవస్థలములుగ గుర్తించుటకు దీనిలోని భక్తిప్రధానతాసూచకములగు అర్థవాదరీతులు సహకరింపవచ్చును. ఆయాదేవతానుకూల భావనారీతి దీనిలోనున్నది. నదిని నదిగా అమ్మయముగా భావింపరాదు; అదియొకశక్తివిశేష విలాసమనియే భావింపవలెను. ఇట్లు భావించిన శివగుప్త తన భావవైశిష్ట్యమును అటనట సూచించెను. కలిలో ధర్మనాశము వచ్చినది, దేవాయతనశక్తి అంతర్హితమైనదా ! అచటమంత్రశక్తులు లుప్తములైనవా ! యంత్రప్రభావము నష్టములైనవా ! అయినచో మనగతియేమి ? ఈసర్వము కల్మషవాహమని, మనమాప్రవాహమున కొట్టుకొనిపోవలసినదేనా ? ఇట్టి పరిస్థితులలో శివగుప్త గంభీరముగ నిలబడి పలుకును, యుగాంతమింకనురాలేదు. ఈలోపుగ ఈగంధనిర్దిష్టములైన విశేషములను అనుసంధానించినచో, సాధకులధీరులుకారు. సత్యయుగ మావిర్భవించును. ఇతర పురాణముల సంవాదము నన్వేషించి దీని నిగూఢాఖ్యానమును గుర్తింపవచ్చును, పురాణములలోనుండు కథలు, ఆఖ్యాయికలు, గాథలు, కల్పశుద్ధివిశేషములు విభాగదృష్టితో స్వీకరించినచో, సాధకులకు ఆక్షేపింపవలెనన్న భావముకలుగదు, కథలలోనన్నిటను తత్వమాలోచనీయముకాదు ! కాని లోకముదానిని గుర్తింపదు, గుర్తింపదని గుప్తశివుడు గుర్తించెను. అందుకై ఆయాస్థలములలో స్తోత్రములను నిబంధించెను. గోలోకములోని విశేషములను విశేషముగ నిందు దర్శింతును. దానికి తొకికమైన స్వరూపాఖ్యానమున్నది. ఈ శ్రీశైలము దివ్యశ్రీశైలమునకు చిహ్నము, అట్లే ఈబృందావనము గోలోక బృందావనమునకు ప్రతీకము. ఇట్లుభావించుటకు శివగుప్త సంక్షిప్తముగ రచనలిచ్చెను. అనన్యభక్తికలవారలకు ఈతత్త్వము గోచరించునని ఇందేయున్నది. గంగ, విష్ణునదియైనది. ఇతర పురాణములలోని కథలకు కొన్నినిగూఢార్థములుకలవు. ఆ అర్థములు యీ వైవర్తములోనున్నవి రామాయణములోని రావణఅపహృతసీత ఛాయాసీతయేకాని రామునిసీత కాదు. ఇట్టివిశేషమును తొందరపడక దీనినుండి చక్కగ భావించుట ఉచితము. సంఘమునకు సంబంధించిన నీతివచనములను వెతికివెతికి కూర్చుకొను టావశ్యకము. ఈవైవర్తములోనిది సర్వము:దిన్యము. అయినను మానవసంబంధముకలను. కొన్నికొన్ని చెప్పినపేచెప్పుటగానున్నది.

విషయదార్ధ్యమునకై ఆపునరుక్తి అవసరము, గ్రంథమునంతటను భక్తిశాస్త్ర చాఢ్యులు కనిపించుచున్నవి. యుగానుసారముగ ధర్మముటునిటునగుట ఇందు గోచరించును, అది కాలభావము; కాని దేవుడు కాలాతీతుడు.

క్రీడాభాండ మిదం విశ్వం కృష్ణస్య పరమాత్మనః ।

యదా దదాతి యస్మై స తస్మై శ్వర్యం భవేత్తథా ॥

పుట : 146

దీనిలో కృష్ణకవచమున్నది, సాలగ్రామ రూపఫలములున్నవి, నామ భేదములున్నవి. యమస్తుతి కావించినచో నరకకుండముల వినిపాతముకల్గును నరక హేతుకర్మలను విడనాడి యమదేవుని యనుగ్రహమువలన ధర్మాచరణా సక్తులుకావచ్చును. స్త్రీల విషయమున చెప్పవలయుదానిని నిస్సంకోచముగ శివగుప్త చెప్పెను. నరకములకు రూపము వర్ణితమైయున్నది. వర్ణితరూపానుసారమున నరకముల చిత్రములు రచించి లోకమంతట వ్యాపింపజేసినచో పాపమొనరించుటకు జనులు సంకోచపడగలరు. జ్ఞానసారము, తపస్సారము, బ్రహ్మసారము, యోగసారము శ్రీకృష్ణపదసేవనము యనునది యిందలి తత్వము. గర్భవాసమునుండి హరినామ సంకీర్తన మొనరించుట, వైవర్తము చెప్పచున్నది. జగజ్జీవనములో భక్తి జీవనమునకు గర్భదరిదులు సమర్థులుకారు. మహాలక్ష్మీరూపముల గుర్తించి తదనుసంధాన మొనరించినచో భక్తులు భక్తిని విడనాడ నక్కరలేదు.

తనకు తెలియని భావావేశముతో శివగుప్త ఈ వైవర్తము నిరూపించెను, నానా దేవీదేవుల మంత్రస్తుతి, కవచాదులను స్పష్టముగ నిర్దేశించెను. సాధకులు వీని ననుసరింతురని శివగుప్త భావించియుండును. ఇంతటి గ్రంథము నిట్లుముద్రించుట అశివగుప్తులకు సాధ్యముకాదు.

గుంటూరు నగరము లోని శ్రీ కన్యకాపరమేశ్వరీదేవి పీఠసన్నిధిలో శ్రీమాన్ శివగుప్త చాలకాలముగ నిత్యము తనకంఠముతో తాను ఈ వైవర్తము సర్వము అచటి శ్రోతలకందరకు చెవులలోపోసి హృదయమున కెక్కించుచుండెను. పురాణశ్రోతలు ముద్రణమునకు ద్రవ్యమిచ్చుటయా ? కాదు. ఈ గ్రంథము చదువవలెను. చదివింపవలెను. ముద్రణమునకు శివగుప్త అసమర్థుడని యెవరును భావింపలేదు. తమకువైవర్తముపైగల అభిమానమును ముద్రారూపమున సూచించిరి. ఆ కన్యకాదేవి యింకనింకను యేమేమో చేయింపవలసియున్నది. శ్రీమాన్ శివగుప్త పురాణప్రవచన మొనరించుచు

తన్నుదాను మరచిపోవును. విస్ఫారిత విశాలనేత్రములతో సానుగ్రహ కృపా
 దృష్టిని ప్రసరింపజేయును. అందఱు మంత్రముగ్ధులగుదురు. ఇంకను బ్రహ్మ
 వేదవర్తమింతటితో పూర్తికాలేదు సమగ్రగ్రంథము త్వరలో ముద్రితమై
 చక్కగా చిక్కణీకృతమై పరమేశ్వరి పాదసన్నిధిలో కుంకుమ తిలకము
 ధరించుగావుత.

— జమ్మలమడక మాధవరామశర్మ

మంగళాశీర్వచనము

మన సమాజంలో శ్రీమంతులెందరో ఉన్నారు. కాని భగవంతుడు ప్రసాదించిన ద్రవ్యమును జగత్కల్యాణకర సత్కార్యములకు నిండు హృదయముతో ఖర్చుచేయగల వారెందరున్నారు? భగవంతుడు, పరమాత్మ, పరబ్రహ్మము నగుశ్రీకృష్ణుని కరుణకలవారే, మహత్తర పుణ్యఫలము కలవారే మహదానందముతో, పవిత్ర హృదయముతో యిట్టి పరమపవిత్ర బృహత్తర, మహత్తర ఆధ్యాత్మ జ్ఞాన యజ్ఞాలలో పాల్గొనగలెదరు. అట్టివారి శుభనామములే విశ్వమహేతిహాసములో సువర్ణాక్షరాల లిఖింపబడి మానవాళికి సర్వదా ఆదర్శమార్గాన్ని దర్శింప జేయగల్గుతాయిగదా! కోరినదానమొనరించుట సర్వసామాన్యము. కోరకనే భగవత్కార్యమునకు సహాయమొనరించి తోడ్పడుట అసమాన్యము. ఇట్టి కోవకు చెందినవారే దిగువ నుదహరింపబడిన భగవద్భక్తులగు నజ్ఞనులు.

శ్రీమదాంధ్రబ్రహ్మవైవర్త మహాపురాణ ప్రచారోద్యమ సభ్యులు

- శ్రీ) మట్టుపల్లి సుబ్బారాయుడు, వారి ధర్మపత్ని కోటమ్మగార్ల జ్ఞాపకార్థం
 శ్రీ) మట్టుపల్లి జగన్నాథం వీరి ధర్మపత్ని వేంకటమహాలక్ష్మమ్మ
 గార్లు కొత్తపేట, గుంటూరు. రూ. 1116
- శ్రీ) జూలగంటి వీరాస్వామి, వారిధర్మపత్ని ఆదిలక్ష్మమ్మగార్ల
 జ్ఞాపకార్థం కుమార్డు కాటయ్యసెట్టిగారు, చీరాల. 1116
- శ్రీ) మద్దాల సుబ్బారావుగారు, నరసరావుపేట. 1116
- శ్రీ) గొల్ల చిరంజీవిరావుగారు, లాలాపేట, గుంటూరు. 1116
- శ్రీ) కంఠేటి రంగనాయకులుగారి జ్ఞాపకార్థం వారిధర్మపత్ని
 సత్యవతిగారు, బందరు. 1116
- శ్రీ) కంఠేటి లక్ష్మీనరసింహప్రసాదు, వీరి ధర్మపత్ని సీతామహాలక్ష్మి
 గార్లు, బందరు. 516
- శ్రీ) కంఠేటి యతిరాజకృష్ణానందరావు వీరిధర్మపత్ని ధనలక్ష్మి
 గార్లు, విజయవాడ. 516
- సర్ధారా ఇండస్ట్రియల్ కార్పొరేషను, రాజకోట. 500

రాంసార్ ఫారమ్ మెషిన్స్ పై గ్రేవేట్ లిమిటెడ్, కోయంబత్తూరు.	500
శివా యిజనీరింగు కంపెనీవారు, నరసరావుపేట.	400
శ్రీ గుండిమెడ శ్యామలరావుగారు వీరి ధర్మపత్ని వరలక్ష్మమ్మగార్లు చంద్రమాళినగరు, గుంటూరు.	400
స్పీయర్సు ఇండియా, న్యూఢిల్లీ.	251
ది గుజరాత్ ఫర్టిలైజర్సు, అహమ్మదాబాదు.	251
శ్రీ మానికొండ రాజారావుగారు, ఆడిటరు - గుంటూరు.	250
బ్రైట్ ఎంటర్ ప్రైసెస్, న్యూఢిల్లీ.	201
కాంటినెంటలు స్పీయర్సు, ,,	201
భర్తీ ఇంజనీరింగు కార్పొరేషను, పగ్వారా.	151
శ్రీ సాధు పుల్లయ్య, నారాయణమ్మగార్లు కుమార్డు సుబ్రహ్మణ్యం వీరి ధర్మపత్ని జయలక్ష్మీగార్లు, సంగడిగుంట - గుంటూరు.	125
శ్రీ గార్ల పాటి కామేశ్వరరావు, వీరిధర్మపత్ని వివేకవతిగార్లు ఆర్. అగ్రహారం, గుంటూరు.	121
శ్రీ చొప్పెర్ల వెంకటేశ్వర్లుగారు వీరిధర్మపత్ని సావిత్రమ్మగారు, వడ్లమచ్చలవీధి, సంగడిగుంట, గుంటూరు.	116
శ్రీ మద్ది రాజగోపాలరావుగారి ధర్మపత్ని శ్రీలక్ష్మమ్మగారు. దూదుపీరుపంజావీధి, చౌతా, గుంటూరు.	116
శ్రీ సంకా వెంకటస్వామిగారి కుమార్డు సత్యన్నారాయణగారు, రైన్ మర్చంటు, గుంటూరు.	116
శ్రీ కాకరపర్తి ఆదినారాయణ కుమార్డు వెంకటేశ్వర్లుగారు, రైన్ మర్చంటు, గుంటూరు.	116
శ్రీ గొట్టిపాటి రామకోటేశ్వరరావు, వీరిధర్మపత్ని అనంతలక్ష్మి గార్లు, విజయదుర్గ ప్రేడర్సు, సంగడిగుంట, గుంటూరు.	116
శ్రీ తాడేపల్లి పూర్ణచంద్రరావుగారు, తవుడు, నూకల వ్యాపారము శ్రీ కన్యకాపరమేశ్వరీ దేవస్థానమువీధి, ,,	116
శ్రీ దేవిశెట్టి వీరాంజనేయులుగారు, కిరాణామర్చంటు, పట్నంబజారు, గుంటూరు.	116
శ్రీ పెనుగొండ పుల్లయ్యగారు, కుమార్డు రామారావుగారు, వీరి ధర్మపత్ని లక్ష్మీబాపమ్మగారు, ఏలూరుబజారు, గుంటూరు.	116

- శ్రీ కొప్పురావూరి బ్రహ్మయ్యగారు వీరి ధర్మపత్ని
రంగనాయకమ్మగారు, బండలబజారు, గుంటూరు 116
- శ్రీ రాచపూడి పున్నయ్యగారి కుమార్డు వెంకటప్పయ్యగారు,
గడియారంవారివీధి, కొత్తపేట ,, 116
- శ్రీ గుడివాడ వెంకటలక్ష్మీనారాయణగారు, మెయిన్ రోడ్,
ఆర్. అగ్రహారం ,, 116
- శ్రీ కోరళ్ళ సత్యన్నారాయణ, వీరి ధర్మపత్ని
మంగతాయారమ్మగార్లు పాతబ్యాంకిరోడ్డు, కొత్తపేట ,, 116
- శ్రీ భృగుమళ్ళ రామయ్య, చెంచమ్మగార్లు జ్ఞాపకార్థం కుమార్డు
సత్యన్నారాయణగుప్త వీరిధర్మపత్ని శీతారావమ్మగార్లు
సూరేపల్లి 116
- శ్రీ బెజవాడ మల్లిఖార్జునప్రసాదరావుగారు, సంగడిగుంట, గుంటూరు. 116
- శ్రీ కొత్త గురవయ్యగారు, వీరిధర్మపత్ని కోటిరత్నంగార్లు జ్ఞాపకార్థం
కుమారుడు పిచ్చయ్య వీరిభార్య హైమావతిగారు, లాలాపేట,
గుంటూరు. 116
- శ్రీ కుండా రోశయ్య అండ్ సన్స్., మాచిరాజువారివీధి,
కొత్తపేట ,, 116
- శ్రీ ఉప్పూటూరి చినఅప్పయ్యగారు, పుల్లడిగుంట. 116
- శ్రీ భృగుమళ్ళ రామయ్య, చెంచయ్యగార్లు జ్ఞాపకార్థం కుమార్డు
లక్ష్మీకాంతారావు వీరిధర్మపత్ని వెంకటరత్నమ్మగార్లు, గుంటూరు, 116
- శ్రీ ఆలపాటి నాగయ్యగారి కుమార్డు రఘునాథరావుగారు, వీరిధర్మపత్ని
రేణుకాదేవిగారు, ఆర్. అగ్రహారం ,, 116
- శ్రీ పెనుగొండ మల్లయ్యగారు వీరిధర్మపత్ని భ్రమరాంబగార్లు
ఈమార్తె పోలిశెట్టి శీతారావమ్మగారు. ,, 116
- శ్రీ జూలూరి ఆదినారాయణగారి జ్ఞాపకార్థం వీరి ధర్మపత్ని
నాగరత్నమ్మగారు, పాతగుంటూరు ,, 116
- శ్రీ మాటూరు పిచ్చయ్య వీరి ధర్మపత్ని బాలాత్రిపురసుందరిగార్లు
జ్ఞాపకార్థం కుమార్డు సత్యన్నారాయణ వీరిధర్మపత్ని గాయత్రి ,, 116
- శ్రీ కొత్తమాసు నాగేశ్వరమ్మగారు, రేటూరు 116

- శ్రీ మద్ది వెంకటసుబ్రహ్మణ్యంగారు, పైయిన్ లెస్ స్టీలుమర్చంట్లు,
గుంటూరు. 116
- శ్రీ అచ్చం రామమోహనరావుగారు వీరిధర్మపత్ని
లక్ష్మీతులశమ్మగార్లు - తిరుపతి. 116
- మెసర్సు స్ప్రియర్సు అండ్ సప్లయర్సు, సికింద్రాబాదు. 116
- శ్రీ మాజేటి వేంకటేశ్వర్లు వీరిధర్మపత్ని సుశీలగార్లు, చౌతా-గుంటూరు 116
- శ్రీ చక్కా గుర్నాధంగారి కుమార్లు సుబ్బారావుగారు,
బాగ్డీపేట ,, 116
- శ్రీ రాచపూడి వెంకటసుబ్బారావుగారు, చౌతా - గుంటూరు 116
- శ్రీ చుండూరి రామచంద్రమూర్తి, లింగమల్లు శీతారామయ్య, L. I. C.
ఏజంట్లు, భవానీపురం, విజయవాడ. 116
- శ్రీ కర్పూరపు రామకృష్ణమూర్తిగారు. గుంటూరివారితోట, గుంటూరు 116
- శ్రీ కొల్లా ముక్తేశ్వరరావు, వీరిధర్మపత్ని సూర్యకుమారిగార్లు ,, 116
- శ్రీ తేలప్రోలు రామకోటిరత్నంగారు, ,, 116
- శ్రీ పారేపల్లి పూర్ణచంద్రరావుగారు, తవుడు వ్యాపారం
కన్యకాపరమేశ్వరి అమ్మవారివీధి ,, 116
- శ్రీ ఆత్మకూరి బ్రహ్మయ్యగారు, ఆర్. అగ్రహారం ,, 111
- శ్రీ చొప్పర్ల వెంకటేశ్వర్లుగారి కుమార్లు, సాంబశివరావు
సూర్యనారాయణ, రాజమోహనరావుగార్లు సంగడిగుంట, ,, 101
- శ్రీ తాడికొండ కోటేశ్వరరావు వీరిధర్మపత్ని సుశీలమ్మగార్లు, ,, 101
- M/s యాద్ ఆటోవేంచర్సు, పూనా. 101
- శ్రీ వేమూరి వెంకటేశ్వరరావుగారు, చౌతా గుంటూరు 100
- శ్రీ వేమూరి రామచంద్రరావుగారి ధర్మపత్ని కోటిరత్నమ్మగారు ,, 100
- శ్రీ కనిగల్పుల సుబ్బారావుగారు వీరిధర్మపత్ని జాలమ్మగారు, ,, 100
- శ్రీ బందం రామారావుగారు వీరిధర్మపత్ని స్వరాజ్యధనలక్ష్మిగారు,
ప్రత్తిపాడు 100
- శ్రీ చక్కా రామమోహనరావుగారు, రామకృష్ణహార్డువేరు కం,
గుంటూరు 100
- శ్రీ దేవిశెట్టిపుల్లారావు, శ్రీకన్యకాపరమేశ్వరీ దేవస్థానంవీధి-గుంటూరు 100

శ్రీ మాదంశెట్టి శీతారామాంజనేయులుగారి జ్ఞాపకార్థం వీరిధర్మపత్ని సౌభాగ్యమ్మ వరఫ్ అన్నపూర్ణమ్మగారు, ఉపేంద్రమెడికల్స్	,,	100
శ్రీ మూర్తి మల్లేశ్వరరావుగారు వీరిధర్మపత్ని వెంకటనాగరత్నమ్మగార్లు విజయవాడ		100
శ్రీ గ్రంథి సుబ్బారావుగారు క్రేన్ బెటల్ నట్ పాడరు వర్కుస్, గుంటూరు		100
M/s శ్రీ వత్సవ ఏజన్సీస్, విజయవాడ.		100
శ్రీ దాచేపల్లి దత్తాత్రేయులుగారు సన్ ఆఫ్ రామబ్రహ్మచార్యులు, చౌతా, గుంటూరు		100
శ్రీమతి నాగసూరి శకుంతల జ్ఞాపకార్థం తండ్రి కోటేశ్వరరావుగారు	,,	75
శ్రీ మాజేటి లక్ష్మీనరసింహారావు వీరిధర్మపత్ని జయలక్ష్మిగార్లు, పాతగుంటూరు	,,	75
మెస్సర్స్ ఇండస్ట్రియల్ ప్రీడింగు ఏజన్సీస్, బాంబాయి,		71
శ్రీ బచ్చి రామయ్య సీతమ్మగార్ల జ్ఞాపకార్థం కుమార్డు మంగారావు గారు, గుంటూరు.		65
శ్రీ మునగాల రామమోహనరావుగారు, రైస్ లిండ్ ఆయిల్ బ్రోకర్స్	,,	60
శ్రీ పోలిశెట్టి వెంకటసుబ్బారావుగారు,	,,	60
శ్రీ మాడిశెట్టి మురహరిరావుగారు	,,	60
శ్రీ తూనుగుంట్ల గురుపార్వతీశంగారు	,,	60
శ్రీ యట్లగుంట్ల లక్ష్మీకాంతమ్మగారు	,,	60
శ్రీ దోరెడ్ల వెంకటేశ్వరరావుగారు	,,	60
శ్రీ చేగు సాంబశివరావుగారు	,,	60
శ్రీ పూటుకూరి సూర్యనారాయణగారు, వేటపాలెం-ప్రకాశంజిల్లా		60
శ్రీ కొత్త వెంకటసుబ్బారావుగారు	గుంటూరు.	60
శ్రీ బచ్చి వెంకటసుబ్బమ్మగారు	,,	60
శ్రీ చీడెళ్ళ శంకరరావుగారు	,,	60
శ్రీ శ్రీరాం సుబ్బయ్యగారు	,,	60
శ్రీ యేలూరి పెదవెంకటేశ్వర్లు, నాగరత్నమ్మగార్లు,	,,	60

- శ్రీ) ఇమ్మడిశెట్టి నాగభూషణం, వీరిధర్మపత్ని వరలక్ష్మమ్మగారు,
గుంటూరు. 60
- శ్రీ) జూలూరి బాపారత్నంగారి కుమార్డు రాజేంద్రప్రసాదుగారు,
గుంటూరు. 60
- శ్రీ) మతి కొప్పరపు వెంకటసుబ్బమ్మగారు, ,, 60
- శ్రీ) కొలిశెట్టి కృష్ణమూర్తిగారు వీరి ధర్మపత్ని హనుమాయమ్మగారు
,, 60
- శ్రీ) మతి చిరతనగళ్ళ పార్వతిగారు ,, 60
- శ్రీ) పోలిశెట్టి వెంకటేశ్వర్లుగారు, ,, 60
- శ్రీ) జూలూరి కుసుమకుమారిగారు, ,, 60
- శ్రీ) గొల్ల సుబ్బయ్యగారి దత్తకుమార్డు నాగేశ్వరరావుగారు ,, 60
- శ్రీ) నీలి శ్రీరామమూర్తిగారు, సి.ఎ. ఆడిటరు ,, 60
- శ్రీ) ఏలూరి చినవెంకటేశ్వర్లు వీరిధర్మపత్ని లక్ష్మీనరసమ్మగారు ,, 60
- శ్రీ) కొణతం ఆంజనేయులుగారు వీరిధర్మపత్ని హనుమాయమ్మగారు,
,, 60
- శ్రీ) గుంటూరు కోటేశ్వరరావు, స్వరాజ్యలక్ష్మిగార్లు ,, 60
- శ్రీ) కొత్తూరి శ్రీరామమూర్తిగారు, సుదర్శన్ ప్రేడర్లు ,, 60
- శ్రీ) ఇమ్మడిశెట్టి రామలింగంగారి ధర్మపత్ని పరమేశ్వరిగారు, గుంటూరు. 60
- శ్రీ) భీమినీడి గోవిందుగారు, వీరిధర్మపత్ని సుబ్బమ్మగారు, అనంతారపాడు. 60
- శ్రీ) భవానిశంకరంగారు, అసిస్టెంటు మార్కెటింగు ఆఫీసరు, గుంటూరు. 60
- శ్రీ) జాగు గోపాలరావుగారు, ,, 60
- శ్రీ) కొల్లి రాధాకృష్ణమూర్తిగారి జ్ఞాపకార్థం కుమార్డు శివతామ
కృష్ణమూర్తిగారు వీరిధర్మపత్ని ఉమాదేవిగార్లు ఆం. ప).
స్టేట్ ఫైనాన్షియల్ కార్పొరేషన్ - హైదరాబాద్. 60
- శ్రీ) సంకా శ్రీరాములుగారు, గుంటూరు. 60
- మెస్సర్లు స్వస్తిక్ ఇంజనీరింగు వర్క్స్ - రాజకోట. 57

ఈ సహృదయులకు, వారి కుటుంబములకు, బంధుమిత్ర పరివారములకు,
శ్రీమదాంధ్రబ్రహ్మవై వర్తమహాపురాణనాయకుడు, అఖిలజగన్నాటకసూత్రధారి
అఖిలాండకోటి బ్రహ్మాండనాయకుడు, సర్వాస్త్రర్యామి, కరుణానిధి, సత్యస్వరూ

పుడు, శ్రీరాధేశ్వరుడు, పరబ్రహ్మము నైన శ్రీకృష్ణపరమాత్మ ఆయురారోగ్యభోగ
భాగ్యాదులను, యదార్థమైన సుఖశాంతులను, ఆచంద్రతారార్కమైన సత్కీ
ర్తిని, సత్య ధర్మ దైవకార్యానురక్తిని, ప్రసాదించి సర్వకాల సర్వావస్థల
యందు రక్షించుచుగాక ! భక్తిజ్ఞానవైరాగ్యములను బ్రసాదించి అంత్యకాల
మున పరంధామ ప్రాప్తి కల్పించుగాక.

శ్రీ పం శ్రీ కృష్ణ స్మరణం.

గుంటూరు
శ్రీసిద్ధార్థ చైత్ర కుద్ధ
పాడ్యమి - ఉగాది,
29—3—1979.

భక్తజన దాసానుదాసుడు,
సుజనవిధేయుడు,
మట్టువలి శివసుబ్బరాయ గుప్త

విషయ సూచిక

	పుటలు
ఆత్మనివేదనము	1
భావవివర్తము	12
మంగళాశీర్వాచనము	18
 మొదటి అధ్యాయము :	
పంచదేవీరూపిణి యగుప్రకృతియొక్క; ఆమె యంశలు, కళలు, కళాంశలయొక్క విశదవర్ణనము.	1 - 20
 రెండవ అధ్యాయము :	
పరబ్రహ్మ మగుశ్రీకృష్ణునినుండి, శ్రీరాధాదేవినుండి ప్రకటులైనదేవీ దేవతల చరిత్రవర్ణనము.	20 - 30
 మూడవ అధ్యాయము :	
పరిపూర్ణతము డగుశ్రీకృష్ణునినుండి; చిన్మయి యగు శ్రీరాధనుండి ప్రకటుడైనవిరాట్స్వరూపబాలుని వర్ణనము	30 - 36
 నాలుగవ అధ్యాయము :	
సరస్వతీదేవి మూలమంత్రము, పూజావిధానము, కవచము	36 - 46
 ఐదవ అధ్యాయము :	
యాజ్ఞవల్క్య మహర్షి కృత సరస్వతీస్తుతి	46 - 52
 ఆరువ అధ్యాయము :	
విష్ణుపత్నులగులక్ష్మీ గంగా సరస్వతుల కలహము, పరస్పరశాపము	52 - 63
 ఏడవ అధ్యాయము :	
కలియుగ భవిష్యచ్ఛరిత్ర; కాలమాన గోలోక శ్రీకృష్ణ లీలల వర్ణనము	63 - 73

ఎ ని మి డ వ అ ధ్యాయము :

వసుధోత్పత్తి; పృథివీపూజామంత్రస్తోత్రములు

73 - 82

తొ మ్మి డ వ అ ధ్యాయము :

పృథ్విపట్ల శాస్త్రవిరుద్ధముగ వ్యవహరించిన లభించు
నరకముల వర్ణనము

82 - 85

ప ది య వ అ ధ్యాయము :

గంగాదేవ్యపాఖ్యాన వర్ణనము.

85 - 103

ప దు నొ క ం డ వ అ ధ్యాయము :

గంగాదేవి రూపముచే మోహితు డగు శ్రీకృష్ణుని
శ్రీరాధాదేవి పరుషోక్తులాడుట

103 - 111

ప ం ద్ర ం డ వ అ ధ్యాయము :

గంగను విష్ణువు గాంధర్వవిధితో వినాహమాడుట

112 - 118

ప ద మూ డ వ అ ధ్యాయము :

తులసీదేవ్యపాఖ్యానములో వృషధ్వజరాజ చరిత
వర్ణనము

114 - 118

ప దు నా ల్ల వ అ ధ్యాయము :

వేదవతీసంభవ ప్రసంగమున శ్రీరామచరిత వర్ణనము
సీతాద్రాపమల పూర్వజన్మ వృత్తాంత వివరణము

118 - 122

ప దు నై డ వ అ ధ్యాయము :

ధర్మధ్వజుని భార్యకు దులసి జన్మించుట; ఆమెకు
విష్ణువుతో సాంగత్యముకలుగు ననిబ్రహ్మ వరమునిచ్చుట;
బ్రహ్మదేవు డామెకు శ్రీరాధా షోడశాక్షర మంత్రమును,
స్తోత్రకవచముల నుపదేశించుట

123 - 126

ప దు నా ణ వ ల ధ్యా య ము :

తులసికి స్వప్నమున శంఖచూడుడు దర్శనమిచ్చుట;
తులసీ శంఖచూడుల వినాహము

127 - 134

ప దు నే డ వ ల ధ్యా య ము ;

పుష్పదంతుడు దూతయై శంఖచూడుని కడకు వెడలుట,
శంఖచూడుడు తులసికి జ్ఞానోపదేశము చేయుట

135 - 141

ప దు నె ని మి ద వ ల ధ్యా య ము :

శంఖచూడుడు పుష్పభద్రుని తటమునకు వెడలుట,
అచటనతడు శంకరుని దర్శించి, ఆయనతో
సంభాషించుట

142 - 147

ప ం దొ మ్మి ద వ ల ధ్యా య ము :

శంఖచూడుడు దేవతలతో యుద్ధముచేయుట

148 - 151

ఇ రు వ ది య వ ల ధ్యా య ము :

శంకర శంఖచూడుల యుద్ధము, శంకరుని త్రిశూలముచే
శంఖచూడుడు భస్మమై సుదాముడను గోపుని స్వరూప
ముతో గోలోకమునకు వెడలుట

151 - 154

ఇ రు వ ది యొ క ట వ ల ధ్యా య ము :

శంఖచూడుడేవధారి యగు శ్రీహరి తులసీసతీవ్రతమును
భంగమొనరించుట, ఆమె వృక్షముగ జన్మించుట,
తులసీ మహాత్మ్యము

154 - 167

ఇ రు వ ది రె ం డ వ ల ధ్యా య ము ;

తులసీధ్యానము, స్తవనము, పూజావిధి

167 - 178

ఇరువదిమూడవ అధ్యాయము :

అశ్వపతిరాజునకు బరాశరుడు సావిత్రివ్రతమును
వివరించుట

178 - 182

ఇ రు వ ది నా ల్గ వ అ ధ్యాయ ము :

సావిత్రి యవతరించుట, ఆమెను సత్యవంతుడు
వివాహమాడుట, అపమృత్యువుచే సత్యవంతుడు
మృతిచెందుట, యమసావిత్రి సంవాదము.

183 - 185

ఇ రు వ ది యై ద వ అ ధ్యాయ ము :

యమ సావిత్రి సంవాదము.

186 - 190

ఇ రు వ ది యా అ వ అ ధ్యాయ ము :

కర్మవిపాకమువలన జీవుని కర్మానురూప స్థానగమనము.

191 - 197

ఇ రు వ ది యే డ వ అ ధ్యాయ ము :

పుణ్యకర్మ ఫలములను వివరించుట.

198 - 206

ఇ రు వ ది యె ని మి ద వ అ ధ్యాయ ము :

సావిత్రి యొనరించిన యమధర్మరాజ స్తోత్రము.

207 - 209

ఇ రు వ ది తొ మ్మి ద వ అ ధ్యాయ ము :

యముడు సావిత్రికి నరకకుండములగూర్చి వివరించుట.

210 - 212

ము ప్ప ది య వ అ ధ్యాయ ము :

దుష్కర్మలవలన బావులకు సంభవించు నరకముల వర్ణన.

213 - 227

ము ప్ప ది యొ క ట వ అ ధ్యాయ ము :

పాపుల నరకకుండముల నిర్ణయము.

228 - 231

ము ప్ప ది రె ం డ వ అ ధ్యాయ ము :

శ్రీహరి భక్తుల వ్రశంస, పాంచభౌతికదేహ నిరూపణము
యాతనాదేహ వర్ణనము.

231 - 234

ము ప్ప ది మూ డ వ అ ధ్యాయ ము :

యమలోకస్థ నరకకుండ లక్షణ వర్ణనము.

235 - 242

ము ప్ప ది నా ల్గ వ అ ధ్యా య ము :

శ్రీకృష్ణస్వరూప మహత్త్వగుణ నిరూపణము.

243 - 258

ము ప్ప ది యై ద వ అ ధ్యా య ము :

శ్రీమహాలక్ష్మీస్వరూప పూజాది వర్ణనము.

259 - 263

ము ప్ప ది యా ట వ అ ధ్యా య ము :

శ్రీమహాలక్ష్మీదేవ్యుపాఖ్యానాంతర్గతమైన శ్రీదూర్వా

సేంద్ర సంవాదము.

263 - 289

ము ప్ప ది యే డ వ అ ధ్యా య ము :

బృహస్పతి మహేంద్ర సంవాదమున కర్మఫల నిరూపణము

289 - 292

ము ప్ప ది యె ని మి ద వ అ ధ్యా య ము :

క్షీరసాగరమథనము, శ్రీమహాలక్ష్మీ ప్రాదుర్భావము.

292 - 297

ము ప్ప ది తొ మ్మి ద వ అ ధ్యా య ము :

శ్రీ మహాలక్ష్మీ పూజ విధానము, ధ్యానము, స్తోత్రము.

298 - 309

న లు బ ది య వ అ ధ్యా య ము :

స్వాహాదేవి సంభవ కథనము.

310 - 315

న లు బ ది యొ క ట వ అ ధ్యా య ము :

స్వధాదేవి ప్రాదుర్భావ కథనము.

316 - 321

న లు బ ది రెం డ వ అ ధ్యా య ము :

దక్షిణాదేవి సంభవ కథనము.

321 - 330

న లు బ ది మూ డ వ అ ధ్యా య ము :

షష్ఠీదేవసేనా సంభవకథనము.

330 - 338

న లు బ ది నా లు గ వ అ ధ్యా య ము :

మంగళచండికోపాఖ్యానము.

338 - 343

న లు బ ది యై ద వ అ ధ్యా య ము :

మనసా దేవి నామవ్యుత్పత్తి కథనము.

344 - 346

న లు బ ది యా ఆ వ అ ధ్యా య ము :

మనసా దేవ్యపాఖ్యానము.

346 - 359

న లు బ ది యే డ వ అ ధ్యా య ము :

ఆదిగోమాత యగుసురభి యుపాఖ్యానము.

359 - 363

న లు బ ది యె ని మి ద వ అ ధ్యా య ము :

పార్వతి ప్రశ్నింపగ మహాదేవుడు శ్రీరాధాదేవి
ప్రాదుర్భావమును, ఆమె దివ్యమాహాత్మ్యమును
బ్రశంసించుట.

363 - 369

న లు బ ది తొ మ్మి ద వ అ ధ్యా య ము :

శ్రీ రాధాకృష్ణ దివ్యచరిత వర్ణనము.

369 - 374

వీ బ ది య వ అ ధ్యా య ము :

సుయజ్ఞ మహారాజోపాఖ్యానము.

375 - 377

వీ బ ది యొ క ట వ అ ధ్యా య ము :

ఋషులు పాపకర్ముల కర్మవిపాకములను వర్ణించుట.

378 - 383

వీ బ ది రెం డ వ అ ధ్యా య ము :

కర్మవిపాక వర్ణనము

383 - 387

వీ బ ది మూ డ వ అ ధ్యా య ము :

సుతపురుషుడు సుయజ్ఞునకు శివప్రదత్త మగుపరమ

దుర్మధజ్ఞానము నుపదేశించుట

387 - 392

ఏ బ ది నా లు గ వ అ ధ్యా య ము :

సుతపుడు సుయజ్ఞునకు గోలోకశ్రీకృష్ణుల యుత్కృష్టతను
విప్రచరణోదక మహాత్మ్యమును వివరించి వెడలుట,
సుయజ్ఞుడు దుష్కరతపమొనరించి శ్రీరాధాదేవి కృప
వలన గోలోకమునకు వెడలి శ్రీకృష్ణుని దర్శించుట.

393 - 409

ఏ బ ది మై ద వ అ ధ్యా య ము :

శ్రీరాధాధ్యానము, షోడశోపచారపూజావిధి, పరిహార
స్తవము, పూజామహిమ, స్తుతి, మహాత్మ్యముల శర్లనము.

410 - 423

ఏ బ ది యా అ వ అ ధ్యా య ము :

జగన్మంగళ శ్రీరాధా కవచము

424 - 432

ఏ బ ది యే డ వ అ ధ్యా య ము :

దుర్గాదేవ్యపాఖ్యానము

433 - 439

ఏ బ ది యె ని మి ద వ అ ధ్యా య ము :

తారాశశాంకము

439 - 448

ఏ బ ది తొ మ్మి ద వ అ ధ్యా య ము :

బృహస్పతి కైలాసగమనము

448 - 456

అ టు వ ది య వ అ ధ్యా య ము :

శివబృహస్పతుల సంవాదము.

456 - 463

అ టు వ ది యొ క ట వ అ ధ్యా య ము :

బృహస్పతికి తార మరల లభించుట, బుధుడు
జన్మించుట.

464 - 471

అ టు వ ది రెం డ వ అ ధ్యాయ ము :

సురధు డనురాజు, సమాధి యనువై శ్యశేష్టుడు
తమ తమ యభీష్టసిద్ధికొఱకై మేధోమహర్షి
నాశ్రయించుట.

471 - 477

అ టు వ ది మూ డ వ అ ధ్యాయ ము :

దుర్గాదేవి సమాధివైశ్యునకు శ్రీకృష్ణానన్యభక్తిని
బ్రసాదించుట.

477 - 484

అ టు వ ది నా లు గ వ అ ధ్యాయ ము :

శ్రీదుర్గాదేవి పూజావిధానము, ధ్యానము, స్తోత్రము.

484 - 497

అ టు వ ది మై ద వ అ ధ్యాయ ము :

సురధునకు దుర్గాదేవ్యనుగ్రహముచే జ్ఞానము కలుగుట.

497 - 502

అ టు వ ది యా త వ అ ధ్యాయ ము :

శ్రీకృష్ణు డొనరించిన శ్రీదుర్గాదేవి స్తోత్రము.

503 - 507

అ టు వ ది యే డ వ అ ధ్యాయ ము :

బ్రహ్మాండమోహన మనుశ్రీదుర్గాదేవి కవచము.

508 - 512

మంత్రిస్తోత్ర కవచ సూచిక

	పుట
సరస్వతీ ధ్యానము	40
విశ్వజయ సరస్వతీ కవచము	42
యాజ్ఞవల్క్యమహర్షి యొనరించిన వాణీస్తోత్రము	47
పృథ్వీమంత్రము	79
పృథ్వీస్తోత్రము	80
గంగాధ్యానము	93
విష్ణుపదీస్తోత్రము	95
శ్రీతులసీమంత్రము	168
శ్రీతులసీస్తోత్రము	169
సావిత్రీధ్యానము	177
సావిత్రీ షోడశోపచార మంత్రములు	178
సావిత్రీ మంత్రము, స్తోత్రము	181
బ్రహ్మదేవు డొనరించిన శ్రీసావిత్రీస్తోత్రము	181
సావిత్రి యొనరించిన యమధర్మరాజ స్తోత్రము	207
శ్రీమహాలక్ష్మీ ధ్యానము	299
శ్రీమహాలక్ష్మీ పూజావిధి	299
శ్రీమహాలక్ష్మీ మూలమంత్రము	303
శ్రీమహాలక్ష్మీ స్తోత్రము	304
స్వాహాదేవి ధ్యానము, మంత్రము	314
స్వాహాదేవి స్తోత్రము	315
స్వధాదేవి ధ్యానము, మంత్రము, స్తోత్రము	318
దక్షిణాదేవి స్తోత్రము	327
దక్షిణాదేవి ధ్యానము, మంత్రము	329
షష్ఠీదేవసేనా ధ్యానము, మంత్రము	335

షష్ఠీ దేవసేనా స్తోత్రము	336
మంగళ చండికా ధ్యానము	341
మంగళ చండికా స్తోత్రము	342
మనసాదేవి ధ్యానము	346
మనసాదేవి మంత్రము	347
శ్రీకృష్ణాష్టాక్షర మంత్రము	348
మనసాదేవి స్తోత్రము	356
సుతభి గోమాత..ధ్యానము	361
సుతభి గోమాత..స్తోత్రము	362
శ్రీరాధాదేవి ధ్యానము	411
శ్రీరాధాదేవి షోడశోపచార మంత్రములు	413
శ్రీరాధాదేవి పరిహార స్తుతి	416
శ్రీరాధాదేవి స్తోత్రము	419
జగన్మంగళ శ్రీరాధాకవచము	423
శ్రీదుర్గాదేవి ధ్యానము	485
భగవత్యావాహన మంత్రము	488
శ్రీదుర్గాదేవి పరిహారస్తుతి	489
శ్రీకృష్ణకృతం శ్రీదుర్గాస్తోత్రము	503
బ్రహ్మాండమోహన మనెడి శ్రీదుర్గాదేవి కవచము	508

చి త్ర సూ చి క

— 0 —

వ ర్ణ చి త్ర ము లు :

పుటలు

1. కలిత లక్ష్మీశుడు, సర్వజగన్ని వేశుడు, విమలరవికోటి సంకాశుడు, శేషాద్రిశేఖర విభుడు, శ్రీమదాంధ్రబ్రహ్మ వైవర్త మహాపురాణ కృతిపతియు నగుశ్రీవేంకటేశ్వర స్వామి.

— 1

2. మహావిరాట్పురుషుడు శ్రీమహావిష్ణు స్వరూపుడునైన శ్రీ సత్యనారాయణస్వామి.

— 233

3. స్మృతిశక్తియు, జ్ఞానశక్తియు, బుద్ధిశక్తియు, ప్రతిభా కల్పనాశక్తియు, బ్రహ్మస్వరూపిణియు, సనాతనియు సర్వవిద్యాధీశ్వరియు నగు శ్రీసరస్వతీదేవి.

— 41

4. శ్రీమన్నారాయణ స్వరూపిణి, సనాతని, తేజస్వరూపిణి, పరమానందరూపిణి, ద్విజాతీయులకు జాతిస్వరూపిణి, సర్వమంగళరూపిణి, బ్రహ్మతేజః ప్రదాయిని యగు శ్రీగాయత్రీదేవి.

— 177

5. సతీసావిత్రి శ్రీయమధర్మరాజును స్తుతించుట.

— 209

6. త్రిజగన్మోహిని యగు శ్రీమహాలక్ష్మి విష్ణుదేవునందు పరిపూర్ణ ప్రేమగలదియై సర్వేశ్వరుడైన శ్రీహరిగళ మును వనమాలతో నలంకరించి, ఆయననే తనప్రాణేశ్వరునిగ వరించుట.

— 297

7. సహస్రదళములుగల కమలముయొక్క కర్ణి కలపై విరాజ మానురాలై యున్న శ్రీమహాలక్ష్మి.

— 305

8. శ్రీకృష్ణ సౌభాగ్యసంయుక్త, శ్రీకృష్ణప్రణాధిదేవి,
మహావిష్ణువిధాత్రి, శ్రీకృష్ణ భక్తిప్రదాయని, మూల
ప్రకృతి ఈశ్వరియగు శ్రీరాధాదేవి పరమపురుషుడగు
శ్రీకృష్ణపరమాత్మతోగూడి దర్శనమొసంగుట. — 369
9. మహిషాసురమర్ధనియైన ఆద్యప్రకృతి ఈశ్వరి. — 433
10. శ్రీదుర్గా పూజావిధానము. — 489

రేఖా చిత్రము :

త్రిభంగభంగి సంయుక్తుడైన శ్రీమురళీకృష్ణపరమాత్మ. — 24

సవర్ణ రేఖా చిత్రములు :

1. అట్టమీది చిత్రము : అష్టభుజయుక్తురాలైన శ్రీ ఆద్య
ప్రకృతి ఈశ్వరి.
2. అట్టవెనుక చిత్రము : “ప్రణవము”.

రచయిత పరిచయము

1. పేరు : మట్టుపల్లి శివసుబ్బరాయగుప్త.
2. జన్మస్థలము : గుంటూరు - ఆంధ్రప్రదేశ్.
3. తల్లిదండ్రులు : శ్రీమతి వేంకటమహాలక్ష్మమ్మ - శ్రీ జగన్నాథంగారు.
4. జననము : విక్రమనామ సంవత్సర ఆశ్వయుజ శుద్ధ అష్టమి
ది. 8-10-1940 అనగా దుర్గాష్టమి దినమున.
5. గోత్రము : పారాశర్య
6. విద్యాభ్యాసము : గుంటూరు హిందూకాలేజీ హైస్కూలులో ఉన్నత
పాఠశాలవఱకు, హిందూకాలేజీలో బి.కాం. వఱకు,
దక్షిణభారత హిందీప్రచారసభ ప్రవేశిక.
7. వృత్తి : వాణిజ్యము, శివా యింజనీరింగు కంపెనీ, గుంటూరు.
నరసరావుపేట.
యం. జగన్నాథం, అండ్ జె. యస్. ప్రసాదు,
చిలుకలూరిపేట.
8. అభిలాష, కృషి: శ్రీకృష్ణపరమాత్మ చరణారవిందసేవ
ఆయన దివ్యలీలాచరిత వర్ణనము.
9. రచనలు : 1. శ్రీమద్రాహ్మవైవర్తమహాపురాణ సారసంగ్రహము
(ప్రచురితము).
2. శ్రీమదాంధ్ర బ్రహ్మవైవర్త మహాపురాణము -
(5 భాగములు) రెండు భాగములు ప్రచురితములు.
3. సత్సంగ సుథాబిందువులు (పది భాగములు)
4. శ్రీమద్రాఘవేంద్ర గురుచరితము
5. శ్రీచైతన్యచరితామృతము (పది భాగములు)
6. శ్రీహనుమద్భాగవతము (శ్రీహనుమచ్ఛరితామృత
సింధువు).
7. శ్రీ మదాంధ్ర గణేశపురాణము
10. విలాసము : మట్టుపల్లి వారివీధి, కొత్తపేట, గుంటూరు-1 (ఆం.ప్ర.)
ఫోన్సు : గృహము : 23827 ఆఫీసు : 20827

రు. 116 చెల్లించి శ్రీమదాంధ్ర బ్రహ్మవైవర్త మహాపురాణ ప్రచారోద్యమములో సభ్యులుగా చేరువారికి సిద్ధముగానున్న గ్రంథములను అందజేసి మిగిలినవాటిని ప్రచురణకాగానే అందజేసెదము.

ఈ ఆధ్యాత్మిక ప్రచారోద్యమములో మిరొక సభ్యులుగాజేరి మీద్వారా కనీసము మరి యిద్దరు సభ్యులుచేరునట్లు ప్రోత్సహించెదరు గాక !

—: సభ్యుల కందజేయు గ్రంథరాజములు :—

1. శ్రీమద్రామాయై వర్త మహాపురాణ సారసంగ్రహము
(ప్రచురితము) రు. 2-00
2. శ్రీమదాంధ్ర బ్రహ్మవైవర్త మహాపురాణము
బ్రహ్మ ఖండము (ప్రచురితము) రు. 10-00
ప్రకృతి ఖండము (ప్రచురితము) రు. 30-00
శ్రీ గణపతి ఖండము
శ్రీ కృష్ణజన్మ ఖండము (పూర్వార్థము)
" (ఉత్తరార్థము)

—: వెలువడుటకు సిద్ధముగానున్న మా గ్రంథరత్నములు :—

1. సత్సంగ సుధా బిందువులు (పదిభాగములలో)
2. శ్రీ మద్రాఘవేంద్ర గురుచరితము
3. శ్రీ చైతన్య చరితామృతము (పదిభాగములలో)
4. శ్రీ హనుమద్భాగవతము (శ్రీహనుమచ్ఛరితామృతసింధువు)
5. శ్రీ మదాంధ్ర గణేశ పురాణము

—: ప్రతులకు, వివరములకు వెంటనే సంప్రదించండి :—

ఆఫీసు ఫోను : 20827

గృహము : 23827

శ్రీ ముట్టుపల్లి శివసుబ్బరాయగుప్త

మహాపురాణ ప్రచారక సంఘము

ముట్టుపల్లి వారి వీధి, కొత్తపేట,

గుంటూరు (ఆంధ్రప్రదేశ్-ఇండియా)

కృతిపతి

శ్రీ మదాంధ్రబ్రహ్మవైవర్త మహాపురాణము

త్వదీయం వస్తు గోవింద
తుభ్యమేవ సమర్పయే !

శ్రీ రస్తు

ఓం నమః

శుభ మస్తు

శ్రీ గణేశ్వరాయ నమః

శ్రీ మదాంధ్ర బ్రహ్మవైవర్త మహాపురాణము

ప్రకృతి ఖండము

మొదటి అధ్యాయము

పంచదేవీరూపిణి యగుప్రకృతియొక్క; ఆమె యంశలు, కళలు,
కళాంశలయొక్క విశదవర్ణనము.

మంగళాచరణము

శ్రీదేవీ జగతాం మాతా విష్ణుమాయా సనాతనీ ।

కృష్ణప్రాణాధిదేవీ చ కృష్ణప్రాణాధికా శుభా ॥

కృష్ణప్రేమమయీ శక్తిః కృష్ణసౌభాగ్యరూపిణీ ।

కృష్ణభక్తిప్రదే రాధే నమస్తే సర్వమంగళే ॥

ఓరాధా! నీవు శ్రీదేవివి, జగత్తులకు దల్లివి, విష్ణుమాయవు, సనా
తనివి, కృష్ణప్రాణముల కధిదేవతవు, కృష్ణప్రాణాధికవు, శుభమైనదానవు,
కృష్ణప్రేమమయివి, శక్తివి, కృష్ణసౌభాగ్యరూపిణివి, కృష్ణభక్తి నిచ్చునట్టి
దానవు, సర్వమంగళవు ఇట్టి నీకు నమస్కారము.

నారదుడు పలికెను :

శ్రీమన్నారాయణమునీంద్రా! నీయనుగ్రహమువలన గణేశ్వరుని జనని యైనదుర్గ, శ్రీమహాలక్ష్మి, సరస్వతి, సావిత్రి, శ్రీరాధాదేవి- యీయైదుగు రాది శక్తులనే ప్రకృతి యందురని యవగత మొనరించుకొనగల్గితిని. ఈయాద్య ప్రకృతులవలననే సకలచరాచరసృష్టి సంభవించుచున్నదని నీదివ్యముఖార విందమునుండి శ్రవణమొనరించి నేను పరమాశ్చర్యచకితుడ నై తిని. జ్ఞాని శ్రేష్ఠా! సాధుపురుషా! నీవు వర్ణించిన యయ్యాదిప్రకృతి యెవరినుండి ప్రాదుర్భవించెను? ఆజగజ్జనని స్వరూపము లేవి? ప్రకృతిలక్షణము లెట్లుండును? మూల ప్రకృతి యీశ్వరి యెందుల కీయైదుదివ్యస్వరూపములను ధరించెను? మహా భాగా! ఆద్యప్రకృతిసంభూత లై నశక్తిమాతల దివ్యచరిత్రములు, వారి పూజా విధానములు, వారి దివ్యగుణనామ వర్ణనములు, వారి ప్రాదుర్భావప్రసంగ ములు మొదలగు సకలవిషయములను సవిస్తరముగ ననుగ్రహముతో నా కుప దేశించి నన్ను జరితార్థునిగ జేయవలసినిదిగా నిన్ను బ్రార్థించుచున్నాను.

శ్రీనారాయణముషి పలికెను :

వత్సా! ఆసనాతని యగునాద్యప్రకృతియగునీశ్వరియొక్క లక్షణములను వర్ణించుట కెవరు సమర్థులు? అయినను నాపితృదేవు లై నధర్మదేవుని ముఖారవిందమునుండి మున్ను నేను శ్రవణమొనరించిన యాద్యప్రకృతి దివ్య జ్ఞానమును నా కవగతమైనంతవఱకు నీసమక్షమున వర్ణించెద సావధానచిత్తు డవై అవధరింపుము.

ప్రకృష్టవాచకః ప్రశ్న కృతిశ్చ సృష్టివాచకః ।

సృష్టా ప్రకృష్టా యా దేవీ ప్రకృతిః సా ప్రకీర్తితా ॥

గుణే ప్రకృష్టనత్వే చ ప్రశబ్దో వర్తతే శ్చుతౌ ।

మధ్యమే కృశ్చ రజసి తిశబ్దన్తమసి స్మృతః ॥

త్రిగుణాత్మస్వరూపా యా సర్వశక్తి సమన్వితా ।

ప్రధానా సృష్టికరణే ప్రకృతి స్తేన కథ్యతే ॥

ప్రథమే వర్తతే ప్రశ్న కృతిః స్యా త్సృష్టివాచకః ।

సృష్టే రాధ్యా చ యా దేవీ ప్రకృతిః సా ప్రకీర్తితా ॥

(5-8)

వత్సా! 'ప్ర' యనునక్షరమునకు 'ప్రకృష్ట' (పరమప్రవీణ)యనియర్థము. 'కృతి' యనగ 'సృష్టించుట' యని భావము. ఏదేవి సృష్టి యొనరించుటలో

‘ప్రకృష్ట’ (పరమప్రవీణ)యో యాదేవినే ‘ప్రకృతి’ యందురు. సర్వోత్తమములైన సత్త్వగుణములకు వాచకమే ‘ప్ర’ శబ్దము, మధ్యమములైన రజోగుణార్థమే ‘కృ’ శబ్దము, తృతీయములైన తమోగుణములకు వాచకమే ‘తి’ శబ్దము. ఏపరమేశ్వరి త్రిగుణాత్మికయో, యామెయే సర్వశక్తి సంపన్నయై సృష్టివిషయకసకలకార్యములందు బ్రధానురా లైనది. అందువలననే యాదేవిని ‘ప్రధానము’ లేక ప్రకృతి యందురు. ‘ప్ర’ యనగబ్రథమ యనియర్థము, ‘కృతి’ యనగ ‘సృష్టి’ యని అర్థము. అందువలన సమస్తసృష్టికి నాదికారణ స్వరూపిణియగు నాదేవినే ప్రకృతి యని కీర్తించిరి.

యోగేనఽఽత్మా సృష్టివిధౌ ద్విధారూపో బభూవ వః ।

పుమాంశ్చ దక్షిణార్థార్థో వామాజ్ః ప్రకృతిః స్మృతః ॥

సా చ బ్రహ్మస్వరూపా స్యాన్మాయా నిత్యా సనాతనీ ।

యథఽఽత్మా చ తథా శక్తి ర్యథఽగ్నౌ దాహికా స్మృతా ॥

అతఏవ హి యోగీంద్రః స్త్రీపుంభేదం న మన్యతే ।

సర్వం బ్రహ్మమయం బ్రహ్మన్ శశ్వత్ప్రకృతి నారదః ॥

స్వేచ్ఛామయ స్వేచ్ఛయా చ శ్రీకృష్ణస్య సిస్పక్షయా ।

సాఽఽవిర్భూవ సహసా మూలప్రకృతి రీశ్వరీ ॥

(9-12)

సృష్టిరచనకౌఠకు బరబ్రహ్మ మైనపరమాత్మయే రెండురూపములుగ విభక్తుడై నాడు. ఆస్వరూపములే పురుషుడు మఱియు బ్రకృతి యని గ్రహింపుము. భగవంతుని దక్షిణార్థార్థమే పురుషుడయ్యెను; వామార్థార్థమే ప్రకృతి యయ్యెను. ఆయాద్యప్రకృతి యీశ్వరియే పరబ్రహ్మస్వరూపిణి, నిత్య, సనాతని, మాయ మొదలగునామములచే గీర్తింపబడుచున్నది. పరబ్రహ్మ మైనపరమాత్మ మెంతటి యనంతశక్తి గలవాడో, ప్రకృతికూడ నంత యనంతశక్తి సమన్వితయే. తాత్పర్యమేమన బరబ్రహ్మ మైనపరమాత్మ యొక్క సమస్తానురూపదివ్యగుణములు ప్రకృతియందును నిహితములై యున్నవి. ఎట్లగ్నియందు సదా దాహకశక్తి యుండునో, యట్లే పరబ్రహ్మ మందు శక్తిస్వరూపిణి యైప్రకృతి సదా విరాజిల్లుచుండును. అందువలననే పరమయోగులు స్త్రీపురుషాదిభేదములను బాటింపరు. నారదా! పరమభక్తులందఱిని, సర్వత్ర పరబ్రహ్మస్వరూపులనుగనే దర్శించెదరు. భగవంతుడైనశ్రీకృష్ణపరమాత్మయే స్వేచ్ఛామయుడని, సర్వతంత్రస్వతంత్రుడని, పరమ

పురుషుడని గ్రహింపుము. ఆపరబ్రహ్మము సృష్టించుటకు సంకల్పింపగ నే
మూలప్రకృతి యైనపరమేశ్వరి తక్షణమే ప్రాదుర్భవించెను.

తదాజ్ఞయా పంచవిధా సృష్టికర్మణి భేదతః :

అథ భక్తానురోధాద్వా భక్తానుగ్రహవిగ్రహః ॥

గణేశమాతా దుర్గా యా శివరూపా శివస్త్రియా ।

నారాయణీ విష్ణుమాయా పూర్ణబ్రహ్మస్వరూపిణీ ॥

బ్రహ్మాదిదేవై ర్మునిభి ర్మనుభిః పూజితా సదా ।

సర్వాధిషాత్పదేవీ సా బహ్మరూపా సనాతనీ ॥

యోమజ్జలధర్మశ్రీ సత్యపుణ్యప్రదాయినీ ।

మోహార్షప్రదాత్రి యా శోకదుఃఖార్తినాశినీ ॥

శరణాగతదీనార్త పరిత్రాణపరాయణా ।

తేజఃస్వరూపా పరమా తదధిష్ఠాత్పదేవతా ॥

సర్వశక్తిస్వరూపా చ శక్తి రీశస్య నంతతమ్ ।

సిద్ధేశ్వరీ సిద్ధరూపా సిద్ధిదా సిద్ధిదేశ్వరీ ॥

బుద్ధి ర్నిద్రా జ్ఞాత్విపాసా ఛాయా తన్ద్రా దయాస్మృతిః ।

జాతిః జైన్ శ్చ క్షాన్తి ర్భ్రానిశ్చ చేతనా ॥

తుషిః పుషి స్తథా లక్ష్మీ ర్వృత్తి ర్మాతా తథైవ చ ।

సర్వశక్తిస్వరూపా నా కృష్ణస్య పరమాత్మనః ॥

(13-20)

ఆయాద్యప్రకృతియే భగవంతుని యాజ్ఞానుసారము సకలచరాచరసృష్టి నిర్మాణార్థమై యైదుదివ్యరూపముల బ్రాదుర్భవించెను. ప్రకృతిమాత తన యనన్యభక్తుల ప్రార్థనలను మన్నించి, వారిపై ననుపమకృపాసుధలను వర్షించుటకే వివిధదివ్యరూపములను ధరించెను. శ్రీగణేశ్వరుని జననియే భగవతి దుర్గా. ఆశక్తిస్వరూపిణినే శివస్వరూప, సతి, పార్వతి, శాంభవి మొదలగుదివ్య నామములతో గీర్తింతురు. ఆదేవియే సదాశివుని ప్రియార్థాంగి. ఆమెయే నారాయణి, విష్ణుమాయ, పూర్ణబ్రహ్మస్వరూపిణి మున్నగు ననంత దివ్య నామధారిణి. బ్రహ్మాదిదేవతలు, మనువులు, మహర్షులు, మానవులు మొదలుగాగల సకలచరాచరజీవు లీమెను బూజించి ధ్యానింతురు. ఈప్రకృతి స్వరూపమే సర్వులకు నధిష్ఠాత్రిదేవి, సనాతనబ్రహ్మస్వరూపిణి. తన యనన్యభక్తులకు యశమును, మంగళములను, ధర్మార్థములను, సుఖములను, మోక్షములను, హర్షోల్లాసములను బ్రసాదించుటయే యీజనని స్వాభావికము లగు

గుణములు. దుఃఖశోకాద్యుద్వేగముల నీశక్తి నూత దూర మొనరింప గలదు. ఈజనని తనశరణాగతదీనులను, పీడితులను సదా రక్షించుటలో సంల గ్నయై యుండును. ఈమె శ్రీవిగ్రహ మత్యంతతేజోమయము. ఈమెయే సర్వశక్తిస్వరూపిణియై శంకరుని నిరంతరము శక్తిశాలిగ నొనర్చెను. సిద్ధేశ్వరి, సిద్ధిస్వరూపిణి, సిద్ధిప్రదాయని, సిద్ధిప్రదాత్రీశ్వరి, బుద్ధి, నిద్ర, క్షుధ, పిపాస, ఛాయ, తంద్ర, దయ, స్మృతి, జాతి, ఊన్తి, భ్రాన్తి, శాన్తి, చేతన త్వము, తుషి, పుష్టి, లక్ష్మి, వృత్తి, మాత మొదలగు నామధేయము లన్నియు నీజనని నామములే. శ్రీకృష్ణుడే భగవంతుడు, పరబ్రహ్మ మైన పరమాత్మ. ఈదేవి తత్సమీపముననే సర్వశక్తి సంయుక్తయై సదా విరాజిల్లుచుండును.

ఉక్తఃశ్రుతౌ శ్రుతగుణ శ్చాతిస్వల్పాయథాగమమ్ |
గుణోఽన్యనన్తోఽనన్తాయా అపారం చ నిశామయమ్ ||
శుద్ధసత్త్వస్వరూపా యా పద్మా చ పరమాత్మనః |
సర్వసమ్మత్స్వరూపా యా తదధిష్ఠాత్పదేవతా ||
కాన్తా దాన్తాఽతిశాన్తా చ సుశీలా సర్వమజ్గలా |
లోభా న్నోహా త్కామరోషా న్నదాహంకారత స్తథా ||
త్యక్తాఽనురక్తా పత్యుశ్చ సర్వాద్యా చ పతివ్రతా |
ప్రాణతుల్యా భగవతః ప్రేమపాత్రీ ప్రియంవదా ||
సర్వసస్యాత్మికా సర్వజీవనోపాయరూపిణీ |
మహాలక్ష్మీశ్చ వై కుణ్ఠే పతిసేవాపరాయణా ||
స్వర్గే చ స్వర్గలక్ష్మీశ్చ రాజలక్ష్మీశ్చ రాజసు |
గృహే చ గృహలక్ష్మీశ్చ మర్త్యానాం గృహిణాం తథా ||
సర్వేషు ప్రాణేద్రవ్యేషు శోభారూపా మనోహరా |
ప్రీతిరూపా పుణ్యవతాం ప్రభారూపా నృపేషు చ ||
వాణిజ్యరూపా వణిజాం పాపినాం కలహంకరీ |
దయామయీ భక్తమాతా భక్తానుగ్రహకారికా ||
చపలే చపలా భక్తసమ్పదో రక్షణాయ చ |
జగజ్జీవన్మృతం సర్వం యయా దేవ్యా వినా మునే ||
శక్తిర్ద్వితీయా కథితా వేదోక్తా సర్వసంమతా |
సర్వపూజ్యా సర్వవంద్యా చాన్యాం మత్తో నిశామయ ||

శ్రుతులందు బ్రకృతివిఖ్యాత గుణము లత్యంత సంక్షేపముగ వర్ణింపబడెను. ఎందువలనననగా ఈదేవి యనంతయగుటవలన నీమె దివ్య గుణములుకూడ నసంఖ్యాకములే, వర్ణించుట కలవికానివే. ఈదేవియన్య రూపములనుగూడ వర్ణించెద నవధరింపుము. జగత్ప్రభువైన శ్రీహరి శక్తి స్వరూపమే పరమశుద్ధసత్త్వస్వరూపిణి యైనభగవతి శ్రీమహాలక్ష్మి, అఖిల జగములం దున్న సర్వసంపత్తులు నామెస్వరూపములే, లక్ష్మి సకలైశ్వర్యములకు నధిష్ఠాత్రిదేవి. ఆభగవతి పరమసౌందర్యరాశి, యనుపమసంయమస్వరూపిణి, శ్రేష్ఠస్వభావసంపన్నురాలు, పరమశాంతవిగ్రహధారిణి, సమస్తమంగళములు మూర్తీభవించిన దివ్యరూపము. లోభము, మోహము, కామము, క్రోధము అహంకారాది దుర్గుణము లీమె నంటవు. తన యనన్యభక్తులను గరుణతో ననుగ్రహించుట, తనప్రాణేశ్వరు డైనశ్రీహరిని సదా ప్రేమించి సేవించుట శ్రీమహాలక్ష్మి సహజస్వభావములు. లక్ష్మిదేవి సర్వులకు నాదికారణ రూపము, పరమపతివ్రత, సాధ్వి. ఆమె శ్రీహరినే ప్రాణసమునిగ భావించి యాదేవాదిదేవునే సదా ప్రేమించి సేవించును. లక్ష్మి యత్యంతప్రియభాషిణి. ఆమె యెపుడు నప్రియము లాడదు. సకల సస్యములు, ధాన్యములు, సకల జీవన రక్షోపాయములు నామె స్వరూపములే. దేహధారుల జీవనములను స్థిరముగ నుంచుటకే, వారిని సౌభాగ్యవంతులుగ ననుగ్రహించుటకే శ్రీమహాలక్ష్మి యీదివ్యరూపమును ధరించెను. స్వర్గమందామెయే స్వర్గలక్ష్మి; నరేశ్వరులకు రాజ్యలక్ష్మి; గృహస్థుల గృహములందు గృహలక్ష్మి. సమస్తప్రాణులందు, సమస్తద్రవ్యములందు విరాజిల్లు సర్వోత్కృష్ట మైనశోభ యీమె స్వరూపమే. శ్రీమహాలక్ష్మియే పుణ్యాత్ములకు గీర్తి, రాజాధిరాజులకు బ్రభ, వాణిజ్యశ్రేష్ఠులచెంత వాణిజ్యలక్ష్మి, పాపాత్ములందు గలహకారిణి. ఈదేవి యత్యంతదయామయి, భక్తులకు మాతృ స్వరూపిణి, భక్త వరప్రదాయిని.

శ్రీమహాలక్ష్మి తన యనన్యభక్తుల సంపదలను రక్షించుటకు జంచలయై చరించును. మునీశ్వరా! ఈదేవి లేనిదే సకలజగములు జీవించియున్నను మరణించినట్లే భావింపవలెను. వేదములందు గీర్తింపబడినటుల సర్వసమ్మత మతానుసారముగ నీదెండవప్రకృతి వర్ణనమును నానుండి శ్రవణమొనరించితివి. సర్వపూజ్య, సర్వవంద్య యైన యాప్రకృతి యన్యరూపములను వర్ణించెద నవధరింపుము.

వాగుబుద్ధివిద్యా జ్ఞానాధిదేవతా పరమాత్మనః ।
 సర్వవిద్యాస్వరూపా యా సా చ దేవీ సరస్వతీ ॥
 సుబుద్ధిః కవితా మేధా ప్రతిభా స్మృతిదా నృణామ్ ।
 నానాప్రకారసిద్ధాంతభేదార్థ కల్పనాప్రదా ॥
 వ్యాఖ్యాబోధస్వరూపా చ సర్వసందేహభంజనీ ।
 విచారకారిణీ గ్రంథకారిణీ శక్తిరూపిణీ ॥
 సర్వసంగీతసన్ధాన తాలకారణరూపిణీ ।
 విషయజ్ఞానవాగ్దాపా ప్రతివిశ్వం చ జీవినామ్ ॥
 యయా వినా చ విశ్వోఽహో మూకో మృతసమః సదా ।
 వ్యాఖ్యాముద్రాకరా శాంతా వీణాపుస్తకధారిణీ ॥
 శుద్ధసత్త్వస్వరూపా యా సుశీలా శ్రీహరిప్రియా ।
 హిమచందనకుండేను కుముదామౌఞసన్నిభా ॥
 జపనీ పరమాత్మానం శ్రీకృష్ణం రత్నమాలయా ।
 తపఃస్వరూపా తపసాం ఫలదాత్రీ తపస్వినీ ॥
 సిద్ధివిద్యాస్వరూపా చ సర్వసిద్ధిప్రదా సదా ।
 దేవీ తృతీయా గదితా శ్రీయుక్తజగదంబికా ॥

యథాగమం యథాకించిదపరాం సంనిబోధ మే । (31-38)

నారదమునీంద్రా! ప్రకృతిమూడవదిస్వరూపమును వర్ణించెద నాకర్ణిం
 పుము. పరబ్రహ్మమైన పరమాత్మనుండి యావిర్భవించిన వాణికి, బుద్ధికి,
 విద్యకు, జ్ఞానమునకు నధిష్ఠాత్రి సరస్వతి. విద్యలన్నియు నామెస్వరూప
 ములే. ఆజనని కృపాకటాక్షమువలననే దేహధారులకు సుబుద్ధి, కవిత్యము,
 మేధ, ప్రతిభ, స్మరణశక్తి మొదలగునవి లభింపగలవు. అనేకప్రకారములైన
 సిద్ధాంతభేదములను సర్థకల్పనాశక్తులను సరస్వతీదేవియే ప్రసాదించును. వాణి
 సకలములకు వ్యాఖ్యయై, బోధస్వరూపిణియై భాసించును. ఈదేవికృప కల్గిన
 సమస్త సందేహములు నశించి యఖండజ్ఞానము ప్రాప్తించును.

ఈశక్తి నే విచారకారిణి, గ్రంథకారిణి, శక్తిస్వరూపిణి, సర్వసంగీత
 సంధానతాళకారణపిరూణి యని జనులు కీర్తింతురు. ప్రత్యేకవిశ్వములకు
 సకలజీవులకు వాణియే విషయమై, జ్ఞానమై, సకలవిద్యలకు నధిష్ఠాత్రియై విరా
 జిల్లును. ఈ శక్తిస్వరూపిణి లేనిచో సకలవిశ్వములు మూకములై మృతసమ
 ములు కాగలవు. ఆ పరమశాంత స్వరూపిణి సుశీల శ్రీహరిప్రియ స్వహస్తము

లంను వీణాపుస్తకజపమాలలను ధరించి యభయముద్రతో శుద్ధసత్త్వవిగ్రహముతో సదా విరాజిల్లును. హిమచందన కుండేందుకుముగాంభోజసన్నిభ మైన భగవతి సరస్వతి హస్తమునందు గలరత్నమాలను ద్రిష్టుచు సదా శ్రీకృష్ణ పరమాత్మ దివ్యనామమునే జపించుచుండును. ఆతపస్స్వరూపిణి తాపసులకు దపఃఫలములను బ్రసాదించుటలో సదా తత్పరయై యుండును. సిద్ధి, విద్యా బుద్ధులు నీదేవీస్వరూపములే. జగదంబికయు, శ్రీసంయుక్తయునైన దేవీ తృతీయప్రకృతి నాగమానుసారముగ నా కవగతమైనంతవఱకు గించినామ్రతమే వర్ణించితిని.

మాతా చతుర్ణాం వేదానాం వేదాజ్ఞానాం చ ఛన్దసామ్ ॥

సన్ధ్యావన్దనమన్తాణాం తన్తాణాం చ విచక్షణా ।

ద్విజాతిజాతిరూపా చ జపరూపా తపస్విని ॥

బ్రాహ్మణ్యతేజోరూపా చ సర్వసంస్కారకారిణీ ।

పవిత్రరూపా సావిత్రీ గాయత్రీ బ్రహ్మణః ప్రియా ॥

తీర్థాని యస్యా స్సంస్పర్శం దర్శనం వాంఛన్తి శుద్ధయే ।

శుద్ధస్ఫటికసంకాశా శుద్ధసత్త్వస్వరూపిణీ ॥

పరమానందరూపా చ పరమా చ సనాతనీ ।

పరబ్రహ్మస్వరూపా చ నిర్వాణపదదాయినీ ॥

బ్రహ్మతేజోమయీ శక్తి స్తదధిష్ఠాత్మదేవతా ।

యత్పాదరజసాం పూతం జగత్సర్వం చ నారదః॥

(39-44)

ఇకనిపుడాద్యప్రకృతి నాల్గవరూపమును వర్ణించెద నవధరింపుము. నాల్గువేదములకు, వేదాంగములకు, ఛందస్సులకు నీమే జనని. ఈదేవినుండియే సంధ్యావందనాదిమంత్రములు, తంత్రములు నుద్భవించినవి. ద్విజాతీయుల ననుగ్రహించుటకే యీశక్తి దివ్యమంగళ స్వరూపమును ధరించెను. ఈ మాతయే బ్రహ్మజ్ఞాన స్వరూపిణి, మహాతపస్విని, బ్రహ్మతేజముతో బ్రకాశించుచు సర్వులకును సంస్మరింపగలదేవత యైయున్నది.

ఈపరమపవిత్రదివ్యస్వరూపధారిణి యైనశక్తి నే భక్తులు సావిత్రి యని, గాయత్రి యని కీర్తింతురు. ఈగాయత్రీదేవి బ్రహ్మ కనన్యప్రియశక్తి. పుణ్యతీర్థములుకూడ బవిత్రత కొఱ కీవేదమాత దర్శనమును, స్పర్శను గాంక్షించుచున్నవి. శుద్ధస్ఫటికమణిదివ్యకాంతులతో బ్రకాశించు సత్త్వి

మయస్వరూపిణి యైనసావిత్రిదివ్యసందర్శనము భక్తులకు బరమానందదాయకము. ఆసనాతనీపరబ్రహ్మస్వరూపిణి తనయాశ్రితులకు నిర్వాణపదబ్రదాయని. గాయత్రి బ్రహ్మతేజోమయి, పరమశక్తి, శక్తి కే అధిష్ఠాత్రీదేవి. నారదా! ఆమెచరణధూళి సకలజగములను బవిత్రమొనరింపగలదు.

దేవీ చతుర్థీ కథితా పంచమీం వర్ణయామి తే ।
 ప్రేమప్రాణాధిదేవీ యా పంచప్రాణస్వరూపిణీ ॥
 ప్రాణాధికప్రియతమా సర్వాద్యా సుందరీ వరా ।
 సర్వసౌభాగ్యయుక్తా చ మానినీ గౌరవాన్వితా ॥
 వామార్థాజస్వరూపా చ సుగుణై స్తేజసా సమా ।
 పారావారా సర్వమాతా పరమాద్యా సనాతనీ ॥
 పరమానందరూపా చ ధన్యా మాన్యా చ పూజితా ।
 రాసక్రీడాధిదేవీ చ కృష్ణస్య పరమాత్మనః ॥
 రాసమణ్డలసమ్భూతా రాసమణ్డలమణీతా ।
 రాసేశ్వరీ సురసికా రాసావాసనివాసినీ ॥
 గోలోకవాసినీ దేవీ గోపీవేషవిధాయకా ।
 పరమాహ్లాదరూపా చ సంతోషామృతరూపిణీ ॥
 నిర్గుణా చ నిరాకారా నిర్లిప్తాఽఽత్మస్వరూపిణీ ।
 నిరీహా నిరహంకారా భక్తానుగ్రహవిగ్రహా ॥
 వేదానుసారధ్యానేన విజ్ఞేయా సా విచక్షణైః ।
 దృష్టిర్దృష్టా సహస్రేషు సురేంద్రై ర్మునిపుంగవైః ॥
 వహ్నిశుద్ధాంశుకాధానా రత్నాలంకారభూషితా ।
 కోటిచంద్రప్రభాజుష్టశ్రీయుక్తా భక్త విగ్రహా ॥
 శ్రీకృష్ణభక్త దాస్యైకదాయినీ సర్వసంపదామ్ ।
 అవతారే చ వారాహే వృషభానుసుతా చ యా ॥
 యత్పాదపద్మసంస్పర్శపవిత్రా చ వసుంధరా ।
 బ్రహ్మాదిభి రదృష్టా యా సర్వదృష్టా చ భారతే ॥
 ప్రిరత్నసారసంభూతా కృష్ణవక్షఃస్థలోజ్జ్వలా ।
 యథా ఘనే నవఘనే లోలా సౌదామినీ మునేః ॥

(25-56)

“నాల్గవప్రకృతిని వర్ణించితిని. ఇక నై దవశక్తిని వర్ణించెద. సావధాన చిత్తుడనై యనన్యభక్తితో నాకర్ణింపుము. ఈజననియే ప్రేమకు, బ్రాణము

లకు నధిష్ఠాత్రీదేవి యైనపంచప్రాణస్వరూపిణి. ఈమె పరమాత్ము డైన శ్రీకృష్ణునకు బ్రాణాధిక ప్రీయతమ, జగదేకసుందరి, సర్వమంగళ, సకల ప్రకృతులందు. నగ్రగణ్యురాలు, మానిని, సకలగౌరవాన్విత, సర్వసద్గుణసంపన్న. పరమసౌభాగ్యవతి యైనయీదేవి పరబ్రహ్మమున కర్థశరీరమే. ఈ శ్రేష్ఠ ప్రకృతియే సర్వులకు జనని, పారావార, పరమాద్య, సనాతని, పరమానంద స్వరూపిణి, ధన్యురాలు, మాన్యురాలు, సకలపూజితురాలు. ఈశ్రేష్ఠప్రకృతి స్వరూపమే శ్రీరాధ. రాధాదేవి పరబ్రహ్మముతో సమానమైన దివ్యగుణ సంపన్నురాలు. ఈమె నిత్యనికుంజేశ్వరి, రాసక్రీడల కధిష్ఠాత్రీదేవి, శ్రీకృష్ణుని యర్థాంగమునుండి రాసమండలమధ్యమున నీదేవి యావిర్భవించెను. దివ్య గోలోకపరంధామములో విరాజిల్లునీయీశ్వరి ననన్యభక్తులు రాసేశ్వరి, సురసిక యనునామములతో కీర్తింతురు. గోపికావేషధారిణి యైనయీమె పరమానంద స్వరూపిణి. శ్రీరాధాదేవి దివ్యవిగ్రహము హర్షసంతోషములతో బరిపూర్ణ మైవిరాజిల్లును. ఆమె సచ్చిదానంద స్వరూపిణి యని గ్రహింపుము. జనని శ్రీరాధ నిర్గుణ (తాకిక త్రిగుణరహిత స్వరూపభూత మైనగుణవతి) యని, నిర్లిప్త (తాకిక విషయభోగరహిత) యని, నిరాకార (పాంచభౌతిక శరీరరహితయైన దివ్యచిన్మయ స్వరూపిణి) యని, ఆత్మస్వరూపిణి (శ్రీకృష్ణుని యాత్మ) యని భక్తజనులు సదా కీర్తింతురు. ఇచ్ఛాహంకారరహిత యైన యీమాతృశ్రీ తనయనన్యభక్తుల ననుగ్రహించుట కనేక దివ్యావతారములను ధరించెను. వేదోక్తవిధి ననుసరించి యేకాగ్రచిత్తులై ధ్యానించి యచన్య భక్తితో విద్వాంసులైనవా రీజనని దివ్యానుగ్రహము పొందెదరు. సురేంద్రులైనను, మునీంద్రులైనను, సమస్తచరాచరజీవులైనను, దమ సామాన్యనేత్రములతో నీజగజ్జననిదివ్యచిన్మయరూపమును దర్శింపలేరు. శ్రీరాధామాత సచ్చిదానంద విగ్రహమును సందర్శనమొనరించుటకు భక్తిజ్ఞానములనెడు నేత్రములవసరము.

అగ్నిశుద్ధదివ్యవస్త్రధారిణియై యనేకసువర్ణరత్నాభరణభూషితయై శ్రీరాధామాత కోటానుకోట్ల పూర్ణిమాచంద్రుల కాంతిని మించి సదా ప్రకాశించును. సర్వశోభాసంపన్నురా లైనశ్రీవిగ్రహధారిణి యైనరాధ సంపూర్ణైశ్వర్యములకు నిలయము. శ్రీకృష్ణభగవద్భక్తుల కాయనయెడల దాస్యసౌభాగ్యము నీజననియే యనుగ్రహింపగలదు. సకలైశ్వర్యములందు శ్రీకృష్ణ దాస్య

సౌభాగ్యమే సర్వోత్కృష్టమని యీప్రకృతి యభిప్రాయము. వృషభానుని గృహమున దివ్యరూపధారిణియై శ్రీరాధామాత యవతరించెను. ఈ దేవదేవే శ్వరిచరణకమలరజస్సంస్పర్శముచే బృద్ధిసహితము పరమపునీత యైనది. నారదా! ఏజగన్మాతదర్శనము బ్రహ్మాదులకును బరమదుర్లభమో, యాదేవాది దేవి యీవరాహకల్పమున ననన్యకరుణాభరితయై భారతవర్షములో నవతరించి సకలప్రాణులకు దనదివ్యసందర్శన మొసంగెను. సకల స్త్రీరత్నసారసంభూత యైన యీయాద్యప్రకృతి శ్రీరాధాదేవి నవీనజలధరములో విద్యుల్ల తవిరాజిల్లు నట్లు శ్రీకృష్ణపరమాత్మ వక్షఃస్థలమునందు విరాజిల్లుచుండును”.

రాధామాతృదివ్యసందర్శన మొందుటకు విధాత యైనబ్రహ్మ యటు వదివేలదివ్యవర్షములు ఘోరతప మాచరించెను. అయినను విధాతకు శ్రీరాధా దేవి సందర్శన సౌభాగ్యము ప్రాప్తింపలేదు. బ్రహ్మ యొనర్చిన తపస్సునకు, నారాధనకు, రాధాదేవి కరుణించి పవిత్రభారతవర్షములో దివ్యబృందావన ములో వృషభానుకన్యగా నవతరించి శ్రీకృష్ణసహితముగ దనదివ్యదర్శనమును బ్రహ్మదేవున కొసంగెను.

ఆద్యప్రకృతిమాత కంశములు, కళలు, నంశాంశములు, కళాకళాంశ ములు మొదలగుభేదములతో ననేకరూపములు కలవు. ప్రత్యేక విశ్వమం దున్నసర్వస్త్రీలు ప్రకృతిస్వరూపిణులే. నేను మొదట వర్ణించిన పంచప్రకృ తులను బూర్ణప్రకృతు లందురు. ప్రకృతిమాత కేయేప్రధానాంశములు కలవో, వానిని వర్ణించెద నవధరింపుము. వసుంధరను బావన మొనరించు చున్న గంగాభవాని ప్రకృతిమాత ప్రధానాంశము. ఈసనాతని గంగ జల స్వరూపిణి. శ్రీకృష్ణపరమాత్మ పుణ్యాం (దివ్యాం)గములనుండి యావిర్భ వించినగంగ పాపులయొక్క పాపము లనెడునింధనములను భస్మమొనరింపగల ప్రజ్వలితాగ్నిస్వరూపిణి. గంగాభవానిని స్మరించినను, దజ్జలములందు స్నాన మాడినను, దజ్జలములను బానమొనరించినను దేహధారు లై నజీవులు కైవల్య పదమున కధికారులు కాగలరు. ఈదేవి యారాధనము గోలోకగమనమున కొకసోపానము. గంగామాతస్వరూప మత్యంతపవిత్రము. సకలసరిత్తులందు, సమస్త తీర్థములందు నీమెయే శ్రేష్ఠురాలు. పవిత్రగంగాభవాని శంకరుని మస్తకముపై జటాజూటమధ్యములో సదా విరాజిల్లును. సదాశివుని జటా జూటమునుండి బయల్పెడలి గంగ భారతవర్షమును బరమపవిత్ర మొన

రించెను. తపోధనుల తపములకు సఫలత్వమును బ్రసాదించుటకే దివినుండి గంగ భువి కరుదెంచెను. పూర్ణిమాచంద్రునిపండువెన్నెలవలె, నవవికసిత శ్వేతకమలమువలె, బరిశుద్ధక్షీరమువలె గంగాభవాని స్వరూపముశుద్ధసత్త్వమయము. ఈపరమసాధ్వి శ్రీమన్నారాయణున కత్యంతప్రీతిపాత్రురాలు.

శ్రీతులసికూడ మూలప్రకృతి ప్రధానాంశమే. శ్రీమహావిష్ణుప్రియ యైనతులసీమాతకు విష్ణుదేవుని వశీభూతుని గావించుకొనుటయే స్వాభావిక గుణము. శ్రీమహావిష్ణుచరణారవిందములే యీజననికి నివాసస్థానములు. మునీశ్వరా! సకలతపములు, సంకల్పములు, పూజలు, శుభకర్మములు తులసీదేవి యనుగ్రహమునలన శీఘ్రముగ సంపన్నములు కాగలవు. సమస్తపుష్పములందు శ్రీతులసీదళము భగవంతున కత్యంతప్రియ మైనపవిత్రపూజాకుసుమము. నారదా! శ్రీతులసి పరమపావని, యఖండపుణ్యప్రదాయిని. సందర్శనస్పర్శ మాత్రముననే యామెసకలజీవులకు బరంధామ మొసంగగలశక్తి సంపన్నయైనది శుష్కకాష్ఠములవంటి పాపపుంజములను దహింపజేయుటకు బ్రజ్వలితాగ్ని స్వరూపమును ధరించి యీకలియుగములో నాతులసి బవిత్రవృక్షరూపమున నావిర్భవించెను. ఈతులసీ దివ్యచరణస్పర్శమాత్రముననే వసుంధర యత్యంత ధన్యురాలై పరమపావని యైనది. శ్రీతులసి లేకుండ నాచరించు దైవకర్మములు నిష్ఫలములని భావింపవలెను. తులసీదేవి యనన్యకృపవలన ముముక్షువులు ముక్తి నొందగలరు. ఎవరెవ రేయేమనోవాంఛలతో శ్రీతులసీదేవి నుపాసించెదరో, వారివారికోర్కె లన్నియు సకాలములోనే సంపన్నములు కాగలవు. పవిత్రభరతభూమిపై వృక్షరూపమున విరాజిల్లిన శ్రీతులసి సాక్షాత్కల్పవృక్షస్వరూపమని గ్రహింపుము. పాపాత్ములైన జీవులను రక్షించుటకే, యుద్ధరించుటకే యీయపారకరుణామయి పృథ్వికి దయచేసెను. శ్రీతులసి పూజనీయ దైవీశక్తులందు బరాదేవత యనిగ్రహింపుము.

ఆద్యప్రకృతియొక్క మఱియొకప్రధానాంశమే జరత్కారుదేవి. ఈమె కశ్యపప్రజాపతి మానసపుత్రిక; అందువలననే జరత్కారుదేవిని మనసాదేవి యనికూడ గీర్తింతురు. మహావిదుషీమణి యైనమనసాదేవి శంకరునకు బ్రియ శిష్యురాలు; ఆదిశేషునకు గారాబుసహోదరి. సమస్తసర్పజాతులు జరత్కారుదేవిని బరాదేవతగ నారాధించి గౌరవించును. సర్పములే వాహనములుగా గలయీదేవిని నాగేశ్వరి, నాగమాత మొదలగునామములతో భక్తులు

కీర్తింతురు. మనసాదేవి యఖండసిద్ధయోగిని యైననాగలోకవాసిని. సాక్షాత్చీహగిస్వరూపిణి యైనజరత్కారుదేవి శ్రీమహావిష్ణువున కనన్యభక్తురాలు. తపస్వరూపిణి యైనయీదేవి సదా శ్రీహర్యారాధనములందు సంలగ్నురాలై యుండును. నారదా! భగవతి యగుమనసాదేవి మూడులక్షల దివ్యవర్షముల పర్యంతము శ్రీహరి ప్రసన్నత కొఱకు ఘోరతప మాచరించెను. సర్పసంబంధములైన సకలమంత్రతంత్రములకు నీదేవి యధిష్ఠాత్రి. అహర్నిశములు పరబ్రహ్మసంస్మరణమందే సంలగ్నయైయుండు నీమెను బరబ్రహ్మస్వరూపిణి యని బుధజనులు కీర్తింతురు. ఈమెప్రాణేశ్వరు డైనజరత్కారుమహర్షి శ్రీకృష్ణ పరమాత్మ యంశోద్భవుడు. తపస్వలందు వరేణ్యు డైననూస్తీకమహర్షి యీమె సుపుత్రుడు.

నారదా! ఆద్యప్రకృతియొక్క మఱియొకప్రధానాంశమునే దేవసేన యందురు. మాతృకలందు వరేణ్యు యైనయీదేవిని భక్తజనులు భగవతి “షష్ఠీ” యని ప్రార్థింతురు. ప్రత్యేకలోకమందు శిశువులను బాలించుట, రక్షించుట, యీమె ప్రధానకార్యము. ఈసాధ్వి ప్రకృతియొక్క యాఱవ యంశము కావుననే యీమెను షష్ఠీదేవి యందురు. విష్ణుదేవుని పరమభక్తురాలైన శ్రీషష్ఠీదేవి క్రాంతికేయునకు బ్రിയపత్ని. సంతానోత్పత్తిసమయములం దభ్యుదయము నాకాంక్షించి ప్రజలీషష్ఠీదేవి నారాధింతురు. సంతానోదయానంతర మ్మాటవదినమున సూతికాగృహములో శ్రీషష్ఠీదేవిప్రీత్యర్థము ప్రజలు పూజ లొనరింతురు. కళ్యాణకాముకు లైనవారు శిశుజననమైనయిరువదియొకటవదినమున షష్ఠీభగవతి నుపాసించెదరు. పరమదయాస్వరూపిణి యైనశ్రీషష్ఠీదేవసేన సదా తనయాశ్రితులను రక్షించుటలో దత్పరయై యుండును. జలములందు, స్థలమందు, గగనమందు, కందరములందు, మఱి యెందైనను శిశువులను రక్షించుట దేవసేన ప్రధానకార్యము.

ప్రకృతియొక్క మఱియొక ప్రధానాంశమే ‘మంగళచండి’. ఈ శక్తి ప్రకృతిముఖమునుండి యుద్భవించెను. ఈమె కృపవలన భక్తులకు సమస్త మంగళములు సులభములు కాగలవు. సృష్టిసమయములో నీమె మంగళమయస్వరూపిణియై లయసమయమందు గ్రోధమయాత్యంత భయంకరస్వరూపిణియై దర్శనమొసంగును. అందువలననే యీశక్తిని విద్వాంసులు మంగళచండి యని కీర్తించిరి. ప్రతిమంగళవారమున విశ్వములం దంతట

దేహధారు లై నజీవులీమె నారాధింతురు. ఈదేవి యనన్యానుగ్రహమువలననే సాధకు లై నభక్తులు పుత్రపౌత్రులను, ధనసంపదలను యశఃకీర్తులను గళ్యాణ జయములను బడయగలరు. ఈదేవి ప్రసన్నయైన బ్రహ్మస్త్రిల సకలమనోరథములు నిశ్చయముగ సిద్ధింపగలవు. భగవతి యగునీమహేశ్వరి కినుకవహించిన తక్షణమే విశ్వములు భస్మములు కాగలవు.

ప్రకృతియొక్క మఱియొకప్రధానాంశమే భగవతి మహాకాళి. ఆది కాలమున భగవతి దుర్గ శుంభనిశుంభులతో సంగ్రామ మొనరించు సమయమున నీమహాకాళి, దుర్గామాత లలాటమందుండి దుష్టసంహారార్థము, శిష్ట రక్షణార్థము నావిర్భవించెను. నారదా! ఈశక్తి జననిదుర్గకు నర్థాంశమని తెలిసికొనుము. గుణములందు, తేజఃపరాక్రమములందు, సంపూర్ణ శక్తులందు మహాకాళి జననిదుర్గాసమురాలు. సంపూర్ణ శక్తులం దీమెయగ్రగణ్య. కాళిని మించిన బలవంతు లీవిశ్వములలో మఱియొకరు లేరు. ఈపరమయోగస్వరూపిణి యైనదేవి భక్తులకు సంపూర్ణ సిద్ధులను బ్రసాదింపగల సమర్థురాలు. శ్రీకృష్ణుని యనన్యభక్తురా లైనయామె తేజమందు, పరాక్రమాది గుణములందు శ్రీకృష్ణునితో సమానురాలు. నారదా! ఈమె యంగకాంతికూడ గృష్ణవర్ణమే. మహాకాళిసంకల్పమాత్రముననే బ్రహ్మాండములు నశింపగలవు. జగములందు బరిధవిల్లిన దుష్టశక్తులను మర్దించుటకే యీజనని యత్యంత భయంకరస్వరూపిణిగ నావిర్భవించి ఘోరసంగ్రామములందు దురాత్ములైన రాక్షసాధములను సంహరించి ధర్మసంస్థాపన మొనరించెను. దుర్మార్గుల కత్యంతభయంకర వికృతరూపమున దర్శనమొసంగి శిక్షించు నీజనని మహాకాళి తన యనన్యభక్తుల కత్యంతశాంత దివ్యస్వరూపమున సాక్షాత్కరించి వారల ననన్యకరుణతో ననుగ్రహించును. మహర్షీ! ఈదేవి నారాధించిన ధర్మార్థ కామమోక్షములనెడి చతుర్విధపురుషార్థములు నిశ్చయముగ సిద్ధించును. బ్రహ్మదిదేవతలు, మహర్షి గణములు, సకలమానవసమాజములు తుదకు దైత్యులుకూడ నీమహాకాళిని భక్తితో నారాధింతురు.

బ్రహ్మనందనా! భగవతివసుంధరాదేవి కూడ నాద్యప్రకృతి ప్రధానాంశయే. ప్రత్యేకవిశ్వమందు గలజగము లీదేవిపై నాధారపడి స్థిరములై యున్నవి. భక్తులీమెను సర్వసస్యప్రసూతిక యని కీర్తింతురు. ఈదేవినే రత్నకర, రత్నగర్భ యని బుధజనులు పొగడిరి. సంపూర్ణరత్నములు, ననేక

లోహములు, ననేకశక్తుత్పాదక పదార్థములు నీమె గర్భమందే నిక్షిప్తము లైయున్నవి. నరేశ్వరులు, జనులు, సకలజీవులు తమస్థితికొఱ కీదేవిని స్తుతించి నిరంతర మారాధింతురు. నారదా! సకలదేహధారు లై నజీవులకు జీవనాధారము లైనయాహారముల నుత్పన్న మొనరించుటకే ఆద్యప్రకృతి యనన్యకరుణామయియై యీదివ్యరూపమును ధరించెను. సంపూర్ణ సంపదలను బ్రసాదింపగల యీవసుంధరాదేవి లేనిచో సమస్తచరాచరజగములు నిరాధారములై నశించును.

మునీశ్వరా! ప్రకృతి కేయేకళాంశములు కలవో యెవరెవరికి బ్రీయ పత్నులో యావిషయముల నన్నింటిని సంతేపముగ వర్ణించెద నాకర్ణింపుము. ప్రకృతికి మఱియొక కళాంశ యైనస్వాహాదేవి యగ్ని దేవునిప్రియపత్ని. సంపూర్ణ విశ్వములం దున్నవా వారందఱు నీదేవిని బూజించి యారాధింతురు. ఈమె సహకారము లేనిదే దేవతలు కర్మిష్టులు తమ కర్పించిన హవిర్భాగములను బొందుటలో నసమర్థులు కాగలరు. ఈమె లేనిచో విశ్వములందు కర్మము లెల్ల నిష్ఫలములు కాగలవు. స్వధాదేవి పితరులకు బ్రీయపత్ని. ఈమె నామ మును స్మరింపక పితృదేవతల కర్పించు తర్పణములు నిష్ఫలములు కాగలవు. కావుననే సకలజను లీమెను బూజించి గౌరవింతురు. వాయుపత్నినామ ధేయమే స్వస్తి. ఈమె ప్రకృతికళాంశసంభూత. ఈమె లేనిదే యాదాన ప్రదానము లన్నియు నిష్ప్రయోజనములు కాగలవు. ప్రకృతియొక్క మఱి యొక కళాంశ యైనపుష్టి శ్రీగణేశ్వరుని ప్రియార్థాంగి. ఈమె యనుగ్రహము లేనిదే పురుషులు, స్త్రీలు, తదితరదేహధారులును క్షీణించి బలహీనులు కాగలరు. అనంతుని దేవేరియే తుష్టి. ఈమె యనుగ్రహము లేనిదే జీవులు సంతుష్టి నొందరు. ఈశానుని యర్థాంగినామధేయమే సంపత్తి. ఈమె కరుణా కటాక్షములు పొందనియెడల సర్వజగములు సంపద్విహీనములై పరమదారిద్ర్య మనుభవింపగలవు. కపిలమహర్షి సహధర్మచారిణియే ధృతి. ఈశక్తి యను గ్రహము లేనిదే జగములందు గలప్రాణులు ధైర్యవిహీనులై భీరువులు కాగలరు. యమునిపత్నియే క్షమాదేవి. ఈదేవి యాశ్రయము లేనిదే దేహ ధారు లున్నతులై క్రోధాదులకు వశులు కాగలరు. సాధ్వీ రతి కామధేవుని ప్రియార్థాంగి. నారదా! రతీదేవి సమస్తక్రీడలకు నధిష్ఠాత్రి యని తెలిసికొనుము. ఈమె యనుగ్రహము లభించనిచో జగములం దున్నదేహధారులు కేళీకాతుక

శూన్యులు కాగలరు. ముక్తికాంత సత్యమునకు బ్రിയపత్ని. సర్వలోకప్రియ యైన యీజనని యనుగ్రహము లేనిచో సకలజనులు బంధశూన్యులై బంధనముల జిక్కగలరు.

పరమసాధ్య యగుదయ మోహమునకు బత్ని. ఈమె యనుగ్రహము లేనియెడల ప్రాణులు కఠినాత్ములై పరస్పర ద్వేషులు కాగలరు. పుణ్యమునకు సహధర్మచారిణియే ప్రతిష్ఠ. ఈమె యనుగ్రహము లేనిచో దేహధారులు జీవించియున్నను మరణించినవారితో సమానులే. సుకర్మయొక్క భార్యయే కీర్తి. ఈదేవి కరుణ లేకున్న జీవులు యశోహీనులై మృతతుల్యులు కాగలరు, క్రియాదేవి యుద్యోగమునకు భార్య. ఈమె యనుగ్రహము లేకున్న జగము లండు గలజీవు లుచ్చిన్నులై, క్రియాహీనులు కాగలరు. అధర్మమునకు భార్యయే మిథ్య. ఈశక్తిని దుర్మార్గులు, నాస్తికులు సదా యారాధింతురు. ఈశక్తి సత్యయుగములో నదృశ్యముగ నుండును; త్రేతాయుగములో సూక్ష్మ రూపము ధరించును; ద్వాపరమం దర్థశరీరము కల్గి శోభించును; గలియుగములో దినదినప్రవర్ధమానయై యుగాంతమునకు మహాప్రగల్భయై పూర్ణరూపముతో సర్వత్ర వ్యాపింపగలదు. ఈదేవి సోదరుడే కపటము. ఈతడు కూడ దన సహోదరితో గలిసి కలియుగమున నింటింట బ్రవేశింపగలడు. శాంతిలజ్జలు సుశీలున కావరణీయ లైనభార్యలు. వీరు లేనిదే సకలజగములం దున్నప్రాణు లున్నతులై చరింపగలరు. జ్ఞానమునకు బుద్ధి, మేధ, స్మృతి, యనుమువ్వురు భార్యలు కలరు. వీరు లేనిచో బ్రాణులు మూర్ఖులు కాగలరు.

ధర్మదేవతకు సహధర్మచారిణి యైనమూర్తి కమనీయకాంతిసమన్విత యైనదేహమును ధరించి సకలజీవులను ముగ్ధులుగ నొనరించుచున్నది. ఈమె లేనిచో విశ్వమాలెల్ల నాకారరహితములు కాగలవు, తుదకు బరబ్రహ్మము కూడ సిరాకారుడుగ నుండవలసినదే. ఈదేవి సహకారముచే శ్రీమహాలక్ష్మీ మొదలగు ప్రకృతిశక్తులు దివ్యమంగళరూపధారిణులై సర్వత్ర పరమపూజనీయులై గలరు. శ్రీరూప మీమూర్తి స్వరూపమే. ప్రకృతికళాంశ యైనమూర్తి పరమచూన్యరాలు, అత్యంతధన్యరాలు, సర్వత్రపూజ్యరాలు.

కాలాగ్నిరుద్రుని యర్ధాగియే యోగనిద్ర. రాత్రులందు సకలజీవు లీమె యనుగ్రహమువలననే నిద్రావస్థను బొందగలరు. సంధ్య, దినము, రాత్రి-ఈమువ్వురు కాలమునకు భార్యలు. వీరు లేనిచో విధాతయైనను గాల

పరిగణన మొనరింపలేడు. క్షుధ, పిపాస- వీరిర్వూరు లోభమునకు భార్యలు. ఈ శక్తులప్రభావము ప్రాకృతికము లై నసకలమర్త్యలోకములందు వ్యాప్తము. వీరి వలన సకలజీవులు క్షోభయ్యుక్తులై యుదరపోషణార్థము చింతాక్రాంతులు కాగలరు. ప్రభ, దాహిక- వీరిర్వూరు తేజమునకు భార్యలు. వీరు లేనిచో బ్రహ్మకూడ దనకర్తవ్య నిర్వహణమం దసమర్థుడు కాగలడు. కాలకన్య లై నజరామృత్యువులు జ్వరమునకు భార్యలు. నిద్ర కుద్యవించిన కొమార్తె పేరే తంద్రీ. ఈమెయు, బ్రీతియు సుఖమునకు బ్రీయురాండు. బ్రహ్మ కంతో ద్భవా! విధియొక్క విధానమం దున్నయీసర్వజగములు నీ శక్తులతో వ్యాప్తములై యున్నవి. శ్రద్ధాభక్తులు వైరాగ్యమున కాదరణీయ లైన భార్యలు. మునీశ్వరా! ఈశక్తుల యనన్యకృపాప్రసాదములవలన నఖిల జగ ములు జీవన్ముక్తులు కాగలవు. కశ్యపప్రజాపతిపత్ను లైనదేవమాత యగు నదితి, గోమాత యగుసురభి, దైత్యమాత యగుదితి, సర్పమాత యగు కద్రువు, పక్షిమాత యగువినత, దనుజమాత యగుదనువు మొదలగు వారందఱు సృష్టికార్యమును నిర్వర్తింతురు. ఈశక్తులనే ప్రకృతి కళ లందురు. వీరుకాక ప్రకృతిమాత కనేకాన్యాయ కళాకళాంశములుకూడ గలవు. ప్రకృతి జననియొక్క మఱికొన్ని ముఖ్యకళలను వర్ణించెద నాకర్ణింపుము.

చంద్రుని యర్ధాంగి రోహిణి, సూర్యునిపత్ని సంధ్య, మనువునర్ధాంగి శతరూప, యింద్రునిపత్ని శచీదేవి, బృహస్పతి సహధర్మచారిణి తార, వశిష్ఠ మహర్షి ధర్మపత్ని యరుంధతి, గౌతమమహర్షి భార్య యహల్య, అత్రిమహర్షి యర్ధాంగి యనసూయ, కర్దమునిపత్ని దేవహూతి, దక్షప్రజాపతి పత్ని ప్రసూతి, పితరుల ప్రియపత్ని మనసాదేవి, హిమవంతునిపత్ని మేన, యగస్త్వమహర్షి పత్ని లోపాముద్ర, యగ్ని భార్య యాహుతి; వీరుగాక కుబేరపత్ని, వరుణపత్ని, యమపత్ని, బలిచక్రవర్తిపత్ని వింధ్యావళి, పాండురాజుపత్ని కుంతి, నలునిభార్య దమయంతి, నందసతి యశోద, వసుదేవునిపత్ని దేవకి, ధృత రాష్ట్రునిభార్య గాంధారి, పంచపాండవులప్రియపత్ని ద్రౌపది, సత్యవంతుని యర్ధాంగి సావిత్రి, రాధాజనని కళావతి, రావణబ్రహ్మసతి మండోదరి, దశరథుని భార్య కౌసల్య, యర్జునుని భార్య సుభద్ర, దశరథుని మూడవభార్య కైకేయి, బలరామునిభార్య రేవతి మొదలగువారందఱు ప్రకృతికళాకళాంశములే.

సత్యభామ, కాళింది, లక్ష్మణ, జాంబవతి, నాగ్నజితి, మిత్రవింద, దుక్కిణి, సీత మొదలగు సాధ్వీమణు లాద్యప్రకృతి ప్రధాన కళాసంభూతలు,

శ్రీమహాలక్ష్మీస్వరూపిణులు. వీరుగాక వ్యాసజనని యగుయోజనగంధి, కాళి, బాణపుత్రి ఉష, తత్సఖ చిత్రలేఖ, ప్రభావతి, భానుమతి, మాయావతి, పరశు రామజనని రేణుక, బలదేవుని మాత రోహిణి, శ్రీకృష్ణసోదరియు, దుర్గా స్వరూపిణి యగుఏకానాంశ మొదలగు వీరందఱు పవిత్రభారతవర్షమందు బ్రాదుర్భవించిన ప్రకృతికళలని ప్రసిద్ధికెక్కిరి. సకలగ్రామములందు గల గ్రామ దేవత లందఱు ప్రకృతిజనని కళలే.

నారదమునీంద్రా! ఇంతయేల! సకలవిశ్వములం దెంద టుత్తమమధ్య మాధమస్త్రీలు కలరో వా రందఱు ప్రకృతి కళాకళాంశములని గ్రహింపుము.

యోషితా మపమానేన ప్రకృతేశ్చ పరాభవః ॥

బ్రాహ్మణీ పూజితా యేన పతిపుత్రవతీ సతీ ।

ప్రకృతిః పూజితా తేన వస్త్రాలంకారచందనైః ॥

కుమారీ చాష్టవర్షీయా వస్త్రాలంకారచందనైః ।

పూజితాయేన విప్రస్య ప్రకృతి స్తేన పూజితా ॥ (143-145)

స్త్రీల నవమానించిన స్వయముగ బ్రకృతినే యవమానించి నట్లగును. సాభాగ్యవతియైన పతిపుత్రవతి యైన సాధ్వీ యైన స్త్రీనిగాని, యష్టవర్షీయ యగు కన్యనుగాని వస్త్రాలంకార చందనాదులతో నారాధించిన ప్రకృతిభగవతీపూజ సంపన్నము కాగలదు.

ఏస్త్రీలు సదాచారయుక్తులై, శీలవతులై, పతివ్రతలై విరాజిల్లెదరో వారే ప్రకృతి సత్త్వగుణాంశములు. వీరే సర్వోత్తమ లైననారీమణులు. ఏ స్త్రీలకు భోగభాగ్యము లత్యంత ప్రీతికరములో వారు ప్రకృతిరాజసాంశము నుండి జన్మించిన మధ్యమశ్రేణికి జెందినవారు. ఈమధ్యమము సదా సుఖభోగ ములం దాసక్తులై చరింపగలరు. ప్రకృతిదేవి తామసాంశముచే నుత్పన్న లైనస్త్రీలే యధమశ్రేణికి జెందినవారు. వారే కటువచన భాషిణులు, కులటలు, ధూర్తులు, స్వేచ్ఛాచ్చారిణులు, కలహాప్రియలు. నారదా! భూమండలమం దున్న కులటలు, స్వర్గములందు గలయస్సరసలు, పరవిశ్వములందు గలవ్యభిచారిణీస్త్రీలు ప్రకృతి తామసాంశములని గ్రహింపుము.

నారదమునీంద్రా! ఇట్లు నేను ప్రకృతిమాతయొక్క రూపములను సంక్షిప్తముగ వర్ణించితిని. ప్రకృతి ప్రధానాంశ మైన దుర్గ సకలదుర్గతులను

నశింపజేయగలదు. ప్రప్రథమమున సురధరా జవనిపై నీమె నుపాసించెను. రావణసంహారార్థమై శ్రీరామచంద్రప్రభువుకూడ నీదేవి నే పూజించెను. జగదంబ సకలలోకములందు బరమపూజ్యురాలు. సకలదేవతల తేజములనుండి ప్రాదుర్భవించిన యీయాద్యశక్తి దైత్యులను దానవులను మర్దించుటకు దక్షుని గృహమున సతిగా బ్రాదుర్భవించెను. తదనంతరము మాహేశ్వరుని యర్థాంగియై యజ్ఞభూమిలో దనభర్తను దక్షుడు నిందింపగా బతినిందను విని సహింపలేక యీమె దేహమును జాలించెను. ఈమె హిమవంతుని గృహమున మరల బ్రాదుర్భవించి యఖిండ తపోమూలమున శంకరుని మరల ప్రాణేశ్వరునిగా బొందగలిగెను. సకలవిఘ్ననాయకు డైన గణేశ్వరుడు, కార్తికేయుడు శ్రీకృష్ణాంశముచే నీదేవికి గల్గిన కుమారులు. నారదా! శ్రీకృష్ణుడే స్వయముగ గణేశ్వరుడై యవతరించెనని గ్రహింపుము. స్కంధుడు శ్రీమహావిష్ణువుయొక్క కళోద్భవుడు.

నారదమునీంద్రా! సర్వప్రథమమున మంగళు డనురాజు శ్రీమహాలక్ష్మీ నారాధించెను. తదనంతరమే సకలలోకవాసులును లక్ష్మీదేవి నుపాసించదొడంగిరి. అశ్వపతి మహారాజు బ్రథమమున సావిత్రీదేవి నుపాసించెను. తదనంతరమే సకలదేవతలు, మహర్షులు నామెను బూజించిరి. మొదట బ్రహ్మదేవుడు సరస్వతి నారాధించెను. తదనంతర మామె త్రిలోక పూజ్యురాలై నది. సర్వప్రథమమున గోలోకములో రాసమండలములో శ్రీకృష్ణపరమాత్మ స్వయముగ రాధను బూజించెను. గోపగోపికలతో బరివేష్టితుడై శ్రీకృష్ణపరమాత్మ కార్తికపూర్ణిమాదినమున శ్రీరాధాదేవి యారాధన స్వయముగ సంపన్నమొనరించెను. తదనంతరము భగవంతుని యాదేశానుసారముగ బ్రహ్మాది సకలదేవతలు, మహర్షులు, మనువులు శ్రీరాధాదేవి నారాధించిరి.

అవనిపై సర్వప్రథమముగ సుయజ్ఞప్రభువు, సమాధి యను వైశ్యశ్రేష్ఠుడు శంకరునుపదేశానుసారముగ బవిత్రభారతవర్షములో శ్రీరాధాదేవి నుపాసించిరి. తదనంతరము విశ్వములం దున్న సకలప్రాణులు శ్రీరాధామాతను బుష్పధూపదీపనై వేద్యాది సకలోపచారములతో భక్తితత్పరులై పూజించుచుండిరి. ప్రకృతి నుండి యేయేశక్తులు ప్రాదుర్భవించిరో వా రందఱు పవిత్రభారతవర్షములో సదా యారాధింపబడెదరు. మునీశ్వరా! ఆసమయము

నుండియే ప్రజలు గ్రామములందు, నగరములందు గ్రామదేవతలను బూజింప నారంభించిరి. నారదా! ఇట్లు నే నాగమానుసారముగ ప్రకృతియొక్క శుభ చరితమును సంక్షిప్తముగ వచించితిని.

ఇది శ్రీమదాంధ్ర బ్రహ్మవైవర్త మహాపురాణమందలి

ప్రకృతిఖండములోని ప్రకృతిచరిత

మను మొదటి అధ్యాయము

సంపూర్ణము.

—○—

రెండవ అధ్యాయము

పరబ్రహ్మ మగుశ్రీకృష్ణునినుండి, శ్రీరాధాదేవినుండి ప్రకటు
లై నదేవీదేవతల చరిత్ర వర్ణనము.

వారదుడు పలికెను :

దేవా! నీకరుణాకటాక్షమువలన సమస్తప్రకృతిశక్తులచరితమును సంతే
పముగ శ్రవణమొనరింపగల్గితిని. నేను బాగుగ నవగతమొనరించుకొని మన
నము చేసికొనుటకు వారిదివ్యచరితములను మరల సవిస్తరముగ వర్ణించి నన్ను
కృతార్థుని జేయవలసినదిగ బ్రార్థించుచున్నాను.

సకలసృష్టికి గారణభూత యైనభగవతి యాద్యప్రకృతి యెట్లు ప్రాదుర్భ
వించెను? ఆప్రకృతి యైదుదివ్యరూపముల నవతరించుటకు గల కారణమేమి? ఈ
రహస్యముల నన్నింటిని సవిస్తరముగ వర్ణింపుడని మిమ్ముల సర్థించుచున్నాను.
దేవియొక్క దివ్యగుణములనుండి యావిర్భవించిన దేవీమాతల పావనచరితము
లను సవిస్తరముగ విశదీకరించి నన్ను గృతార్థుని జేయుడు. ప్రభూ! ఆ దేవీ
మాతల ప్రాదుర్భావ ప్రసంగములను, బూజాధ్యానవిధానములను, స్తోత్రము
లను, గవచములను, మంత్రములను నుపదేశింపవలసినదిగ బ్రార్థించు
చున్నాను.

శ్రీనారాయణఋషి పలికెను :

దేవర్షీ! నారదా! ఆత్మ, యాకాశము, కాలము, దిశలు, అనంత విశ్వ
గోళములు, గోలోకము. వై కుంతము, శివలోకప్రభృతు లెట్లు నిత్యములో
(అనగా నక్షరములలో, నాశరహితములో), యట్లే ప్రకృతిసహితము నిత్యమని
గ్రహింపుము. ఈ యాద్యప్రకృతి పరబ్రహ్మమందు లీనమై యున్న సనా
తనపరాశక్తి. అగ్నియం దెటు దాహకశక్తి లీనమైయుండునో, చంద్రుని
యందు, కేమలముల గు శోభలు కలవో, సూర్యునియందు బ్రభు ప్రకాశించు
చుండునో, యట్లే ప్రకృతి పరమాత్మయుభగవంతుడు నైన పరబ్రహ్మమునందు
నిత్యము విరాజమానయై యుండును. స్వర్ణ కారుడు మువర్ణము
జేసిదే యాభరణములను నిర్మింపలేనట్లు; కుమ్మరి మట్టిలేనిదే కుండలు చేయు
లేనట్లు, పరమాత్మ ప్రకృతి సహాయోగము లేకున్న పుష్టి యొన
రింపలేడు.

సర్వశక్తి స్వరూపా సా తయా స్యా చ్చక్తి మా న్నదా ॥

ఐశ్వర్యవచనః శక్ చ తిః పరాక్రమవాచకః ।

తత్స్వరూపా తయో ధాతీ యా సా శక్తిః ప్రకీర్తితా ॥

సమృద్ధిబుద్ధిసంపత్తి యశసాం వచనో భగః ।

తేన శక్తి ర్భగవతీ భగరూపా చ సా నదా ॥

తయా యుక్తః సదాఽఽత్మా చ భగవాం స్తేన కథ్యతే ।

స చ స్వేచ్ఛామయః కృష్ణః సాకారశ్చ నిరాకృతిః ॥ (9-12)

సర్వశక్తి స్వరూపిణి యైన యాద్యప్రకృతిని ధరించి యాపరబ్రహ్మము
సదా శక్తిమంతుడైనాడు (ఏదేవివలన బరబ్రహ్మము పదా శక్తి మంతుడై
యుండునో, యాదేవియే సర్వశక్తి స్వరూపిణి యని గ్రహింపవలెను). 'శక్'
యనగా, నైశ్వర్యమని 'తి' యనగ బరాక్రమమని అర్థము. ఈరెండు నెవరి
స్వరూపములో, యీరెండింటి నేదేవి ప్రసాధింపగలదో యాదేవినే శక్తి
యని కీర్తించిరి. భగవద్భమునకు సమృద్ధి, బుద్ధి, సంపత్తి, యశములని
యర్థము. వీనియన్నింటితో సంపన్నురాలై విరాజిల్లుచున్నది గావున నా
దేవిని భగవతి యని కీర్తింతురు. ఈప్రకృతి సర్వదా భగస్వరూపిణి, పర
మాత్మ యైనపరబ్రహ్మము సదా యీప్రకృతిని గలిగి విరాజమానుడై
యుండును కావుననే యాయనను భగవానుడని యాగ్రములు వర్ణించినవి.

స్వేచ్ఛామయుడు, నిరాకారుడు నయిన శ్రీకృష్ణపరమాత్మ యాద్యప్రకృతి వలన సాకారుడైనాడు.

తేజోరూపం నిరాకారం ధ్యాయంతే యోగినః సదా ।
వదన్తి తే పరం బ్రహ్మ పరమాత్మాన మీశ్వరమ్ ॥
అదృశ్యం సర్వద్రష్టారం సర్వజ్ఞం సర్వకారణమ్ ।
సర్వదం సర్వరూపాన్త మరూపం సర్వపోషకమ్ ॥
వైష్ణవాస్తం న మన్యంతే తద్భక్తాః సూక్ష్మదర్శినః ।
వదన్తి ఇతి తే కస్య తేజ తేజస్వినం వినా ॥

(13-15)

పరమయోగులు పరబ్రహ్మముయొక్క నిరాకార తేజోరూపమును సదా ధ్యానింతురు. ఆజ్యోతిస్స్వరూపముననే పరబ్రహ్మమని, ఈశ్వరుడని కీర్తింతురు. పరమాత్మ సామాన్యచక్షువుల కదృశ్యుడై నను సర్వులకు ద్రష్ట, సర్వజ్ఞుడు, సర్వమునకు మూలకారణుడు, సర్వకారణకారణుడు, సమస్తములకు లయకారుడు, ప్రాకృతిక రూపరహితుడు, సర్వపోషకుడు, నిఖిలానంతైశ్వర్య ప్రదాత; కాని భగవంతుని సూక్ష్మదర్శులై నపరమవైష్ణవభక్తు లీప్రకాశ రూప నిరాకారబ్రహ్మము నాదిబ్రహ్మమని యంగీకరింపరు. తేజస్వి యైన సాకారదివ్యస్వరూపము లేకున్న నా యఖండతేజ మెవరిదని ప్రశ్నింతురు.

తేజోమణ్డలమధ్యస్థం బ్రహ్మ తేజస్వినం పరమ్ ।
స్వేచ్ఛామయం సర్వరూపం సర్వకారణకారణమ్ ॥
అతీవ సుందరం రూపం బిభ్రతం సుమనోహరమ్ ।
కిశోరవయసం శాన్తం సర్వకాన్తం పరాత్పరమ్ ॥
నవీననీరదాభాసం రాస్సైకశ్యామసుందరమ్ ॥
శరన్మధ్యాహ్నపద్మోమశోభామోచకలోచనమ్ ॥
ముక్తాసారమహాస్వచ్ఛదన్త పంక్తి మనోహరమ్ ।
మయూరపిల్చుచూడం చ మాలతీమాల్యమణ్డితమ్ ॥
సునాసం సస్మితం శశ్వద్భక్తానుగ్రహకారకమ్ ।
జ్వలదగ్నివికుద్దైకపీతాంకుక సుశోభితమ్ ॥

ద్విభుజం మురలీహస్తం రత్నభూషణభూషితమ్ ।
సర్వాధారం చ సర్వేశం సర్వశక్తియుతం విభుమ్ ॥
సర్వైశ్వర్యంప్రదం సర్వం స్వతన్త్రం సర్వమంగళమ్ ।
సరిపూర్ణతమం సిద్ధం సిద్ధిదం సిద్ధికారణమ్ ॥

ధ్యాయస్తే వైష్ణవాః శశ్వ ద్వేవం రూపం సనాతనమ్ ।
జన్మమృత్యుం జరావ్యాధిశోకభీతిహరం పరమ్ ॥

బ్రహ్మణో వయసా యస్య నిమేష ఉపచర్యతే ।
స చాఽఽత్మా పరమం బ్రహ్మ కృష్ణ ఇత్యభిధీయతే ॥ (16-24)

పరమయోగు లేయఖండతేజోమండలమును సదా ధ్యానింతురో, దాని మధ్యమున సమస్త తేజమునకు గారణభూతుడై యంతర్యామిపరమాత్మ యైన పరమపురుషోత్తము డున్నాడు. ఆసాకార పరబ్రహ్మమే స్వేచ్ఛామయ రూపధారి, సర్వస్వరూపుడు, సర్వకారణకారణుడు. ఆప్రభువుయొక్క సచ్చి దానంద విగ్రహ మత్యంత కమనీయము, నిత్యము, సత్యము, శివము, సుంద రము. ఆయన సదాకిశోరవయస్కుడు, నఖండశాంతస్వరూపుడు, సర్వశక్తులకు గాంతుడు, బరాత్పరుడు. సర్వశ్రేష్ఠు డైనయీదేవాదిదేవుని మించినవారు మఱియొకరు లేరు. ఆదివ్యమంగళ సుందరాకారుని చిత్ విగ్రహము నవీన నీలనీరదశ్యామలము. ఆయన విశాలనేత్రములు శరత్కాలములో మధ్యా హ్నమున హెచ్చుగ వికసించిన కమలములకంటె నత్యంత సుందరములు. ఆణి ముత్యములకంటె నాయన దంతపంక్తి యధిక మనోహరము. ఆపరమాత్ముడు తన చూడములో మయూరపింఛము నలంకరించుకొని, గళమునందు మాలతీ వనమాలికలను ధరించి, సునాసిక కలవాడై, సస్మితవదనుడై సదా తన యనన్య భక్తుల ననుగ్రహించుట కుత్సుకుడై యుండును. ఆయన ప్రజ్వ లితాగ్ని వర్ణ శుద్ధపీతాంబరములను ధరించి శోభించు కమనీయమూర్తి. ఆయన ద్విభుజుడు, మురళీహస్తుడు, రత్న భూషణభూషితుడు, ఆయన సర్వాధారుడు, సర్వేశ్వరుడు, సర్వశక్తియుతుడు, సకలలోకైకవిభుడు, సర్వైశ్వర్యప్రదుడు, స్వతంత్రుడు, సర్వమంగళమంగళుడు, నారదా! ఇంతయేల? సర్వమాయనయే. ఆపరమాత్మ పరిపూర్ణతముడు, సిద్ధుడు, సిద్ధిప్రదుడు, సకలసిద్ధులకు గారణుడు. పరమోత్కృష్టము, జన్మమృత్యుజరావ్యాధిశోకభీతిహరము, సనాతనము, శాశ్వతమగు నాదేవదేవుని సచ్చిదానందస్వరూపమునే యనన్యభక్తులై న వైష్ణవులు సదా ధ్యానింతురు. ఆసచ్చిదానంద విగ్రహమే పరబ్రహ్మ మైన శ్రీకృష్ణభగవానుడని తెలిసికొనుము. బ్రహ్మదేవుని పరిపూర్ణాయుర్దాయ మీపరమేశ్వరున కొక్కనిమేషకాలమే యని గ్రహింపుము.

కృషి స్తద్భక్తివచనో నశ్చ తద్దాన్యవాచకః ।

భక్తిదాన్యప్రదాతా యః స కృష్ణః పరికీర్తితః ॥

అసంఖ్యబ్రహ్మాణాం పాతే కాలేఽ తీతేఽ పినారదః ।

యద్గుణానాం నాస్తి నాశస్తత్సమానో గుణేన చ ॥

(26, 27)

‘కృష్ణ’ అనగా భగవంతునియం దనన్యభక్తి, ‘ణ’ అనగా సచ్చిదానంద విగ్రహుని దాన్యసౌభాగ్యము. ఏదేవాదిదేవుడు తన యాశీర్తుల కనన్యభక్తిని, దాన్యసౌభాగ్యమును బ్రసాదించునో యాయననే కృష్ణు డందురు. ‘కృష్ణ’ సర్వార్థవాచకము, ‘ణ’ అనగ బీజమని యర్థము. సర్వబీజస్వరూపు డైనపరబ్రహ్మమునే కృష్ణు డందురు. అనంతకాలప్రవాహములో నసంఖ్యాక బ్రహ్మాలు పతనమైనను దత్పరమపురుషుని దివ్యగుణములు తేజమాత్రమైనను దరిగినవి కావు.

నారదమునీంద్రా! అనంత మైనసనాతనకాలమున సంభవించిన విషయములను వర్ణించెద; సావధానుడవై యవధరింపుము. సృష్టికి బూర్వము పరమాత్మ యైనశ్రీకృష్ణు డొక్కడే యఖండప్రకాశములో విరాజిల్లుచుండెను. అపుడు పరమాత్మ సృష్టింపవలెనని సంకల్పింపగ నాయన యశమే యనంతకాలమై సంభవించును.

కాలప్రేరితుడై ప్రభువు సృష్టికార్యమున కుద్యుక్తుడై తన సంకల్పమాత్రముననే ద్విరూపుడై ప్రకాశించెను.

స్త్రీరూపా వామభాగాంశా దక్షిణాంశః పుమాన్స్మృతః ॥

(29)

స్వేచ్ఛామయు డైనయాభగవంతుని వామపార్శ్వము స్త్రీరూపమయ్యెను, దక్షిణభాగము పురుషుడుగనే శేషించెను.

సనాతను డైనయాపురుషోత్తము డాదివ్యమంగళ సౌందర్యవతి యైనస్త్రీని వీక్షించెను.

అతీవ కమనీయాం చ చారుచమ్పకసన్నిభామ్ ॥

పూర్ణేనుబిమ్బసదృశవితమ్బయుగలాం పరామ్ ।

సుచారుకదలీస్తమ్బసదృశశ్రోణీసుందరీమ్ ॥

శ్రీయుక్త శ్రీఫలాకారస్త నయుగ్మమనోరమామ్ ।

స్మష్ట్యా యుక్తాం సులలితాం మధ్యక్షిణాం మనోహరామ్ ॥

అతీవ సుందరీం శాంతాం సస్మితాం వక్రలోచనామ్ ।
 వహ్నిశుద్ధాంశుకావాసాం రత్నభూషణభూషితామ్ ॥
 శశ్వ చ్చక్షుశ్చకోరాభ్యాం పిబన్తి సతతం ముదా ।
 కృష్ణస్య సుందరముఖం చంద్రకోటివినిన్దకమ్ ॥
 కస్తూరీబిన్దుభిః సార్థ మధశ్చన్దనబిన్దునా ।
 సమం సిన్ధూరబిన్దుం చ భాలమధ్యే చ బిభ్రతీమ్ ॥
 సువక్రకబరీభారం మాలతీమాల్యభూషితమ్ ।
 రత్నేన్ద్రసారహారం చ దధతీం కాన్త కాముకీమ్ ॥
 కోటిచంద్రప్రభాజుష్టపుష్టశోభాసమన్వితామ్ ।
 గమనే రాజహంసీం తాం దృష్ట్వా ఖంజనగంజనీమ్ ॥ (30-37)

“చారుచంపకకాంతితో బ్రకాశించు నాదివ్యసుందరి బహుకమనీయు
 రాలు. ఆపరాదేవి రెండునితంబములు పూర్ణేందుబింబసదృశములు. ఆమె
 శ్రోణి చారుకదళీస్తంభసదృశము. ఆమె మనోహరస్తనయుగ్మము శ్రీయుక్త
 శ్రీఫలాకారము. ఆమె సులలిత, యత్యంతహృష్టపుష్ట, మధ్యక్షీణ (సన్నని
 నడుముగలది), పరమమనోహారిణి. వహ్నిశుద్ధము లై నపట్టువస్త్రములను
 ధరించి రత్నభూషణవిభూషితయై యామహాసుందరి యత్యంతశాంత సస్మితవద
 నయై తనవక్రచక్షువు లనెడి చకోరములతో గోటానుకోట్ల చంద్రులనేని
 నిందింపగల శ్రీకృష్ణపరమాత్మసుందర ముఖసౌందర్యమును పానమొనరింప
 దొడంగెను. ఆమెలలాటముపై కస్తూరీబిందువులు, చందనబిందువులలంక
 రింపబడియున్నవి.

ఆమె ఫాలమధ్యప్రదేశములో సిందూరతిలక మలరారుచున్నది. ఆసు
 వక్ర కబరీభారమాలతీమాలవిభూషితయై, రత్నేన్ద్రసారహారములను ధరించి
 యఖండకాంతితో బ్రకాశింప దొడంగెను. కోటిచంద్ర ప్రభాసమన్వి
 తయై రాజహంసవలె గమన మొనరించు నాఖంజనగంజనిని బరమాత్మ
 వీక్షించెను”.

శ్రీకృష్ణపరమాత్మ పరమరసికాగ్రణి, రాసేశ్వరుడు. ఆయన రాసోల్లా
 సియై యాదివ్యభామినితో గూడి మహారాసక్రీడ నారంభించెను. ఒకబ్రహ్మ
 సంపూర్ణాయుద్ధాయ పర్యంతము స్వామి యాదివ్యాంగనతో దివ్యరాసక్రీడా
 తత్పరుడై యుండగా, నాసచ్చిదానంద విగ్రహుని దివ్యతేజ మాయన సంకల్ప

మాత్రమున నాదేవాదిదేవిని బ్రవేశించెను. ఉత్తమవ్రతపాలకా, నారదా! దివ్యరాసక్రీడాసమయమున నాసుందరాంగి చిన్మయదేహమునుండి ప్రస్వేదము ప్రవహించి, సమస్తవిశ్వగోళములుగ బరిణామమొందెను. ఆదేవి యుచ్ఛ్వాస నిశ్వాసములే ప్రాణవాాయురూపమున నావిర్భవించెను. జననినుండి బహిర్గతమైన యాప్రాణవాాయువు నాశ్రయించియే యీజగము లన్నియు వర్తించుచుండును. విశ్వములం దెందఱు సజీవులైనదేహధారులు కలరో, వారందఱిలోపల, బయట నీప్రాణవాాయువు విరాజిల్లుచుండును. ఆమెనుండి బహిర్గతమైనయూవాాయువు, వాయుదేవునిరూపమును ధరించెను. వాయుదేవుని వామాంగమునుండి యత్యంతసౌందర్యవతి యైనస్త్రీయుద్భవించి వాయుసతియయ్యెను. వాయుతేజమువలన నామె కైదుగురు కుమారులు దయించిరి. వారే జీవులశరీరమం దుండుపంచప్రాణములు. ప్రాణ, అపాన, సమాన, ఉదాన, వ్యాన నామధేయములు గల యీయైదు ప్రాణములు మహావాాయువునంశ సంభూతములు. జనని శ్రమజలముల రూపమున బ్రవహించిన జలముల కధిష్ఠాత యైనదైవమే మహావరుణుడు; ఆయన వామాంగమునుండి వారుణి బయల్పెడలి వరుణున కర్థాంగి యయ్యెను.

శ్రీకృష్ణుని చిన్మయశక్తి యాద్యప్రకృతియందు స్థితమైన నూఱు మన్వంతరములకాల నూమె చిన్మయదేహము పరబ్రహ్మతేజముతో దేదీప్యమానముగ బ్రకాశించెను. శ్రీకృష్ణుని వక్షఃస్థలమే నివాసముగా గల యామె సదా యాపురుషోత్తమునే తనప్రాణాధికునిగా బ్రేమించి, యారాధించును. ఒకనూఱు మన్వంతరములు గడచిన పిదప నాదేవినుండి సువర్ణకాంతియుక్తమైనమహాడింభ ముదయించెను. ఆమహాడింభమే సంపూర్ణవిశ్వధారణశక్తి సమన్వితము. కాని యయ్యాద్యప్రకృతి శ్రీకృష్ణమాయకు వశురాలై యామహాడింభమును గాంచి చింతాక్రాంతయై తదండాకారమును బ్రహ్మాండగోలోకాధోజలములందు విడిచివైచెను. ఆద్యప్రకృతి యొనరించిన యీ విచిత్రచర్యను గాంచి శ్రీకృష్ణపరమాత్మ సంతానహీనపు కమ్మనియు, ద్వదంశోత్పన్నులైన దివ్యాంగనలు కూడ సంతానవిహీనలు కాగలరనియు శపించెను.

ఆసమయమున నాద్యప్రకృతి జిహ్వోగ్రమునుండి శుద్ధశుక్లవర్ణముతో బ్రకాశించు వీణాపుస్తకమాలధారిణి ప్రాదుర్భవించెను. ఆమెయే సకలవిద్య

లకు, శాస్త్రములకు నధిష్ఠాత్రి. తదనంతరము మూలప్రకృతి యీశ్వరి రెండు దివ్యరూపముల విభక్త కాగా నామెవామాంగము శ్రీమహాలక్ష్మియై, దక్షిణాంగము శ్రీరాధగా శేషించెను.

అదేసమయమున శ్రీకృష్ణపరమాత్మ ద్విరూపుడై ప్రకాశింపగా నాయన వామపార్శ్వము చతుర్భుజుడై నశ్రీమన్నారాయణుడుగ నావిర్భవింప, దక్షిణ పార్శ్వము శ్రీకృష్ణుడుగనే శేషించెను. అపుడు శ్రీకృష్ణపరమాత్మ సకల శాస్త్రములకు నధిష్ఠాత్రియైన సరస్వతిని, సకలైశ్వర్యములకు జనని యైన శ్రీమహాలక్ష్మిని, శ్రీమన్నారాయణ ననుసరింపవలసినదిగ నాదేశించెను. శ్రీమన్నారాయణుడు లక్ష్మీసరస్వతులతోగూడి దివ్యవైకుంఠపరంధామము జేరెను. శ్రీహరిసమాన తేజోవంతులు చతుర్భుజులు నైనపురుషులు శ్రీమన్నారాయణుని పూజ్యాంగములనుండి యావిర్భవించి యాయనకు బార్షదులైరి. అటులనే శ్రీమహాలక్ష్మి యంగోద్భవ లైనదివ్యస్త్రీ లందఱు శ్రీమహాలక్ష్మికి సేవకురాం డ్రయిరి.

గోలోకేశ్వరు డైనశ్రీకృష్ణుని రోమకూపములనుండి యసంఖ్యాక గోపకుమారు లుదయించి తత్త్వియపార్షదు లైరి. అట్లే శ్రీరాధాదేవి రోమ కూపములనుండి రాధాసదృశ లైనయసంఖ్యాకగోపకాంత లుదయించి యామెకు సేవకురాండ్రిరి. ఆగోపిక లందఱు తరుణవయస్కులు, నిత్య నూతన యశావనులు, శ్రీరాధాసదృశసౌందర్యవతులు. వా రందఱు పరమపురుషుని శాపవశమున సంతానవిహీనలైరి.

తదనంతరము శ్రీకృష్ణునినుండి దుర్గతినాశని యైనదుర్గ ప్రాదుర్భవించెను. ఆమెయే సనాతని శ్రీకృష్ణమాయ, సాక్షాన్ముల ప్రకృతి పరిపూర్ణాంశ. నారాయణి, ఈశాని, సర్వశక్తిస్వరూపిణి, విష్ణుమాయ యను ననేకదివ్యనామములతో శ్రీకృష్ణమాయ ప్రసిద్ధిగాంచెను. దుర్గాదేవి శ్రీకృష్ణుని బుద్ధికే యధిష్ఠాత్రిదేవి. దేవాంగన లెల్ల నీయాద్యశక్తి నుండియే యుద్భవించిరి. అందు వలననే యీమెను దేవీబీజస్వరూపిణి, మూలప్రకృతి, యీశ్వరి యని కీర్తింతురు. ఈపరిపూర్ణస్వరూపిణి యైనదేవి యఖండతేజస్స్వరూపిణి, త్రిగుణాత్మిక, ఆమె సుభగాంగములతేజము కోటానుకోట్ల సూర్యులకాంతిని మించి ప్రకాశించెను. త్రినేత్రధారిణి యైనదుర్గ సహస్ర్రీభుజసమన్వితయై, హస్తములం

దనేక దివ్యశస్త్రాస్త్రములను ధరించి దివ్యరత్నాభరణవిభూషితయై యగ్నిశుద్ధ దివ్యవస్త్రధారిణియై, దివ్యరత్ననిర్మితముకుటధారిణియై దర్శన మొసంగెను. స్త్రీలందఱు నీమె కళాకళాంశోత్పన్న లే యని తెలిసికొనుము. ఈకృష్ణమాయ జగములం దున్నసమస్తజీవులను మోహింపజేయ సమర్థురాలు. సకాములై దుర్గ నుపాసించువారి కామె కరుణాకటాక్షములవలనసంపూర్ణైశ్వర్యములు సిద్ధింపగలవు. నిష్కాములై యారాధించిన భక్తుల కీమె కృష్ణా నన్యభక్తిని బ్రసాదించును. ముముక్షువులకు ముక్తిని, సుఖముల గాంక్షించు వారికి సర్వసుఖములను, శ్రీకృష్ణ సేవాసాభాగ్యమును గోరువారికి బరమాత్మ దాస్యభక్తి సాభాగ్యములను బ్రసాదించుటయే యీమె స్వభావములు. స్వర్గములం దీమె స్వర్గలక్ష్మియై, మర్త్యలోకమున మర్త్యలక్ష్మియై, గృహస్థుల గృహములందు గృహలక్ష్మియై సదా విరాజిల్లును. తాపసులచెంత దపోరూపమై, రాజులవద్ద శ్రీరూపమై, యగ్ని యందు దాహరూపమై, సూర్యునియందు బ్రభాస్వరూపమై, చంద్రునియందు గమలములందు శోభాస్వరూపమై సదా యీశక్తియే ప్రకాశించును. ఈమె వలననే జీవులకు గర్మ లొనరించు యోగ్యత సంపాదించును. ఈమె శ్రీకృష్ణపరమాత్మయొక్క సర్వశక్తిస్వరూపిణి. ఈమె కల్గిననే యాత్మ శక్తి సమన్విత మగును; జగములు శక్తి యుక్తములు కాగలవు. ఈమె లేనిదే సకలజగములు జీవించియున్నను మరణించినట్లే భావింపవలెను. ఈ సనాతనీ దివ్యశక్తి సకలసంసారవృక్షములకు బీజరూపిణి. నారదా! జనని యగుదుర్గ సకల స్థితరూపిణి, బుద్ధిరూపిణి, ఫలరూపిణి, క్షుధ, పిపాస, దయ, నిద్ర, తంద్ర, క్షమ, మతి, శాంతి, లజ్జ, తుష్టి, పుష్టి, భ్రాంతి, కాంతి, మొదలగున వన్నియు దుర్గాస్వరూపములే. దుర్గామాత ముకుళితహస్తములతో సర్వేశ్వరున కనేక ప్రణామము లర్పించి యనన్యభక్తి సమన్వితయై స్తుతించి పరమాత్మ యొసంగిన దివ్యరత్నసింహాసనముపై సుఖాసీనురాలయ్యెను.

మహావిష్ణువు నాభికమలమునుండి జగత్సృష్ట యగుబ్రహ్మయుద్భవించి శ్రీకృష్ణపరమాత్మ దివ్యదర్శనార్థమై గోలోకపరంధామమున కేతెంచెను. జ్ఞాను లందు శ్రేష్ఠుడైనబ్రహ్మదేవుడు హస్తములలో దండకమండల జపమాలలను ధరించి యఖండతేజముతో బ్రకాశించుచుండెను. చతుర్ముఖము లతో ఆయన తనదేవి యైనబ్రహ్మశక్తితోగూడి శ్రీకృష్ణ ననేకవిధముల

స్తుతించెను. తదనంతరము బ్రహ్మదేవుడు, బ్రహ్మణి భగవంతు . ననుజ్ఞ పొంది రత్నసింహాసనముల నలంకరించిరి.

ఏతస్మిన్నంతరే కృష్ణో ద్విధారూపో బభూవ సః ।

వామార్థాజ్ఞో మహాదేవో దక్షిణో గోపికాపతిః ॥

(74)

నారదా! ఆసమయముననే శ్రీకృష్ణపరమాత్మ రెండురూపముల విభక్తుడై నాడు. ఆయన వామార్థాంగమే మహాదేవు డయ్యెను. దక్షిణార్థాంగము గోపికాపతిగ శేషించెను.

శుద్ధస్ఫటికసంకాశః శతకోటిరవిప్రభః ।

త్రిశూలపట్టిసధరో వ్యాఘ్రచర్మధరో హరః ॥

తప్త కాంచనవర్ణభజటాభారధరః పరః ।

భస్మభూషణగాత్రశ్చ సస్మేత శ్చంద్రశేఖరః ॥

దిగమ్బరో నీలకణ్ఠః సర్వభూషణభూషితః ।

బిభ్రద్దక్షిణహస్తే న రత్నమాలాం సుసంస్కృతామ్ ॥

పజప న్పంచవక్త్రేణ బ్రహ్మజ్యోతిః సనాతనమ్ ।

సత్యస్వరూపం శ్రీకృష్ణం పరమాత్మాన మ్మిశ్వరమ్ ॥

కారణం కారణానాం చ సర్వమజ్జలమజ్జలమ్ ।

జన్మమృత్యుజరావ్యాధిశోకభీతిహరం పరమ్ ॥

సంస్తూయ మృత్యో ర్మృత్యుం తం జాతో మృత్యుంజయాభిధః ।

రత్నసింహాసనే రమ్యే సమువాస హరేః పురః ॥

(85-90)

కోటానుకోటిసూర్యసమానతేజః ప్రకాశవంతుడై మహాదేవుడు శుద్ధస్ఫటికమణికాంతితో బ్రకాశించుచుండెను. జటాజూటధారి, వ్యాఘ్రచర్మాంబరధారి యైనమహాదేవుడు తనశరీరమును విభూతితో నలంకరించుకొని హస్తములందు ద్రిశూలమును, డమరుకమును, బట్టిసమును జపమాలను, ధరించి సర్పములే భూషణములై విరాజిల్లగ నీలకంఠుడై, చంద్రశేఖరుడై, దిగంబరుడై దివ్యదర్శన మొసంగెను. శంకరుడు తనపంచముఖములతో శ్రీకృష్ణుని దివ్యనామజపమందే తత్పరుడై గోచరించెను. సత్యస్వరూపుడు, పరమాత్మ, సర్వకారణ కారణుడు, సర్వమంగళములకే మంగళప్రదాత, మృత్యువునకే మృత్యువు, జన్మమృత్యుజరావ్యాధిశోకభయహారి యైనశ్రీకృష్ణ పరమాత్మును మహాదేవు డనన్యభక్తితో ననేకవిధముల స్తుతించి మృత్యుం

జయు డయ్యెను. తదనంతరము హరుడు శ్రీకృష్ణుని యాజ్ఞానుసారము దివ్య రత్న సింహాసన మలంకరించెను.

ఇది శ్రీమదాంధ్ర బ్రహ్మవైవర్త మహాపురాణమందలి

ప్రకృతిఖండములోని దేవదేవ్యత్వత్తి.

యను రెండవ అధ్యాయము

సంపూర్ణము.

మూడవ అధ్యాయము

వరిపూర్ణ తము డగు శ్రీకృష్ణునినుండి; చిన్మయియగు శ్రీరాధనుండి

ప్రకటుడై న విరాట్స్వరూపబాలుని వర్ణనము.

శ్రీవారాయణముషి పలికెను :

నారదమునీంద్రా! మూలప్రకృతిచే ద్యజింపబడిన యామహాండాకార డింభము బ్రహ్మాయుఃపర్యంతము, గోలోకబ్రహ్మాండాధోజలములందు వసించెను. సమయము సంపూర్ణమైన పిదప నా డింభము శతకోటిరవిసమప్రభాసంపన్నుడై నయద్భుతశిశురూపమున బరిణామ మొందెను. ఆదివ్యబాలకు డసంఖ్యాక బ్రహ్మాండములకు స్థాతయైన మహావిరాట్పురుషుడు. ఆమహాశిశువు నాకృతి మహాస్థూలములకంటే మహాస్థూలము, కావుననే యాతని నామధేయము 'మహావిరాట్' అనబడెను. పరమాణు వెట్లు సూక్ష్మమో, యట్లేయీమహా విరాట్పురుషు డత్యంత స్థూలము.

తేజసాం పోడశాంశోఽయం కృష్ణస్య పరమాత్మనః ।

ఆవారోఽనంఖ్యవిశ్వానాం మహావిష్ణుః సురేశ్వరః ॥

ప్రత్యేకం రోమకూపేషు విశ్వాని నిఖిలాని చ ।

అద్యాపి తేషాం సంఖ్యాం చ కృష్ణో వక్తుం నహి క్షమః ॥

యథాఽస్తి సంఖ్యా రజసాం విశ్వానాం న కదాచన ।

బ్రహ్మవిష్ణుశివాదీనాం తథా సంఖ్యా న విద్యతే ॥

ప్రతివిశ్వేషు సన్త్యేవం బ్రహ్మవిష్ణుశివాదయః ।
 పాతాలబ్రహ్మలోకాంతం బ్రహ్మాణ్డం పరికిరీతమ్ ॥
 తత ఊర్ధ్వం చ వై కుణ్ఠో బ్రహ్మాణ్డా దృహిరేవ సః ।
 సచ సత్యస్వరూపశ్చ శశ్వ న్నారాయణో యథా ॥
 తదూర్ధ్వంచై వ గోలోకః పంచాశతోక్తియోజనాత్ ।
 నిత్యః సత్యస్వరూపశ్చ యథా కృష్ణ స్తథాఽవ్యయమ్ ॥ (5-10)

మూలప్రకృతి యగునీశ్వరినుండి శ్రీకృష్ణపరమాత్మ, పరబ్రహ్మ తేజమునుండి యావిర్భవించిన యామహావిరాట్పురుషుడు తేజములో శ్రీకృష్ణపరమాత్మ యందు బదునాటవయంశము. అసంఖ్యాకవిశ్వముల కాధారస్వరూపుడు డైన యాశ్రీమహావిష్ణువే సకలసురేశ్వరేశ్వరుడు. ఆశ్రీమహావిష్ణువు రోమకూపము లందు నిఖిలవిశ్వములు వర్తమానములై యున్నవి. స్వయముగ శ్రీకృష్ణ డైన నయ్యసంఖ్యాకవిశ్వములను లెక్కింపలేడు. జగములం దున్నరజఃకణము లను లెక్కించుట యసాధ్యమైనట్లే మహావిరాట్పురుషుని రోమకూపములందు విరాజిల్లుచున్న యసంఖ్యాకవిశ్వములలోని బ్రహ్మవిష్ణుమహేశ్వరాది దేవతలను గూడలెక్కించుట యసాధ్యమే. మహావిరాట్పురుషుని యొక్కక్కరోమకూప ములో నున్న ప్రత్యేకబ్రహ్మాండమందు బ్రహ్మవిష్ణుశివాదిదేవతలు విరాజిల్లు చుందురు. వీరితో నలరారు నిట్టి యసంఖ్యాకము లైనబ్రహ్మాండము లెన్నియో మహావిరాట్పురుషునియం దున్నవి. నారదా! పాతాళమునుండి బ్రహ్మ లోకమువఱకు గల జగము నొక బ్రహ్మాండమని గ్రహింపుము. అనేక బ్రహ్మాం డములతో గూడియున్న మహావిరాట్పురుషుని యూర్ధ్వభాగమున నై దువందల కోట్ల యోజనములదూరములో చిన్మయవ్యోమమందు గోలోకవైకుంఠశివ లోకాది దివ్యలోకములు కలవు. శ్రీకృష్ణపరమాత్మవలె నాదివ్యలోకములు నిత్యములు, చిన్మయములు, సత్యస్వరూపములు.

సప్త ద్వీపమితా పృథ్వీ సప్త సాగరసంయుతా ।
 ఏకోనపంచాశదుపద్వీపాఽ సంఖ్యవనాన్వితా ॥
 ఊర్ధ్వం సప్త సువర్లోకా బ్రహ్మలోకసమన్వితాః ।
 పాతాలాని చ సప్తాధ శ్చైవం బ్రహ్మాణ్డమేవ చ ॥
 ఊర్ధ్వం ధరాయా భూర్లోకో భువర్లోక స్తతః పరః ।
 స్వర్లోకస్తు తతః పశ్చా న్మహర్లోక స్తతో జనః ॥

తతః పర స్త పోలోకః సత్యలోక స్త తః పరః ।

తతః పరో బ్రహ్మలోక స్త ప్త కాంచన నిర్మితః ॥

ఏవం సర్వం కృత్రిమం త ద్బాహ్యభ్యంతర ఏవ చ ।

తద్వినాశే వినాశశ్చ సర్వేషామేవ నారదః ॥

జలబుద్బుదవ త్సర్వం విశ్వసజ్జ మనిత్యకమ్ ।

నిత్యై గోలోకవై కుణౌ సత్యై శశ్వదకృత్రిమా ॥

(11-16)

నారదా! ఒకబ్రహ్మాండముం దున్నప్రథ్వి సప్త ద్వీపములతో, సప్త సముద్రములతో, నలువదితొమ్మిది యుపద్వీపములతో, నసంఖ్యాకవనములతో విరాజిల్లుచుండును. బ్రహ్మాండమును బదునాల్గుభాగములుగ విభజించిన బై నిగలయేడుభాగములు స్వర్గములు, క్రింది యేడుభాగములు పాతాళములు. ఊర్ధ్వభాగమున భూలోకము, దానిపై భువర్లోకము, దానిపై స్వర్లోకము, దానిపై జనలోకము, దానిపై దపోలోకము, దానిపై సత్యలోకము, దానిపై బ్రహ్మలోకము కలవు. అట్లే యధోభాగమున నతల, వితల, సుతలాది సప్తపాతాళములు కలవు. నారదా! ఇదియే యొకబ్రహ్మాండముయొక్క సంక్షిప్త పరిచయము. ఈబ్రహ్మాండము బ్రహ్మయుఃపర్యంతమే యుండి బ్రహ్మపతనముతో నశించును. ఇట్లే సకలబ్రహ్మాండములు జలబుద్బుదములవలె ననిత్యములు, నశాశ్వతములు, గృత్రిమములు, మిథ్యాసమములని తెలిసికొనుము. కేవలము సచ్చిదానందవిగ్రహుడై, పరబ్రహ్మ మైనశ్రీకృష్ణ పరమాత్మయే నిత్యమని గ్రహింపుము. అట్లే యాపురుషోత్తముని చిన్మయ వ్యోమమందు గల గోలోకవైకుంఠాది దివ్యలోకములుకూడ నిత్యములని, నాశరహితములని తెలిసికొనుము.

నారదా! మానవజన్మము పరమదుర్లభము. అట్టి జన్మము లభించిన జీవు డనన్యభక్తి యోగముతో బ్రాకృతాకాశము నధిగమించి చిన్మయవ్యోమమును బ్రవేశించి పరమాత్ముని పరంధామమును జేరుటయే మానవ జన్మకు నిజమైన సాఫల్యము. ఆమహావిరాట్పురుషుని ప్రత్యేకరోమకూపములలో బైన వర్ణంపబడిన యనేకాసంఖ్యాకబ్రహ్మాండములు కలవు. ఒక్కొక్క బ్రహ్మాండములో బ్రహ్మవిష్ణుమహేశ్వరాది దేవతలు విరాజిల్లుచుందురు. దేవతలసంఖ్య మూడుకోట్లు. వీరు బ్రహ్మాండమంతట వ్యాపించి దిశలకు రక్షకులై విరాజిల్లుచున్నారు. నారదమునీంద్రా! మర్త్యదేహధారు లై నసకల

చరాచరప్రాణులు కేవలము పృథ్విపై నే యుండగలవు. ఈబ్రహ్మాండములో గల యన్యగ్రహములు జీవశూన్యములని తెలిసికొనుము.

అసంఖ్యాకబ్రహ్మాండములకు స్వామియైనయామహావిరాట్పురుషు డాశ్రయముకొఱ కూర్ధ్వదృష్టిని సారించెను. భగవంతుని పూర్ణానుగ్రహమువలన నఖండజ్ఞాన ముదయింపగా నతడు పరమాత్మ ననేకవిధముల స్తుతింపదొడంగెను. జ్యోతిర్మయ స్వరూపు డైన శ్రీకృష్ణపరమాత్మ తన సచ్చిదానందవిగ్రహముతో దర్శన మొసంగి యనన్య కరుణతో నాతనిని యనుగ్రహించెను. తనకుజన్మదాత యైనప్రభువును దర్శించి యామహావిరాట్పురుషు డత్యంత సంతుష్టుడు, పరమానందభరితుడు నయ్యెను.

పరమాత్మ విరాట్పురుషున కిట్లనేకవరముల నొసంగి “వత్సా! నీ కనంతజ్ఞానము లభించుగాక! ఆకలిదప్పులు నిన్నంటవు. మహాప్రళయపర్యంత మీ సకలబ్రహ్మాండములు నిన్నే యాధారముగ జేసికొని యుండగలవు. నీవు మాత్రము నిత్యుడవు, నిష్కాముడవు, నిష్కరుడవు సకలజీవులకు ముక్తి ప్రదాతవునై” విరాజిల్లు గలవని పలికెను. ఆదనంతరము శ్రీకృష్ణపరమాత్మ విరాట్పురుషునకు షడక్షరమహామంత్రము నుపదేశించెను. ఈదివ్యమంత్రము సకలవేదములకు బ్రధానాంగము. ఈమహామంత్రమున కాదియందు బ్రణవము (ఓంకారము) కలదు. మధ్య జతుర్థీవిభక్తిస్థానమందు ‘గృష్ణ’ యను రెండు బీజాక్షరములు కలవు. అంత్యమం దగ్నిపత్ని స్వాహాసమ్మిళితయై యున్నది. అదియే “ఓం కృష్ణాయ స్వాహా” అనుమంత్రము.

ఇది సకలమంత్రసార స్వరూపము. ఈదివ్యమంత్రస్మరణమాత్రము ననే సర్వవిఘ్నములు నశించును. బ్రహ్మపుత్రా! నారదా! ఈదివ్యమంత్రోపదేశానంతర మామహావిరాట్పురుషునకు శ్రీకృష్ణ డాహారవ్యవస్థ నిట్లు నూపొందించెను. ప్రత్యేకబ్రహ్మాండ మందు భక్తులు భగవంతున కర్పించు నై వేద్యములలో కేవలము పదునాఱవభాగమే గర్భోదకశాయి యగువిష్ణువునకు లభించును, శేషించిన పదునైదుభాగములు మహావిరాట్పురుషునకు జెందగలవు; ఎందువలనననగా, నిదియే పరిపూర్ణ తము డైనశ్రీకృష్ణుని మహావిరాట్ స్వరూపము.

విప్రవరా! తదనంతరము శ్రీకృష్ణపరమాత్మ వరములను గోరవలసి నదిగ మహావిరాట్పురుషుని యాదేశించెను. భగవంతుని యనన్యానుగ్రహ వాక్యముల నాలకించి సంతుష్టాంతరంగుడై విరాట్పురుషు డిట్లు పల్కెను.

మహావిరాట్పురుషుడు పలికెను :

వరం మే త్వత్పదామ్భోజే భక్తి ర్భవతు నిశ్చలా ।

సతతం యావదాయు ర్మే క్షణం వా సుచిరం చ వా ॥

త్వద్భక్తి యుక్తో యో లోకే జీవన్ముక్తః స సంతతమ్ ।

త్వద్భక్తి హీనో మూర్ఖశ్చ జీవన్ముపి మృతో హి సః ॥

కిం తజ్జపేన తపసా యజ్ఞేన యజనేన చ ।

వ్రతేనైవోపవాసేన పుణ్యతీర్థనిషేవయా ॥

కృష్ణభక్తి విహీనస్య పుంసః స్యాః జీవనం వృథా ।

యేనాఽఽత్మనా జీవితశ్చ తమేవ నహి మన్యతే ॥

యావ దాత్మా శరీరేఽస్తి తావ త్స్యా చ్చక్తి సంయుతః ।

పశ్చా ద్యాన్తి గతే తస్మి న్న స్వతంత్రాశ్చ శక్తయః ॥

స చ త్వం చ మహాభాగ సర్వాత్మా ప్రకృతేఃపరః ।

స్వేచ్ఛామయశ్చ సర్వాద్యో బ్రహ్మజ్యోతిః సనాతనః ॥

(34-39)

దేవాదిదేవా! మీచరణకమలములందు నాకచంచలమైన, దృఢమైన, యనన్యభక్తిని బ్రసాదింపుము. నాయాయుర్దాయ మొకక్షణమైనను లేదా దీర్ఘకాలమైనను నాలో జీవ మున్నంతవఱకు నాకు నీయం దవిచలానన్య భక్తిశ్రద్ధలను బ్రసాదింపుము. ఈలోకములం దెవరు నీ భక్తు లయ్యెదరో, వారే సదా జీవన్ముక్తులు. నీభక్తి విహీను లైనమూర్ఖులు జీవించియున్నను మరణించినవారితో సమానులే. నీయందు శ్రద్ధాభక్తులు లేనివారెన్నిజపతపో యజ్ఞవ్రతపుణ్యతీర్థ సేవనాదుల నొనరించిన నాకర్మ లన్నియునిష్ఫలములే. అట్టి యజ్ఞానిజన్మము నిష్ఫలమే కాగలదు. ప్రభూ! శరీరమం దాత్మస్వరూపుడ వైన నీ పున్నంతవఱకే ప్రాణాది శక్తులు కూడ నుండ గలవు. నీవు వెడలిపోయిన నాసర్వశక్తులు భృత్యులవలె నిన్ననుసరింపగలవు. దేవాదిదేవా! ప్రకృతికి సైత మతీతుడ వైన సర్వాత్మకుడవు నీవే. నీవే సనాతనుడవు, పరబ్రహ్మజ్యోతిస్స్వరూపుడవు, పరమాత్మవు, ఆదిపురుషుడవు, స్వేచ్ఛామయుడవు.

నారదా! ఇట్లు మహావిరాట్పురుషుడు జగన్నాథు ననేకవిధముల స్తుతించి ధన్యపద్యెను. శ్రీకృష్ణపరమాత్మ మహావిరాట్పురుషు నిట్లు మరల ననుగ్రహించెను.

శ్రీకృష్ణభగవానుడు పలికెను :

“వత్సా! నాయనుగ్రహమున నీవనాదిపురుషుడవు కాగలవు. అసంఖ్యాకులై నబ్రహ్మలు నశించినను నీవక్షుగుడవై విరాజిల్లగలవు. నీవే ప్రత్యేక బ్రహ్మాండమందు నీ యల్పాంశముతో క్షుద్రవిరాట్ స్వరూపుడవై జగత్పాలనకార్య మొనరింపగలవు.

నీనాభికమలమునుండియే జగత్సృష్టయైన బ్రహ్మ యావిర్భవింపగలడు. బ్రహ్మదేవుని లలాటమునుండి ద్వాదశరుదులై లావిర్భవించి సృష్టిసంహారకారకులు కాగలరు. ఆద్వాదశరుదులందు బ్రథానుడు కాలాగ్నిరుదుడై ప్రసిద్ధిగాంచును. విష్ణువే విశ్వమును రక్షించుటకు నీయల్పాంశముతో నావిర్భవింపగలడు. కుమారా! నావరప్రభావమున నాయెడలననన్యభక్తి కలుగగలదు. నీధ్యానమునందు సదా నీవు నాసచ్చిదానందస్వరూపమునే వీక్షింపగలవు.

ఇట్లు శ్రీకృష్ణపరమాత్మ మహావిరాట్పురుషు ననుగ్రహించి యంతర్ధానుడై గోలోకపరంధామము జేరి యచట బరమాత్మయాజ్ఞకై నిరీక్షించుచున్న బ్రహ్మను సృష్టినిర్మాణార్థమై మహావిరాట్పురుషునిరోమ కూపమందున్న క్షుద్రవిరాట్పురుషునినాభికమలమునుండి జన్మింపవలసినదనిగా నాదేశించెను. అట్లే బ్రహ్మలలాటమునుండి శివాంశముతో రుదుడవై జన్మింపుమని మహాదేవునిగూడ నాదేశించెను. శ్రీకృష్ణాజ్ఞానువర్తులై బ్రహ్మశివాదులు సెలవుగైకొనిరి.

మహావిరాట్పురుషుని రోమకూపములో నున్న బ్రహ్మాండజలములందు ఆతడే తన యల్పాంశముతో క్షుద్రవిరాట్పురుషుడైనాడు. ఆయనయే నవీననీరదశ్యాముడు, చతుర్భుజుడు, పీతాంబరధారియు, శంఖచక్రగదాపద్మధారియు, వనమాలావిభూషితుడునై జలములనే శయ్యగ నొనరించుకొని శయనించెను. ప్రసన్నవదనుడు, విశ్వవ్యాపియు నగుపురుషోత్తమునే జనార్దుడని కీర్తింతురు. ఈపరమపురుషుని నాభికమలమునుండియే సృష్టికర్త యగుబ్రహ్మ యుద్భవించి జనార్దనునిదర్శనార్థమై కమలనాళములో

నొక లక్షదివ్యయుగములు నెదకెను. ఎంతప్రయత్న మొనరించినను బద్మజుడు పద్మనాభుని నాభికమలముం దావిర్భవించిన నాశముచివరవఱకుగూడ బోలేక పోయెను. అపుడు బ్రహ్మ చింతాక్రాంతుడై తనస్వస్థుల మైనపద్మము జేరి బహుకాలము పరబ్రహ్మముయొక్క చరణకమలముల దదాదేశానుసారముగ ధ్యానించెను. అట్టిస్థితిలో దివ్యదృష్టిద్వారమున ఆయనకు క్షుద్రవిరాట్పురుషుని దర్శనమయ్యెను. బ్రహ్మాండగోలోకమందు జలయమగుశయ్యపై నాపురుషుడు శయనించియుండెను. ఇంకను నెవనిరోమకూపముం దాబ్రహ్మాండమున్నదో, ఆ మహావిరాట్పురుషునితోపాటు ఆయనకు బరమప్రభు వైనశ్రీకృష్ణభగవానుని దర్శనముగూడ కలిగెను. అంతేకాక గోపీగోపకులచే శోభిల్లు గోలోక ధామముయొక్క దర్శనముగూడ గలిగెను. తదనంతరము బ్రహ్మ పరమేశ్వరు డైనశ్రీకృష్ణుని సచ్చిదానందవిగ్రహమును దనివిదీర వీక్షించి యనేకవిధముల స్తుతించి యాయన యచుజ్ఞుడైకొని సృష్టికార్య మారంభించెను. ప్రథమమున బ్రహ్మకు సనకసనందనాదు లనునల్వరు పుత్రు లుద్భవించిరి. తదనంతరము బ్రహ్మలలాటముచుండి ద్వాదశరుదు లుదయించిరి. ఆసమయముననే క్షుద్రవిరాట్పురుషుని వామభాగమునుండి జగమును రక్షించుటకై చతుర్భుజధరు డైనవిష్ణువు ప్రాదుర్భవించెను. ఆయనయే శ్వేతద్వీపములో విరాజిల్లుదైవము. క్షుద్రవిరాట్పురుషుని నాభికమలసంజాతు డైనబ్రహ్మయే సకలచరాచర సృష్టిచేసెను. స్వర్గమర్త్య పాతాళాదిలోకములను, సమస్తచరాచరదేహధారు లైనప్రాణులను నవ్విధా తయే సృజించెను.

నారదమునీంద్రా! ఇట్లామహావిరాట్పురుషుని ప్రత్యేకరోమకూపముం దొక్కొక్క బ్రహ్మాండముగ నాయన యసంఖ్యాకరోమకూపములం దనేక బ్రహ్మాండము లావిర్భవించినవి. ప్రతిబ్రహ్మాండమందు నొకయల్పవిరాట్ పురుషుడు, బ్రహ్మవిష్ణురుద్రాదిదేవతలు నుండగలరు. కుమారా! ఈవిధముగ నీకు సర్వమంగళస్వరూపు డగుశ్రీకృష్ణుని దివ్యలీలలను సంక్షేపముగ నుపదేశించితిని. ఈపవిత్రప్రసంగశ్రవణము సమస్త సుఖములను, మోక్షమును బ్రసాదింపగలదు.

ఇది శ్రీమదాంధ్ర బ్రహ్మవైవర్త మహాపురాణమందలి

ప్రకృతిఖండములోని నారదనారాయణసంవాదముగో

విశ్వబ్రహ్మణవర్ణన మను

మూడవ అధ్యాయము

సంపూర్ణము.

నా లు గ వ అ ధ్యా య ము

సరస్వతీదేవి మూలమంత్రము, పూజావిధానము,
క వ చ ము.

నారదుడు పలికెను :

భగవానుడా! మూలప్రకృతినుండి ప్రాదుర్భవించిన శక్తిమాతల పూజా ప్రసంగములను గృహతో నుపదేశింపుడని ప్రార్థించుచున్నాను.

ఏభక్తు లేదేవి నేవిధముగ నారాధించిరో, మర్త్యలోకమం దేప్రకార ముగ వారియారాధనలు, పూజలు ప్రచారము పొందెనో, ఏయేమంత్రముల నుపాసించి వారిని బూజించిరో, ఏయేస్తోత్రములతో వారిని స్తుతించిరో, ఏయేమాత లెవలెవరి కేయేవరములను బ్రసాదించిరో, ఈమొదలగు చరిత ముల నన్నింటిని సవిస్తరముగ వర్ణించి నన్ను గృతార్థుని జేయవలసినదిగా బ్రార్థించుచున్నాను.

శ్రీనారాయణఋషి పలికెను :

దేవర్షి! శ్రీగణేశ్వరజనని యగుదుర్గ, రాధ, లక్ష్మీ, సరస్వతి, సావిత్రి, ఈయొదుగురుశక్తులు సకలసృష్టికి బీజస్వరూపిణులై నమంచప్రకృతులు. వీరి యారాధనలు, వద్భుతప్రభావములు సకలజగములందు ప్రసిద్ధములు. మంగళమయము లై నశుభచరితములు సర్వమంగళప్రకృతులు. నారదా! ఏ శక్తులు మూలప్రకృతి యుండునో, అవి మూలస్వరూపిణులలో, వారిపుణ్యప్రదదివ్యాప్తములను వివరింపవలసివచ్చినదిగా యాకర్ణింపుము.

వాణి, వసుంధర, గంగ, షష్ఠి, మంగళచండి, తులసి, భవన, నిద్ర, స్వధ, స్వాహా, దక్షిణ- వీరు తేజోరూపగుణములందు మూలప్రకృతికి సరినుమా నలు. వీరి దివ్యచరితములు పుణ్యప్రదములై, సుఖదాయకములై. భీష్మకర్మ లను దివ్యకర్మలుగ మార్చగలవు. జనని యగుదుర్గయొక్క, రాధామాత యొక్క, యాఖ్యానము లత్యంతవిస్తృతములు. వీరిద్వారి దివ్యపావన చరి తములను తదనంతరము సంక్షేపముగ వివరింపగలను. శ్రీకృష్ణపరమాత్మయే ప్రప్రథమమున భగవతి సరస్వతీదేవిని బూజించి యారాధించెను. ఆదేవి

దివ్యానుగ్రహమువలన బరమమూర్తులు సహితము పండితప్రకాండులు కాగలరు. సరస్వతీదేవి యవతరింపగ నే తనసమక్షములోనున్న దివ్యసచ్చిదానందవిగ్రహుడై నశ్రీకృష్ణపరమాత్మను గాంచి యాయనయం దత్యంతానురక్త యయ్యెను. భగవత్యంతరంగమును గ్రహించి శ్రీకృష్ణపరమాత్మ యత్యంతమధురవచనములతో సరస్వతీదేవి నీవిధముగ నాదేశించెను.

శ్రీకృష్ణభగవానుడు పలికెను :

దేవీ! మదంశసంభూతుడు, ననంతకోటికందర్పసుందరుడు, చతుర్భుజుడు నై నశ్రీమన్నారాయణుని సేవింపుము. నేను సర్వేశ్వరేశ్వరుడను; ఎవరై నను నాశాసనమును బరిపాలించవలసినదే. మూలప్రకృతి యగుశ్రీరాధ తేజోరూపగుణములందు నాతో సమానురాలు. సర్వదేహధారులకు బ్రాణములన్న, నెట్లత్యంతప్రియములో, యట్లే నాకు నాప్రాణాధికురాలు, నాప్రాణాధిష్ఠాత్రదేవి యైనరాధ యత్యంతప్రియురాలు. నేను రాధ యభిన్నులమని గ్రహింపుము. ఆమెను నే నొకక్షణమైనను వీడజాలను. కావున నీవు వైకుంఠమున కరిగి శ్రీమన్నారాయణుని స్వామిగ స్వీకరించి సకలారాధ్యవు కమ్ము. సర్వగుణములందు నీతో సమురా లై నశ్రీమహాలక్ష్మి శ్రీమన్నారాయణుని యర్థాంగి. శ్రీమహాలక్ష్మి కామక్రోధలోభమోహమాత్సర్యరహితురాలు, కావున నీ వామెతో గలిసి శ్రీమహావిష్ణువునానందపూర్వకముగ సేవింపుము.

సురసుందరీ! ప్రత్యేకబ్రహ్మాండమందు బ్రతిమాఘశుక్ల పంచమినాడు, విద్యారంభసమయములలో బ్రజ లనన్యభక్తిసమన్వితులై నిన్ను బూజించి యారాధించెదరు. దేవీ! నావరప్రభావమువలన నీసమయమునుండి మహాప్రళయపర్యంతము ప్రత్యేకకల్పమందు మనుష్యులు, మనువులు, మోక్షకాములై నప్రసిద్ధమహర్షులు, దేవతలు, వసువులు, యోగులు, సిద్ధులు, నాగులు, గంధర్వులు, తుదకు రాక్షసులు పైత మత్యంతభక్తితో షోడశోపచారములతో నిన్ను ఆరాధింతురు. జితేంద్రియు లై నపురుషులు కణ్వశాఖయందు వర్ణింపబడిన విధానముతో నిన్ను బూజించి ధ్యానింతురు. వారు నిన్ను మంగళకలశమందు, బవిత్రపుస్తకమందు నావాహనము చేసి షోడశోపచారములతో బూజించెదరు. నీ కవచమును పత్రముపై

లిఖించి బంగారు గుటికయం దుంచి, చందనగంధాక్షతలతో బూజించి గళమందుగాని, దక్షిణభుజమందుగాని ధరించిన మహావిద్యా సంపన్నులయ్యెదరు.

ఇట్లు శ్రీకృష్ణపరమాత్మ సరస్వతీదేవి ననుగ్రహించి తానే స్వయముగ నామెను బూజించెను.

తదనంతరము బ్రహ్మ, విష్ణువు, శంకరుడు, అనంతుడు, ధర్మదేవత, దేవతలు, మహర్షులు, సరేశ్వరులు, మానవులు, నాసరస్వతీదేవిని గ్రీమముగ నారాధించిరి. నారదా! సకలవిద్యలకు నధిష్ఠాత్రిశక్తి యైనభగవతి సరస్వతీదేవి సకలప్రాణులకు సదా యారాధ్యురాలని గ్రహింపుము.

నారదుడు పలికెను :

వేదవేత్తలందు శ్రేష్ఠుడవైన ప్రభూ! సరస్వతీపూజావిధానమును, ధ్యానమును, గవచమును నాకు గృహతో నుపదేశింపవలసినగ బ్రార్థించుచున్నాను.

శ్రీనారాయణబుద్ధి పలికెను :

నారదమునీంద్రా! కణ్వశాఖయందు జగన్మాత యగుసరస్వతీదేవి పూజావిధానము సవిస్తరముగ వర్ణింపబడెను. మాఘశుక్ల పంచమి విద్యారంభమునకు శుభప్రదమైన దినము. కావున నానాడు ప్రాతఃకాలమునకు బూర్వమే నిద్ర మేల్కొంచి సంయమశీలురై పవిత్రహృదయముతో వ్రతులు దేవి నారాధించుటకు బ్రతిజ్ఞ నొనరించి స్నానాదినిత్యనైమిత్తికకార్యములను బరిపూర్తి గావింపవలెను. తదనంతర మనన్యభక్తిపూర్వకముగ మంగళ కలశమును స్థాపించి నైవేద్యాది వివిధోపచారములతో గణేశ్వరుని, సూర్యుని, నగ్నిని, విష్ణువును, శివుని, భార్యతిని బూజింపవలెను. ధ్యాన ద్వారమున నావాహనముచేసి సరస్వతీదేవిని షోడశోపచారములతో బూజింపవలెను. నవసీతమును, దధిని, క్షీరములను, బరమాన్నములను, మధురలడ్డుకములను, జెఱకును, జెఱకురసమును, జెఱకురసముతో నొనరింపబడిన బెల్లమును, స్వస్తిక భక్ష్యములను, జక్కెరను, ఘృతమును, స్తంధవలవణముతో సిద్ధపఱచిన హవిష్యములను, వ్యంజనములను, గోధుమసిండి చక్కెర నేయికలిపి సిద్ధము చేసిన మధురపదార్థములను, పిష్టకములను, బండినయరటిపండ్లను, బరమాన్న

మును, సుధోపమమైన నేతితో గలిపివండిన మృష్టాన్నమును, నారికేళమును, నారికేళోదకమును, శ్రీఫలమును, బదరీఫలమును మఱియు ననేక స్వాదిష్ట సుపక్వఫలములను సరస్వతీదేవికి నై వేద్యముగ నర్పింపవలెను. మునీశ్వరా! సుగంధయుక్తము లై నతెల్లని పుష్పములను జందనమును, నవీనశ్వేతవస్త్రములను, సుందరశంఖమును, శ్వేతపుష్పమాలికలను వివిధభూషణములను దేవికి భక్తితో నర్పింపవలెను.

సరస్వతీదేవి ధ్యానము పఠమసుఖదాయకము, సర్వసంశయములను, భ్రమలను నివారింపగల మహాశక్తిసమన్వితము.

సరస్వతీం శుక్ల వర్ణాం సస్మితాం సుమనోహరామ్ ।

కోటిచంద్రప్రభాజుష్టపుష్టశ్రీయుక్త విగ్రహామ్ ॥

వహ్నిశుద్ధాంశుకాదానాం సుప్రసన్నాం దయామయీమ్ ।

రత్నసారేంద్రఖచితవరభూషణభూషితామ్ ॥

సుపూజితాం సురగణై ర్భ్రహ్మవిష్ణుశివాదిభిః ।

వందే భక్త్యా వందితాం తాం మునీంద్రమనుమానవైః ॥ (46-48)

శుక్లవర్ణ సంయుక్తయు, సదా సస్మితవదనారవిందయు, సుమనోహారిణియు, కోటిచంద్రప్రభాయుక్తహృష్టపుష్టశ్రీయుక్త దివ్యవిగ్రహధారిణియు, అగ్నిశుద్ధదివ్యవస్త్రధారిణియు, సుప్రసన్న దయామయియు, సుమనోహారిణియు, రత్నసారేంద్రఖచిత వరభూషణభూషితయు; దేవతలచేత, బ్రహ్మవిష్ణుశివాదులచేత, మునీంద్రులచేత, మనుమానవులచేత సదా పూజింపబడునదియు నగుసరస్వతికి నేననన్యభక్తితో వందనముల నర్పించెదను.

ఇట్లు ధ్యానమొనరించి విద్వాంసు లై నపురుషులు సరస్వతీ మూలమంత్రోచ్ఛారణ మొనరించుచు షోడశోపచారములతో సకలపదార్థములను దేవి కర్పించి, దేవీకవచమును బఠించి, సాష్టాంగదండప్రణామము లర్పింపవలెను. మునీశ్వరా! సరస్వతి యనుగ్రహము నాకాంక్షించువారు పై నవర్ణింపబడిన విధముగనే యామె నారాధింపవలెను. విద్యారంభసమయములందు, సంవత్సరాంతమున, మాఘశుక్ల పంచమీ దినమున నందఱు సరస్వతీదేవిని విధిగ బూజింపవలెను. “శ్రీం హ్రీం సరస్వత్యై స్వాహా”- ఇనియే వేదప్రోక్త మైనసరస్వతీదేవ్యష్టాక్షర మూలమంత్రము. ఈమహామంత్రము పఠమశ్రేష్ఠము, సర్వులకు జపయోగ్యము. సరస్వతీశబ్దము చివర జతుర్థీవిభక్తిని

గలిపి యంతమందు స్వాహా శబ్దమును జేర్చవలెను. ఈమంత్రాదియందు లక్ష్మీబీజము (శ్రీం), మాయాబీజము (హ్రీం) చేర్చవలెను. “శ్రీం హ్రీం స్వాహా” యను నీదివ్యమంత్రము సాధకులకు గల్పవృక్ష సదృశము. పాచీన కాలములో గృహనిధి యైననారాయణుడు పుణ్యక్షేత్ర మైనభారతవర్షములో జాహ్నువీ నదీతీరమున వాల్మీకిమహర్షి కి నుపదేశించెను.

తదనంతరము సూర్యగ్రహణసమయమున బుష్కరక్షేత్రములో భృగు మహర్షి శుక్రాచార్యునకు, మరీచినందను డైనకశ్యపఋషి చంద్రగ్రహణ సమయములో బ్రహ్మ డైనబృహస్పతికిని, బదరికాశ్రమమునబ్రహ్మ భృగువు నకును, జరత్కారుమహర్షి యాస్తీకునకును, మేరుపర్వతముపై విభాండక మహర్షి ఋష్యశృంగునకును శివుడు కాణాదునకును, గౌతమునకును నీ మంత్ర మునే ప్రసాదించిరి. సూర్యుని కృపవలన యాజ్ఞ్యవల్క్యుడు, కాత్యాయ నుడు నేతన్మహామంత్ర సంపన్నులైరి. ఆదిశేషు డీమంత్రమును బాణినికి, భరద్వాజునకును, శాకటాయనునకును నుపదేశించెను. నాల్గులక్షల పర్యాయ ములు జపమొనరించిన మానవుల కీమహామంత్రము సిద్ధింపగలదు. ఈ మంత్రసిద్ధి నొందినవారు మహావిద్వాంసులై యఖండజ్ఞాన సంపన్నులు కాగలరు.

విప్రేంద్రా! సరస్వతీదేవి దివ్యకవచము కవచధారికి విశ్వవిజయమును బ్రసాదింపగలదు. జగత్సప్త యగుబ్రహ్మ గంధమాదన పర్వతముపై భృగు మహర్షిప్రార్థనలకు బ్రహ్మ డై యీసరస్వతీ విశ్వజయకవచము నుపదేశించెను. ఆ సంఘటనమును వర్ణించెద నాకర్ణింపుము.

భృగుమహర్షి పలికెను :

బ్రహ్మదేవా! నీవు బ్రహ్మజ్ఞానులందు శ్రేష్ఠుడవు, పరిపూర్ణబ్రహ్మజ్ఞాన సంపన్నుడవు, సర్వజ్ఞుడవు, విశ్వమునందు గలసకలచరాచరప్రాణులకు దండ్రీవి, స్వామివి, పరమారాధ్యుడై వమవు. ప్రభూ! అనన్యకరుణతో ననుగ్రహముతో విశ్వజయ మనుభగవతి సరస్వతీదేవి దివ్యకవచమును నా కుపదేశింపవలసినదిగ మిమ్ముల నర్థించుచున్నాను. దేవా! ఈకవచమునే బుధజనులు మాయాప్రభావ నివారక మందురు. మంత్రసమూహ సార మందురు, పరమపవిత్రమందురు గదా!

విశ్వజయ సరస్వతీ కవచము

బ్రహ్మోవాచ :

శృణు వత్స ప్రవక్ష్యామి కవచం సర్వకామదమ్ ।
 శ్రుతిసారం శ్రుతిముఖం శ్రుత్యుక్తం శ్రుతిపూజితమ్ ॥
 ఉక్తం కృష్ణేన గోలోకే మహ్యం బృన్దావనే వనే ।
 రాసేశ్వరేణ విభునా రాసే వై రాసమణ్డలే ॥
 అతీవ గోపనీయం చ కల్పవృక్షసమం పరమ్ ।
 అశ్రుతాద్భుతమస్త్రాణాం సమూహైశ్చ సమన్వితమ్ ॥
 యద్ ధృత్వా భగవాన్ చ్యుక్తః సర్వదై త్యేషుపూజితః
 యద్ధృత్వాపఠనాద్ బ్రహ్మన్ బుద్ధిమాంశ్చ బృహస్పతిః ॥
 పఠనా ధారణా ద్వాగ్మీ కవీన్ద్రో వాల్మీకో మునిః ।
 స్వామంభువో మునుశ్చైవ యద్ ధృత్వా సర్వపూజితః
 కణాదో గౌతమః కణ్వః పాణినిః శాకటాయనః ।
 గ్రన్థం చకార యద్ ధృత్వా దక్షః కాత్యాయనః స్వయమ్ ॥
 ధృత్వా వేదవిభాగం చ పురాణా న్యఖిలాని చ,
 చకార లీలామాత్రేణ కృష్ణద్వైపాయనః స్వయమ్ ॥
 శాతాతపశ్చ సంవర్తో వశిష్ఠశ్చ పరాశరః ।
 యద్ ధృత్వా పఠనాద్ గ్రన్థం యాజ్ఞవల్క్యశ్చకార సః
 ఋష్యశృంగో భరద్వాజ శ్చాస్తీకో దేవల స్తథా ।
 జై గీషవోఽఽథ జాబాలి ర్యద్ ధృత్వా సర్వపూజితః ॥
 కవచ స్యాన్య విప్రేన్ద్ర ఋషిరేవ ప్రజాపతిః ।
 స్వయం ఛన్దశ్చ బృహతీ దేవతా శారదామ్బికా ॥
 సర్వతత్త్వపరిజ్ఞానే సర్వార్థసాధనేషు చ ।
 కవితాసు చ సర్వాసు వినియోగః ప్రకీర్తితః ॥
 శ్రీం హ్రీం సరస్వత్యై స్వాహా శిరో మేపాతు సర్వతః ।
 శ్రీం వాగ్దేవతాయై స్వాహా భాలం మే సర్వదాఽవతు ॥
 ఓం సరస్వత్యై స్వాహేతి శోత్రే పాతు నిరన్తరమ్ ।
 ఓం శ్రీ హ్రీం భారత్యై స్వాహా నేత్రయుగ్మం సదాఽవతు ॥
 ఐం హ్రీం వాగ్వాదిన్యై స్వాహా నాసాం మే సర్వతోఽవతు ।
 హ్రీం విద్యాధిష్ఠాతృదేవ్యై స్వాహా ఓష్ఠం సదాఽవతు ॥

ఓం శ్రీం హ్రీం బ్రాహ్మ్యై స్వాహేతి దంతపంక్తిం సదాఽవతు ।
ఐ మిత్యేకాక్షరో మన్తో మమ కణ్ఠం సదాఽవతు ॥

ఓం శ్రీం హ్రీం పాతు మే గ్రీవాం స్కన్ధౌ మే శ్రీం సదాఽవతు ।
ఓం శ్రీం విద్యాధిష్ఠాతృదేవ్యై స్వాహా వక్షః సదాఽవతు ॥

ఓం హ్రీం విద్యాస్వరూపాయై స్వాహా మే పాతు నాసికామ్ ।
ఓం హ్రీం క్లిం వాణై స్వాహేతి మమ హస్తౌ సదావతు ॥

ఓం సర్వవర్ణాత్మికాయై పాదయుగ్మం సదావతు ।
ఓం వాగాధిష్ఠాతృదేవ్యై స్వాహా సర్వం సదావతు ॥

ఓం సర్వకణ్ఠవాసినై స్వాహా ప్రాచ్యం సదావతు ।
ఓం హ్రీం జిహ్వాగ్రవాసినై స్వాహాగ్నిదిశి రక్షతు ॥
ఓం ఐం హ్రీం శ్రీం క్లిం సరస్వత్యై బుధజననై స్వాహా ।
సతతం మన్త రాజోఽయం దక్షిణే మాం సదావతు ॥

ఐం హ్రీం శ్రీంత్ర్యక్షరో మన్తౌ నై ఋత్యాం మే సదావతు ।
కవిజిహ్వాగ్రవాసినై స్వాహా మాం వారుణేఽవతు ॥

ఓం సర్వామ్పికాయై స్వాహా వాయవ్యే మాం సదావతు ।
ఓం ఐం శ్రీం గద్యపద్యవాసినై స్వాహా మా ముత్తరేఽవతు ॥
ఐం సర్వశాస్త్రవాసినై స్వాహైశాన్యాం సదావతు ॥

ఓం హ్రీం సర్వపూజితాయై స్వాహాచోర్ధ్వం సదావతు ।
ఐం హ్రీం పుస్తకవాసినై స్వాహాఽధో మాం సదావతు
ఓం గ్రీన్ధబీజరూపాయై స్వాహా మాం సర్భతోఽవతు ॥

ఇతి తే కథితం విప్ర! బ్రహ్మమన్త్రాఘవిగ్రహమ్ ।
ఇదం విశ్వజయం నామ కవచం బ్రహ్మరూపకమ్ ॥

పురా కురీతం ధర్మవక్త్రాత్ పర్పతే గన్ధమాదనే ।
తవ స్నేహా న్మయాఽఽఖ్యాతం ప్రవక్తవ్యం న కన్యచిత్ ॥

గురు మభ్యర్చ్య విధివ ద్వస్త్రాలంకార చంద్రైః ।
ప్రణమ్య దణ్డవ ద్భూమౌ కవచం ధారయేత్ సుధీః ॥

పంచలక్షజపేనై వ సిద్ధం తు కవచం భవేత్ ।
యది స్యాత్ సిద్ధకవచో బృహస్పతినమో భవేత్ ॥

మహావాగ్మీ కపిన్ద్రశ్చ త్రైలోక్యవిజయీ భవేత్ ।
శక్నోతి సర్వం జేతుం చ కవచస్య ప్రభావతః ॥

వత్సా! సమస్త కామనలను బరిపూర్ణమొనరింపగల కవచము నుపదేశించెద సావధానుడవుగమ్ము. ఈదివ్యకవచము శ్రుతులసారము, శ్రుతిముఖము, శ్రుతిపూజితము, శ్రవణ మొనరించుట కత్యంతయుక్తము. గోలోకములో విరాజిల్లు శ్రీకృష్ణపరమాత్మ బృందావనరాసమండలమధ్యమున రాససమయములో నా కీదివ్యకవచమును బ్రసాదించెను. అత్యంత గోపనీయ మైనయీకవచము కల్పవృక్షసమము. ఎవ్వరును శ్రవణ మొనరింపని యద్భుతమంత్రసమూహము లీదివ్యకవచమందు నిహితములై యున్నవి. ఈకవచధారణ మొనరించి యత్యంతప్రభాయుక్తుడై శుక్రాచార్యుడు సర్వదైత్యులకు బూజనీయుడయ్యెను. ఈకవచమును బఠించి, ధరించి బృహస్పతి యసామాన్య ప్రజ్ఞాసంపన్నుడైనాడు. అట్లే వాల్మీకిమహర్షి మహావక్త యైనకపింద్రుడైనాడు. స్వాయంభువమనువు సర్వపూజితుడైనాడు. కణాదుడు, గౌతముడు, కణ్వమహర్షి, పాణిని, శాకటాయనుడు, దక్షుడు, కాత్యాయనుడు నీకవచధారణశక్తివలననే యనేకశాస్త్రగ్రంథములను రచించుటలో సఫలులైరి. స్వయముగ గృష్ణద్వైపాయన వ్యాసదేవుడు వేదములను విభజించి లీలగా నిఖిలపురాణములను బ్రవచింపగల్గెను. అట్లే శాతాతపుడు, సంవర్తుడు, వశిష్ఠుడు, పరాశరుడు, యాజ్ఞవల్క్యుడు, ఋష్యశృంగుడు, భరద్వాజుడు, ఆస్తీకుడు, జైగీషవ్యుడు, జాబాలి యనువారనేక గ్రంథ నిర్మాతలై సర్వపూజితులైరి.

విప్రేంద్రా! ఈకవచమునకు ఋషి స్వయముగ ప్రజాపతియే. ఈకవచమునకు ఛందము బృహతియే, శారదాంబికయే యదిష్ఠాత్రీదేవి. సర్వ తత్త్వపరిజ్ఞానముకొఱకు, సర్వార్థములను సాధించుకొఱకు, సుకవిత్వముకొఱకు నీకవచమును వినియోగింపవలెను.

‘శ్రీం, హ్రీం’ స్వరూపిణి యైనభగవతి సరస్వతికొఱకు నాశ్రద్ధలనే యాహుతులుగ నర్పించెదను గాన నాదేవి యన్నిదిశలనుండి నాశిరమును రక్షించుగాక. ‘ఓంశ్రీం’ వాగ్దేవత సదా నాలలాటమును, ఓంకార స్వరూపిణి నిరంతరము నాశోత్రిములను రక్షించుగాక. ఓంశ్రీంహ్రీంకారస్వరూపిణినా నేత్రయుగ్మమును, ఐం హ్రీంకారస్వరూపిణి సర్వదానానాసికను, ఓంహ్రీంకారస్వరూపిణినా పెదవులను, ఓం శ్రీం హ్రీంకారస్వరూపిణి నా దంతపంక్తిని, ఐం అనుసరస్వతీదేవి యేకాక్షరమంత్రము సదా నాకణ్ఠమును, ఓం శ్రీం హ్రీంకారస్వరూపిణి! నాగళమును, శ్రీంకారరూపిణి నాభుజములను, ఓం శ్రీం కార

స్వరూపిణి సదా నావక్ష్యస్థలమును, ఓం హ్రీం స్వరూపిణి నానాభిని, ఓం హ్రీం క్లీం స్వరూపిణి నాకరములను, ఓంకారస్వరూపిణి నాపాదములను, ఓంకారస్వరూపిణి నాసర్వస్వమును, సర్వుల కంఠములలో నివసించు ఓంకారస్వరూపిణి పూర్వదిశయందు సదా నన్ను రక్షించుగాక. జిహ్వ గ్రమున విరాజిల్లు ఓం హ్రీంకారస్వరూపిణి యగ్నికోణమందు సదా నన్ను రక్షించుగాక.

‘ఓం ఐం హ్రీం శ్రీం క్లీం సరస్వత్యై బుధజననై స్వాహా’ అను నీ మహామంత్రము సర్వమంత్రరాజము. సరస్వతీ స్వరూప మైన యాదివ్య మంత్రము నిరంతరము నాదక్షిణదిశను, రక్షించుగాక. ‘ఐం హ్రీం శ్రీం’ అను నీమూడక్షరముల మంత్రము నైరృతికోణమందు, కపుల జిహ్వగ్రహ ములపై సదా విరాజిల్లు ఓంకార స్వరూపిణి పశ్చిమదిశయందు, ఓంకార స్వరూపిణి వాయవ్యకోణమందు సదా నన్ను రక్షించుగాక.

ఓం ఐం శ్రీంకారస్వరూపిణి యుత్తరదిశయందు, ఐం కార స్వరూపిణి యీశాన్యదిశయందు, ఓం హ్రీంకారస్వరూపిణి ఉత్తరదిశయందు ఐం హ్రీంకారస్వరూపిణి యథోభాగమునందు నన్ను రక్షించుగాక. ఓంకార స్వరూపిణి యన్నిదిక్కులనుండి సదా నన్ను రక్షించుగాక.

విప్రేంద్రా! అనేకబ్రహ్మమంత్రములు మూర్తిభవించిన యీకవచమును నీకుపదేశించితిని. ఈ విశ్వజయ మనుకవచము స్వయముగ పరబ్రహ్మస్వరూపము. ప్రాచీనకాలమందు గంధమాదన పర్వతముపై నాపితృదేవులైన ధర్మదేవతముఖారవిందమునుండి నే నీకవచమును శ్రవణమొనరించితిని. నీవు నా కత్యంతప్రీతిపాత్రుడవు కావున నీ కీదివ్యకవచమును నుపదేశించితిని. ఈకవచము ననర్హులయెదుట బహిర్గత మొనరింపరాదు. విద్వాంసులైనవారు వస్త్రుచండ నాద్యలంకారాది వివిధసామగ్రులతో విధిపూర్వకముగ గురువును బూజించి యాయనకు సాష్టాంగ దండప్రణామము లర్పించి, తదనుగ్రహమునకు బాత్రులై గురుముఖమునుండి కవచోపదేశమును బడసి, హృదయమందు ధారణచేసికొందురు. ఐదులక్షల పర్యాయములు జపించిన నీ దివ్యకవచము సిద్ధింపగలదు. ఈకవచసిద్ధి పొందిన దేహధారి బృహస్పతి సముడు, మహావాగ్మీయు కపులయందు సమాగ్రు, త్రైలోక్యవిజయుడు కాగలడు. ఈకవచానుగ్రహమువలన గవచధారి విద్వత్తులలో సర్వులను జయింపగల సమర్థుడు కాగలడు.

నారదమునీంద్రా! ఈదివ్యకవచము కణ్వశాఖయందు బ్రవంచింపబడెను. ఇక సరస్వతీ దివ్యస్తోత్రము నుపదేశించెద సావధానుడవై యవధరింపుము.

ఇది శ్రీమదాంధ్ర బ్రహ్మవైవర్త మహాపురాణమందలి
ప్రకృతిఖండములోని నారదనారాయణ
సంవాదమున సరస్వతీకవచ మను
నాలుగవ అధ్యాయము
సంపూర్ణము.

ఐదవ అధ్యాయము

యాజ్ఞ వల్క్యమహర్షికృత సరస్వతీస్తుతి

శ్రీనారాయణఋషి పలికెను :

నారదమునీంద్రా! సకలమనోరథములను సిద్ధింపజేయగల సరస్వతీదేవి దివ్యస్తోత్రము నుపదేశించెద సావధానుడవై యాకర్ణింపుము. పూర్వకాలమున యాజ్ఞ వల్క్యు డనుప్రసిద్ధమహర్షి యుండెను. ఆయన యీ దివ్యస్తోత్రముతోనే సరస్వతీదేవిని స్తుతించి పరిపూర్ణజ్ఞానసంపన్నుడయ్యెను. దైవవశమున యాజ్ఞ వల్క్యుడు గురుదేవుని శాపమునకు గుటియై విద్యాభ్రష్టుడై యత్యంత వ్యధితహృదయముతో లోలార్కకుండ మను పవిత్రతీర్థమున కేగెను. అచట నామహర్షి యఖండభక్తితో నారాధించి సూర్యుని ప్రసన్నునిగ జేసికొనెను. అపుడు సూర్యదేవుడు యాజ్ఞ వల్క్యు

నకు సర్వవిద్యాజ్ఞానప్రదాయక మగుసరస్వతీదివ్యస్తోత్రము ననుగ్రహించి
సకల వేదవేదాంగముల నుపదేశించి స్మరణశక్తిప్రాప్తికై యీస్తోత్రముతో
సరస్వతీదేవి నారాధింపుమని యాదేశించెను. సూర్యాజ్ఞానుసారముగ మహా
స్నానమాచరించి పవిత్రుడై వినయపూర్వకముగ శిరమును వంచి యనన
భక్తితో సరస్వతి నిట్లు ప్రార్థించెను.

యాజ్ఞవల్క్య ఉవాచ :

కృపాం కురు జగన్మాత ర్మా మేవం హతతేజసమ్ ।
గురుశాపాత్ స్మృతిభ్రష్టం విద్యాహీనం చ దుఃఖితమ్ ॥
జ్ఞానం దేహి స్మృతిం దేహి విద్యాం విద్యాధిదేవతే ।
ప్రతిష్ఠాం కవితాం దేహి శక్తి శిష్యప్రబోధినీమ్ ॥
గ్రంథకర్తృత్వశక్తిం చ సుశిష్యం సుప్రతిష్ఠితమ్ ।
ప్రతిభాం సత్సభాయాం చ విచారక్షమతాం శుభామ్ ॥
ఋషం సర్వం దైవవశా న్నవీభూతం పునః కురు ।
యథాజ్ఞరం భస్మని చ కరోతి దేవతా పునః ॥
బ్రహ్మస్వరూపా పరమా జ్యోతీరూపా సనాతనీ ।
సర్వవిద్యాధిదేవీ యా తస్మై వాణ్యై నమో నమః ॥
యయా వినా జగత్సర్వం శశ్వజ్జీవన్మృతం సదా ।
జ్ఞానాధిదేవీ యా తస్మై సరస్వత్యై నమో నమః ॥
యయా వినా జగత్ సర్వం మూక మున్మత్త వత్సదా ।
వాగాధిష్ఠాత్మదేవీ యా తస్మై వాణ్యై నమో నమః ॥
హిమచన్దనకున్దేన్దుకుముదామౌజసన్నిభా ।
వర్ణాధిదేవీ యా తస్మై చాక్షరాయై నమో నమః ॥
విసర్గబిన్దుమాత్రాణాం యదధిష్ఠాన మేవ చ ।
ఇత్థం త్వం గీయసే సద్భి ర్భారత్యై తే నమో నమః ॥
యయా వినా చ సంఖ్యాతా సంఖ్యాం కర్తుం నశక్యతే ।
కాలసంఖ్యాస్వరూపా యా తస్మై దేవ్యై నమో నమః ॥
వ్యాఖ్యాస్వరూపా యా దేవీ వ్యాఖ్యాధిష్ఠాత్మదేవతా ।
భ్రమసిద్ధాన్తరూపా యా తస్మై దేవ్యై నమో నమః ॥
స్మృతిశక్తి ర్జ్ఞానశక్తి ర్బుద్ధిశక్తి స్వరూపిణీ ।
ప్రతిభా కల్పనా శక్తి ర్యా చ తస్మై నమో నమః ॥

సనత్కుమారో బ్రహ్మణం జ్ఞానం ప్రప్రచ్ఛయత్ర వై ।
బభూవ జడవత్ సోఽపి సిద్ధాంతం కర్తు మక్షమః ॥

తదాఽఽజగామ భగవా నాత్మా శ్రీకృష్ణ ఈశ్వరః ।
ఉవాచ స చ తాం స్తోహి వాణీ మిష్టాం ప్రజాపతే ॥

స చ తుష్టావ త్వాం బ్రహ్మ చాజ్ఞయా పరమాత్మనః ।
చకార త్వత్ప్రసాదేన తదా సిద్ధాంత ముత్తమమ్ ॥

యదా ప్యనంతం పప్రచ్ఛ జ్ఞానమేకం వసున్ధరా ।
బభూవ మూకవత్ సోఽపి సిద్ధాంతం కర్తు మక్షమః ॥

తదా త్వాం స చ తుష్టావ సన్తస్తః కశ్యపాజ్ఞయా ।
తత శ్చకార సిద్ధాంతం నిర్మలం భ్రమభంజనమ్ ॥

వ్యాసః పురాణసూత్రం చ పప్రచ్ఛ వాల్మీకం యదా ।
మౌనీభూతః స సస్మార త్వామేవ జగదమ్బికామ్ ॥

తదా చకార సిద్ధాంతం త్వద్వరేణ మునీశ్వరః ।
సప్రహ్వ నిర్మలం జ్ఞానం ప్రమాదధ్వం సకారణమ్ ॥

పురాణసూత్రం శ్రుత్వా చ వ్యాసః కృష్ణకలోద్భవః ।
త్వాం శిషేవే చ దధ్యౌ చ శతవర్షం చ పుష్కరే ॥

తదా త్వతో వరం ప్రాప్య సత్కవీన్ద్రో బభూవ హ ।
తదా వేదవిభాగం చ పురాణం చ చకార సః ॥

యదా మహీన్ద్రః పప్రచ్ఛ తత్త్వజ్ఞానం సవాశివమ్ ।
క్షణం త్వామేవ సంచిన్త్య తస్మై జ్ఞానం దధౌ విభుః ॥

పప్రచ్ఛ శబ్దశాస్త్రం చ మహీన్ద్రశ్చ బృహస్పతిమ్ ।
దివ్యం వర్షసహస్రం చ స త్వాం దధ్యౌ చ పుష్కరే ॥

తదా త్వతో వరం ప్రాప్య దివ్యవర్షసహస్రకమ్ ।
ఉవాచ శబ్దశాస్త్రం చ తదర్థం చ సురేశ్వరమ్ ॥

అధ్యాపితాశ్చ యే శిష్యా యై రధీతం మునీశ్వరైః ।
తే చ త్వాం పరిసంచిన్త్య ప్రవర్తంతే సురేశ్వరీమ్ ॥

త్వం సంస్తుతా పూజితా చ మునీన్ద్రై ర్మనుమానవైః ।

దైత్యేన్ద్రైశ్చ సురై శ్చాపి బ్రహ్మవిష్ణుశివాదిభిః ॥

జడీభూతః సహస్రాస్యః పంచవక్త్ర శ్చతుర్ముఖః ।

యాం స్తోతు కి మహం స్తోమి తామేకాస్యేన మానవః ॥

ఇత్యుక్త్వా యాజ్ఞవల్క్యశ్చ భక్తినమాత్మకన్ధరః ।
 ప్రణనామ నిరాహారో దురోద చ ముహూర్ముహూః ॥
 తదా జ్యోతిస్స్వరూపా సా తేన దృష్ట్వా ప్యువాచ తమ్ ।
 సుకపీన్దో భవేత్యుక్త్వా వై కుణ్ఠం చ జగామ హ ॥
 యాజ్ఞవల్క్యకృతం వాణీస్తోత్ర మేతత్తు యః పఠేత్ ।
 స కపీన్దో మహావాగ్మీ బృహస్పతిసమో భవేత్ ॥
 మహామూర్ఖశ్చ దుర్మేధా వర్ష మేకం యదా పఠేత్ ।
 స పణ్డితశ్చ మేధావీ సుకవిశ్చ భవేద్ ద్రువమ్ ॥

(6-36)

జగన్మాతా! నాపై నీకృపను బ్రసరింపజేయుము. గురుశాపమువలన
 స్మరణశక్తిని గోల్పోయి విద్యావిహీనుడనై దుఃఖించుచున్నాను.
 సకలవిద్యలకు నధిష్ఠాత్మదేవీ! నీవు నాకు జ్ఞానమును, స్మృతిని, విద్యను, బ్రతి
 వ్యను, గవిత్వశక్తిని, శిష్యులను బ్రబోధింపగలశక్తిని బ్రసాదింపుము. దేవీ!
 నన్ను శిష్యునిగ జేకొని నాకు గ్రంథకర్తృత్వశక్తిని, బ్రతి
 భను, విబుధసభామధ్యమున నిర్భయముగ నామతమును బ్రకటింపగల
 యుత్తమక్షమతను నిమ్ము. దేవతలు మట్టియందు లేదా భస్మమందు
 సమయానుసారముగ బీజము నంకురింప జేయునట్లు దురదృష్టవశమున
 నేను బోగొట్టుకొన్న సంపూర్ణజ్ఞానమును మరల నవీనరూపమున నాలో బ్రకా
 శిత మొనర్చుము. బ్రహ్మస్వరూపిణీ! జ్యోతిస్స్వరూపా! సనాతనీ!
 సకలవిద్యాధిష్ఠాత్మదేవీ! వాణీ! నీకు ననేకప్రణామములు. ఎవరులేనిదే సర్వజగ
 ములు జీవించియున్నను మృతసమానములో, యెవరు జ్ఞానమున కధిష్ఠాత్రీ
 దేవియో, యాసరస్వతీమాతకు నే ననేకానేక పర్యాయములు నమస్కరించె
 దను. ఎవరు లేనిదే సర్వజగములు సదా మూకములై యున్నాదాదులను
 బొందగలవో, యెవరు వాణి కధిష్ఠాత్రీదేవియో, యావాగ్దేవతకు నేను మరల
 మరల నమస్కరించెదను. ఎవరి యంగకాంతి హిమచంద్రనకుందచంద్రకుముద
 శ్చేతకమలములవలె నుజ్జ్వలమో, యేదేవి వర్ణములకు (అక్షరములకు) నధి
 ష్ఠాత్రీయో, యట్టియక్షరస్వరూపిణి యైనసరస్వతికి నే ననేకానేకపర్యాయ
 ములు నమస్కరించెదను. విసర్గ, బిందు, మాత్ర లనెడిమూడింటికి నెవరధి
 ష్ఠానమో, యాదేవివి నీవే యని సాధుపురుషులు సదా నీమహిమ
 లను గాన మొనరించెదరు. దేవీ! నీవే భారతివి, నీకు ననేకానేకనమ

స్కారములు. ఎవరు లేనిదే సుప్రసిద్ధ గణితులైనను, సంఖ్యాపరిగణనములో సాఫల్యము నొందలేరో, యాకాలసంఖ్యాస్వరూపిణి ధైర్యభగవతికి మరల మరల ననేకానేక నమస్కారములు. ఎవరు వ్యాఖ్యాస్వరూపమో, వ్యాఖ్య కథిష్ఠాత్రియో, భ్రమ, సిద్ధాంతము-ఈరెండు నేదేవీస్వరూపములో యావాద్గేవత కనేకానేక నమస్కారములు. ఏదేవి స్మృతిశక్తియో, జ్ఞానశక్తియో, బుద్ధి శక్తియో, ప్రతిభాశక్తియో, కల్పనాశక్తియో యాభగవతికి మరల మరల ననేకప్రణామముల నర్పించెదను.

ఒకసమయమున సనత్కుమారుడు బ్రహ్మను జ్ఞానవిషయమై ప్రశ్నింపగ నాసమయమున బ్రహ్మ జడునివలె మిన్నకుండెను. అపుడు శ్రీకృష్ణపరమాత్మయే స్వయముగ దయచేసి జ్ఞానార్థమై భగవతిసరస్వతిని స్తుతింప వలసినదిగ బ్రహ్మ నాదేశించెను. దేవీ! పరమప్రభు వైనశ్రీకృష్ణుని యాజ్ఞానుసారము బ్రహ్మ నిన్ను స్తుతించి నీకృపాకటాక్షములవలన నుత్తమ సిద్ధాంతజ్ఞానవివేచనాదులందు సఫలీభూతుడై సనత్కుమారునకు జ్ఞానోపదేశ మొనరింపగలెను.

మఱియొకసమయమున బృధ్వి యనంతుని జ్ఞానరహస్యముల వివరింప వలసినదిగ బ్రార్థించెను. అపు డాదిశేషుడుకూడ మూగవానివలె మిన్నకుండి జ్ఞానసిద్ధాంతములను వివరింపలేకపోయెను.

తదనంతర మాదిశేషుడు కశ్యపప్రజాపతి యాదేశానుసారము సరస్వతీ దేవిని స్తుతించి తనభ్రమను దూరమొనరించుకొని నిర్మలసిద్ధాంతస్థాపనముల సఫలత్వము నొందెను.

వ్యాసమహర్షి బురాణజ్ఞానవిషయమై ప్రశ్నింపగా వాల్మీకి మౌనము వహించెను. అపుడు వాల్మీకిమహర్షి జగదంబవైన నిన్ను స్తుతింపగా నీవాయన కనేకవరములను బ్రసాదించితివి. ఆవరప్రభావముననే వాల్మీకిమహర్షి సకలసిద్ధాంతప్రతిపాదన మొనరింపగలెను. శ్రీకృష్ణాంశసంభూతుడైనవ్యాసమహర్షి వాల్మీకిమహర్షి ముఖారవిందము నుండి పురాణసూత్రములను శ్రవణమొనరించి వానియర్థములను గవితారూపమున స్పష్టమొనరించుట కొఱకు నిన్నే యుపాసించెను. వ్యాసమహర్షి పవిత్రపుష్కరక్షేత్రములో వసించి నూఱుదివ్యవర్షములు నిన్నుపా

సింఁచెను. తల్లీ! ఆయన నీయనన్యానుగ్రహమునకు బాత్రుడై యుత్తమ కవీశ్వరుడై, వేదములను విభజించి పురాణరచన మొనరింపగల్గెను.

దేవరా జైనయింద్రుడు తత్త్వజ్ఞానవిషయమై ప్రశ్నింపగా శంకరుడు సహితము తుణకాలము మానము వహించి నిన్ను ధ్యానించి యింద్రు నకు జ్ఞానోపదేశ మొనరించెను. తదనంతరము మహేంద్రుడు బృహస్పతిని శబ్దశాస్త్రవిషయమై ప్రశ్నించెను. జగదంబా! ఆసమయమున బృహస్పతి పుష్కరక్షేత్రమునకు జని సహస్ర్రుదివ్యవర్షములు నీధ్యానములో సంగమింపబడి పిమ్మట నీయనుగ్రహమునకు బాత్రుడై యింద్రునకు శబ్దశాస్త్రములను, శాస్త్రార్థములను వివరింపగల్గెను.

బృహస్పతి యెందఱు శిష్యులకు విద్యాదాన మొనరించెనో, యెందఱు సుప్రసిద్ధమహర్షు లాయన సన్నిధి నధ్యయన మొనరించిరో, వా రందఱు సురేశ్వరి వైన నిన్ను మనసార చింతించి విద్యాసిద్ధిలో సఫలు లైరి. మాతా! వారి ననుగ్రహించిన దేవివి నీవే. మునీశ్వరులు, మనువులు, దేవతలు, మానవులు మొదలగు వా రందఱు విద్యాజ్ఞానార్థమై నిన్నే పూజించి, స్తుతింతురు. బ్రహ్మ, విష్ణు, శివాదిదేవతలు, దానవేశ్వర ప్రభృతు లందఱు నిన్ను పాసింతురు. సహస్రముఖములు కల్గిన యాదిశేషుడు, పంచముఖములు కల్గిన శంకరుడు, చతుర్ముఖములు కల్గిన బ్రహ్మ నీయశము లను వర్ణించుటలో నసమర్థులే. అట్టిచో నొకముఖము కల్గిన మానవుడ నైన నేను నిన్నేమని స్తుతింపగలను?

నారదా! ఇట్లు సరస్వతీదేవిని యాజ్ఞవల్క్యమహర్షి భక్తిసమాత్మ కంధరుడై యనేకవిధముల స్తుతించుచు, నిరాహారుడై బహుకాలము తప మొనరించెను. అపు డఖండజ్యోతిస్స్వరూపిణి యైనసరస్వతీదేవి యాజ్ఞవల్క్య మహర్షికి దివ్యదర్శన మొసంగి “మునీశ్వరా! నీవు విఖ్యాతకవీశ్వరుడ వయ్యె దవు గాక! నీకు సమస్తవిద్యలు, జ్ఞానము సిద్ధించుగాక” యని యనుగ్రహించి వైకుంఠపరంధామము జేరెను.

యాజ్ఞవల్క్యకృత మగునీవాగ్దేవీస్తోత్రమును నిత్యము పఠించునాతడు నిశ్చయముగ సుకవీంద్రుడు మధురసంభాషణములం బృహస్పతిసముడు కాగలడు. ఒకసంవత్సర మీస్తోత్రమును బఠించిన మానవుడు మహా

మూర్ఖుడైనను, విద్యావిహీనుడైనను, దుర్బుద్ధియైనను నిశ్చయముగ మహా
పండితుడు, పరమబుద్ధిమంతుడు, సుకవీశ్వరుడు కాగలడు.

ఇది శ్రీమదాంధ్రబ్రహ్మవైవర్తమహాపురాణమందలి
ప్రకృతిఖండములోని నారదనారాయణ
సంవాదమున యాజ్ఞ సల్యకృత
సరస్వతీస్తుతి యను
నైదవ అధ్యాయము
సమాప్తము.

అ ఐ వ అ ధ్యాయము

విష్ణుపత్ను లగులక్ష్మీ గంగా సరస్వతుల కలహము,
పరస్పర శాపము.

శ్రీనారాయణఋషి పలికెను:

నారదమునీంద్రా! సరస్వతీదేవి స్వయముగ వైకుంఠములో విరా
జిల్లుచు శ్రీహరిసేవలందు సులగ్నురాలై యుండును. ఒకానొక సమయ
ములో బరస్పరకలహకారణముగ గంగాభవాని సరస్వతీదేవిని శపింపగా నామె
పవిత్రభారతవర్షములో దనకళాంశముచే నదీమతల్లియై ప్రవహించెను. దేవర్షి!
పవిత్రసరస్వతీనది యఖండపుణ్యతీర్థస్వరూపిణి, పాపుల పాపములను భస్మమొన
రింపగల ప్రజ్వలితాగ్నిస్వరూపిణి. సరస్వతీ తీర్థము తాపసులకు దపోరూపము,
తపఃఫలము, జీవు లొనరించిన పాపము లనెడునింధనములను భస్మమొనరించు
ప్రజ్వలితాగ్నిస్వరూపిణి. భూమండలములో నేమానవుడైన నీదేవి మహిమల
నెఱంగి యీపవిత్రనదీతటమందు దేహము త్యజించునో యతడు నిశ్చయముగ
వైకుంఠపరంధామము నొందగలడు.

వారదుడు పలికెను :

మహాభాగా! పరమసత్త్వస్వరూపిణి యైనగంగాభవాని సర్వపూజ్య యైనసరస్వతీదేవి నేల శపించెను? ఈయిద్వరు దేవాంగనల వినాదకారణ మును సవిస్తరముగ వర్ణింపవలసినదిగ బ్రార్థించుచున్నాను.

శ్రీనారాయణబుద్ధి పలికెను :

నారదా! ఈప్రాచీనేతిహాసమును వర్ణించెద శ్రవణ మొనరింపుము. లక్ష్మీ, సరస్వతి, గంగ యీ మువ్వురు శ్రీహరి సహధర్మచారిణులు. ఒకా నొకసమయమున సరస్వతికి దన కంటె గంగనే శ్రీహరి యధికముగ ప్రేమించు చున్నాడేమో యని సం దేహము కల్గెను. అపు డామె యాయకు వశుర్వాలై శ్రీహరినిగూడ నిష్ఠురవచనము లాడి యీర్ష్యతో గంగపై పైతము క్రోధము వహింపనారంభించెను. శాంతస్వరూపిణి యైనలక్ష్మీ సరస్వతీదేవిని వారింప బోగా లక్ష్మీ గంగయెడ బక్షపాతము కల్గి యున్నదని యారో పించి యామె నవనిపై వృక్షముగా జన్మింపుమని శపించెను. సరస్వతీదేవి శపించినను శాంతస్వరూపిణి యైనలక్ష్మీ యాగ్రహింపక మిన్నకుండెను. అది విని గంగాభవాని కోపించి నీవు నదినై భూమిపై బ్రవహించి పాపులపాపము లను భరింపుమని సరస్వతిని శపించెను. తదనంతరము సరస్వతిదేవిగూడ గంగను వసుంధరపై నదిగ నవతరింపుమని ప్రతిశాప మొసంగెను. ఆసమయ మున బార్షద పరివేష్టితుడై శ్రీమన్నారాయణుడు సాక్షాత్కరించి కరుణాభరిత వీక్షణములతో లక్ష్మీగంగాసరస్వతులను గాంచి సర్వమును గ్రహించి వారి వారి శాపవిమోచనముల నిట్లనుగ్రహించెను.

శ్రీహరి పలికెను :

శుభాంగీ! లక్ష్మీ! నీవు నీయంశముతో ధర్మధ్వజరాజ గృహమున నయోనిజనై యావిర్భవింపుము. శంఖచూడు డనుడై త్యేంద్రుడు మదంశ ముచే నవనిపై జన్మింపగలడు. నీ వాతని పత్నివై తదనంతరము నాయను గ్రహమునకు బాత్రురాలవై మరల వైకుంఠపరంధామము జేరగలవు. దేవీ! నీవు భూమండలముపై వృక్షస్వరూపమున నావిర్భవించి సకలజీవులను దరింప జేయగలవు. పవిత్రభారతవర్షములో ద్రిలోకపావని యైనతులసి యను నీవృక్షస్వరూపమున బ్రసిద్ధి గాంచగలవు భారతీదేవి శాపవశమున

భారతవర్షములో నీయంశము పద్మావతి యనుపవిత్రనదీరూపమున బ్రవహించుగాక?

గంగా! సరస్వతీశాపవశమున నీవు నీయంశముతో మానవుల సకల పాపములను భస్మమొనరింపగల విశ్వపావనీ నదీమతల్లివై ప్రవహించెదవుగాక. భగీరథుని యఖండ తపఃప్రభావమున నీవు దివినుండి భువికి దయచేయగలవు. ఆకారణముననే ని న్నందఱు భాగీరథి యను నామమున గీర్తింతురు. నాగరుడు మదంశసంభూతుడు గావున నీ వాయనకు సహధర్మచారిణివి కాగలవు.

భారతీ! నీవు గంగాదేవి శాపానుసారముగ స్వాంశముతో భారతవర్షమందు బవిత్రనదివై ప్రవహింపుము. నీవు నీపూర్ణాంశముతో బ్రహ్మలోకమునకు జని బ్రహ్మదేవునకు బత్నివి కమ్ము. గంగ తనపూర్ణాంశముతో శివలోకము జేరి పరమశివునకు సహధర్మచారిణి కాగలదు. పరమశాంతస్వరూపిణి, యత్యంతశుద్ధురాలు, నాయం దనన్యభక్తియుక్తయు, నఖండసౌభాగ్యవతియు మహాసాధ్వియు, నగుశ్రీమహాలక్ష్మి తనపూర్ణాంశముతో వైకుంఠమందు మత్సహధర్మచారిణియై విరాజిల్లు గలదు.

ఇట్లు శ్రీహరి గంగాలక్ష్మీసరస్వతులకు శాపవిమోచనముల ననుగ్రహించి వారితో మరల నిట్లు పల్కెను. “ఆహా! విభిన్నస్వభావములు గల మువ్వరుస్త్రీలు, మువ్వరు సేవకులు, మువ్వరు బంధువులు కలిసియుండుట వేదానుమతికి విరుద్ధము. ఇట్టివారు మువ్వరు నొకేప్రదేశమున నివసించిన గళ్యాణ ప్రదులు కాలేరు. ఏగృహములో స్త్రీపురుషులు సమానముగ వ్యవహారముల నాచరించెదరో, పురుషుడు స్త్రీ కధీనుడై చరించునో వారి జీవనములు నిష్ఫలములని గ్రహింపవలెను. అట్టివారి కడుగడుగున నశుభములు సంభవించును. ఎవనిపత్ని ముఖదుష్టయై, యోనిదుష్టయై, కలహప్రియయై చరించునో వానికి ఘోరారణ్యవాసమే గృహవాసముకన్న మిన్నయై సుఖప్రదము కాగలదు. ప్రజ్వలితాగ్ని సమీపముననో, భయంకరవన్యమృగములచెంతనో, నివసించిన సుఖము లభింపగలదు, కాని దుష్టురాలైన స్త్రీతో నివసించు పురుషుడవశ్యముగ మహాక్లేశముల ననుభవింపగలడు. పురుషులు వ్యాధులను లేదా విషజ్వాలలను భరింపవచ్చును గాని దుష్టురాండ్రైనస్త్రీలనోట బయ

లెడ్డలు కఠినవచనాగ్నిజ్వాలలను సహింపజాలరు. అవి మృత్యువుకంటె నధికకష్టప్రదములు కాగలవు. స్త్రీకి నధీనుడై జీవించు పురుషుడు మరణించిన పిదపనే పవిత్రుడు కాగలడు. అతడు దినమం దేయే శుభకర్మల నాచరించునో యాయాకర్మలఫలముల బొందలేడు. ఇహ పరలోకములం దట్టి పురుషుడు కీర్తిహీనుడై మృతతుల్యుడు కాగలడు. ఒకభార్య కల్గినవానికే సుఖములేదన్న, నిక బహుభార్యాయుతు డైనవాడు సుఖములను గుఱించి స్వప్నమునందైనను జింతింపలేడు. కావున గంగా భవానీ! నీవు శివు నాశ్రయింపుము. సరస్వతీ! నీవు బ్రహ్మకు సహధర్మచారిణివి కమ్ము. నాపరంధామములో సుశీలవతి యైనశ్రీమహాలక్ష్మీయే నివసింపగలదు.

సుసాధ్యా యస్య పత్ని చ సుశీలా చ పతివ్రతా ।
ఇహ స్వర్గసుఖం తస్య ధర్మమోక్షౌ పరత్ర చ ॥
పతివ్రతా యస్య పత్ని స చ ముక్తః కుచిః సుఖీ ।
జీవన్మృతోఽకుచి ద్భుజీ దుశ్శీలాపతిరేవ యః ॥

“ఎవనిపత్ని పరమసాధ్వ్యయై, సుశీలయై, ఉత్తమాచరణముల నొనరించు పతివ్రతయై మెలంగునో యత డిహలోకమందే స్వర్గసుఖముల ననుభవించి పరలోకములో ధర్మమును, గైవల్యపదమును సురక్షితముగ నొందగలడు. ఎవని సహధర్మచారిణి సాధ్వ్యయో యతడు పరమపవిత్రుడై సుఖముల ననుభవించి యంత్యకాలమందు ముక్తి నొందగలడు. దుశ్శీలయైనభార్య కలిగిన పురుషుడు జీవించియున్నను మృతతుల్యుడు, యశుచియునై నిరంతరము దుఃఖముల ననుభవింపగలడు.”

శ్రీనారాయణబుద్ధి పలికెను:

నారదా! శ్రీమన్నారాయణుని హితోపదేశముల నాలకించి గంగా సరస్వతులు తమ తప్పిదములను గ్రహించి పశ్చాత్తప్తహృదయలై యొకరి నొక రాలింగన మొనరించుకొని తమకు శ్రీమన్నారాయణుడే యేకైక శరణ్యుడని గ్రహించి యా పరమాత్మ నీవిధముగ బ్రార్థించిరి.

సరస్వతీదేవి పలికెను :

నాథా! నేను బరమదుష్టస్వభావమునకు లోనై మిమ్ములను నొప్పించి

తని. నాపాపము, తాపము, శాపము వశించుటకు ప్రాయశ్చిత్తము నుపదేశింప వలసినదిగ బ్రార్థించుచున్నాను.

సత్స్వామినా పరిత్యక్తాః కుతః జీవంతి కాః ప్రియః ॥ (70)

మహాత్ముడు, సచ్చరిత్రుడు నై నస్వామి పరిత్యాగమొనరించిన నెట్టిస్త్రీ యైన, నెక్కడైనను జీవింపగలదా ?

గంగాదేవి పలికెను :

నాథా! జగత్ప్రభూ! ఏమి పాప మొనరించితిని మీరు నన్ను విస్మరించుచున్నారు ? మీరు లేనిచే నేను జీవింపలేను,

నిర్దోషకామినీత్యాగం కురుతే యో జనో భవే ।

స యాతి నరకం కల్పం కి తే సర్వేశ్వరస్య వా ॥ (71)

నిర్దోషురా లై నసహధర్మచారిణిని ద్యజించువారు సర్వేశ్వరులై నను గల్పపర్యంతము నరక మనుభవింపక తప్పదు.

శ్రీలక్ష్మీదేవి పలికెను :

నాథా! మీరు పరమసత్త్వస్వరూపులు, మఱి మీ రెందులకు గినుక వహించి మమ్ములను దూరమొనరించుచున్నారో, నాకవగతము కాకున్నది. దేవా! అజ్ఞానుల మైనమమ్ము ఊమించి యనుగ్రహింపుము. ఎందుచేననగ శ్రేష్ఠు డైనస్వామికి ఊమాగుణమే ప్రధానలక్షణము. మీయాజ్ఞానుసార ముగ నేను సరస్వతీదేవి శాపమును గ్రహించి నాకళతో భారతవర్ష మం దుద్భవిం చెదను. కాని ప్రభూ! నే నెంతకాలము మీదివ్యచరణారవిందములను వీడి భూమిపై నుండగలను ? మరల నెంతకాలమునకు నాకు మీదివ్యసేవా సౌభాగ్యము ప్రాప్తింపగలదు. పాపాత్ము లై నజనులు నదీస్వరూపిణి నై న నాలో స్నానముచేసి వారిపాపములను నా కొసంగగలరు. ఆపాపములనుండి విముక్తనై మరల మిమ్ములను బొందుసౌభాగ్యము నా కెట్లు లభింపగలదు? అచ్యుతా! నేను నాయంశముతో ధర్మధ్వజుని కొమార్తెనై యవతరింప గలను. నాథా! తదనంతరము మరల నీపరంధామము నా కెపుడు లభించును? కృపానిధీ! వృక్షస్వరూపిణినై యవతరించిన నన్ను మరల మీ రెపు డుద్ధరించెదరు? ఈగంగాసరస్వతు లెట్లు శాపవిముక్తలై మిమ్ముల జేరగలరు? మీరు కినుక వహింపక గంగాసరస్వతులను మరల స్వీకరింపవలసినదిగ బ్రార్థించుచున్నాను.

శ్రీనారాయణఋషి పలికెను:

నారదా! ఈప్రకారముగ లక్ష్మీదేవి శ్రీహరిని యనేకవిధముల పార్థిించి ఆయన పాదములపై బడి ప్రణామము లర్పించెను. భక్తానుగ్రహవిగ్రహుడై నశ్రీహరి శ్రీమహాలక్ష్మిని లేవనెత్తి అనన్యప్రేమతో ఆలింగన మొనరించుకొని ప్రసన్నుడై చిరునవ్వులు విరాజిల్లు నగుమోముతో గంగాలక్ష్మీ సరస్వతుల నిట్లు అనుగ్రహించెను.

శ్రీహరి పలికెను :

సురేశ్వరీ! కమలేక్షణా! నేను నీప్రార్థనల నవశ్యముగ మన్నించెదను. సరస్వతి తనయేకాంశముచే భారతవర్షములో బవిత్రనదియై ప్రవహింపగలదు. తన యర్థాంశమున నామె బ్రహ్మలోకములో నివసింపగలదు. తన పూర్ణాంశముతో స్వయముగ సరస్వతి నాప్రేమపాత్రురాలై సదా వైకుంఠమందే విరాజిల్లగలదు. అట్లే గంగ భగీరథుని యఖండతపమునకు బ్రసన్నురాలై తన యంశముతో ద్రిలోకములను బవిత్రమొనరింపగల నదియై భారతవర్షమున బ్రవహింపగలదు. గంగాభవానికి శంకరుని పూజాటమందు నివసించుసౌభాగ్యము కల్గును. తన పూర్ణాంశముతో గంగ నాప్రేమకు బాత్రురాలై నా వద్దనే విరాజిల్లగలదు. పద్మలోచనా! లక్ష్మీ! నీవు నీయంశముతో భారతవర్షమున దులసి యనుదివ్యవృక్షమవై యావిర్భవించెదవుగాక. నీ వేకాంశముతో బద్మావతి యనుపవిత్రనదివై యవనిని బవిత్రమొనరించెదవు గాక. కలియుగాంతమున నదీస్వరూపిణులైనమీరు మువ్వురు నుద్ధరింపబడి మద్ధామమును జేరగలరు.

సమృదాం హేతుభూతా చ విపత్తిః సర్వదేహినామ్ ।

వినా విపత్తే ర్మహిమా కేషాం పద్మే భవే ద్భవే ॥

(90)

పద్మభవా! సమస్త దేహధారులకు సంపత్తులు విపత్తులు సంభవించుట కేదోయొక హేతు వంతర్గతముగ నుండును. విపత్తుల ననుభవింపక యెవ్వరును మహిమలతో బ్రకాశింపలేరు.

పాపాత్ముల స్పర్శచే సంక్రమించిన మహాపాపపుంజములనుండి మీ నదీస్వరూపములు విముక్తము లగుటకొఱ కుపాయము నుపదేశించెద నవధరింపుడు.

మన్మన్తోపాసకానాం చ సతాం స్నానావగాహనాత్ ।
 యుష్మాకం మోక్షణం పాపాత్పాపిస్పర్శనహేతుకాత్ ॥
 పృథివ్యాం యాని తీర్థాని సన్త్యసంఖ్యాని సున్దరి ।
 భవిష్యన్తి చ పూతాని మద్భక్త స్పర్శదర్శనాత్ ॥
 మన్మన్తోపాసకా భక్తా భ్రమన్తే భారతే సతిః ।
 పూతం కర్తుం భారతం చ సుపవిత్రాం వసున్ధరామ్ ॥ (91-93)

నామన్తోపాసకు లై నయనన్యభక్తులు మీయందు స్నానమాడిన,
 మిమ్ములను స్పృశించిన, పాపాత్ముల స్పర్శమువలన సంభవించిన పాపముల
 నుండి మీకు ముక్తి లభింపగలదు. సుందరీమణులారా! మీరే కాదు పృథివి
 యందు గల యనేకానేక తీర్థములుకూడ నాయనన్యభక్తుల దర్శనస్పర్శ
 నాదులచే బవిత్రములు కాగలవు. సతీ! నామన్తోపాసకులు భారత
 వర్షములో సంచరించి దానితోపాలు సకల వసుంధరాతలమును బవిత్ర
 మొనరింపగలరు.

మద్భక్తా యత్ర తిష్ఠన్తి పాదం ప్రక్షాలయన్తి చ ।
 తత్స్నానం చ మహాతీర్థం సుపవిత్రం భవేద్ భ్రువమ్ ॥ 94

నాయనన్యభక్తు లేప్రదేశమున నివసించెదరో, యేప్రదేశమున దమ
 చరణములను బ్రక్షాళన మొనరింతురో, యాప్రదేశమే మహాతీర్థమై, పవిత్రమై
 నిశ్చయముగ విరాజిల్ల గలదు.

స్త్రీ ఘ్నా గోఘ్నః కృతఘ్నశ్చ బ్రహ్మఘ్నా గురుతల్పగః ।
 జీవన్ముక్తో భవేత్సాతో మద్భక్త స్పర్శదర్శనాత్ ॥ 95
 ఏకాదశీవిహీనశ్చ సన్ధ్యాహీనోఽపి నాస్తి కః ।
 నరఘాతీ భవేత్సాతో మద్భక్త స్పర్శదర్శనాత్ ॥
 అసిజీవీ మషీజీవీ ధావకః శూద్రయాజకః ।
 వృషవాహా భవేత్సాతో మద్భక్త స్పర్శదర్శనాత్ ॥
 విశ్వఘాతీ సుమిత్రఘ్నా మిథ్యాసాక్ష్యప్రదాయకః ।
 న్యాసహారీ భవేత్సాతో మద్భక్త స్పర్శదర్శనాత్ ॥
 ఋణగ్రస్తో వాఙ్మషికో జ్వరజః పుంశ్చలీపతిః ।
 పూతస్సౌత్పుంశ్చలీపుత్రో మద్భక్త స్పర్శదర్శనాత్ ॥
 శూద్రాణాం సూపకారశ్చ దేవలో గౌరమయాజకః ।
 అదీక్షతో భవేత్సాతో మద్భక్త స్పర్శదర్శనాత్ ॥

అశ్వత్థఘాతకశ్చైవ మద్భక్తానాం చ నిన్దకః ।

అనివేదితభోజీ చ పూతో మద్భక్తదర్శనాత్ ॥

మాతరం పితరం భార్యాం భ్రాతరం తనయం సుతామ్ ।

గురోః కులం చ భగినీం వంశహీనం చ బాన్ధవమ్ ॥

శ్వశూర్మం చ శ్వశురం చైవ యో న పుష్టాతి నారద ।

స మహాపాతకీ పూతో మద్భక్తస్పర్శదర్శనాత్ ॥

దేవద్రవ్యాపహారి చ విప్రద్రవ్యాపహరకః ।

లాక్షలోహరసానాం చ వికేతా దుహితు స్తథా ॥

మహాపాతకినశ్చైతే శూద్రాణాం శవదాహకాః ।

భవేయ రేతే పూతాశ్చ మద్భక్తస్పర్శదర్శనాత్ ॥ (95-105)

స్త్రీఘాతి, గోఘాతి, కృతుఘ్నడు, బ్రాహ్మణఘాతి, గురుద్రోహియునైనను మానవుడు నాయనన్యభక్తులను దర్శించి స్పృశించిన బవిత్రుడై జీవన్ముక్తుడు కాగలడు.

ఏకాదశీవ్రతమును బాలింపనివాడైనను, సంధ్యావందన మాచరింపనివాడైనను, నాస్తికుడైనను, నరహంతకుడైనను మానవుడు నాయనన్యభక్తులను దర్శించి స్పృశించిన బాపవిముక్తుడు పవిత్రుడు కాగలడు.

ఖడ్గముపై నాధారపడి జీవించువాడు, లేకరియై జీవించువాడు, శూద్ర పురోహితుడై జీవించువాడు, సందేశముల జేర్చుకర్మల నాచరించువాడు, వృష భములను బూన్చి బాధించువాడు, నా యనన్యభక్తుని దర్శనస్పర్శాదులచే బరమపవిత్రుడు కాగలడు.

లోకకంటకుడైనను, మిత్రద్రోహియైనను, కూటసాక్ష్యమునిచ్చువాడైనను, బరులజీవిక నపహరించువాడైనను నాయనన్యభక్తులను దర్శించి స్పృశించిన బునీతుడు కాగలడు.

ఋణగ్రస్తుడైనను, వడ్డీలుగొని జీవించువాడైనను, బరులు తమకడ దాచినసొమ్మును హరించువాడైనను, జారజుడైనను, గులటాపతియైనను, గులటా పుత్రుడైనను నాయనన్యభక్తులను దర్శించి స్పృశించిన బునీతుడు కాగలడు.

శూద్రులకు వంటచేయుచు జీవించువాడు, గ్రామయాజకుడు, దీక్షలేనివాడు, నాయనన్యభక్తులను దర్శించి స్పృశించిన బవిత్రుడు కాగలడు.

అశ్వత్థవృక్షమును ఖండించువాడు, నాభక్తులను నిందించువాడు, నా కర్పింపక భుజించువాడు నాయనన్యభక్తుల దర్శనసూత్రముననే పవిత్రుడు కాగలడు.

తండ్రిని, దల్లిని, భార్యను, సోదరీసోదరులను, బుత్రులను, బుత్రికలను, గురువును, సేత్రహీను డైనబంధువును, మామను, అత్తను, బోషించుట కే పురుషుడు వ్యవస్థీకరింపడో, యాతడే మహాపాతకి. అట్టిమహాపాతకియైనను నాయనన్యభక్తుల దర్శనస్పర్శనాదులచే బవిత్రుడు కాగలడు.

దేవద్రవ్యముల నపహరించువాడు, విప్రద్రవ్యాపహరియు, లాక్షా లోహారసాదుల విక్రయించువాడు, గుమార్తెలనమ్ముకొనువాడు, మహా పాతకులందఱు, శూద్రశవదాహకులు నాయనన్యభక్తులను దర్శించి స్పృశించిన బునీతులు కాగలరు.

మహాలక్ష్మి పలికెను :

భక్తుల ననుగ్రహించుటకొఱకు సదాయాతురతతో నుండు ప్రభూ! హరిభక్తివిహీనులైనను, నహంకారులైనను, దమనుదాము ప్రశంసించుకొను వారైనను, ధూర్తులైనను, శతులైనను, సాధునిందకులైనను, నత్యంతపాపాత్ము లైనను, నధమాధన మానవులైనను నీభక్తుల స్పర్శదర్శనాదులచే దత్తణమే పాపవిముక్తులు పునీతులు కాగలరు. అట్టి నీ యనన్యభక్తుల లక్షణములను వివరముగ వర్ణింపవలసినదిగ బ్రార్థించుచున్నాను.

పునన్తి సర్వతీర్థాని యేషాం స్నానావగాహనాత్ ।

యేషాం చ పాదరజసా పూతా పాదోదకా న్మహీ ॥

యేషాం సన్దర్శనం స్పర్శం దేవా వాంఛన్తి భారతే ।

సర్వేషాం పరమో లాభో వైష్ణవానాం సమాగమః ॥

(108, 109)

ఎవరు స్నాన మొనరించిన సకలతీర్థములు పవిత్రములు కాగలవో, యెవరిచరణధూళి స్పర్శమువలన జరణోదక స్పర్శమువలన, వసుంధరసహితము పవిత్రము కాగలదో, యెవరిని దర్శించుటకు, స్పృశించుటకు బవిత్రభారత వర్షములో దేవతలైన నాకాంక్షింతురో, యట్టి శ్రీహరిభక్తుల సమాగమము సంపూర్ణ దేహధారులకు బరమలాభదాయకము.

న హ్యమ్మయాని తీర్థాని న దేవా మృచ్ఛిలామయాః ।

తే పునన్మృదుకాలేన విష్ణుభక్తాః క్షణాదహాన్ ॥

(110)

జలమయములైన తీర్థములను, మృత్పాషాణ విగ్రహరూపులైనదేవతలను దీర్ఘ కాలమువఱకు నారాధించిననేగాని వారు జీవులను బవిత్రమొనరింపరు. కాని విష్ణుభక్తులలో ఊణమాత్రములోనే పాపులను బవిత్రులుగ నొనర్పగలరు. ఆ విష్ణుభక్తులనే సాక్షాద్దేవతలుగ, బుణ్యతీర్థములుగ భావింపవలెను.

సూతుడు పలికెను :

శౌనకాదిమహర్షులారా! మహాలక్ష్మీ ప్రార్థనల నాలకించి తదారాధ్యుడైనశ్రీహరి మందస్మిత ముఖారవిందుడై యత్యంత నిగూఢములు శ్రేష్ఠములు, శ్రుతిపురాణప్రోక్తములు నగుయనన్యభక్తుల లక్షణముల నిట్లుపదేశింపనారంభించెను.

శ్రీహరి పలికెను :

లక్ష్మీ ! నాయనన్యభక్తుల లక్షణములు, శ్రుతయందు, పురాణములందు గూఢముగ నిహితములై యున్నవి. ఈ భక్తుల లక్షణములు సాక్షాత్పుణ్యస్వరూపములు, పాపములను నశింపజేసి, సుఖములను, భక్తిని, ముక్తిని, బ్రసాదింపగల యనన్యశక్తి సమన్వితములు. మద్భక్తుల లక్షణము లత్యంత గోపనీయములు, సకలసారభూతములు; ఖలులకు పీని నుపదేశింపరాదు. దేవీ! నీవు పరమపవిత్రురాలవు, నాప్రాణతుల్యవు, కావున నాయనన్యభక్తుల దివ్య లక్షణములను వర్ణించెద ప్రపత్తితో నవధరింపుము.

గురువక్తా ద్విష్ణుమన్తో యన్య కర్ణే విశే ద్వరః ।
వదన్తి వేదవేదాన్గ త్తం పవిత్రం నరోత్తమమ్ ॥
మద్భక్తి యుక్తో మత్పూజానియుక్తో మద్గుణాన్వితః ।
మద్గుణశ్లాఘనీయశ్చ మన్నివిష్టశ్చ సంతతమ్ ॥
మద్గుణశ్రుతిమాత్రేణ సానన్దః పులకాన్వితః ।
సగద్గదః సాశ్రునేత్రః స్వాత్మవిస్మృ తిరేవ చ ।
పురుషాణాం శతం పూర్వం పూతం తజ్జన్మమాత్రతః ।
స్వర్గస్థం నరకస్థం వా ముక్తిం ప్రాప్నోతి తత్క్షణాత్ ॥
యైః కై శ్చి ద్భూత వా జన్మలబ్ధం యేషు చ జన్తుషు ।
జీవన్ముక్తా స్తే చ పూతా యాన్తి కాలే హరేః పదమ్ ॥

సద్గురువునుండి శ్రీమహావిష్ణుదివ్యమంత్రోపదేశము నొంది సర్వధర్మములను ద్యజించి, నన్నే శరణువేడి నన్ను సర్వాత్మకునిగ భావించి నిష్కా

ములై, యనన్యభక్తిసమన్వితలై సదా న న్నారాధించి, నా దివ్యగుణనామ సంకీర్తన మొనరించువారే పరమపుణ్యాత్ములని, పరమపవిత్రులని, యత్యంత శ్రేష్ఠులని వేదవేదాంగములు నొక్క వక్కాణించుచున్నవి. డేవీ! నా యనన్యభక్తులు సదా మద్భక్తియుక్తులై, నాపూజలయందే తత్పరులై నా దివ్యగుణనామములనే సంకీర్తన మొనరించుచుందురు. వారు సదా నాయందే మనమును నిశ్చలమొనర్చి, నాదివ్యగుణకీర్తనలందే సంలగ్నులై యుందురు. నా యనన్యభక్తశిఖామణులు నాదివ్యగుణనామ సంకీర్తనాదుల శ్రవణమాత్రముననే యఖిండానంద పరవశులై పులకితగాత్రులు కాగలరు. నాదివ్యనామ సంకీర్తన సమయములో వారికంఠము గద్గదము, వారినేత్రకమలము లానందాశ్రుపూర్ణములు కాగలవు. వారు విస్మృతాత్ములై సదా పరమాత్మ నైన నాయందే సంలగ్నులు కాగలరు. డేవీ! అట్టి భక్తులు జన్మించిన మాత్రముననే యావంశములోని నూఱుతరముల వారు స్వర్గమునం దున్నను, నరకమునం దున్నను దక్షిణమే ముక్తి నొందగలరు. అట్టి మహాపురుషు డెట్టి ప్రదేశమున నెట్టియోనియందు జన్మించినను బరమపవిత్రుడు, జీవన్ముక్తుడై యంత్యకాలమున శ్రీహరిపరంధామము జేరగలడు.

న వాంఛతి సుఖం ముక్తిం సాలోక్యాది చతుష్టయమ్ ।

బ్రహ్మత్వ మమరత్వం వా తద్వాంఛా మమ సేవనే ॥

ఇంద్రిత్వం చ మనుత్వం చ దేవత్వం చ సుదుర్లభమ్ ।

స్వర్గరాజ్యాదిభోగం చ స్వప్నేఽపి నహి వాంఛతి ॥

బ్రహ్మజ్ఞాని వినశ్యంతి దేవా బ్రహ్మదయ స్తథా ।

కళ్యాణభక్తి యుక్తశ్చ మద్భక్తో న ప్రణశ్యతి ॥

భ్రమంతి భారతే భక్తా లబ్ధ్వా జన్మ సుదుర్లభమ్ ।

తేఽపి యాంతి మహిం పూతాం కృత్వా తీర్థం మమాఽఽలయమ్ ॥

(119-122)

నా యనన్యభక్తులు నాసేవాసౌభాగ్యము దక్క సుఖములనుగాని, సాలోక్యాది ముక్తులనుగాని, బ్రహ్మత్వమునుగాని, యమరత్వమునుగాని, ఇంద్రిత్వమునుగాని, మనుత్వమునుగాని, సుదుర్లభమైన దైవత్వమును గాని, స్వర్గరాజ్యాది భోగములనుగాని, స్వప్నమునందైనను వాంఛింపరు. అట్లే! బ్రహ్మాండములు, దేవతలు, బ్రహ్మాదులు నశింపగలరు.

కాని కళ్యాణభక్తియుక్తుడైననా యనన్యభక్తుడు నిత్యుడై, యక్షరుడై వర్ధిల్ల గలడు. నా యనన్యభక్తుడై జన్మించు సౌభాగ్య మందఱకు సులభము కాదు. పరమభాగ్యసంపన్నులైన నాభక్తులన్యమానవులను, సకలతీర్థములను, బృథ్విని బవిత్రమొనరించుటకొఱకే భారతవర్షములో నవతరించి చరింప గలరు.

ఇట్లు శ్రీహరి పరమభక్తుల లక్షణములను లక్ష్మీగంగాసరస్వతులకు వర్ణించెను. తదనంతర మా దివ్యకాంతలు భగవంతుని యాజ్ఞానుసారముగ దమతమ విధులందు సంలగ్నులైరి.

ఇది శ్రీమదాంధ్ర బ్రహ్మవైవర్త మహాపురాణమందలి
ప్రకృతిఖండములోని నారదనారాయణసంవాదమున
సరస్వత్యపాఖ్యాన మను
నాటవ అధ్యాయము
సంపూర్ణము.

యే డ వ అ ధ్యాయము

కలియుగభవిష్యచ్ఛ్చరిత్ర; కాలమాన గోలోక
శ్రీకృష్ణలీలల వర్ణనము.

శ్రీనారాయణఋషి పలికెను :

దేవర్షీ! తదనంతరము సరస్వతీదేవి గంగాశాపవశమున దనయేకాంశ ముతో బవిత్రభారతవర్షముపై బుణ్యనదీమతల్లియై ప్రవహించెను. తనయర్థాంశ ముతో బ్రహ్మకు సహధర్మచారిణియై బ్రహ్మలోకమున విరాజిల్లెను. తన పూర్ణాంశముతో శ్రీహరి సామీప్యమున నివసించు సౌభాగ్య మామెకు హరి కరుణవలన బ్రాప్తింపెను.

భారతీ భారతం గత్వా బాప్తీ చ బ్రహ్మణః ప్రియా ।
 వాగాధిష్టాత్మదేవీ సా తేన వాణీ చ కీర్తితా ॥
 సర్వం విశ్వం పరివ్యాప్య సోతస్యేవ హి దృశ్యతే ।
 హరిః సరస్సు తస్యేయం తేన నామ్నా సరస్వతీ ॥
 సరస్వతీ నది సా చ తీర్థరూపాఽతిపావనీ ।
 పాపిపాపేద్మదాహాయ జ్వలదగ్నిస్వరూపిణీ ॥

భారతవర్షమందు బ్రవహించినది గావున భారతి యని, బ్రహ్మకు బ్రీతి పాత్రురాలై నది కావున బ్రాహ్మియని, వాక్కున కధిష్ఠాత్రీదేవియైనది కాన వాణి యని సరస్వతీదేవి విఖ్యాతిగాంచెను. శ్రీహరి సమస్తవిశ్వమందు వ్యాపించియున్నను సాగరుని జలస్రోతమునందు శయనించియుండును. సరస్సు (నీరు) నందు శయనించియున్న కారణమున నాయనను 'సరస్వా' నందురు. ఆ దేవాదిదేవునకు బ్రీతిపాత్రురాలు కావున నీమె నామధేయము సరస్వతియని గణుతికెక్కెను. నదీరూపమున బ్రవహించిన సరస్వతి పరమ పావని, పుణ్యతీర్థస్వరూపిణి, పాపుల పాపము లనెడి సమిధలను గాల్చివేయు ప్రజ్వలదగ్నిస్వరూపిణి.

నారదా! వాణిశాపానుసారముగ గంగాదేవి భగీరథుని యఖండ తపమునకు బ్రసన్నురాలై సుద్రూపమున భారతవర్షమునకు బయలుదేరెను. గంగాదేవి యూర్ధ్వలోకమునుండి ప్రచండవేగముతో ధరాతలముపై బ్రవహింపబోగా నామెనాటికి నిలువజాలనని భూమి గ్రహించి మహాదేవుని బ్రార్థింపగా నాకరుణామయుడు గంగను దనజటాజూటమందు ధరించి యామెప్రచండ వేగమును నిలువరించెను. తదనంతరము లక్ష్మీ తనకళాంశమున నవనిపై బద్మావతియను దివ్యనదీరూపమున బ్రవహించెను. శ్రీమహాలక్ష్మీ తన పూర్ణాంశముతో శ్రీహరిదివ్యధామమందే విరాజిల్లి తత్సేవలందు నిమగ్నురాలయ్యెను. ఆమె తన మఱియొక యంశముతో భారతవర్షములో ధర్మధ్వజరాజున కయోనిజ యగుకొమార్తెగ నావిర్భవించి తులసి యనుదివ్యనామమున బ్రసిద్ధిగాంచెను. సరస్వతీ శాపమువలన శ్రీహరి యాదేశానుసారముగ శ్రీమహాలక్ష్మీ తనకళాంశముతో విశ్వపావనదక్ష మగుతులసీ దివ్యవృక్షముగ బవిత్రభారతవర్షమం దవతరించెను.

ఈమువ్వురు దేవతలదివ్యకళలు కలియుగాంతమువఱకు బవిత్రభారత వర్షములో సరిத்துలుగ బ్రవహించి తదనంతరము తమనదీస్వరూపములను బరిత్యజించి వైకుంఠపరంధామము జేరగలవు.

గాశీబృందావనములుదక్క నన్యపుణ్యక్షేత్రములు, సకలతీర్థములు శ్రీహరియాజ్ఞ ననుసరించి గంగాసరస్వతీపద్మావతులతో గూడి శ్రీహరిపదము చేరును. సాలగ్రామము, శ్రీహరిమూర్తియు, బురుషోత్తముడు నగుజగన్నాథుడు కలిలో బదివేలసంవత్సరములు గతించినపిమ్మట భారతవర్షమును విడచి తమ నిలయమునమ వెడలిపోవును. సాలగ్రామాంతర్ధానానంతరము సాధువులు, భక్తులు, వైష్ణవులు, పురాణములు, శంఖములు, శ్రాద్ధ తర్పణాదులు, వేదోక్తకర్మములు, దైవపూజలు, భగవంతుని దివ్యనామములు, దైవదివ్యగుణనామసంకీర్తనములు, వేదములు, శాస్త్రములు, ధర్మము, గ్రామదేవతలు, తపోపాసనాది దివ్యకర్మములు నన్నియు ధరాతలమును వీడి యదృశ్యములు కాగలవు. అనగా మానవుల కీపవిత్రకర్మములందు శ్రద్ధ క్రమముగ క్షీణించి తుదకు నశించునని భావము.

కలియుగములో సాధారణముగ నందఱు వామాచారరతులై మద్య మాంసాదులను నేవింప నారంభించెదరు. అసత్యము నెడల, గపటాచరణముల యెడల నెవ్వరు నేహ్యభావములు కలిగివర్తింపరు. తులసీదళములు లేకుండగ పూజ లొనరింపబడును. ఏకాదశీవ్రతవిహీనులై యందఱు ధర్మవివర్జితులు కాగలరు. ప్రజలు హరివిప్రసంఘవిముఖులై యజ్ఞానులై ప్రవర్తింపగలరు. పైనుదాహరింపబడిన దేవతలు, దివ్యకర్మములు క్రమముగ భూమినుండి లుప్తము లగుచుండగా, శతము, క్రూరత్వము, దాంభికము, అహంకారము, చౌర్యము, హింసాకాండము, మాత్సర్యము, మదము, కామము, క్రోధము, మొదలగు ననేకదుర్గణము లీప్రపంచమంతటా వ్యాపింపగలవు. మానవులలో బరస్పరమైత్రి లుప్తము కాగా వారు యుద్ధోన్మాదులై హింసను బ్రోత్సహించెదరు. నారదా! ఘోరకలిలో నుత్తమన్నేహితులు లభింపరు, సుకేల వతులై నపతివ్రత లరుదు కాగలరు. వివాహోచి దివ్యకర్మములకు ప్రజలు సరకుగొనక యథేచ్ఛగా బ్రవర్తింపగలరు.

జాతివర్ణ నిర్ణయము సమసిపోయి స్వపరస్వామిభేదము సహితము లుప్తము కాగలదు. పెద్దచిన్న యనుభేదములు నశించి పురుషులు స్త్రీలకు

లోబడి జీవింప నారంభించెదరు. ఇంటింట గులట లుద్భవించి యత్యంత మరాచారపగలై కటుభాషణములతో నితరులమనములను, దుదకు దమ భర్తలను సహితము నొప్పింపగలరు. గృహపత్ని గృహమునకు యజమానురాలై భర్తను సేవకునికంటె నధమునిగ బరిగణన మొనరింపగలదు.

కలియుగములో బలవంతుడే పరిపాలకుడై తన యిష్టానుసారము ప్రవర్తింపగలడు. కేవలము రక్తసంబంధము కలవారే (కుమారుడు, తల్లి, తండ్రి, సహోదరుడు మొదలగువారు) బంధువు లయ్యెదరు. మానవుడు తన దూర బంధువులను, మిత్రులను దుద కాచార్యులను గూడ విస్మరింపగలడు. కొందఱు తమ పరివారముతోనే యపరిచితులుగ వ్యవహరించెదరు. సంధ్యా వందనమును, యజ్ఞోపవీత సంస్కారాదులను బాటింపక ప్రజలు మ్లేచ్ఛులవలె వ్యవహరింతురు.

మేచ్ఛశాస్త్రం పతిష్యన్తి స్వశాస్త్రాణి విహాయ తే ।

బ్రహ్మక్షత్రివిశాం వంశాః శూద్రాణాం సేవకాః కలౌ॥ (25)

“కలియుగములో బ్రజలు స్వశాస్త్రములను బరిత్యజించి మేచ్ఛశాస్త్రములను బరింపగలరు. అంతియేకాదు; బ్రాహ్మణక్షత్రియవైశ్య శూద్రులు సర్వులు సేవకులై మరగలరు. ఇతరుల జీవనాధారములను హరించువారు, వృషభాదిజంతువులను హిసించువారు, ధావకులు వృద్ధి నొందగలరు. సర్వజనులు సత్యహీనులై చరింపగలరు. మేడిని గ్రమముగ సస్యహీన కాగలదు, వృక్షములు, ఫలహీనములై, స్త్రీలు పతిహీనలై, గోవులు క్షీరహీనములై శేషింపగలవు. దంపతులు పరస్పర ప్రీతిహీనులై చరింతురు. గృహస్థులకు సుఖములు లభింపవు. పరిపాలకులు ప్రతాపహీనులై ప్రజలను వివిధములగు పన్నులతో బీడింపగలరు. ప్రజలు మేదస్సును ప్రసాదించు నవసీతము లేని క్షీరములను సేవించెదరు. పరిపాలకులు తేజోవిహీనులై భగవద్భక్తి శూన్యులై నాస్తికరాజ్యములను స్థాపింపగలరు. లక్షమందిలో నొక్కపుణ్యాత్ముడు గూడ లభింపడు. దుర్వచనములను బలుకుచు బ్రజలు దుష్టవ్యవహారములతో వ్యవహరించెదరు. తుదకు నడవులందు నివసించు ప్రజలు సహితము పరిపాలకుల పన్నులభారమును వహింపక తప్పదు.

నారదా! కలియుగములో మానవు లగ్నేలభాషాయుక్తులై, ధూర్తులై శతులై, అసత్యవాదులై జీవింపగలరు. నీచులు ధనవంతులై శ్రేష్ఠులుగ

బరిగణింపబడగలరు. నగరవాసులు హింసకులై, నిర్దయులై మనుష్యభూతకులు కాగలరు. జనులు దుష్టులై యల్పాయుర్దాయముతో నచిరకాలములోనే యావనరహితులు కాగలరు. పదునాడేండ్ల వయసుగల వారి శిరోజములు సహితము తెల్లబడగలవు. ఇటువదివర్షముల ప్రాయమందే మానవులలో వృద్ధత్వము ప్రవేశింపగలదు. మానవులు తుదకు భగవన్నామమును, భగవంతుని ప్రసాదమును విక్రయింపగలరు. పాపాత్ములు పుణ్యాత్ములవలె దురాచారసంపన్నులు శిష్టాచారసంపన్నులవలె నటించగలరు. లంపటులు జితేంద్రియులవలె, పుంశ్చలీస్త్రీలు పతివ్రతలవలె, బాతకులు తపస్సులవలె, నవైష్ణవులు విష్ణుభక్తులవలె గాపట్యముతో బ్రవర్తింపగలరు. కలియుగాంతమున వంచకులు, జ్ఞానదుర్బలులు పూజింపబడగలరు. సర్వత్ర పురుషులు, స్త్రీలు వామనులై (పొట్టివారై) వ్యాధియుక్తులై పరితపింపగలరు. యువకులును నల్పాయుషులై జరావస్థ నొందగలరు. కొందఱు కన్యలను, నక్కచెల్లెండ్రను జారవృత్తికి నలవటిచి జీవనోపాధిని బొందెదరు. కీర్తికొఱకే దానము లొనరించుచు దానమొనరించిన పదార్థములను మరల బరిగ్రహింపగలరు. పురుషులు కన్యాగాములు, భ్రాతృజాగాములు, యగమ్యాగాములునై, చరింపగలరు, స్త్రీపురుషులను నిర్ణయించుట యత్యంత కష్టము కాగలదు. అందఱు నొకేవిధముగ నలంకరించుకొని దుర్వ్యవహారముల నొనరింపగలరు. కలియుగాంతమున నందఱు మోసగాండ్లు, పాపాచరణపరాయణులు మ్లేచ్ఛులు, నయ్యెదరు. ద్విజులు పంచయజ్ఞముల నాచరింపక యజ్ఞోపవీతమును గూడ ధరింపరు. ఘోరకలియుగమందందఱు మ్లేచ్ఛులుకాగలరు. తుదకు గ్రమముగ వృక్షములు హస్తప్రమాణకములు కాగా మానవులు వామనులై యంగుష్ఠప్రమాణ మాత్రులు కాగలరు.

విప్రస్య విష్ణుయశసః పుత్రః కల్కి భవిష్యతి ।

నారాయణకలాంశశ్చ భగవా న్బలినాం బలీ ॥

దీర్ఘేణ కరవాలేన దీప్త ఘోటకవాహనః ।

మేచ్ఛశూన్యం చ పృథివీం త్రిరాత్రేణ కరిష్యతి ॥

నిర్దేచ్చాం వసుధాం కృత్వా చాన్తర్ధానం కరిష్యతి । (58, 59)

ఇట్లు యావత్ప్రపంచము మ్లేచ్ఛాచరణముతో నిండియున్న సమయమున విష్ణుయశు డనుబ్రాహ్మణుని గృహమున శ్రీమన్నారాయణుని కళాంశముచే

మహాబలసంపన్నులయందును మహాబలి యైనకల్కిమూర్తి యయోనిజుడై
యవతరింపగలడు. ఆకల్కిభగవానుడు సమున్నత దివ్యాశ్వము నధిరోహించి,
దీర్ఘకరవాలమును ధరించి మూడురాత్రుల కాలములో ధరాతలమునందు గల
పాపుల నందఱిని సంహరించి భూమిని మ్లేచ్ఛరహితము గావించి యంతర్ధాన
గతు డగును.

మఱికొంతకాలము గడచినపిదప యుగాంతమున మర్మార్గులు జన్మించి
యీభూమి నాక్రమింపగలరు. ఆసమయమున స్థూలప్రమాణముగ నాఱు
రాత్రు లవిచ్చిన్నవర్షధారలచే నీమహీతల మంతయు జలమయ మగును.
పృథ్వి జనశూన్యయై, వృక్షశూన్యయై, గృహశూన్యయై శేషింపగలను. అపు
డేకకాలమున ద్వాదశాదిత్యు లుదయించి తమ ప్రచండతేజముతో జలప్లావిత
మైనపృథ్విని శుష్కింప జేయగలరు. అంతటితో గలియుగ మంతరించి కృతా
యుగారంభము కాగలదు.

సత్యయుగములో దపములు, సత్త్వాది దివ్యగుణములు, సంపన్నమైన
ధర్మము పూర్ణరూపమున నావిర్భవింపగలవు. సత్యయుగములో బృథ్వి
ధర్మాత్ములతో, బుణ్యాత్ములతో, దపోధనులతో, దైవజ్ఞులతో బరిపూర్ణమై
శోభింపగలదు. ప్రతిగృహమందు స్త్రీలు పతివ్రతలై, ధర్మాచారపరాయణులు
కాగలరు. ధర్మవర్తనులు, న్యాయపరాయణు లైనక్షత్రియులు రాజ్యపాలన
వ్యవస్థను స్వీకరించెదరు. ఆపరిపాలకులు సద్బ్రాహ్మణులందు, దపస్సు
లందు, భక్తులందు, బ్రతాపవంతులందు, బుణ్యకర్మములయందు, సత్యాచరణ
మందు శ్రద్ధ కల్గి ప్రేమతో వర్తించెదరు. వైశ్యులు ధర్మపరాయణులై
వాణిజ్యవ్యవసాయగోరక్షణాదుల నొనరించుచు బ్రాహ్మణులయెడ బూజ్య
భావముతో బ్రవర్తించెదరు. శూద్రు లత్యంత ధర్మపరాయణులై, పుణ్య
శీలవంతులై విప్రులను గౌరవించుచు నివసింపగలరు. సకల విప్రులు, వైశ్యులు
క్షత్రియులు, విష్ణుయజ్ఞపరాయణులై యుందురు. సర్వజనులు విష్ణుమంత్ర
రతులు, విష్ణుభక్తులు వైష్ణవులు కాగలరు. సకలజనులు శ్రుతిస్మృతిపురాణ
జ్ఞానసంపన్నులై, ధర్మజ్ఞులు, ఋతుగాములునై (ఋతుకాలములోనే స్త్రీసమా
గమ మొనరించుట) ప్రవర్తింపగలరు. సత్యయుగములో నధర్మము లేశమాత్ర
మైనగోచరింపదు. ధర్మము పరిపూర్ణముగ వ్యాపించి విరాజిల్లును.

ధర్మము త్రేతాయుగములో మూడుపాదములతోను, ద్వాపరయుగములో రెండుపాదములతోను, కలియుగప్రవేశమున నొకపాదముతోను నుండి క్రమముగ గలియుగాంతమున బూర్తిగ లుప్తము కాగలదు.

విప్రేంద్రా! ఏడుతిథు లొకవారము, పదునైదుతిథు లొకపక్షము. రెండుపక్షములు (శుక్ల కృష్ణపక్షములు) ఒకమాసము, రెండుమాసము లొక ఋతువు, ఆఋమాసము లొకయయనము, రెండు అయనములు (ఉత్తరాయణ, దక్షిణాయనములు) ఒకసంవత్సరము నగును. సంవత్సర ఇడావత్సర మను భేదముల నైదువిధములైన వర్షములు కలవని గ్రహింపుము. ఇవియే కాలసంఖ్యానియమములు. దినములవలె నాల్గయుగములు నొకదాని తరువాత నొకటి క్రమముగ సంభవించుచుండును. మనుష్యుల యొకసంవత్సరము దేవతలకొక పగలు, రేయి కాగలదు. ఉత్తరాయణమే పగలు, దక్షిణాయనమే రాత్రి. మనుష్యులకు మూడువందల యఋవదియుగములు గడచిన దేవతల కొకయుగము కాగలదని కాలసంఖ్యావిశేషజ్ఞు లైనపురుషుల సిద్ధాంతము. ఇట్లే డేబ్బదియొక్క దివ్యయుగము లొకమన్వంతర మనబడును. ఒకమన్వంతర మిందుని పూర్ణాయుర్దాయమునకు సమానమని వచింపబడెను.

ఇరువదియెనమండుగు రిందులు గతించిన బ్రహ్మ కొకపగలు రాత్రి కాగలదు. ఈమాసము ననుసరించి నూటయెనిమిదిసంవత్సరములు గతించిన పిమ్మట బ్రహ్మయుర్దాయము పరిపూర్ణము కాగలదు. దానిని ప్రాకృతప్రళయ మని గ్రహింపుము. ప్రాకృతప్రళయమున సర్వబ్రహ్మాండము జలమయము కాగా బృధ్వి యదృశ్య కాగలదు. ఆబ్రహ్మాండములోని బ్రహ్మవిష్ణురుద్రాదులు, మహర్షులు, భక్తులు మొదలగు వారందఱు శ్రీకృష్ణపరమాత్మ యందే లీనము కాగలరు. బ్రహ్మయుర్దాయము కాలరూపు డైనశ్రీకృష్ణ పరమాత్మ కొకనిమేషకాలమే యని గ్రహింపుము. మరల బరమాత్మనిమేష కాలానంతరము సృష్టిక్రమము యథావిధిగ బ్రారంభము కాగలదు. ఇట్లేన్ని కల్పములు గడచినవియో యెన్ని వచ్చినవియో యెవ రెరుగుదురు ? నారదా! సృష్టులయొక్క, ప్రళయములయొక్క, బ్రహ్మాండములయొక్క, బ్రహ్మాండములలోనుండు బ్రహ్మది ప్రధానప్రబంధుకులయొక్క సంఖ్యల జ్ఞాన మేమానవున పుండును ?

షరబ్రహ్మ మైనశ్రీకృష్ణపరమాత్మ ప్రకృతికి సహిత మతీతుడు, సంపూర్ణబ్రహ్మాండముల కేకై కసర్వేశ్వరేశ్వరుడు, సచ్చిదానందవిగ్రహుడు, నిత్యుడు, సనాతనుడు, జ్యోతిస్స్వరూపుడు, శాశ్వతుడు నై యున్నాడు. మహా విరాట్పురుషుడు, బ్రహ్మదిదేవతలు, స్వల్పవిరాట్పురుషుడు మొదలగువారందఱు నీపరమప్రభు వై నపరమాత్మాంశములే. ఆద్యప్రకృతి సహిత మీసకల జగన్నాథుని యంశోత్పన్నయని తెలిసికొనుము. శ్రీకృష్ణపరమాత్మయే ద్విభుజుడుగను, జతుర్భుజుడుగను నయ్యెను. చతుర్భుజుడైనశ్రీహరి వైకుంఠములోను ద్విభుజుడైనశ్రీకృష్ణుడు గోలోకపరంధామమందు కొలువుండును. నారదా!

బ్రహ్మదిత్యణవర్యంతం సర్వం ప్రాకృతికం భవేత్ ।

యద్యత్ప్రాకృతికం సృష్టం సర్వం నశ్వరమేవ చ ॥ (86)

బ్రహ్మమొదలు త్కణమువఱకుగల సర్వము ప్రాకృతికమే యని గ్రహింపుము. ప్రాకృతికసృష్టి యంతయు నిశ్చయముగ నశ్వరమే.

ప్రాకృతికసృష్టిలో బ్రహ్మనిర్మిత స్వర్గాదులు కూడ కలవని తెలిసికొనుము.

విద్ద్యేకం సృష్టిమూలం త త్సత్యం నిత్యం ననాతనమ్ ।

స్వేచ్ఛామయం పరం బ్రహ్మ నిర్లిప్తం నిర్గుణం పరమ్ ॥

నిరుపాధి నిరాకారం భక్తానుగ్రహవిగ్రహమ్ ।

అతీవ కమనీయం చ నవీననీరదప్రభమ్ ॥

ద్విభుజం మురళీహస్తం గోపవేషం కిశోరకమ్ ।

సర్వజ్ఞం సర్వ సేవ్యం చ పరమాత్మాన మీశ్వరమ్ ॥ (87-89)

దేవర్షీ! సకలసృష్టికి మూలమై సకలగారణములకు గారణ మైనపరబ్రహ్మము నిత్యుడు, సత్యుడు, సనాతనుడు, సర్వతంత్రస్వతంత్రుడు, నిర్గుణుడు ప్రకృతి కతీతుడు, సర్వదా నిర్లిప్తుడు. ఆయన కెట్టిలాకికోపాధికాని, భౌతికాకారముకాని లేడు. ఆభగవంతుడు కేవలము భక్తుల ననుగ్రహించుటకే సచ్చిదానంద విగ్రహుడైనాడు. ఆభక్తానుగ్రహవిగ్రహు డత్యంత కమనీయుడు, నవీననీరదప్రభాసమన్వితుడు. ద్విభుజుడు, మురళీహస్తుడు, గోపవేషధారి, సదా కిశోరుడు, సర్వజ్ఞుడు, సర్వవ్యాపి, సర్వేశ్వరుడు సర్వ సేవ్యుడు, పరమాత్మము నని గ్రహింపుము.

ఈపరమాత్మప్రసాదిత దివ్యజ్ఞానమువలననే క్షుద్రవిరాట్పురుషుని నాభి కమలమునుండి యుత్పన్ను డై సబ్రహ్మాయఖండజ్ఞానసంపన్నుడై బ్రహ్మాండము నందుసృష్టియొనరింపగలుగుచున్నాడు. సంపూర్ణ తత్త్వజ్ఞాతయైన, మృత్యుంజయు డైనశివు డీ దేవాదిదేవుని యనుగ్రహమువలననే సంహారకార్యమును నిర్వర్తింప గల్గుచున్నాడు. శ్రీకృష్ణుని గుఱించి తా నొనర్చిన యఖండతపఃప్రభావమువలన బరమాత్మ యనుగ్రహించిన జ్ఞానమువలన శంకరుడు పరమాత్మసముడై సర్వేశ్వరుడైనాడు. ఆభగవంతు డైనశ్రీకృష్ణుని కృపవలననే విష్ణువు మహావిభూతి సంపన్నుడై, సర్వజ్ఞుడై, సర్వదర్శియై, సర్వవ్యాపియై, సర్వరక్షకుడై, సంపూర్ణ సంప్రదాతయై, సర్వేశ్వరుడై, సమస్తజగములకు నధిపతియై విరాజిల్లు చున్నాడు.

శ్రీకృష్ణప్రసాదితదివ్యజ్ఞానమువలన ఆయనకొఱకై యొనరించిన యఖండతపఃప్రభావమువలన ఆయన యెడల ననన్యభక్తి కల్గి తత్సేవాసౌభాగ్యము పొందినందువలన నాద్యప్రకృతి సర్వశక్తిసమన్వితయు, మహామాయయు సర్వేశ్వరేశ్వరియు నైనది. పరమాత్మ నారాధించి, సేవించి సావిత్రి వేద ముల కధిష్ఠాత్రీదేవియై సర్వులకు బూజనీయురాలై నది. శ్రీకృష్ణుని సేవా సౌభాగ్యమువలన నాయననుగుఱించి యొనరించిన తపఃప్రభావమువలన సరస్వతి వాద్దేవతయై సకలవిద్యలకు నధిష్ఠాత్రీదేవియై విరాజిల్లెను. సనాతని యగు శ్రీమహాలక్ష్మీ శ్రీకృష్ణుని యనన్యానుగ్రహముననే సకలసంపదలకు, ధన ధాన్యాదులకు నధిష్ఠాత్రీదేవియై, సకలవిభూతిప్రదాయినియై విరాజిల్లెను. ఈయన నుపాసించియే దుర్గ సర్వులకు సేవ్యయై సర్వేశ్వరియై యభీష్టవరముల బ్రసాదింపగల్గుచుండెను. దుర్గతినాశని యైనదుర్గ పరమాత్మకృపాపిశేషము వలననే గ్రామములందు గ్రామదేవతయై సకలజనులచే స్తుతింపబడుచు, సర్వజ్ఞురాలై నది. శ్రీకృష్ణపరమాత్మ సేవాఫలస్వరూపముగ సర్వేశ్వరేశ్వరు డైన శివునే యామె పతిగా బడయగలిగెను.

శ్రీకృష్ణుని వామభాగమునుండి ప్రాచుర్భవించినరాధ యాయననే ప్రేమించి, యారాధించి, సేవించి, తత్ప్రేమాధిదేవత యైనది. శ్రీరాధ శ్రీకృష్ణునకు ప్రాణములకన్న నధికప్రియతముగాలు. శ్రీకృష్ణుని యనన్య సేవలవలననే రాధకు సర్వాధిక మనోహరరూపము, అఖండసౌభాగ్యము, యశము, గౌరవము, తద్వక్షుఃస్థలస్థానము, తత్పత్నీత్వము లభించెను. పూర్వ

కాలములో రాధ యొకసహస్ర దివ్యయుగముల పర్యంతము ఘోరతపమాచరించెను. శ్రీకృష్ణపరమాత్మ రాధ యొనరించిన యఖిండా రాధన కత్యంత ప్రీతుడై సాక్షాద్దర్శన మొసంగి యిట్లనేకవరములను బ్రసాదించెను. “ప్రాణ వల్లభా! నీస్థానము నావక్షఃస్థలమే, కావున నీవిందే నివసింపుము. నీకు నా మొడల నవిచలప్రేమ, యనన్యభక్తి కల్లుగాక. నీ వఖిండసౌభాగ్యసంపన్నువై, ప్రేమమూర్తివై సర్వలయందు శ్రేష్ఠురాలవై నాకు సర్వాధిక స్రీయతమురాలవు కాగలవు. విశ్వములు దున్నసమస్తయువతులందు నీస్థాన మత్యంతోన్నతము, శ్రేష్ఠము. నీ వందటికంటె నత్యధిక మాహాత్మ్యము కల్గి మాననీయురాలవై సదా విరాజిల్లెదవు గాక. దేవీ! యనన్యభక్తురాలవై నీదివ్యగుణగానము సదా స్వయముగ నేనే యొనరించి నిన్ను బూజించెదను. ప్రాణాధిక స్రీయా! నేను సదా నీ యధీనుడనని తెలిసికొనుము”.

ఏయేదేవతలవలన నేయే దేవాంగనలు సన్మానింపబడినారో వారి గౌరవములకు గేవలము శ్రీకృష్ణారాధనమే యేకైక కారణమని తెలిసికొనుము.

తపస్యా యాదృశీ యాసాం తాసాం తాదృక్ఫలం మునే॥ (107)

మునీశ్వరా! ఎవ రెంతెంత తప మొనరింతురో వారి కంతంతే ఫలము ప్రాప్తింపగలదు.

దుర్గాదేవి సహస్ర దివ్యవర్షములు హిమాలయముపై నఖిండ తపోనియతితో శ్రీకృష్ణుని చరణారవిందములను ధ్యానించెను. ఆతపఃప్రభావము వలన నామె సర్వపూజ్యురాలై మాహేశ్వరుని యర్థాంగి యయ్యెను. గంధ మాదన పర్వతముపై శ్రీకృష్ణుని ప్రసన్నత కొఱకు సరస్వతి యొకలక్షదివ్యవర్షములు ఘోరతప మాచరించి తత్ప్రభావమున సర్వవంద్య యయ్యెను. శ్రీమహాలక్ష్మీ నూఱుదివ్యయుగములపర్యంతము పుష్కరతీర్థములో శ్రీకృష్ణుని నఖిండ తపోమూలమున నారాధించి సమస్త సంపదలను బ్రసాదించుటలో సమర్థులయ్యెను. మలయాచలముపై సావిత్రి యఱువదివేల దివ్యవర్షములు శ్రీకృష్ణుని ధ్యానించి విశ్వములందు గల ద్విజులకు పూజనీయురాలయ్యెను. నారదా! పూర్వకాలమున బ్రహ్మవిష్ణుమహేశ్వరాదులు నూఱు మన్వంతరముల కాలము శ్రీకృష్ణప్రీత్యర్థము తపమాచరించి సృష్టిపాలన

సంహారకార్యముల కధిపతులైరి. ధర్మదేవత నూటుమన్వంతరములకాల మా
సచ్చిదానందవిగ్రహు నారాధించి సర్వపూజితు డయ్యెను. అనంతడు,
సూర్యుడు మొదలగువా రందఱు ననన్యభక్తి సమన్వితులై యొక్కొక్కమన్వం
తరకాలము శ్రీకృష్ణు నారాధించి ధన్యులైరి. వాయుదేవుడు నూటుదివ్య
యుగములపర్యంత మనన్యభక్తి భావముతో శ్రీకృష్ణు నారాధించి సర్వులకు
నాథారమై, ప్రాణమై సర్వపూజితుడైనాడు. నారదా! ఈప్రకారముగ
శ్రీకృష్ణుని ప్రీత్యర్థమై తపముల నాచరించి సకలదేవతలు, మనువులు, నరేశ్వ
రులు, బ్రాహ్మణాదిమానవులు లోకములందు బూజితులైనారు. నేను నీ
గురుదేవుని వలన శ్రవణమొనరించి దివ్యజ్ఞానసంపన్నుడనై యాగమానుసార
ముగ నీపురాణప్రవచన మొనరించుచున్నాను, మఱి నీ వేమి వినగోరు
చున్నావో తెల్పిన నేను బ్రవచనము కొనసాగింపగలను.

ఇది శ్రీమదాంధ్రబ్రహ్మవై వర్తమహాపురాణమందలి

ప్రకృతిఖండములోని కలియుగాంతమాహాత్మ్య

మన్వంతరకాళేశ్వరగుణ నిరూపణ

మను నేడవ అధ్యాయము

సమాప్తము.

వినిమిదవ అధ్యాయము

వసుధోత్పత్తి; పృథివీపూజామంత్రస్తోత్రములు.

వారదుడు పలికెను :

శ్రీకృష్ణభగవానుని నిమేషమాత్రకాలములో బ్రహ్మయ్యుద్దాయము
పరిపూర్ణము కాగలదనియు, నాసమయములో బృథ్వి యదృశ్యయై బ్రహ్మాండ
మంతయు జలమయమై, ప్రాకృతప్రళయము సంభవించుననియు నీవు ప్రవచించి

తివి. ప్రాకృతప్రళయములో దేవతలు మొదలగువా రందఱు పరబ్రహ్మ మైన శ్రీకృష్ణునియందే విలీను లయ్యెదరని నీవు ధృవీకరించితివి. మహాభాగా! ప్రాకృతప్రళయములో నదృశ్య యైనపృథ్వి యేప్రదేశములో విరాజిల్లి మరల సృష్టిసమయమున నెట్లావిర్భవింపగలదు? ధన్యురాలు, మాన్యురాలు, సర్వాశ్రయురాలు, జయశాలిని యగుసాభాగ్య మాపృథ్వికి మరల నెట్లు లభింప గలదు? ప్రభూ! పృథ్వి యుత్పత్తిని గుఱించిన మంగళమయాఖ్యానమును నా కుపదేశింపవలసినదిగ బ్రార్థించుచున్నాను.

శ్రీనారాయణఋషి పలికెను :

సర్వాదిసృష్టౌ సర్వేషాం జన్మ కృష్టౌ దితి శ్రుతిః ।

ఆవిర్భావ స్తి రోభావః సర్వేషు పరియేషు చ ॥ (5)

సంపూర్ణసృష్టి కారణమున సర్వము శ్రీకృష్ణపరమాత్మనుండియే యుత్పన్నము కాగలదు. సర్వప్రళయములందు సకలప్రాణులు శ్రీకృష్ణుని లోనే తిరోభావమొంది సృష్టిసమయములో మరల నావిర్భవింపగలవు.

సర్వమంగళమంగళము, సకలవిఘ్నవినాశకము, పరమము, పాపనాశనము, పుణ్యవర్ధకమునై న వసుధాజన్మప్రసంగమును బ్రవచించెద సావధానుడవై యాకర్ణింపుము.

ఆధరణీయురాలై నపృథ్వి మధుకైటభులమేదస్సుచుండి యుత్పన్న మయ్యెనని కొందఱువిద్వాంసులయభిప్రాయము. వీరిభావమేమన, మధుకైటభుల జీవనకాలమందు బృథ్వి స్పష్టరూపమున గనబడలేదు. ఆదైత్యుల మరణానంతరము వారి శరీరముల నుండి మేదస్సు బయల్పెడలెను. తదనంతరము సూర్యుల ప్రకాశమువలన నది శుష్కించి భూమిగా మారెను. అందు వలననే మేదిని యచునామమున బృథ్వి విఖ్యాతిగాంచెను. నారదా! ప్రళయానంతరము సర్వత్ర జలమే దృష్టిగోచర మగుచుండెను. వాస్తవముగ నాజలము లలో నదృశ్యముగ బృథ్వి కలదు. మధుకైటభుల శరీరజనితమేదస్సు కేవలము జలములలో నంతర్గతయై యున్న పృథ్విని స్పృశించెను. ఈకారణము ననే ప్రజ లామెను మేదిని యనిరి. ఈ రెండు ప్రసంగములు కొందఱి విశేష జ్ఞుల యభిప్రాయములు మాత్రమే. మునీశ్వరా! వసుంధరాదేవి సార్థకజన్మ ప్రసంగమును వర్ణించెద శ్రీవణ మొసరింపుము. ఈపవిత్ర చరిత శ్రీవణము

సర్వమంగళములను బ్రసాదింపగలడు. పూర్వకాలములో బుష్కరక్షేత్ర మందు నాపితృదేవులైన ధర్మదేవత ముఖారవిందమునుండి శ్రవణ మొన రించిన, యా పృథ్వీచరితమునే యథాతథముగ వర్ణించెద నవధరింపుము.

మహావిరాట్ శరీరస్య జలస్తస్య చిరం స్ఫుటమ్ ।
మలో బభూవ కాలేన సర్వాఙ్గ వ్యాపకో ధ్రువమ్ ॥
స చ ప్రవిష్టః సర్వేషాం తల్లోమ్నాం వివరేషు చ ।
కాలేన మహతా తస్మా ద్బభూవ వసుధా మునే ॥
ప్రత్యేకం ప్రతిలోమ్నాం చ స్థితా కూపేషు సా స్థిరా ।
ఆవిర్భూతా తిరోభూతా సా చలా చ పునః పునః ॥
ఆవిర్భూతా నృప్తికాలే తజ్జలా త్పర్యవస్థితా ।
ప్రలయే చ తిరోభూతా జలాభ్యన్త రవస్థితా ॥

(12-15)

మహావిరాట్పురుషు డనంతకాలమునుండి జలములలో విరాజమానుడై యున్నాడనుట యత్యంత స్పష్టము. సమయానుసారముగ నాయనలోనుండి సర్వవ్యాపక మైనసమస్తమలము ప్రకటితమగును. మునీశ్వరా! మహావిరాట్పు రుషుని సకలరోమకూపము లాసమస్తమలమున కాశ్రయము లగును. కాల మాసన్నమైనపుడు మహావిరాట్పురుషుని రోమకూపములలో నిహితమైయున్న పృథ్వి బయల్పడల గలదు.

మహావిరాట్పురుషునిలో నెన్ని రోమకూపములు కలవో వానియన్నిం టిలోనుండి యసంఖ్యాకపృథువులు జలముతోగూడ నావిర్భవింపగలవు. ఆ పృథ్వి మాటిమాటికి ఆవిర్భావతిరోభావముల నొంచుచుండును. సృష్టిసమయ మున బ్రకటితమై జలములపై స్థిరముగ నుండుట, ప్రళయకాలములో లోనికి దిరోగమించుట పృథ్వినియమములు.

ప్రతివిశ్వేషు వసుధా కై లకానన సంయుతా ।
సప్త సాగర సంయుక్తా సప్త ద్వీపమితా సతీ ॥
హిమాద్రిమేరు సంయుక్తా గ్రహచన్ద్రార్కసంయుతా ।
బ్రహ్మవిష్ణుశివాద్యైశ్చ సురై ర్లోకై స్తథా నుతా ॥
పుణ్యతీర్థస్నానయుక్తా పుణ్యభారతసంయుతా ।
కాంచనీభూమిసంయుక్తా సర్వదుర్గసమన్వితా ॥

పాతాలాః సప్త తదథ స్తదూర్ధ్వే బ్రహ్మలోకతః ।

ధ్రువలోకశ్చ తత్తైవ సార్థం విశ్వం చ తత్ర వై ॥

ఏవం సర్వాణి విశ్వాని పృథివ్యాం నిర్మితాని వై ।

ఊర్ధ్వం గోలోకవై కుణ్ఠో నిత్యో విశ్వపరా చ తౌ ॥ (16-20)

మహావిరాట్పురుషుని యసంఖ్యాక రోమకూపములయం దున్న యొక్కొక్క బ్రహ్మాండములో సకలజీవులకు నేకై కాధారమై వసుధ విరాజిల్లుచుండును. ఆవసుంధర శైలకాననములతోను, సప్తసాగరములతోను, సప్తద్వీపములతోను, హిమాలయ ప్రభృతి మహాపర్వతములతోను సదా శోభించుచుండును. మహావిరాట్పురుషు నాజ్ఞానుసార మవని యూర్ధ్వదిశలో విరాజిల్లు సప్తస్వర్గములలో బ్రహ్మవిష్ణుశివాదిదేవత లావిర్భవించి సకలజీవకల్యాణము కొఱకు సంకల్పముల నొనరించుచుండెదరు. పాంచభౌతిక దేహధారులై నప్రాణికోట్ల కీమేయే విశ్వమం దేకై కాధారము. (అనగా నొక బ్రహ్మాండములో గల సకలజీవులకు గేవలము వసుంధరయే నివాసయోగ్యము, అన్య గ్రహములు జీవరహితములై శూన్యములై కేవలము వసుంధర సుస్థిరత కొఱకు బరిభ్రమించు చుండగలవని భావము). అనేకపుణ్యతీర్థములు, పవిత్ర భారతవర్షాదిదేశములు వసుధాశోభను బెంపొందింప జేయగలవు. వసుధ కాంచనభూమి (బంగారుభూమి) సంయుక్త (అనగా స్వర్ణాదిసకలలోహములను వజ్రాద్యమూల్యరత్నములను. వివిధసస్యములను బ్రసాదింపగలది). వసుంధర కూర్ధ్వదిశలో సప్తస్వర్గములు, అధోదిశలో సప్తపాతాళలోకములు కలవు. సప్తస్వర్గములలో నత్యున్నతమైనదే బ్రహ్మలోకము (అనగా నీ యేడేడు లోకములలో బృథ్వియే మధ్యభాగములో విరాజిల్లుచున్న కర్మ భూమి). ఈబ్రహ్మాండమున కావల ధ్రువలోకాద్యసంఖ్యాకవిశ్వములు కలవు. ఇట్లు జీవుల కాధారమై వివిధరూపములతో మహావిరాట్పురుషుని ములనిర్మితమైనపృథ్వి సర్వవిశ్వములలో విరాజిల్లుగలదు. ఈప్రాకృతికాసంఖ్యాక బ్రహ్మాండముల కావల నూర్ధ్వదిశలో జిన్నయవ్యోమములో నణురహితములు నిత్యములు, శాశ్వతములు, చిన్నయములు, సత్యములు, ఆనంద సమన్వితములు నగుగోలోకవై కుంతాదిదివ్యలోకములు కలవు.

నక్షరాణి చ విశ్వాని కృత్రిమాకృత్రిమాణి చ ।

ప్రళయే ప్రాకృతే బ్రహ్మన్ బ్రహ్మణశ్చ నిషాతవే ॥ (21)

నారదా! కృత్రిమములు నకృత్రిమములు నగువిశ్వములన్నియు, నశ్వరములని గ్రహింపుము. ప్రాకృతప్రళయకాలములో బ్రహ్మసహితము నశింపగలడు.

మహావిరాడాదిసృష్టౌ సృష్టం కృష్టేన చాఽఽత్మనా ।

నిత్యే స్థితః స ప్రళయే కాష్టాకాశేశరైః సహ ॥

[22]

మహాప్రళయకాలములో కేవలము మహావిరాట్పురుషుడే శేషించి విరాజిల్లగలడు. కారణమేమనగా సృష్ట్యారంభమునకు ముందే పరబ్రహ్మ మైనశ్రీకృష్ణపరమాత్మ యీయనను బ్రాదుర్భవింపజేసి సకలసృష్టి కార్యమున నియమించెను.

సృష్టి ప్రళయములు ప్రవాహరూపముగ నిరంతరము సంభవించు చుండును. ఈసృష్టిప్రళయచక్రము కాలమునే నియమింపగల ఏకైక పరమాత్మ మైనశ్రీకృష్ణుని యధీనము.

వరాహకల్పములో బృథ్వి మూర్తి భవించి సర్వులకు దర్శన మొసంగెను. సకలదేవతలు, మునీశ్వరులు, మనువులు, గంధర్వులు, బ్రాహ్మణులు మొదలగువా రందఱు నీమె యారాధనలో సమ్మిళుతులైరి. ఆ సమయములో భగవంతుడు వరాహ రూపమున నవతరించి జలములలోనుండి పృథ్వి నుద్ధరించెను. ఆపృథ్వి వరాహభగవానుని ప్రియపత్ని మైనదని శ్రుతి వచనము కలదు. వరాహరూపుని దివ్యతేజముతో నవనినుండి మంగళు(కుజు) డుదయించెను. వానినుండి ఘటేశ్వరు డుద్భవించెను. ఘటేశ్వరుని మఱియొక నామధేయమే సుయశుడు.

నారదుడు పలికెను :

ప్రభూ! దేవతలు వరాహకల్పములో బృథ్వి నేరూపమున బూజించిరి? సర్వులకు నాశ్రయప్రదాయని మైనపృథ్వి నాకల్పములో స్వయముగ వరాహేశ్వరుడు, సకలదేవతలు పూజించిరట! భగవానుడా! వసుంధరామాత పూజావిధానమును, జలములలో నంతర్గతమైన యీమెను వరాహేశ్వరు డుద్ధరించుట, మంగళుని ప్రాదుర్భావము మొదలగు కళ్యాణమయ ప్రసంగములను విస్తారముగ వివేచనమొనరించి నన్ను గృతార్థుని జేయుడు.

శ్రీవారాయణఋషి పలికెను :

దేవర్షీ! ఈయాఖ్యాన మత్యంత నిగూఢము, మహాప్రాచీనము. ఆ సమయమున వరాహకల్పము జరుగుచుండెను. హిరణ్యాక్షు డను మహాదైత్యుడు హిరణ్యము (బంగారము) నం దత్యంతానురక్తుడై దానిని బొందుటకై యవనిని ద్రవ్వసాగెను. అపు డాయుత్పాతములవలన నవని బరువులేనిదై బ్రహ్మాండజలములలో గుంగిపోయెను. సకలజీవాధారయగు వసుంధరను రక్షింపుమని హిరణ్యాక్షుని సంహరింపుమని బ్రహ్మ ప్రార్థింపగా నాలొకై కరతౌమణియగుశ్రీహరి మహావరాహరూపమును దాల్చి తటాకములొ గమలమువలె జలమయ మైనరసాతలమునుండి పృథ్విని దన దంష్ట్రలతో నుద్ధరించి యామెకు యథాపూర్వస్థితి కల్పించెను. తదనంతరము క్షణములో మహాదైత్యు డైనహిరణ్యాక్షుని సంహరించెను.

తదనంతరమే బ్రహ్మ వసుంధరపై సృష్టిచేయ నారంభించెను. భగవంతునిచే నుద్ధరింపబడిన పిదప వసుంధరాధిష్ఠాత్రీదేవి యొక దివ్యసుందరీ రూపమున సాక్షాత్కరించెను. ఆమెను జూచినంతనే శ్రీహరిభగవానునకు బ్రేమకల్గెను. వరాహభగవానుని కాంతి కోట్లకొలది సూర్యులప్రకాశమును మించియుండెను. ఆయన తనరూపమును బరమమనోహరముగ జేసెను. రతికై యోగ్య మగునొకశయ్యను సిద్ధముచేసెను. ఆదేవితోపాటొకదివ్య వర్షమువల కాయన యేకాంతమునందుండెను. పిమ్మట ఆసుందరీసాంగత్యమును విడచి విలాసముగ నాయన తన వెనుకటి వరాహరూపమును దాల్చెను. ఆయన పరమసాధ్వి యగుబృథ్విని బ్రప్రథమమున ధూపదీపనై వేద్యాది ఖోడశోపచారములతో సాంగోపాంగముగ నారాధన మొనరించి యామె నుద్దేశించి యిట్లు పలికెను.

వరాహభగవానుడు పలికెను :

కల్యాణీ! నీవు సర్వులకు నాశ్రయప్రదాయినివి గమ్ము. మహర్షులు, మనువులు, దేవతలు, దానవులు, సర్వులు నిన్ను బూజించి యారాధింపగలరు.

జలోచ్చాసాజ్జ్వల త్యాగగృహారమ్భప్రవేశనే ।

వాపీతడాగారమ్మే చ కుభే చ కృషికర్మణి ॥

తవ పూజాం కరిష్యన్తి సమ్భ్రమేణ సురాదయః ।

మూఢా యే న కరిష్యన్తి యాశ్యన్తి నరకం చ తే । [36-37]

గృహప్రవేశగృహారంభములందు, వాపీకూపతటాకాదినిర్మాణ సమయములందు, శుభసమయములందు, గృహి (వ్యవసాయ) కర్మారంభములందు, నత్యంత ప్రసన్నులై సురాదులు నిన్నారాధింపగలరు. ఆసమయములలో నిన్నారాధింపని మూఢు లవశ్యము నరక మనుభవింపగలరు.

ఆ సమయమున వరాహరూపు డైనశ్రీహరి యనుగ్రహముచే బృథ్వి నుండి మంగళు డుద్భవించెను. కణ్వశాఖయందు బ్రవచింపబడిన మూల మంత్రమును బఠించుచు వరాహమూర్తి పృథ్విని ధ్యానించి పూజించెను. తదనంతరము ముల్లోకములయందలి సకల జీవులు పృథ్విదేవ్యారాధనల నొనరింప దొడంగిరి.

నారదుడు పలికెను :

స్వామీ! పృథ్విమాత నే రూపమున ధ్యానింపవలెను? ఆమె పూజా విధాన మేమి? ఆమె మూలమంత్ర మేమి? సర్వపురాణములందు గూఢములై యున్న యీ విషయములను కృపతో నా కనుగ్రహింపుము.

శ్రీనారాయణబుద్ధి పలికెను :

మునీశ్వరా! ఆదిలో బృథ్విదేవి వరాహమూర్తిచే బూజింపబడెను. తదనంతరము బ్రహ్మదేవు డామె నారాధించెను. బ్రహ్మదేవుని తరువాత సకలమహర్షులు, మనువులు, మునులు, దేవతలు, మానవులు నామె నారాధించిరి. పృథ్విమంత్రము నుపదేశించెద నవధరింపుము.

ఓం హ్రీం క్లీం శ్రీం వాం వసుధాయై స్వాహా ।

ఇత్యనేన తు మన్తేణ పూజితా విష్ణునా పురా ॥ [49]

“ఓం హ్రీం క్లీం శ్రీం వాం వసుధాయై స్వాహా”

ఈమహామంత్రమును జపించుచు బూర్వము విష్ణుభగవానుడే స్వయముగ భూదేవి నారాధించెను.

వసుధా ధ్యానము

శ్వేతచమ్పకవర్ణాభాం శతచంద్రసమప్రభామ్ ।
చంద్రనోక్షితసర్వాక్షీం సర్వభూషణభూషితామ్ ॥
రత్నాధారాం రత్నగర్భాం రత్నాకరసమన్వితామ్ ।
వహ్నిశుద్ధాంశుకాధానాం సస్మితాం వన్దితాంభజే ॥ 50-51

శ్వేతచంపకమువంటి వర్ణముకలదియు, నూలుగురుచంద్రులతో సమానమైనకాంతికలదియు, చందనముచే జర్చితములైన సర్వావయవములు గలదియు, సర్వభూషణములచే భూషితయు, రత్నములను ధరించినదియు, రత్నములు గర్భమునందు గలదియు, రత్నాకరునితో సమానమైనదియు, వహ్నిశుద్ధములగు వస్త్రములను ధరించునదియు, చిఱునవ్వుతో గూడినదియు, సర్వులచే నమస్కరింపబడునదియు నగుబృథ్విని సేవించుచున్నాను.

ఇట్లు ధ్యానమొనరించిన బృథ్విపూజ సంపన్నము కాగలదు. విప్రేంద్రా! కణ్వశాఖలౌ బ్రతిపాదితమై విష్ణువొనరించిన పృథ్విస్తోత్రము నాలకింపుము.

పృథ్వి స్తోత్రము

శ్రీవిష్ణు రువాచ :

యజ్ఞసూకరజాయా త్వం జయం దేహి జయావహే ।
జయేఽజయే జయాధారే జయశీలే జయప్రదే ॥
సర్వాధారే సర్వభీజే సర్వశక్తిసమన్వితే ।
సర్వకామప్రదేదేవి సర్వేష్టం దేహి మే స్థిరే ॥
సర్వసస్థాలయే సర్వసస్థాధ్యే సర్వసస్యదే ।
సర్వసస్యహారే కాలే సర్వసస్థాత్మికే క్షితే ॥
మగ్గలే మగ్గలాధారే మాగ్గల్యే మగ్గలప్రదే ।
మగ్గలార్థే మగ్గలాంశే మగ్గలం దేహి మే పరమ్ ॥
పుణ్యస్వరూపే పుణ్యానాం భీజరూపే సనాతని ।
పుణ్యాశ్రయే పుణ్యవతా మాలయే పుణ్యదే భవే ॥
స్త్రీరత్నరూపే రత్నౌషే రత్నసారవర ప్రదే ॥
భూమే భూమిపసర్వస్వే భూమిపాలపరాయణే ।
భూమిపాహజ్కారరూపే భూమిం దేహి వసున్దరే ॥
ఇదం స్తోత్రం మహాపుణ్యం తాం సమ్పూజ్య చ యః పఠేత్ ॥

కోట్యన్తరే జన్మని స సమ్భవే ద్భూమిపేశ్వరః ॥
 భూమిదానకృతం పుణ్యం లభతే పఠనా జ్ఞనః ।
 దత్తాపహరణా త్పాపా న్ముచ్యతే నాత్ర సంశయః ॥
 అమ్బువీచీభూఖననా త్పాపా న్ముచ్యతే స ద్రువమ్ ।
 అన్యకూపే కూపదణా త్పాపా న్ముచ్యతే స ద్రువమ్ ॥
 పరభూత్రాద్ధజా త్పాపా న్ముచ్యతే నాత్ర సంశయః ।
 భూమౌ వీర్యత్యాగపాపా ద్దీపాదిస్థాపనా త్తథా ॥
 పాపేన ముచ్యతే ప్రాజ్ఞః స్తోత్రస్య పఠనా న్మునే ।
 అశ్వమేధశతం పుణ్యం లభతే నాత్ర సంశయః ॥ (55-64)

విజయమును బ్రసాదించు వసుధా! నాకు విజయము నిమ్ము. నీవు
 వరాహమూర్తి పత్నివి, కావున దేవీ! నీ కెపుడును బరాజయము సంభ
 వింపదు. నీవు విజయముల కాధారము, విజయశీలవు, జయప్రదాయినివి.
 నీవు సర్వాధారవు, సర్వబీజస్వరూపిణివి, సర్వశక్తి సమన్వితవు, సర్వ
 కామప్రదవు, మాతా! నా కీసంసారములో సర్వాభీష్టవస్తువులను బ్రసాదిం
 పుము. నీవు సకల సస్యములకు నాలయస్వరూపిణివి, సకలసస్యసంపన్నవు, సర్వ
 సస్యప్రదాయినివి. ఓ తే! సర్వశక్త్యాత్మిక వై ననీవు కాలానుసారముగ సర్వ
 సస్యములను హరింపగలవు. మంగళమయీ! దేవీ! నీవు మంగళాధారస్వరూ
 పిణివి, సకలమంగళయోగ్యురాలవు, మంగళప్రదాయినివి, మంగళమయ
 పదార్థస్వరూపిణివి, మంగళేశ్వరీ! నీ వీజగములో నాకు మంగళములను బ్రసా
 దింపుము. సనాతనీ! నీవు సకలపుణ్యములకు బీజస్వరూపిణివి, పుణ్యస్వరూ
 పిణివి. పుణ్యాశ్రయీ! పుణ్యాత్ములకు నీ వాలయస్వరూపిణివి, నాకు బుణ్యము
 లను బ్రసాదింపుము. స్త్రీరత్నస్వరూపిణీ! రత్నగర్భా! నీవు రత్నసారవర
 ప్రదాయినివి. భూదేవీ! భూపాలకుల సర్వస్వము నీవే. నీవు భూపాలపరాయ
 నవు, భూపాలుర యహంకారమునకు రూపము. వసుంధరా! నివసించుటకు
 నాకు భూమిని బ్రసాదింపుము.

నారదా! ఈమహాస్తోత్రము మహాపుణ్యప్రదము. పృథ్విని బూజించి
 యీస్తోత్రమును బఠించువా రనేకజన్మలపర్యంతము భూపాలకు లగుసౌభా
 గ్యము నొందగలరు. వారికి భూదాన మొనరించిన పుణ్యము లభించును;
 దాన మొనరించి మరల బరిగ్రహించిన పాపమునుండి నిస్సంశయముగ పోరు

విముక్తులు కాగలరు. అంబువాచీయోగములో భూమిని ద్రవ్విన సంభవించు పాపమునుండియు, నన్యుల ప్రదేశములో వారి యనుజ్ఞ లేకుండ బావిని ద్రవ్విన సంభవించు పాపమునుండియు, బరుల భూమి నపహరించిన పాపమునుండియు, భూమిపై వీర్యమును విడిచిన పాపమునుండియు, భూమిపై దీపమును స్థాపించిన పాపమునుండియు విముక్తులు కాగలరు. ఈస్తోత్రపాఠకులకు నిశ్చయముగ శతాశ్వమేధము లొనరించిన పుణ్యము లభించును.

ఇది శ్రీమదాంధ్ర బ్రహ్మవైవర్త మహాపురాణమందలి

ప్రకృతిఖండములోని పృథివ్యపాఖ్యానమున

పృథివీస్తోత్ర మను నెనిమిదవ

అధ్యాయము

సంపూర్ణము.

తొమ్మిదవ అధ్యాయము

పృథ్విపట్ల శాస్త్రవిరుద్ధముగ వ్యవహరించిన లభించు
నరకములవర్ణనము.

నారదుడు పలికెను :

మహానుభావా! పృథ్వీదానమొనరించిన నేయేపుణ్యములు లభించునో, పృథ్విని హరించిన, నితరులభూమిని హరించిన, అంబువాచీయోగమందు బృథ్వి నుపయోగించిన, భూమిపై వీర్యపాత మొనరించిన, దీపమునుంచిన నేయేపాపములు సంభవించునో వాని నన్నింటిని గృహతో వర్ణింపుము.

నే నడిగినవికాక ఇంకను పృథ్వీజన్యపాపము లేవైననున్న వానిని, వాని ప్రాయశ్చిత్తములను దయయుంచి వివరింపుము.

శ్రీనారాయణఋషి పలికెను :

మునీశ్వరా! ఈపవిత్రభారతవర్షములో పరిశుద్ధుడైన, పరమభక్తుడైన, త్రిసంధ్యాపూతుడైన సద్బ్రాహ్మణునకు భూదానమొనరించువారు, నిశ్చయముగ విష్ణుపరంధామము నొందగలరు. సర్వసాధ్య యైనభూమిని బరమవైష్ణవభక్తునకు దానమొనరించిన యాభూమిలో నెన్ని రేణువులు కలవో యన్నిదివ్యసంవత్సరముల పర్యంతము దానమొనరించినవారు పరంధామమున వసింపగలరు. గ్రామములనుగాని, భూమినిగాని, ధాన్యములనుగాని, సత్పాత్రునకు దానమొనరించిన దాత ప్రతిగ్రహీత లిరువురు వైకుంఠము జేరగలరు. భూదాన మొనరింపుడని తమమిత్రులను బ్రోత్సహపఱచిన వారికి గూడ వైకుంఠమున నివసించు సౌభాగ్యము లభింపగలదు.

నారదా! తాను దానమొనరించిన భూమినిగాని, యితరులు బ్రాహ్మణులకు దానమొనరించిన భూమినిగాని తిరిగి పరిగ్రహించిన యాతడు సూర్య చంద్రులున్నంతవఱకు గాలసూత్ర మనునరకమున బడి దుఃఖముల ననుభవించును. అతడేగాక యాపాపమువలన నతని పుత్రపౌత్రులుగూడ ననేకకష్టముల ననుభవింపగలరు. వారుశ్రీహీనులై పుత్రహీనులై దరిద్రులై ఘోరచారవాదినరకముల ననుభవింపగలరు. గోచరభూమిని (పచ్చని పచ్చికబయళ్ళు) అన్యకార్యముల కుపయోగించువా రాపాపము వలన నొకనూఱు దైవవర్షముల పర్యంతము కుంభీపాక నరక మనుభవింపగలరు. గోవులు నివసించుచున్న స్థానమునుండి గోవులను బారద్రోలి యాగోష్ఠము నన్యవ్యవహారములకొఱకై యుపయోగించువారు సుదీర్ఘ కాల మనేక ఘోరనరకముల ననుభవింపగలరు. కామాంధు డైనవ్యక్తి భూమిపై వీర్యపాత మొనరించిన నాభూమియం దెన్ని రేణువులు కలవో యన్నిసంవత్సరములపర్యంతము చౌరవాదినరకముల ననుభవింపగలడు. అంబువాచీయోగ సమయములో (సౌరమాసము ప్రకార మార్ద్రానక్షత్ర ప్రథమచరణములో బృథ్వి ఋతుమతి కాగలదు. ఆ సమయమునే అంబువాచీయోగమందును.) భూమిని ద్రవ్విన పాపులు నాల్గయ్యుగముల పర్యంతము క్రిమిదంష్ట్ర మనునరక మనుభవింపగలరు. మానవులు త్రాగునదీ కూపతటాకములనుగాని, గోవులు జలములను త్రాగు జలాశయములనుగాని పరిశుద్ధ మొనరించువారు భూమిరేణుప్రమాణవర్ష పర్యంతము బ్రహ్మలోకమున నివసింపగలరు.

దీపమును, శివలింగమును, భగవతీమూర్తిని, శంఖమును, దైవయంత్రమును, సాలగ్రామమును, సాలగ్రామమును బూజించిన పుష్పములను, జలములను, దులసీదళములను, జపమాలికను, భగవంతుని కర్పించిన పుష్పములను, గర్పూరమును, గోరోచనమును, జందనమును, రుద్రాక్షమాలను, గుళములను, బవిత్రగ్రంథములను, యజ్ఞోపవీతమును నిర్లక్ష్యముగ భూమిపై జాఱవిడుచు మానవులు సుదీర్ఘకాలము శరకముల ననుభవింపగలరు. వారికి జన్మాంతరమున విప్రయోని లభింపదు, బ్రహ్మహత్యాపాతకము సంభవించును. గ్రంథియుక్త మైనయజ్ఞసూత్రమును గౌరవించుట, పూజించుట సర్వద్విజాతులకు నత్యంతావశ్యకము. యజ్ఞము లొనరించి యాప్రదేశమును క్షీరములతో బవిత్రమొనరింపనివారు సర్వజన్మములయందు దుఃఖముల ననుభవింపగలరు. భూకంపసమయములందు, గ్రహణసమయములందు భూమిని ద్రవ్వినవారికి మహాపాపము సంభవింపగలదు. వారు మరుజన్మమునం దంగవిహీనులై జన్మింపగలరు.

భవనం యత్ర సర్వేషాం భూమి స్తేన ప్రకీర్తితా ।

వసు రత్నం యా దధాతి వసుధా చ వసున్ధరా ॥

హరే రూరౌ చ యా జాతా సా చోర్వీ పరికీర్తితా ।

ధరా ధరిత్రీ ధరణీ సర్వేషాం ధరణాత్తు యా ॥

ఇజ్యా చ యాగభరణాత్ క్షోణీ క్షీణా లయే చ యా ।

మహాలయే క్షయం యాతి క్షీతి స్తేన ప్రకీర్తితా ॥

కాశ్యపీ కశ్యపస్యేయ మచలా స్థితిరూపతః ।

విశ్వమ్భరా తద్భరణా చ్ఛానంతానంతరూపతః ॥

పృథ్వీయం పృథుకన్యాత్వా ద్విస్తృతత్వాన్మహీ మునే, (29-33)

సకలజీవరాశికి నునికిపట్టయి విరాజిల్లుకారణమున నీమెను భూమి యని కీర్తించిరి. ఈమెపై సర్వుల భవనములు నిర్మితములైనవి కావున నీమె నామధేయము భూమి యయ్యెను. సంపదలను బ్రసాదించుకారణమున నీమె వసుధ యనియు, రత్నములను బ్రసాదించిన కారణమున వసుంధర యనియు నీమెను గీర్తించిరి.

శ్రీహరియూరుప్రదేశమునుండి ప్రాదుర్భవించినకారణమున వసుంధరను భక్తజను లుగ్వియని కీర్తించిరి. అంధటిని ధరించినందువలన నీ దేవి ధర,

ధరిత్రి, ధరణి యను నామముల బ్రసిద్ధిగాంచెను. యాగద్రవ్యముల నన్నింటిని బ్రసాదించుచు యాగములను రక్షించుచున్న కారణమున విద్వాంసులీమెను 'ఇజ్యా' యనిరి. లయకాలమున క్షీణించుకారణమున నీమెను క్షోణి యనిరి. మహాప్రళయకాలమందు క్షయమై యదృశ్యయగు కారణమున నీమెను క్షితి యని కీర్తించిరి. కశ్యపప్రజాపతికి సంబంధించినది గావున నీమె కాశ్యపి యని గణుతికెక్కెను. దృఢస్థిరత్వముతో విరాజిల్లిన కారణమున నీమెను అచల యని కీర్తించిరి. విశ్వమును భరించియున్నది గావున నీమె నామధేయము విశ్వంభర యయ్యెను. అనేకవిధములైనరూపములలో విశ్వములలో నుండుటవలన నీమెను అనంత యనిరి. పృథుచక్రవర్తి పాలించిన కారణమున నాయనకు బుత్రీసమురాలైన కారణమున నీమెను బృథ్వి యనిరి. మునీశ్వరా! విస్తృతరూపముతో విస్తరించియున్న కారణమున నీమెను మహియని కీర్తించిరి.

ఇది శ్రీమదాంధ్ర బ్రహ్మవైవర్త మహాపురాణమందలి
ప్రకృతిఖండములోని పృథివ్యపాఖ్యాన
మను తొమ్మిదవ అధ్యాయము
సంపూర్ణము.

పదియవ అధ్యాయము

గంగాదేవ్యుపాఖ్యాన వర్ణనము.

నారదుడు పలికెను :

వేదవిదాంవరా! శ్రీమన్నారాయణ ఋషీంద్రా! నీయనన్యకరుణా కటాక్షములవలన బరమమనోహర మైనపృథ్వీమహాపాఖ్యానమును నేనుశ్రవణ మొనరించి ధన్యుడనైతిని. దేవా! గృహతో బవిత్రగంగాభవానీదివ్యచరితమును వర్ణింపవలసినదిగ బ్రార్థించుచున్నాను. సురేశ్వరి, విష్ణుస్వరూపిణి,

విష్ణుపది మొదలగు దివ్యనామములచే నంకిత యైనగంగాభవాని సరస్వతీదేవి శాపానుసారముగ బవిత్రభారతవర్షములో నేయుగములో నెట్లవతరించెను? ఎవరి ప్రార్థనలనుమన్నించి యాదేవి దివినుండి భువికి దరలివచ్చెను? సకలపాపములను నశింపజేయగల పవిత్రము, పుణ్యప్రదము నగుగంగాదేవి దివ్యోపాఖ్యానమును సాంగోపాంగముగ వర్ణింపవలసినదిగ బ్రార్థించుచున్నాను.

శ్రీవారాయణఋషి పలికెను:

నారదమునీంద్రా! పూర్వకాలమున, సూర్యవంశములో శ్రీసగరు డనుసమ్రాట్టుదయించెను ఆయనకు బరమసుందరీమణు లైనశై బ్య, వైదర్భి యను నిర్వురు భార్యలు కలరు. సగరచక్రవర్తి సత్యస్వరూపుడు, సత్యేష్టుడు, సత్యవాక్పరిపాలకుడు, సత్యభావనసంయుతుడు, సత్యధర్మవిచార జ్ఞుడు, సత్యయుగోద్భవుడైన క్షత్రియోత్తముడు. ఆయన భార్య యైనశై బ్య యందు గులవర్ధనుడగు నసమంజసుడను మనోహరపుత్రుని గనెను. ఆయన రెండవభార్య యైనవైదర్భి పుత్రసంతానము కోరి శంకరు నుపాసింపగా నామహా దేవుని కరుణవలన నామె గర్భమును ధరించి యొక బృహన్నాంసపిండమును బ్రసవించెను. మాంసపిండమును గాంచి యామె యత్యంత దుఃఖితయై మరల సదాశివుని ధ్యానింపగా హరుడు బ్రాహ్మణరూపధారియై సాక్షాత్కరించి యామె ననుగ్రహించి యాబృహత్ పిండము నఱువది వేలభాగములుగ విభజించెను. వానినుండి మహాబలపరాక్రమవంతులు గ్రీష్మకాలమధ్యాహ్నమార్తాండ ప్రభాయుక్తకళేబర సంపన్నులునగు నఱు వదివేలమంది యుదయించిరి. కొంతకాలము గడచిన పిదప సగరచక్రవర్తి యశ్వమేధయజ్ఞ మొనరింపగా నయ్యఱువదివేలమంది కుమారులు తండ్రి యజ్ఞాశ్వము నెవరో యపహరింప దానిని వెదకుచు బాతాళమునకు దారి చేసికొని పయనించి కపిలమహర్షి యాగ్రహమునకు గుటియైభస్మ మైరి. తన కుమారుల మరణవార్త నాలకించి సగరచక్రవర్తి పరమదుఃఖితు డయ్యెను. తండ్రి యజ్ఞమును బరిపూర్ణ మొనరించుటకు సగరుని సత్పుత్రు డైనయస మంజసుడు కపిలమహర్షి ని బ్రార్థించి యాయన కృపకు బాత్రుడై యజ్ఞాశ్వ మును సంపాదించి యశ్వమేధ యజ్ఞ కార్యమును నిర్విఘ్నముగ సంపన్న మొనరించి చరితార్థుడయ్యెను. తదనంతరము పుత్రవియోగముచే విరక్తి నొంది సగరచక్రవర్తి సకలరాజ్యమును బరిత్యజించి తపమాచరించుటకు వన

మున కరిగెను. అసమంజసుడు తనయలువదివేల సోదరుల యుత్తమగతుల కొఱకు గంగావతరణార్థమై తనజీవితాంతము ఘోరతప మాచరించి యసంపూర్ణ మనోరథముతో దేహత్యాగ మొనరించెను. ఆయన సత్పుత్రుడైన యంశుమంతుడు కూడ గంగావతరణార్థమై సుదీర్ఘ తప మాచరించి దేహమును ద్యాగ మొనరించెను.

అంశుమంతుని కుమారుడే భగీరథుడు. భగీరథుడు మహాభాగవతోత్తముడు, ధీశాలి, అనన్యవిష్ణుభక్తుడు, సకలసద్గుణ సంపన్నుడు, అజరామరుడు. అతడు గంగావతరణముకొఱకై లక్ష సంవత్సరములు శ్రీకృష్ణపరమాత్మనుగుఱించి ఘోరతపమాచరించెను. శ్రీకృష్ణ పరమాత్మ భగీరథు డొనరించిన తపమున కత్యంత ప్రసన్నుడై యాతనియెదుట సాక్షాత్కరించెను. ఆసమయమున భగవానుని శ్రీవిగ్రహమునుండి యనంతకోటి సూర్యులప్రకాశమును మించిన దివ్యప్రభ యుద్భవించి సకలము నాచ్ఛాదిత మొనరించెను. ద్విభుజుడైన యాజగన్నాథుడు గోపవేషమును ధరించి కిశోరప్రియుడై, హస్తములందు వేణువును ధరించినవాడై భక్తానుగ్రహకాతకుడై దివ్యసుందర సచ్చిదానంద విగ్రహుడై భగీరథుని యెదుట సాక్షాత్కరించెను. మునీశ్వరా! శ్రీకృష్ణపరమాత్మయే పరిపూర్ణ పరబ్రహ్మమని, స్వేచ్ఛామయుడని, పరంధాముడని, సకలలోకై కవిభుడని గ్రహింపుము. ఆసమయమున బ్రహ్మవిష్ణుశివాది సకలదేవతలు విసేతభావముతో నాపరబ్రహ్మము ననేకవిధముల స్తుతించిరి. మహర్షులు శిరములను వంచి యహంకారాదులను దృఙ్చించి యనన్యభక్తితో నాదేవాదిదేవుని శరణు వేడిరి. శ్రీకృష్ణపరమాత్మ సదా నిర్లిప్తుడు, సర్వసాక్షి, నిర్గుణుడు, ప్రకృతికే యతీతుడు, భక్తానుగ్రహ నిరతుడు. ఆయన దివ్యసీతాంబరధారియై యనేక రత్నాభరణములను ధరించి చిఱునవ్వులు చిందులాడు నగుమోము కలవాడై భగీరథునకు దర్శనమిచ్చెను. ఆసచ్చిదానంద విగ్రహుని దివ్య మంగళస్వరూపమును గాంచి పరమభాగవతోత్తము డైనభగీరథుడు పులకిత గాత్రుడై యశ్రుపూర్ణలోచనములతో నాదేవాదిదేవు ననేక విధముల స్తుతించి, యసంఖ్యాక ప్రణామముల నర్పించెను. తన పితరులను దరింప జేయవలసినదిగ అతడనేకవిధముల స్తుతించెను. నారదా! శ్రీకృష్ణుని సాక్షాత్కార మైనతక్షణమే భగీరథుని సకలాభీష్టములు సిద్ధించినవని గ్రహింపుము.

భగీరథుని గంగావతరణాభీష్టమును బరిపూర్ణ మొనరించుటకు దివ్య లీలాపరంధాముడు స్మరింపగనే సురేశ్వరి యైనగంగ భగవంతుని యెదుట సాక్షాత్కరించి ముకుళితహస్తయై పరమాత్మ కనేకప్రణామము లర్పించెను. పులకాంకిత విగ్రహయై దివ్యస్తోత్రములతో దన్ను స్తుతించుచున్న గంగను గాంచి శ్రీకృష్ణపరమాత్మ యిట్లు పలికెను.

శ్రీకృష్ణభగవానుడు పలికెను :

సురేశ్వరీ! నీవు భారతీశాపమును సంపన్న మొనరించుటకు బవిత్రభారత వర్షముపై దివ్య గంగానదీమతల్లివై ప్రవహింపుము. నిన్ను స్మృశించి వీచు వాయుస్పర్శమాత్రముననే సగరుని పుత్రులు తరించి నాపరంధామము జేరి నాకుబార్షదులు కాగలరు, దేవీ! వారు నీస్పర్శచే నిశ్చయముగ తమ యసంఖ్యాక జన్మ సముపార్జిత పాపపుంజమునుండి విముక్తులు కాగలరు. గంగాదేవి వాయుస్పర్శమాత్రముననే మానవులు తమ జన్మజన్మల పాపములనుండి విముక్తులు కాగలరని శ్రుతులు నొక్కి వక్కాణించినవి. పవిత్ర గంగాజలము లందు మౌనముగా స్నాన మాచరించినచు మానవులు తా మొనరించిన యసంఖ్యాకజన్మ సముపార్జిత పాపములనుండి ముక్తి నొందగలరు. (మౌనముగా స్నానమనగ : గంగాదేవికి భక్తిభావముతో బ్రణామము లాచరించి యామె నారాధించి ఆమె పవిత్రజలములలో బ్రవేశించి యంగములను గదల్చక శాంతస్వభావముతో స్నాన మాచరించుట). పర్వము లందు, విశేషపుణ్యతిథులందు, గంగాజలములలో స్నాన మాచరించిన దేహ ధారు లనంతఫలములను బొందగలరు. చంద్రగ్రహణ సమయమున గంగా స్నానమొనరించినవారి కఖండపుణ్యము ప్రాప్తించును. అట్లే సూర్యగ్రహణ సమయములో స్నానమాచరించిన వా రఖండఫలప్రాప్తి నొందగలరు. సూర్యు నర్ధోదయకాలమందు గంగాస్నానమొనరించుట పరమపుణ్యఫలప్రదాయకము. దేవీ! నా యనన్యభక్తుల మాహాత్మ్యముల వర్ణించెద నవధరింపుము.

గురువక్తా ద్విష్ణుమన్తో యన్య కర్ణే విశే ద్వరః ।

జీవన్ముక్తం వైష్ణవం తం వేదా స్సర్వే వదన్తి చ ॥ (43)

ఎవరు సద్గురుముఖమునుండి దివ్యవిష్ణుమంత్రమును శ్రవణమొనరించి

సదా పవిత్రులై మంత్రజప మొనరింతురో వారే పరమవైష్ణవులు, వారే జీవన్ముక్తులునని సర్వవేదములు ఘోషించుచున్నవి.

అట్టి మహాభక్తులవంశమున గడచిన నూఱుతరములవారు, జన్మింపబోవు నూఱుతరములవారు, తల్లి వంశములో నూఱుతరములవారు, తల్లి తల్లి వంశములో నూఱుతరములవారు తరింపగలరు. వీరేగాక సహోదరీమణులు, సోదరులు, అత్తమామలు, ఆచార్యుడు, ఆచార్యపత్ని, ఆచార్యసుతులు, విద్యనొసంగిన గురువు, జ్ఞానప్రదాత, మిత్రులు, సహధర్మచారిణి, భృత్యులు, శిష్యులు మొదలగువా రందఱు నాపరమభక్తుని జన్మకారణమున దరింపగలరు. విష్ణుమంత్రగ్రహణమాత్రమున నరులు జీవన్ముక్తు లయ్యెదరు. నా యనన్యభక్తుల సంస్పర్శమాత్రముననే సకలతీర్థములు పవిత్రములు కాగలవు. వారి పదరజములవలన సకలవసుంధరాతలమే పునీతము కాగలదు. నా యనన్యభక్తుల పాదోదక మేప్రదేశములో బ్రవహించునో యాప్రదేశమే నిశ్చయముగ మహాతీర్థమని తెలిసికొనుము. గంగాభవానీ! నా కర్పింపని యన్నపానములు మలమూత్రసమములు, కావున నాయనన్యభక్తులు సదా నా కర్పించిన పదార్థములనే భుజింతురు. విష్ణువునకు నివేదించి నిత్యము భుజించు భక్తులస్పర్శము వలన సకలతీర్థములు పునీతములు కాగలవు. విష్ణుదేవుని పుణ్యప్రదపాదోదకము నెవరు నిత్యము స్వీకరింతురో వారిపాపపుంజము లన్నియు వైనతేయుని గాంచి పలాయనము చిత్తగించుసర్పములవలె దొలగిపోగలవు. అట్టివారిని దర్శించినమాత్రముననే భువనత్రయము పవిత్రము కాగలదు. సుదర్శనచక్రము నా భక్తులను సదా రక్షించుచుండును.

మద్గుణశ్రవణా ద్యే చ పులకాఙ్కితవిగ్రహః ।

గద్గదాః సాశ్రునేత్రాశ్చ నరా స్తే వైష్ణవోత్తమాః ॥

పుత్రాదపి పరః స్నేహో మయి యేషాం నిరంతరమ్ ।

గృహాద్యాశ్చ మయి న్యస్తా స్తే నరా వైష్ణవోత్తమాః ॥

ఆబ్రహ్మస్తమ్భ పర్యంతం మత్తః సర్వం చరాచరమ్ ।

సర్వేషా మహా మేవేశ ఇతి జ్ఞా వైష్ణవోత్తమాః ॥

అసంఖ్యకోటిబ్రహ్మాణాం బ్రహ్మవిష్ణుశివాదయః ।

ప్రళయే మయి లీయంతే చేతి జ్ఞా వైష్ణవోత్తమాః ॥

తేజస్వరూపం పరమం భక్తానుగ్రహవిగ్రహమ్ ।

స్వేచ్ఛామయం నిర్గుణం చ నిరీహం ప్రకృతేః పరమ్ ॥

సర్వే ప్రాకృతికా మత్త ఆవిర్భూతా స్తి రోహితాః ।

ఇతి జానన్తి యే దేవీ తే సరా వైష్ణవోత్తమాః ॥ (53-58)

దేవీ! నాదివ్యగుణశ్రవణమాత్రముననే పులకాంకితవిగ్రహులై యెవరు నాదివ్యనామకీర్తన మొనరించుచు నయనముల నుండి యానందబాష్పములను బ్రవహింపజేసెదరో వారే వైష్ణవోత్తములని తెలిసికొనుము. ఎవరు నిరంతరము నన్ను దమ సంతానముకంటే హెచ్చుగ బ్రేమించెదరో, గృహస్థాశ్రమధర్మములో నున్నను విషయముల నంటక సదా నాసేవలందే సంలగ్నులై యుందురో యట్టినరులే వైష్ణవోత్తములు. బ్రహ్మ మొదలు కీటకపర్యంత మున్న సకలచరాచరప్రాణులు నానుండియే ప్రాదుర్భవించి, నాయందే లయింపగలవని తెలిసికొన్నవారే వైష్ణవోత్తములు. అనంతకోటిబ్రహ్మాండములు, బ్రహ్మవిష్ణుశివాదిదేవతలు నానుండియే యావిర్భవించి ప్రళయకాలములో నాయందే లీనమయ్యెదరని తెలిసికొనిన వారే వైష్ణవోత్తములు. నేనే తేజస్వరూపుడనని, పరమారాధ్యుడనని, భక్తానుగ్రహవిగ్రహుడనని, స్వేచ్ఛామయుడనని, ప్రాకృతికనిర్గుణుడనని, నిరీహుడనని ప్రకృతికే యతీతుడనని, సర్వప్రకృతులు నానుండియే యావిర్భవించి నాలోనే తిరోగమింపగలవని తెలిసికొన్నవారే వైష్ణవోత్తములు.

శ్రీనారాయణముషి పలికెను :

ఇట్లు మధురవచనముల నుపదేశించి శ్రీకృష్ణపరమాత్మ మహానము వహించెను. అపుడు త్రిపథగామిని యగుగంగాభవాని భక్తిసమాత్మకంఠ రయై పరమాత్మతో నిట్లు పల్కెను.

గంగాదేవి పలికెను :

నాథా! సరస్వతీదేవి శాపమును సంపన్న మొనరించుటకు నీ యాజ్ఞను శిససావహించి యీభగీరథుని ఘోరతపఃప్రభావమువలన నే నీసమయ మందే పవిత్రపుణ్యానదీరూపమున భారతవర్షమందు బ్రవహించెదను. కాని ప్రభూ! భూతలముపై గల పాపాత్ములు నాపవిత్రజలములలో స్నానము లాచరించుటవలన వారిఘోరపాపములు నాకు గలుగుచు. వానినుండి ముక్తి లభించునుపాయమునుపదేశింపవలసినదిగ బ్రార్థించుచున్నాను. హృదయేశ్వరా! కలియుగమున భారతవర్షములో నెంతకాలమువఱకు నామహిమలు పరిపూర్ణ

ముగ విరాజిల్లగలవు? మరల నెపుడు నేను దమదివ్యపరంధామము జేరగలను?
ప్రభూ! నీవు సర్వాంతర్యామివి, సర్వజ్ఞుడవు. కావున నా
మనోభీష్టములు సంపూర్ణమగుట కుపాయముల గృహ్యో నుపదేశింపవలసినదిగ
బ్రార్థించుచున్నాను.

శ్రీకృష్ణభగవానుడు వలికెను :

సురేశ్వరీ! నాకు నీపవిత్రాంతఃకరణములో గలసకలాభీష్టములు విధి
తమే. దేవీ! నీ విక బవిత్రనదీస్వరూపిణివై భారతవర్షమందు బ్రవహింపుము.
సాగరుడు మదంశసంభూతుడు, నీవు సాక్షాత్తు శ్రీమహాలక్ష్మీస్వరూపిణివి,
నీ వాయనకు బ్రయపత్నివి కాగలవు. అన్యపుణ్యనదులలోనికెల్ల నీవే
సాగరమునకు బ్రయపట్టమహిషివి కాగలవు. భారతీదేవి శాపవశమున
నీ వవనిపై గలియుగాంతమువఱకు దివ్యనదీరూపమున విరాజిల్లగలవు.
పవిత్రభారతవర్షములోని సకలజనులు నిన్ననన్యభక్తితో భగీరథప్రణీతస్తోత్ర
ద్వారమున స్తుతించి యారాధింతురు. కణ్వశాఖయందు నిర్దేశింపబడిన విధమున
మానవులు నిన్ను ధ్యానించి పూజించి యవలీలగ భవసాగరమును
తరింపగలరు.

యః స్తోతి ప్రణమేన్నిత్యం సోఽశ్వమేధఫలం లభేత్ ।

గజ్గా గజ్గేతి యో బ్రూయా ద్యోజనానాం శతై రపి ।

ముచ్యతే సర్వపాపేభ్యో విష్ణులోకం స గచ్ఛతి॥ (71)

నిన్ను నిత్యము భక్తిభావముతో స్తుతించి ప్రణామము లర్పించు వారి కశ్వమేధ
యజ్ఞ ఫలము సులభముగ లభింపగలదు. ఎంతదూరమునుండియే
గంగా! గంగా! యనుచు నీనామము నుచ్చరించినాన మాచరించిన మానవుడు
తనసమస్తపాపములనుండి విముక్తుడై విష్ణులోకము జేరగలడు.

దేవీ! అసంఖ్యాకులైనపాపులు నీపవిత్రజలములలో స్నానమొనరించి
నీకు సంక్రమింపజేసిన ఘోరాతిఘోరపాపములు, వేనవేలు పాపులశవముల
స్పర్శచే నీకు సంభవించు ఘోరపాతకములు నాయనన్యభక్తుల దర్శనస్పర్శ
నాదులవలన నిశ్చయముగ నశింపగలవు. సరస్వతీ ప్రముఖ పుణ్యనదులు నీ
కుపనదులై ప్రవహింపగలవు.

యత్ర యత్ర భవేద్గజే మన్నామగుణకీర్తనమ్ ।

తత్తై వ త్వ మధిష్ఠానం కరిష్యే స్యమమోచనాత్ ॥ (74)

గంగా! ఏయేప్రదేశలములో నాదివ్యగుణనామసంకీర్తనముమార్చోగ్రుచుండునో ఆయా ప్రదేశములలో (పాపులవలన సంక్రమించిన పాపములను బ్రహ్మశన మొనరించుకొనుటకు) నీవు విరాజిల్ల గలవు.

నీరజఃకణస్పర్శమాత్రముననే మహాపాతకులుగూడ బవిత్రులు కాగలరు. ఆరజఃకణము లెన్నియుండునో యన్నిసంవత్సరముల పర్యంతము వారు నిశ్చయముగ దేవలోకవాసులు కాగలరు. భక్తిజ్ఞానసమన్వితులై నాదివ్యగుణనామములను గీర్తించుచు నీలో స్నాన మాచరించువారు దేహములను ద్యజించిన పిదప నిశ్చయముగ శ్రీహరిపదము జేరగలరు. వారచట బార్షదప్రవరులై యసంఖ్యాక ప్రళయములను దర్శింపగలరు. దేవీ! దివ్యజ్ఞాన సంపన్నులై, నా దివ్యనామమును స్మరించుచు నీతటముపై దేహత్యాగమొనరించువారు నాపరంధామము జేరి మదీయపార్షదులై యంతకాలము నివసింపగలరు. మృతవ్యక్తుల శరీరములు పూర్వజన్మపుణ్యవశముచే నీజలములందు బడగలవు. ఎంతకాలము వారియస్తికలు నీయం దుండగలవో యంతకాలము వఱి కాజీవులు వైకుంఠమందు విరాజిల్ల గలరు. ఆజ్ఞానియైనను నీజలముల స్పృశించి దేహత్యాగమొనరించిన నతడు నాయనుగ్రహమునకు బాతుడై సాలోక్యపదమును బొందగలడు. మరణకాలమందు నీదివ్యనామములను జపించి యన్యప్రదేశములలో మరణించిన వారైనను నాపరంధామము జేరి బ్రహ్మయుఃపర్యంతము నివసింపగలరు.

శ్రీనారాయణముషి పలికెను :

మునీశ్వరా! ఇట్లు శ్రీహరి గంగ కుపదేశమొనరించి, గంగాదేవిని బూజించి ధ్యానింపవలసినదిగ భగీరథు నాదేశించి యంతర్హితు డయ్యెను. భగీరథుడు భగవంతుని యాజ్ఞనుసారముగ కౌఠుమీశాఖోక్తస్తోత్రముచే గంగాదేవిని స్తుతించి యనేకవిధముల నారాధించి కృతకృత్యుడయ్యెను.

నారదుడు పలికెను :

వేదజ్ఞులందు శ్రేష్ఠుడా! ఏపూజావిధానముతో భగీరథుడు గంగాదేవిని బూజించెనో, యేవిధముగ నామెను ధ్యానించెనో, యేస్తోత్రముతో నామెను స్తుతించెనో నాకు సవిస్తరముగ నుపదేశింపుడని ప్రార్థించుచున్నాను.

శ్రీనారాయణఋషి పలికెను :

నారదా! రాజ గుభగీరథుడు నిత్యనై మిత్తి కక్రియలను బరిపూర్ణ మొనర్చి
స్నానమాచరించి, పాదప్రక్షాళన మొనరించుకొని, పరిశుద్ధుడై, స్వచ్ఛవస్త్ర
ముల ధరించి, యింద్రియములను వశమం దుంచుకొని, ప్రప్రథమమున శ్రీగణే
శ్వరుని, సూర్యభగవానుని, అగ్ని దేవుని, విష్ణుమూర్తిని, శంకరుని, పార్వతీ
దేవిని బూజించెను. ఈయార్గురు దేవతలను బూజించిన పిదపనే ఆయన
గంగాదేవిపూజ కధికారియయ్యెను.

గణేశం విఘ్ననాశాయ నిష్పాపాయ దివాకరమ్ ।

వహ్నిం స్వశుద్ధయే విష్ణుం ముక్తయే పూజయే న్నరః ॥

శివం జ్ఞానాయ జ్ఞానేశం శివాం బుద్ధివివృద్ధయే ।

సమ్మా జ్యైతల్లభే త్ప్రాజ్ఞో విపరీత మతోఽన్యథా ॥ (94, 95)

“విఘ్నములను నివారించుటకొఱకు గణేశ్వరుని, పాపరహితుడు,
నారోగ్యవంతుడునుగుటకు సూర్యభగవానుని, పవిత్రత కొఱకు నగ్ని
దేవుని, ముక్తికొఱకు మహావిష్ణువును, జ్ఞానప్రాప్తికి జ్ఞానేశ్వరు డైనశివుని,
సద్బుద్ధికొఱకు పార్వతీని బ్రథమమున నారాధించి ప్రాజ్ఞు లఖండఫలములను
బొందగలరు. ఇందులకు విపరీతముగ వ్యవహరింపరాదు”.

నారదా! కౌఠుమీశాఖోక్తము సర్వపాపప్రణాశమునగుభగీరథు డొన
రించిన గంగాభవాని దివ్యధ్యానముచు వర్ణించెద సావధానచిత్తుడవై
యాకర్ణింపుము.

గంగా ధ్యానము

శ్వేతచమ్పకవర్ణాభాం గంగాం పాపప్రణాశినీమ్ ।

కృష్ణవిగ్రహసమ్భూతాం కృష్ణతుల్యాం పరాం సతీమ్ ॥

వహ్నిశుద్ధాం శుకాధానాం రత్నభూషణభూషితామ్ ।

శరత్పూర్ణేంద్రశతకప్రభాజుష్టకలేవరామ్ ॥

ఈషద్ధాన్యప్రసన్నాస్యాం శశ్వత్సుస్థిరయౌవనామ్ ।

నారాయణప్రియాం శాంతాం సత్సౌభాగ్యసమన్వితామ్ ॥

బిభ్రతీం కబరీభారాం మాలతీమాల్యసంయుతామ్ ।

సిన్ధూరబిన్దులలితాం సార్థం చన్దనబిందుభిః ॥

కస్తూరీపత్రకం గణ్డే నానాచిత్రసమన్వితమ్ ।

పక్వబిమ్బసమానై కచారోష్ణపటు ముత్తమమ్ ॥

ముక్తాపంక్తి ప్రభాజుష్టదంత పంక్తి మనోహరామ్ ।
 సుచారువక్త నయనాం సకటాక్షమనోరమామ్ ॥
 కఠినం శ్రీఫలాకారం స్తనయుగ్మం చ బిభ్రతీమ్ ।
 బృహచ్చోణీం సుకఠినాం రమ్భాస్తమ్భవినిన్దితామ్ ॥
 స్థలపద్మప్రభాజుష్టపాదపద్మయుగం ధరామ్ ।
 శతాభరణసంయుక్తం కుజ్జమాక్తం సయావకమ్ ॥
 దేవేంద్రమౌలిమందారమకరన్దకణారుణామ్ ।
 సురసిద్ధమునీంద్రాదిదత్తార్ఘ్యైః సంయుతం సదా ॥

తపస్విమౌలినికరభ్రమరశ్రేణీసంయుతమ్ ।
 ముక్తిప్రదం ముముక్షుణాం కామినాం స్వర్గభోగదమ్ ॥
 వరాం పరేణ్యాం వరదాం భక్తానుగ్రహవిగ్రహామ్ ।
 శ్రీవిష్ణోః పదదాత్రీం చ భజే విష్ణుపదీం సతీమ్ ॥ (97-107)

శ్వేతచంపకమువంటి స్వచ్ఛమైనవర్ణముగలదియు, సర్వపాపములను, సశింపజేయునదియు, శ్రీకృష్ణవిగ్రహసంజాతయు, శ్రీకృష్ణతుల్యయు, పరమ సాధ్వీయు, వహ్నిశుద్ధము లగువస్త్రములను ధరించినదియు, రత్నమయా భూషణములచే నలంకృతయు, వందలకొలది శరత్పూర్ణిమాచంద్రుల కాంతివంటికాంతితోగూడిన శరీరముగలదియు, చిరునవ్వుచేవిరాజిల్లు మోము గలదియు, నిత్యసుస్థిరయావనయు, నారాయణప్రియయు, శాంతస్వరూపిణియు, నుత్తమసౌభాగ్యముతోగూడినదియు, మాలతీమాలచేత నలంకృత మైనకబరీ భారమును ధరించినదియు, చందనబిందువులచేత, సిందూరబిందువులచేతనలంకరింపబడినలహరిముకలదియు, నానాచిత్రసమన్వితకస్తూరీప్రతకములచేనలంకరింపబడిన కపోలములుగలదియు, పండినదొండపండువలెసుందరము నుత్తమమునగు నధరోష్ఠముగలదియు, ముత్యాలవరుసయొక్క కాంతితోగూడిన మనోహరమగు పలువరుసగలదియు, సుందరము లగుకటాక్షములతోగూడిన నయనములుగలదియు, కఠినములు, శ్రీఫలాకారములు నగుస్తనములుగలదియు, విశాలశ్రోణి గలదియు, కదళీస్తంభములను దిరస్కరించు నూరువులుగలదియు, స్థలపద్మ ప్రభతోగూడినవియు, రత్నాభరణములచే నలంకరింపబడినవియు, దేవేంద్ర మకుటమందారపుష్పరజఃకణసమన్వితములు, సురసిద్ధమునీంద్రులచే నీయబడిన నర్ఘ్యములుగలవియు, తాపసులముకుటములయందుగల భ్రమరపంక్తులచే శోభిల్లునవియు, ముముక్షువులకు ముక్తినిచ్చునట్టివియు, కాముకులగోర్కెలను దీర్చు

గలవియునగుచరణకమలములుగలదియు, వరములనిచ్చుటలో సామర్థ్యముగలదియు, భక్తానుగ్రహవిగ్రహాయు, విష్ణులోకమును బ్రసాదించునదియు, విష్ణుపదియును నామముచే విఖ్యాతించెందినదియు, పరమసాధ్వియు నగుగంగాదేవిని నుపాసించెదను.

నారదా! ఈవిధముగ ధ్యానించి సకలకళ్యాణప్రదాయిని త్రిపథగామిని యగుగంగను పోడశోపచారముల నర్పించి పూజింపవలెను. తదనంతరము హస్తములను ముకుళించి కౌఠమీశాఖయందు శ్రీమహావిష్ణువు బ్రహ్మదేవున కుపదేశించిన మంత్రమును జపించి స్తోత్రమును బఠింపవలెను. ఆగంగాదేవి దివ్యమంత్రమును, విష్ణుప్రదత్తస్తోత్రమును బ్రహ్మమమున విధాత శ్రీమహావిష్ణువు నర్పించి యెట్లుపదేశము పొందెనో వివరించెద నవధరింపుము.

బ్రహ్మదేవుడు పలికెను:

దేవేశ్వరా! లక్ష్మీకాంతా! ప్రభూ! నీ కనేకానేక నమస్కారములు. సకలపుణ్యప్రదము, పాపహరము నై నగంగాదేవిమంత్రమును, విష్ణుపదీస్తోత్రమును నా కుపదేశ మొనరింప బ్రార్థించుచున్నాను.

శ్రీమహావిష్ణువు పలికెను :

బ్రహ్మదేవా! “ఓం నమో గంగాయై” ఇదియే గంగాభవాని దివ్యమంత్రము. విష్ణుపదీస్తోత్రము నుపదేశించెద సావధానుడవై యవధరింపుము.

విష్ణుపదీ స్తోత్రము

శివసజ్జీతసంముగ్ధశ్రీకృష్ణాంగద్రవోద్భవామ్ ।
రాధాంగద్రవసమ్భూతాం తాం గంగాం ప్రణమామ్యహమ్ ॥
యా జన్మస్మష్టే రాదౌ చ గోలోకే రాసమణ్డలే ।
సంనిధానే శంకరస్య తాం గంగాం ప్రణమామ్యహమ్ ॥
గోపై ర్గోపీభి రాకీర్ణే శుభే రాధామహోత్సవే ।
కార్తికీపూర్ణిమాజాతాం తాం గంగాం ప్రణమామ్యహమ్ ॥
కోటియోజనవిస్తీర్ణా దైర్ఘ్యే లక్షగుణా తతః ।
సమావృతా యా గోలోకం తాం గంగాం ప్రణమామ్యహమ్ ॥

షష్ఠిలక్షై ర్యోజనై ర్యా తతో దైర్ఘ్యే చతుర్గుణా ।
 సమావృతా యా వైకుణ్ఠం తాం గంగాం ప్రణమామ్యహమ్ ॥
 వింశలక్షై ర్యోజనై ర్యా తతో దైర్ఘ్యే చతుర్గుణా ।
 ఆవృతా బ్రహ్మలోకం యా తాం గంగాం ప్రణమామ్యహమ్ ॥
 త్రిశంఖై ర్యోజనై ర్యా దైర్ఘ్యే పంచగుణా తతః ।
 ఆవృతా శివలోకం యా తాం గంగాం ప్రణమామ్యహమ్ ॥
 షడ్యోజనవిస్తీర్ణా దైర్ఘ్యే దశగుణా తతః ।
 మున్దాకినీ యేన్ద్రలోకే తాం గంగాం ప్రణమామ్యహమ్ ॥
 లక్షయోజనవిస్తీర్ణా దైర్ఘ్యే సప్తగుణా తతః ।
 ఆవృతా భువలోకం యా తాం గంగాం ప్రణమామ్యహమ్ ॥
 లక్షయోజనవిస్తీర్ణా దైర్ఘ్యే షడ్గుణితా తతః ।
 ఆవృతా చన్ద్రలోకం యా తాం గంగాం ప్రణమామ్యహమ్ ॥
 యోజనైః షష్ఠిసాహస్రైః దైర్ఘ్యే దశగుణా తతః ।
 ఆవృతా సూర్యలోకం యా తాం గంగాం ప్రణమామ్యహమ్ ॥
 లక్షయోజనవిస్తీర్ణా దైర్ఘ్యే షడ్గుణితా తతః ।
 ఆవృతా సత్యలోకం యా తాం గంగాం ప్రణమామ్యహమ్ ॥
 దశలక్షైః యోజనై ర్యా దైర్ఘ్యే పంచగుణా తతః ।
 ఆవృతా యా తపోలోకం తాం గంగాం ప్రణమామ్యహమ్ ॥
 సహస్ర యోజనా యా చ దైర్ఘ్యే సప్తగుణా తతః ।
 ఆవృతా జనలోకం యా తాం గంగాం ప్రణమామ్యహమ్ ॥
 సహస్రయోజనాయా చ దైర్ఘ్యే సప్తగుణా తతః ।
 ఆవృతా యా చ కైలాసం తాం గంగాం ప్రణమామ్యహమ్
 పాతాలే యా భోగవతీ విస్తీర్ణా దశయోజనా ।
 తతో దశగుణా దైర్ఘ్యే తాం గంగాం ప్రణమామ్యహమ్ ॥
 క్రోశై వమాత్రవిస్తీర్ణా తతః క్షీణా న కుత్రచిత్ ।
 క్షితౌ చాలకనన్దా యా తాం గంగాం ప్రణమామ్యహమ్ ॥
 సత్యే యా క్షీరవర్ణా చ త్రేతాయా మినుసన్నిభా ।
 ద్వాపరే చన్దనాభా చ తాం గంగాం ప్రణమామ్యహమ్ ॥
 జలప్రభా కలౌ యా చ నాన్యత్ర పృథివీతలే ।
 స్వర్గే చ నిత్యం క్షీరాభా తాం గంగాం ప్రణమామ్యహమ్ ॥

యస్యాః ప్రభావ అతులః పురాణే చ శ్రుతౌ శ్రుతః ।
 యా పుణ్యదా పాపహర్తృ తాం గంగాం ప్రణమా మ్యహమ్ ॥
 యత్తోయకణికాస్పర్శః పాపినాం చ పితామహ ।
 బ్రహ్మహత్యాదికం పాపం క్షోటిజన్మార్జితం దహేత్ ॥
 ఇత్యేవం కథితం బ్రహ్మగణాప ద్యైకవింశతిమ్ ।
 స్తోత్రరూపం చ పరమం పాపఘ్నం పుణ్యబీజకమ్ ॥
 నిత్యం యో హి పఠే దృక్త్యా సమూజ్య చ సురేశ్వరీమ్ ।
 అశ్వమేధ ఫలం నిత్యం లభతే నాత్ర సంశయః ॥
 అపుతో లభతే పుత్రం భార్యాహీనో లభే త్ప్రియామ్ ।
 రోగాన్ముచ్యేత రోగీచ బద్ధో ముచ్యేత బన్ధనాత్ ॥
 ఆస్పృష్టకీర్తిః సుయశా మూర్ఖో భవతి పణ్డితః ।
 యః పఠే త్ప్రీత రుత్థాయ గణాస్తోత్ర మిదం శుభమ్ ॥
 శుభం భవేత్తు దుఃస్వప్నం గణాస్నానఫలం భవేత్ । (114-138)

శివసంగీతముచే ముగ్ధుడైన శ్రీకృష్ణుని యవయవములనుండి యుద్భవిం
 చినదియు, రాధాంగద్రవసంభూతయు, సృష్ట్యాదిలోనే గోలోకమున
 రాసమండల మధ్యమున శంకరుని సమక్షములో నావిర్భవించినదియు,
 సకలగోపగోపికలు కార్తికపూర్ణిమాదినమున గావించు రాధామహోత్సవ సమ
 యమున నావిర్భవించినదియు, కోటియోజనముల విస్తీర్ణము కలిగి యంత
 కంటె లక్షరెట్లు విస్తృతయై గోలోకము నావరించి ప్రవహించు నదియు,
 అఱువదిలక్షలయోజనముల విస్తీర్ణము కలిగి యంతకంటె నాల్గురెట్లు
 పొడవై వైకుంఠమందుబ్రవహించునదియు, ఇరువదిలక్షల యోజనముల
 విస్తీర్ణము కల్గి యంతకంటె నాల్గురెట్లు పొడవై బ్రహ్మలో
 కము నావరించి ప్రవహించు నదియు, ముప్పదిలక్షలయోజనముల
 విస్తీర్ణము కల్గి యంతకంటె నైదురెట్లు పొడవై శివలోకము నావ
 రించి ప్రవహించు నదియు, అఱుయోజనములు బాగుగ విస్తరించి
 యంతకంటె పదిరెట్లు విస్తృతయై యింద్రలోకములో బ్రవహించు
 నదియు, లక్షయోజనముల విస్తీర్ణము కల్గి యంతకంటె నేడురెట్లు పొడ
 వై ధ్రువలోకము నావరించి ప్రవహించునదియు, లక్షయోజనముల
 విస్తీర్ణము కల్గి యంతకంటె నాల్గురెట్లు విస్తృతయై చంద్రలోకము నావరించి
 ప్రవహించు నదియు, అఱువదివేలయోజనముల విస్తీర్ణము కలిగి
 యంతకంటె బదిరెట్లు పొడవై సూర్యలోకము నావరించి ప్రవ

హింఁచు నదియు, లక్షయోజనముల విస్తీర్ణము కల్గి యంతకంటె నాఱు
 రెట్లు పొడవై సత్యలోకము నావరించి ప్రవహింఁచు నదియు,
 పదిలక్షలయోజనముల విస్తీర్ణము కలిగి యంతకు బదిరెట్లు
 పొడవై తపోలోకము నావరించి ప్రవహింఁచు నదియు, వేయి
 యోజనముల విస్తీర్ణము కల్గి యంతకు నేడురెట్లు పొడవై
 జనలోకము నావహించి ప్రవహింఁచు నదియు, వేయియోజనముల
 విస్తీర్ణము కల్గి యంతకు నేడురెట్లు పొడవై కైలాసము నావరించి
 ప్రవహింఁచు నదియు, పదియోజనముల విస్తీర్ణము కల్గి యంతకు బది
 రెట్లు పొడవై భోగవతి యనునామముతో బాతాళలోకములలోబ్రవ
 హింఁచు నదియు, ఒకయోజన విస్తీర్ణము కలిగి క్షిత్తిపై బ్రవహింఁచు
 నదియు, సత్యయుగములో క్షీరవర్ణముతో, త్రేతాయుగములో
 జంద్రకాంతిలో బ్రకాశించునదియు, ద్వాపరములో జందనవర్ణముతో
 భాసించునదియు, కలియుగములో బృధ్వీపై జలప్రభతో బ్రకాశించుచు నన్య
 ప్రదేశములందు గూడ జలవర్ణముతో శోభిల్లుచు, స్వర్ణములందు నిత్యము క్షీర
 వర్ణముతో బ్రవహింఁచునదియు నగుగంగానదిప్రభావము లనంతములని, యతు
 ల్యములనిపురాణములు శ్రుతులుకీర్తించుచున్నవి. పుణ్యప్రదాయని, పాపహారిణి
 యగుగంగాభవాని కివే నా ప్రణామములు. పితామహా! ఈగంగాభవాని జల
 కణమునై న స్పృశించిన పాపాత్ములు తమ కోటానుకోట్ల జన్మార్జితబ్రహ్మ
 హత్యాది పాపములనుండి విముక్తులు కాగలరు. బ్రహ్మదేవా! ఇట్లు నేను
 బ్రవచించిన యిరువదియొక్క శ్లోకములలోనున్న యీదివ్యస్తోత్రము పరమ
 పాపఘ్నము, పుణ్యబీజము నని గ్రహింపుము.

నిత్య మనన్యభక్తి తో నీవిష్ణుపదీస్తోత్రమును బఠించి సురేశ్వరి మైన
 గంగాభవానిని బాగుగ బూజించువారికి నిస్సంశయముగ నిత్య మశ్వమేధ
 యజ్ఞఫలము ప్రాప్తించును. ఈస్తోత్రమును బఠించిన నపుత్రులకు బుతులు,
 భార్యాహీనులకు బతివ్రతలగుభార్యలు, రోగగ్రస్తులకునారోగ్యము, బంధితులకు
 బంధవిముక్తి, అస్పృష్టకీర్తియుక్తులకు సుయశము, మూర్ఖులకు బాండిత్యము
 లభింపగలవు. ప్రాతఃకాలముననే లేచి శుభప్రద మైనయీగంగాస్తోత్రమును
 బఠించువారికి సర్వశుభములు కల్గును, దుఃస్వప్నములు సుస్వప్నములుగ
 మారుగలవు. గంగాస్నానఫలము లభింపగలదు.

శ్రీనారాయణఋషి పలికెను :

నారదా! శ్రీకృష్ణపరమాత్మాదేశానుసారముగ భగీరథుడు గంగాదేవి ననేక విధములనారాధించి యామె దివ్యమంత్రమును జపించి విష్ణుప్రదత్తమైనవిష్ణుపదీస్తోత్రముతో స్తుతించెను. గంగాభవాని భగీరథునియారాధనలకు బ్రసన్నురాలై తదభీష్టానుసారముగ దివినుండి భువికి బ్రవహించెను. ఆతిపథగాస్పర్శము లభింపగానే సగరునియఱువదివేలమంది మృతపుత్రులు నుత్తమగతులను బొందిరి. భగీరథు నకుంత ప్రయత్నమువలననే సురలోకములందు విహరించు మందాకిని వసుంధరపై బ్రవహించి యావత్ప్రపంచమును బునీతమొనరించెను. అందు వలననే భక్తులు గంగాభవానిని భాగీరథి యని కీర్తించిరి. నారదా! ఈయుపాఖ్యాన మత్యంతపుణ్యప్రదము, మోక్షసాధకము.

వారదుడు పలికెను :

సదాశివుని దివ్యసంగీతమాధుర్యముచే నత్యంత ప్రసన్నులై శ్రీరాధా కృష్ణులు ద్రవీభావము నొందిరని వినియున్నాను. దేవా! సకలజగత్కారకులై నవారు ద్రవీభావము జెందగా గోలోకపరంధామములో నేయేసంఘటనలు సంభవించినవో, ఆ పవిత్రచరితమును సవిస్తరముగ వర్ణింప శ్రీర్థించుచున్నాను.

శ్రీనారాయణఋషి పలికెను:

బ్రహ్మనందనా! ఈయపూర్వసంఘటన మత్యంత ప్రాచీనమైనది. ఒకానొక కార్తికపూర్ణిమాపర్వదినమున దివ్యగోలోకపరంధామములో శ్రీరాధా మహోత్సవము జరుగుచుండగా శ్రీకృష్ణుడే స్వయముగ శ్రీరాధాదేవిని యథావిధి పూజించి యామెతో రాసమణ్డల మధ్యమున విరాజమానుడయ్యెను. తదనంతరము మహర్షులు, సకలదేవతలు, మనువులు మొదలగువారందఱు శ్రీకృష్ణపూజిత యైనరాధను, శ్రీకృష్ణపరమాత్మను బూజించి ధన్యులైరి. ఆసకలదేవతా సభామధ్యమున శ్రీకృష్ణభక్తితో బులకితయై సరస్వతి వీణను ధరించి మీటుచు దివ్యసంగీతము నాలాపించెను. ఆమె సంగీతమాధుర్యమునకు శ్రీరాధాకృష్ణులతోపాటు సకలసభాసదులు బహు ప్రసన్నులైరి.

అపుడు బ్రహ్మ సరస్వతీసంగీతమున కత్యంత ప్రసన్నుడై యామెను సర్వోత్తమ రత్నహారముతో సత్కరించెను. శివు డామె కఱిలబ్రహ్మాండమందు నత్యంత దుర్లభ మైనదివ్యమణిని, శ్రీకృష్ణపరమాత్మ శ్రేష్ఠమైన కౌస్తుభమణిని, శ్రీరాధాదేవి రత్ననిర్మిత మైనయొకయనుపమహారమును, నారాయణుడు సుందరదివ్యపుష్పమాలను, శ్రీమహాలక్ష్మి యమూల్యరత్నకుండలములను సరస్వతీదేవికి నుపహారములుగ నర్పించిరి. విష్ణుమాయ, ఈశ్వరి, దుర్గ, నారాయణి, యీశానయను దివ్యనామములతో విఖ్యాతమైన పార్వతీదేవి సరస్వతీదేవి యంతఃకరణములో బరమదుర్లభ మైనపరమాత్మానన్యభక్తిని బ్రకటిత మొనరించెను. ధర్మదేవుడు సరస్వతీదేవియందు ధార్మికబుద్ధిని బెంపొందించి జగములో నామెకీర్తిని విస్తృత మొనరించెను. అగ్నిదేవుడు చిన్మయ వస్త్రములను, పవనుడు మణిమయనూపురములను సంప్రీతితో నామె కర్పించిరి.

తదనంతరము సదాశివుడు విధాతృప్రేరితుడై, యచన్యభక్తి సమన్వితుడై, పులకితగాత్రుడై, యానందాశ్రుపూర్ణ నయనుడై యత్యంతరసోల్లాసభరిత శబ్దములతో దివ్యహరినామ సంకీర్తన మొనరింప నారంభించెను. ఆదివ్యగానము నాలకించి దేవతలు, మహర్షులు మొదలగువారందఱు దివ్యానుభూతితో వివశులైరి. వారు స్మృతినొందిన మఱుక్షణమే సకలరాస మండలము, గోలోకము దివ్యజలాస్లావితమగుట దర్శించిరి. శ్రీరాధాకృష్ణులు వారికి గోచరింపరైరి. అపుడు గోపగోపికలు, దేవతలు మొదలగువారందఱు తమ యారాధ్యుడై వములను గానక యత్యంతదుఃఖితులై యుచ్చైస్వరములతో విలపింప దొడంగిరి. ఆసకలదేవతా సభామధ్యములో విరాజమానుడై యున్న జగద్విధాత యగుబ్రహ్మ ధ్యానము ద్వారమున శ్రీకృష్ణపరమాత్మ పవిత్రవిచారము తెలిసికొనగల్గెను. శ్రీరాధాకృష్ణులే శంకరుని దివ్యసంగీతమాధుర్యమునకు ద్రవీభూతులై దివ్యజలములుగ నఖిండ గోలోకపరంధామమందు బ్రవహించిరని విధాత గ్రహింపగల్గెను.

అపుడు బ్రహ్మ సహితముగ సకలదేవతలు “విభూ! మీసచ్చిదానంద విక్రమములను మఠల దర్శించుటయే మాయేకై కాభీష్టము, శ్రీరాధాసహితముగ దివ్యసందర్శనమును బ్రసాదింపు”మని శ్రీకృష్ణపరమాత్మ వనేకవిధముల

స్తుతించిరి. అపుడు వారల నశరీరవాణి యిట్లా దేశించెను. “నేనే సర్వాత్మనై న శ్రీకృష్ణభగవానుడను. నా స్వరూపశక్తియే శ్రీరాధ. మేమిర్వురము కేవలము భక్తుల ననుగ్రహించుటకే యీజలమయస్వరూపమును ధరించి నాము. సురేశ్వరులారా! మాదివ్యసందర్శన మెంతటివారికైన నత్యంత దుర్లభము. మనువులైనను, మహర్షులైనను, దేవతలైనను, దేవేశ్వరులైనను, మానవులైనను నాదివ్యమంత్రోపాసన మొనరించి నాయఖండదివ్యగుణనామ సంకీర్తనముచే బవిత్తులై పరమవైష్ణవులైన యనంతరమే నాపరంధామము జేరి మమ్ము సందర్శింపగలరు. కావున మీరు మాసచ్చిదానంద విగ్రహములను సందర్శింపదలచిన నఖండభక్తియోగమున బ్రయత్నించి సఫలీకృతులు గండు.

జగద్గురూ! బ్రహ్మదేవా! నీవు విధాతవు. వేదముల కంగభూతము, పరమమనోహరము నగువిశిష్టశాస్త్రమును అనగా తంత్రశాస్త్రమును నిర్మింప వలసినదిగా నీవు శంకరునితో జెప్పము. దానిలో సర్వాభీష్టఫలముల నిచ్చు నెన్నియో యపూర్వమంత్రము లుండవలెను, స్తోత్రములు, ధ్యానములు, పూజావిధులు, మంత్రములు, కవచములు మున్నగువానితో నాతంత్రశాస్త్రము సంపన్నము కావలెను. నామంత్రమును, కవచమును నిర్మించి నీవు వానిని బ్రయత్నపూర్వకముగ గుప్తముగ నుంచవలెను. వానిని నావిమఃఖుల కుపదేశింపరాదు. నాయనన్యభక్తి సమన్వితులైనవారే నామంత్రోపాసన కర్తులు. విశ్వాసము లేనిదే, యంతరంగములోభక్తి యంకురింపనిదే నామంత్ర జప మాఖండఫలములను బ్రసాదింపలేదు. అట్టి మహాశాస్త్రనిర్మాణ మొన రింతునని సదాశివుడు సుధృఢప్రతిజ్ఞ యొనరించిన మేము మీకు మాదివ్యదర్శన మొసంగగలము”.

శ్రీకృష్ణపరమాత్మ గావించిన యాదేశము నశరీరవాణివలన నాలకించి బ్రహ్మ యత్నంతప్రసన్నుడై శంకరునితో నావిషయమును బ్రస్తావించెను. తదనంతరము జ్ఞానులందు శ్రేష్ఠుడు, జ్ఞానమునకే యధిష్ఠాతయు నైన శంకరుడు పరమాత్ము నాదేశమును శిరసావహించిదివ్యగోలోకపరంధామమున శ్రీరాధాకృష్ణాంగసంభూతములై ప్రవహించు దివ్యజలములను హస్తముల నిడుకొని భగవంతుని యాజ్ఞ పరిపాలింతునని ప్రతిజ్ఞ యొనరించెను. తతః తతః సదాశివుడు జగదంబయొక్క దివ్యమంత్రములచే నోతపోత

మైన యుత్తమభక్తి సమన్విత మగుమహాతంత్రశాస్త్ర నిర్మాణ మొనరించెను. సకలవేదములసార మాశాస్త్రములో నంతర్గతమై యుండెను. పరమేశ్వరుడు ప్రవచించిన యామహామంత్రశాస్త్రమునందలి దివ్యనామములతో, మంత్రములతో, స్తోత్రములతో, గవచములతో భక్తిపరవశులై సకలదేవతలు మహర్షులు శ్రీరాధాకృష్ణుల ననేకవిధముల స్తుతించిరి. శంకరుడు శ్రీరాధాకృష్ణాంగసంభూత యైనగంగాదేవి మాహాత్మ్యము నిట్లు వర్ణించెను,

గంగాతోయ ముపస్పృశ్య మిథ్యా యది వదే జ్ఞనః ।

స యాతి కాలసూత్రం చ యావద్వై బ్రహ్మణో వయః ॥ (13)

గంగాజలములను హస్తములందు ధరించి యొనరించిన ప్రతిజ్ఞను బాలన మొనరింపనివారు బ్రహ్మాయుఃపర్యంతము కాలసూత్ర మనునరక మనుభవింప గలరు.

బ్రాహ్మణోత్తమా! గోలోకములో శ్రీరాధాకృష్ణుల దర్శనార్థమై యనన్యభక్తి సమన్వితులై పరితపించుచున్న సకలదేవతల సభామధ్యమున నకస్మాత్తుగ బరిపూర్ణ తముడు, పరబ్రహ్మమునగు శ్రీకృష్ణపరమాత్మ శ్రీరాధతో బ్రత్యక్ష మయ్యెను. వారిని దర్శించి యాసభాసదులందఱు నఖండబ్రహ్మనందభరితులై యనేక విధముల స్తుతించుచు గోలోకములో మహోత్సవ మొనరించిరి.

నారదా! గోప్యమగునీప్రసంగమును శ్రీహరి కనన్యభక్తుడవగు నీ కుపదేశించితిని. ఈ దేవరహస్యము బహుదుర్లభము. పరిపూర్ణ డైనశ్రీకృష్ణపరమాత్మయే శ్రీరాధాసహితముగ జలరూపమున ద్రవించి గంగయైనాడని తెలిసికొనుము. దివ్యగోలోకపరంధామమునుండి యనేకరూపముల ననంతవిశ్వములో బ్రవహించు గంగాదేవీరహస్యప్రాదుర్భావ చరిత మిదియే.

సా చై వం ద్రవరూపా యా గంగా గోలోకనమ్భవా ।

రాధాకృష్ణాజ్ఞసంభూతా భుక్తి ముక్తి ఫలప్రదా ॥

స్థానే స్థానే స్థాపితా సా కృష్ణేన పరమాత్మనా ।

కృష్ణస్వరూపా పరమా సర్వబ్రహ్మణ్ణ పూజితా ॥ (177-178)

నారదా! యిట్లు శ్రీరాధాకృష్ణులు ద్రవరూప మొందగా గంగ గోలోక మునం దుద్భవించెను. రాధాకృష్ణాంగసంభూత యైనయీసురసరిత్తు భుక్తిముక్తి ఫలప్రదాయిని. శ్రీకృష్ణుని వ్యవస్థానుసారముగ నీమె కనేకవిశ్వములలో బ్రవ హించు సౌభాగ్యము పొందించెను. శ్రీకృష్ణస్వరూపిణియై యత్యంతాదర ణీయ యైన గంగను సకలబ్రహ్మాండములందు గలదేహధారులు పూజింతురు.

ఇది శ్రీమదాంధ్ర బ్రహ్మవైవర్త మహాపురాణమందలి
ప్రకృతిఖండములోని గంగోపాఖ్యాన
మను పదియవ అధ్యాయము
సంపూర్ణము.

పదునొకండవ అధ్యాయము

గంగాదేవిరూపముచే మోహితు డగుశ్రీకృష్ణుని
శ్రీరాధాదేవి పరుషోక్తులాడుట.

నారదుడు పలికెను :

దేవా! కలియుగాంతమువఱకు బాపులను బవిత్రమొనరించుచు నవన్నిపై విరాజిల్లుగంగ మరల బరంధామమునకు దిరోగమింపగలదా? ఈవిషయము లను సవిస్తరముగ వర్ణింప బ్రార్థించుచున్నాను.

శ్రీనారాయణబుషి పలికెను :

నారదా! సరస్వతి లక్ష్మి, గంగ, వీరు మువ్వురు తమతమశాపకాలములు సమాప్త మగునంతవఱకే భూలోకములో బ్రవహించి తదనంతరము భారత వర్షమును వీడి వైకుంఠము జేరగలరు. గంగ, సరస్వతి, లక్ష్మి, తులసి వీరు నల్వరు శ్రీహరి ప్రియపత్నులుగా వేదములందు వర్ణింపబడిరి.

నారదుడు పలికెను :

మునీశ్వరా! శ్రీకృష్ణభగవానుని దివ్యాంగములనుండి యుద్భవించిన గంగాభవానియెట్లు బ్రహ్మకమండలమందు వసించెను? శంకరుని శిరమునెట్లలంకరించెను? నారాయణునకు బ్రీయపత్ని యెట్లయ్యెను? ఈవిషయముల నన్నింటినీ గృహతో నాకు వర్ణింపవలసినదిగ వేడుకొనుచున్నాను.

శ్రీనారాయణబుద్ధి పలికెను :

నారదా! పూర్వకాలములో శ్రీరాధాకృష్ణుల దివ్యాంగములనుండి ప్రాదుర్భవించిన గంగాభవాని వారిదివ్యాంశ యని, సాక్షాత్తు శ్రీరాధాకృష్ణుల స్వరూపమని గ్రహింపుము. గోలోకములో నావిర్భవించిన గంగాభవాని సకలపవిత్రద్రవములకు నధిష్ఠాత్రీదేవి, దివ్యలోకములనుండి ప్రాకృతజగములలో గేవలము పాపాత్ములై నజీవుల నుద్ధరించుటకు సరిద్రూపమున బ్రవహించెను. జలస్వరూపిణి యైనగంగాభవాని దివ్యసుందరవిగ్రహముచుఘరించెను. ఆమెరూప లావణ్యములు నిరుపమానములు. ఆమె నిత్యచూతనచూవనసంపన్నురాలు, దివ్యరత్నమచూభరణవిభూషితురాలు. శరత్కాలములో మధ్యాహ్నమున వికసించు నరవిందమువలె భాసించుముఖారవిందముతో నామె మనోహరిణిగ దర్శన మొసంగెను. ఆమె తప్తసువర్ణ దివ్యకాంతిప్రభలతో బ్రకాశింప దొడంగెను. ఆమె యంగకాంతి శరత్సూర్యమనాటి చంద్రునిమించి ప్రకాశింప దొడంగెను. ఆమె స్వరూపము శుద్ధసాత్వికము, నేత్రములు సువిశాలములు, కరుణాకటాక్షపరిపూర్ణములు; మాలతీపుష్పముల మాలలను ధరించి, లలాటమందు జందనసిందూరసమ్మిళిత కళ్యాణతిలకమునుదిద్దుకొని, పక్వచింబాధరముతో, దానిమ్మగింజలను దిరస్కరింపగలదంతపంక్తితోగూడి, యగ్నిశుద్ధ దివ్యాంబరములను ధరించి యత్యంత సౌందర్యవతిగ నామె శ్రీకృష్ణపరమాత్మ సమక్షమున బ్రత్యక్షమయ్యెను. ఆ సురసుందరి యచన్యభక్తి సమన్వితయై యత్యంత ప్రసన్నహృదయముతో, బ్రేమతో, శ్రీకృష్ణపరమాత్మ దివ్యసుందరవిగ్రహమునే వీక్షింప దొడంగెను. ఆసర్వేశ్వరేశ్వరుని యతౌకిక రూపమాధుర్యము గంగను నిశ్చేష్టురాలుగనొనరింప నామెదేహమంతయు నతౌకికప్రేమతో బులకింప దొడంగెను.

ఆసమయములోనే శ్రీరాధాదేవి గోపికాపరివేష్టితయై గంగాకృష్ణులు విరాజిల్లియున్నప్రదేశమున కేతెంచెను. ఆమెరాకను గాంచి యచట సమావిష్టులై యున్నపార్షదులు మొదలగువారందఱు గౌరవముగ లేచి నిలువబడి యనేకవందనముల నర్పించిరి. శ్రీకృష్ణదివ్యసౌందర్యామృతమును దననేత్రములతో బానమొనరించుచున్న గంగ రాధాదేవి యాగమనమువలన విచలితురాలై బాహ్యభావమునొంది వినీతభావముతో రాధకు నమస్కరించెను. ప్రేమపూరితనయనములతో శ్రీకృష్ణుని వీక్షించుచున్న గంగను గాంచి శ్రీరాధాదేవి కోపింపగ నామె భయము నందెను. శ్రీకృష్ణపరమాత్మ యామె కభయప్రదాన మొనరింపగ గంగ సుస్థిరచిత్తత నొంది రత్నసింహాసనము నధిష్ఠించి ప్రకాశించు శ్రీరాధాదేవి దివ్యసుందరవిగ్రహమును వీక్షించెను. శ్రీరాధారూపము చిన్మయము, పరమమనోహరము. ఆదేవి సందర్శన మత్యంత సుఖప్రదము. పరబ్రహ్మతేజముతో నామె శ్రీవిగ్రహము జాజ్వల్యమానముగ బ్రకాశించుచుండెను. ఆసనాతనమాతృదేవతయే సృష్ట్యాది నసంఖ్యాక బ్రహ్మలను రచించినది. ఆమె సదా ద్వాదశవర్ష సంయుక్త, నూతన యౌవనముచే యలరారు శ్రీవిగ్రహముగలది. అఖిల విశ్వములో నామెతో సమాను లై నరూపవతులుగాని, గుణవతులుగాని, మఱియెవ్వరును లేరు. ఆమె పరమశాంతస్వరూపిణి, అత్యంతసౌందర్యవతి, పరమసాధ్వీలతామ, ఆదిమధ్యాంతరహిత. ఈమెనే శుభయని, సుభద్రయని, శుభగయని భక్తులు కీర్తింతురు. ఈమె తనప్రాణేశ్వరునివలన నఖండ సౌభాగ్యముచే సంపన్నురాలై యుండును. అశాంకసౌందర్యముచే శోభించు నీమె సర్వస్త్రీలలో శ్రేష్ఠురాలు, శ్రీకృష్ణపరమాత్మ యర్థాంగసంభూత యైన యీమె తేజమందు, నవస్థయందు, బ్రకాశమందు శ్రీకృష్ణసమురాలు. విష్ణువు లక్ష్మీతోగూడి యీరాధాదేవినే యుపాసించెను. తనసముజ్జ్వలప్రభతో శ్రీరాధాదేవి శ్రీకృష్ణపరమాత్మ సభనే యాచ్ఛాదిత మొనరించెను.

గోపికాసఖు లొసంగిన సుగంధిలతాంబూలము నందుకొని రాధాదేవి రత్నసింహాసనము నలంకరించెను. అజ్ఞాతజని యైన యామె యఖిలజగములకు జనని యని గ్రహింపుము. ఆమె కీర్తిప్రతిష్ఠలు సకలవిశ్వములందు విస్తృతములై యున్నవి. ఆమె శ్రీకృష్ణుని ప్రాణములకే యధిష్ఠాత్రిదేవత, ఆయన బ్రాణములకంటే నధికప్రియురాలు.

నారదా! రాసేశ్వరి యగుశ్రీరాధయొక్క దివ్యసౌందర్యము నెంత వీక్షించినను గంగాదేవి మనస్సు తృప్తి నొందలేదు. ఆమె నిర్నిమేషనేత్రములతో నిరంతరము రాధాసౌందర్యసుధను బానమొనరింప నారంభించెను, మునీశ్వరా! పరమశాంతవిగ్రహ యైనశ్రీరాధ సస్మితముఖారవిందయై మధురవాణితో జగదీశ్వరు డైన శ్రీకృష్ణపరమాత్మ నుద్దేశించి యిట్లు పల్కెను.

శ్రీరాధాదేవి పలికెను :

ప్రాణేశ్వరా! మీసచ్చిదానందవిగ్రహమునే వీక్షించు నీకళ్యాణియెవ్వరు? ఈమె వాడిచూపులకు మీరే లక్ష్యము. ఈమె మిమ్ములనే పొందవలెనని ధృఢముగ గాంక్షించుచున్నది. నాథా! మీమనోహరరూప మీమె నచేతను రాలి నొనరించెను. ఈమె సర్వాంగములు పులకితములై నవి. దివ్యచేలాంచలముతో ముఖమును గప్పుకొని మిమ్ములనే మరల మరల వీక్షించుట యీమె స్వభావ మైనది. మీరుకూడ నీమెవై పే దృష్టిని సారించుచు మధురమధురముగ మందహాసముల నొనరించుచున్నారు. ఎందఱో సుందరీమణులు మీయందు బ్రగాఢప్రేమ కల్గి వర్తించిరి. స్త్రీజాతి స్వాభావికముగ గోమలము కాన నే నాసుందరీమణులను క్షమించెదను.

మీరు విరజా (రజోగుణరహిత) దేవిని మున్ను పీమించితిరి, కాని యేమి ప్రయోజనము? ఆమె తనదివ్యరూపమును దృఢించి యొకదివ్యనదిగా మాటిపోయెను. మీసత్కిర్తిస్వరూపిణి యైనయావిరజాదేవి యిప్పటికిని నదీరూపమున గోలోకములో బ్రవహించుచున్నది. ఆమె నుండియే సప్త సముద్రములు మీ కౌరసపుత్రులుగ నావిర్భవించినవి.

తదనంతరము శోభ మిమ్ము బ్రేమించి శరీరత్యాగ మొనరించి చంద్రలోకమున కరిగినది. ఆమె పరమ స్నిగ్ధతేజోమయి, కాగా మీ రామెను గొన్నిభాగములుగ విభజించితిరి. రత్నములు, సువర్ణము, పుష్పములు, మొగ్గలు, సుపక్వఫలములు, పచ్చనిపంటలు, మహాన్నత దివ్యహర్ష్యములు, స్త్రీలముఖకమలములు, క్షీరములు మొదలగు సమస్త శోభాయుక్త పదార్థములు మీవలన నాశోభాదేవినుండి వెలువడినవే. మీరు ప్రభను బ్రేమించుట కూడ నేను గమనించితిని. ఆమె యత్యంత తేజోరూపిణియై సూర్యలోకమును బ్రవేశించెను. ఆప్రభనే మీరు విభజించి వివిధప్రదేశములకు బయనింప

జేసితిరి. శ్రీకష్టా! మీనుండి దూరమైన ప్రభ యగ్ని, యక్ష, నరేశ్వర, దైవ, వైష్ణవ, నాగ, బ్రాహ్మణ, ముని, మహర్షులకు, యశస్విపురుషులకు, సాభాగ్యవతు లగుస్త్రీలు మొదలగువారికి బ్రాప్తించెను.

మీరు శాంతిని బ్రేమించుచుండుటను నేను గాంచలేదని భావింపకుడు. ఆగోపికకూడ శరీరత్యాగ మొనరించి మీయందే లీన మయ్యెను. ఆమె దివ్య శరీరమే యుత్తమగుణరూపములుగ బరిణమించెను. ఆగుణములను విభజించి మీరే సకలవిశ్వములకు బ్రసాదించితిరి. ఆదివ్యగుణముల యధికాంశను నాకు, గొంత యీబృందావన నికుంజములకు, గొంత సద్భక్తులకు, మఱికొంత బ్రాహ్మణులకు, గొంత శుద్ధసత్త్వస్వరూపిణి యైనశ్రీమహాలక్ష్మికి, గొంత నాదివ్యగుణనామ సంకీర్తన మొనరించు నుపాసకులకు, గొంత పరమవైష్ణవులకు, శేషించినది తపస్సులకు, ధర్మమునకు, ధర్మాత్ములైనపురుషులకు బ్రసాదించితిరి.

ఓమానినీచిత్తచోరా! ఇంతటితో నాగితిరా! ఓమాదేవినిగూడ మీ రభిమానించుట నా కవగతమే. మీయం దపూర్వానురాగము కల్గినయామె తనదివ్యదేహమును జాలించి యసంఖ్యాకవిశ్వగోళములందు గలపృథ్వులలో బ్రవేశించెను. ఓమాదేవి దివ్యశరీరమును మీరు దివ్యఓమాగుణముగ రూపొందించి యాగుణమును విభజించి విష్ణువునకు, వైష్ణవులకు, ధర్మమునకు, దాపసులకు, దేవతలకు, విద్వాంసులకు బ్రసాదించితిరి. నాథా! మీయంత రంగము నాకు దెలియదా? జగదానందకారకా! నీ వనన్యప్రేమగుణసంయుక్తుడవు. అనన్యభక్తులను నాకంటేమిన్నగ బ్రేమించుటయే మీ సహజగుణమని నా కవగతమే.

శ్రీనారాయణఋషి పలికెను :

నారదా! చిఱుకోపముతో రాధ తనప్రాణేశ్వరుని మందలించి గంగ వైపు దృష్టిని సారించెను. గంగ శ్రీరాధాంతరంగమును దెలిసికొని యామె తనను శపించునని యోగబలముచే గ్రహించి తనదివ్యరూపమును వీడి జలము లందు బ్రవేశించెను. సిద్ధయోగిని యైనరాధ తనయంజలితో సమస్త జలరూపమును బాసమొనరించుట కుద్యుక్తురాలు కాగా గంగాదేవి యామె యభిప్రాయమును గ్రహించి శ్రీకృష్ణుని చరణారవిందములనే యాశ్రయించి యదృ

శ్యూరా లయ్యెను. రాధాదేవి గంగకొఱకై సకలబ్రహ్మాండములను గాలింపగా నెక్కడను గంగ జాడ తెలియలేదు. విశ్వములందు హఠాత్తుగ జలము లంతర్ధానము కాగా సకలప్రాణకోటి పిపాసకు గుఱియై ఊభింప దొడంగె. ఆనమయమున బ్రహ్మ, విష్ణువు, శంకరుడు, అనంతుడు, ధర్మము, మహర్షులు, దేవతలు, సిద్ధులు, సాద్వులు మొదలగువా రందఱు జలాభావమువలన వ్యాకులత నొంది పరమాత్మానుగ్రహము కొఱకై గోలోకమున కరుదెంచిరి. సర్వులు వినీతభావులై యనన్యభక్తియుతులై శ్రీకృష్ణున కనేక ప్రణామము లర్పించి యాయనను వీక్షించిరి. శ్రీకృష్ణపరమాత్మ సర్వపూజ్యుడు, సకలారాధ్యుడు, ఆశ్రతుల ననుగ్రహించుటయే యాయనస్వాభావికగుణము. శ్రీకృష్ణపరమాత్మ సంపూర్ణ గోపికాప్రియుడని, ('గో' అనగా ఇంది)యములు 'పి' అనగా సకలేంద్రియములచే భగవంతుని ధ్యానించుట, ఆరాధించుట, కీర్తించుట. శ్రీకృష్ణపరమాత్మానన్యభక్తు లందఱు గోపికలే) నిరీహుడని, నిరంజనుడని, నిర్లిప్తుడని, నిరాశ్రయుడని, నిర్గుణుడని, నిర్వికారుడని సదా పరమయోగులు స్తుతింతురు. తన యనన్యభక్తుల ననుగ్రహించుటకొఱకే యీ పరబ్రహ్మ మైనసచ్చిదానందవిగ్రహుడు సాకారుడై సాక్షాత్కరించెను. శ్రీకృష్ణపరమాత్మయే సత్యస్వరూపుడు, సత్యేశ్వరుడు, సకలసాక్షి, సనాతనుడు, పురుషోత్తముడు. ఈయనను మించిన సకలజగచ్ఛాసకుడు మఱియొకడు లేడు. సమస్త దేవగణములు భక్తి భావముతో బులకితగాతులై, యశ్రుపూర్ణ లోచనులై, నతశిరస్కులై, ముకుళితహస్తులై యాదేవాదిదేవు ననేక విధముల స్తుతింపదొడంగిరి.

ఆసర్వేశ్వరేశ్వరుని శ్రీవిగ్రహ మఖండజ్యోతి ర్మయము, సర్వకారణకారణము. ఆసచ్చిదానందవిగ్రహు డమూల్యరత్న ఖచిత చిత్రసింహాసనాసీనుడై సకలదేవతలకు దివ్యదర్శన మొసంగెను. అసంఖ్యాకులై నగోపకుమారులు శ్వేతవింజామరలతో విసరుచుండగ బరమాత్మ గోపిక లొనరించు నృత్యములను, వా రాలాపించు గీతములను ముదముతో వీక్షించుచుండెను. కోటానుకోట్లు గోపగోపికలు పరివేష్టించియుండగ శ్రీకృష్ణుడు చందనచర్చితుడై, రత్నభూషణభూషితుడై, పీతాంబరధారియై, కింకరవయస్కుడై, నీలనీరదవర్ణముతో బ్రకాశించుచు ద్వాదశవర్షీయబాల రూపధారియై బ్రహ్మాదులకు దర్శనమొసంగెను. ఆయన శ్రీవిగ్రహము కోటాను

కోట్ల చంద్రులప్రభను కోటికన్దర్పసౌందర్యమును తిరస్కరించుచుండెను. ఆయన ముఖచంద్రసౌందర్యసుధను గోపకాంతలు సదా తమలోచన చకోరములతో బానమొనరించుచుందురు. శ్రీకృష్ణపరమాత్మ రాధాప్రదత్త సుగంధిలతాంబూలమును జర్వణ మొనరించుచు సకల సురలకు దివ్యదర్శన మొసంగెను.

పరిపూర్ణతము డైనయాప్రభువును మనువులు, సకలదేవతలు, మహర్షులు, సిద్ధులు మొదలగువారందఱు పరమవిస్మయచకితులై దర్శించిరి. బ్రహ్మాండములో జన్మయలోకములు, బ్రాహ్మతలోకములు నన్నియుశ్రీకృష్ణమయముగ వారికగుపించెను. అందఱు ద్విభుజులై, మురళీహస్తులై, శ్రీకృష్ణనివలె శ్యామలవర్ణులై, దివ్యాంబరధారులై, వైజయంతీమాలావిభూషితులై, మయూరపింఛచూడులై, వక్షస్థలమందు గౌస్తుభమును ధరించి సకలదేవతలకు గోచరించిరి. గోలోకమంతయు శ్రీకృష్ణుడుగనే దేవతలకు గోచరించెను. అట్లగుటచే నెవరు బార్షదులో, యెవరు స్వామియో తుదకు విధాతయైనను గ్రహింపలేకపోయెను.

శ్రీకృష్ణు డొకక్షణము సాకారుడై, మఱియొకక్షణము నిరాకారజ్యోతి స్వరూపుడై ప్రకాశించెను. రాధయే శ్రీకృష్ణుడుగ, శ్రీకృష్ణుడే రాధగ, సకలచరాచరములు శ్రీరాధాకృష్ణులుగ బ్రహ్మాదిదేవతలకు గోచరించెను. బ్రహ్మకు సహిత మీశ్రీకృష్ణరహస్య మంతుదొరకినది కాదు. అపుడు బ్రహ్మ యంతర్ముఖుడై తనహృదయకమలమందు విరాజిల్లుచున్న పరబ్రహ్మమైన శ్రీకృష్ణపరమాత్మ నేకాగ్రతతో ధ్యానించెను. జ్ఞానచక్షువుద్వారమున బ్రహ్మ శ్రీకృష్ణుని దర్శింప గల్గెను. తదనంతరము కృపాసాగరు డైన శ్రీకృష్ణుడు తనమాయాలీలలను జాలించి, వారియెదుట సాక్షాత్కరించి, వారి యంతరంగములను గ్రహించి యిట్లు పల్కెను.

శ్రీకృష్ణభగవానుడు పలికెను :

సమస్తదేవతలారా! నేను మీ యభీష్టమును గ్రహించితిని. గంగా దేవికొఱకై మీరు నన్ను బ్రార్థించుచున్నారు. రాధాదేవి గంగను బాన మొనరింపవలెనని తలంపగా గంగ నాదివ్యచరణముల నాశ్రయించినది. మీ

కోర్కెలను మన్నించి నేను మీకు గంగను మరల బ్రసాదింపగలను. కాని మీరు గంగ భయము తొలగుటకొఱకై శ్రీరాధాదేవి నారాధింపుడు.

శ్రీనారాయణముషి పలికెను:

నారదా! శ్రీకృష్ణుని యాదేశానుసారముగ గమలోద్భవు డైనబ్రహ్మ ప్రసన్నచితుడై సర్వారాధ్యయైన, శ్రీకృష్ణపూజితయైన శ్రీరాధామాతను స్తుతింపదొడంగెను. “దేవీ! గంగాభవాని నీదివ్యాంగములనుండి యుత్పన్నమైనది. శంకరుని సంగీతమాధుర్యముచే నీవు ముగ్ధవై ద్రవించి దివ్యగంగగా నవతరించితివి. అందువలన నీయంశసంభూతయైన యీగంగాదేవి నీ కత్యంత ప్రీతిపాత్రురాలు. ఆమె నీదివ్యమంత్రములను జపించి ని న్నారాధింపగలదు. నీ యఖండారాధన ఫలస్వరూపమున నామె విష్ణుదేవునే పతిగా బొందగలదు.

తదనంతర మామె తనయంశచే నవనిపై బ్రవహించి శ్రీమహావిష్ణు నంశసంభూతు డైనసముద్రుని బతిగా బొందగలదు. దేవేశ్వరీ! నీవు లోక కళ్యాణార్థమై గంగపై గోపము వీడవలసినదిగా బ్రార్థించుచున్నాను”.

నారదా! బ్రహ్మాదిదేవతలయొక్క ప్రార్థనలను మన్నించి రాధ శాంతింపగా, గంగాదేవి శ్రీకృష్ణుని చరణ నఖాగ్రమునుండి బయల్పెడలి ప్రవహించెను. ఆజలములనుండి దివ్యరూపముతో నావిర్భవించి గంగ మరల సకల దేవతలకు దర్శనమొసంగెను. బ్రహ్మదేవుడు గంగాజలములను దన కమండలువునందు గ్రహించి యామెను గౌరవించెను. మహాదేవుడు తన జటాజూటములో గంగాదేవికి స్థానము నొసంగి గౌరవించెను. తదనంతరము విధాత గంగాదేవికి రాధామంత్రస్తోత్ర కవచాదులను, బూజావిధానము నుపదేశించి జగజ్జనని నారాధింపవలసినదిగ నాదేశించెను. నారదా! ఈ సమస్తోపాసనాది క్రమము సామవేదమందు వర్ణితము. బ్రహ్మాదేశానుసారముగ గంగాదేవి రాధ నారాధించి శ్రీరాధాకృష్ణుల యనుజ్ఞ గైకొని వైకుంఠమునకు వెడలిపోయెను.

మునీశ్వరా! లక్ష్మీ, సరస్వతి, గంగ, విశ్వపావని యగుతులసి యీ నల్వరు నారాయణునకు ప్రీయపత్ను లైరి. శ్రీకృష్ణపరమాత్మ విధాతతో నిట్లు పలెకెను. “బ్రహ్మదేవా! నీవు గంగాజలములను బొంది యిక సుఖం

పుము. బ్రహ్మవిష్ణుమహేశ్వరులారా! కాలగతిని వర్ణించెద నవధరింపుడు. మీ రందఱు నీసమయములో గోలోకమునం దుపస్థితులై యున్నారు, కావున నింకను సజీవులుగ నున్నారు, ఎందువలనననగా గోలోకములో గాలచక్రము పరిభ్రమింపదు. ఈసమయమున మహాకల్పపరిసమాప్తి యైనందువలన బ్రహ్మాండములో బ్రళయము సంభవించెను. సకలజీవులు నాయందే విలీనులైరి. కావున విధాతా! మరల నీవు సృష్టిని చేయుము. మీ రందఱు నిక మీమీ లోకములకు బోవచ్చును.” ఆనియాదేశించి శ్రీకృష్ణు డంతర్ధాన మందెను.

నారదమునీంద్రా! భగవంతుని యాజ్ఞానుసారము బ్రహ్మాదిదేవత లందఱు తమతమ లోకముల కరిగి సృష్టికార్యమందు నిమగ్నులైరి. ఏయే లోకములలో బ్రపహింపవలసినదిగ బరమాత్మ గంగ నాదేశించెనో యామె యాలోకములకు బ్రస్తానమొనరించెను.

నిర్గతా విష్ణుపాదాబ్జాత్మేన విష్ణుపదీ స్మృతా ॥ [142]

శ్రీహరి చరణారవిందములనుండి ప్రాదుర్భవించుటచే గంగను భక్తులు విష్ణుపది యని కీర్తించిరి.

నారదా! యిట్లు నేను పవిత్రము, ఉత్తమము నగుగంగాదేవ్యుపాఖ్యా నమును వర్ణించితిని. దీని శ్రవణము వలన సుఖము, మోక్షము లభించును.

ఇది శ్రీమదాంధ్ర బ్రహ్మవైవర్త మహాపురాణమందలి
ప్రకృతిఖండములోని గంగోపాఖ్యాన .

మను పదునొకండవ

అధ్యాయము

సంపూర్ణము.

పండ్రెండవ అధ్యాయము

గంగను విష్ణువు గాంధర్వవిధితో వివాహమాడుట.

నారదుడు పలికెను :

స్వామి! లక్ష్మీ, సరస్వతి, గంగ, తులసి ఈనల్వరు నారాయణుని ప్రయార్థాంగులని ప్రవచించియున్నారు. గంగాదేవి వైకుంఠగమనమును మీముఖారవిందమునుండి శ్రవణమొనరించితిని. కాని గంగాదేవి విష్ణు పత్ని యెట్లు కాగల్గెనో ఆ ప్రసంగమును నాకు సవిస్తరముగ వర్ణింప బ్రార్థించుచున్నాను.

శ్రీనారాయణముషి పలికెను :

నారదా! గంగాదేవి వైకుంఠగమన మొనరించిన యనంతరము బ్రహ్మ కూడ సృష్టి నారంభించు ననుజ్ఞ కొఱకై వైకుంఠమునకు వేంచేసి జగత్ప్రభు వైన శ్రీహరికి బ్రణామము లర్పించి యిట్లు పలికెను. “జగన్నాథా! శ్రీరాధాకృష్ణుల దివ్యాంగసంభూతయు, దివ్యద్రవరూపిణియు నగుగంగ సుందరదేవీరూపమును ధరించినది. దివ్యయావనసంపన్న యైన కారణమున నామె శ్రీవిగ్రహము పరమమనోహరము. గంగాదేవి పరిశుద్ధురాలు, సత్త్వ స్వరూపిణి, సాధ్వీలలామ, పరమశాంతస్వరూపిణి, క్రోధాహంకారరహిత. ఆమె శ్రీరాధాకృష్ణులనుండి సంభవించి పరమసుందరరూపవతియై శ్రీకృష్ణుని బ్రేమించి రాధాదేవియై గ్రహమునకు గుఱియై కృష్ణచరణారవిందముల నాశ్రయించెను. సకలలోకములు స్వాదుజలరహితములు కాగా మేమందఱము గంగావతరణార్థమై శ్రీకృష్ణభగవాను నాశ్రయించి తదాదేశానుసారము రాధను బ్రార్థించి యారాధించితిమి. మాప్రార్థనల నాలకించి శ్రీరాధ ప్రసన్నురాలగుటచే మరల గంగాభవాని భగవంతుని పాదాంగుష్ఠసఖాగ్రమునుండి సరిద్రూపమున బ్రాదుర్భవించెను. దేవా! మీరు దయతో గంగాభవానిని గాంధర్వవిధితే నర్థాంగిగ స్వీకరింపుడని ప్రార్థించుచున్నాను. దేవదేవే శ్వరా! నీవు పురుషోత్తముడవు, గంగాభవాని స్త్రీరత్నము. నీవు ప్రకృతికే యతీతుడవు, భక్తానుగ్రహవిగ్రహుడవు, సచ్చిదానందమూర్తివి.

పరిపూర్ణుడై నశ్రీకృష్ణపరమాత్మ రెండురూపముల విభక్తుడు కాగా వామ పార్శ్వము శ్రీహరి యయ్యెను, దక్షిణపార్శ్వము ద్విభుజుడగు శ్రీకృష్ణుడుగ శేషించెను. అట్లే యాదేవాదిదేవుని వామభాగమునుండి ప్రాదుర్భవించిన శ్రీరాధ రెండురూపములను చాలెను. ఆమెవామభాగము శ్రీమహాలక్ష్మి కాగా, దక్షిణభాగము కేవలము రాధగా శేషించెను. గంగాభవాని కూడ శ్రీరాధకృష్ణుల దివ్యాంగములనుండి సంభవించిన పవిత్రమూర్తియే. కావున గంగాభవాని మిమ్ములనే తన ప్రాణనాథునిగ వరింపవలెనని ప్రగాఢాకాంక్ష కల్గియున్నది.

త్రీపుంసౌ వై తదైక్లాం యథా ప్రకృతిపూరుషౌ ॥

ప్రకృతిపురుషులవలె త్రీపురుషు లిర్వురు నేకాంగులే యని మీకు దెలియనిది కాదు.

కావున దేవా! తత్త్వేణమే యీపవిత్రగంగాభవానిని మీ రర్థాంగిగా స్వీకరించి మమ్ముల నానందింప జేయుడు”.

మునీశ్వరా! బ్రహ్మపార్థివలను మన్నించి శ్రీహరి గాంధర్వ విధిని గంగాదేవిని బరిణయమాడెను. గంగావిష్ణుల కల్యాణము సకలలోకములకు గళ్యాణప్రదము. తదనంతరము గంగ యవనిపై బ్రవహించి శాపకాలము సమాప్తముకాగా వైకుంఠము చేరగలదు. తదుపరి తులసీదేవికూడ శ్రీమన్నారాయణుని ప్రియపత్ని కాగలదు. అందువలన శ్రీహరికి దులసీదేవితోగూడ నల్వరుపత్నులని గ్రహింపుము.

ఇది శ్రీమదాంధ్రబ్రహ్మవై వర్తమహాపురాణమందలి

ప్రకృతిఖండములోని గంగోపాఖ్యాన

మను బండ్రెండవ అధ్యాయము

సంపూర్ణము.

పదమూడవ అధ్యాయము

తులసీదేవుపాఖ్యానములో వృషధ్వజరాజ చరిత వర్ణనము

నారదుడు పలికెను :

మాన్యా! తులసీదేవికి శ్రీహరిపత్ని యగుసౌభాగ్య మెట్లు లభించెను? ఆమె యావిర్భవించిన పవిత్రదేశ మేది? ఆమె పూర్వజన్మమం దెవరు? ఆమె యేవంశమున నవతరించి జగమును బవిత్రమొనరించెను? ధన్యాతిధన్యులైనయామె తలిదండ్రులెవరు? జగత్పతి యైన శ్రీహరినే పతిగా బొందుట కామె యే యే తపముల నాచరించెను? దివ్యసౌందర్యవతి యైనయామెకు వృక్షరూప మెట్లు ప్రాప్తించెను? అట్టి శ్రీహరి యనన్యభక్తురా లసురుని బరిణయమాడుటకు గలకారణమేమి? సంపూర్ణముగ నీసంశయములను దూరమొనరింప బ్రార్థించుచున్నాను.

శ్రీనారాయణముషి పలికెను :

నారదా! నీ వడిగిన ప్రశ్న లత్యంతపుణ్యప్రదములు. సకల జగత్పావని యగుతులసీ పుణ్యాఖ్యానశ్రవణము భవసాగరమును దరించుటకు సులభసాధనము. పూర్వకాలమందు దక్షసావర్ణి యనుమనువు జగత్తును బాలించెను. ఆయన శ్రీహరి యంశసంభూతుడు, పరమపవిత్రుడు, యశస్వి, యపారకీర్తి సమన్వితుడు, శ్రీహరిచరణారవిం దానన్యభక్తి సమన్వితుడు, భాగవతోత్తముడు. ఈయన పుత్రుడే బ్రహ్మసావర్ణి. బ్రహ్మసావర్ణి యంతఃకరణము పరమస్వచ్ఛము. పరమధార్మికుడైన యీయనకూడ బరమవైష్ణవుడే. బ్రహ్మసావర్ణి కుమారుడే ధర్మసావర్ణి. ఈయన యింద్రియములను జయించిన మహాత్ముడు. ధర్మసావర్ణి కి జితేంద్రియుడు, శ్రీకృష్ణభక్తుడు నగుదుద్రసావర్ణి పుత్రరూపమున నుద్భవించెను. దుద్రసావర్ణి కుమారుడే దేవసావర్ణి. దేవసావర్ణి కి విష్ణుదేవానన్యోపాసకు డైనయింద్రసావర్ణి పుత్రుడయ్యెను. పరమవైష్ణవు డైనయింద్రసావర్ణి కి వృషధ్వజు డనుకుమారుడు కలెను. ఆపరంపరలో జన్మించినను వృషధ్వజుడు శంకరునకు బరమభక్తుడయ్యెను. భక్తానుగ్రహకారకు డైనసదాశివు డీభక్తునిగృహమున బుత్రు

వాత్సల్యముతో గొలుపుదీరియుండెను. శివ కేశవులకు భేదములేదని తెలియని యజ్ఞాని యైనవృషధ్వజుడు తనచిత్తములో విష్ణు ద్వేషమున కాశ్రయ మొసంగెను. అన్యదేవతలం దాయనకు శ్రద్ధాగౌరవములు లేశమాత్రమైనను లేవు. అభిమానయుక్తుడై యీత డహంకారమునకు వశుడై భాద్రపదమాసమందు శ్రీమహాలక్ష్మీ పూజలకు సహితము విఘ్నము లొనరించెను. మాఘమాసములో శుక్లపంచమీ దినమున సమస్తదేవతలు సరస్వతీదేవి నుపాసించురు. కాని యీనరనాథుడు సరస్వతీదేవి యారాధనయందుగూడ సమ్మిళుతుడు కాలేడు. యజ్ఞయాగాదులను భగ్నమొనరించుట, శ్రీమహావిష్ణువును నిందించుట యీనరేశ్వరుని స్వభావములు. వృషధ్వజుడు కేవలము శివరూపమునే యారాధించి అన్యదేవతల నవమానించెను. జగత్సాక్షి యైనసూర్యభగవానుడు వృషధ్వజుని యీదురహంకారమును సహింపలేక కుపితుడై యైశ్వర్య విహీనుడవు కమ్మని శపించెను. భక్తుడు సంకటమం దుండుట గాంచి యాశుతోశుడై నశంకరుడు త్రిశూలధారియై సూర్యుని దండింప దాడి వెడలెను. సూర్యుడు తనతండ్రి యైనకశ్యపప్రజాపతి నాశ్రయించెను, సూర్యసహితుడై కశ్యపప్రజాపతి బ్రహ్మను శరణువేడగ బ్రహ్మ వీరి నిర్వురను దోడ్కొని వైకుంఠమున కేగి శ్రీహరి నాశ్రయించెను. ప్రళయకాలరుద్రుడైనసదాశివుని యాగ్రహమునకు గురియైనవారలకు శ్రీహరి యభయమొసంగి యిట్లు పలెను.

శ్రీహరి పలికెను :

బ్రహ్మాదులారా! భయమును వీడుడు. నన్ను శరణువేడిన మీ కిక భయము లేదు.

స్మరన్తి యే యత్ర యత్ర మాం విపత్తౌ భయాన్వితాః ।

తాం స్తత్ర గత్వా రక్షామి చక్రహస్త స్త్వరాన్వితః ॥ (21)

విపత్తులందు భయభీతులైనవా రెవ్వరైనను, నెక్కడైనను నన్ను మనసార రక్షింపుమని స్మరించిన నేను సుదర్శనచక్రధారిని సాక్షాత్కరించి వారలను రక్షింపగలను.

పాతాళహం జగతాం దేవాః కర్తాఽహం నతతం నదా ।

సృష్టా చ బ్రహ్మరూపేణ సంహర్తా శివరూపతః ॥ (22)

దేవతలారా! నేను నిఖిలజగములకు గర్తను, బోధకుడను. నేనే బ్రహ్మ
రూపమున జగమును సృష్టించెదను, విష్ణురూపమున రక్షించెదను, హరుని
రూపమున సంహరించెదను.

శివోఽహం త్వమహం చాపి సూర్యోఽహం త్రిగుణాత్మః ।

విధాయ నానారూపం చ కుర్యాం సృష్ట్యాదికాః క్రియాః ॥ (23)

నేనే శివుడను, మీరును నా రూపములే. త్రిగుణాత్మకు డై నసూర్యు
డను నేనే. నేనే నానారూపములను ధరించి సృష్ట్యాదికార్యములను గ్రియా
రూపమున నిర్వర్తించుచున్నాను.

దేవతలారా! మీకు గళ్యాణ మగుగాక. శివునివలన సంభవించిన భయ
మును వీడుడు. శంకరుడు సత్పురుషులందు శ్రేష్ఠుడు. భక్తులకు నాత్మ,
భక్తవత్సలుడు, భక్తాధీనుడు. బ్రహ్మదేవా! సదాశివుడు, సుదర్శనము నాకు
బ్రాణాధికమూర్తులు. బ్రహ్మాండములందు శివుని మించిన తేజస్వి మఱి
యొకడు లేడు. ఆయన తనసంకల్పమాత్రముననే కోటానుకోట్ల సూర్యులను,
బ్రహ్మలను సృష్టింపగలడు, ఆయన కసాధ్యమనునది యేదియు లేదు.

బాహ్యాజ్ఞానం త న్న కించి ద్ధ్యాయతో మాం దివానిశమ్ ।

మన్నామ మద్గుణం భక్త్యా పంచవక్త్రేణ గీయతే ॥

శివుడు బాహ్యాజ్ఞానము వీడి యంతర్ముఖుడై సదా నన్నే ధ్యానించు
చుండును. ఆయన తన పంచముఖములతో నాదివ్యగుణనామసంకీర్తనము
లను సదా గానమొనరించుచుండును.

అహ మేవం చింతయామి తత్కల్యాణం దివానిశమ్ ।

యే యథా మాం పపద్యంతే తాం స్తథైవ భజా మ్యహమ్ ॥

ఎవరుసదానాధ్యానమందు, సంలగ్నులై నాదివ్యగుణనామసంకీర్తనము
లందు లీనులై యుందురో, నే నహర్నిశము వారి కళ్యాణములనే చింతింతును.
ఎవ శ్రేయోప్రకారముగ నన్ను ధ్యానించి యుపాసెందురో, నే నాయాప్రకారము
నే నే వారిని భజింతును.

శివస్వరూపోగ భవాన్ శివాధిష్ఠాత్మదేవతా ।

శివో భవతి యస్మాచ్చ శివం తేన విదుర్బుధాః ॥

భగవానుడు శివస్వరూపుడు, అధిష్ఠాతృదేవత శివ (శక్తి). అందు వలన ఆయన శివు డగుచున్నాడు, దానిచే బండితు లాయనను శివునిగా దెలిసికొనుచున్నారు.

ఆసమయమున శూలపాణియు, త్రినేత్రుడు నై నశివుడు వృషభవాహ హనారూఢుడై వైకుంఠము జేరెను, శ్రీహరిని దర్శింపగనే యాయన వృషభ వాహనమును డిగ్గి యనన్యభక్తిసమన్వితుడై శాంతస్వరూపుడు, పరాత్పరుడు, లక్ష్మీకాంతుడు నై నశ్రీమన్నారాయణునకు బ్రణమిల్లెను. రత్నసింహాసనా రూఢుడు, రత్నాలంకారభూషితుడు, కిరీటమకరకుండలధారియు, చతుర్భుజుడు, శంఖచక్రగదాపద్మధారియు, వనమాలాలంకృతుడు, నవీననీరదశ్యాముడు, చతు ర్భుజపార్షదులచే సేవితుడు, చందనచర్చితసర్వాంగుడు, పీతాంబరధారియు, లక్ష్మీప్రదత్త తాంబూలమును భుజించువాడు, విద్యాధరస్త్రీలనృత్యగానములను సంతోషముతో శ్రవణము చేయుచున్నవాడు, భక్తానుగ్రహవిగ్రహుడు, ఈశ్వ రుడు, పరమాత్మయు నగుశ్రీహరికి హరుడు ముకుళితహస్తుడై, భక్తి నమ్రాత్మ కంధరుడై ప్రణామము లర్పించెను. బ్రహ్మ, కశ్యపప్రజాపతి, సూర్యుడు మొదలగువారందఱు శంకరునకు వినీతులై ప్రణమిల్లి యాయన ననేకవిధముల స్తుతించిరి. సూర్యునిపై నీ వలుగుటకు గారణ మేమని శ్రీహరి ప్రశ్నింపగ మహాదేవు డిట్లు ప్రత్యుత్తరమొసంగెను. “దేవాదిదేవా! సర్వజ్ఞుడ వై న నీకు సర్వము విదితమే. వృషధ్వజమహారాజు నాప్రాణాధికప్రియు డైన పరమ భక్తుడు. నాభక్తుని శపించిన సూర్యుని దండింపవలెనని ప్రయత్నించితిని. కాని సూర్యుడు నిన్ను శరణుజొచ్చి నిర్భయత నొందినాడు. నీపాదపంకజముల నాశ్రయించినవారి కెంతటి వారైన నెగ్గుచేయగలరా? దేవా! నీకృపకు బాత్రు లైనవారు జన్మజరావ్యాధిమృత్యువులను సహితముజయింపగలరు. పరాత్పరా! నీదివ్యనామస్మరణమాత్రముననే దేహధారియైన జీవుడు నిర్భయుడై, సమస్త మంగళములను బొందగలడు. కాని జగత్ప్రభూ! న న్నాశ్రయించిన నా భక్తుడగు వృషధ్వజుడు సూర్యశాపగ్రస్తుడై, శ్రీహీనుడై, యాలోచనా హీనుడై, విగతజీవుడైనాడు”.

శంకరుని వచనముల నాలకించి కాలాతీతు డైనశ్రీహరి యిట్లుపల్కెను. “శంకరా! దై వప్రేరణమువలన నిపు డిరువదియొక్క యుగములు గడచిపోయి నవి. కాని వైకుంఠములో నొకయగ్ధుఘటికనూత్రమే వ్యతీతమయ్యెను. ఎవరును

నిరోధింపలేని మహాబలవత్తుర మైనకాలము వృషధ్వజు నెన్నడో కబళించినది. ఆయన కుమారు డై నహంసధ్వజుడుకూడ గాలము వాత బడెను. వాని వంశ ములో శేషించిన కుశధ్వజుడు, ధర్మధ్వజు డను వారలు నాటిసూర్యునిశాపము వలన శ్రీహేనులై రాజ్యభ్రష్టులై దుఃఖించుచున్నారు. శ్రీమహాలక్ష్మీ యుపాసనయే వారలకు శరణ్యము. శ్రీమహాలక్ష్మీ నారాధించినచో వారికి నామె తన యంశచే గొమార్తెగా జన్మింపగలను. ఆమె యనుగ్రహమువలన వారు మరల శ్రీసంపన్నులై రాజాధిరాజులు కాగలరు. మహేశ్వరా! నీ భక్తు డై నవృషధ్వజు డిక లేడు. కావున నీవు చింతింపబనిలేదు.” అని పల్కిన శ్రీహరి దివ్యవచనముల నాలకించి బ్రహ్మాదిదేవతలు భగవంతుని యద్భుతలీలల కాశ్చర్యచకితులై తమతమ నిజధామముల కరిగిరి. సదాశివుడు తపమాచరించుటకు శివలోకమునకు వెడలెను.

ఇది శ్రీమదాంధ్ర బ్రహ్మవైవర్త మహాపురాణమందలి
ప్రకృతిఖండములోని నారదనారాయణసంవాదమున
తులస్యపాఖ్యానాంతర్గత ధర్మధ్వజోపాఖ్యాన
మను పదమూడవ అధ్యాయము
సంపూర్ణము.

పదునాల్గవ అధ్యాయము

వేదవతీసంభవ ప్రసంగమున శ్రీరామచరిత వర్ణనము,
సీతాద్రౌపదుల పూర్వజన్మ వృత్తాంతవివరణము.

శ్రీనారాయణఋషి పలికెను :

దేవర్షీ! నారదా! ధర్మధ్వజ కుశధ్వజులు, శ్రీమహాలక్ష్మీని
గుఱించి ఘోరతప మాచరించి యామెకృపకు బాత్రులై మరల శ్రీమంతులు,

పృథ్వీపతులు సంతానవంతులు నైరి. కుశధ్వజుని సహధర్మచారిణి యగు
మాలావతి లక్ష్మీవరప్రభావమున లక్ష్మీపూర్ణాంశ కల్గిన కొమార్తెను బడసెను.
ఆబాల యీభూమిపై నవతరించిన త్షణమునుండి దివ్యజ్ఞానసంపన్నయై
సూతికాగృహములోనే స్పష్టస్వరముతో వేదముల బఠించెను. ఆకుమారి
ప్రాదుర్భవించిన త్షణమండే లేచి నిలువబడెను. అందువలన బుధజను
లామెకు వేదవతి యని నామకరణము గావించిరి. జన్మించిన సమయముననే
యామె పరిశుద్ధాంతఃకరణయై శ్రీమన్నారాయణుని గుఱించి ఘోరతప
మాచరించుటకు వనముల కరిగెను. ఎవ రెంత వారించిన నామె సాంసారిక
బంధనముల దగుల్కొనక విరాగిణియై పురుషోత్తముని దివ్యచరణములనే
నిశ్చలభక్తితో నాశ్రయించెను. తపోమూర్తి యైనవేదవతి పుష్కరక్షేత్ర
ములో నొకమన్వంతరకాలము శ్రీహరిని గూర్చి ఘోరతప మాచరించెను.
ఎంతకాలము గతించినను దపశ్శక్తిచే నామె శరీరము దృఢముగ, యావన
సంపన్నమై, మనోహరముగ బ్రకాశింపదొడంగెను. మఱుజన్మమున శ్రీహరి
నీకు బ్రభువు కాగలడని యశరీరవాణి పలుకగా, నాపల్కులకు దృప్తినిందక
యామె గంధమాదనపర్వతముపై కేగి యచంచలమనముతో శ్రీహరియఖిండా
రాధనము కొనసాగించెను. ఒకదినమున బ్రహ్మవంశోద్భవు డైనరావణు
డాప్రదేశము వెంట బయనించుచు వేదవతియాశ్రమమున కేతెంచెను. అతిథి
ధర్మానుసారముగ వేదవతి కందమూలఫలములను, శీతలజలములను రావణున
కర్పించి వానిని సత్కరించెను. రావణుడు వేదవతి యొసంగిన యాతిధ్య
మును స్వీకరించి యామె యతిలోకసౌందర్యమునకు ముగ్ధుడై వేదవతిని
స్పృశించుట కుద్యుక్తుడయ్యెను. మహాతపస్విని యగువేదవతి తక్షణమే
రావణుని దురుద్దేశమును గ్రహించినదై తనయోగబలముచే వానిని నిశ్చేష్టు
నిగ నొనరించి 'సబాంధవముగ నాకారణముననే త్వరలో నశింపగల'వని
వానిని శపించెను.

రావణుడు కామాతురుడై వీక్షించి తన్ను మైలపటచినాడని తలంచి
యామె తనశరీరమును యోగాగ్నిచే భస్మ మొనరించెను.

తనదుష్కృత్యమువలన వేదవతి శరీరత్యాగ మొనరించుట గాంచి
రావణు డెంతయో చింతించుచు దనరాజధాని కరిగెను. ఆవేదవతియే మఱు
జన్మమున రాజన్వియగుజనకునకు యజ్ఞవాటికలో నయోనిజయైన కొమార్తెగ

లభించెను. ఆ సాధ్వీలలామయే శ్రీమహాలక్ష్మి యైనసీత. ఆమె కారణముననే సపుత్రమిత్రబాంధవముగ రావణుడు నశించెను. వేదవతి తనయఖండ తపః ప్రభావమువలన బరిపూర్ణ తముడు భగవంతుడు నగుశ్రీరామచంద్రునే ప్రాణేశ్వరునిగ బొందగల్గెను. కాన, రాముడు సాక్షాత్తు పరబ్రహ్మమని, సీతగా నవతరించిన వేదవతి మూర్తిభవించిన శ్రీమహాలక్ష్మి యని గ్రహింపుము. సీతగా నావిర్భవించిన యాదిలక్ష్మి శ్రీహరి యైనశ్రీరామచంద్రునితో ననేకదివ్యసుఖముల ననుభవించెను. రఘుకులాన్వయ రత్నదీపకుడు, సత్యసంధుడు నగు శ్రీరామభద్రుడు తండ్రియాజ్ఞను శిరసావహించి వనవాసమున కేగెను. వనవాససమయములో సముద్రతీరమున సీతాసహితుడై శ్రీరామచంద్రుడు విహరించుచుండగా నగ్నిదేవుడు బ్రాహ్మణరూపమును ధరించి శ్రీరాముని దర్శింపవచ్చి యాయనతో నిట్లు పల్కెను. “శ్రీరామచంద్రా! నాప్రార్థనలను మన్నింపుము. దేవా! సీతాపహరణ సమయ మాసన్నమైనది. కావున మాజనని యైనసీతాదేవిని నాసంరక్షణమం దుంచి ఛాయాస్వరూపిణి యైనసీతను మీరు గ్రహింపుడు. మరల నగ్నిపరీక్షాసమయమున మీసీత మీకు లభింప గలదు”.

అగ్నిదేవుని ప్రార్థనలను మన్నించి రామభద్రుడు సీతాసాధ్వీ నగ్ని సంరక్షణమం దుంచెను? అగ్నిదేవుడు శ్రీకృష్ణుని ప్రభావమున ఛాయను సీతగా సృష్టించి రామున కర్పించెను. శ్రీరాముడుయీసీతారహస్యమును లక్ష్మణునకుగూడ వెల్లడింపలేదు. తదనంతరము సీతాపహరణమున కుద్యుక్తుడై న రావణ ప్రేరణన ననుసరించి మారీచుడు మాయామృగరూపమును ధరించి ఛాయాసీతమనస్సు నాకర్షించెను. సీతాదేవి కోర్కెను దీర్చుటకై రామభద్రుడామాయామృగమును వెంబడించెను.

ఆమృగముపై నాయన బాణమును బ్రయోగింపగా ‘హా! లక్ష్మణా!’ యనుచు మారీచుడు మృగశరీరమును దృఢించి దివ్యరూపధారియై విమానము నధిరోహించి పార్షదులు తోడురాగా వైకుంఠపరంధామము జేరెను. నారదా! ఈమారీచుడు వైకుంఠ ద్వారపాలకు డైనవిజయుని కింకరుడు; జితు డనువాడు. ఇతడు సనకసనందనాదుల శాపవశమున రాక్షసుడై జన్మించి రామబాణముచే నిహతుడై శాపవిమోచనము పొంది జయవిజయులకంటె మున్నే వైకుంఠము జేరెను..

మారీచు డొనరించిన 'హా! లక్ష్మణా!' యనునాక్రందనము శాలకించి రాముడు కష్టముల పాలయ్యెనని ఛాయాసీత భ్రమించి యాయన రక్షణార్థమై లక్ష్మణుని బంపెను. ఆసమయముననే రావణుడు మాయోపాయముచే ఛాయా సీత నపహరించి లంకకు జేర్చెను. ఆశ్రమమున సీతను గానక శ్రీరామ లక్ష్మణులు చింతాకాంతులై దుఃఖించుచు నామెను వెదకుచు దక్షిణదిశగా బ్రయాణము సాగించిరి. గోదావరీ తీరములో జటాయువు ముఖమున సీతా సమాచారమును దెలిసికొని, వానరేశ్వరు డై నసుగ్రీవునితో మైత్రియొనరించి, సాగరమునకు సేతువును బంధించి, లంకనుజేరి, రఘుకులశ్రేష్ఠు డై నశ్రీరామ చంద్రుడు రావణుని సబాంధవముగ రణరంగములో సంహరించెను. తదనంత రము సీతాగ్నిపరీక్షాసమయమున నగ్నిదేవుడు నిజసీతను రామున కర్పించి, ఛాయాసీతను దాను గ్రహించెను. అపుడు ఛాయాసీత తన తక్షణ కర్తవ్య మును నిర్దేశింపుడని శ్రీరాముని, నగ్నిదేవుని బ్రార్థించెను. అపుడు శ్రీరామ చంద్రుడు ఛాయాసీత ని ట్లాదేశించెను. “దేవీ! నీవు పుణ్యప్రదమైనపుష్కర త్నేత్రమున కరిగి ఘోరతప మాచరింపుము. ఆయఖండ తపఃఫలప్రభావమున నీవు స్వర్గలక్ష్మీవి కాగలవు”.

శ్రీరాము నాజ్ఞానుసారముగ ఛాయాసీత పుష్కరత్నేత్రములో సుదీర్ఘ తప మాచరించి స్వర్గలక్ష్మీయై విరాజిల్లెను. ఆమెయే సమయానుసారముగ ద్రుపదుని యజ్ఞవేదికనుండి ద్రౌపదిగా బ్రాదుర్భవించి పంచపాండవులను బతులుగ బడయగల్గెను. ఇట్లాకళ్యాణి సత్యయుగములో గుశధ్వజుని కన్య వేదవతియై, త్రేతాయుగములో శ్రీరాముని సహాధర్మచారిణియై, తచ్ఛాప ద్వాపరయుగములో ద్రుపదకుమారి (ద్రౌపది) యైనది. అందువలననే యామెను 'త్రిహాయణి' యందురు.

నారదుడు పలికెను :

సర్వసందేహభంజనా! పరమమహర్షి వర్యా! ద్రౌపది కై దుగురు భర్త లెట్లు లభించిరి? నా యీశంకను నివారింపవలసిదిగ బ్రార్థించుచున్నాను.

శ్రీనారాయణబుద్ధి పలికెను :

నారదా! లంకానగరములో సీతాగ్నిపరీక్షానంతరము నిజమైన సీతను శ్రీరాముడు పొందెను. తదనంతరము ఛాయారూపిణి యైనసీత యగ్నిదేవు

నాదేశానుసారము శంకరు నుపాసించి పతిప్రాప్తికొఱకు “పతిం దేహి, పతిం దేహి” యనుచు శివు నైదుపర్యాయము లర్థించెను. ఆమె ప్రార్థనల నాల కించి త్రిలోచనుడు నీకు మఱుజన్మముననైదుగురు భర్తలు లభింపగలరని వరమును బ్రసాదించెను. ఫలస్వరూపముగ ప్రదేతాయుగమునాటి ఛాయాసీత ద్వాపరయుగములో ద్రౌపదియై పంచపాండవులను భర్తలుగ బొందెను. దేవేంద్రుడే పంచపాండవులరూపమున నవతరించెను. స్వర్గలక్ష్మీ యైన ద్రౌపది వారిని భర్తలుగా స్వీకరించెను.

శ్రీరామచంద్రుడు నిజసీత నగ్ని దేవునినుండి స్వీకరించిలంకారాజ్యమునకు విభీషణుని రాజుగ జేసి సీతాసహితుడై యయోధ్యకు జేరెను. అయోధ్య పవిత్రభారతవర్ష మందు విరాజిల్లు దివ్యనగరము.

ఏకాదశసహస్రాబ్దం కృత్వా రాజ్యం చ భారతే ।

జగమ సర్వై ర్లోకైశ్చ సార్థం వై కుణ్ఠమేవ చ ॥ (62)

“నారదా! పదునొకండువేల సంవత్సరములపర్యంతము శ్రీరామచంద్రుడు సమస్త భూమండలము నేకచ్ఛత్రాధిపత్యముతో, శాంతిసౌఖ్యసౌభాగ్యములతో బరిపాలించెను. తదనంతర మాయన త న్ననుసరించు ప్రజ లందఱతో వైకుంఠపరంధామము జేరెను”. అక్ష్మీయంశచే బ్రాదుర్భవించిన వేదవతి తుదకు అక్ష్మీదేవియందు విలీనమయ్యెను.

నారదా! ఈపవిత్రోపాఖ్యాన శ్రవణ మొనరించిన వారు నిశ్చయముగ సమస్త పాపములనుండి విముక్తులు కాగలరు. నీ కిపుడు ధర్మధ్వజరాజపుత్ర పవిత్రచరితమును వర్ణించెద నవధరింపుము.

ఇది శ్రీమదాంధ్ర బ్రహ్మవైవర్త మహాపురాణమందలి

ప్రకృతిఖండములోని నారదనారాయణసంవాదమున

తులస్యపాఖ్యానాంతర్గత వేదవతి

ప్రస్తావనమను పదునాల్గవ

అధ్యాయము

సంపూర్ణము.

పదునైదవ అధ్యాయము

ధర్మధ్వజవిభార్యకు దులసి జన్మించుట; ఆమెకు
విష్ణువుతో సాంగత్యముకలుగు ననిబ్రహ్మ వరము
నిచ్చుట; బ్రహ్మదేవు డామెకు శ్రీరాధా
షోడశాక్షరమంత్రమును, స్తోత్రకవచముల
నుపదేశించుట.

శ్రీనారాయణము పి పలికెను:

నారదా! ధర్మధ్వజుని బ్రయపత్నినామధేయమే మాధవి. ఆదంప
తులు బహుకాలము సాంసారికసుఖముల ననుభవించిరి. కాని వారికి సంతా
నము లేదయ్యె. ధర్మధ్వజుడు, మాధవి గంధమాదనపర్వతముపై సుదీర్ఘ
కాలము శ్రీమహాలక్ష్మి నేకాగ్రతతో నారాధించిరి. ఒక శుభముహూర్త
మున వారి ప్రాంగణములో లక్ష్మీపూర్ణాంశ గలకన్య శుక్రవారమున నవత
రించి పూర్ణిమనాటిచంద్రునికంటె మిన్నగ బ్రకాశింప దొడంగెను. ఆబాలా
మణి నేత్రములు శరత్కాలవికసిత కమలములవలె సువిశాలములు, బహు
సుందరములు, దేహకాంతి శ్వేతచంపకవర్ణ సమానము. ఆమె పద్మాంశ
సంభూత, పద్మిని, సుమనోహరిణి. అమె పాదపద్మయుగ్మమున బద్మ
రాగములు విరాజిల్లుచున్నవి. ఆరాజకుమారి రాజరాజేశ్వరి, సాక్షాత్తు
శ్రీమహాలక్ష్మి, సర్వావయవసుందరి, రాజలక్ష్మీలక్ష్మయుక్త, రాజలక్ష్మ్యాధి
దేవత, పద్మబింబాధరోష్ఠ, సస్మితవదనారవింద, ఆన్యగ్రోధపరిమండలాత్యంత
సుచిర శ్వామకుంతల, సకలసుందరీమణులలో శ్రేష్ఠురాలు.

వరా నార్యశ్చ తా దృష్ట్వా తులనాం దాతు మక్షమాః ।

తేన నామ్నా తు తులసిం తాం వదన్తి పురావిదః ॥ (14)

ఆమె దివ్యసౌందర్యమును దిలకించిన స్త్రీ పురుషులెల్ల నామె నెవ్వరి
తోడను భోల్చులేకపోయిరి. ఈ కారణముననే విద్వాంసు లాకన్యకు తులసి
యనీ నామకరణము గావించిరి.

పదునాఱు సంవత్సరముల ప్రాయము గడచిన పిమ్మట తులసి యెవరెంత
ప్రాధేయపడినను సాంసారిక బంధనములందు బంధితురాలుగాక బదరికాశ్రమ

మున కేగి శ్రీమన్నారాయణునే ప్రాణేశ్వరునిగ బొందవలెనని దృఢనిశ్చయముతో ఘోరతప మారంభించెను. గ్రీష్మకాలమందు బంచాగ్నుల నడుమను, వర్షాకాల, శీతకాలములలో శీతలజలములనడుమను వసించుచు నామె యఖండతప మాచరించెను. కొన్నివేల సంవత్సరములు కేవలము ఫలములను, జలములను మాత్రమే సేవించెను. మఱికొన్నివేలసంవత్సరములు వాయుభక్షణముతో శ్రీహర్యారాధన కొనసాగించెను.

మఱికొన్నివర్షములు వాయువును గూడా నిరోధించి నిరాధారయై దృఢచిత్తముతో శ్రీహరిని బ్రార్థించెను. ఏకపాదముపై నిలువబడి యకుంఠదీక్షతో నఖండతప మాచరించుచున్న తులసీకాగ్రత కత్యంతప్రసన్నుడై జగద్విధాత బ్రహ్మ యామె ననుగ్రహించుటకు హంసవాహనారూఢుడై బదరికాశ్రమమున కేతెంచి యామెతో నిట్లు పల్కెను. “దేవీ! తులసీ! నీమనోభీష్టములను దేలియజేయుము. అమరత్వమునై నను, శ్రీహరిభక్తి నై నను, హరిదాస్యమునై నను నీ కనుగ్రహింపగలను”. బ్రహ్మ వాక్కులవిని తులసీదేవి యిట్లు పలికెను. “పితామహా! పూర్వజన్మ మందు నేను గోలోకవాసిని యైనతులసి యను గోపికను. సౌభాగ్యవశమున నేను శ్రీకృష్ణభగవానునకు బ్రీతిపాత్రమును గాగల్గితిని. గోవిందనామాంకితుడై నయాపురుషోత్తమునితో నెన్నిదివ్యసుఖముల ననుభవించినను నాకు దృష్టి కలుగదయ్యె. అందువలన శ్రీరాధ నాపై గోపించి నన్ను బృధ్విపై మానవరూపమున నవతరింపుమని శపించెను. ఆసమయమున దయామయుడైన గోపికావల్లభుడు నన్నిట్లూరడించెను. “దేవీ! నీవు భారతవర్షమున నవతరించి నాకై ఘోరతప మాచరింపుము. బ్రహ్మ నీ యెదుట సాక్షాత్కరించి నీ యభీష్టవరమును బ్రసాదింపగలడు. బ్రహ్మవరానుసారముగ మత్స్వరూపాంశజుడు, చతుర్భుజుడు నగుశ్రీవిష్ణువు నీకు బతిరూపమున లభింపగల”డని పలికి శ్రీకృష్ణపరమాత్మ యంతర్హితుడయ్యెను. విధాతా! నే నాక్షణమే గోలోకము వీడి యవనిపై నవతరించితిని. నచ్చిదానందవిగ్రహుడు, శాంతస్వరూపుడు నగుశ్రీమన్నారాయణుడే నన్ను భార్యగ స్వీకరించునట్లు నాకు వరమును బ్రసాదింపుడు”.

తులసీదేవి యర్థించిన వరము నాలకించి బ్రహ్మదేవు డిట్లు పల్కెను.

బ్రహ్మదేవుడు పలికెను:

తులసీ! శ్రీకృష్ణుని దివ్యాంగములనుండి యుద్భవించిన సుదాము డను గోపకుమారుడు శ్రీరాధా శాపవశమున శంఖచూడు డను దైత్యుడుగనీ భూమండలముపై జన్మించెను. శంఖచూడుడు శ్రీకృష్ణాంశోద్భవుడు గావున పూర్వజన్మజ్ఞానసంపన్నుడు. ఈజన్మలో నీ కాతడే పతి కాగలడు. తదనంతరమే శ్రీమన్నారాయణుడు పతిరూపమున సాక్షాత్కరించి లీలావశమున నిన్ను శపింపగలడు. శ్రీహరి శాపవశమున నీవు వృక్షరూపముతో భారతవర్షమం దుద్భవించి సమస్త జగములను బవిత్ర మొనరింపగల శక్తిసమన్వితవు కాగలవు. దైవమున కర్పించు సంపూర్ణ పుష్పములందు తులసీదళమే యగ్రగణ్యము కాగలదు. దేవీ! నీ వవశ్యముగ శ్రీహరి యనన్యప్రేమకు బాత్మరాలవై సుఖింపగలవు. నీదళముల నుపయోగింపక శ్రీహరికి నొనర్చుపూజలు నిష్ఫలములు కాగలవు. బృందావనములో వృక్షస్వరూపిణివై యుద్భవించిన కారణమున బ్రజలు విన్ను బృందావని యని కీర్తింతురు. నీదళములతోనే గోపగోపిక లొనర్చు మాధవుని పూజ సంపన్నము కాగలదు. నావరప్రభావమున నీవు వృక్షముల కధిష్ఠాత్రీ దేవివై గోపబాలకుని రూపమున విరాజిల్లు శ్రీకృష్ణునితో స్వేచ్ఛాపూర్వకముగా నిరంతర మానందముల ననుభవింపగలవు.

శ్రీనారాయణముషి పలికెను :

నారదమునీంద్రా! బ్రహ్మ యనుగ్రహించినవరములకు దులసి యత్యంత సంతృప్తాంతరంగయై యాయన కనేకప్రణామము లర్పించి యిట్లు పల్కెను, “పితామహా! నేను ద్విభుజస్వరూపుడు, శ్యామసుందరుడు నగుశ్రీకృష్ణపరమాత్మను బతిగా బడయవలయునని యభిలషించుచున్నాను. కాని గోవిందుని యాజ్ఞను శిరసావహించి చతుర్భుజు డైనశ్రీహరి కొఱకు మిమ్ములను బ్రార్థించితిని. ఆహా! ఆగోవిందుడు నాకు బరమదుర్లభు డైనాడుగదా! స్వామీ! రాధాభయమునుండి నాకు విముక్తి లభించునట్లు, మరల గోవిందుడు లభించునట్లు వరముల నొసంగుడు”. తులసి పల్కిన మధురవచనముల నాలకించి బ్రహ్మ యిట్లామె ననుగ్రహించెను. “దేవీ! నేను నీకు శ్రీరాధాషోడశాక్షరమహామంత్రోపదేశ మొనరించెదను. నీ వామస్త్రము నేకాగ్రచిత్తముతో

హృదయమందు ధరింపుము. నావరప్రభావమువలన నీవు రాధకు బ్రాణ ప్రియవు కాగలవు. రాధతో సమముగ గోవిందునకు నీవు బ్రేమపాత్రురాలవు కాగలవు”.

మునీశ్వరా! ఇట్లు తులసి ననుగ్రహించి బ్రహ్మ యామెకు శ్రీరాధా షోడశాక్షరమంత్రమును, స్తోత్రమును, కవచము నుపదేశించి సంపూర్ణ పూజావిధానమును వివరించెను. అపుడు తులసీదేవి శ్రీరాధ నుపాసించి యామె దివ్యానుగ్రహమునకు బాత్రురాలై రాధాసమయై సిద్ధినొందెను. కాలానుసారముగ శ్రీరాధామంత్రజప్రభావమువలన దులసీదేవి మనోభీష్టము లన్నియు గ్రమముగ సిద్ధించెను. తపోజనిత సకలక్షేషములు దూరమైనవి.

సిద్ధే ఫలే నరాణాం చ దుఃఖం తత్ సుఖ ముత్తమమ్ ॥ (50)

ఫలసిద్ధి పొందిన మనుష్యులకు దుఃఖములే యుత్తమ సుఖములుగ బరిణమించగలవు.

ఇది శ్రీమదాంధ్రబ్రహ్మవైవర్తమహాపురాణమందలి
ప్రకృతిఖండములోని తులసీవరప్రదాన
మను పదునైదవ అధ్యాయము
సంపూర్ణము.

పదునాఱవ అధ్యాయము

తులసికి స్వప్నమున శంఖచూడుడు దర్శన మిచ్చుట;

తులసీశంఖచూడుల వివాహము.

శ్రీవారాయణబుషి పలికెను :

దేవర్షి! బ్రహ్మదేవుని దివ్యవరములను బడసిన వృషధ్వజరాజవంశములో ధర్మధ్వజునకు గారాలపట్టిగ నవతరించిన తులసి హంసతూలికాతల్పముపై సుఖనిద్రయం దుండగా స్వప్నములో నామె కత్యంతసుందరాకారుడు, రత్నభూషణభూషితుడు నయిన నవమన్మథాకారుడొకడు గోచరించెను. బదరి కాశ్రమములో నామె స్వప్నమున దర్శించిన యానవయావనునే దైవప్రేరణమున బ్రేమించి యతని సమాగమము కొఱకై నిరీక్షింపదొడంగెను. అదే సమయమందు దైత్యేశ్వరు డైనశంఖచూడుడు బ్రహ్మదేశప్రేరితుడై బదరి కాశ్రమమున కరుదెంచెను. ఆదైత్యేంద్రుడు జైగీషవ్యమహర్షి శిష్యుడు. మహర్షి కృపకు బాతుడై యతడు శ్రీకృష్ణమహామంత్రోపదేశము పొంది పుష్కరక్షేత్రముతో నఖిండ తపోజపారాధనాదులచే మంత్రసిద్ధి నొంది గోలోకమును సహితము దర్శింపగల్గెను. నారదా! దైత్యేంద్రు డైనశంఖచూడుడు పరమభాగవతోత్తముడని గ్రహింపుము.

బదరికాశ్రమములో దులసి దైవవశమున బరమసుందరాకారు డైన శంఖచూడుని దర్శించెను. అతడు సస్మితవదనారవిందుడు, ప్రభుల్లారవింద నేత్తుడు, చందనోక్షిత సర్వాంగుడు, పారిజాతపుష్పమాలాధారి, రత్నభూషణ విభూషితుడు, నవయావన సంపన్నుడు, తులసి రత్ననిర్మితవిమానారూఢుడనై బదరికాశ్రమమున కఱుదెంచిన శంఖచూడుని గాంచెను. తన్నే వీక్షించుచున్న దివ్యసుందరిని గాంచి శంఖచూడుడు నీ వెవ్వరిదానవు, నీతలిదండ్రి లెవ్వరు, నీవంశమేది యని ప్రశ్నించెను. నారదా! ఆదైత్యేంద్రుడు తననిట్లు ప్రశ్నింపగా తులసి లజ్జావశమున ముఖారవిందము నవనత మొనరించుకొని యతనిని బరీక్షించుటకై యిట్లు ప్రత్యుత్తర మొసంగెను. “భద్రపురుషా! నేను ధర్మధ్వజుని కొమార్తెను, ఉత్తమకుల సంజాతను. ఈతపోవనములో తప మాచరించుట కరుదెంచితిని.

కామినీం కులజాతాం చ రహా స్యేకాకినీం సతీమ్ |

న పృచ్ఛతి కులే జాత ఏవమేవ శృతౌ శృతమ్ ||

[42]

‘ఉత్తమకులసంజాత యైన కన్యతో నేకాంతమున గులీను డైనపురుషుడు సంభాషింపరాదని శృతి వచనము’. నీచకులోత్పన్నుడు, సదాచార విహీనుడు నగువాడుమాత్రమే కాముకుడై యేకాంతమున బరస్త్రీతో సంభాషింపగలడు. స్త్రీ పురుషుని సంసారకారాగారమ్యూ శాశ్వతముగ బంధింపగలదు. ఆమె యింద్రజాలము మిథ్యయని గ్రహింపుము. మాయాపులైన వ్యక్తులను బంధించుటకొఱకే బ్రహ్మదేవుడు సాక్షాత్తు మాయాస్వరూపిణి యైనస్త్రీని సృజించెను. ముముక్షువు లైనపురుషులకు స్త్రీసాంగత్యము విషతుల్యము. అందువలన మోక్షకాము లెవ్వరు స్త్రీని జూచుటకైన నంగీకరింపరు. కనుక నీ వీప్రదేశమును వీడి పొమ్ము”, తులసి పల్కిన మర్మగర్భితము లైన వచనముల నాలకించి శంఖచూడుడు మందహాసము నొనరించుచు నీవిధముగ బ్రత్యుత్తర మొసంగెను. “దేవీ! నీవు ప్రవచించిన విషయము లసత్యములు కావు, కాని నేను పల్కు ధర్మవచనమును గూడ సావధానవై యాలకింపుము. బ్రహ్మ స్త్రీలను రెండువిధములుగ నిర్ణయించెను. ప్రథమశ్రేణికి జెందినస్త్రీ వాస్తవస్వరూపిణి. ద్వితీయశ్రేణికి జెందినస్త్రీ కృత్యాస్వరూపిణి. ఈరెండుశ్రేణులకు జెందినస్త్రీ లత్యంతసుందరీమణులైనను మొదటిశ్రేణికి జెందినస్త్రీయే ప్రశస్తమైనది. రెండవశ్రేణికిజెందినస్త్రీ యప్రశస్తమైనది. లక్ష్మి, సరస్వతి, దుర్గ, సావిత్రి, రాధ ఈ యైదుగురు శక్తిస్వరూపిణులు, సకలచరాచరసృష్టికి మూలకారణ ప్రకృతులు, ఈయాది శక్తుల ప్రాదుర్భావమున కేకైక కారణము సృష్టిని వివర్తమొనరించుటయే (పెంపొందింపజేయుట లేక విస్తరింప జేయుట). వీరి యంశములవలన బ్రాదుర్భావించిన గంగ మొదలుగా గలదివ్యాంగనలే వాస్తవరూపిణులనబడిరి. శతరూప, దేవహూతి, స్వధ, స్వాహ, దక్షిణ, ఛాయ, రోహిణి, వారుణి, శచి, కుబేరపత్ని, యదితి, దితి, లోపాముద్ర, అనసూయ, కోటివి, తులసి, యహల్య, యరుంధతి, మేన, తార, మంజోదరి, దమయంతి, వేదవతి, గంగ, మనస, పుష్టి, స్మృతి, మేధ, కాళిక, షష్టి, పసుంధర, మంగళచండి, ధర్మపత్ని యైనమూర్తి, స్వస్తి, శ్రద్ధ, శాంతి, కాంతి, క్షమ, నిద్ర, తంద్ర, క్షుధ, పిపాస, సంధ్య, దివారాత్రులు, సంపత్తి, ధృతి, కీర్తి, క్రియ, శోభ,

ప్రభ, శివ మొదలగు సాధ్వీమణు లందఱు నుత్తమ లై నస్త్రీలని గ్రహింపుము. స్వర్గములం దున్న యప్సరాంగనలే కృత్యాస్వరూపిణులు, వీరే నిఖిల విశ్వములందు పుంశ్చలులుగ విఖ్యాతిచెందుదురు. స్త్రీలలో సాత్వికగుణ సంపన్నులే స్వాభావికముగ నుత్తమస్త్రీలని గ్రహింపుము. విశ్వమం దిట్టివారే ప్రశస్తనారీమణు లనివిద్వాంసు లైనపురుషులు ప్రశంసించెదరు.

కృత్యాస్వరూపిణు లై నస్త్రీలు రెండుశ్రేణులలో నున్నారు. ఒక శ్రేణికి చెందినవారు రజోగుణసంయుక్తులు, రెండవశ్రేణికిజెందినవారు తమోగుణ సంపన్నులు. సుందరీ! రజోగుణము కల్గినస్త్రీలు కేవలము నే నుదాహరింపబోవు కారణములవలననే సాధ్వీస్త్రీలై మనగల్గెదరు. పరపురుషుని, గలియుట కనువైనస్థలము, సమయము, మధ్యవర్తిల భింపకపోవుటవలన, జన సముదాయమున నివసించియుండుటవలన, రోగయుక్త లై యుండుటవలన, శత్రువువలనగాని, రాజువలనగాని భయభీతలై యున్న కారణమువలన మాత్రమే రజోగుణసంపన్న లై నస్త్రీలు తమసతీత్వము రక్షించుకొనగల్గుచున్నారు. ఇట్టిస్త్రీలను మధ్యమ లందురు. తమోగుణసంయుక్త లై నస్త్రీలను దుశ్శీలమునుండి మరలించుట యత్యంత కఠినము. ఇట్టిస్త్రీలనే యధమస్త్రీ లందురు. తులసీదేవీ! నే నుదాహరించిన యీకృమము పురుషులకుగూడ వర్తింపగలదు.

సతీ! నేను దేవతలను సహితము నిర్జించగల దనుజవంశకులోత్పన్నుడనై న శంఖచూడ సార్వభౌముడను. నేను బూర్వజన్మములో శ్రీకృష్ణపరమాత్మ యష్టపార్షదులలో నొకడైనసుదాముడను. రాధ శాపమునకు గుఱియై రాక్షసేంద్రుడనై జన్మించితిని. శ్రీకృష్ణమహామంత్రజపసంపన్నుడనైననాకు నీపూర్వజన్మవృత్తాంత మంతయు విదితమే. బ్రహ్మదేవుని యాజ్ఞానుసారము నిన్న నేను గాంధర్వవిధి వివాహమాడెదను. నీవు నాసహధర్మచారిణిగ నుండుట కంగీకరింపుము.”

శంఖచూడుని మధురవచనముల నాలకించి తులసి హర్షోల్లసితయై మందస్మితముఖారవిందముతో నిట్లు పల్కెను. “దైత్యేంద్రా! నీవంటిసదాచార సంపన్నుడైనవిజ్ఞుడైన పురుషునే సదా విద్వాంసులు ప్రశంసించుదురు, ప్రతి

స్త్రీయట్టి సత్పురుషునే భర్తగా బొందవలెనని నిరంతర మాకాంక్షించును. ఎందువలనననగా స్త్రీచే జయింపబడిన పురుషు డపవిత్రుడు, నిందాపాత్రుడు నగును. స్త్రీకి లొంగియుండు మనుష్యుడు పితరులచేత, దేవతలచేత తుదకు బంధువులచేతగూడ నిందింపబడగలడు. తలిదండ్రులు, సహోదరులు మొదలగు వారందఱు వానిని దిరస్కరింతురు.

శుద్ధ్యేద్విప్రో దశాహేన జాతకే మృతకే తథా ।

భూమిపో ద్వాదశాహేన వై శ్యఃపంచదశాహతః ॥

శూద్రో మాసేన వేదేషు మాతృవద్వర్ణసంకరః ।

అశుచిః ప్రిజితఃశుద్ధ్యేచ్ఛితాదాహేన కాలతః ॥

(89, 90)

జననమరణాశౌచములయందు బ్రాహ్మణుడు పదిదినములలోను, క్షత్రియుడు పండ్రెండు దినములలోను, వైశ్యుడు పదునైదుదినములలోను శూద్రుడొకమాసములోను, వర్ణ సంకరసంజాతులు సమయానుసారముగను బవిత్రులు కాగలరు. కాని స్త్రీజితుడైనపురుషుడు మరణానంతరమే పవిత్రుడు కాగలడు.

అంతియే కాదు, అతనిచే సమర్పింపబడిన పిండములను, దర్పణములను బిత్తదేవత లిచ్చాపూర్వకముగ స్వీకరింపరు. దేవతలు సహితము వారిపూజల నంగీకరింపరు. స్త్రీచే జయింపబడిన మానవుని జ్ఞానము, తపము, జపము, హోమము, విద్య, యశము సర్వము నశింపగలదు. స్త్రీ యొసరించు సదాలోచనలను పురుషు డంగీకరింపవలెను, ఆమె దురాలోచనలను దిరస్కరింపవలెను.

కావున గాంధర్వవిధిని నన్ను వివాహమాడుటకు నీకనుజ్ఞ నొసంగుచున్నాను. కేవలము నిన్ను బరీక్షించుటకే నే నావిధముగ సంభాషించితిని. స్త్రీలు తమ్ము జయింపగల్గిన సమర్థులనే వరింతురు.

కృత్వా పరీక్షం కాంతస్య వృణోతి కామినీ వరమ్ ॥

(93)

వరుని బాగుగ బరీక్షించి యుత్తముగ నిర్ణయించిన యనంతరమే పతిగా గ్రహించుట యుత్తమస్త్రీల ప్రధానకర్తవ్యము.

వరాయ గుణహీనాయ వృద్ధాయజ్ఞానినే తథా ।

దరిద్రాయ చ మూఢాయ రోగిణే కుత్సితాయ చ ॥

అత్యంత కోపయుక్తాయ చాత్యంత దుర్ముఖాయ చ ।

పజ్జలాయాజ్ఞహీనాయ చాన్తాయ బధిరాయ చ ॥

జడాయ చైవ మూకాయ క్లిబతుల్యాయ పాపినే ।

బ్రహ్మహత్యాం లభేత్సోఽపి యః స్వకన్యాం దదాతి చ ॥ (94-96)

గుణహీనుడు, వృద్ధుడు, అజ్ఞాని, దరిదురిడు, మూర్ఖుడు, రోగగ్రస్తుడు, కుత్సితుడు, అత్యంతకోపయుక్తుడు, అత్యంతదుర్ముఖుడు, అంగవిహీనుడు, అంధుడు, బధిరుడు, జడుడు, మూగ, క్లిబతుల్యుడు, (సపుంసకుడు) పాపాత్ముడునైన వరునకు సర్వలక్షణ సంపన్న యైనతనకొమార్తె నిచ్చికశ్యాణ మొనరించువాడు బ్రహ్మహత్యాపాపము నొందగలడు.

శాన్తాయ గుణినే చైవ యానే చ విదుషేఽపి చ ।

వైష్ణవాయ సుతాం దత్త్వా దశవాజీఫలం లభేత్ ॥ (97)

శాంతస్వభావసంపన్నుడు, విద్వాంసుడు, సద్గుణసమన్వితుడు, శ్రీహరి భక్తుడునగుయువకునకు దనకన్యను దానమొనరించునాతడు దశాశ్వమేధయజ్ఞ ఫలము గాంచును.

యః కన్యాపాలనం కృత్వా కరోతి విక్రయం యది ।

విపదా ధనలోభేన కుమ్భిపాకం న గచ్ఛతి ॥ 98

“తనకూతురును బెంచి పెద్దదానిజేసి యాపదవలననో, ధనలోభము ననో విక్రియించినవాడు కుంభిపాకనరకము పొందగలడు”. అట్టిపాపాత్మునకు నరకములో నాహారముగ నాకన్యమలమూత్రము లొసంగబడును. కీటకముల చేతను, గాకములచేతను నాపాపిశరీరము భక్షింపబడును. ఆతడు దీర్ఘ కాలము ఘోరనరక మనుభవించి రోగగ్రస్తుడై మరల జన్మించి దుఃఖించును.

ఇట్లు పల్కి తులసి మానమువహించెను. ఆసమయముననే వారియెదుట బ్రహ్మదేవుడు సాక్షాత్కరించి యిట్లాదేశించెను. “శంఖచూడా! ఏల విలంబ మొనరించెదవు? నీవు పురుషులయందు శ్రేష్ఠుడవు, ఈమె స్త్రీలయందుత్త మురాలు, లక్షణమే యీకన్యారత్నము యొక్క పాణినిగ్రహింపుము. తులసి! సకలగుణసంపన్నుడైనశంఖచూడుని కేల యీ పరీక్ష! దేవతలను, మానవులను, దానవులను జయింపగలశక్తి వానియందు గలదు. లక్ష్మీ నారా

యణుని, రాధ శ్రీకృష్ణుని, పృథ్వి వరాహమూర్తిని, దక్షిణ యజ్ఞమూర్తిని, అనసూయ అత్రిమహర్షిని, దమయంతి నలుని, రతీదేవి మన్మథుని, అదితి కశ్యపుని, అరుంధతి వశిష్ఠమహర్షిని, అహల్య గౌతముని, దేవహూతి కర్దముని, తార బృహస్పతిని, శతరూప మనువును, శచి యింద్రుని, పుష్టి గణేశ్వరుని, దేవసేన స్కందుని, మూర్తి ధర్మమును పతులుగాబొంది శోభించుచున్నట్లే నీవు కూడ శంఖచూడుని బతిగబొంది శోభిల్లుము.

పశ్చాత్ ప్రాప్స్యసి గోవిందం గోలోకే పునరేవ చ ।

చతుర్భుజం చ వైకుణ్ఠే శంఖచూడే మృతే సతి ॥ (114)

దేవీ! శంఖచూడుని మరణానంతరము నీవు గోలోకమందు విరాజిల్లు శ్రీకృష్ణపరమాత్మను జేరగలవు. తదనంతరము వైకుంఠమందు విరాజిల్లు చతుర్భుజుడైన విష్ణువును బొందగలవు.

నారదా! యిట్లు శంఖచూడుని దులసీదేవిని బ్రహ్మ యాదేశించి యంతర్ధానమందెను. తదనంతరము శంఖచూడుడు గాంధర్వవిధిని దులసీదేవిని బరిణయమాడి పత్నీసహితముగ దనరాజధాని కరిగెను. తనభార్య యైనతులసీదేవితో నా దైత్యేశ్వరుడు పెద్దకాలము సుఖశాంతులతో రాజ్యమును బరిపాలించెను. దేవతలు, దానవులు, గంధర్వులు, కిన్నరలు, మానవులు మొదలగు వారందఱు శంఖచూడుని పరిపాలనాకాలమందు శాంతచిత్తులై పరస్పరానురాగముతో జీవించిరి. కాని యధికారచ్యుతులైనదేవతల స్థితి మాత్రము మిక్కిలి శోచనీయమైయుండెను. వారందఱు బ్రహ్మలోకమున కేగి తమ రాజ్యమిప్పించవలసినదిగ విధాత ననేక విధముల బ్రార్థించిరి.

విధాత దేవతలందఱు దోడ్కొని కైలాసమున కరిగి శంకరు నాశ్రయించెను. శంకరుడు వీరినందఱిని దోడ్కొని శ్రీహరి నాశ్రయించుటకు వైకుంఠమున కరిగెను. నారదా! వైకుంఠము సర్వులకు దుర్లభము. అచటజనన మరణములకు, జరావ్యాధులకు దావు లేదు. వైకుంఠమందున్న పద్మనాట ద్వారములను దరించి ద్వారపాలకులైనపార్షదుల యనుమతి పొంది శివ బ్రహ్మదేవతలు శ్రీహరి దివ్యసభను బ్రవేశించిరి. ఆ దివ్యసభలో దేవదేవులు, శ్రీహరి పార్షదులు విరాజమానులై యుండిరి. వైకుంఠము పరమమనోహరము. అదిచిన్మయములచే నీర్మితము. మణిమయమహాకవ్యములతోగల,

గోటానుకోట్ల మండలాకారరత్నమయదర్పణములతోను, బద్మరాగమణినిర్మిత పద్మములతోను, శమంతకమణినిర్మిత ప్రదేశములతోను, నింద్రసీలమణియుక్త స్తంభములతోను, నుత్తమకాంతియుక్తములైన సువర్ణములతోను, దివ్య హార్ష్యములతోను, దివ్యపారిజాతపుష్పోద్భావములతోను, సమన్వితమై శోభించుచుండెను.

అచట శ్రీమహావిష్ణువు వేంచేసియున్న దివ్యసభాభవనము పారిజాత పుష్పమాలికలచే నలంకరింపబడియుండెను. కస్తూరీకుంకుమ సమ్మిళితము, సుగంధయుక్తము నగుచందనద్రవముచే నాసభాభవనప్రాంగణము సంస్కృత మైయుండెను. శ్రీహరి తదనుపమ దివ్యసభామధ్యమందు జన్మయరత్ననిర్మిత సింహాసనారూఢుడై, నక్షత్రములనడుమ జంద్రునివలె పరబ్రహ్మతేజముతో బ్రకాశించుచుండెను. ఆయనను బ్రహ్మాదిదేవత లత్యంతనయనానందముగ వీక్షించి చరితార్థులైరి. దివ్యకిరీటకుండల వనమాలావిభూషితుడు, చందనచర్చితుడు, శంఖచక్రగదాపద్మధారియు, జతుర్భుజుడు నగుశ్రీహరి సచ్చిదానందవిగ్రహ మత్యంతశాంతమయముగనుండెను. శ్రీమహాలక్ష్మి యాదేవాదిదేవుని పాదపద్మ సేవయందు సంలగ్నురాలై యుండెను. గంగాసరస్వతులు వింజామరలను విసరుచు శ్రీహరిని సేవించుచుండిరి.

శ్రీమన్నారాయణుని దర్శించి సకలదేవతలు పులకితగాత్రులై యానంద బాష్పనయనములతో శిరములను వంచి వినమ్రభావముతో నాదేవాదిదేవు ననేకవిధముల బ్రార్థించిరి. బ్రహ్మాదేవుడు సకలదేవతల యేకై కాభీష్ట మైనస్వరాజ్యకాంక్షను శ్రీహరికి విన్నవించెను. సర్వజ్ఞుడైనశ్రీమహావిష్ణువు బ్రహ్మప్రార్థనల నాలకించి సంతుష్టుడై యిట్లు పలెకెను.

శ్రీహరి పలికెను :

బ్రహ్మాదిదేవతలారా! శంఖచూడుడు పూర్వజన్మమందు సుదాము డను నాపార్షదుడు, శ్రీరాధాశాపమువలన వర్తమానకాలములో నసురేశ్వరుడై జన్మించినాడు. రాధాశాపము నొక్కక్షణకాల మనుభవింపవలసినదిగ నేను నాపార్షదు డైనసుదాము ననుగ్రహించితిని. గోల్లోకములో ఊణకాలమనిన భూమండలముపై మన్వంతరమని గ్రహింపుడు. దేవతలారా! నేను మీకొక దివ్యత్రిశూలము ననుగ్రహించుచున్నాను. సదాశివుడే స్వయముగ మంత్ర

దత్త మైనయాదివ్యాయుధముచే శంఖచూడుని సంహరించి వానికి శామోపవి
చనమనుగ్రహింపగలడు. శంఖచూడుడు సర్వమంగళప్రద మైననాదివ్యకవచమును
గంఠమందు ధరించియున్నాడు. నాకవచప్రభావమువలన నత డవధ్యుడై సకల
విశ్వమును జయించెను. సమయానుసారముగ నాయనన్యభక్తునకు శాప
విమోచన మనుగ్రహించుటకు నేనే స్వయముగ బ్రాహ్మణవేషధారిని నా
దివ్యకవచమును యాచించి స్వీకరింపగలను. ఏనాడు శంఖచూడుని యర్థాంగి
సతీవ్రతము భంగము కాగలదో యపుడే శంఖచూడుడు మరణింపగలడు. నేనే
మాయామానుష వేషధారినిై తులసి యొనరించు శంఖచూడ రక్షక మైన సతీ
వ్రతమునుండి యామెను విరమింపజేసెదను. శంఖచూడుడు మరణింపగలడు.
అతని మరణాంతరము తులసీదేవి నన్ను జేరగలదు.

నారదా! ఇట్లు జగత్ప్రభు వై నశ్రీహరి దేవతల ననుగ్రహించి దివ్య
త్రిశూలమును శంకరునకు బ్రసాదించెను. త్రిశూలపాణియై రుద్రుడు
బ్రహ్మాదిదేవతలతో గూడి శంఖచూడ విమోచనార్థమై యవనికి బయ
నించెను.

ఇది శ్రీమదాంధ్ర బ్రహ్మవైవర్త మహాపురాణమందలి

ప్రకృతిఖండములోని తులస్యపాఖ్యానమను

బదునాటవ అధ్యాయము

సంపూర్ణము.

పదునేడవ అధ్యాయము

పుష్పదంతుడు దూతయై శంఖచూడునికడకు వెడలుట,
శంఖచూడుడు తులసికి జ్ఞానోపదేశముచేయుట.

శ్రీనారాయణముషి పలికెను :

మహామునీ! బ్రహ్మదేవుడు శంఖచూడ సంహారకార్యమును నిర్వర్తింప వలసినదిగ శివుని బ్రార్థించి స్వాలయమునకు మఱిపోయెను. చంద్రభాగా నదీతీరమం దున్నయొకవటవృక్షమూలమున మహాదేవుడు సకలదేవతాభ్యుదయముకొఱకు బ్రమథగణములతో గొలుపుదీరి యుండెను. శంకరుడు తన భక్తుడైనపుష్పదంతు డనుగంధర్వరాజును దూతగ శంఖచూడుని నగరమునకు బంపెను. పుష్పదంతుడు శీఘ్రముగ బ్రస్థానమొనరించి శంఖచూడుని రాజధానికి జేరెను. అది మహేంద్రుని నగరముకంటె బరమోత్కృష్టమైనది. అచట కుబేరభవనములవంటి భవనము లెన్నియో కలవు. ఆనగర మైదు యోజనముల విస్తీర్ణము కలదియై పొడవులో రెండురెట్లధికమై స్ఫటికమణి సమానరత్ననిర్మిత ప్రాకారములతో బరివేష్టించబడి శోభించుచుండెను. దుస్సరములైన నేడగడ్డలు కల్గి తన్నగర మత్యంతసురక్షితముగ విరాజిల్లుచుండెను. ప్రజ్వలితాగ్ని సదృశములై నిరంతరము ప్రకాశించు కోటానుకోట్ల రత్నములతో నానగరము నిర్మింపబడెను. ఆ రాజధానిలో శతాధిక రాజమార్గములు, మణినిర్మిత వేదికలు కలవు. వణికేశ్రేష్ఠులచే నిర్మింపబడిన బహుమూల్యములు నానావస్తుపూర్ణములు నగుభవనములతో నున్నతోన్నత హర్ష్యములతో నానగరశోభ ద్విగుణీకృత మయ్యెను. సిందూరసమారుణవర్ణమణి నిర్మితాసంఖ్యాక దివ్యసుందరాశ్రమము లానగర శోభను బెంపొందింప జేయుచున్నవి.

మునీశ్వరా! చిత్రవిచిత్రమైన యానగరశోభ నాశ్చర్యచకితుడై తిలకించుచు గంధరేశ్వరు డైనపుష్పదంతుడు శంఖచూడభవనమును సమీపించెను. దైత్యేశ్వరుని రాజధాని వలయాకారముగ నున్నది. ఆనగరమధ్య ప్రదేశమున దైత్యేశ్వరుని దివ్యహర్ష్యము కలదు. ప్రజ్వలితాగ్నిజ్వాలా సదృశములైననాల్గుపరిఖ లాదివ్యభవనమును రక్షించుచున్నవి. శత్రువుల కాభవనప్రవేశము సుదుర్గమము, కాని హితైషుల కత్యంత సుగమము.

అత్యంతోన్నతములైన గగనచుంబిత మణినిర్మితప్రాకారములు దైత్యేంద్రుని గృహమును బరివేష్టించియున్నవి.

సర్వోత్తమమణులతో, నిర్మితములైనననేక మందిరములతో, నసంఖ్యాకమణినిర్మిత సోపానములతో, రత్నఖచితస్తంభములతో శంఖచూడుని యంతఃపురము విరాజిల్లుచుండెను. ఆహర్మ్యమునకు ద్వాదశద్వారములు కలవు. ప్రతిద్వారమందు భయంకరాకారులు, పింగళాక్షులు, తామ్రవర్ణులు, శూలధారులు నగుపురుషులు కావలియున్నారు. అతని రాజధానిని దివ్యాస్త్రధారులు, మహాబలపరాక్రమ సంపన్నులు నగుపదికోట్లదానవులు రక్షించుచున్నారు. పుష్పదంతుడు హరునిదూత యని యెఱింగి యాద్వారపాలకులు వానికి బ్రవేశానుమతి నొసంగిరి. ద్వాదశద్వారములను దాటి తుదకు పుష్పదంతుడు శంఖచూడ సభాభవనము జేరెను. సకలదానవశ్రేష్ఠులు ఏకత్రితులై యున్నయామహాసభామధ్యమున నక్షత్రములనడుమ పూర్ణచంద్రునివలె రత్నమయసింహాసనాధీశుడై యున్న దానవేంద్రుని శివదూత గాంచి యచ్చెరువొంది మహాదేవుని సందేశము నిట్లు నివేదించెను. “దానవేంద్రా! నేను శంకరుని దూతను; పుష్పదంతు డనుగంధ ర్వేశ్వరుడను. పరమేశ్వరునియాదేశానుసారముగ దేవతలకు స్వరాజ్యమును బ్రకటించి వారియధికారములను దిరిగి వారి కప్పగింపుము. ఎందువలన ననగ నీచే బరాజితులైనదేవతలు శ్రీహరి దివ్యచరణముల నాశ్రయించి యభయమును బొందిరి. శ్రీహరి ప్రదత్త మైనదివ్యత్రిశూలమును ధరించి హరుడు చంద్రభాగానదీతీరమందున్న వటవృక్షమూలమున ప్రమథగణపతివేష్టితుడై నీ ప్రత్యుత్తరముకొఱకె ఎదురుచూచుచున్నాడు. కావున శంఖచూడా! దేవతల రాజ్యమును బరిత్యజించెదవా? లేక కాలాంతకునితో సంగ్రామ మొనరించెదవా? ఏది నీ నిర్ణయమో తేటతెల్ల మొనరించిన దానిని గిరిజానాథునకు విన్నవింపగలను”.

నారదమునీంద్రా! పుష్పదంతుని సందేశము నాలకించి సకలదనుజాధిపతి మైనశంఖచూడసార్వభౌముడు మందహాసముల నొనరించినవాడై మఱునాటి ప్రాతఃకాలమున స్వయముగ మహాదేవుని దర్శింపగలనని నీవింక నిష్క్రమింపవచ్చునని ప్రత్యుత్తర మొసంగెను. పుష్పదంతుడు శీఘ్రముగ భూతనాథుని సమ్ముఖమున కేగి శంఖచూడుని పైనయ పాటవమును గుఱించి, యుద్ధోపకరణములను గుఱించి వర్ణించి దానవేశ్వరుని సందేశమును విన్నవించెను.

శంకరుడు సంకల్పింపగనే గార్తికేయుడు, వీరభద్రుడు, నందీశ్వరుడు, మహాకాలుడు, సుభద్రుడు, విశాలాక్షుడు, పింగళాక్షుడు, వికంపనుడు, విరూపాక్షుడు, వికృతి, మణిభద్రుడు, కపిలాక్షుడు, దీర్ఘదంష్ట్రుడు, వికటుడు, తామ్రలోచనుడు, కాలకంఠుడు, బలిభద్రుడు, కాలజిహ్వుడు, కుటీచరుడు, బలోన్మత్తుడు, దుర్జయుడు, రణశ్లాఘీ, దుర్గముడు మొదలగు ప్రమథగణేశ్వరులు, అష్టభైరవులు, ఏకాదశరుదులు, అష్టవసువులు, ఇంద్రాదిదేవతలు, ద్వాదశాదిత్యులు, హుతాశనుడు, చంద్రుడు, విశ్వకర్మ, అశ్వినీ దేవతలు, కుబేరుడు, యముడు, జయంతుడు, నలకూబరుడు, వాయువు, వరుణుడు, బుధుడు, మంగళుడు, ధర్మదేవత, శని, యాశానుడు, మహావీరుడు, కామదేవుడు మున్నగువారందఱు శివసన్నిధానమున కేతెంచిరి.

ఉగ్రదంష్ట్ర, దీర్ఘదంష్ట్ర, కోటకీ, కైటభీ ప్రభృతి శక్తులచే బరివేష్టితయై మహోగ్రస్వరూపిణి యైనభద్రకాలి శివాజ్ఞచే సకలప్రమథగణదేవతామధ్యమున సాక్షాత్కరించెను. ఆదిశక్తికళాసంభూత యైనభద్రకాలిని నేనేమని వర్ణింపగలను?

స్వయం శతభుజా దేవీ భద్రకాలీ భయంకరీ ।

రత్నేంద్రరాజఖచితవిమానోపరిసంస్థితా ॥

రక్తవస్త్రపరీధానా రక్తమల్యానులేపనా ।

నృత్యనీ చ హాసనీ చ గాయనీ సుస్వరం ముదా ॥

అభయం దదాతీ భక్త మభయా సా భయం రిపుమ్ ।

బిభ్రతీ వికటాం జిహ్వోం సులోలాం యోజనాయతామ్ ॥

ఖర్పరం వర్తులాకారం గంభీరం యోజనాయతమ్ ।

త్రిశూలం గగనస్పర్శిశక్తిం వై యోజనాయతామ్ ॥

శంఖం చక్రం గదాం పద్మం శరాం శ్చాపం భయంకరమ్ ।

ముద్గరం ముసలం వజ్రం ఖడ్గం ఫలక ముజ్జ్వలమ్ ॥

వైష్ణవాస్త్రం వారుణాస్త్ర మాగ్నేయం నాగపాశకమ్ ।

నారాయణాస్త్రం బ్రహ్మాస్త్రం గాంధర్వం గారుడం తథా ॥

పార్జన్యం వై పాశుపతం జృమ్భణాస్త్రం చ పార్వతమ్ ।

మాహేశ్వరాస్త్రం వాయవ్యం దక్షం సంమోహనంతథా ॥

అవ్యర్థ మస్త్రశతకం దివ్యాస్త్రశతకం పరమ్ ।

అగత్య తత్ర తస్థౌ సా యోగీనీనాం త్రికోటిభిః ॥ (39-48)

నారదా! శతభుజములు కల్గి ప్రకాశించు భద్రకాళి మహాభయంకరి. రత్నేంద్రరాజఖచిత విమానము నధిరోహించి యామె యరుదెంచెను. ఆమె రక్తవస్త్రములను ధరించి రక్తమాల్యానులేపనములతో నలంకరించుకొని యత్యంత ముదాన్వితయై యట్టహాసము లొనరించుచు నాట్యమాడుచు భగవంతుని దివ్యగుణములను గాన మొనరింపదొడంగెను. ఆచనని యభయ ముద్రాసమన్వితయై భక్తుల కభయమును బ్రసాదించును, రిపులను భయము నొసంగును. ఆమె జిహ్వా వికరాలము, యోజనదీర్ఘము. ఆమె యొక హస్తమందు వర్తులాకారమై యోజనాయుతమైన గంభీర ఖర్పరమును ధరించి యుండెను. మఱియొక హస్తమందు గగనచుంబిత త్రిశూలమును మఱి యొకహస్తమందు యోజనప్రమాణశక్తిని ధరించి యుండెను. ఆమె వివిధ హస్తములలో శంఖచక్రగదాపద్మములు, భయంకర శరచాపములు, ముద్గరము, ముసలము, వజ్రము, ఉజ్జ్వల ఖడ్గాయుధము విరాజిల్లుచున్నవి. వైష్ణవాస్త్రము, వారుణాస్త్రము. ఆగ్నేయాస్త్రము, నాగపాశము, నారాయణాస్త్రము, బ్రహ్మాస్త్రము. గాంధర్వాస్త్రము, గారుడాస్త్రము, పార్జన్యాస్త్రము, పాశుపతాస్త్రము, జృమ్భణాస్త్రము, పార్వత్యాస్త్రము, మాహేశ్వరాస్త్రము, వాయవాస్త్రము, సుమోహనాస్త్రము మున్నగు శతాధిక దివ్యాస్త్రములను ధరించి యాపరమయోగిని మూడుకోట్ల యోగినులు వెంటరాగా శంకరుని సమ్ముఖమున కరుదెంచెను. ఆమె ననుసరించి యసంఖ్యాక ధాకినులు, మూడుకోట్ల వికటలు నరుదెంచిరి. వారి వెనుక భూతప్రేతపిశాచధాకిన్యాది గాగల కూష్మాండబ్రహ్మరాక్షస భేతాళాది గణము లన్నియు సరుదెంచెను. వీరేగాక యక్షులు, రాక్షసులు, కిన్నరలు మొదలగువారందఱు మహాదేవునాజ్ఞ శిరవసావహించి యాప్రదేశమున సమావేశమైరి. ఈయసంఖ్యాకగణము లన్నింటికి నేకైక సైన్యాధ్యక్షుడైనకార్తికేయుడు చంద్రశేఖరునకు విసీతభావముతో సాష్టాంగ దండప్రణామము లర్పించి జనకుని యాజ్ఞకొఱకై నిరీక్షింపదొడంగెను.

పుష్పదంతుడు నిష్క్రమించిన తరువాత శంఖచూడుడు సభను జాలించి యంతఃపురమున కరిగి జరిగినవిషయముల నన్నింటిని దనసహధర్మచారిణి యైన తులసికి వివరించెను. మహాదేవుడే యుద్ధమునకు దరలివచ్చెనని తెలియగనే తులసీదేవి యోషములు, తాళుకములు శుష్కించిరి. ఆమె హృదయ

మత్యంతసంతప్త మయ్యెను. ఆపరమసాధ్యి యగుతులసి భర్త నుద్దేశించిమధుర ముగ నిట్లు పల్కెను. “ప్రాణబంధూ! నాథా! మీరే నా ప్రాణముల కధిష్ఠాత్మదై వము. నాప్రాణములను రక్షింపుము, తుణమాగుము, కొంతతడవు మిమ్ముల నాదరపూర్వకముగ దర్శించుకొననిండు. నాథా! నాప్రాణములు కంపించుచున్నవి. ఎందువలనననగా నేను రాత్రి యంతిమతుణములో నొక దుస్స్వప్నమును గాంచితిని.” మహారాజగు శంఖచూడుడు మహాజ్ఞాని. ఆతడు తులసి పల్కినవచనముల నాలకించి చలింపక భోజనపానీయాదులను స్వీకరించి సుఖాసీనుడై తులసితో సత్యములు, హితములు నగుయథార్థవచనముల నిట్లు పల్కెను.

శంఖచూడుడు పలికెను :

కాలేన యోజితం సర్వం కర్మభోగవిబిధనమ్ ।

శుభం హర్షం సుఖం దుఃఖం భయం శోక మమజ్జలమ్॥ (55)

“కర్మభోగబంధనములన్నియు కాలసూత్రమందు బంధింపబడి యున్నవి. శుభము, హర్షము, సుఖము, దుఃఖము, భయము, శోకము, మంగళము మొదలగున వన్నియు గాలాధీనములే.” సమయానుసారముగ బీజ మంకురించి వృక్షమై శాఖలతో విస్తరించి పుష్పసంపన్నమై ఫలములను బ్రసాదించి తుదకు గాలప్రభావమువలన నశించునట్లు సమయానుసారముగ విశ్వము లుత్పన్నములై కాలము సమాప్తము కాగానే నశింపగలవు. కాలాధీనుడై బ్రహ్మ సృష్టింపగలడు, విష్ణువు పరిపాలింపగలడు, రుద్రుడు సంహరింపగలడు. జగములను బాలించు వీ రందఱు కాలమున కధీనులే యని తెలిసికొనుము. కాలమువలననే భూతము లుత్పన్నములై కాలమాసన్నమై నపుడు లయింపగలవు.

బ్రహ్మవిష్ణుశివాదీనా మీశ్వరః ప్రకృతేః పరః ।

సృష్టా పాతా చ సంహర్తా స కృత్స్నంసేన సర్వదా ॥

కాలే స ఏవ ప్రకృతిం నిర్మాయ స్వేచ్ఛయా ప్రభుః ।

నిర్మాయ ప్రాకృతా వ్వర్వా విశ్వస్థాంశ్చ చరాచరాన్ ॥

అబ్రహ్మస్త మ్మపరకృత్తం సర్వం కృత్రిమమేవ యః ।

ప్రవదన్తి య కాలేన నశ్యత్యపి హి నశ్వరమ్ ॥

భజ సత్యం పరం బ్రహ్మ రాధేశం త్రిగుణాత్పరమ్ ।

సర్వేశం సర్వరూపం చ సర్వాత్మానం త మీశ్వరమ్ ॥

జనం జనేన సృజతి జనం పాతి జనేన యః ।

హరే జనం జనేనై వ తం కృష్ణం భజ సంతతమ్ ॥ (61 - 65)

బ్రహ్మవిష్ణుశివాది సకలదేవతలకు శ్రీకృష్ణపరమాత్మయే యధీశ్వరుడు, ప్రకృతి కతీతుడు. ఆయననే స్రష్టయని, పాలించువాడని, సంహర్తయని కీర్తింతురు. ఆయన సదా తన సంపూర్ణాంశచే విరాజమానుడై యుండును. ఆయనయే సమయానుసారముగ స్వేచ్ఛాపూర్వకముగ బ్రకృతిని బ్రాదుర్భవింప జేసి విశ్వములలో సకలచరాచరపదార్థములను రచించును. బ్రహ్మమొదలు స్తంబపర్యంతముగల సర్వజగములు కృత్రిమములే. కాలమువలననే యవి యావిర్భవించి కాల మాసన్నమైనపుడు నశింపగలవు. కావున సర్వేశ్వరుడు, సర్వస్వరూపుడు, సర్వాత్మకుడు, సత్యస్వరూపుడు, పరబ్రహ్మమూర్తి, త్రిగుణాతీతుడనై న రాధేశుని భజింపుము. ఆయన జనులచే జనులను సృష్టించును, రక్షించును, సంహరించును, కాన శ్రీకృష్ణపరమాత్మనే సతతము భజింపుము.

ఆయన యాజ్ఞ వలననే శీఘ్రగామియై పననుడు వీచుచున్నాడు' సూర్యు డాకాశములో బ్రకాశించుచున్నాడు, ఇంద్రికు సమయానుసారముగ వర్షించుచున్నాడు, మృత్యువు ప్రాణులందు విహరించుచున్నది, అగ్ని దహింపగలుచున్నది, చంద్రాదిగ్రహములు భయభీతములై యాకాశమండలములోని రాశిచక్రములో బరిభ్రమించుచున్నవి.

మృత్యోర్మృత్యుం కాలకాలం యమస్య చ యమం పరమ్ ।

విభుం స్రష్టశ్చ స్రష్టారం పాతుః పాలకమేవ చ ॥

సంహర్తారం చ సంహర్తు స్తం కృష్ణం శరణం వ్రజ ।

కో బిష్ణుశ్చైవ కేషాం వా సర్వబంధం భజ ప్రియే ॥ (67, 68)

ప్రియా! మృత్యువునకు మృత్యువు, కాలమునకు గాలము, యమునకు యముడు, బ్రహ్మకు బ్రహ్మ, సకలజగములకు జననియు, సంహారకారకులకు సంహారకుడు నగు నాపరమప్రభువయిన శ్రీకృష్ణపరమాత్మను శరణుజొచ్చుము. దేవీ! నశ్వతజగములలో నెవ రెవరికి బంధువులు? సర్వులకు నేకై కబంధు వగుశ్రీకృష్ణునే యుపాసింపుము.

విధాత మన నిర్వూర నొకసూత్రమున బంధించెను, కావుననే నేను నీ వలన నీమాయాజగద్వ్యవహారములందు దగుల్కొంటిని. మరల భవబంధ విముక్తి విధిచ్ఛపై నాధారపడియున్నది.

అజ్ఞానీ కాతరః శోకే విపత్తౌ చ న పణ్డితః ।

సుఖం దుఃఖం భ్రమత్యేవ చక్రనేమికృమేణ చ ॥ (79)

“శోకములు సంభవించినపు డజ్ఞాని మాత్రమే దుఃఖించును, ఎన్ని విపత్తులు కల్గినను బండితుడు చలింపడు. సుఖములు, దుఃఖములు కాలచక్రానుసారముగ జీవులం దొకదానివెంట మఱియొకటి భ్రమించుచుండగలవు”. కావున దేవీ! నీవు మున్ను బదరికాశ్రమములో నొనరించిన తపఃఫలప్రభావమువలన యథార్థముగ సర్వేశ్వరు డైనశ్రీమన్నారాయణుడే యచిరకాలములో నీకు గాంతుడుగ లభింపగలడు. నేనుగూడ నీనశ్వరదానవదేహమును బరిత్యజించి గోలోకము జేరగలను. దేవీ! గోలోకములో విరాజిల్లు బృందావనమున ననతికాలములోనే నీవు గోవిందుని బొందగలవు. రాధాజనని శాపవశమున పరమదుర్లభ మైనపవిత్రభారతవర్షముపై నే జన్మించితిని. మరల నాగోలోక గమనము సునిశ్చితము, కావున నీవు శోకింపబనిలేదు.

ఇట్లు శంఖచూడుడు తనకు భాండీరవనములో శ్రీకృష్ణు డుపదేశించిన దివ్యకాలజ్ఞానమును దులసి కుపదేశించెను. కాలజ్ఞానము నాలకించిన తులసి సర్వజగములు నశాశ్వతములని, గ్రహించి దుఃఖమును వీడి సుస్థిరచిత్త యయ్యెను.

ఇది శ్రీమదాంధ్ర బ్రహ్మవైవర్త మహాపురాణమందలి

ప్రకృతిఖండములోని తులసీశంఖచూడుల

సంవాదమును పదునేడవ అధ్యాయము

సంపూర్ణము.

పదునెనిమిదవ అధ్యాయము

శంఖచూడుడు పుష్పభద్రనదీ తటమునకు వెడలుట,

అచట నతడు శంకరుని దర్శించి, ఆయనతో

సంభాషించుట.

శ్రీవారాయణబుషి పలికెను :

నారదా! శ్రీకృష్ణపరమభక్తు డైనశంఖచూడుడు బ్రహ్మముహూర్త మందే శయ్యనుండి లేచి శ్రీకృష్ణుని మనసార ధ్యానించి నిత్యనైమిత్తిక కార్యములను నిర్వర్తించుకొని, మరల నేకాగ్రతతో భగవంతుని యారాధన సంపన్న మొనరించెను. తదనంతరము బహుమూల్యరత్నములను, మణులను నమూల్యవస్త్రములను, గోవులను, సువర్ణములను, గ్రామములను సద్బ్రాహ్మణులకు, యాచకులకు దానము లొనరించి, తనకుమారుని బట్టాభిషిక్తుని గావించి, మూడుకోట్లాశ్వికదళములు, ననేకగజబలములు, బదివేలరథములు, మూడుకోట్లు ధనుర్థారులు, మూడుకోట్లు శూలపాణు లైనకాల్బలము వెంట రాగా గవచశిరస్త్రాణాదులను ధరించి యుత్తమవిమాన మధిష్ఠించి కులగురువు లను ముందుంచుకొని యుమాపతిని దర్శించుటకై బయలుదేరెను.

జేవర్షీ! చంద్రభాగానదీతటమందు సుందరము, విశాలము నగునక్షయ వటవృక్షము కలదు. ఆపరిసరములలో బెక్కు సిద్ధాశ్రమములు విరాజిల్లి యున్నవి. కావుననే యీప్రదేశమును సిద్ధక్షేత్రమని కీర్తింతురు. సిద్ధక్షేత్రము పవిత్ర భారతవర్షములో నలరారు పావన ప్రదేశము. దీనినే కపిల మునీశ్వరుని తపోభూమి యందురు. ఇది పశ్చిమసముద్రమునకు బూర్వభాగ మున, మలయపర్వతమునకు బశ్చిమమున నున్నది. ఇది శ్రీశైలపర్వతమున కుత్తర దిశయం దున్నది, గంధమాదన పర్వతమునకు దక్షిణదిశయం దున్నది. ఈప్రదేశములో బ్రవహించుచున్న స్వచ్ఛజలయుక్త పుణ్యనదినే పుష్పభద్రయనియు, చంద్రభాగాయనియు నందురు. ఈపుణ్యనదీ జననస్థానము హిమాలయపర్వతము. కొంతమూలము ప్రవహించిన పిదప చంద్రభాగా నదియందు శరావతి యను నది సంగమించును. పుష్పభద్రానది గోమత పర్వతమునకు వామపార్శ్వము నుండి ప్రవహించుచు బశ్చిమసముద్రాధి

ముఖ్యై ప్రస్థానమొనరించును. ఆపవిత్రప్రదేశమం దున్నవటవృక్షమూలములో ననేకకోటిగ్రీష్మసూర్యకాంతిసమప్రభుడు, బ్రహ్మతేజోమండలోద్భాసితుడు, త్రిశూలడమరుకధారి, భస్మాంగచర్చితుడు, వ్యాఘ్రచర్మాంబరధారి, తప్తకాంచన వర్ణసన్నిభుడు, జటాజూటధారి, పంచవక్త్రుడు, నాగయజ్ఞోపవీత సమన్వితుడు, మృత్యుంజయుడు, కాలమృత్యుస్వరూపుడు, సకలవిశ్వలయకారుడు, భక్తానుగ్రహవిగ్రహుడు, భక్తమృత్యుహరుడు, శాంతస్వరూపుడు, మనోహరుడు, గౌరీకాంతుడు, తాపసతపఃఫలప్రదాత, సకలసమప్రత్పదాత, శీఘ్రసంతుష్టుడు ప్రసన్నముఖారవిందుడు నగుమహాదేవు డాశీనుడై యుండెను.

విశ్వనాథం విశ్వరూపం విశ్వబీజం చ విశ్వజమ్ ।

విశ్వమృరం విశ్వవరం విశ్వసంహారకారణమ్ ॥

కారణం కారణానాం చ నరకార్ణవతారణమ్ ।

జ్ఞానప్రదం జ్ఞానబీజం జ్ఞానాన్దం సనాతనమ్ ॥ (26, 27)

ఆయన విశ్వమునకు నాథుడు, విశ్వరూపుడు, విశ్వమునకు బీజరూపుడు, విశ్వజుడు, విశ్వంభరుడు, విశ్వములందు శ్రేష్ఠుడు, విశ్వసంహారకారణుడు, భవుడు, కారణములకు గారణమూర్తి, నరకార్ణవతారణసమర్థుడు, జ్ఞానప్రదాత, జ్ఞానబీజస్వరూపుడు, జ్ఞానానందుడు, సనాతనుడు.

ఆజగదీశ్వరుని యనంతవిభూతిని గనులారదర్శించి దైత్యేంద్రుడైనశంఖచూడుడు రత్ననిర్మితవిమానమును డిగ్గి సపరివారముగ శిరమును వంచి ముకుళితహస్తుడై, యనన్యభక్తిసమన్వితుడై, సాశ్రుపూర్ణనయచుడై యనేకవిధముల ఆయనను స్తుతించి ప్రణామము లర్పించెను. శివుని వామభాగమందు భద్రకాళి విరాజిల్లి యుండెను. సమక్షములో గార్తికేయుడు సకలప్రమథగణసేనాధ్యక్ష పరివేష్టితుడై శివాజ్ఞకొఱకు వేచియుండెను. ఈశ్వరుడు శంఖచూడు నాశీర్వాదించి యుచితాసన మొసంగి యిట్లు పలికెను.

మహాదేవుడు పలికెను :

దైత్యేంద్రా! ఈనిఖిలజగములకు స్రష్ట యైవబ్రహ్మధర్మజ్ఞుడు. ఆయన ధర్మమునకే జనకుడు, బ్రహ్మకుమారుడు మరీచి, మరీచికుమారుడు కశ్యపుడు, కశ్యపునకు బ్రహ్మపతి యగుదక్షుడు తన మువ్వుగుకన్యల నర్పించెను. ఆమువ్వురి

యః దొకసాధ్వినామధేయమే 'దనువు'. ఆమెకు పరాక్రమవంతులైన నలు వదిమంది కుమారులు జన్మించిరి.

వారిలో శ్రేష్ఠుడైనవాడు విప్రచిత్తుడు. అతడు మహాబలపరాక్రమసంపన్నుడు. వాని కుమారుడైనదంభుడు ధర్మాత్ముడు, జితేంద్రియుడు, పరమవైష్ణవుడు. దంభుడు శుక్రాచార్యుని గురుదేవునిగ జేసికొని పుష్కరక్షేత్రములో శ్రీకృష్ణమహామంత్రమును జపించుచు నాపతితపావను నొకలక్షవర్షము లారాధించెను. ఆతపఃఫలప్రభావముననే శ్రేష్ఠపురుషుడైన నీవు పుత్రరూపమున దంభున కుదయించితివి. రాజా! శ్రీకృష్ణపరాయణుడైన నీవు పూర్వజన్మములో నష్టగోపులలో నొక గోపకుమారుడవు. శ్రీరాధా శాపవశమున దానవేశ్వరుడవై జన్మించినావు. దైత్యసింహమా! వైష్ణవపురుషులు పిపీలికాదిబ్రహ్మపర్యంతము గలసకలజగములను నశ్వరములని తలంచెదరు. వారికి శ్రీహర్యనన్యభక్తి, తద్దాస్యసాభాగ్యమే యేకైకధ్యేయము. శ్రీహరిసేవను వీడి వారు సాలోక్యమునుగాని, సార్వత్రికముగాని, సాయుజ్యమునుగాని, సారూప్యమునుగాని యాకాంక్షింపరు. వైష్ణవులు బ్రహ్మత్వమును, ఇంద్రత్వమును, అమరత్వమును, మఱి యితరోన్నత పదవులవేనినైనను శ్రీకృష్ణపదసేవముందు తుచ్ఛముగా భావించెదరు. శంఖచూడా! నీవు శ్రీకృష్ణభక్తుడవైనపరమవైష్ణవుడవు. నీకు దేవతలరాజ్యము సహితము భ్రమస్వరూపమే, కావున వారిరాజ్యముతో నీ కేమిపని? వారియధికారములను వారికి దిరిగి యప్పగింపుము.

దానవేశ్వరా! నీవు సామ్రాజ్యమును బోగొట్టుకొనుచున్నట్లు భ్రమనొందెదవేమో; కాని యొకపర్యాయము యోచింపుము. ఈపాంచభౌతిక జగమునందు శాశ్వతముగ నున్న దేహధారి యొక్కడైనను గలడా? బ్రహ్మసహితము కాలమాసన్నమైనపుడు నశింపగలడు. సృష్టిసమయమున దేవాదిదేవుని సంకల్పముచే విధాత యుద్భవించి, తపమాచరించి, భక్తిజ్ఞానములను బొంది సృష్టిరచన యారంభింపగలడు. శంఖచూడా! సత్యయుగములో ధర్మము తనపరిపూర్ణస్వరూపముతో విరాజిల్లి నాల్గుపాదములతో యధేచ్ఛగా సంచరించును. ధర్మమున కాధారము కేవలము సత్యమే యని గ్రహింపుము.

ఆధర్మమే త్రేతాయుగమందు మూడుపాదములతోను, ద్వాపరయుగమందు రెండుపాదములతోను, గలియుగమునం దేకపాదముతోను విరాజిల్లుచు గలియుగాంతమున క్షీణించి లుప్తమగును. మరల సత్యయుగారంభమున బరిపూర్ణమగును. సూర్యుడు సైతము ప్రాతఃకాలమున నుదయించి, మధ్యాహ్న సమయమున బ్రచండుడై సాయంసమయమున నస్తమింపగలడు. గ్రహణమాసన్నమైన నదృశ్యుడుకూడ గాగలడు. చంద్రుడును బూర్ణిమనాడు పరిపూర్ణుడై, యమావాస్యనా డదృశ్యుడగును. అట్లే యెట్టివారైనను గాలమున కధీనులు కాక తప్పదు. బలిచక్రవర్తి జగత్తునకు నింద్రుడు కావలసిన సమర్థుడు, కాని వర్తమాన మహాకాలప్రభావముచే బాతాళమందు నివసించి యున్నాడు. ఈసర్వజగములు కాలానుసారముగ నుత్పన్నములై, కాల మాసన్నము కాగానే నశింపగలవు.

కేవలము శ్రీకృష్ణపరమాత్మయే కాలాతీతుడు, సర్వేశ్వరేశ్వరుడు. ఆ దేవాదిదేవుని గృహవలన నేను మృత్యుంజయుడనై యసంఖ్యాకప్రాకృత ప్రళయములను గాంచితిని, వర్తమానకాలమున బ్రళయములను వీక్షించుచున్నాను, భవిష్యత్కాలములో శాశ్వతుడ నైననే నసంఖ్యాకప్రళయములను వీక్షింపగలను.

స చ ప్రకృతిరూపశ్చ స ఏవ పురుషః స్మృతః ।

స చాఽఽత్మా సర్వజీవశ్చ నానారూపధరః పరః ॥

కరోతి సతతం యో హి తన్నామగుణకీర్తనమ్ ।

కాలం మృత్యుం స జయతి జన్మరోగం జరాం భయమ్॥ (60-61)

“ఆపరమేశ్వరు డైనశ్రీకృష్ణుడే ప్రకృతియనియు, బురుషుడనియు జెప్పబడినాడు. ఆయనయే ఆత్మ, నానారూపధారి, పరుడు నై యున్నాడు. సర్వకాలసర్వావస్థలయందు శ్రీకృష్ణుని దివ్యగుణనామ సంకీర్తన మొనరించువాడు కాలమును, మృత్యువును, జన్మమును, రోగములను, భయజ్వరాదులను నవలీలగ జయింపగలడు”. శ్రీహరియే బ్రహ్మను సృష్టికర్తగను, విష్ణువును పాలనకర్తగను, నన్ను సంహారకర్తగను జగములో నియమించెను.

ఆ పురుషోత్తముని గృహవలనే త్రిమూర్తుల మైనమేము జగత్తునకు శాసకుల మైనాము. ఇట్టి జగము లసంఖ్యాకములు కలవు. రాజా! శ్రీకృష్ణ పరమాత్మయందు గలయనన్యభక్తి చే నేను జగత్సంహార కార్యమును మదంశజు

డైనకాలాగ్నిరుద్రుని కప్పగించి స్వయముగ దద్దివ్యగుణసామసంకీర్తనల
యందు సతతము సంలగుడనై యుందును. కావుననే మృత్యుప్రభావము
నాపై బ్రసరింపదు. శ్రీకృష్ణ భక్తిజ్ఞానవైరాగ్య సంపన్నుడనై యున్నందు
వలన నేను నిర్భయుడను. గరుత్మంతుని గాంచి సర్పములు పాటిపోవు నట్లు
నన్ను గాంచి మృత్యువుగూడ తొలగిపోవును.

శ్రీనారాయణబుషి పలికెను :

నారదా! మహాదేవుని దివ్యోపదేశయుక్త మైనయాదేశము నాలకించి
దైత్యేశ్వరు డైనశంఖచూడుడు విసేతభావముతో సర్వేశ్వరుడు, సర్వజ్ఞుడు,
సర్వభావనుడు నగునీశ్వరున కిట్లు ప్రత్యుత్తరమొసంగెను.

శంఖచూడుడు పలికెను :

సదాశివదేవా! నీవు ప్రవచించిన దంతయు బరమసత్యమే. అయినను
నాప్రార్థనలనుగూడ నొకింత శ్రవణమొనరింపుము. నీ వుపదేశించిన విషయము
లన్నియు దేవతలకు వర్తింపవా? వర్తించుచో దేవతలు బలిచక్ర
వర్తించుండి సర్వస్వము నపహరించి వానిని పాతాళమున కేల పంపిరి? మహా
శ్వరా! నే నీసమస్తైశ్వర్యసంపన్నమైన మహాసామ్రాజ్యమును శ్రీకృష్ణపరమా
త్మానుగ్రహదత్త మైననాబలపరాక్రమములవలన సముపార్జించితిని. దానవుల
పూర్వవైభవమును బునఃప్రతిష్ఠిత మొనరించితిని. సోదరులను హింసించుట
పాపకార్యమైనచో దేవతలు హిరణ్యాక్ష హిరణ్యకశిపు ముఖ్యుల నేల వధింప
జేసితిరి. పూర్వకాలములో క్షీరసాగరమథనమున నుత్పన్న మైనయమృతము
నందు దానవులకు భాగమొసంగక కేవలము దేవత లేలపానమొనరించిరి?

క్రీడాభాణ్ణ మిదం విశ్వం కృష్ణస్య పరమాత్మనః ।

యదా దదాతి యస్మై స తస్మైశ్వర్యం భేవే త్తథా ॥

(72)

ఈసమస్తజగములు శ్రీకృష్ణపరమాత్మ క్రీడాక్షేత్రములే. ఆయన
యెవరి ననుగ్రహించిన వారే యైశ్వర్య సంపన్నులై సదా వర్తింపగలరు.

దేవతలకు దానవులకు ననాదికాలమునుండి యీ రాజ్యవివాదము
కలదు. కొంతకాలము దేవతలు, మఱికొంతకాలము మేము పరాజయము
లను బొందితిమి. ఆజన్మవిరోధుల మైన మాయెడల మీరు పక్షపాతము

వహించుట పాడిగాదు. శంకరా! నీవు మా యుభయపక్షములవారిపై సమానకృప కల్గిన దైవమవు. దైత్యుల మైనమాతో మాత్రమే కలహించుట సకలారాధ్యుడవైన నీకు గౌరవప్రదము కాదు. శివా! దైవవశమున నీవు రణమునం దోడిన నెంత యపకీర్తి కల్గునోగదా!

శ్రీనారాయణముషి పలికెను :

మునీశ్వరా! శంఖచూడుని యుక్తియుక్తము, సమయోచితము నగు సమాధానము నాలకించి పరమేశ్వరుడు సస్మితముఖారవిందుడై యిట్లు పల్కెను.

మహాదేవుడు పలికెను :

రాజా! నీవు సామాన్యుడవు కావు. బ్రహ్మకుల సంభవుడ వైననీతో రణ మొనరించిన మా కేల యపకీర్తి కలుగును? పూర్వకాలమున మధుకైటభులతో స్వయముగ శ్రీహరి కలహింపలేదా? నేను ద్రిపురాసురులను మున్ను సంగరములో మడియింపలేదా? ప్రకృతిస్వరూపిణి మైన జగదంబ శుంభనిశుంభు లనుదైత్యులను సంహరింపలేదా? శంఖచూడా! దివ్యబల పరాక్రమసంపన్నుడ వైననీవు శ్రీకృష్ణాంశోద్భవుడ వైనపార్షదుడవు. ఇంతవఱకు సంహరింపబడిన దైత్యు లెవ్వరును నీతో సమానబలపరాక్రమసంపన్నులు కారు. దానవేంద్రా! నీకంటె బ్రహ్మధమమున దేవతలు శ్రీహరి చరణారవిందముల నాశ్రయించి యభయమును బొందిరి. ఆ జగన్నాథుడే న న్నిదైవకార్యమునకై వినియోగించియున్నాడు. ఈవృథావార్తల పముల వలన బ్రయోజన మేమి? శంఖచూడా! తక్షణమే దేవతల యధికారమును దిరిగి వారి కర్పించెదవా? లేక యుద్ధమునకు సంసిద్ధుడ వయ్యెదవా? నిర్ణయించుకొనుము.

నారదా! సదాశివు డిట్లు పల్కగా శంఖచూడుడు యుద్ధ మనివార్యమని గ్రహించి తనమంత్రిలతోగూడ నాసనములపైనుండి దిగ్గున లేచి నిలువబడెను.

ఇది శ్రీమదాంధ్రబ్రహ్మవైవర్తమహాపురాణమందలి

ప్రకృతిఖండములోని శివశంఖచూడ

సంవాద మనుపదునెనిమిదవ

అధ్యాయము

సమాప్తము.

పందొమ్మిదవ అధ్యాయము

శంఖచూడుడు దేవతలతోయుద్ధము
చేయుట.

శ్రీనారాయణబుద్ధి పలికెను:

నారదమునీందా! మహాప్రతాపబలసంపన్నుడైనదానవచక్రవర్తి తలవంచి శివున కనేకప్రణామము లర్పించి యా ప్రదేశమును వీడి తన సైన్యము జేరెను. తదనంతరము సురాసురుల మధ్య ఘోరసంగ్రామ మొరంభమయ్యెను. దేవసేనాని మైన కార్తికేయుడు విజృంభించి తన యపారశక్తిచే ససంఖ్యాక దానవులను నిర్జింపదొడంగెను. స్కందుని ప్రశయసదృశ పరాక్రమమును గాంచి యనేక విధముల గీర్తించుచు విమానారూఢుడైయున్న శంఖచూడు డసంఖ్యాక నిశిత శరములను వర్షముగ దేవతల సైన్యముపై బ్రయోగించెను. శంఖచూడు విసర్జితా ప్రతిహత బాణములచే నావరింపబడి రణరంగమంతయు ఘోరాంధకారముచే నావృతమయ్యెను. దైత్యేందుని యస్త్రశస్త్రములచే నిర్గత మైనయగ్ని వర్షమువలె వర్షించుచు దేవసైన్యమును బీడింపదొడంగెను. శంఖచూడుని దివ్యపరాక్రమమును నిలువరించి యుద్ధ మొనరింపలేక సకలదేవతలు పలాయనము చిత్తగించిరి. కేవలము కార్తికేయుడే రణరంగమున శేషించెను. శంఖచూడుడు కార్తికేయునిపై బర్వతములను, సర్పములను, శిలలను, వృక్షములను వర్షమువలె బ్రయోగించెను. మేఘములు సూర్యునావరించినట్లు శంఖచూడుని శరవర్షము శివకుమారుడైన కార్తికేయునియావరించెను. దైత్యేందుడు కార్తికేయుని ధనుస్సును భంగమొనరించి రథమును ఛిన్నాభిన్న మొనరించెను. ఆయన వాహన మైన మయూరమును దివ్యాస్త్ర ప్రయోగముచే మూర్ఛిల్ల జేసెను. తదనంతరము ప్రాణఘాతుకమై సూర్యునివలె జాజ్వల్యమానమైన శక్తిని గార్తికేయుని వక్షఃస్థలముపై దానవేశ్వరుడు ప్రయోగింపగ నాశస్త్రాఘాతముచే స్కందుడు క్షణకాలము మూర్ఛిల్లి మరల సంగరమునకు సంసిద్ధుడయ్యెను. అపుడు శరవణ భవుడు విష్ణు ప్రదత్త మైనధనుర్బాణములను ధరించి యభేద్య రథము నధిరోహించి దివ్యాస్త్రశస్త్రసంపన్నుడై మరల యుద్ధములో శంఖచూడు నస్త్రహీ

నాని గావించి దివ్యాస్త్రప్రహారముచే వానిని మూర్ఛిల్ల జేసెను. సకలదానవ సైన్యములు భయపడి రణరంగమును వీడి పారిపోవదొడంగెను.

శ్రీకృష్ణకవచమును గళమున ధరించియున్న శంఖచూడు డాకవచ ప్రభావమున ద్రిటికాలములో మేల్కొంచి విష్ణుద్రుతమై, సహస్రసూర్య సమానప్రకాశవంతమై, ప్రళయాగ్నిశిఖాసమ మైనవిష్ణుశక్తిని గార్తికేయునిపై బ్రయోగించెను. ఆ మహాప్రళయమువలన శివకుమారు డచేతనుడు కాగా శంకరుని యనుగ్రహమువలన మరల జేతనత్వము నొంది యతడు సంకుల సమర మారంభించెను.

ఇందుగఁ జూచుచు వృషపర్వునితోను, సూర్యుడు విప్రచిత్తునితోను, జుమ్రుడు దంభునితోను, గాలపురుషుడు కాశేశ్వరునితోను, అగ్ని గోక్షర్వునితోను, గుబేరుడు కాలకేయులతోను, విశ్వకర్మ మయాసురునితోను, మృశ్యుదేవత భయంకరు డనుదానవశ్రేష్ఠునితోను, యముడు సంహారకుడును రాక్షసునితోను, వరుణుడు కలవింకునితోను, వాయువు చంచలునితోను, బుధుడు ఘృతపృష్ఠునితోను, శనైశ్చరుడు రక్తాక్షునితోను, జయంతుడు రత్న సారునితోను, వసువులు వర్చోగణములతోను, అశ్వినీకుమారుడు గీప్తిమంతునితోను, నలకూబరుడు ధూమునితోను, ధర్మదేవత ధనుర్ధరునితోను, మంగళుడు మండుకాక్షునితోను, ఈశానుడు శోభాకరునితోను, మన్మథుడు పీఠరునితోను యుద్ధము చేయదొడంగిరి. ఉల్కాముఖుడు, ధూముడు ఖడ్గధ్వజుడు, కాంచీముఖుడు, సిండుడు, పలా శుడు మొదలగు రాక్షసులు నాదిత్యులతో దలపడిరి. ఏకాదశమహారుద్రులు పదునొకఁడు గురుదైత్యుని నాధ్యక్షులతో దలపడిరి. ఉగ్రదండాదిరాక్షసు లతో మహామారి మొదలగు వ్యాధులు యుద్ధమొనరింపదొడంగినవి. నందీశ్వ రాది ప్రమథగణములు పాల్గొనిన యాయుద్ధము ఘోరప్రళయమువలె బరిణ మించెను. ఆమహాయుద్ధములో శంకరునిచే వినియోగింపబడిన సమస్త దేవ సైన్యము పరాజయ మొంది రణరంగమునువీడి పారిపోవదొడంగెను.

దేవసైన్యమునకు దాపురించిన యీ ఘోరపరాజయమును గాంచి యత్యంత క్రుద్ధుడై స్కందుడు దేవగణముల కభయ మొసంగి మహాకాళితో గూడి మరల యుద్ధ మారంభించెను.

శివకుమారు డాఘోరభీకరసంగ్రామములో నూటతొహిణులదానవపై న్యమును సంహరించెను. కమలలోచని యైనభద్రకాళి రణరంగమందు స్వైర విహార మొనరించుచు దానవులను జీల్చిచెండాడి మ్రింగదొడంగెను. అసంఖ్యాక దానవవీరు లామె మహోగ్రపరాక్రమమువలన క్షతగాతులై వీరస్వర్గమలంకరించిరి. భద్రకాళి యగ్నిశిఖలనే శరములుగ దానవపై న్యములపై బ్రయోగింపగా వానినెల్ల శంఖచూడుడు పర్జన్యాస్త్రప్రయోగముచే నిగ్రహించెను. కాళి ప్రయోగించిన వారుణాస్త్రమును మార్గమధ్యముననే దానవేందుడు గాంధర్వాస్త్రముతో ఖండించెను. మహాకాళి కోపించి మాహేశ్వరాస్త్రమును బ్రయోగింపగా నాదానవ కులశిఖామణి వైష్ణవాస్త్రమును సంధించి దానిని నిలువరించెను. భద్రకాళి మఱియొక మార్గము గానక మంత్రోచ్ఛారణ మొనరించి దివ్యనారాయణాస్త్రమును ప్రయోగింపగా నా మహాస్త్రము ప్రళయకాలాగ్నివలె బ్రజ్వరిలుచు దానవులను సమూలముగ దహింప వచ్చుచుండెను. ఆదివ్యాస్త్రమును దర్శింపగానే శంఖచూడుడు సకలదానవ సహితముగ బోరును నిల్చి రథము డిగ్గి యాదివ్యాస్త్రమునకు సాష్టాంగదండప్రణామము లర్పించెను. వెనువెంటనే యప్రతిహత మైననారాయణాస్త్రము శాంతించి యంతరిక్షములో నంతర్హితమగుట గాంచి మహాకాళి బ్రహ్మాస్త్రమును బ్రయోగించెను. దానవేందుడు తాను గూడ బ్రహ్మాస్త్రము నభిమంత్రించి నామె బ్రహ్మాస్త్రమును దిరోగమింప జేసెను. తన దివ్యాస్త్రము లన్నియు శంఖచూడుని సమక్షమున నిష్ఫలము లగుటగాంచి భద్రకాళి తుదకు వేటొక యుపాయము గానక మహాశక్తిమంతమైన, సాక్షాత్ శివశక్తి సదృశ మైనపాశుపతాస్త్రమును బ్రయోగించుటకు సంసిద్ధురాలు కాగా నశరీరవాణి యిట్లు హెచ్చరించెను. “భద్రకాళీ! ఈదానవేశ్వరుడు శ్రీకృష్ణపరమాత్మున కనన్యభక్తుడు. పాశుపతాస్త్రము సహితము వీనిని నిర్జింప లేదు. శంఖచూడుడు తన గళమున శ్రీహరి దివ్యమంత్రకవచమును ధరించి యున్నాడు. ఆదివ్యకవచము వాని కంతమున విరాజిల్లి యున్నంత వఱకు నెవరైనను వానిని సంహరింపలేరు. శంఖచూడుని యర్థాంగి యైన తులసి తన ప్రాణేశ్వరుని ప్రాణరక్షణార్థమై సతీవ్రత మొనరించుచున్నది. ఆమె ఆదివ్యవ్రతమందు సంలగ్నురాలై యున్నంతవఱకు హరిహరాదులైనను శంఖచూడుని సంహరింపలేరు. ఇది బ్రహ్మ ప్రసాదించిన దివ్యవరము”. అశరీరవా

శ్యాదేశము నాలకించి భద్రకాలీ సంగ్రామము చాలించి శంకరుని సమ్ముఖమున కేగి జరిగినదంతయు నివేదించెను.

ఇది శ్రీమదాంధ్రబ్రహ్మవై వర్తమహాపురాణ మందలి
ప్రకృతిఖండములోని కాలీశంఖచూడ యుద్ధ
మను పందొమ్మిదవ అధ్యాయము
సంపూర్ణము.

ఇరువదియవ అధ్యాయము

శంకరశంఖచూడులయుద్ధము, శంకరుని త్రిశూలముచే
శంఖచూడుడు భస్మమై సుదాముడను గోవుని
స్వరూపముతో గోలోకమునకు
వెడలుట.

శ్రీనారాయణఋషి పలికెను :

శ్రీకృష్ణానుగ్రహపాత్రు డైనశంఖచూడుని పరాక్రమమునకు సకలదేవ
సైన్యము పరాజయమొందుట గాంచి మహాదేవుడే స్వయముగ రణరంగమును
బ్రవేశించెను. ఆభూతపతిని గాంచి దైత్యేంద్రు డైనశంఖచూడుడు విమా
నమునుండి దిగి శివునకు సాష్టాంగదండప్రణామము లాచరించెను. హరుని
యాశీర్వాచనము పొంది యసారతేజముతో బ్రజ్వరిల్లుచు శంఖచూడుడు మహా
దేవునితో రణ మారంభించెను. అసంఖ్యాక దివ్య శస్త్రాస్త్ర ప్రయోగములచే
సకల వసుధర కంపించెను. చాలకాలమునుండి నీ రిద్దరు ఘోరసంగ్రామ
మొనరించుచున్నను నొక్కరును బరాజయ మొందరైరి. అపుడు శ్రీహరియే
స్వయముగ వృద్ధబ్రాహ్మణ వేషధారియై రణరంగమునకు వచ్చి శంఖచూడుని

సంరక్షించుచున్న శ్రీకృష్ణదివ్యకవచమును యాచించెను. సర్వజ్ఞుడైన శంఖచూడుడు తన్నర్థింపవచ్చిన దేవరో గ్రహించి పరమానందభరితుడై శుక్రాచార్యుడు మొదలుగాగల వారందఱెంతవారించినను సరకుగొనక తన ప్రాణాధిక మైన శ్రీకృష్ణదివ్యకవచమును మనఃపూర్వకముగ బ్రాహ్మణ రూపధారి యైన శ్రీహరి చరణారవిందములం దుంచి సాష్టాంగదండప్రణామము లర్పించెను. నారదా! శంఖచూడుని జన్మమే జన్మము. పరమాత్మకే దాన మొనరించి యాడై త్యాగిణి చరితార్థు డయ్యెను. బలిచక్రవర్తివలె దానవ వంశప్రతిష్ఠను ద్విగుణీకృత మొనరించెను.

నారదా! తదనంతరము స్వయముగ శ్రీహరి శంఖచూడుని రూపము ధరించి తులసీదేవి యంతఃపురమును బ్రవేశించెను. శంఖచూడుని ప్రాణరక్షణార్థమై వానివిజయము కొఱకై సతీవ్రత మాచరించుచున్న తులసీదేవి తన ప్రాణేశ్వరుని శుభాగమనమును గాంచి శంఖచూడుడే విజయలక్ష్మితో మరలి వచ్చినాడని భ్రమించి తా నొనరించు సతీవ్రతమును బరిపూర్ణ మొనరింపకయే విసర్జించి నాథునకు స్వాగతము పల్కుటకై బయలుదేరెను. అదేసమయమున రణరంగమున మహాదేవుడు శంఖచూడునిపై నమోఘము నప్రతిహతము బ్రళయకాలసన్నిభము, ననంతకోటి సూర్యప్రకాశసమన్వితము, శ్రీహరిప్రదత్తము నైన త్రిశూలమును బ్రయోగించెను. ప్రళయకాలమం దుద్భవించిన ప్రళయాగ్నివలె గ్రీష్మకాలమధ్యాహ్నసమయమున బ్రకాశించు ననంతకోటి సూర్యులవలె బ్రజ్వరిల్లుచు మహేశ్వర వినిర్గత త్రిశూలము శంఖచూడుని సంహరింప బయలుదేరెను. దేవర్షి! ఆత్రిశూలము సుదర్శనచక్రసమము. అఖిలబ్రహ్మాండములను ఊణకాలములో భస్మీపటల మొసరింపగల యఖండ శక్తి తద్దివ్యాయుధమందు నిక్షిప్తమై యున్నది.

దైత్యేంద్రుడైన శంఖచూడు డాకాశమార్గమున దన్ను సంహరించుటకై బ్రహ్మతేజముతో బ్రకాశించుచు వచ్చు త్రిశూలమును గాంచి సర్వమును గ్రహించినవాడై సర్వాస్త్రశస్త్రసన్నాత మొనరించి పద్మాసరాసీనుడై యింద్రియములను జయించి యంతర్ముఖుడై తపహృదయకమలముపై విరాజిల్లియున్న శ్రీకృష్ణపరమాత్మరూపమునె దర్శించుచు శ్రీకృష్ణదివ్యమంత్రమును జపింపదొడంగెను. నారదా! త్రిశూలము తాకినవెంటనే విరూపసహితముగ శంఖచూడుని పాంచభౌతిక దేహము భస్మమయ్యెను.

దానవశరీరము భస్మముకాగా శంఖచూడుడు దివ్యశరీరధారియై గోప సుదాముడుగా మాటిపోయెను. అతడు ద్విభుజుడు, కిశోరవయస్కుడు, మురళీ హస్తాడు, రత్నమయభూషణ విభూషితుడు. ఆక్షణముననే దివ్యగోలో కమునుండి మణిరత్ననిర్మితవిమానము గోపగోపికా పరివేష్టితమై యాప్రదేశమున కరుదెంచెను. శంఖచూడుడు మహాదేవునకు నమస్కరించి తద్దివ్య విమానారూఢుడై గోలోకము జేరెను. మునీశ్వరా! ఆసమయములో శ్రీకృష్ణపరమాత్మ రాధతో గూడి బృందావన రాసమండలమధ్యమున విరాజమానుడై యుండెను. ఆప్రదేశము జేరగనే సుదాము డనన్యభక్తి సమన్వితుడై శ్రీరాధాకృష్ణుల చరణకమలముల నాశ్రయించెను. తమ ప్రియ సేవకు డైనసుదాముని గాంచి శ్రీరాధాకృష్ణు లత్యంత ప్రసన్నులైరి.

నారదా! శంఖచూడుని యస్తికలనుండి మహాశంఖ మావిర్భవించెను. ఆశంఖమునే యనేకరూపముల సర్వులు దేవతా పూజలందు వినియోగింప దొడంగిరి.

ప్రశస్తం శంఖతోయం చ దేవానాం ప్రీతిదం పరమ్ ।

తీర్థతోయస్వరూపం చ పవిత్రం శంకరం వినా॥

శంఖశబ్దో భవే ద్యత్ర తత్ర లక్ష్మీశ్చ సుస్థిరా ।

సుస్నాతః సర్వతీర్థేషు యః స్నాతః శంఖవారిణా ॥

శంఖో హరే రధిష్ఠానం యత్ర శంఖ స్తతో హరిః ।

తత్రైవ సతతం లక్ష్మీః దూరీభూత మమజ్జలమ్ ॥

(27-29)

నారదా! శంఖముం దుంచబడిన జలము లత్యంతశ్రేష్ఠములు, ఎందువలన ననగా నాతోయములు దేవతలను బ్రసన్నమొనరించుట కప్రతిహతసాధనములు. ఆపవిత్ర జలములు సాక్షాత్తుగ దీర్ఘస్వరూపములు. శంఖము శంకరునికే కాదు, తదితర దేవతల కందఱకును ప్రియతమమేయైయున్నది. శంఖము ప్రతిధ్వనించు ప్రదేశమున శ్రీమహాలక్ష్మీ సుస్థిరముగ విరాజిల్లుగలదు. శంఖ జలములచే స్నానమొనరించువారు సకలతీర్థస్నాన ఫలప్రాప్తి నొందినట్లే భావింపవలెను. శంఖము సాక్షాత్తుగ శ్రీహరి కధిష్ఠానము. శంఖము గౌరవింపబడు ప్రదేశమున శ్రీహరి లక్ష్మీసహితముగ విరాజిల్లును. అమంగళము లాప్రదేశమును వీడి పోగలవు.

శంఖచూడుని సంహారానంతరము విజయోత్సాహు లైనదేవతలు మహాదేవునిపై బుష్పవృష్టి వర్షించి, విజయదుందుభులను మ్రోగించిరి. వృష భారూఢుడైనసదాశివుని దేవతలు, మహర్షులు, మనువులు, మానవులు నత్యంత హర్ష సంయుక్తులై యనేక స్తోత్రములద్వారమున స్తుతించిరి. శివు డత్యంత ప్రసన్నుడై సకలప్రమథగణములు వెంటరాగా గైలాసము జేరెను.

ఇది శ్రీమదాంధ్ర బ్రహ్మవైవర్త మహాపురాణమందలి
ప్రకృతిఖండములోని శంఖచూడవధ
యను ఇరువదియవ అధ్యాయము
సంపూర్ణము.

ఇరువదియొకటవ అధ్యాయము

శంఖచూడవేషధారి యగుశ్రీహరి తులసీసతీవ్రతమును
భంగమొనరించుట, ఆమె వృక్షముగ జన్మించుట,
తులసీ మాహాత్మ్యము.

నారదుడు పలికెను :

ప్రభూ! శ్రీమన్నారాయణు డేయుపాయముచే దులసీసతీవ్రతమును భంగ మొనరించెనో వివరింపవలసినదిగ బ్రార్థించుచున్నాను.

శ్రీనారాయణబుద్ధి పలికెను :

నారదా! శ్రీహరి వైష్ణవమాయను వ్యాపింపజేసి శంఖచూడుని ప్రాణ ములను రక్షించుచున్న శ్రీకృష్ణకవచమును గ్రహించెను. తదనంతరము తానే స్వయముగ శంఖచూడుని రూపము ధరించి విజయుడై మరలివచ్చినటుల దులస్యంతఃపురమును బ్రవేశించెను. తననాథుడే విజయలక్ష్మితో మరలివచ్చి

నాడని భ్రమించి తులసి తా నొనరించుచున్న సతీవ్రతమును సంపూర్ణ మొనరింపకయే వ్రతమును సగముననే విసర్జించి శంఖచూడునకు స్వాగతము పలుకుటకై యరుదెంచెను. ఆసమయమునందే రణరంగమధ్యమున శంఖచూడుడు శంకరునిచే సంహరింపబడి దివ్యశరీరధారియై గోలోకము జేరెను. శంఖచూడుని రూపములో దులసీవ్రతమును భంగమొనరించుట కేతెంచిన శ్రీహరి ప్రవర్తనము ననుమానించి యామె యిట్లు పల్కెను. “మాయావీ! నీవెవ్వరో తత్త్వము తెల్పుము. నీవు నాప్రాణేశ్వరుడవు కావు. నీవు నా సతీవ్రతమును గపటరూపధారివై వచ్చి భంగమొనరించినావు కావున నేను నిన్ను శపించెదను”.

నారదా! తులసీదేవి పల్కినవచనముల నాలకింపగానే యామాయారూపధారి యైనశ్రీహరి లీలాపూర్వకముగ దన మనోహరదివ్యసుందరరూపమున సాక్షాత్కరించెను. తులసీదేవి తనయెదుట సనాతనుడు, దేవదేవేశ్వరుడు నైనశ్రీహరి విరాజమానుడై యుండుట గాంచి యాశ్చర్యచకితురాలయ్యెను. భగవంతుని దివ్యవిగ్రహము నవీననీరదమేఘశ్యామలవర్ణము. నేత్రములు శరత్కాల ప్రఫుల్లకమలములవలె విశాలములు. ఆయన కందర్పకోటి కమనీయవిశేషశోభాసమన్వితుడు, రత్నభూషణభూషితుడు, వనమాలాధారి, ప్రసన్నముఖారవిందుడు, దివ్యపీతాంబరధారుడు. ఆసచ్చిదానందవిగ్రహుని దన సమక్షమున దర్శించి తులసీదేవి తనపతి యీలోకమును వీడెనని గ్రహించి క్షణకాలము మూర్ఛనొంది మరల చైతన్యము పొంది శ్రీహరి నుద్దేశించి యిట్లు శపించెను. “ప్రభూ! నీవు దయారహితుడవు, నీహృదయము పాపాణ సదృశము. దేవాదిదేవా! ఈదినము నాసతీవ్రతమును గపటోపాయముచే భంగమొనరించి నాప్రాణేశ్వరుని మరణమునకు గారణమైతివి. దేవా! నీహృదయము నిజముగ బాపాణమే, కావుననే నీ విట్లు నిర్దయుడవై ప్రవర్తించినావు. ఏయపరాధము లేనిదే నీభక్తు నేల నిర్దాక్షిణ్యముగ సంహరింపజేసితివి? కావున నీవు నాశాపమునకు గుటియై పాపాణరూపమున బృథ్విపై బడియుండుము.” ఇట్లు శపించి తులసి శోకసంతప్తయైన కవిధముల దుఃఖింప దొడంగెను. ఆమె దారుణదుఃఖదశ గాంచి కరుణారససాగరు డైనకమలాపతి శ్రీహరి యత్యంత కరుణావీక్షణములతో దులసిని వీక్షించుచు నిట్లు పలికెను.

శ్రీహరి పలికెను :

తులసీ! పూర్వము నీవు భారతవర్షములో జరకాలము న న్నారా
ధించితివి. మదంశసంభూతు డైనశంఖచూడుడు కూడ నీప్రసన్నతార్థమై
యఖండతప మాచరించి నీపాతివ్రత్యమాహాత్మ్యమువలన నీకుబ్రాణేశ్వరు డైన
గారణమున భవబంధవిముక్తుడై గోలోకపరంధామము జేరెను. పతివ్రతాశిరో
మణి! నీ యఖండ తపఃఫలప్రభావమున నీ వీపాంచభౌతికదేహమును
వీడి దివ్యశరీరధారిణివై మద్ధామము జేరి రమాసమవై నాకత్యంతప్రేమపాత్రు
రాలవై విరాజిల్లెదవు గాక. నీ యాప్రాకృత శరీరము పవిత్రనదిగా బరిణ
మించి గండకి యనునామముతో బుణ్యప్రదాయనియై పవిత్రభారతవర్షమున
బ్రవహింపగలదు.

తవ కేశసమూహాశ్చ పుణ్యవృక్షే భవన్త్వతి ।

తులసీకేశసమ్భూతా తులసీతి చ విఖృతా ॥

33

దేవీ! నీకేశసమూహములు పవిత్రవృక్షములు కాగలవు. నీ కేశ
ములనుండి ప్రాదుర్భవించిన కారణమున నావృక్షములు తులసీనామమున
బ్రసిద్ధిగాంచగలవు.

త్రిషు లోకేషు పుష్పాణాం పత్రాణాం దేవపూజనే ।

ప్రధానరూపా తులసీ భవిష్యతి వరాననే ॥

34

వరాననా! త్రిలోకములలో దైవపూజార్థమై వినియోగించు సకల
పుష్పములలో బ్రత్రములలో దులసీపత్రమే శ్రేష్ఠముగ బరిగణింపబడ
గలదు.

స్వర్గే మర్త్యే చ పాతాలే వై కుణ్ఠే మమ సంనిధౌ ।

భవన్తు తులసీవృక్షే వరాః పుష్పేషు సున్దరి ॥

35

స్వర్గ, మర్త్య, పాతాలలోకములోను, వైకుంఠములో నా సామీప్య
మునందు విరాజిల్లగలవు. సుందరీ! తులసీదళము సకలపుష్పములందు శ్రేష్ఠ
పూజాకుసుమమై విరాజిల్లగలదు.

గోలోకే విరజాతీరే రాసే బృన్దావనే భువి ।

భాణ్డీరే చమ్పకవనే రమ్యే చన్దనకావనే ॥

మాధవీకేతకీకున్దమల్లి కామాలతీవనే ।

భవన్తు తరవ స్తత్ర పుణ్యస్థానేషు పుణ్యదాః । (36, 37)

గోలోకములోను, విరజానదీతటముపై నను, రాసమండలములోను, బృందావనములోను, భూలోకములోను, భాండీరవనములోను, జంపకవనము లోను, మనోహరచందనకాననములోను, మాధవీ కేతకీ కుంద మల్లికాది వనములలోను, సకలపుణ్యప్రదేశములలోను బుణ్యప్రదమైన యీవృక్షము లుత్పన్నములై విరాజిల్లును,

తులసీతరుమూలే చ పుణ్యదేశే సుపుణ్యదే ।

అధిష్ఠానం తు తీర్థానాం సర్వేషాం చ భవిష్యతి ॥ 38

తులసీతరుమూలము పరమపవిత్రము నఖండ పుణ్యదాయకముకాగలదు. కావున నాప్రదేశములో సమస్త దేవతలు, పుణ్యతీర్థములు నివసింపగలవు.

తత్త్వైవ సర్వదేవానాం సమాధిష్ఠానమేవ చ ।

తులసీపత్ర పతనప్రాప్తయే చ వరాననే ॥ 39

వరాననా! తమపై దులసీపత్రము పడవలెననెడి ప్రగాఢకాంక్షతో సకలపుణ్యతీర్థములు దేవతలు తులసీతరుమూలమున నివసింపగలరు.

స స్నాతః సర్వతీర్థేషు సర్వయజ్ఞేషు దీక్షితః ।

తులసీపత్రతోయేన యోఽభిషేకం సమాచరేత్ ॥ 40

తులసీపత్రస్పర్శము కల్గినజలములలో స్నానమాడువాడు సర్వతీర్థము లందు స్నానమాచరించిన వాడు సమస్తయజ్ఞములందు దీక్షవహించిన వాడు కాగలడు.

సుధాఘటసహస్రేణ సా తుష్టి ర్న భవే ద్ధరేః ।

యా చ తుష్టిర్భవే న్నృణాం తులసీపత్రదానతః ॥ 41

సాధ్వీ! మనుష్యు లనన్యభక్తితో దులసీదళమునర్పించిన శ్రీహరి కెంత తృప్తిలభించునో, వేనవేలమృతభాండముల నర్పించినను చంతటి తృప్తి కలుగదు.

గవామయుతదానేన యత్ఫలం లభతే నరః ।

తులసీపత్రదానేన తత్ఫలం లభతే సతి ॥ 42

సతీ! పదివేల గోవులను దానమొనరించిన మానవుల కేఫలము పొందించునో, యాఫలమే కేవలము తులసీదళదానముచే లభింపగలదు.

తులసీపత్రోత్థాయం చ మృత్యుకాలే చ యో లభేత్ ।

ముచ్యతే సర్వపాపేభ్యో విష్ణులోకం స గచ్ఛతి॥ 43

ఏదేహధారి కాసన్నకాలమున దులసీదళజలము పానమొనరించుట లభించునో, యాతడు సర్వపాపములనుండి విముక్తుడై విష్ణులోకమునకు బ్రస్తాన మొనరింపగలడు.

నిత్యం య స్తులసీతోయం భుజ్జే భక్తాచ మానవః ।

స ఏవ జీవన్ముక్తశ్చ గంగాస్నానఫలం లభేత్ ॥ 44

ఏమనుష్యుడు నిత్యము భక్తిపూర్వకముగా దులసీతీర్థమును స్వీకరించునో వానికి గంగాస్నానఫలము లభించును. ఆతడు నిశ్చయముగ జీవన్ముక్తుడు కాగలడు.

నిత్యం య స్తులసీం దత్త్వా పూజయే న్మాంచ మానవః ।

లక్షౌశ్వమేధజం పుణ్యం లభతే నాత్ర సంశయః॥ 45

ఏమనుష్యుడు ప్రతిదినము తులసీదళముల నర్పించి సన్ననన్యభక్తితో బూజించునో వానికి లక్షౌశ్వమేధయజ్ఞము లొనరించిన పుణ్యము నిస్సంశయముగ లభింపగలదు.

తులసీం స్వకరే కృత్వా దేహే దృత్వా చ మానవః ।

ప్రాణాం స్త్యజతి తీర్థేషు విష్ణులోకం స గచ్ఛతి॥ 46

ఏమానవుడు తులసీదళమును హస్తమందుంచుకొని, తులసీపత్రములను దన శరీరముపై నిడుకొని పుణ్యతీర్థములలో బ్రాణత్యాగ మొనరించునో యతడు నిస్సందేహముగ విష్ణులోకమునకు బ్రస్తాన మొనరింపగలడు.

తులసీకాష్ఠనిర్మాణమాలాం గృహ్లాతి యో నరః ।

పదే పదేఽశ్వమేధస్య లభతే నిశ్చితం ఫలమ్ ॥ 47

తులసీకాష్ఠముచే నిర్మింపబడిన మాలను గళమందు ధరించు నరు డాడు గడుగున నిస్సందేహముగ సశ్వమేధయజ్ఞ ఫలప్రాప్తి నొందగలడు.

తులసీం స్వకరే ధృత్వా స్వీకారం యో న రక్షతి ।

స యాతి కాలసూత్రం చ యావచ్ఛన్ద్రదివాకరో ॥ 48

ఎవడు తులసీపత్రమును హస్తమునందుంచుకొని ప్రతిజ్ఞ యొనరించి దానిని బరిపాలింపడో, యతడు సూర్యచంద్రులుండు పర్యంతము కాలసూత్ర మనునరకమున బడి యాతనల ననుభవింపగలడు.

కరోతి మిథ్యా శపథం తులస్యా యో హి మానవః ।

స యాతి కుమ్భిపాకం చ యావద్దిన్ద్రా శ్చతుర్దశః ॥ 49

ఏమనుష్యుడు తులసీపత్రమును హస్తమందుంచుకొని యసత్యప్రతిజ్ఞ యొనరించునో యతడు పదునల్వరిందుల యాయుఃపర్యంతము కుంభిపాక నరక మనుభవింపగలడు.

తులసీతోయకణికాం మృత్యుకాలే చ యో లభేత్ ।

రత్నయానం సమారూహ్య వై క్షణ్యం స ప్రయాతి చ ॥ 50

మృత్యుసమయముం దెవనిముఖమునో దులసీసమ్మిళిత మైనజలకణ మొకటియైనను లభించునో యతడు నిశ్చయముగరత్నవిమానము నధిరోహించి వై కుంతమునకు బ్రస్థాన మొనరింపగలడు.

పూర్ణిమాయా మమాయాం చ ద్వాదశ్యాం చ విసంక్రమే ।

తై లాభ్యజ్ఞే చాస్నాతే చ మహ్యాహ్నే నిశి సన్ధ్యయోః

అశౌచేఽకుచికాలే వా రాత్రివాసోఽన్వితా నరాః ।

తులసీం యే విచిన్వన్తి తే చిన్దన్తి హరేః శిరః ॥ 51

పూర్ణిమాదినమున నమావాస్యాదినమున, ద్వాదశీతిథిని, సూర్య సంక్ర మణదినమున, మధ్యాహ్న కాలమున, రాత్రివేళ, ద్విసంధ్యలందు, నాశౌచ సమయములందు, శరీరమునకు దైలమును మర్దించుకొని స్నానమాచరింపక, రాత్రిధరించిన వస్త్రములను ద్యజింపక తులసీపత్రములను దుగించిన హరిశిర మును ఖండించినట్లే యగును.

త్రిరాత్రం తులసీపత్రం శుద్ధం పశ్యషితం సతి ।

శ్రాద్ధే వ్రతే చ దానే చ ప్రతిష్ఠాయాం సురార్చనే ॥ 52

సాధ్వీ! శ్రాద్ధములందు, వ్రతములందు, దానములందు, బ్రతిష్ఠాది

కార్యములందు, దేవార్చనలందు దులసీపత్రము శుష్కించినను మూడు రాత్రులకాలమువఱకు బవిత్రముగ దానిని వినియోగింపవచ్చును.

భూగతం తోయవతితం యద్దత్తం విష్ణవే నతి ।

శుద్ధం చ తులసీపత్రం జలనా దన్యకర్మణి ॥ 57

పృథ్విపై బడినను, జలములలో దడిసినను, శ్రీవిష్ణువున కర్పించినను, ఆతులసీపత్రములను బ్రత్యేకమున మొసరించిన నవి మఱియొకకార్యములో వినియోగించుటకు శుద్ధములే.

దేవీ! నీవు నిరామయగోలోకములో దులసీవృక్షమున కధిష్ఠాత్రీదేవీవై నా స్వరూపభూతు డైనశ్రీకృష్ణునితో నిరంతరము క్రిడింపగలవు. నీ దేహమునుండి యుత్పన్నమైన నది పుణ్యప్రదయై భారతవర్షములో బ్రవహించి మదంశసంభూతు డైనతౌరసముద్రునకు బత్ని కాగలదు. స్వయముగ మహాసాధ్వి వైననీవు తులసీరూపమున వైకుంఠములో సదా నాసామీప్యమున విరాజిల్లగలవు. శ్రీమహాలక్ష్మితో సమముగ నీకు గౌరవము లభింపగలదు. గోలోకములో నిస్సంశయముగ మహారాసక్రీడలో నీవు సదా విరాజిల్లగలవు.

అహం చ కై లరూపేణ గణ్డకీతీరసన్నిధౌ ।

అధిష్ఠానం కరిష్యామి భారతే తవ శాపతః ॥

58

తులసీ! నీశాపమును సత్యమొసరించుటకు స్వయముగ నేనే పాషాణ (సాలగ్రామ)మై పవిత్రభారతవర్షములో గండకీనదీతటముపై నివసించెదను.

వజ్రీకీటాశ్చ కృమయో వజ్రదంష్ట్రాశ్చ తత్ర వై ।

తచ్చిలాకుహరే చక్రం కరిష్యంతి మదీయకమ్ ॥ 59

ఆగండకీనదీతటమున నుండు కోట్లకొలదికీటకములు తమ తీక్షణములై నదంతము లనునాయుధములతో దొలచి యాపాషాణమున నాచక్రాది చిహ్నములను జేయును.

ఏకద్వారే చతుశ్చక్రం వనమాలావిభూషితమ్ ।

నవీననీరదశ్యామం లక్ష్మీనారాయణాభిధమ్ ॥

60

ఏ సాలగ్రామముపై నొకద్వారము, నాల్గుచక్రచిహ్నములు, వనమాలా
రేఖలు గుర్తులుగా నుండి నవీననీరదశ్యామలకాంతితో బ్రకాశించునో యా
పాపాణమును లక్ష్మీనారాయణమూర్తిగా భావింపవలెను.

ఏకద్వారే చతుశ్చక్రం నవీనజలదోపమమ్ ।

లక్ష్మీజనార్దనం జ్ఞేయం రహితం వనమాలయా ॥

61

ఏ సాలగ్రామముపై నొకద్వారము నాల్గుచక్రముల చిహ్నములుండి వన
మాలాచిహ్నము లేకుండ నవీననీరదవర్ణముగ విరాజిల్లునో, యాసాలగ్రామ
మును లక్ష్మీజనార్దనరూపమని గ్రహింపవలెను.

ద్వారద్వయే చతుశ్చక్రం గోష్పాదేన సమన్వితమ్ ।

రఘునాథాభిదం జ్ఞేయం రహితం వనమాలయా ॥

62

ఏ సాలగ్రామముపై రెండుద్వారములు, నాల్గుచక్రములు నొక
గోష్పాదచిహ్నము నుండి వనమాలాచిహ్నముండదో దానిని రఘునాథ
మూర్తిగా దెలిసికొనవలెను.

అతిక్షుద్రం ద్విచక్రం చ నవీనజలదప్రభమ్ ।

దధివామ నాభిదం జ్ఞేయం గృహిణాం చ సుఖప్రదమ్ ॥

63

ఏ సాలగ్రామముపై నత్యంతసూక్ష్మము లైనరెండుచక్రచిహ్నము
లుండునో, వనమాలారేఖలు విరాజిల్లునో, నవీనజలదప్రభతో విరాజిల్లునో
యట్టిసాలగ్రామము దధివామనమూర్తిగా గ్రహింపవలెను; ఈసాలగ్రామ
రాధన గృహస్థుల కత్యంతసుఖప్రదము.

అతిక్షుద్రం ద్విచక్రం చ వనమాలావిభూషితమ్ ।

విజ్ఞేయం శ్రీధరం దేవం శ్రీప్రదం గృహిణాం సదా ॥

64

ఏ సాలగ్రామముపై నతిసూక్ష్మద్విచక్రచిహ్నము లుండి, వనమాలా
రేఖలతో విరాజిల్లునో, యాసాలగ్రామము శ్రీధరుని మూర్తిగా గ్రహింప
వలెను. శ్రీధరసాలగ్రామరాధన గృహస్థుల కఖండశ్రీప్రదము.

స్థూలం చ వర్తులాకారం రహితం వనమాలయా ।

ద్విచక్రం స్ఫుట మత్యంతం జ్ఞేయం దామోదరాభిదమ్ ।

65

ఏ సాలగ్రామము వర్తులాకారముగ, స్థూలముగ, వనమాలాచిహ్నము

రహితముగ, ద్విచక్రాత్యంత స్ఫుటచిహ్నములతో విరాజిల్లునో, యాసాలగ్రామమును దామోదరుని మూర్తిగ గ్రహింపవలెను.

మధ్యమం వర్తులాకారం ద్విచక్రం బాణవిక్షతమ్ ।

రణరామాభిధం జ్ఞేయం శరతూణ సమన్వితమ్ ॥ 66

ఏ సాలగ్రామమునకు మధ్యమభాగము వర్తులాకారముగ నుండి రెండు చక్రచిహ్నములతో, ధనుర్బాణచిహ్నములతో, బాణముఖమున వీక్షింపబడిన చిహ్నములు విరాజిల్లునో, యాసాలగ్రామము రణరాముని మూర్తిగ భావింపవలెను.

మధ్యమం సప్తచక్రం చ చృత్రతూణసమన్వితమ్ ।

రాజరాజేశ్వరం జ్ఞేయం రాజసమృత్ప్రదం నృణామ్ ॥ 67

ఏ సాలగ్రామ మధ్యభాగము సప్తచక్రచిహ్నములతో, ఛత్రచిహ్నములతో, ధనుశ్చిహ్నముతో బ్రకాశించునో యాసాలగ్రామమును రాజరాజేశ్వరునిమూర్తిగ భావింపవలెను. ఈసాలగ్రామారాధన మొనరించిన మనుష్యునకు రాజ్యసంపత్తి సులభముగ లభించును.

ద్విసప్తచక్రం స్థూలం చ నవీనజలదప్రభమ్ ।

అనంతాఖ్యం చ విజ్ఞేయం చతుర్వర్గఫలప్రదమ్ ॥ 68

ఏ సాలగ్రామము బదుర్గాల్గు చక్రచిహ్నములతోను, నవీనమేఘసమాన శ్యామలవర్ణముతోను బ్రకాశించునో, యాస్థూలపాషాణమునే యనంతుని విగ్రహముగ దెలిసికొనవలెను, అనంతుని సాలగ్రామారాధన మొనరించిన ధర్మార్థకామమోక్షము లనెడి చతుర్వర్గ పురుషార్థములు నిశ్చయముగ లభించును.

చక్రాకారం ద్విచక్రం చ సశ్రీకం జలదప్రభమ్ ।

నగోష్పాదం మధ్యమం చ విజ్ఞేయం మధుసూదనమ్ ॥ 69

ఏ సాలగ్రామాకృతి చక్రమువలె నుండి రెండు చక్రచిహ్నములతో నొక శ్రీచిహ్నముతో, మధ్యలోనొకగోష్పాద చిహ్నముతో నంకితమై నవీనమేఘమువలె బ్రకాశించునో యాసాలగ్రామమును మధుసూదనుని శ్రీవిగ్రహముగ గ్రహింపవలెను.

సుదర్శనం చై కచక్రం గుప్త చక్రం గదాధరమ్ ।

ద్విచక్రం హయవక్త్రాభం హయగ్రీవం ప్రకీర్తితమ్ ॥ 70

కేవల మొకచక్రచిహ్నము కల్గిన సాలగ్రామమును సుదర్శనమూర్తి యనియు, గుప్తచక్రచిహ్నంకిత మైనసాలగ్రామము గదాధరుని మూర్తియనియు, ద్విచక్రచిహ్నంకితమై యశ్వముఖాకృతియుక్త మైనసాలగ్రామము హయగ్రీవ విగ్రహమనియు భక్తజనులు కీర్తించిరి.

అతీవ విస్తృతాస్యం చ ద్విచక్రం వికటం సతి ।

నరసింహాభిధం జ్ఞేయం సద్యోవై రాగ్యదం నృణామ్ ॥ 71

సాధ్వీ! ఏ సాలగ్రామముఖ మత్యంతవిస్తృతముగనుండునో, దేనిపై ద్విచక్రచిహ్నములుండునో, యెయ్యది యత్యంతవికటముగా దర్శన మొసంగునో, యాసాలగ్రామమును నృసింహాభగవద్విగ్రహముగా గ్రహింపవలెను. నృసింహమూర్తిసాలగ్రామారాధన మనుష్యులకు వైరాగ్యము సతి శీఘ్రముగ బ్రసాదింపగలదు.

ద్విచక్రం విస్తృతాస్యం చ వనమాలా సమన్వితమ్ ।

లక్ష్మీనృసింహం విజ్ఞేయం గృహిణాం సుఖదం సదా ॥ 72

ఏ సాలగ్రామము విస్తృతరూపము గల్గి ద్విచక్రచిహ్నములతో వనమాలారేఖలతో విరాజిల్లునో యది సాక్షాల్లక్ష్మీనృసింహుని విగ్రహముగా దెలిసికొనవలెను. శ్రీలక్ష్మీనృసింహసాలగ్రామారాధన గృహస్థులకు సదాయఖండసుఖములను బ్రసాదించును.

ద్వారదేశే ద్విచక్రం చ సశ్రీకం చ సమం స్ఫుటమ్ ।

వాసుదేవం చ విజ్ఞేయం సర్వకామఫలప్రదమ్ ॥ 73

ఏ సాలగ్రామద్వారప్రదేశములో రెండుచక్రములచిహ్నము లుండి శ్రీచిహ్నము స్పష్టముగ గోచర మగునో యది వాసుదేవుని విగ్రహముగా దెలిసికొనవలెను. వాసుదేవ సాలగ్రామార్చన వలన సర్వాభీష్టములు సిద్ధింపగలవు.

ప్రద్యుమ్నం సూక్ష్మచక్రం చ నవీననీరదప్రభమ్ ।

సుషిరే చిద్రబహులం గృహిణాం చ సుఖప్రదమ్ ॥ 74

ఏసాలగ్రామము సూక్ష్మచక్రచిహ్నయుక్తమై నవీననీరదశ్యామల వర్ణముతో ముఖముపై సుషిరచ్ఛిద్రచిహ్నములు శోభించునో, దానిని ప్రద్యుమ్నుని స్వరూపముగా దెలిసికొనవలెను. ప్రద్యుమ్నుసాలగ్రామారాధనవలన గృహస్థులు సుఖములను బొందగలరు.

దేవీ చక్రే చైకలగ్నే చ పృష్ఠే యత్ర తు పుష్కలమ్

సంకర్షణం తు విజ్ఞేయం సుఖదం గృహిణాంసదా ॥ 75

రెండుచక్రచిహ్నము లుండి విశాలపృష్ఠభాగముతో విరాజిల్లుచు సదా గృహస్థులకు సుఖములను బ్రసాదించు సాలగ్రామమును సంకర్షణ మూర్తిగ దెలిసికొనవలెను.

అనిరుద్ధం తు పీతాభం వర్తులం చాతిశోభనమ్ :

సుఖప్రదం గృహస్థానాం ప్రపదన్తి మనీషిణః ॥ 76

ఏ సాలగ్రామ మత్యంత సుందరవర్తులాకారముగా నుండి పీతవర్ణముతో శోభించుచు గృహస్థులకు సదా సుఖములను బ్రసాదించునో యాసాలగ్రామ మనిరుద్ధ స్వరూపముని విద్వాంసులు కీర్తించిరి.

సాలగ్రామశిలా యత్ర తత్ర సంనిహితో హరిః ।

తత్రైవ లక్ష్మీ ర్వసతి సర్వతీర్థసమున్వితా ॥

యాని కాని చ పాపాని బ్రహ్మహత్యాది కాని చ ।

తాని సర్వాణి నశ్యన్తి శాలగ్రామశిలార్చనాత్ ॥ (77, 78)

ఏప్రదేశములో సాలగ్రామశిల యారాధింపబడునో యాప్రదేశములో శ్రీహరియే స్వయముగా విరాజిల్లు గలడు. ఆప్రదేశములోనే సర్వ పుణ్య తీర్థములతో గూడ శ్రీమహాలక్ష్మి నివసింపగలదు. బ్రహ్మ హత్యాదిపాతకము లన్నియు గేవలము సాలగ్రామ శిలార్చనచే నిశ్చయముగ నశింప గలవు.

ఛత్రాకార సాలగ్రామములో రాజ్యప్రదశక్తి కలదు. వర్తులాకార సాలగ్రామములో సంపదలను బ్రసాదింపగల యోగ్యత కలదు. శకటాకార పాషాణారాధనము దుఃఖములను, శూలకోణమువలెనున్న శిలారాధనము మరణమును, వికృతాకారము కల్గియున్న శిల దారిద్ర్యమును, పింగళవర్ణ యుక్త మైన

పాపాణము హానిని, భగ్నచక్రములు కల్గిన శిల వ్యాధులను గలిగింప గలదు. భగ్నసాలగ్రామారాధన నిశ్చయముగ మరణ ప్రదముకాగలదు.

వృతం దానం ప్రతిష్ఠా చ శ్రాద్ధం చ దేవపూజనమ్ ।

సాలగ్రామశిలాయాశ్చైవ వాధిష్ఠానాత్మ శస్త్రకమ్ ॥

81

ప్రతములు గాని, దానములుగాని, ప్రతిష్ఠాదికార్యములుగాని, శ్రాద్ధాది కార్యములు గాని, సాలగ్రామసన్నిధానములో నొనరించిన సర్వోత్తమములు కాగలవు. ఎవరు సాలగ్రామశిలాతీర్థమును సంప్రోక్షణ మొనరించుకొందురో, వారు సకలతీర్థస్నాన ఫలమును, సమస్త యజ్ఞ ఫలమును బొందగలరు.

సాధ్వీ! నాల్గువేదములను బఠించినగాని, తప మొనరించినగాని యే పుణ్యము లభించునో యది కేవలము సాలగ్రామ శిలోపాసనచే సులభముగా లభించును. ఎవరు నిరంతరము తమపై సాలగ్రామ శిలోదకములను సంప్రోక్షణ మొనరించుకొందురో వారు సకలదానముల పుణ్యమునకు, భూప్రదక్షిణాద్యుత్తమ ఫలములకు నధికారులు కాగలరు. సాలగ్రామ శిలాజలములను నిరంతరము పానమొనరించు పురుషుడు నిస్సంశయముగ దేవత లభిలషించు ప్రసాదమును బొందగలడు. ఆతడు జన్మమృత్యుజరావ్యాధులనుండి విముక్తి పొందగలడు. సర్వతీర్థము లాపుణ్యాత్ముని స్పర్శము నాకాంక్షింపగలవు. ఆ సాలగ్రామ చరణోదకపానయుక్తుడు జీవన్ముక్తుడై, పరమపవిత్రుడై శ్రీహరిపదమును బొందగలడు. భగవంతుని పరంథామములో నా భగవంతుని సన్నిధానమున నాభక్తునకు బ్రళయకాలపర్యంతము నివసించు సౌభాగ్యము కలుగగలదు. ఆ భక్తునకు భగవంతుడు తనదాస్యసౌభాగ్యమును బ్రసాదించును. గరుడుని శాంచి పాటిపోవు సర్పములవలె నాభక్తుని శాంచి బ్రహ్మహత్యాది పాతకములు పాటిపోగలవు. ఆభాగవతోత్తముని చరణ తజస్సర్పముచే బృద్ధిసహితము పవిత్రము కాగలదు. అట్టి పరమభక్తుడు జన్మింపగనే తద్వంశములోని లక్షల తరములవా రుద్ధరింపబడగలరు.

అవసానకాలములో సాలగ్రామచరణోదకమును పానమొనరించు వారు సర్వపాపములనుండి ముక్తులై విష్ణులోకమును జేరగలరు. వారికి నిర్వాణముక్తి యత్యంత సులభము కాగలదు. వారు నిస్సంశయముగ గర్మ భోగముల నుండి విముక్తులై శ్రీహరి దివ్యచరణారవిందములందు విలీనము

కాగలరు. సాలగ్రామమును హస్తమునం దుంచుకొని యసత్యము పల్కిన వ్యక్తి బ్రహ్మయుర్దాయ పర్యంతము కుంభీపాక నరక మనుభవింపగలడు. సాలగ్రామమును హస్తమునం దుంచుకొని ప్రతిజ్ఞ యొనరించి దానిని బరిపాలింపనివారు లక్ష మన్వంతరములకాల మసిపత్ర నరక మనుభవింపగలరు. కాంతామణీ! ఏమనుష్యుడు సాలగ్రామమునుండి తులసీపత్రములను దూరమొనరించునో యాతనికి మఱుజన్మములో శ్రీ సహకరింపదు. శంఖముచే దులసీపత్రములను విచ్ఛేద మొనరించు వ్యక్తి భార్యావిహీనుడై యేడుజన్మముల వఱకు రోగియై దుఃఖింపగలడు.

సాలగ్రామం చ తులసీం శంఖ మేకత్ర ఏవ చ ।

యో రక్షతి మహాజ్ఞానీ న భవే చ్ఛ్రీహరిప్రియః ॥

97

మహాజ్ఞాని యైనపురుషుడు సాలగ్రామమును, దులసిని, శంఖమును నేకత్రితమొనరించి రక్షించుచు ప్రతినిత్యము నారాధించిన యతడు శ్రీహరి కత్యంత ప్రియపాత్రుడు కాగలడు.

నారదా! ఇట్లు తులసీదేవికి సాలగ్రామమహాత్మ్యమును వర్ణించి యామె ననేకవిధముల ననుగ్రహించి శ్రీహరి మానము వహించెను. పరమాత్ముని యాజ్ఞానుసారముగ తులసీదేవి శరీరమును జాలించి దివ్యరూప సంపన్నయై శ్రీహరి వక్షఃస్థలముపై శ్రీమహాలక్ష్మీవలె విరాజిల్లెను. రమాపతి యగుశ్రీహరి దులసీదేవిని దోడ్కొని వైకుంఠమున కరిగెను. నారదా! లక్ష్మీ, సరస్వతి, గంగ, తులసి యీనల్వరు శ్రీహరికి బ్రియపత్ను లైరి. తులసీదేహమునుండి గండకి యనునది ప్రాదుర్భవించి పవిత్రభారతవర్షములో బుణ్యప్రదతీర్థమై ప్రవహించెను. శ్రీహరి తుల శాపమును సంపన్న మొనరించుటకై యనేకసాలగ్రామ శిలారూపములతో బవిత్రగండకీనదీజలములలో నివసింప నారంభించెను. పవిత్రగండకీ నదీజలములలో విరాజిల్లు సాలగ్రామ పాపాణముల నారాధించిన నిశ్చయముగ నుత్తమఫలములు గలుగును. కాని జలములలోగాక భూమిపై బడి సూర్యతాపముచే చింగళవర్ణ యుక్తములైనశిల లారాధన కుత్తమములు కావు.

నారదా! ఇట్లు నేను తులసీప్రసంగమును సాంగోపాంగముగ వర్ణించితిని.

ఇంక నీ వేవిషయములను శ్రవణ మొనరింప గోరుచున్నావో తెల్పిన బ్రవచింపగలను.

ఇది శ్రీమదాంధ్రబ్రహ్మవై వర్తమహాపురాణ మందలి
ప్రకృతిఖండములోని తులస్యపాఖ్యానమును
ఇరువదియొకటవ అధ్యాయము

సంపూర్ణము.

ఇరువదిరెండవ అధ్యాయము

తులసీధ్యానము, స్తవనము, పూజావిధి.

నారదుడు పలికెను :

ప్రభూ! తులసీదేవి శ్రీమన్నారాయణుని కత్యంతప్రేమపాత్రురాలు కావున బరమపునీత. ఆ దేవి నిఖిలజగములకు వందనీయురాలు, పూజనీయురాలు, కాని దేవా! ఆతులసీనూత పూజావిధాన మేమి? ఈమె నేస్తోత్రముతో స్తుతింపవలెను? ఏదివ్యమంత్రముతో జపింపవలెను? మునీశ్వరా! ప్రప్రథమమున తులసిదేవి నెవరు స్తుతించి యారాధించిరి? ఏకారణమువలన నామె మీకును బూజనీయురా లయ్యెను? ఈవిషయముల నన్నింటిని గృహతో నుపదేశింప బ్రార్థించుచున్నాను.

పూతుడు పలికెను :

శౌనకాది మహర్షులారా! నారదుని ప్రశ్నముల నాలకింపగనే శ్రీనారాయణబుషి ముఖారవిందము ప్రసన్నత్వముతో వికసించెను. సకల పాపముల భస్మమొనరింపగల తులసీదివ్యమంత్రమును, ధ్యానమును, స్తోత్రము నాయన నారదున కుపదేశింప నారంభించెను.

శ్రీహరియణముపి పలికెను :

మునీశ్వరా! శ్రీహరి తులసిని గ్రహించి శ్రీమహాలక్ష్మీతో వైకుంఠములో సానందముగ విరాజిల్లెను. ఆయన తులసీదేవికి శ్రీమహాలక్ష్మీతో సమాన గౌరవము, నఖండసౌభాగ్యమును బ్రసాదించెను. నారదా! శ్రీమహాలక్ష్మీయు, గంగాదేవియు, తులసీ సాహచర్యమును సాదరముగ సహించిరి. కాని సరస్వతీదేవి కోధవశయై తదాధిక్యతను సహింపలేదు. సరస్వతీదేవివలన దన కవమానము సంభవించుట గాంచి తులసి యంతర్హితరాలయ్యెను. అఖండ జ్ఞానసంపన్న యైనతులసి సిద్ధయోగిని, సర్వసిద్ధేశ్వరి. కావున నామె శ్రీహరి దృష్టిపథమునుండి గూడ నదృశ్య కాగల్గెను. తులసీదేవిని గాంచలేక సరస్వతి ననేకవిధముల సమాధానపఱచి యామె యనుజ్ఞ గైకొని శ్రీహరి తులసీదేవిని బ్రసన్నురాలుగ జేసికొనుటకు బృందావనమునకు బయన మొనరించెను. బృందావనముజేరి శ్రీహరి పరిశుద్ధుడై శ్రీ తులసీ దశాక్షరమహామంత్రము నుచ్చరింపదొడంగెను. లక్ష్మీబీజమే శ్రీం, మాయాబీజమే హ్రీం, కామ బీజమే క్లీం, వాణీబీజమే ఐం. ఈబీజములను బ్రహ్మమున గ్రమముగ నుచ్చరించి బృందావనీ శబ్దమునకు జివర చతుర్థీవిభక్తిని జోడించి చిట్టచివరకు వహ్నిజాయ యగుస్వాహా శబ్దోచ్ఛారణ మొనరింపవలెను.

‘శ్రీం హ్రీం క్లీం ఐం బృన్దావనైవ స్వాహా’

నారదా! ఈదశాక్షర మహామంత్రము మంత్రరాజము, తదుపాసకులకు సాక్షాత్కల్పతరు సదృశము. ఎవరీ మహామంత్రము నుచ్చరించుచు తులసీదేవిని విధిపూర్వకముగ నారాధించి పూజింతురో వారికి నిశ్చయముగ సర్వ సిద్ధులు లభింపగలవు. ఘోడశోపచారముల నర్పించి, మంత్రముతో నుపాసించి స్తోత్రముతో స్తుతించిన తులసి యత్యంత ప్రసన్నురాలు కాగలదు. ఇట్లే శ్రీహరి యాదేవి నారాధింపగా నామె తులసీవృక్షమునుండి బయల్వెడలి బ్రసన్నురాలై శ్రీహరి చరణముల నాశ్రయించెను. కృపాసాగరు డైన శ్రీహరి యామె నిట్లనుగ్రహించెను. “దేవీ! నీవు సర్వపూజ్యురాల వయ్యెదవు గాక. నేనే స్వయముగ నిన్ను నాశ్రయముపై, నా వక్షఃస్థలమందు ధరించి గౌరవింతును. నేనే కాదు సకలదేవతలు నిన్ను దమతమ మస్తకములపై ధరించి యారాధింపగలరని” తులసి ననుగ్రహించి శ్రీహరి యామెతో గూడి వైకుంఠము జేరెను.

నారదుడు పలికెను :

దేవా! తులసీదేవి ధ్యానమును, స్తవమును, బూజావిధిక్రమమును సవిస్తరముగా గృహతో వ్యాఖ్యానింపుడు.

శ్రీవారాయణముషి పలికెను :

అంతర్హితాయాం తస్యాం చ గత్వా చ తులసీవనమ్ ।

హరిః సమూజ్య తుష్టావ తులసీం విరహాతురః ॥

17

మునీశ్వరా! తులసి యంతర్ధానము కాగనే శ్రీహరి విరహసంతుప్తుడై బృందావనమున కరిగి తులసీమంత్రమును జపించి యామె నిట్లు స్తుతింప నారంభించెను.

తులసీ స్తోత్రమ్

బృన్దారూపాశ్చ వృక్షాశ్చ యదైకత్ర భవన్తి చ ।

విదు ర్బుధా స్తేన బృన్దాం మత్ప్రియాం తాం భజా మ్యహమ్॥

పురా బభూవ యా దేవీ త్వాదౌ బృన్దావనే వనే ।

తేన బృన్దావనీ ఖ్యాతా సౌభాగ్యం తాం భజా మ్యమామ్ ॥

అసంఖ్యేషు చ విశ్వేషు పూజితా యా నిరన్తరమ్ ।

తేన విశ్వపూజితాఖ్యాం జగత్పూజ్యాం భజా మ్యహమ్॥

అసంఖ్యాని చ విశ్వాని పవిత్రాణి యయా సదా ।

తాం విశ్వపావనీం దేవీం విరహేణ స్మరా మ్యహమ్ ॥

దేవా న తుష్టాః పుష్పాణాం సమూహేన యయా వినా ।

తాం పుష్పసారాం శుద్ధాం చ ద్రష్టు మిచ్ఛామి శోకతః ॥

విశ్వే యత్రాప్తి మాత్రేణ భక్తానన్దో భవేద్ ద్రువమ్ ।

నన్దినీ తేన విఖ్యాతా సా ప్రీతా భవితా హి మే॥

యస్యా దేవ్యా స్తులా నాస్తి విశ్వేషు నిఖిలేషు చ ।

తులసీ తేన విఖ్యాతా తాం యామి శరణం ప్రియామ్ ॥

కృష్ణజీవనరూపా యా శశ్వత్ప్రియతమా సతీ ।

తేన కృష్ణజీవనీతి మమ రక్షతు జీవనమ్ ॥ (18-25)

“బృందారూపవృక్షములు, తదితరవృక్షము లేకములై యెచట విరా

జిల్లునో యావృక్షనముదాయమును విద్వాంసు లైనబుధజనులు బృందావన మని కీర్తింతురు. బృందానామముచే బ్రసిద్ధిగాంచినదియు, నాకు బ్రియయు నగుతులసీదేవిని భజించెదను.

ప్రాచీనకాలములో బృందావనములో బ్రాదుర్భవించిన కారణమున బృందావని యనునామమున విఖ్యాతిగాంచిన సౌభాగ్యవతి యగుతులసిని భజించెదను. తులసీవృక్ష మసంఖ్యాక వృక్షనముదాయములలో నిరంతరము పూజనీయురాలై విరాజిల్లుచున్న కారణమున నావృక్షనామధేయము విశ్వ పూజితయని గణుతి కెక్కెను. నే నట్టి జగత్పూజ్యుని భజించెదను. అనంతవిశ్వములను బవిత్రమొనరించునదియు, విశ్వపావనియైనదియు నగునా దేవిని విరహాతురుడనై స్మరించెదను. అన్యపుష్పసమూహములెన్నియున్నను నేదిలేనిచో దేవతలు ప్రసన్నులు కారో, యట్టి పుష్పాసారయు, శుద్ధస్వరూపిణియు నగుతులసిని శోకముచే వ్యాకులుడనై దర్శింప గాంక్షించుచున్నాను. ఏదేవి అనుగ్రహప్రాప్తిమాత్రముననే భక్తుడు పరమానంద మొందు చున్నాడో యాదేవి దివ్యనామమే నందినియని ప్రసిద్ధిగాంచెను, ఆతులసి యిక నాపై బ్రసన్నురా లగుగాక. అఖిలవిశ్వములందు నాదేవికి సమానులు మఱియొకరు లేరు, కావుననే యామె నామము తులసి యయ్యెను. నా కత్యంత ప్రేమపాత్రురా లైనయాదేవిని శరణు జొచ్చెదను. ఆతులసి బృందా రూపమున శ్రీకృష్ణునకు జీవనస్వరూపిణి యయ్యెను. శ్రీకృష్ణునకు సదా ప్రియతమ కావున నామె నామధేయము కృష్ణజీవని యని విఖ్యాతిగాంచెను. ఆతులసి నాజీవనమును రక్షించుగాక”.

ఇట్లనేకవిధముల స్తుతించి శ్రీలక్ష్మీకాంతుడైన శ్రీహరి తులసీదేవి సాక్షాత్కారముకొఱకై నిరీక్షింప దొడంగెను. భగవంతుని ప్రార్థనల కత్యంత ప్రసన్నురాలై తులసీదేవి శ్రీహరియెదుట సాక్షాత్కరించి తత్క్షణమే యాయన దివ్యచరణములకు బ్రణమిల్లెను. తనప్రియాతిప్రియతమ యైన తులసికి శ్రీహరి తనహృదయమందు స్థాన మొసంగెను. సరస్వతి, తులసి యిద్వరు మరల భగవంతుని యారాధనలం దెట్టి భేదాభిప్రాయములు లేక యేకమైరి. వైరభావము వారిమనములనుండి తొలగిపోయెను. శ్రీహరి ప్రసన్నుడై దేవీ! నీవు సర్వపూజ్యురాలవు, సర్వులకు శిరోధార్యువు,

సకలజనులకు నాదరణీయపు, మాన్యపు గమ్మని తులసీదేవి నను
గ్రహించెను.

బృన్దా బృన్దావనీ విశ్వపూజితా విశ్వపావనీ ।

పుష్పసారా నన్దినీ చ తులసీ కృష్ణజీవనీ ॥

ఏతన్నామాష్టకం చైవ స్తోత్రం నామార్థసంయుతమ్ ।

యః పఠేత్ తాం చ సమ్పూజ్య సోఽశ్వమేధఫలం లభేత్ ॥ (32,33)

బృంద, బృందావని, విశ్వపూజిత, విశ్వపావని, పుష్పసార, నందిని, తులసి, కృష్ణజీవని యనునవే తులసీదేవి యష్టనామములు. ఈనామాష్టక మైనస్తోత్రము నర్థసంయుతముగా బఠించి తులసీదేవిని బూజించు వారి కశ్వ మేధయజ్ఞ ఫలము కలుగును.

కార్తికపూర్ణిమాతిథియందు తులసీమంగళమయావిర్భావము సంభ వించెను. సర్వప్రథమమున స్వయముగా శ్రీహరియే తులసీపూజ సంపన్న మొనరించెను.

తస్యాం యః పూజయే త్తాం చ భక్త్యాచవిశ్వపావనీమ్ ।

సర్వపాపా ద్వినిర్ముక్తో విష్ణులోకం స గచ్ఛతి ॥

కార్తికే తులసీపత్రం విష్ణవే యో దదాతి చ ।

గవా మయుతదానస్య ఫల మాప్నోతి నిశ్చితమ్ ॥

అపుత్రో లభతే పుత్రం ప్రియాహీనో లభేత్ప్రియామ్ ।

బన్ధుహీనో లభే ద్బన్ధుం స్తోత్రస్మరణమాత్రతః॥

రోగీ ప్రముచ్యతే రోగా ద్బద్ధో ముచ్యేత బన్ధనాత్ ।

భయా న్ముచ్యేత భీత స్తు పాపా న్ముచ్యేక పాతకీ॥ (35-38)

“కార్తికపూర్ణిమా శుభదినమున విశ్వపావని యగుతులసీదేవిని భక్తిభావముతో పూజించు వారు సర్వపాపములనుండి విముక్తులై విష్ణు లోకమునకు బ్రస్థాన మొనరింపగలరు. విష్ణువునకు దులసీపత్రములను నిత్య మనన్యభక్తి సమన్వితములై యర్పించు వారలకు బదివేలగోవులను దాన మొనరించిన యఖండఫలము నిశ్చయముగా లభింపగలదు. ఈ తులసీ నామాష్టకస్తోత్ర స్మరణమాత్రముననే సంతానహీను లైనవారు పుత్రవంతులు కాగలరు. ప్రియాహీనులకు బ్రయపత్నులు లభింపగలరు, బంధుహీనుల

కసంఖ్యాకబందువులు లభింపగలరు. ఈస్తోత్రస్మరణ మాత్రముననే రోగ గ్రస్తుడు రోగములనుండి, బంధితుడు బంధములనుండి, పాపాత్ముడు పాపముల నుండి విముక్తి పొందగలడు, భయభీతు డైనపురుషుడు నిర్భయుడు కాగలడు”.

నారదా! పవిత్ర తులసీస్తోత్రమును నీ కుపదేశించితిని. ఇప్పుడు ధ్యాన పూజావిధానములను బ్రవచించెద శ్రవణమొనరింపుము. కుమారా! కణ్వశాఖ యందు బ్రతిపాదింపబడిన తులసీదేవి ధ్యానము నీకు విదితమే, తులసీధ్యాన మందు సకలపాపములను భస్మీపటల మొనరింపగల యమోఘశక్తి కలదు. ధ్యానానంతర మావాహన మొనరింపకయే పవిత్రతులసీవృక్షమునకు భక్తి పూర్వకముగ ఊడశోపచారముల నర్పించి తులసీదేవి యారాధన సంపన్న మొనరింపవలెను.

తులసీం పుష్పసారాం చ నతీం పూజ్యాం మనోహరామ్,

కృతస్నిపాపేధ్మదాహాయ జ్వలదగ్నిశిఖోపమామ్ ॥

పుష్పేషు తులనా వ్యస్యా నాసీద్ దేవీషు వా మునే ।

పవిత్రరూపా నర్వాసు తులసీ సా చ కిర్తితా॥

శిరోధార్యాం చ సర్వేషా మీప్సితాం విశ్వపావనీమ్ ।

జీవన్ముక్తాం ముక్తిదాం చ భజే త్తాం హరిభక్తిదామ్ ॥ (41-43)

నారదా! పరమసాధ్వి యగుతులసి సకలపుష్పసారస్వరూపిణి, అత్యంత పూజనీయురాలు, పరమమనోహరిణి, సర్వపాపరూపము లైనయింధనములను భస్మమొనరించుటకు బ్రజ్వలితాగ్నిజ్వాలాశిఖాస్వరూపిణి, పుష్పములందుగాని, దేవాంగనలందుగాని, యెవరినిగూడ నీమెతో బోల్చలేము, కావుననే సర్వుల యందు బరమపవిత్రస్వరూపిణి యైనయీదేవీనామము తులసిగా బ్రసిద్ధి గాంచెను. సర్వులకు దులసీదేవి మస్తకముపై ధరించుటకు సుయోగ్యురాలు. అంధులు నీమె యనుగ్రహము పొందవలెనని యభిలషింతురు. విశ్వమునే పవిత్ర మొనరింపగల యీదేవి జీవన్ముక్తురాలు. ముక్తిని, శ్రీహరియం దనన్య భక్తిని బ్రసాదించుటయే యీమె స్వభావములు. తులసీదేవిని సదా నే నుపాసించెదను.

విద్వాంసు లైనపురుషు లీప్రకారముగ ధ్యానించి, పూజించి, స్తవన

మొనరించి, ప్రణామము లర్పించి తులసీదేవి యారాధన సంపన్న మొనరింప
వలెను. నారదా! తులసీ పవిత్రాఖ్యానమును విని పునీతుడ వైతివి. నీ వింక
నే యే విషయముల వినగోరుచున్నావో తెల్పిన ప్రవచింపగలను.

ఇది శ్రీమదాంధ్ర బ్రహ్మవైవర్త మహాపురాణమందలి:

ప్రకృతిఖండములోని తులస్యపాఖ్యాన

మను ఇరువదిరెండవ అధ్యాయము

సంపూర్ణము.

ఇరువదిమూడవ అధ్యాయము

అశ్వపతిరాజునకు బరాశరుడు సావిత్రివ్రతమును

వివరించుట.

నారదుడు పలికెను :

దేవా! సుధాభరిత తులసీజనని దివ్యచరితమును మీకృపాకటాక్షము
వలన శ్రవణ మొనరింపగల్గితిని. సకల సందేహభంజనా! మీరు నన్ననుగ్ర
హించి నాకు సావిత్రిదేవి పవిత్రోపాఖ్యానము నుపదేశింపుడని ప్రార్థించు
చున్నాను. వేదములకే మాతృదేవత యైన సావిత్రి యావిర్భావ మెట్లు
సంభవించెను? సర్వప్రథమముగ నామె నుపాసించిన ధన్యులెవరు? అవనిపై
సావిత్రి నుపాసించి భవసాగరమును దరించిన చరితార్థు డెవరు? ఈవిషయముల
నన్నింటిని సవిస్తరముగ వర్ణింపుడు,

శ్రీనారాయణఋషి పలికెను:

బ్రహ్మకులైక పావనా! ప్రప్రథమమున స్వయముగా జగద్విధాతయగు
బ్రహ్మయే వేదజనని యైనసావిత్రి నారాధించి పూజించెను. బ్రహ్మ తరువాత
సకల దేవతలు నీమెపూజలను సాంగోపాంగముగ సంపన్న మొనరించిరి. అవ

నిపై బవిత్ర భారతవర్షములో నశ్వపతి యనుచక్రవర్తి ప్రపథమమున వేద మాత నుపాసించెను. తదనంతరము సకలమానవులు సావిత్రీదేవి నుపాసించి నారంభించిరి.

అపుడు నారదమహర్షి “దేవా! ఆశ్వపతిమహారాజెవరు? ఆయన యే కాంక్షతో సావిత్రీదేవి నారాధించెను” అని ప్రశ్నించెను.

శ్రీనారాయణఋషి పలికెను :

మునీశ్వరా! ఆశ్వపతిమహారాజు మద్రదేశాధీశుడు. శత్రువులశక్తి ఊణింపజేయుట, మిత్రుల కష్టములను నివారించుట యాయనస్వభావములు. ధర్మము దప్పక చరించు రాణి మాలతి తదర్థాంగి. శ్రీమన్నారాయణుని ప్రేయపత్నియగుశ్రీమహాలక్ష్మీవలె ఆసాధ్వినశ్వపతిరాజు పట్టపుదేవేరియైశోభించి నది. నారదా! ఆసాధ్వీలలామ వశిష్ఠమహర్షి యాదేశానుసారము సత్సంతానము కొఱకు భక్తిపూర్వకముగ సావిత్రీదేవి నారాధించెను. కాని సావిత్రీదేవి కరుణ ప్రాప్తింపని కారణమున మాలతీదేవి యత్యంత దుఃఖిత యయ్యెను. ధర్మపత్ని నూరడించి యశ్వపతిరాజు పుష్కరక్షేత్రము జేరి సావిత్రీ కరుణా కటాక్షముల కొఱకై ఘోరతప మారంభించెను. ఆనరేశ్వరు డింద్రియము లను వశమం దుంచుకొని బహుకాలము సావిత్రీదేవి నారాధించెను. పది లక్షలు గాయత్రీజప మాచరించిన సావిత్రి ప్రసన్నురాలు కాగలదని యశరీర వాణి యతని నాదేశించెను. ఆసమయముననే దైవప్రేరితుడై పరాశరమహర్షి యశ్వపతిరాజాశ్రమమున కేతెంచగా రాజు మహర్షి నాహ్వానించి యనేకవిధ ముల బూజించెను. ఆశ్వపతి యొసంగిన స్వాగతమునకు సంతుష్టుడై పరాశర మహర్షి సాక్షాత్సావిత్రీస్వరూప మైన దివ్యగాయత్రీ మహామంత్రమాహాత్మ్య మును గుఱించి యిట్లు ప్రవచింప నారంభించెను.

పరాశరమహర్షి పలికెను :

సకృజ్జపశ్చ గాయత్ర్యాః పాపం దినకృతం హరేత్ ।

దశధా ప్రజప్తో నృణాం దివరాత్ర్యమేవ చ ॥

శతధా చ జపాచ్ఛైవం పాపం మాసార్జితం పరమ్ ।

సహస్రధా జపాచ్ఛైవం కల్మషం వత్సర్జితమ్ ॥

లక్షం జన్మకృతం పాపం దశలక్షం త్రిజన్మనః ।

సర్వజన్మకృతం పాపం శతలక్షే వినశ్యతి ।

కరోతిముక్తిం విప్రాణాం జప్తో దశగుణస్తతః ॥

(14-16)

గాయత్రీమహామంత్రమును మనసార నొక్కపర్యాయమే జపించినను బగలుచేసిన పాప మంతయు నశింపగలదు. పదిపర్యాయము లీమహా మంత్రము నుచ్చరించిన పగలు రాత్రి యాచరించిన పాపము లన్నియు నశింప గలవు. నూఱుపర్యాయములు జప మాచరించిన నొకమాసమం దొనరించిన పాపము లన్నియు భస్మములు కాగలవు. వేయిపర్యాయములు జపించిన సంవత్సరకృత పాపములనుండి విముక్తి లభింపగలదు. ఒకలక్షపర్యాయములు జపించిన నొకజన్మమునజేసిన పాపములు తొలగిపోగలవు. పదిలక్షలపర్యాయ ములు జపించిన మూడుజన్మములలో నొనర్చిన పాపములు నశింపగలవు. ఒక కోటిపర్యాయములు గాయత్రీ జప మాచరించిన, సర్వజన్మముల పాపములు నశింపగలవు. పదికోట్లగాయత్రీజప మాచరించిన బ్రాహ్మణుడు జన్మరాహిత్యము నొందగలడు.

కరం సర్పఘణాకారం కృత్వా తద్రద్ధముద్రితమ్ ।

ఆనమ్రమూర్ధ మచలం ప్రజపేత్ ప్రాజ్ఞుభో ద్విజః ॥

అనామికామధ్యదేశా దధోవామకృమేణ చ ।

తర్జనీమూలపర్యంతం జపస్యైష కృమః కరే ॥ (17-18)

ద్విజులు దక్షిణహస్తమును సర్పఘణాకారముగ ముద్ర యొనరించి కొంచెము వంచి యనామికను మధ్య నిడుకొని పర్యమునుండి యారంభించి క్రిందినుండి యెడమవైపుగా దర్జనీమూలభాగమువరకు నంగుష్ఠమును స్పృశించుచు గాయత్రీజప మొనరింపవలెను.

శ్వేతకమలబీజములను గాని, స్ఫటికమణులనుగాని మాలగా నొనరించి వీలున్న బవిత్రతీర్థప్రదేశములోనో లేక దేవాలయములోనో పద్మాసనా సీనులై యనన్యభక్తిభావముతో గాయత్రీమంత్రజప మొనరించు టత్యంత శ్రేష్ఠము. సప్తాశ్వత్థ పత్రములపై సంయమపూర్వకముగ జపమాల నుంచి గోరోచనముతో మాల ననులిప్త మొనరించి తదనంతరము నూఱుపర్యాయములై నను విధిగా గాయత్రీజప మాచరింపవలెను. గోరోచనము లభింపనిచో బంచగవ్యములచే గాని లేక గంగాజలములచేగాని జపమాలను సంస్కరింప వచ్చును. సంస్కరించిన జపమాలతోనే గాయత్రీ జప మొనరింప వలెను.

రాజర్షీ ! నే నుపదేశించిన ప్రకారము పదిలక్షలపర్యాయములు గాయత్రీ జప మాచరింపుము. ఈదివ్యజపఫలప్రభావమున నీమూడుజన్మలపాపములు నశించి సావిత్రీదేవి ప్రసన్నురాలై నీయెదుట సాక్షాత్కరింపగలదు. రాజా! ప్రతిదినము త్రికాలములందు బవిత్రుడవై సంధ్యావందన మాచరింపుము. ఎందువలన ననగా సంధ్యావందన మాచరింపని మానవుడు సదా యపవిత్రుడై సకలశుభకార్యముల కనధికారి కాగలడు. దినమునం దాత డేయేసత్కర్మముల నాచరించునో యవిచున్నియు గేవలము సంధ్యావందన మాచరింపని కారణమున నిష్ఫలములు కాగలవు. త్రిసంధ్యల నాచరింపని బ్రాహ్మణుడు బ్రాహ్మణోచిత సకల కర్మములనుండి బహిష్కరింపబడగలడు. ప్రాతఃకాల మాననై నను సంధ్యావందన మాచరింపని బ్రాహ్మణుడు శూద్రునితో సమానుఁడు. జీవితపర్యంతము త్రికాలసంధ్యోపాసన మొనరించిన బ్రాహ్మణుడు సూర్యసమాన తేజస్వికాగలడు. అట్టి ద్విజోత్తముని చరణరజస్పర్శమాత్రముననే వసుంధరయు బవిత్ర కాగలదు. నిరంతర సంధ్యోపాసనాపరు డైన బ్రాహ్మణుడు సకలపాపవిముక్తుడై నిశ్చయముగ భవసాగరమును దరింపగలడు సంధ్యాపూజితు డైనబ్రాహ్మణుని స్పర్శమాత్రముననే తీర్థములును బవిత్రములు కాగలవు. గరుత్మంతుని గాంచి పలాయనము చిత్తగించుసర్పములవలె సంధ్యాపూజితు డైనద్విజుని గాంచి సకలపాపములు తొలగిపోగలవు. సంధ్యావందన మాచరింపని వా రర్పించిన తర్పణములను దేవత లంగీకరింపరు, వా రర్పించిన శ్రాద్ధకర్మములను బితృదేవతలు స్వీకరింపరు.

ఇట్లు సంధ్యోపాసన మాహాత్మ్యమును వర్ణించి యశ్వపతికి గాయత్రీ విధి నుపదేశించి పరాశరమహర్షి తన నిజాశ్రమమునకు బ్రస్థాన మొనరించెను. పరాశరమహర్షి యుపదేశించిన యుపదేశానుసారముగ నశ్వపతిప్రభువు సావిత్రీదేవి మపాసించి, గాయత్రీజప మాచరించి, జనని యనుగ్రహమునకు బాత్రుడై యభీష్టసిద్ధి నొందెను.

వారదుడు పలికెను :

పరాశరమహర్షి యశ్వపతిరాజున కుపదేశించిన సావిత్రీధ్యానమును, బూజావిధానమును, మూలమంత్రమును, స్తోత్రమును నా కుపదేశించి నన్ను ధన్యుని జేయవలసినదిగా బ్రార్థించుచున్నాను. ఎట్లామహారాజు సావిత్రినుపా

సించి యామె యనుగ్రహముచే నేయేవరములను బొందెనో యావిషయముల నన్నింటిని వర్ణింపుడు.

శ్రీవారాయణముషి పలికెను :

నారదా! జ్యేష్ఠశుక్లత్రయోదశీదినమున శుభముహూర్తములో సంయమపూర్వకముగనుండి చతుర్దశీదినమున భక్తిభావముతో వ్రత మారంభించి సావిత్రీదేవిపూజ సంపన్న మొనరింపవలెను. సావిత్రీవ్రతము పదునాల్గు సంవత్సరములాచరింపవలెను. ఈవ్రతములో బదునాల్గువిధము లైన ఫలములను, పదునాల్గు విధము లైన వేద్యములను సావిత్రీ కర్పింపవలెను. పుష్పములతో, ధూపదీపములతో, యజ్ఞోపవీతముతో, నైవేద్యాదిసర్వోపచారములతో జనని యగుసావిత్రీని విధిపూర్వకముగ నారాధింపవలెను. ప్రథమమున నొకమంగళకలశమును స్థాపించి యాకలశముపై ఫలమును, బల్ల వముల నుంచవలెను. గణేశ్వరుని, సూర్యుని, నగ్నిదేవుని, విష్ణుదేవుని, శివుని, భార్యుని విధిగా బూజించి తదనంతరము సావిత్రీ నావాహనము చేసి కలశస్థితయై విరాజిల్లునా జనని ననన్యభక్తిభావముతో నారాధింపవలెను. యజుర్వేదమందు మాధ్యందినశాఖలో బ్రతిపాదించబడిన సావిత్రీ దివ్యధ్యానము నుపదేశించెద నవధరింపుము.

తప్త కాంచనవర్ణాభాం జ్వలంతీం బ్రహ్మతేజసా ।

గ్రీష్మమధ్యాహ్నమార్తాణ్డసహస్రసమసుప్రభామ్ ॥

ఈషద్ధాన్యప్రసన్నాస్యాం రత్నభూషణభూషితామ్ ।

వహ్నిశుద్ధాంశుకాధానాం భక్తానుగ్రహకారికామ్ ॥

సుఖదాం ముక్తిదాం శాంతాం కాంతాం చ జగతాం విధేః ।

సర్వసంపత్స్వరూపాం చ ప్రదాత్రీం సర్వసంపదామ్ ॥

వేదాధిష్ఠాత్మదేవీం చ వేదశాస్త్రస్వరూపిణీమ్ ।

వేదే బీజస్వరూపాం చ భజే త్వాం వేదమాతరమ్ ॥

(47-50)

“సావిత్రీదేవి వర్ణము తప్త కాంచన సదృశము. ఆమె యఖండబ్రహ్మ తేజముతో సదా ప్రజ్వలిల్లుచుండును. గ్రీష్మకాలములో మధ్యాహ్న సమయమున బ్రకాశించు సహస్రనూర్తాండుల ప్రకాశముతో సమముగ నీమె ప్రకాశించుచుండును. రత్నభూషణములతో విభూషితయై, వహ్నిశుద్ధ దివ్య వస్త్రములను ధరించి నగుమోముతో భక్తుల ననుగ్రహించుటకే యీమె

సాకారమున సాక్షాత్కరించెను. జగద్విధాతకు బ్రేమపాత్రురా లై నయీభగవతి సుఖప్రదాయిని, ముక్తిప్రదాయిని, శాంతి ప్రదాయిని, సర్వసంపత్ప్రదాయిని, సర్వసంపత్స్వరూపిణి. సకల వేదములకు నధిష్ఠాత్రియు, వేదశాస్త్ర స్వరూపిణియు, వేదబీజస్వరూపిణియు, వేదమాతయు నగుసావిత్రిని భజించెదను”.

ఇట్లు సావిత్రిదేవిని ధ్యానించి తమశిరములపై బుష్పముల నుంచుకొన వలెను. మంగళకలశముపై నావాహన మొనరింపబడి విరాజల్లియున్న సావిత్రిదేవిని వేదోక్తమంత్రముల నుచ్చరించుచు షోడశోపచారములచే బూజింపవలెను. విధిపూర్వకముగ నామె యారాధన సంపన్నమొనరించి స్తుతించి సాష్టాంగ దండప్రణామము లర్పింపవలెను. ఆసనము, పాద్యము, అర్ఘ్యము, స్నానము, అనులేపనము, ధూపము, దీపము, నై వేద్యము, తాంబూలము, శీతలజలము, వస్త్రము, భూషణములు, పుష్పమాలలు, చందనము, ఆచమనము, మనోహరశయ్య-అనునవి షోడశోపచారములు.

దారుసారవికారం చ హేమా దినిర్మితం చ వా ।
 దేవాధారం పుణ్యదం చ్ఛమయా తుభ్యం నివేదితమ్ ॥
 తీర్థోదకం చ పాద్యం చ పుణ్యదం ప్రీతిదం మహత్ ।
 పూజాజ్ఞభూతం శుద్ధం చ మయా భక్త్యా నివేదితమ్ ।
 పవిత్రరూపమర్ఘ్యం చ దూర్వాపుష్పాక్షతాన్వితమ్ ।
 పుణ్యదం శ్శుతోయాక్తం మయా తుభ్యం నివేదితమ్॥
 సుగన్ధిధాత్రీతై లం చ దేహసౌందర్యకారణమ్ ।
 మయా నివేదితం భక్త్యా స్నానీయం ప్రతిగృహ్యతామ్॥
 మలయాచలసమ్భూతం దేహశోభావివర్ధనమ్ ।
 సుగన్ధయుక్తం సుఖదం మయా తుభ్యం నివేదితమ్ ॥
 గన్ధద్రవ్యోద్భవః పుణ్యః ప్రీతిదో దివ్యగన్ధదః ।
 మయా నివేదితో భక్త్యా ధూపోఽయం ప్రతిగృహ్యతామ్॥
 జగతాం దర్శనీయం చ దర్శనం దీప్తి కారణమ్ ।
 అన్ధకారధ్వంసబీజం మయా తుభ్యం నివేదితమ్॥
 తుష్టిదం పుష్టిదం చై వ ప్రీతిదం క్షుద్వినాశనమ్,
 పుణ్యదంస్వాదురూపం చ నైవేద్యం ప్రతిగృహ్యతామ్॥

తామ్బూలం చ వరం రమ్యం కర్పూరాదిసువాసితమ్ ,
 తుష్టిదం పుష్టిదం చై వ మయా భక్త్యా నివేదితమ్ ॥
 సుశీతలం వాసితం చ పిపాసానాశకారణమ్ ।
 జగతాం జీవరూపం చ జీవనం ప్రతిగృహ్యతామ్ ।
 దేహశోభాన్వరూపం చ సభాశోభావివర్ధనమ్ ।
 కార్పాసజం చ కృమిజం వసనం ప్రతిగృహ్యతామ్ ॥
 కాంచనాదివినిర్మాణం శ్రీయుక్తం శ్రీకరం సదా ।
 సుఖదం పుణ్యదం చై వ భూషణం ప్రతిగృహ్యతామ్॥
 నానాపుష్పవినిర్మాణం బహుభాస సమన్వితమ్ ।
 ప్రీతిదం పుణ్యదంచై వమాల్యం చ ప్రతిగృహ్యతామ్॥
 సర్వమజ్జలరూపశ్చ సర్వమజ్జలదో వరః ।
 పుణ్యప్రదశ్చ గన్ధాఢ్యో గన్ధశ్చ ప్రతిగృహ్యతామ్॥
 శుద్ధం శుద్ధిప్రదం చై వ శుద్ధానాం ప్రీతదం మహత్ ।
 రమ్యమాచమనీయంచ మయా దత్తం ప్రగృహ్యతామ్॥
 రత్నసారాదినిర్మాణం పుష్పచన్దనసంయుతమ్ ।
 సుఖదం పుణ్యదం చై వ సుతల్పం ప్రతిగృహ్యతామ్॥
 నానావృక్షసముద్భూతం నానారూపసమన్వితమ్ ।
 ఫలస్వరూపం ఫలదం ఫలం చ ప్రతిగృహ్యతామ్ ॥
 సిన్ధూరం చ వరం రమ్యం ఫాలశోభావివర్ధనమ్ ।
 భూషణం భూషణానాంచ సిన్ధూరం ప్రతిగృహ్యతామ్॥
 విశుద్ధగ్రన్థినంయుక్తం పుణ్యసూత్రవినిర్మితమ్ ।
 పవిత్రం వేదమస్త్రేణ యజ్ఞసూత్రం చ గృహ్యతామ్॥ (55-73)

“దారుసారవికారము, సువర్ణాదులచే నిర్మితము, దేవతలకాధారము, పుణ్యప్రదము నగునుత్తమాసనమును నీకు సమర్పించుచున్నాను. పుణ్యప్రదములు, ప్రీతిప్రదములు, పరిశుద్ధములు, పూజాంగభూతము నై నశుద్ధతీర్థోదకములను నేను భక్తిభావముతో నీ కర్పించుచున్నాను. దూర్వాపుష్పాక్షతాన్వితము, పుణ్యప్రదము, శంఖితోయయుతము, పవిత్రము నగునర్ఘ్యమును నీ కర్పించుచున్నాను. దేహసౌందర్యమును బెంపొందింపజేయగల సుగంధిల ధాత్రీతైలమును, స్నానముకొఱకు శుద్ధజలములను నేను భక్తితో నీకు నివేదించుచున్నాను. దేవీ! నీవు దయతో నీస్నానీయములను స్వీకరింపుము.

దేహశోభావివర్ధకము, సుగంధసంయుక్తము, సుఖదము, మలయపర్వతోత్పన్నము నై నదివ్యచందనమును నీ కనులేపనముగ సమర్పించుచున్నాను. సుగంధద్రవ్యనిర్మితము, పుణ్యప్రదము, ప్రీతిదాయకము, దివ్యసుగంధయుక్తము నగు భూపమును అనన్యభక్తితో సమర్పించుచున్నాను స్వీకరింపుము. జననీ! జగమునకు దర్శనీయము, సృష్టికి సహాయకము, ప్రకాశమునకు గారణము, అంధకారవినాశము, బీజస్వరూపము నగుదివ్యదీపమును నివేదించుచున్నాను. తుష్టిని, బుష్టిని, బీరితిని గలిగించునదియు, నాకలిని దీర్చునదియు, బుణ్యప్రదమైనదియు, స్వాదువై నదియు నగునై వేద్యమును సమర్పించుచున్నాను, స్వీకరింపుము. దేవేశ్వరీ! సుందరము, రమణీయము, సంతోషప్రదము, పుష్టికారకము, కర్పూరాదిసువాసితము నగుతాంబూలమును భక్తిభావముతో సమర్పించుచున్నాను, స్వీకరింపుము. సుశీతలములు, సువాసితములు, పిపాసానాశకారణములు, జగజ్జీవనరూపములు నై నజలములను సమర్పించుచున్నాను, అనుగ్రహముతో స్వీకరింపుము. దేహశోభాస్వరూపము, సభాశోభావివర్ధనము, కార్పాసజము (నూలుచే చేయబడినది), కృమిజము (పట్టు) నై నవస్త్రమును సమర్పించుచున్నాను, స్వీకరింపుము. సువర్ణాదులచే నిర్మితము, శ్రీయుక్తము, శ్రీకరము, సుఖప్రదము, పుణ్యప్రదము నగుభూషణములను స్వీకరింపుము. నానాపుష్పములచే నిర్మితము, నత్యంత మనోహరము, ప్రీతిప్రదము, పుణ్యప్రదము నగుపుష్పమాలను స్వీకరింపుము. దేవీ! సర్వమంగళస్వరూపము, సర్వమంగళదాయకము, శ్రేష్ఠము, పుణ్యప్రదము, సుగంధిలము నగు గంధమును గరుణతో స్వీకరింపుము. శుద్ధములు, శుద్ధిప్రదములు, మహాప్రీతిప్రదములు నై నయాచమనీయజలములు నేను నీ కరిప్పించుచున్నాను, స్వీకరింపుము. రత్నసారాది నిర్మితము, పుష్పచందనసంయుతము సుఖప్రదము, పుణ్యప్రదము నగుసుతల్పమును స్వీకరింపుము. దేవేశ్వరీ! అనేకవృక్షములచే నుత్పన్నము నానారూపసమన్వితము, ఫలస్వరూపము, ఫలప్రదము నగుఫలమును స్వీకరింపుము. దేవీ! సుందరము శ్రేష్ఠము ఫలశోభావివర్ధనము, సకలభూషణములకు భూషణము నగుసిందూరమును స్వీకరింపుము. జననీ! పవిత్రసూత్రముచే నిర్మితము విశుద్ధగంధియుక్తము, వేదశుంత్రములచే బవిత్రము నగుయజ్ఞసూత్రమును స్వీకరింపుము.

విద్వాంసు లై నబుధజను లిట్లు వేదమంత్రోచ్ఛారణ మొనరించుచు సావిత్రిదేవికి షోడశోపచారముల నర్పింపవలెను. తదనంతరము భక్తిపూర్వకముగ బురోహితునకు దక్షిణ నొసంగి సావిత్రిదివ్యమహామంత్రజప మొనరింపవలెను. సావిత్రిశబ్దమునకు జతుర్థీవిభక్తిని జోడించి చివరకు స్వాహా శబ్ద ప్రయోగ మొనరింపవలెను. ప్రప్రథమమున లక్ష్మీ మాయా కామబీజాక్షరముల నుచ్చరింపవలెను.

“శ్రీం హ్రీం క్లీం సావిత్రై స్వాహా”

ఇదియే సావిత్రిదేవి మూలమంత్రము. సంపూర్ణాభీష్టములను బ్రసాదింపగల వేదములో మాధ్యందినశాఖయందు బ్రతిపాదింపబడిన సావిత్రిస్తోత్రముతో సావిత్రిదేవిని స్తుతింపవలెను. నారదా! బ్రాహ్మణులకు సాక్షాజ్ఞేవన స్వరూప మైనయాదివ్యస్తోత్రము నుపదేశించెద, సావధానుడవై శ్రీమణ మొనరింపుము. పూర్వకాలములో గోలోకపరంధామమందు శ్రీకృష్ణపరమాత్మ సావిత్రిని బ్రహ్మ ననుసరింపవలసినదిగా నాజ్ఞాపించెను. కాని సావిత్రిదేవి బ్రహ్మ ననుసరించుటకు సంసిద్ధురాలు కాలేదు. అపుడు శ్రీకృష్ణుని యాదేశానుసారముగ విధాత భక్తిపూర్వకముగ సావిత్రిని స్తుతించెను. తదనంతర మామె సంతుష్టురాలై బ్రహ్మదేవు ననుసరించెను.

బ్రహ్మకృత శ్రీసావిత్రిస్తోత్రమ్

నారాయణస్వరూపే చ నారాయణీ ననాతని ।
 నారాయణా త్సముద్భూతే ప్రసన్నా భవ సుందరి ॥
 తేజఃస్వరూపే పరమే పరమానందరూపిణి ।
 ద్విజాతీనాం జాతిరూపే ప్రసన్నా భవ సుందరి ॥
 నిత్యే! నిత్యప్రియే దేవి నిత్యానందస్వరూపిణి ।
 సర్వమంగలరూపేణ ప్రసన్నా భవ సుందరి ॥
 సర్వస్వరూపే విప్రీణాం మన్త సారే పరాత్పరే ।
 సుఖదే మోక్షదే దేవి ప్రసన్నా భవ సుందరి ॥
 విప్రీణాపేథ్మదాహాయ జ్వలదగ్నిశిఖోపమే ।
 బ్రహ్మతేజఃప్రదే దేవి ప్రసన్నా భవ సుందరి ॥
 కాయేన మనసా వాచా య త్పాపం కురుతే ద్విజః ।
 తత్తే స్మరణమాత్రేణ భస్మీభూతం భవిష్యతి ॥

దేవీ! నారాయణస్వరూపిణి! నారాయణి! సనాతని! శ్రీమన్నా
రాయణసంభూతా! సుందరీ! ప్రసన్నురాలవు గమ్ము. దేవీ! నీవు తేజః
స్వరూపిణివి, పరమానందరూపిణివి, ద్విజాతులకు నీవు సాక్షాజ్ఞాతిస్వరూపిణివి,
సుందరీ! నీవు నాపై బ్రసన్నురాలవు గమ్ము. దేవీ! నీవు నిత్యపు, నిత్య
ప్రియపు, నిత్యానందస్వరూపిణివి. సుందరీ! బ్రసన్నురాలవు గమ్ము. శోభనా!
నీవు బ్రాహ్మణులకు సర్వస్వరూపివి, సర్వోత్తమరాలవు, సకలమంత్రముల
సారతత్త్వస్వరూపిణివి. నిన్ను పాసించిన సుఖములు, మోక్షము సులభములు
కాగలవు. సుందరీ! నాపై బ్రసన్నురాలవు గమ్ము. దేవీ! బ్రాహ్మణుల
పాపము లనెడు నింధనములను దగ్ధమొనరించు ప్రజ్వలితాగ్ని స్వరూపిణివి.
బ్రహ్మతేజమును భక్తులకు బ్రసాదించుట నీసహజగుణము. సుందరీ! నాపై
బ్రసన్నురాలవు గమ్ము. మనోవాక్కాయకర్మములచే సంభవించు
సమస్తపాపములు కేవలము నీదివ్యనామసంస్మరణము వలన భస్మములు
కాగలవు.

మునీశ్వరా! ఇట్లు సావిత్రిని బ్రహ్మదేవుడు గోలోకములో స్తుతింపగా
నామె ప్రసన్నురాలై విధాత ననుసరించుటకు సంసిద్ధురాలయ్యెను.

నారదా! ఈస్తోత్రరాజములమున నశ్వపతిమహారాజు సావిత్రీదేవిని
స్తుతించి యామెను యథావిధిగ నారాధించెను. అపుడు దేవి ప్రసన్నురాలై
యానరేశ్వరు నెదుట సాక్షాత్కరింపగా నశ్వపతి యామెవలన దనమనోభీష్ట
వరములను బొంది ధన్యుడయ్యెను.

స్తవరాజ మిదం పుణ్యం త్రిః సన్ధ్యాయాం చ యః పఠేత్ ।

పాఠే చతుర్థాం వేదానాం యత్ఫలం తల్లభేద్ధ్రువమ్ ॥

87

ఈ పరమపవిత్ర మైనస్తవరాజమును మూడుసార్లు సంధ్యాకాలము
లందు బఠించిన నాల్గువేదములను బఠించిన యఖండఫలము లభించును.

ఇది శ్రీమదాంధ్రబ్రహ్మవైవర్తమహాపురాణమందలి

ప్రకృతిఖండములోని నారదనారాయణ

సంవాదమున సావిత్రీ పూజావిధాన

మనునిరువదిమూడవఅధ్యాయము

సంపూర్ణము.

ఇరువదినాల్గవ అధ్యాయము

సావిత్రి యవతరించుట, ఆమెను సత్యవంతుడు వివాహ
మాడుట. అపమృత్యువుచే సత్యవంతుడు
మృతిచెందుట, యమసావిత్రి సంవాదము.

శ్రీనారాయణఋషి పలికెను :

నారదా! అశ్వపతిరా జనన్యభక్తితో ఘోరతపము చేసి సావిత్రి
దేవిని విధిపూర్వకముగ నారాధింపగా నామె యానరేశ్వరుని యెదుట
సాక్షాత్కరించెను. ఆమె శ్రీవిగ్రహము సహస్రార్కసమప్రభాసమన్వితము.
ఆమె యత్యంత ప్రసన్నురాలై సస్మితవదనారవిందముతో తల్లి తన బిడ్డను
గాంచి ప్రేమతో మధురముగ బల్కునట్లు యశ్వపతితో నిట్లు పలికెను.
“మహారాజా! నీమనోభీష్టము, నీసహధర్మచారిణి యభిలాష నాకు
విదితమే. నీ యర్థాంగి కన్యారత్నమును బడయవలెనని యభిల
షించుచున్నది. నీవు పుత్రసంతానము నాకాంక్షించుచున్నావు. కావున
గ్రమముగ మీయిర్వరి మనోభీష్టములు నావరప్రభావమువలన సంపన్నములు
కాగలవు”. ఇట్లు వరములను బ్రసాదించి సావిత్రిదేవి యంతర్హిత
యయ్యెను. తదనంతరము సమయానుసారముగ నశ్వపతిమహారాజ గృహ
ములో నొక దివకన్య యావిర్భవించెను. సావిత్రిదేవి యారాధన ఫలముగ
సాక్షాచ్ఛ్రీమహాలక్ష్మీ కళాస్వరూపమున దమకుగల్గినకన్యకారత్నమున కారాజ
దంపతులు సావిత్రి యని నామకరణ మొనరించిరి.

శుక్లహక్షచంద్రునివలె సావిత్రి దినదిన ప్రవర్ధమానయై నవయావన
సౌందర్యసంపన్న యయ్యెను. సావిత్రి ద్యుమత్యేన కుమారు డైన సత్య
వంతుని బతిగా వరించెను. ఎందువలన ననగా సత్యవంతుడు సత్య
వాక్పరిపాలకుడు, శీలసంపన్నుడు, నానాసద్గుణసమన్వితుడు. ఆదంపతు
లిర్వురు కొంతకాల మఖండసుఖముల ననుభవించిరి. విధ్యనుసారముగా
ద్యుమత్యేనుడు రాజ్యభ్రష్టుడై సకుంటుబముగ వనవాస మొనరింప నారం
భించెను. సత్యవంతుడు తలిదండ్రుల ననుసరింపగా సావిత్రి తనభర్త ననుస
రించెను. వనములో నొకదినమున బిత్రాజ్ఞానువర్తియై సత్యవంతుడు ఫలము

లను, నింధనములను సంగ్రహించుట కరణ్యమున బ్రవేశింపగా నాయనను సావిత్రికూడ ననుసరించెను. విధాత నిర్ణయించిన కాలానుసారముగ సత్యవంతుని యాయుర్దాయ మాదినముతో సమాప్తము కాగా సత్యవంతుడు వృక్షము పైనుండి క్రిందపడి ప్రాణముల గోల్పోయెను. నారదా! స్వయముగ యమధర్మరా జాప్రదేశమున కరుదెంచి సత్యవంత జీవున కంగుష్ఠసదృశ సూక్ష్మశరీరము నొసంగి దానిని బాశముచే బంధించి సంయమ పురికి గొనిపో బయలుదేరెను. మహాప్రతివ్రత యగుసావిత్రి తన పాతివ్రత్య మహాత్మ్యమున యమధర్మరాజును సాక్షాత్తుగ దర్శించి తన నాథుని ప్రాణములు ననుగ్రహింపుమని యాయన ననుసరింప దొడంగెను, బ్రహ్మతేజముతో బ్రజ్వరిల్లుచు తనను వెన్నంటి యరుదెంచుచున్న సావిత్రిని గాంచి యమధర్మరా జత్యంతాశ్చర్య చకితుడై మధురవచనములతో నిట్లు పల్కెను.

యమధర్మరాజు పలికెను :

సావిత్రి! నీవు మానవదేహముతో నేల నన్ననుసరించుచున్నావు? నీవు భర్తతో బ్రన్ధాన మొనరించుటకే సంకల్పించిన నీపాంచభౌతికదేహమును ద్యజింపవలెను. మర్త్యలోకవాసు లైనప్రాణు లీపాంచభౌతికశరీరముతో నాలోకమును బ్రవేశింపలేరు. సాధ్వీ! భారతవర్షములో జన్మించిన నీభర్తయొక్క యాయుర్దాయము పరిపూర్ణమైనది. కావున నితడు స్వకర్మ ఫలమనుభవించుటకు నాలోకమునకు వచ్చుచున్నాడు.

కర్మణా జాయతే జన్తుః కర్మణైవ ప్రళీయతే ।

సుఖం దుఃఖం భయం శోకం కర్మణైవ ప్రపద్యతే ॥ 17

“ఏప్రాణికేని కర్మమువలననే జన్మము సంభవించును. ఆకర్మమువలననే మృత్యువు సంభవించును, సుఖములు, దుఃఖములు, భయశోకాదులు మొదలగునవన్నియు స్వకర్మానుసారముగనే సంభవించుచున్నది.

కర్మవలననే జీవు డిందుగ్రీడు, బ్రహ్మపుత్రుడు కాగలడు, స్వకర్మము వలననే హరిదాస్యము లభించి యతడు జన్మరాహిత్యము పొందగలడు. స్వకర్మమువలననే జీవునకు సర్వసిద్ధులు, నమరత్వము, శ్రీమహావిష్ణువుయొక్క సాలోక్యాదిముక్తులు, బ్రాహ్మణత్వము, దేవత్వము, మనుజత్వము, రాజేంద్ర

త్వము, మునీంద్రత్వము, తపోధనము, క్షత్రియత్వము, వైశ్యత్వము, శూద్రత్వము, మ్లేచ్ఛత్వము, జంగమత్వము, స్థావరత్వము, శైలత్వము, వృక్షత్వము, పశుత్వము, పక్షిజన్మము, క్షుద్రజంతుజన్మములు, క్రిమికీటకాది జన్మములు, సర్పజన్మము, గంధర్వ రాక్షస కిన్నర యక్ష కూష్మాండ ప్రేత బేతాళ భూత పిశాచ డాకినీ దైత్య దానవాసురజన్మములు లభింప గలవు. కర్మమువలననే జీవుడు పుణ్యవంతుడు, మహాపాపి, సౌందర్యవంతుడు, రోగి కాగలడు. కర్మమువలననే యంగవిహీనత్వము, బధిరత్వము, అంధత్వము, నరకము, స్వర్గము, సూర్యలోకము, చంద్రలోకము, వహ్నిలోకము, వాయులోకము, కుబేరలోకము, ధ్రువలోకము, శివలోకము, నక్షత్రాదిలోకములు, సత్యలోకము. జనలోకము, తపోలోకము, మహర్లోకము, బాతాళ లోకము, బ్రహ్మలోకము సంప్రాప్తింపగలవు. సత్కర్మములవలన జీవులకు బవిత్రభారతవర్షములో జన్మము లభింపగలదు. దుర్లభ మైన భారతవర్షములో మానవజన్మ పొందినజీవుడు భక్తిజ్ఞాన వైరాగ్యము లనెడు పవిత్ర కర్మముల నాచరించి యీ ప్రాకృతికలోకసముదాయములను దరించి దివ్య దేహ ధారియై చిన్మయవ్యోమమందు విరాజిల్లు నిరామయము లైన నిత్యము లైన వైకుంఠగోలోకాది దివ్యలోకముల జేరగలడు. చిరంజీవియు, అల్పాయుష్కుడును, దీర్ఘాయుష్మంతుడును నగును. స్వకర్మమువలననే జీవునకు మాతృ గర్భము, దుర్భరజన్మములు, ననివార్య మృత్యువు క్రమముగ లభింపగలవు. దేవీ! స్వకర్మానుసారము నీ భర్త మైన సత్యవంతునకు మరణము సంభవించినది. కావున గుమారీ! న న్ననుసరింపక సుఖముగా మరలిపోము.

ఇది శ్రీమదాంధ్రబ్రహ్మవైవర్తమహాపురాణ మందలి

ప్రకృతిఖండములోని యమసావిత్రీసంవాదమున

గర్మకు సర్వహేతుత్వప్రదర్శన మను

నిరువదినాలుగవ అధ్యాయము

సంపూర్ణము.

ఇరువదియైదవ అధ్యాయము

యమసావిత్రి సంవాదము.

శ్రీవారాయణబుషి పలికెను :

ముసీశ్వరా! పతివ్రతయగుసావిత్రి యమధర్మరాజు ప్రవచించినవాక్కుల నాలకించి పరమభక్తిసమన్వితయై సంయమిపురీశ్వరు ననేకవిధముల స్తుతించి మరల నిట్లు పలికెను.

సావిత్రి పలికెను :

దేవా! కర్మ మనగా నేమి? ఏయేకర్మములప్రభావమున నేయేవిషయములు సంభవించును? ఎట్టి ఫలముల కెట్టి కర్మములు హేతువులు కాగలవు? శుభకర్మములనగా నేవి? అశుభకర్మములనగా నేవి? దేహి యెవరు? దేహ మనగా నేమి? సంసారమందు జీవు డెవరిప్రేరణమున గర్మముల నాచరించుచున్నాడు? జ్ఞానము, బుద్ధి, దేహధారుల ప్రాణములు, ఇంద్రియములు, వాని లక్షణములు, దేవతలు, భోక్తలు, భోజయితలు, భోగములు, నిష్కృతి, జీవాత్మాపరమాత్మలు మున్నగువాని గుఱించి నాకు గృహతో వివరింపవలసినదిగా గోరుచున్నాను.

యమధర్మరాజు పలికెను :

వేదేన విహితం కర్మ తన్మన్యే మజ్గలం పరమ్ ।

అవైదికం తు యత్కర్మ తదే వాశుభమేవ చ ॥

అహైతుకీ విష్ణుసేవా సంకల్పరహితా సతామ్ ।

కర్మనిర్మూలనాత్మా వై సాచైవ హరిభక్తిదా ॥

హరిభక్తో నరో యశ్చ స చ ముక్తః శ్రుతౌశ్రుతమ్ ।

జన్మమృత్యుజరావ్యాధిశోకభీతివివర్జితః ॥

(7-9)

సావిత్రి! కర్మములు శుభములనియు నశుభములనియు రెండువిధములు. వేదోక్తములే శుభకర్మములనియు తెలిసికొనుము. వేదోక్తకర్మాచరణము వలన బ్రాణి పరమకళ్యాణసంపన్నుడు కాగలడు. అవైదికకర్మములను

అశుభకర్మములని గ్రహింపుము. అశుభకర్మాచరణము ఘోరనరకప్రదము. సంకల్పరహితము నహైతుకము నగుశ్రీమహావిష్ణువు సేవ కర్మనిర్మూల మొనరించును. కేవలము శ్రీహరిదాస్యమే జీవుని సర్వకర్మములను నిర్మూల మొనరింపగలదని భావము. అట్టి యహైతుక శ్రీహరిసేవయే యనన్యభక్తిని బ్రసాదింపగలదు. ఎవరు కర్మఫలములకు భోక్తలు, ఎవరు నిర్లిప్తులు-అను నీ ప్రశ్నములకు సమాధానముగ శ్రీహరిభక్తులు, తద్దాస్యసౌభాగ్యసంపన్నులు నగువారే కర్మఫలములనుండి ముక్తులు కాగలరని శ్రుతులు నొక్క వక్కాణించినవి. జన్మమృత్యుజరావ్యాధి శోకభయాదులు శ్రీహరియనన్యభక్తులపై దమప్రభావములను బ్రసరింప జేయలేవు.

ముక్తిశ్చ ద్వివిధా సాధ్వీ శ్రుత్యక్తా సర్వసమ్మతా ।
నిర్వాణపదదాత్రీ చ హరిభక్తిప్రదా నృణామ్ ॥
హరిభక్తిస్వరూపాం చ ముక్తిం వాంఛన్తి వైష్ణవాః ।
అన్యే నిర్వాణరూపాం చ ముక్తి మిచ్ఛన్తి సాధవః ॥
కర్మణో బీజరూపశ్చ సంతతం తత్ఫలప్రదః ।
కర్మరూపశ్చ భగవాన్ శ్రీకృష్ణః ప్రకృతేః పరః॥
సోఽపి తద్దేతురూపశ్చ కర్మ తేన భవే త్సతి ।
జీవః కర్మఫలం భుక్తుం ఆత్మా నిర్లిప్త ఏవ చ ॥ (10-13)

సాధ్వీ! ముక్తులు కూడ రెండుతెగలని శ్రుతులు ప్రవచించినవి. శ్రుతి ప్రవచనము సర్వసమ్మతమని గ్రహింపుము. ఒకముక్తి నిర్వాణప్రదము, రెండవది హరిభక్తి ప్రదము. జీవు లీరెండు ముక్తులను బొందుటకు నధికారులే. వైష్ణవపురుషులు హరిభక్తిప్రద మనెడు ముక్తి నాకాంక్షించెదరు. అన్యసాధుజనులు నిర్వాణముక్తిని గోరుకొందురు. కర్మబీజమే సతతము కర్మఫలములను బ్రసాదించునని తెలిసికొనుము, కర్మమనగా నేదో రెండవవస్తువని భావింపకుము. సాధ్వీ! కర్మము సాక్షాచ్ఛ్రీకృష్ణపరమాత్మ రూపమే. ఆయనయే ప్రకృతికి సహిత మతీతుడు. కర్మ మీయననుండియే యుద్భవించును, ఎందువలన ననగా నీయన సకలకర్మములకు నేకైకహేతురూపము కదా! జీవుడు మాత్రమే కర్మఫలముల ననుభవించును, అత్మ సదా కర్మముల నంటక సాక్షియై విరాజిల్లును.

ఆత్మనః ప్రతిబిమ్బం చ దేహీ జీవః స ఏవ చ ।

పాంచభౌతికరూపశ్చ దేహో నశ్వర ఏవ చ ॥

పృథివీ వాయు రాకాశో జలం తేజ స్తథైవ చ ।

ఏతాని సూత్రరూపాణి సృష్టిః సృష్టివిధౌ హరేః ॥

కర్తా భోక్తా చ దేహీ చ సాత్త్వా భోజయితా సదా ।

భోగో విభవభేదశ్చ నిష్కృతి ర్ముక్తిరేవ చ ॥

(14-16)

దేహి (దేహమును ధరించినవాడు) యాత్మకు బ్రతిబింబము. అతడే జీవు డనబడెను. పాంచభౌతిక దేహము సదా నశ్వరమని గ్రహింపుము. పృథ్వి, తేజము, వాయువు, జలము, ఆకాశము— అను నీపంచభూతము లీపృథ్విపై గలసకలదేహములకు నుపాదానములు. పరమాత్మ సృష్టికార్యమం దీపంచభూతములే సూత్రరూపములు. కర్మము లొనరించు జీవుడే దేహధారి యని గ్రహింపుము. ఆతడే భోక్తయు, సంతర్యామిరూపమున భోజయితయు నై యున్నాడు. సుఖదుఃఖముల సాక్షాత్స్వరూపవైభవముయొక్క రెండవ నామమే భోగము. ముక్తి నే నిష్కృతి యందురు.

సదసద్భేదబీజం చ జ్ఞానం నానావిధం భవేత్ ।

విషయాణాం విభాగానాం భేదబీజం చ కీర్తితమ్॥

బుద్ధి ర్వివేచనారూపా జ్ఞాననాన్దీవనీ శ్రుతౌ ।

వాయుభేదాశ్చ వై ప్రాణా బలరూపాశ్చ దేహినామ్॥

ఇన్ద్రియాణాం వై ప్రవర మీశ్వరాణాం సమూహకమ్ ।

ప్రేరకం కర్మణాం చైవ దుర్నివార్యం చ దేహినామ్॥

అనిరూప్య మదృశ్యం చ జ్ఞానభేదం మనః స్మృతమ్ ॥

సదసత్సంబంధ వివేకమున కాదికారణమే జ్ఞానము. ఈజ్ఞానమునం దనేకభేదములు కలవు. ఘటపటాది విషయములు, నావిషయముల భేదములు జ్ఞానభేదములకు గారణములని చెప్పబడినవి. వివేచనామయ మైశశక్తి నే బుద్ధి యందురు. దానినె శ్రుతులు జ్ఞానబీజమని బ్రవచించినవి. వాయువు యొక్క విభిన్నరూపములే ప్రాణములు, ప్రాణరూప వాయు ప్రభావమువల ననే శరీరములందు శక్తి సంచార మగును. సకలేంద్రియములందు బ్రముఖము పరమాత్మసంశయము, సంశయాత్మకము, కర్మములకు ప్రేరకము, ప్రాణులకు

దుర్నివార్యము, అనిరూప్యము, అదృశ్యము, బుద్ధిభేదము నగు దానినె
మనస్సందురు.

లోచనం శ్రవణం ఘ్రాణం త్వగ్విహ్వేదిక మింద్రియమ్ ॥

అజ్ఞాన మజ్గరూపం చ ప్రేరకం సర్వకర్మణామ్ ।

రిపురూపం మిత్రరూపం సుఖదం దుఃఖదం సదా ॥ (20,21)

ఈ మనస్సే లోచనము, శ్రవణము, ఘ్రాణము, త్వక్కు, జిహ్వా
మొదలగు నింద్రియములందు బ్రధానాంగరూపమై సర్వకర్మములను బ్రేరే
పించును. అదియే యింద్రియములను విషయముల వైపునకు
ద్రిప్పి దుఃఖములపాలు చేయుకారణమున శత్రురూపము కాగలదు.
సత్కర్మములందు దేహధారిని బ్రేరేపించుటచే నదియే మిత్రరూప
మనబడును.

సూర్యో వాయుశ్చ పృథివీ వ్యాణ్యాద్యా దేవతాః స్మృతాః ॥

ప్రాణదేహాదిభ్య ద్యో హి స జీవాః పరికీర్తితాః ।

పరమాత్మా పరం బ్రహ్మ నిర్గుణః ప్రకృతేః పరః ॥

కారణం కారణానాం చ శ్రీకృష్ణో భగవాన్ స్వయమ్ ।

ఇత్యేవం కథితం సర్వం మయా పృష్టం యథాగమమ్ ॥ (22-24)

“సూర్యుడు, వాయువు, పృథ్వి, వాక్కు మొదలగు నవియే యింద్రియ
ముల కధిష్ఠాత లైనదేవత లనబడిరి. ప్రాణములను దేహదులను ధరించు
వారినే జీవు లనిరి. ప్రకృతి కతీతుడు, సర్వవ్యాపియు నగునిర్గుణపరబ్రహ్మమునే
పరమాత్మయని కీర్తించిరి. కారణములకే కారణమైన యాయన స్వయముగ
శ్రీకృష్ణుడే యని గ్రహింపుము. కుమారీ! నీవు ప్రశ్నించిన ప్రశ్నముల
కన్నింటికి శాస్త్రానుసారము సమాధానములను జెప్పితిని”. ఈవిషయములు
జ్ఞానులకు గూడ బరమజ్ఞానమయములై యున్నవి. సావిత్రి! నీ విక సంతుష్ట
రాలవై సుఖముగా మరలిపోము.

సావిత్రి పలికెను :

ప్రభూ! నీవు జ్ఞానసముద్రుడవు. ఇప్పుడు నేను నాప్రాణనాథుని,
మిమ్ములను వీడి యెట్లు మరలి పోగలను? నేను బ్రశ్నింపబోవు నాసకలసందే
హాతాపముల నఖిండ బోధనామృత సేచనమున నివారింపవలసినదిగా మిమ్ము

లను బ్రార్థించుచున్నాను. జీవు డేయేకర్మముల ప్రభావమున నేయేయోను లందు జన్మింపగలడు? ఎట్టి కర్మములు స్వర్గప్రదములు? ఎట్టి కర్మములు నరక ప్రదములు? ఏకర్మములప్రభావమువలన జీవుడుముక్తి పొందగలడు? శ్రీహరియం దనన్యభక్తి యుదయించుట కేయే కర్మములు కారణములు కాగలవు? ఏకర్మ ఫలస్వరూపమున జీవుడు రోగగ్రస్తుడు, రోగరహితుడు కాగలడు? దేహధారి చిరంజీవి, లేక యల్పజీవి యగుట కేయేకర్మములు కారణములు కాగలవు? ఏకర్మప్రభావమున జీవుడు సుఖింపగలడు? ఏకర్మప్రభావమున జీవుడు దుఃఖింప గలడు? ఎట్టి కర్మములవలన దేహధారు లంగహీనులు, నేకాక్షులు, బధి రులు, నంధులు, పంగులు, నున్నాదులు, లోభులు, సరఘాతుకులునై దుఃఖింపగలరు? ఏనక్కర్మములవలన సిద్ధులై ముక్తి నొందగలరు? సాలోక్యాది ముక్తులను బడయుటకు జీవున కెట్టి కర్మములు సహాయక ములు కాగలవు? ఏకర్మప్రభావమున జీవుడు బ్రాహ్మణుడు కాగలడు? ఏ కర్మ ప్రభావమున దపస్వి కాగలడు? స్వర్గాదిభోగములను బొందుట కేకర్మములు సాధనములు కాగలవు? ఏకర్మములవలన జీవుడు వైకుంఠము జేరగలడు? దేవా! నిరామయమైన, నిత్యమైన గోలోకము సంపూర్ణస్థానములం దుత్తమో త్తమ పరంధామము. ఎట్టి కర్మముల ప్రభావమున గోలోకప్రాప్తి లభింప గలదు? ఎన్నివిధములైన నరకములు గలవు? వానిసంఖ్య యెంత? ఆనరకముల నామధేయము లేవి? జీవు లేయేనరకముల బడి యెంతెంతకాలము యమయాత నల ననుభవింపగలరు? ఏయేకర్మముల ఫలస్వరూపమున బాపాత్ముల శరీరములం దేయేవ్యాధులు లుత్పన్నములు కాగలవు? స్వామీ! నాయీసంశయముల నన్నింటిని గృపతో నివారింపుడని ప్రార్థించుచున్నాను.

ఇది శ్రీమదాంధ్ర బ్రహ్మవైవర్త మహాపురాణమందలి

ప్రకృతిఖండములోని యమసావిత్రీసంవాద

మను నిరువదియైదవ అధ్యాయము

సంపూర్ణము.

ఇరువదియావ అధ్యాయము

కర్మవిపాకమువలన జీవుని కర్మానురూప

స్థాన గమనము.

శ్రీనారాయణముషి పలికెను:

నారదా! సావిత్రి ప్రశ్నించిన ప్రశ్నల నాలకించి యమధర్మరాజత్యంతాశ్చర్యచకితుడై సస్మితవదనముతో బ్రాణుల కర్మవిపాకప్రకరణమును వర్ణించుట కుద్యుక్తుడై సావిత్రి నిట్లు ప్రశంసించెను.

యమధర్మరాజు పలికెను :

కుమారీ! నీ వత్యంతాల్పవయస్కురాలవైనను నీయందు విద్వాంసులను, జ్ఞానులను, యోగులను మీంచిన జ్ఞానము విరాజిల్లుచున్నది. సావిత్రి దేవి వరప్రభావమున నావిర్భవించిన నీవు సరిగా నాదేవి కళాస్వరూపిణివే. నీతండ్రి యశ్వపతిభూపతి యఖండతపఃప్రభావమున సాక్షాత్సావిత్రిస్వరూపిణివైన నిన్ను గొమార్తెగా బడసి తరించినాడు. లక్ష్మీ విష్ణువునకు, భవాని శంకరునకు, రాధ శ్రీకృష్ణునకు, సావిత్రి బ్రహ్మదేవునకు, మూర్తి ధర్మదేవతకు, శతరూప మనువునకు, దేవహూతి కర్దమునకు, నమంధతి వశిష్ఠునకు, నదితి కశ్యపునకు, నహల్య గౌతమునకు, శచి యింద్రునకు, రోహిణి చంద్రునకు, రతి కామదేవునకు, స్వాహా యగ్నిదేవునకు స్వధ పితరులకు, సంధ్య సూర్యునకు, వారుణి వరుణునకు, దక్షిణ యజ్ఞమునకు, బృధ్వి వరాహ మూర్తికి, దేవసేన కార్తికేయునకు ప్రియతమలై శోభిల్లునట్లు నీవుకూడ సత్యవంతున కత్యంత ప్రేమపాత్రురాలవు కమ్ము. ఇదే నీకు నేను వరమును బ్రసాదించుచున్నాను. ప్రతివ్రతాశిరోమణీ! నీ కేయే యభీష్టములు కలవో కోరుకొనిన నేను వానిని బ్రసాదించుటకు సంసిద్ధుడుగ నున్నాను.

సావిత్రి పలికెను :

యమధర్మరాజా! సత్యవంతున కౌరసులుగ నాయన యంశచే నాకు నూర్గుడు పుత్రులు కలుగవలెను. అట్లే పుత్ర సంతానము లేని నాతండ్రికి నూర్గుడు పుత్రులు కలుగవలెను. ఆంధులై రాజ్య

భ్రష్టులై ననామామగారికి నేత్రలాభము కల్గి మరల రాజ్యశ్రీ ప్రాప్తింప
వలెను. జగత్ప్రభూ! సత్యవంతునితో నేను జీరకాలము
సౌభాగ్యవతిగా జీవనము గడపి యంత్యకాలమందు శ్రీహరి పరం
ధామము జేరవలెను. నా కీవరములను గృహతో బ్రసాదింపవలసినదిగ
బ్రార్థించుచున్నాను. ప్రభూ! జీవుల కర్మవిపాకములను, వారు భవసాగరము
నుండి తరించు నుపాయమును దేలిసికొనవలెనని నాకత్యంత కుతూహలముగా
నున్నది. కావున గృహతో నా కావిషయముల నుపదేశింపవలసినదిగా
బ్రార్థించుచున్నాను.

యమధర్మరాజు పలికెను :

మహాసాధ్వీ! నీ మనోరథము లన్నియు నావరప్రభావమున బరిపూర్ణము
లగుగాక! ఇక నేను జీవుల కర్మవిపాక వర్ణన మొనరించెద నవధరింపుము.
భారతవర్షములోనే కర్మములు శుభాశుభములుగ విభజింపబడినవి. ఈభారత
వర్ష మంతయు బుణ్యాక్షేత్రమని గ్రహింపుము. అన్యప్రదేశములందు జీవుడు
కర్మఫలముల ననుభవింపగలడు. పతివ్రతా! దేవతలు, దైత్యులు, దానవులు,
గంధర్వులు, యక్షులు, రాక్షసులు, మానవులు మొదలగు సర్వదేహ
ధారులు కర్మఫల మనుభవింపక తప్పదు, కాని యందఱి జీవనము సమముగ
నుండదు. వారిలో గేవలము మానవుడే కర్మములకు జన్మస్థానము కాగలడు.
అనగా మనుష్యుడుగా జన్మించి జీవుడు శుభాశుభకర్మముల నొనరింపగలడు.
ఆకర్మముల ఫలములను సర్వత్ర సర్వయోనులం దనుభవించుచు భ్రమించు
చునుండును. విశిష్టజీవధారి యనగా విశేషముగ మానవజన్మ మెత్తిన జీవుడే
సర్వయోనులందు జన్మించి తన స్వకర్మ ఫలముల ననుభవించుచు జనన
మరణచక్రమున భ్రమింపగలడు. ఆతడు పూర్వజన్మములం దొనరించిన శుభా
శుభకర్మముల ననుభవించుచుండును. జీవు డొనర్చు శుభకర్మముల ప్రభావ
మున స్వర్గాదిలోకములలో సుఖింపగలడు. అశుభకర్మముల ప్రభావమున నర
కములలో దుఃఖింపగలడు.

కర్మనిర్మూలనే ముక్తిః సా చోక్తా ద్వివిధా మతాః ।

నిర్వాణరూపా సేవా చ కృష్ణస్య పరమాత్మనః॥ 20

కర్మనిర్మూలన మొనరించిన ముక్తి లభింపగలదు. సాధ్వీ! ముక్తులు

రెండువిధములని ప్రవచింపడినది-ఒకటి నిర్వాణస్వరూపముక్తి, రెండవది పరమాత్మ యగుశ్రీకృష్ణుని యనన్యసేవాసాభాగ్యముక్తి.

దుష్కర్మములవలననే జీవుడు రోగి కాగలడు, సత్కర్మములవలననే యారోగ్యవంతుడు కాగలడు. అతడు తా నొనరించిన శుభాశుభకర్మముల ఫలానుసారముగ జరంజీవియో లేక యల్పాయుష్కుడో లేక సుఖయో లేక దుఃఖయో కాగలడు. కుత్సిత కర్మములవలననే జీవు డంగహీనుడై, యంధుడై, బధిరుడై యనేకవిధముల దుఃఖింపగలడు. ఉత్తమకర్మములఫల స్వరూపమున జీవునకు సిద్ధి మొదలగు సుఖములు సంప్రాప్తింపగలవు. దేవీ! నామాన్యవిషయములను బ్రవచించితిని. ఇక విశేషవిషయముల నుపదేశించెద నవధరింపుము. సుందరీ! ఈదుర్లభవిషయములు శాస్త్రములందు, బురాణము లందు వర్ణింపబడినవి. ఈ జ్ఞానము నందఱి యెదుట బహిర్గత మొన రింపరాదు.

దుర్ల భా మానవీ జాతిః సర్వజాతిషు భారతే ।

సర్వాభ్యో బ్రాహ్మణః శ్రేష్ఠః ప్రశస్తః సర్వకర్మసు ॥

విష్ణుభక్తో ద్విజశ్చైవ గరీయా న్భారతే తతః ।

నిష్కామశ్చ సకామశ్చ వైష్ణవో ద్వివిధస్సతి॥

సకామశ్చ ప్రధానశ్చ నిష్కామో భక్త ఏవ చ ।

కర్మభోగీ సకామశ్చ నిష్కామో నిరుపద్రవః॥

స యాతి దేహం త్యక్త్వాచ పదం విష్ణోర్నిరామయమ్

పునరాగమనం నాస్తి తేషాం నిష్కామినాం సతి॥ (24-27)

సకలజన్మములందు భారతవర్షములో మనుష్యజన్మము కల్గుట జీవులకు బరమదుర్లభము. సర్వకర్మములందు శ్రేష్ఠమైన, ప్రశస్తమైన బ్రాహ్మణ విహితకర్మమే యత్యంత శ్రేష్ఠమని తెలిసికొనుము. భారతవర్షములో విష్ణు భక్తుడై పవిత్రబ్రాహ్మణ కర్మముల నాచరించు దేహధారియే యందఱిలోను శ్రేష్ఠుడు. పతివ్రతా! విష్ణుభక్తు లందుగూడ రెండుభేదములు కలవు. వారే సకాములు, నిష్కాములని గ్రహింపుము. సకాము లైనవిష్ణుభక్తులు కర్మ ప్రధానులు కాగలరు. నిష్కాము లైనవిష్ణుభక్తులు కేవలము శ్రీహరి యనన్యభక్తులై విరాజిల్లుగలరు. సకాము లైనవిష్ణుభక్తులు కర్మములఫలముల ననుభవింపక తప్పదు. నిష్కాము లైనవిష్ణుభక్తులు సదా శుభాశుభభోగము

లనెడు నుపద్రవములనుండి దూరముగ నుండగలరు. సాధ్వీ! అట్టి నిష్కామి యైనవిష్ణుభక్తుడు శరీరత్యాగ మొనరించి శ్రీహరి నిరామయపదము నొంద గలడు. అతడు మరల నీసంసారములో బునరాగమన మొనరింపడు.

యే సేవంతే చ ద్విభుజం కృష్ణ మాత్మాన మీశ్వరమ్ ।
గోలోకం యాన్తి తే భక్తా దివ్యరూపానుభారిణః ॥

యే చ నారాయణం భక్తాః సేవంతే చ చతుర్భుజమ్ ।
వై కుణ్ఠం యాన్తి తే సర్వే దివ్యరూపవిధారిణః ॥

సకామినో వైష్ణవాశ్చ గత్వా వై కుణ్ఠమేవ చ ।
భారతం పున రాయాని తేషాం జన్మ ద్విజాతిషు ॥

కాలేన తే చ నిష్కామా భవిష్యన్తి క్రమేణ చ ।

భక్తిం చ నిర్మలాం బుద్ధిం తేభ్యో దాన్యతి నిశ్చితమ్ ॥ (28-31)

ఏనిష్కామభక్తు లనన్యభక్తితో ద్విభుజు డైనశ్రీకృష్ణపరమాత్మను సేవించుట వారు దివ్యరూపధారులై గోలోకము జేరగలరు. చతుర్భుజస్వరూపు డైనశ్రీమన్నారాయణు ననన్యభక్తితో సేవించువారు దివ్యరూపధారులై వైకుంఠము జేరగలరు. సకామి యైనవిష్ణుభక్తుడు వైకుంఠము చేరినను సమయానుసారముగ మరల భారతవర్ష మందు ద్విజాతీయుడై జన్మింపగలడు. అతడు కూడ గ్రమముగ నిష్కామభక్తి పొందగలడు. భగవంతుడు వానికి నిర్మలమైన బుద్ధిని, ననన్యభక్తిని, దనసేవాసాభాగ్యమును నిశ్చయముగ బ్రసాదింపగలడు.

విష్ణుభక్తులు కాక యన్యసకాము లైనమనుష్యు లేజన్మమందును విశుద్ధబుద్ధిని బొందలేరు? సాధ్వీ! తీర్థస్థానమందు నివసించుచు దప మొనరించు వారు బ్రహ్మలోకము జేరి పుణ్యఫలభోగముల ననుభవించి మరల భారతవర్ష మందు మానవులై జన్మింపగలరు. భారతవర్షములో నివసించుచు స్వకర్తవ్యకర్మములందు సంలగ్నులై సూర్యు . నారాధించు సూర్య భక్తుడు శరీర త్యాగానంతరము సూర్యలోకము జేరి తన సుకృతఫలముల ననుభవించి మరల భారతవర్ష మందు జన్మింపగలడు. తమతమ ధర్మము లందు సదా నిరతులై శివుని, శక్తిని, గణేశ్వరుని, గార్తీకేయుని నారాధించు భక్తులు శివలోకమున వెక్కుకాలము నివసించి మరల భారతవర మున

జన్మింపగలరు. స్వధర్మ నిరతులై యన్యదేవతల నారాధించు వారు స్వర్గములో నింద్రభోగముల ననుభవించి తమ సుకృతము క్షీణింపగనే మరల భారతవర్షములో జన్మింపగలరు. కాని స్వధర్మ రహితులైనను నిష్కామ భావముతో శ్రీహరిని సదా భజించు వారు భక్తిబలముచే శ్రీహరి పరంధామము జేరగలరు.

సాధ్వీ! తమతమ ధర్మములను బాలింపని యాచారహీనులు, కామలోలురు తప్పక నరకము జేరగలరు. తమతమ స్వధర్మములను బాగుగా నాచరించు వారే శుభకర్మఫలముల ననుభవించుట కధికారులు కాగలరు. తమ కర్తవ్యకర్తములను బరిపాలింపని వా రవశ్యముగ నరక మనుభవింపగలరు. కావున సకల దేహధారులు తమతమ వేదవిహిత ధర్మములబాలన మొనరించుట యత్యంతావశ్యకము. స్వధర్మమందు సంలగ్నుడై యుండు సద్బ్రాహ్మణుడు స్వధర్మనిరతు డైనవిప్రీనకు దన కన్య నొసంగిన దత్తల స్వరూపముగ జంద్రలోకము జేరి పదునల్వరు మనువుల యాయుర్దాయపర్యంతము సుఖింపగలడు. సాధ్వీ! కన్యను బాగుగా నలంకరించి సత్పాత్రునకు దాన మొనరించిననాతకు బై జెప్పిన ఫలముకంటె రెండురె ట్లధికఫలము లభింపగలదు. సకామభావముతో గన్యాదాన మొనరించిన జంద్రలోక ప్రాప్తి కల్గును, నిష్కామభావముతో గన్యాదాన మొనరించిన విష్ణుదేవుని పరంధామము లభించును.

గవ్యపదార్థములను (పాలు, పెరుగు మొదలగునవి) గాంచనమును, సువర్ణమును, వస్త్రములను, ఘృతమును, ఫలములను, జలములను దానమొనరించు వుణ్యాత్ములు చంద్రలోకము జేరి యొక మన్వంతరకాల మత్యంతసుఖముగ నివసింపగలరు. పతివ్రతా! పవిత్రు డైనబ్రాహ్మణునకు వసుర్ణమును, రాగిని, గోవును ద్రవ్యములను దానమొనరించిన సత్పురుషుడు సూర్యలోకము జేరి భయభాధాశూన్యుడై దీర్ఘ కాలము సుఖింపగలడు. సద్బ్రాహ్మణులకు, యాచకులకు, బృద్ధినిగాని, ప్రచురధాన్యములనుగాని దానమొనరించు వారు విష్ణుదేవుని సుందరశ్వేతద్వీపము జేరి దీర్ఘ కాలము సుఖింపగలరు. భక్తిపూర్వకముగ సద్బ్రాహ్మణునకు గృహదాన మొనరించు పురుషుడు స్వర్గలోకము జేరి తాను దానమొనరించిన గృహములో నెన్ని రజఃకణములు

కలనో యన్ని సంవత్సరములు సుఖింపగలడు. మనుష్యుడేయే దేవతల ప్రీత్యర్థము గృహదానమొనరించునో యాగృహమునందు గల రజఃకణ సంఖ్యాకసంవత్సరము లాయా దేవతల లోకములలో సుఖింపగలడు. తమతమ స్థానములలో దానమొనరించుటకంటె దైవస్థానములో దాన మొనరించిన నాల్గురెట్లు ఫలము లభించును. వాపీగూపతటాకాదులను మానవాభ్యుదయము కొఱకై నిర్మించిన ధర్మాత్ములకు నూఱురెట్లు ధిక ఫలము లభింపగలదు. ఈ పూర్వోక్త కర్మములనే తీర్థప్రదేశములలో నొనరించిన నెనిమిదిరెట్లు ఫలము లభింపగలదని బ్రహ్మదేవుడు ప్రవచించెను.

సమస్తప్రాణుల యుపకారార్థమై తటాకమును నిర్మించిన సత్పురుషుడు పదివేల సంవత్సరములు జనలోకమందు వసింపగలడు. తటాకప్రమాణము నాల్గువేల ధనువుల పొడవు, అంతయే వెడల్పుగూడ నుండవలెను. (ధనుః ప్రమాణ మనగా నాల్గు హస్తముల పొడవు). ఆ తటాకమే ప్రమాణములో నల్పమైనచో దానిని 'వాపి' యందురు. వాపిని నిర్మించిన మనుష్యుడు తపో లోకమున నూఱుసంవత్సరములు నివసింపగలడు. సత్పాత్రునకు గన్యాదాన మొనరించిన బదిజలాశయములను నిర్మించిన పుణ్యము లభించును. ఆకన్య నలంకరించి దాన మొనరించిన బూర్వోక్త ఫలముకంటె ద్విగుణీకృత ఫలము లభించును.

తటాకదానముచే లభించు ఫలము తటాకమును శుభ్ర మొనరించిన లభింపగలదు. పత్నివ్రతా! అశ్వత్థవృక్షమును నాటి యది వృద్ధినొందు వఱకు గాపాడిన యతడు వేయివర్షముల పర్యంతము తపోలోకమందు నివసింప గలడు. సావిత్రీ! సర్వుల కొఱకు బుష్పోద్యానవనములను నిర్మించువారు పదివేల వర్షముల పర్యంతము భువిలోకమందు విరాజిల్లగలరు. విష్ణుభగవత్ప్రీత్యర్థ మాలయ విమాన నిర్మాణ మొనరించుదాత యొక మన్వంతర కాలము విష్ణులోకమందు నివసింపగలడు. ఆవిమానమే విస్తృతమై చిత్రము లచే నలంకరింపబడిన నాల్గురెట్లు ధిక ఫలము ప్రాప్తించును. శిబికా దాన మొనరించిన సర్థఫలము లభించుట నిశ్చితము. భక్తిపూర్వకముగా శ్రీహరి ప్రీత్యర్థము మందిరాకారము గల యూయలను దాన మొనరించు నాతడు దీర్ఘ కాలపర్యంతము విష్ణులోకమందు నివసింపగలడు.

పూజ్యా! ప్రజల సౌకర్యార్థమై బాటలను నిర్మించి ధర్మశాలలను గట్టించిన సత్పురుషుడు వేనవేలు సంవత్సరము లింద్రలోకమం దుండగలడు. బ్రాహ్మణులకు గాని, యార్తులకుగాని యొనరించిన దానము లఖండఫలములను బ్రసాదింపగలవు. పూర్వజన్మములో నొనరించిన దానములే మానవున కీజన్మములో నైశ్వర్యములై లభింపగలవు. దానముల నొనరింపనిదే ఫలము లెట్లు లభింపగలవు? పుణ్యవంతు డైనపురుషుడు స్వర్గసుఖముల ననుభవించి మరల మానవుడై జన్మింపగలడు. శూద్రులైనను, వైశ్యులైనను, క్షత్రియులైనను దమ సత్కర్తాచరణమువలన బ్రాహ్మణత్వము నొందగలరని శ్రుతులు నొక్కవక్కాణించుచున్నవి. ధర్మరహితు డైనచో బ్రాహ్మణుడనేక ఊహయోనులందు భ్రమింపగలడు.

నాభుక్తం క్షీయతే కర్మ కల్పకోటిశ్చైతరపి ।

అవశ్యమేవ భోక్తవ్యంకృతం కర్మ శుభాశుభమ్॥ 70

అనుభవింపనిదే కోటానుకోట్ల కల్పములు గతించినను గర్మలు క్షీణింపవు. తా నొనరించిన శుభాశుభకర్మముల జీవు డవశ్య మనుభవింపక తప్పదు.

దేవతలయు బుణ్యతీర్థములయు సేవనముచే గాయవ్యూహమునుండి జీవుడు పరిశుద్ధుడు కాగలడు. సాధ్వీ! నీ వడిగిన కొన్ని విషయములను బ్రవచించితిని. నీ విక నేవిషయములను శ్రవణ మొనరింప గోరుచున్నావో తెల్పిన వానిని వర్ణింపగలను.

ఇది శ్రీమదాంధ్రబ్రహ్మవైవర్తమహాపురాణమందలి

ప్రకృతిఖండములోని యమసావిత్రి సంవాదమున

కర్మ విపాకవివరణకర్మానురూపస్థానగమన

మనుఇరువదియాటవలధ్యాయము

సంపూర్ణము.

ఇరువదియేడవ అధ్యాయము

పుణ్యకర్మఫలములను వివరించుట.

సావిత్రి పలికెను :

యమధర్మరాజా! ఏయే కర్మములప్రభావమువలన మనుష్యుడు పుణ్యాత్ముడై స్వర్గాది దివ్యలోకములను బొందగలడు? ఆసత్కర్మముల నన్నింటి నుపదేశింప బ్రార్థించుచున్నాను.

యమధర్మరాజు పలికెను :

సాధ్వీ! అన్నార్తుల కన్నదాన మొనరించిన పురుషుడు తాను దాన మొనరించిన యన్నములో నెన్ని మెతుకులు కలవో యన్నిసంవత్సరము లింద్ర లోకము జేరి స్వర్గసుఖము లనుభవింపగలడు,

అన్నదానాత్ పరం దానం న భూతం న భవిష్యతి ।

నాత్ర పాత్రపరీక్షా స్యా న్న కాలనియమః క్వచిత్ ॥ ౩

అన్నదానమును మించిన దానము మఱియొకటి లేదు, ఉండదు, ఉండ బోదు. అన్నదాన మొనరించుటకు నిర్ణీతసమయముగాని, పాత్రాపాత్రపరీక్ష గాని యవసరము లేదు. అనగా నన్నదానము నెవరికైన, నెచ్చటనైన, నెప్పుడైనను జేయవచ్చును.

సాధ్వీ! బ్రాహ్మణులకుగాని లేక దేవతలకుగాని యాసనదాన మొసంగిన బహుసహస్రవర్షములపర్యంత మగ్నిదేవునిదివ్యలోకమందు నివసించు సౌభాగ్యము ప్రాప్తించును. పాలిచ్చుగోవును సద్బ్రాహ్మణునకు దాన మొనరించు వా డాగోవుశరీరమం దెన్ని రోమములు కలవో యన్నివర్షములు వైకుంఠవాస మొనరింపగలడు. ఈగోదానము సాధారణ దినములలోకంటె పర్వదినములలో నాల్గురెట్లు, తీర్థప్రదేశములలో నూఱురెట్లు శ్రీనారాయణ డేత్రములో గోటిరెట్లు ఫలమును బ్రసాదింపగలడు.

పవిత్రభారతవర్షములో నివసించుచు భక్తిపూర్వకముగ సద్బ్రాహ్మణునకు గోదానమొనరించు నాతడు వేనవేలుసంవత్సరముల పర్యంతము చంద్ర లోకములో నివసించుట కధికారి కాగలడు. (చంద్రలోక మనగా జంద్ర)

గోళము కాదు). సద్బ్రాహ్మణునకు వస్త్రములను సమర్పించి సాలగ్రామశిలను దానమొనరించువారు సూర్యచంద్రుల స్థితిపర్యంతము వై కుంతమందు విరాజిల్లుగలరు. సద్బ్రాహ్మణునకు సుందరస్వచ్ఛచ్ఛత్రమును దాన మొనరించిన వ్యక్తి బహుసహస్రసంవత్సరముల పర్యంతము వరుణలోకవాసి కాగలడు, పతివ్రతా! పాదరక్షలను దాన మొనరించు దాత పదివేల సంవత్సరముల పర్యంతము వాయులోకమం దుండగలడు. గృహదాన మొనరించిన దీర్ఘకాలము చంద్రలోకవాసము చేయగలడు. దీపదాన మొసంగిన బ్రహ్మలోకము ప్రాప్తిండును. దీపదాన పుణ్యముచే దాత నేత్రముల జ్యోతి సదా విరాజిల్లుగలదు. ఆతనికి యమలోకము కలుగదు. సద్బ్రాహ్మణునకు వాహనదాన మొనరించిన నింద్రాయుఃపర్యంతము స్వర్గ మనుభవింపగలడు. పవిత్రభారతవర్షములో సద్బ్రాహ్మణులకు, యాచకులకు ధనదాన మొనరించు వారు విష్ణులోకము జేరగలరు.

సతతం శ్రీహరే ర్నామ భారతే యో జపే న్నరః ।

స ఏవ చిరజీవీ చ తతో మృత్యుః పలాయతే ॥ 21

పవిత్రభారత వర్షములో నిరంతరము శ్రీహరి దివ్యగుణనామసంకీర్తన మొనరించువారు చిరంజీవులై విరాజిల్లుగలరు. అట్టివాని గాంచిన మృత్యువు సహితము పలాయనము చిత్త గింపగలదు.

భారతవర్షములో పూర్ణిమరాత్రిత్రయంతయు డోలోత్సవ మొనరించు మానవు డీలోకమందు సుఖముల ననుభవించి, యంత్యకాలమందు జీవన్ముక్తుడై విష్ణుపరంధామము జేరగలడు. ఈడోలోత్సవ ముత్తరపాల్గున మాసములో నొనరించిన పైని ప్రవచించిన ఫలము కంటె రెండురెట్లధికఫలము లభించును. భారతవర్షములో సద్బ్రాహ్మణునకు దిల దానమొసంగు వారా తిలసంఖ్యతో సమముగ నన్నిసంవత్సరముల పర్యంతము విష్ణుపరంధామమందు నివసింపగలరు. రాగిపాత్రలో దిలల నుంచి దాన మొనరించిన ద్విగుణీకృత ఫలము లభించును. ఫలములతో నలరారు వృక్షమును దానమొనరించిన, నావృక్షములో నెన్నిఫలములు కలవో దాత యన్నిసంవత్సరముల పర్యంత మింద్రలోక మనుభవింపగలడు. సద్బ్రాహ్మణున కొకఫలమును బ్రసాదించినను దాత దీర్ఘకాలము స్వర్గవాస మనుభవించి మరల

బవిత్ర భారతవర్షములో మానవుడై జన్మింపగలడు. భారతవర్షములో నివసించు పురుషు డనేకద్రవ్యములతో, ధాన్యములతో బరిపూర్ణ మైనగృహమును దానమొనరించిన దద్దానఫల స్వరూపముగ దీర్ఘకాలము కుబేరలోకములో సుఖింపగలడు. తదనంతర ముత్తమయోనియందు జన్మించి ధనవంతుడై విరాజిల్లగలడు. సాధ్వీ! పచ్చని పంటలచే విరాజిల్లు సుందర భూమిని దానమొనరించిన వాడు నిశ్చయముగ వైకుంఠము జేరగలడు. జనాభ్యుదయము కొఱకై గోశాల నిర్మాణ మొనరించు మానవుడు వైకుంఠము జేరగలడు. ఉత్తమ ప్రజలు సస్యశ్యామల భూములు, అనేక ప్రకారము లైనపుష్కరిణులు, ఫలవృక్షములు, లతలుగల్గిన శ్రేష్ఠనగరము నేప్రభువు జనాభ్యుదయము కొఱకై దానమొనరించునో యతడు దీర్ఘకాలము వైకుంఠమందు నివసింపగలడు. తదనంతరము మరల భారతవర్షములో జన్మించి నరేశ్వరుడు కాగలడు. అతడు సకలైశ్వర్యములతో దులహాగగలడు. సప్తద్వీపవతి యగుపృథ్విని దానమొనరించు వారు, సర్వతీర్థములందు నివసించువారు, సమస్తతపములందు సంలగ్నులై యుండువారు, సంపూర్ణోపవాసవ్రతములను బాలించువారు, తమ సర్వస్వమును దానమొనరించువారు నగు శ్రీహరి యనన్యభక్తులు జన్మరాహిత్యము నొందగలరు. అసంఖ్యాకు లైన బ్రహ్మలు విలయ మొందినను వారు నిత్యులై శ్రీహరి పరంధామమందు నివసింపగలరు.

విష్ణుమన్త్రోపాసకశ్చ విహాయ మానవీం తనుమ్ ।

బిభర్తి దివ్యరూపం చ జన్మమృత్యుజరాపహమ్ ॥

లబ్ధ్వా విష్ణోశ్చ సారూప్యం విష్ణుసేవాం కరోతి చ ।

స చ పశ్యతి గోలోకే హ్యసంఖ్యం ప్రాకృతం లయమ్

నశ్యన్తి దేవాః సిద్ధాశ్చ విశ్వాని నిఖిలాని చ ।

కృష్ణభక్తా న నశ్యన్తి జన్మమృత్యుజరాహరాః॥

[54-56]

విష్ణుమంత్రోపాసన మొనరించువారు తమమానవ శరీరములను ద్యౌగ మొనరించినపిదప జన్మమృత్యు జరాహిత మైనదివ్యదేహమును ధరింపగలరు. వారు శ్రీమహావిష్ణు సారూప్య మొక్షమును బొంది విష్ణుసేవ లొనరింపగలరు. శ్రీహరిసేవాసాధాగ్య సంపన్ను లైనయాభక్తులు గోలోకవాసులై యసంఖ్యాకము లైనప్రాకృతప్రళయములను వీక్షింపగలరు. దేవతలు,

సిద్ధులు, సకల విశ్వములు సర్వులు నశించినను శ్రీకృష్ణానన్యభక్తులు నశింపరు. జన్మమృత్యుజరావస్థలు వారిని సమీపింపలేవు.

కార్తికమాసములో దులసీపత్రముల నర్పించి శ్రీహరిని బూజించువా డాతులసీపత్రసంఖ్యాసమముగ నన్నియుగముల పర్యంతము భగవంతుని దివ్య పరంధామమందు విరాజిల్లు గలడు. తదనంతర మత డుత్తమకులములో జన్మించి శ్రీహరి యనన్యభక్తుడై భారతవర్షములో జరంజీవియై విరాజిల్లు గలడు. కార్తికమాసములో శ్రీహరిని గోఘృతదీపముతో నారాధించు భక్తులు వారు వెలిగించిన దీపము లెన్నిక్షణములు ప్రజ్వరిల్లునో యన్నిసంవత్సరములు శ్రీహరి పరంధామమం దఖిండానంద మనుభవింపగలరు. తదనంతరము మరల మాన వుడై జన్మించి విష్ణుభక్తి యుక్తుడై మహాధనసంపన్నుడై, సదా నేత్రజ్యోతి యుక్తుడై, దీప్తిమంతుడై విరాజిల్లు గలడు. మాఘమాసములో నరుణో దయకాలమున బ్రయాగలో బవిత్రగంగాజలస్నాన మాచరించు వారు దీర్ఘ కాలము శ్రీహరి దివ్యధామమున వసించి మరల మానవులై జన్మించి శ్రీహరిభక్తులై, శ్రీహరి దివ్యమంత్రసంపన్నులై, జితేంద్రియశిరోమణులై, శరీరత్యాగానంతరము శాశ్వతముగ భగవద్ధామమున నివసింపగలరు. ఆ భక్తులు సారూప్యముక్తి పొంది శ్రీహరి దాస్యసౌభాగ్య సంపన్నులుకాగలరు. నిత్యము పవిత్రగంగాజలములలో స్నానమొనరించువా కీభూమిపై సూర్యుని వలె బవిత్రులై విరాజిల్లు గలరు. వారి కడుగడుగున నిశ్చయముగ నశ్వ మేధయజ్ఞ ఫలము ప్రాప్తించును. వారి చరణరజస్సర్పమువలననే పృథ్వి సహితము పవిత్రురాలు కాగలదు. వారు వైకుంఠలోకమందు విరాజిల్లు గలరు. సకల తాపసులచే సమ్మానితులగు నాభక్తులు జీవన్ముక్తు లని గ్రహింపవలెను.

పవిత్రభారతవర్షములో మీనరాశి, కర్కటరాశిమధ్యకాలములో సువాసిత జలదాన మొనరించువారు దీర్ఘ కాలము వైకుంఠమందు నివసించి మరల మానవులై జన్మించి రూపవంతులై, సుఖవంతులై, శివభక్తులై, తేజో వంతులై, వేదవేదాంగపారంగతులై, విద్వాంసులై విరాజిల్లు గలరు. వైశాఖమాసమందు సద్బ్రాహ్మణులగు స్వయంపాకము దాన మొనరించిన దాత లాస్వయంపాకములో నెన్నిక్షణములు కలవో యన్నిసంవత్సరముల పర్యంతము శ్రీమహావిష్ణు పరంధామమందు నివసింపగలరు.

కరోతి భారతే యో హి కృష్ణజన్మాష్టమీవతమ్ ।

శతజన్మకృతా త్పాపా న్మూచ్యతే నాత్ర సంశయః ॥

వైకుణ్ఠే మోదతే సోఽపి యావదిన్ద్రా శ్చతుర్దశః ।

పునః స్వయోవిం సప్రహ్లాప్య కృష్ణభక్తిం లభే ద్ధృవమ్ ॥ (74, 75)

భారతవర్షములో శ్రీకృష్ణజన్మాష్టమీ వ్రత మాచరించు వారు తాము నూజుజన్మములలో నొనరించిన పాపములనుండి నిస్సంశయముగ విముక్తులు కాగలరు. ఆ వ్రతానుష్ఠానపరాయణులు పదునల్గురింద్రుల యాయుర్దాయ పర్యంతము విష్ణులోకములో విరాజిల్లి మరల నుత్తమమానవులై జన్మించి నిశ్చయముగ శ్రీకృష్ణున కనన్యభక్తులు కాగలరు.

భారతవర్షములో శివరాత్రివ్రత మొనరించువారు సప్తమన్వంతరముల పర్యంతము శివలోకమందు నివసింపగలరు. శివరాత్రిదినమున శంకరుని బిల్వపత్రములతో బూజించుభక్తు లాబిల్వపత్ర సంఖ్యాసమయ పర్యంతము కైలాసమందు సుఖముల ననుభవించి మరల నుత్తమమానవులై జన్మించి శివుని పరమభక్తులు కాగలరు. విద్య, పుత్రులు, సంపదలు, భూమి, సౌభాగ్యము మొదలగునవి వారికి సులభములు కాగలవు. చైత్రమాసమందుగాని, మాఘమాసమందుగాని శంకరుని బూజించి హస్తముతో దండమును ధరించి యొక యహర్నిశము భక్తిపూర్వకముగ నృత్య మొనరించు భక్తు లొకయుగ పర్యంతము శివలోకవాసులు కాగలరు. సాధ్వీ! భారతవర్షములో శ్రీరామ నవమీవ్రత మొనరించువారు సప్తమన్వంతరములకాలము విష్ణుపరంధామ మందానందముల ననుభవించి మరల మానవులై జన్మించి రామభక్తులై జితేంద్రియ శిరోమణులు కాగలరు.

శరత్కాలములో భగవతీమహాపూజ సంపన్న మొనరించి నృత్యగీత వాద్యాదులతో దివ్యనామ సంకీర్తనములతో మహోత్సవముల నొనరించు వారు దీర్ఘకాలము శివలోకమందు విరాజిల్లగలరు. తదనంతరము వారు శ్రేష్ఠయోనులందు జన్మించి నిర్మలబుద్ధిసంపన్నులు కాగలరు. అతులసంపత్తి, పుత్రప్రాప్తాభివృద్ధి, మహాప్రభావాదు లన్నియు వారికి సంప్రాప్తింపగలవు, ఆభక్తులు నిస్సంశయముగ రాజరాజేశ్వరులు కాగలరు.

భారతవర్షములో భాద్రపదమాసశుక్లాష్టమి దినమునుండి యొక పక్షము నిత్యము శ్రీమహాలక్ష్మిని భక్తిభావముతో నుపాసించువారు, షోడశోపచారముల నర్పించి సేవించువారు దీర్ఘకాలము వైకుంఠవాసులుకాగలరు. కార్తికపూర్ణిమాదినమున గోపగోపికలతోగూడి రాసమండల మహోత్సవ మొనరించుట యత్యంత మహిమాన్వితము. ఆదినమున శ్రీరాధాకృష్ణుల విగ్రహములకు షోడశోపచారముల నర్పించి, యారాధనాదిపూజలను నిర్వహించినవారు శ్రీకృష్ణుని పరమభక్తులై శ్రీకృష్ణదివ్యనామజప మొనరించుచు శ్రీకృష్ణ సారూప్యముక్తి పొంది భగవంతునకు బ్రముఖపార్షద్భుతై గోలోకమందు నివసింపగలరు. మృత్యువును జయించిన యాశ్రీకృష్ణదాస్య సౌభాగ్యసంపన్నులకు మరల జన్మము సంభవింపదు. శుక్లపక్షమందుగాని, లేక కృష్ణపక్షమందుగాని యేకాదశీవ్రత మొనరించుభక్తులు వైకుంఠవాసులు కాగలరు. వారు మరల భారతవర్షములో జన్మించి శ్రీకృష్ణభగవదనన్యోపాసకులై, సుదృఢభక్తి సంయుక్తులై నశ్వరదేహమును ద్యజించి గోలోకపరంధామముజేరి శ్రీకృష్ణసారూప్యముక్తి సంపన్నులై తత్పార్షదులు కాగలరు. వారికి మరల సంసారములో జన్మ సంభవింపదు. భాద్రపదమాసములో శుక్లపక్ష ద్వాదశీతిథిదినమున నింద్రు నారాధించువారు స్వర్గము జేరగలరు. భారతవర్షములో నాదివారమునాడుగాని, సంక్రాంతి దినమునగాని, శుక్లపక్షసమాప్తిదినమునగాని, సూర్యుని బూజించి హవిష్యాన్నిమును భుజించువారు సూర్యలోకవాసులై మరల భారతవర్షములో జన్మించి యారోగ్యవంతులై, ధనవంతులై విరాజిల్లగలరు.

జ్యేష్ఠమాసములో చతుర్దశీ దినమున సావిత్రీదేవి నారాధించువారు బ్రహ్మలోకవాసులై, మరల మానవులై జన్మించి శ్రీమంతులై, పరాక్రమవంతులై, జ్ఞానులై, వైభవసంపన్నులై విరాజిల్లగలరు. మాఘమాసములో శుక్లపక్షపంచమిదినమున సంయమపూర్వకముగ నుత్తమభక్తిసమన్వితులై షోడశోపచారముల నర్పించి సరస్వతి నర్పించువారు దీర్ఘకాలము వైకుంఠమందు నివసింపగలరు. భారతవర్షములో సద్బ్రాహ్మణులకు నిత్యము గోదాన సువర్ణదానాదుల నొనరించువారు వైకుంఠము నొందగలరు. బ్రాహ్మణుల కన్నదాన మొనరించినవా రాబ్రాహ్మణుల రోమసంఖ్యాసమ సంవత్సరములపర్యంతము విష్ణులోకమందు విరాజిల్లగలరు.

యో వక్తి వా దదాత్యేవ హరే ర్నామాని భారతే ।

యుగం నామప్రమాణం చ విష్ణులోకే మహీయతే ॥ (109)

భారతవర్షములో స్వయముగ శ్రీహరి సంకీర్తన మొనరించుచు నితరులచేత హరినామసంకీర్తన మొనరింప జేయువా రొనరించిన నామసంఖ్యాసమయుగములపర్యంతము వై కుంతమందు విరాజిల్లుగలరు.

నారాయణక్షేత్రములో శ్రీహరినామసంకీర్తన మొనరించిన గోటిరెట్లధికఫలము లభించును.

నామ్నాం కోటిం హరే ర్యో హి క్షేత్రే నారాయణే జపేత్ ।

సర్వపాపవినిర్ముక్తో జీవన్ముక్తో భవేద్ ద్భవమ్ ।

లభతే న పునర్జన్మ వై కుణ్ఠే న మహీయతే ॥ (110-111)

నారాయణక్షేత్రములో శ్రీహరి దివ్యనామమును గోటిపర్యాయములు జపించు వారు నిశ్చయముగ సర్వపాపవిముక్తులై జీవన్ముక్తులు కాగలరు. వారికి బునర్జన్మము లభింపదు. వారు సదా విష్ణులోకమందు విరాజిల్లు గలరు.

ప్రతిదినము పార్థివమూర్తి నొనరించి శివలింగము నర్చించుచు జీవితపర్యంత మీనియమమును బాలించువారు దీర్ఘకాలము శివుని పరంధామమందు నివసించి మరల భారతవర్షములో రాజేంద్రులై జన్మింపగలరు.

నిరంతరము సాలగ్రామమును బూజించి సాలగ్రామ చరణామృతపాన మొనరించు పుణ్యాత్ము లతిదీర్ఘకాలము వైకుంఠములో విరాజిల్లుగలరు. దుర్లభానన్యభక్తి సులభమై వారు జీవన్ముక్తులు కాగలరు. సంపూర్ణతపములను, వ్రతములను, బాలించువా రాసత్కర్మముల ఫలప్రభావమున జన్మరాహిత్యము నొంది వైకుంఠము జేరగలరు. సర్వతీర్థములందు స్నానమాచరించుచు భూప్రదక్షిణ మొనరించువారు మఱుజన్మములేక నిర్వాణపదము నొందగలరు. అశ్వమేధయజ్ఞ మాచరించువారు దీర్ఘకాలము స్వర్గములో నిందుని యర్ధాసనముపై విరాజిల్లుగలరు. రాజసూయయజ్ఞ మొనరించిన నాల్గురె ట్లధికఫలము లభించును.

సుందరీ! సర్వయజ్ఞములందు విష్ణుదేవుని యజ్ఞ మత్యంత శ్రేష్ఠము.

పూర్వకాలములో బ్రహ్మ యత్యంత సమారోహముతో నీమహావిష్ణు యజ్ఞానుష్ఠాన మొనరించెను. పతివ్రతా! ఈయజ్ఞ మాచరించు సమయములోనే దక్షునకు శంకరునకు గలహాము సంభవించినది. బ్రాహ్మణులు కోపించి నందిని శపింపగా నందీశ్వరుడు మరల బ్రాహ్మణులను శపించెను. అపుడే శంకరుడు దక్షయజ్ఞభంగ మొనరించెను. పూర్వకాలములో దక్షుడు, ధర్మదేవత, కశ్యపుడు, ఆదిశేషుడు, కర్దముడు, స్వాయంభువమనువు, తత్కుమారు డైనప్రియవ్రతుడు, శివుడు, సనత్కుమారుడు, కపిలుడు, ధ్రువుడు, ఈవిష్ణుయజ్ఞమునే యొనరించిరి. విష్ణుయజ్ఞానుష్ఠానమువలన వేనవేలురాజసూయ యజ్ఞ ఫలములు నిశ్చయముగ లభింపగలవు. విష్ణుయజ్ఞ మొనరించిన పురుషుడవశ్య మనేక కల్పముల పర్యంతము జీవించి తుదకు జీవన్ముక్తుడు కాగలడు.

భామినీ! దేవతలందు విష్ణువు, వైష్ణవపురుషులందు శివుడు, శాస్త్రములందు వేదము, వర్ణములందు బ్రాహ్మణవర్ణము, తీర్థములందు గంగ, పుణ్యాత్ములందు వైష్ణవులు, వ్రతములందు దేకాదశీవ్రతము, పూజాకుసుమములందు దులసీదళము, నక్షత్రములందు జంధ్రుడు, విహంగములందు గరుత్మంతుడు, స్త్రీలందు భగవతి మూలప్రకృతి రాధ, యాధారములందు వసుంధర, చంచలస్వభావము లగునింద్రియములందు మనస్సు, ప్రజాపతులందు బ్రహ్మ, ప్రజేశ్వరులందు బ్రహ్మపతి, వనములందు బృందావనము, వర్షములందు భారతవర్షము, శ్రీమంతులందు లక్ష్మీ, విద్వాంసులందు సరస్వతి, పతివ్రతలందు భగవతి దుర్గ, సౌభాగ్యవతు లైనశ్రీకృష్ణుని ధర్మపత్నులందు శ్రీరాధ సర్వశ్రేష్ఠులుగ బ్రవచింపబడిరి. అట్లే సమస్తయజ్ఞములందు విష్ణుయజ్ఞ మత్యంత శ్రేషము.

స్నానం చ సర్వతీర్థేషు సర్వయజ్ఞేషు దీక్షణమ్ ।

సర్వేషాం చ వ్రతానాం చ తపసాం ఫలమేవ చ ॥

పాఠ శ్చతుర్థాం షేవానాం ప్రాదక్షిణ్యం భువన్తథా ।

ఫలం బీజ మిదం సర్వం ముక్తిదం కృష్ణసేవనమ్ ॥ (39, 40)

సర్వతీర్థస్నానములు, నిఖిలయజ్ఞదీక్షలు, వ్రతములు, తపములు, చతుర్వేదపఠనములు, పృథ్వీపరిక్రమాదులు నగుసకల సత్కర్మములకు ఫలము ముక్తిప్రదాయిని ధౌనశ్రీకృష్ణుని దాస్యసౌభాగ్యమే.

పురాణేషు చ వేదేషు చేతిహాసేషు సర్వతః ।
 నిరూపితం సారభూతం కృష్ణపాదామ్బుజార్చనమ్ ॥
 తద్వర్ణనం చ తద్ధ్యానం తన్నామగుణకీర్తనమ్ ।
 తత్ప్రతిత్రం స్మరణం చైవ వస్తనం జప ఏవ చ ॥
 తత్పాదోదకనై వేద్యభక్షణం నిత్యమేవ చ ।
 సర్వసమ్మత మిత్యేవం సర్వేష్పిత మిదం సతి ॥
 భజ కృష్ణం పరం బ్రహ్మ నిర్గుణం ప్రకృతేః పరమ్ ॥ [41-43]

సకల పురాణములు, వేదములు, నితిహాసములు, మొదలగున వన్నియు
 గేవలము శ్రీకృష్ణపాదాంబుజార్చనమే సకలసారమని నిరూపణ మొనరించి
 నవి. భగవంతునిదివ్యమంగళవిగ్రహమును వర్ణించుట, యాయనను
 ధ్యానించుట, యాయన దివ్యనామగుణసంకీర్తన మొనరించుట, యాయనను
 స్తుతించుట, స్మరించుట, యాయనకు వందనముల నర్పించుట,
 యాయన దివ్యనామమును జపించుట, పాదోదకములను స్వీకరించుట,
 నైవేద్యమును భక్షించుట, నిత్యము సకలదేహధారులకు బరమ
 కర్తవ్యమని తెలిసికొనుము. సాధ్వీ! ఈసాభాగ్యమునే సకలజీవు లాకాం
 షింతురు. ఇదియే సర్వసమ్మత మైనయేకైకమతమని గ్రహింపుము. కావున
 గుమారీ! నీ విక ప్రకృతి కఠీతుడు, ప్రాకృతగుణరహితుడు, పరబ్రహ్మము,
 పరమాత్మయు నగుశ్రీకృష్ణభగవానుని నిరంతర ముపాసింపుము.

సాధ్వీ! నీ యెడల నే నత్యంత ప్రసన్నుడనైతిని. నీకు నీనాథుని ప్రాణ
 ములను బ్రసాదించుచున్నాను. నీభర్తను బొంది నీ విక సుఖముగ మరలి
 పొమ్ము. దేహధారులకు మంగళప్రద మైనయీకర్మవిపాకప్రకరణమును నేను నీ
 కుపదేశించితిని. ఈప్రసంగము సర్వేష్పితము, సర్వసమ్మతము, తత్త్వజ్ఞాన
 ప్రదాయకము.

ఇది శ్రీమదాంధ్రబ్రహ్మవైవర్తమహాపురాణ మందలి
 ప్రకృతిఖండములోని యమసావిత్రీసంవాదమున
 పుణ్య కర్మ ఫల కథ న మ ను
 నిరువదియేడవ అధ్యాయము
 సంపూర్ణము.

ఇరువదియొనివిదవ అధ్యాయము

సావిత్రి యొనరించిన యమధర్మరాజస్తోత్రము.

శ్రీనారాయణఋషి పలికెను:

నారదా! సంయమిసీపురాధీశ్వరు డైన యమధర్మరా జుపదేశించిన మహాజ్ఞానఫక్తి నాలకింపగనే సావిత్రి దేహము పృకించెను. ఆమె నయ నము లానందాశ్రుపూర్ణము లయ్యెను. ఆసాధ్వి యమధర్మరాజును మరల నిట్లు ప్రశ్నించెను.

సావిత్రి పలికెను :

యమధర్మరాజా! వేదవేత్తలందు శ్రేష్ఠుడ వైనప్రభూ! నే నెట్లు ప్రకృతికి సైత మతీతు డైనశ్రీకృష్ణపరమాత్మ నారాధింపవలెను? మహాను భావా! మీ యనుగ్రహమువలన మనుష్యుల శుభకర్మవిపాకములను శ్రవణ మొనరింపగల్గితిని. ఇక మీరు నా కశుభకర్మవిపాకములను వివరింప బ్రార్థించుచున్నాను.

శ్రీనారాయణఋషి పలికెను :

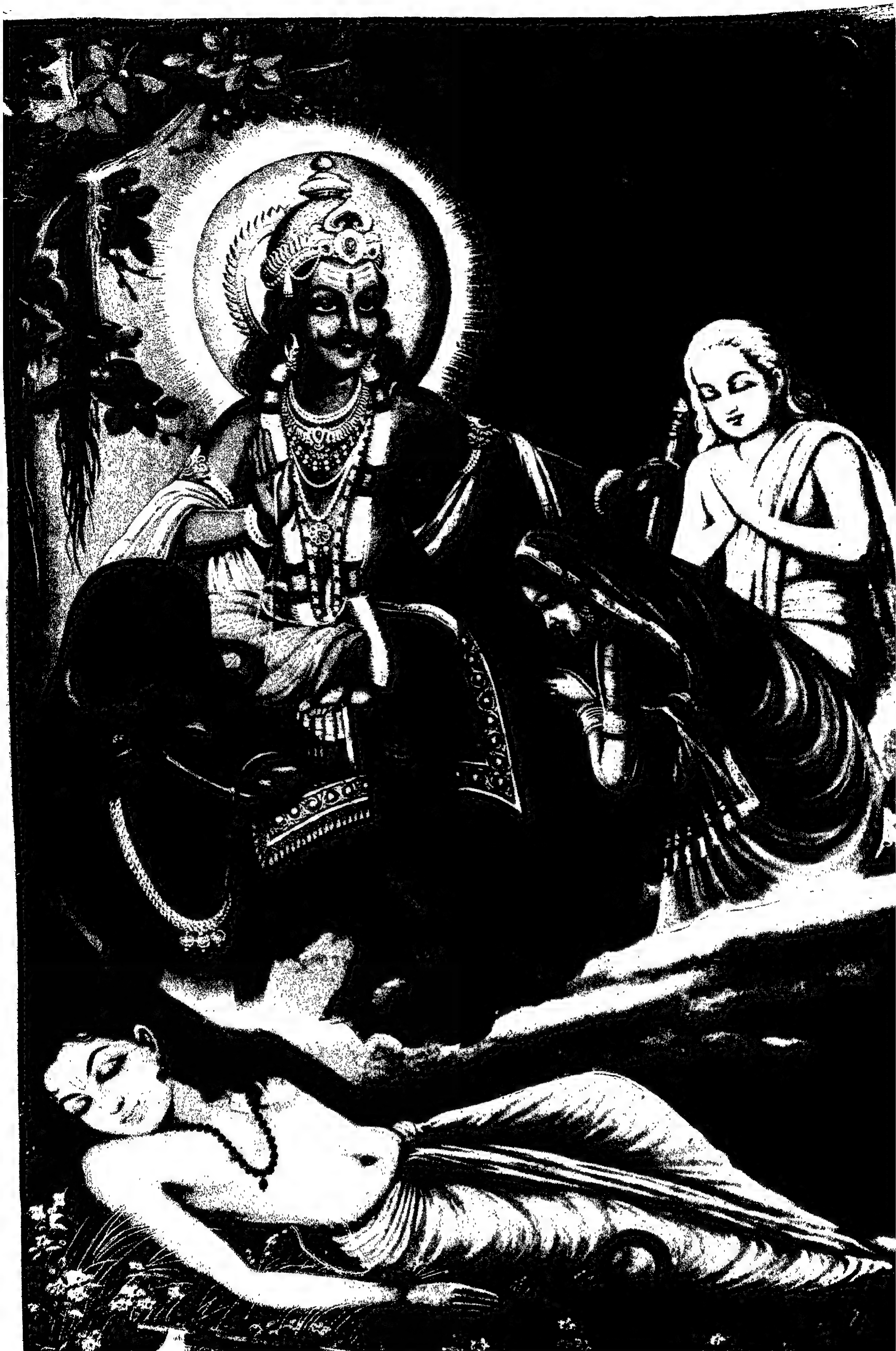
దేవర్షీ! సావిత్రి యీప్రకారముగ యమధర్మరాజు నర్థించి యత్యంతచమ్రాత్మకంధరయై వేనోక్తస్తుతివ్వారమున నిట్లు ప్రార్థింప నారంభించెను.

య మ ధ ర్మ రా జ స్తో త్ర ము :

తపసా ధర్మ మారాధ్య పుష్కరే భాస్కరా పురా ।
ధర్మాంశం యం సుతం ప్రాప ధర్మరాజం నమామ్యహమ్॥
సమతా సర్వభూతేషు యస్య సర్వస్య సాక్షిణః ।
అతో యన్నామ శమన ఇతి తం వ్రణమా మ్యహమ్ ॥
యేనాంత శ్చ కృతో విశ్వే సర్వేషాం జీవినాం పరమ్ ।
కర్తానురూపకాలేన తం కృతాంతం నమా మ్యహమ్ ॥
బిభర్తి దణ్డం దణ్డాయ పాపినాం కుద్ధహేతవే ।
నమామి తం దణ్డధరం యః శాంతా సర్వకర్మణామ్ ॥

విశ్వం యః కలయత్యేవ సర్వాయుశ్చాపి సంతతమ్ ।
 అతీవ దుర్నివార్యం చ తం కాలం ప్రణమా మ్యహమ్॥
 తపస్వీ వైష్ణవో ధర్మి సంయమీ విజితేంద్రియః ।
 జీవినాం కర్మఫలదం తం యమం ప్రణమా మ్యహమ్॥
 స్వాత్మారామశ్చ సర్వజ్ఞో మిత్రం పుణ్యకృతాం భవేత్ ।
 పాపినాం క్లేశదో యశ్చ పుణ్యమిత్రం నమామ్యహమ్॥
 య జ్ఞన్మ బ్రహ్మణో వంశే జ్వలంతం బ్రహ్మతేజసా ।
 యో ధ్యాయతి పరం బ్రహ్మ బ్రహ్మవంశం నమామ్యహమ్॥ (౧-15)

పూర్వము సూర్యభగవానుడు పుష్కరక్షేత్రమున నఖండతపమున
 ధర్మదేవు నారాధించెను. తత్తపఃఫలప్రభావమున సాక్షాద్ధర్మాంశముతో
 ధర్మమే స్వయముగ సూర్యపుత్రరూపమున నుదయించెను. నే నాధర్మరాజు
 నకు బ్రణామము లర్పించెదను. సర్వులకు సాక్షియై, సకలభూతములందు
 సమశ్వము కల్గి వర్తించు కారణమున నేదేవుని నామము శమను డయ్యెనో
 నే నాశమనునకు బ్రణామము లర్పించెదను. కర్మాచరూపముగ గాలసహ
 యోగముచే విశ్వమందు గల సర్వప్రాణుల నంతమొనరించు కృతాంతునకు
 నేను బ్రణామము లర్పించెదను. కేవలము పాపాత్ములు బరిశుద్ధులగునట్లు
 వారిని దండించుటకే హస్తమందు దండమును ధరించువాడు, సమస్తకర్మము
 లకు నుపదేష్టయై విరాజిల్లువాడు నగునా దండధరునకు నేను ప్రణామము
 లర్పించెదను. సతతము విశ్వమునందుగల సర్వప్రాణుల యాయుర్దాయము
 పరిగణన మొనరించునదియు, యత్యంత దుర్నివార్యమైనదియు నగుగాలము
 నకు బ్రణామము లర్పించెదను. తపస్వియు, వైష్ణవుడు, ధర్మాత్ముడు,
 సంయమియు, జితేంద్రియుడు, జీవకర్మఫలప్రదాతయు నగుయమునకు నేను
 బ్రణామము లర్పించెదను. స్వాత్మారాముడు, సర్వజ్ఞుడు, పుణ్యాత్మమిత్రుడు
 పాపాత్మక్లేశప్రదుడు, పుణ్యమిత్రు డనునామమున బ్రసిద్ధుడు నగుయమధర్మరాజు
 నకు బ్రణామము లర్పించెదను. బ్రహ్మవంశమున సంభవించినవాడు, బ్రహ్మ
 తేజముతో బ్రజ్వరిల్లువాడు, పరబ్రహ్మమును ధ్యానించుచుండువాడు నగు
 యమధర్మరాజునకు బ్రణామము లర్పించెదను.

శ్రీనారాయణఋషి పలికెను :

మునీశ్వరా! యిట్లు సావిత్రీ యనేకవిధముల యమధర్మరాజును స్తుతించి ప్రణమిల్లగా, ఆయ నామెకు విష్ణుభజనమును, గర్మవిపాకప్రసంగములను నుపదేశించెను.

ఇదం యమాష్టకం నిత్యం ప్రాత రుత్థాయ యః పఠేత్ |

యమా తస్య భయం నాస్తి సర్వపాపా త్ప్రముచ్యతే ||

మహాపాపీ యది పఠేన్నిత్యం భక్త్యా చ నారద |

యమః కరోతి తం శుద్ధం కాయవ్యాహేన నిశ్చితమ్ || (17-18)

ప్రాతఃకాలమున నిద్రమేల్కొంచి ప్రతినిత్యము నీయమాష్టకమును బఠించువానికి యమభయ ముండదు. ఆతడు సర్వపాపములనుండి విముక్తుడు కాగలడు. నారదా! మహాపాపాత్ముడైనను భక్తిసమన్వితుడై నిరంతరమీయమాష్టకమును బఠించిన యమధర్మరాజు కాయవ్యాహద్వారమున హానిని నిశ్చయముగ బరిశుద్ధు నొనరింపగలడు.

ఇది శ్రీమదాంధ్రబ్రహ్మవైవర్తమహాపురాణమందలి

ప్రకృతిఖండములోని సావిత్రీకృతయమ

స్తోత్ర మనునిరువదియెనిమిదవ

అధ్యాయము

సంపూర్ణము.

ఇరువదిదొమ్మిదవ అధ్యాయము

యముడు సావిత్రికి నరకకుండములగూర్చి

వి వ రి ం చు ట.

శ్రీనారాయణఋషి పలికెను:

నారదా! రవినందను డైనయమధర్మరాజు సావిత్రి దేవికి విధిపూర్వకముగ విష్ణుమహామంత్రోపదేశ మొనరించి యశుభకర్మవిపాకములను వర్ణింప నారంభించెను.

యమధర్మరాజు పలికెను :

సతీ! నానావిధము లైనశుభకర్మవిపాకములను శ్రవణ మొనరించితివి. అశుభకర్మవిపాకములను వర్ణించెద నవధరింపుము.

నానాప్రకారం స్వర్గం చ యాతి జీవః స్వకర్మణా ।

కుకర్మణా చ నరకం యాతి నానావిధం నరః॥ ౧

పతివ్రతా! జీవుడు సత్కర్మములవలన నానాప్రకారము లైనస్వర్గముల బొందుచున్నాడు. ఆత డొనరించినకుకర్మములవలన నరకముల పొందుచున్నాడు.

నరకములలో ననేకకుండములు కలవు. విభిన్నపురాణములం దీకుండములను విభిన్ననామములతో బ్రవచించిరి. ఈకుండము లన్నియు నత్యంత విస్తృతములు. పాపులచే దుఃఖముల ననుభవింపజేయుటయే యీనరకకుండములప్రయోజనములు. కుమారీ! ఈభయంకరనరకకుండము లత్యంతభయప్రదములు, కుత్సితములు. సంయమనీపురములో గలయసంఖ్యాకనరకకుండములలో నెనుబదియాఱు కుండములు ప్రసిద్ధములు. సాధ్వీ! ఈనరకకుండముల నామములను బ్రవచించెద నాలకింపుము.

1 వహ్నికుండము, 2 తప్తకుండము, 3 భయంకరక్షౌరకుండము, 4 విల్కుండము, 5 మూత్రకుండము, 6 దుస్సహస్లేష్మకుండము, 7 గరకుండము, 8 నేత్రములకుండము, 9 దూషికాకుండము, 10 వసాకుండము,

11 శుక్రకుండము, 12 అశుకుండము, 13 కుత్సితాస్పక్కుండము, 14 గాత్ర
మలకుండము, 15 కర్ణవిట్కుండము, 16 మజ్జాకుండము, 17 మాంస
కుండము, 18 దుస్తరనఖకుండము, 19 లోమకుండము, 20 కేశకుండము,
21 దుఃఖప్రదాస్థికుండము, 22 ప్రతప్తతామ్రకుండము, 23 మహాక్లేశప్రదా
యక మైనప్రతప్తలోహకుండము, 24 తీక్షణకంటకకుండము, 25 విఘ్నప్రదవిష
కుండము, 26 చర్మకుండము, 27 తప్తసురాకుండము, 28 ప్రతప్త తైల
కుండము, 29 దుర్వాహదంతకుండము, 30 క్రుమికుండము, 31 పూయ
కుండము, 32 దురన్తసర్పకుండము, 33 మశకకుండము, 34 దంశకుండము,
35 భయంకరగరళకుండము, 36 వజ్రదంష్ట్రకుండము, 37 వృశ్చికకుండము,
38 శరకుండము, 39 శూలకుండము, 40 భయంకరఖడ్గకుండము, 41 గోల
కుండము, 42 శోకప్రదకాకకుండము, 43 సంచాలకుండము, 44 వాజ
కుండము, 45 దుస్తరవజ్రకుండము, 46 బంధకుండము, 47 తప్తపాషాణ
కుండము, 48 తీక్షణపాషాణకుండము, 49 లాలాకుండము, 50 మషీకుండము,
51 సుదారుణచూర్ణకుండము, 52 చక్రకుండము, 53 వజ్రకుండము,
54 మహోల్బణకూర్మకుండము, 55 జ్వాలాకుండము, 56 భస్మకుండము,
57 పూతికుండము, 58 తప్తసూర్యమషీపత్రకుండము, 59 క్షురధారీకుండము,
60 సూచీముఖకుండము, 61 గోదాముఖకుండము, 62 నఖముఖకుండము,
63 గజదంశకుండము, 64 గోముఖకుండము, 65 కుమ్భిపాకకుండము,
66 అవటోదకుండము, 67 అసంతుదకుండము, 68 పాంశుభోజకుండము,
69 పాశవేష్టకుండము, 70 శూలప్రోతకుండము, 71 ప్రకంపనకుండము,
72 ఉల్కాముఖకుండము, 73 అంధకూపకుండము, 74 వేధనకుండము,
75 దణ్డతాడనకుండము, 76 జాలబంధనకుండము, 77 దేహచూర్ణకుండము,
78 దలనకుండము, 79 శోషణకుండము, 80 శూర్పకుండము, 81 జ్వాలా
ముఖకుండము, 82 జింభకుండము, 83 ధూమాంధకుండము, 84 నాగవేష
కుండము, 85 కాలసూత్రకుండము, 86 ఘర్మకుండము.

సావిత్రీ! ఈనరకము లన్నియు బాపుల కసంఖ్యాకక్లేశములను గల్గించు
టకే నిర్మింపబడినవి. పదిలక్షలకింకరగణములు సదా యీనరకకుండముల
పాలనమందు నియుక్తులై యుందురు. వారు హస్తములందు దండపాశాదు
లను ధరించి మహాభయంకరులై, భయంకరగదాయుధములతో, శక్తులతో,

బాపులను హింసించురు. వారి నెవ్వరు నడ్డగింపలేరు, వారియందు దయ నామమాత్రమైన నుండదు. మహాతేజస్వులు, నిర్భీకులునై యాయమకింకరులు ప్రతప్తతామ్రసదృశరక్తవర్ణనయనములు కలవారై, నల్లనిదేహములు కలవారై పాపులకు మహాభయంకరముగ దర్శనమొసంగెదరు. దేవీ! వారు యోగసిద్ధులు, నానారూపములను ధరింప సమర్థులు. మృత్యుకాల మాసన్నమైనసమయముననే సమస్తపాపాత్ములకు నీభయంకరయమకింకరులు దర్శనమొసంగెదరు. శివుని, ఆదిశక్తిని, సూర్యుని, గణేశ్వరుని, శ్రీకృష్ణుని, విష్ణుమూర్తిని నారాధించుచు దమనిజధర్మములందు సంలగ్నులై విరాజిల్లుసిద్ధయోగిపురుషుల సమ్ముఖమునకు యమకింకరులు పోజాలరు. పుణ్యాత్ములకు, స్వధర్మపాలకులకు, విశాలహృదయసంపన్నులకు, దైవారాధకులకు, దీనజనసేవాపరాయణులకు, వైష్ణవులకు, మహాబలసంపన్నులు, నిశ్చంకులై నయమకింకరులు స్వప్నములందై నను గోచరింపరు.

సాధ్వీ! నరకకుండములసంఖ్యానిరూపణ మొనరించితిని. ఇక నేయే పాపు లేయేనరకముల ననుభవింపవలెనో వర్ణించెద నవధరింపుము.

ఇది శ్రీమదాంధ్రబ్రహ్మవైవర్తమహాపురాణ మందలి

ప్రకృతిఖండములోని నరకకుండసంఖ్యాన

మను నిరువదితొమ్మిదవ

అధ్యాయము

సంపూర్ణము.

ముప్పదియవ అధ్యాయము

దుష్కర్మలవలన బావులకు సంభవించు

నరకముల వర్ణన.

యమధర్మరాజు పలికెను :

హరిసేవారత శుద్ధో యోగీ సిద్ధో వ్రతీ సతి ।

తపస్వీ బ్రహ్మచారీ చ న యాతి నరకం యతిః ॥ 1

సాధ్వీ! శ్రీహరిసేవలందు సంలగునై చరించుపుణ్యాత్ములు, యోగులు, సిద్ధులు, వ్రతులు, సుకృతులు, తాపసులు, బ్రహ్మచర్యాపరులు, యతులు నరకములకు బోరు. ఇది సత్యము.

కటువాచా బాన్ధవాంశ్చ బలత్వేన చ యో నరః ।

దగ్ధా న్కరోతి బలవా న్వహికుణ్డం ప్రయాతి సః ॥

గాత్రలోమప్రమాణాబ్ధం తత్ర స్థిత్వా హతాశనే ।

పశుయోని మవాప్నోతి తద్రే దగ్ధ త్రిజన్మసు ॥ 2, 3

ఖలులై, కటువచనములతో బరులమనములను దగ్ధమొనరించు వారగ్ని కుండమనునరక మనుభవింపగలరు. శరీరముపై నెన్నిరోమములు కలవో యన్నివర్షములపర్యంతము వారగ్నితప్తులగుచు ఘోరనరక మనుభవించి తుదకు మూడుసార్లు భయంకరమైనపశుయోనులందు జన్మించి దుఃఖంప గలరు.

తనగృహమున కేతెంచినయన్నార్తునకు, బ్రాహ్మణునకు భోజనమొసంగక నిరాదరించు మూర్ఖమానవుడు తప్తకుండ మనునరకమున బడగలడు. తన శరీరమం దెన్నిరోమములు కలవో యన్నిసంవత్సరము లాతడు దుఃఖప్రదనరక మనుభవించి తుద కేడుజన్మములవఱకు బక్షియోనులందు బరిభ్రమింప గలడు. అదివారము, సూర్యసంక్రాంతి, యమావాస్య, శ్రాద్ధాదిదినములందు, వస్త్రములను తొరపచార్థములతో తొలిన మొనరించువా డావస్త్రములలో నెన్నిదారములు గలవో యన్నిసంవత్సరములు తొరకుండ మనునరక మనుభవించి యేడు జన్మములపర్యంతము చాకలిగ జన్మింపగలడు. తా మొసంగినట్టివో లేక పరు

లొసంగినట్టివో బ్రాహ్మణవృత్తుల నపహరించువాడును, భగవంతుని సంపదలను హరించువాడును, నఱువదివేల సంవత్సరముల పర్యంతము విట్ కుండ మనునరక మనుభవించి తుదకు బృథ్విపై నన్ని సంవత్సరములు విష్ణుకీటకమై దుఃఖింప గలడు. మానవులు త్రాగుట కుపయోగించు జలాశయములను మలమూత్రాదులచే మలినమొనరించుపాపి మూత్రకుండ మనునరక మనుభవింపగలడు. ఆనరకములో వానికి మలమూత్రాద్య పవిత్రపదార్థములే యాహారములుగ నీయబడగలవు. ఇతరులకు బెట్టక మధురపదార్థములను దానే భుజించులోభి శ్లేష్మకుండ మనునరక మనుభవించి ప్రేతమై సంచరింపగలడు.

పితరం మాతరం చైవ గురుం భార్యం సుతం సుతమ్ ।
యో న పుష్టా త్యనాథం చ గరకుణ్డం ప్రయాతి సః॥
పూర్ణమబ్దసహస్రం చ తద్భోజీ తత్ర తిష్ఠతి ।
తతో వ్రజే ద్భూతయోనిం శతవర్షం తతఃకుచి॥ 14,15

తలిదండ్రులను, గురువులను, సహధర్మచారిణిని, బుతులను, బుత్రికలను, అనాథలను, పోషింపనివారు గరలకుండ మను (విషకుండమను) నరక మనుభవింపగలరు. ఆనరకములో నొకవేయి సంవత్సరములు వారు భుజించుటకు విషమే లభించును. అనంతర మానవులు వంద సంవత్సరములు భూతయోనులందు భ్రమించి తుదకు పాపవిముక్తులు కాగలరు.

దృష్ట్వాఽతిథిం వక్రచక్షు ర్తానవో యః కరోతి హి ।
పితృదేవా స్తస్య జలం న గృహ్ణన్తి చ పాపినః॥
యాని కాని చ పాపాని బ్రహ్మహత్యాదికాని చ ।
ఇహైవ లభతే చాన్తే దూషికాకుణ్డ మావ్రజేత్ ॥
పూర్ణమబ్దశతం చైవ తద్భోజీ తత్ర తిష్ఠతి ।
తతో నరో భవే ద్భూమా దరిద్రః సప్తజన్మసు॥ 16,18

అతిథిని వక్రదృష్టితో వీక్షించు పాపి తా నర్పించిన తర్పణములను భితరులు, దేవతలు స్వీకరింపరు. ఆపాపాత్ము డొనరించినయతిథితిరస్కార దూషణోరబ్రహ్మహత్యాపాపమువలన నంత్యకాలములో దూషికాకుండ మను నరకమున బడి మాఱు సంవత్సరములు దూషితపదార్థములను భుజించి తదుపరి

భూతయోనులందు బరిభ్రమించి యేడుజన్మములవఱకు దరిద్రుడై జన్మించును. తుద కాత డాపాపములనుండి విముక్తి నొందగలడు.

దత్త్వా ద్రవ్యం చ విప్రాయ చాన్యస్మై దీయతే యది।
స తిష్ఠతి వసాకుణ్డే తద్భోజీ శతవత్సరమ్ ॥ 19

బ్రాహ్మణున కొసంగిన వస్తువులను మరల గ్రహించి మఱొకరి కిచ్చు వాడు నూఱుసంవత్సరములు వసాకుండ మనునరక మనుభవింపగలడు.

పుమాంసం కామినీ వాఽపి కామినీం వా పుమాంస్తథా।
యః శుక్రం పాయయత్యేవ శుక్రకుణ్డం ప్రయాతి పః॥
పూర్ణ మబ్జశతం చై వ తద్భోజీ తత్ర తిష్ఠతి ।
యోనిక్రమిః శతాబ్దం చ భవే ద్భువి తతశ్చుచి॥ 20,21

స్త్రీ పరపురుషునితోగాని, పురుషుడు పరస్త్రీతోగాని యక్రమసంబంధము గల్గియున్నను లేదా శుక్రపానమొనరించినను మానవుడు శుక్రకుండ మను నరకమున బడి నూఱుసంవత్సరములవఱకు నాశుక్రమునే పానముచేయును. తుదకు నూఱుసంవత్సరములు కీటయోనులందుండి పిమ్మట శుద్ధుడగును.

సంతాడ్య చ గురుం విప్రం రక్తపాతం చ కారయేత్।
సచ తిష్ఠ త్యన్మక్కుణ్డే తద్భోజీ శతవత్సరమ్ ॥
తతో భవే ద్వ్యాధజన్మ సప్తజన్మసు భారతే ।
తతః శుద్ధి మవాప్నోతి మానవశ్చ క్రమేణ చ॥ 22,23

సదాబ్రాహ్మణుని లేదా ఆచార్యుని హింసించి రక్తము చిందించువాడు అస్మక్ (రక్త) కుండ మనునరకమున బడి రక్తమునే యాహారముగ గ్రహించి నూఱుసంవత్సరములు దుఃఖింపగలడు. తదుపరి భారతవర్షములో నేడుజన్మములవఱకు వ్యాధాదిహింసకజన్మములను బొంది తుదకు గ్రమముగ బాప విముక్తుడు కాగలడు.

అశ్రు స్రవంతం గాయంతం భక్తం దృష్ట్వాచ గద్గదమ్।
శ్రీకృష్ణగుణసంగీతే హసత్యేవ హి యో నరః ॥
స వసే దశ్రుకుణ్డే చ తద్భోజీ శతవత్సరమ్ ।
తతో భవే త్స చణ్డాలప్రిజన్మని తతః శుచిః॥ 24, 25

శ్రీకృష్ణదివ్యగుణనామసంకీర్తనములందు సలగ్నులై పులకితగాత్రముతో గద్గదస్వరముతో నానందాశ్రువులను గార్చుచు గానమొనరించుచు నృత్య మొనరించుభాగవతోత్తములను గాంచి పరిహసించునరు డాఘోరపాప ఫలముగ నూఱుసంవత్సరము లశ్రుకుండ మనునరకమున బడి యశ్రువులనే పానమొనరించుచు దుఃఖింపగలడు. తదనంతరము మూడుజన్మములవఱకు జండాలుడై జన్మించి పాపవిముక్తుడు కాగలడు.

కరోతి ఖలతాం శశ్వ దశుద్ధహృదయో నరః ।

కుణ్డం గాత్రమలానాం చ స యాతి దశాబ్దకమ్ ॥

తతః స గార్దభీం యోని మవాప్నోతి త్రిజన్మసు ।

త్రిజన్మ చ సార్గాలీం తతః శుద్ధో భవే ద్ధ్రువమ్ ॥

26, 27

శుద్ధహృదయము కల్గినవారలతో నే ఖలుషు (అంతరంగమున నొకటి భావించుచు బహిర్గతముగ మఱియొకటి పల్కుటయే ఖలత్వము) మూర్ఖతతో బ్రవర్తించునో యతడు పదిసంవత్సరములు గాత్రములకుండ మనునరక మనుభవింపగలడు. పిదప మూడుజన్మములవఱకు గార్దభీయోనులందు బుట్టి, మఱి మూడుజన్మములవఱకు సృగాలయోనులందు జన్మించి తుదకు బాపవిముక్తుడు కాగలడు.

బధిరం యో హసత్యేవ నిస్తత్యేవ హి మానవః ।

స వసే త్కర్ణవిత్కుణ్డే తద్భోజీ శతవత్సరమ్ ।

తతో భవే త్స బధిరో దరిద్రః సప్తజన్మసు ।

సప్తజన్మ స్వజహీనస్తతః శుద్ధిం లభే ద్ధ్రువమ్ ॥ [29-30]

బధిరులు (చెవిటివారు) మొదలుగాగల యంగవిహీనులను గాంచి పరిహసించు వారు నూతేండ్లు కర్ణముల మారగించుచు గర్ణవిట్కుండ మనునరక మనుభవింపగలడు. తదుపరి బధిరులై దరిద్రులై యేడుజన్మములవఱకు దుఃఖించి మఱియేడుజన్మములవఱకు సంగవిహీనులై కష్టముల ననుభవించి తుదకు విముక్తి నొందగలరు.

లోభా త్వపాలనార్థాయ జీవినం హన్తి యో నరః ।

మజ్జాకుణ్డే వసే త్సోఽపి తద్భోజీ లక్షవర్షకమ్ ॥

తతో భవే త్స శశకో మీన స్సౌత్సప్త జన్మ సు।

ఏణాదయశ్చ కర్మభ్య స్తతః శుద్ధిం లభేద్ధ్రువమ్॥ 32

లోభవశులై తన యుదరపోషణార్థ మితరప్రాణులను హింసించుమాన వుడు లక్షసంవత్సరములు మజ్జా (కండమాంసము) భక్షకుడై మజ్జాకుండ మను నరక మనుభవింపగలడు. పిదప నేడుజన్మములవలకు శశకము (కుందేలు) గను, మీనము (చేప)గను జన్మించి తనపాపఫలానురూపముగ జంకగ బుట్టి తుదకు నిశ్చయముగ నాపాపమునుండి విముక్తుడు కాగలడు.

స్వకన్యాపాలనం కృత్వా విక్రీణాతి హి యో నరః ।

అర్థలోభా న్మోహమూఢో మాంసకుణ్డం ప్రయాతి సః॥

కన్యాలోమప్రమాణాబ్ధం తద్భోజీ తత్ర తిష్ఠతి।

తం చ కుణ్డే ప్రహారం చ కరోతి యమకింకరః ॥

మాంసభారం మూర్ఛి కృత్వా రక్తధారాలిహేత్ క్షుధా।

తతో హి భారతే పాపీ కన్యావిట్సు కృమి ర్భవేత్॥

షష్టివర్షసహస్రాణి వ్యాధశ్చ సప్త జన్మసు ।

త్రిజన్మని వరాహశ్చ కుక్కురః సప్త జన్మసు॥

సప్త జన్మసు మణ్డూకో జలూకః సప్త జన్మసు ।

సప్త జన్మసు కాకశ్చ తతః శుద్ధిం లభేద్ధ్రువమ్ ॥ (33-37)

అర్థలోభమోహాదులకు వశుడై మూఢుడై తాను కని పెంచి పెద్ద చేసినకొమార్తెను విక్రయించువాడు (ఈభావమును గుమారులకుగూడ నన్వయింపవలెను. ఎందువలన ననగా బురుషునకు బ్రకృతికి భేదము లేదు) మాంస కుండ మనునరకమున బడగలడు. ఆకన్య వెండుకలసంఖ్యవత్సరములు కన్యా మాంసమునే భుజించుచు యమకింకరులు ప్రహారము లొనరించుచుండగ బీడి తుడై దుఃఖింపగలడు. ఆనరకములో మాంసఖండములను మోయుచు నాకలి గెల్గిన రక్తధారలను ద్రాగుచు ననేక కష్టముల ననుభవించి యరువదివేలసంవత్సరములు కన్యామలకీటకములై జన్మించి యేడుజన్మములు కిరాతుడై దుఃఖించి, మూడుజన్మములు పందులై జన్మించి, యేడుజన్మములు కుక్కలై దుఃఖింపగలరు. మఱియేడుజన్మములవలకు గప్పలై, యేడుజన్మములు జల గలై, యేడుజన్మములు కాకియై తుదకు వధూవిక్రయాదిపాపములనుండి విముక్తుడై శుద్ధుడు కాగలడు.

వ్రత, శ్రాద్ధ, ఉపవాస, నియమదినములందు క్షురకర్మ మొనరించుకొను మానవుడు సర్వకర్మములకు నపవిత్రుడు కాగలడు. సాధ్వీ! అట్లొనరించు వ్యక్తి నభికుండ మనునరక మనుభవింపగలడు. భారతవర్షములో గేశ యుక్త మైనపార్థివ లింగము నారాధన మొనరించువాడు దీర్ఘకాలము కేశ కుండ మనునరక మనుభవించును. అతడు మహాదేవుని యాగ్రహమునకు గుఱియై యవనుడై జన్మించి నూఱుసంవత్సరములు దుఃఖించి తుదకు బాప విముక్తుడు కాగలడు. విష్ణుపద మనుతీర్థములో బితరులకు బిండముల నర్పిం పని వా డస్థికుండ మనునరకమున బడగలడు. ఏడుజన్మములపర్యంత మంగ హీనుడై, దరిదుర్తిడై దుఃఖించి తుదకు పాపవిముక్తుడు కాగలడు. పూర్ణగర్భ వతితో బలవంతముగ సమాగమ మొనరించువాడు ప్రజ్వలితతామ్రకుండ మనునరకమున బడగలడు. అవీరాన్నమును (భర్త బిడ్డలులేనిస్త్రీ పెట్టు అన్న మును) ఋతుస్నాతయైనస్త్రీ పెట్టుఅన్నమును భుజించుమానవుడు నూఱుసంవ త్సరములు ప్రతప్తలోహకుండ మనునరక మనుభవింపగలడు. తదుపరి వానికి రజకజన్మము, చర్మకారజన్మము ప్రాప్తింపగలదు. అపవిత్రహస్తములతో దేవద్రవ్యములను స్పృశించు పాపి చర్మకుండ మనునరక మనుభవింపగలడు.

యః శూద్రేణాభ్యనుజ్ఞాతో భుంక్తే శుద్రాన్నమేవ చ ।

స చ తప్తసురాకుణ్డే శతాబ్దం తిష్ఠతి ద్విజః॥ 48

శూద్రునిచే గోరబడి శూద్రాన్నమును భుజించుబ్రాహ్మణుడు తప్త సురాకుండ మనునరకమును నూఱుసంవత్సరము లనుభవింపగలడు.

వాగ్దుష్టా కటువాచా యా తాడయే త్స్వామినం సదా ।

తీక్ష్ణకణ్ఠకకుణ్డే సా తద్భోజీ తత్ర తిష్ఠతి ॥

తాడి తా యమదూతేన దణ్డేన చ చతుర్యుగమ్ ।

తత ఉచ్చైశ్శ్రవాః సప్తజన్మః స్వేవ తతః శుచిః॥50,51

కఠినముగ మాట్లాడుచు, పూజ్యులను సదా హింసించువాడు తీక్ష్ణకంటక కుండ మనునరకమున బడి కంటకభోజియై దుఃఖింపగలడు. ఆనరకములో నాల్గయ్యుగములపర్యంతము యమదూతలచే దండింపబడి తుద కేడుజన్మములు ఉచ్చైశ్శ్రవోజాతి అశ్వమై జన్మించి పాపవిముక్తుడు కాగలడు.

నిర్దయుడై మఱియొకప్రాణికి విష మొసంగి సంహరించుపాపి వేయి

సంవత్సరములు విషకుండ మనునరకమున బడి విషమునే భుజింపగలడు. దీర్ఘ కాలము కఠినాత్ముడై, నరఘాతకుడై, కుష్ఠరోగియై, శరీరమం దంతట వ్రణములు కల్గి దుఃఖింపగలడు. ఇంతపాపఫల మనుభవించినపిదపనే వాడు పరిశుద్ధుడు కాగలడు. పుణ్యాక్షేత్ర మైనభారతవర్షములో జన్మించి వృషభములను గోవులను హింసించుచు లేక హింసింపజేయుచుండు పాపాత్ముడు తప్తతైల మనునరకమున బడగలడు. గోలోమప్రమాణాబ్దము లాపాపాత్ముడు వృషభమై జన్మించి దుఃఖింపగలడు. సావిత్రీ! దండముతోగాని, తీక్షణాయుధములతోగాని యితరప్రాణుల నకారణముగ హింసించుపాపాత్ముడు యుగములపర్యంతము దంతకుండ మనునరక మనుభవించి మానవుడై జన్మించి యుదరరోగముచే దుఃఖింపగలడు.

యో భుంక్తే చ వృథా మాంసం మత్స్యభోజీ చ బాహ్మణః ।

హరే రన్తే వేద్యభోజీ కృమికుణ్డం పృథాతి సః ॥

స్వలోమమానవర్షం చ తద్భోజీ తత్ర తిష్ఠతి ।

తతో భవే స్త్రేచ్ఛజాతి త్రిజన్మసు తతః కుచిః॥ (57, 58)

ఏప్రయోజనము లేకయే (కేవల ముదరపోషణార్థము) మాంసమును భుజించువాడు, మత్స్యములను భుజించు బాహ్మణుడు, శ్రీహరి కర్పింపనిదే పదార్థములను భుజించు కృతఘ్నుడు కృమికుండ మనునరక మనుభవింపగలడు. ఆపాపాత్ములు స్వలోమసంఖ్యాకవర్షములు క్రిమికీటకములను భుజించుచు నరక మనుభవించి తుదకు మూడుజన్మములు స్త్రేచ్ఛలై జన్మించి పాపవిముక్తు లయ్యెదరు.

అకారణముగ సర్పములను హింసించుమానవుడు సర్పకుండ మనునరకమున బడి సర్పములచే బాధింపబడగలడు. అల్పాయుష్కుడైనమానవునిగ బుట్టి చర్మరోగముల ననుభవించి సర్పదవ్వుడై మరణింపగలడు. అకారణముగ క్రిమికీటకాదులను క్షుద్రజంతువులను హింసించుమానవులు దంశకుండ, మశకకుంఠము లనునరకముల ననుభవింపగలరు. మధువును సంగ్రహించుచున్న మధుపముల నకారణముగ సంహరించుమానవుడు దీర్ఘ కాలము గరళకుండనరక మనుభవింపగలడు.

అర్థలోభేన యో భూపః ప్రజాదణ్డం కరోతి చ ।

వృశ్చికానాం చ కుణ్డేష తల్లోమాబ్దం వసేద్ధృవమ్ ॥ (73)

ధనలోభుడై సదా ప్రజలను బన్నులభారముతో బీడించుపరి పాతకుడు దీర్ఘ కాలము వృశ్చికకుండ మనునరక మనుభవింపగలడు. ఇది నిజము. వా డేడుజన్మములపర్యంతము వృశ్చికముగ బుట్టి తుదకు మనుష్యుడై జన్మించి యంగహీనుడు రోగగ్రస్తుడు నై దుఃఖింపగలడు. శస్త్రములను ధరించి ఇతరులను బాధించు బ్రాహ్మణుడు, పరులజీవనముల నపహరించు దుష్టులు, సంధ్యాహీనుడు, మూఢుడు, హరిభక్తి విముఖుడు మొదలుగాగల పాపాత్ములు స్వలోమాబ్దములపర్యంతము శరాదికుండముల బడి బాణఘాత ములచే హింసింపబడి దుఃఖింపగలరు. మదోన్మత్తులై పరిపాలకు లల్పపరా ధములకు ఘోరదండనములను విధించి ప్రజలను బాధించిన వారు గోలకుండ మనుభయంకరాంధకారబంధురనరకమున బడి తీక్షణదంతములు గలకీటకములు పీడించుచుండగ బ్రతప్తజలములబడి దుఃఖింపగలరు. తదుపరి మానవులై జన్మించి ప్రజలకు భృత్యులై జీవింపగలరు. జలచరము లైననక్రాదిజంతు వుల నకారణముగ సంహరించుమానవుడు నక్రకుండ మనునరక మనుభవింప గలడు.

వక్షోశ్రోణీస్తనాన్యం చ యః పశ్యతి పరత్రియాః ।

కామేన కాముకో యో హి పుణ్యక్షేత్రే చ భారతే ॥

న వసే త్కాకకుణ్డే చ కాకై శ్చ ఊజ్జలోచనః ।

తతః స్వలోమమానాబ్దం తత శ్చాన్త త్రిజన్మసు ॥ (80, 81)

పుణ్యక్షేత్ర మైనభారతవర్షములో జన్మించి కామభావముతో బరశ్రీ వక్షస్థలమును (స్తనములను), శ్రోణీప్రదేశమును, ముఖమును వీక్షించుపాపా త్ముడు స్వలోమమానాబ్దములు కాకకుండ మనునరకములో బడి కాకములు తనలోచనములను బొడువగా దుఃఖించును. తుదకు వాడు మూడుజన్మముల పర్యంత మంధుడై పుట్టి పిదప బాపవిముక్తుడు కాగలడు.

పవిత్రభారతవర్షములో జన్మించి రాగి మొదలగు లోహములను దొంగిలించుపాపి బాజకుండ మనునరకమున బడగలడు. నాకింకరులు తీక్షణ బాణములచే నాపాపాత్ముని నేత్రములను బెకలించి దండప్రహారములచే బాధిం

తురు. తుద కాపాపాత్ముడు మూడుజన్మములపర్యంతము, నేత్రహీనుడై
యేడుజన్మములవఱకు దరిదుర్జై దుఃఖించి పాపవిముక్తుడు కాగలడు. దైవ
ప్రతిమలను, దైవద్రవ్యముల నపహరించుమానవుడు దుస్తరవజ్రకుండ మను
నరకమును నిశ్చయముగ ననుభవింపగలడు. దేవతలయొక్క బ్రాహ్మణుల
యొక్క రజతగవ్యవస్త్రాదిపదార్థములను దొంగిలించువ్యక్తి నిశ్చయముగ
దప్తపాషాణ మనునరక మనుభవింపగలడు. తర్వాత ననేక జన్మములపర్యం
తము నీచజంతుయోనులందు బుట్టి యల్పాయువగు మానవుడై జన్మించి రక్త
వికారాద్యసహ్యా రోగములచే బీడింపబడి తుదకు బాపవిముక్తుడు కాగలడు.

పుంశ్చల్యన్నం చ యో భుంక్తే పుంశ్చవీజీవ్యజీవనః ।

స్వలోమమానవర్షం చ లాలాకుజ్ఞే వసే ద్భ్రువమ్ ॥ (94)

కులట యొసంగిన యాహారమును భుజించువా డామె సముపార్జించునచే
ద్రవ్యముచే జీవించువాడు స్వలోమమానవర్షములు లాలాకుండ మనునరక
ములో బడి నిశ్చయముగ దుఃఖింపగలడు. తదనంతరము వాడు మానవుడై
జన్మించి నేత్రరోగయుక్తుడై శూలాదిరోగములచే బీడింపబడగలడు.

సావిత్రి! దేవ బ్రాహ్మణుల ధాన్యాదులచే సంపన్న మైనక్షేత్రములను
గాని, యాసనశయ్యాదులనుగాని, యపహరించువాడు చూర్ణకుండ మనునరక
మున బడగలడు. బ్రాహ్మణులధన మపహరించి యాద్రవ్యముతో జక్రిమును
నిర్మించుమానవుడు చక్రకుండ మనునరకమును బొందగలడు. వందలకొలది
సంవత్సరములు యమయాతనల ననుభవించి మూడుజన్మములవఱకు రోగియై
నిస్సంతానుడై దుఃఖింపగలడు. సోదరులను, బంధువులను, బ్రాహ్మణులను
గూరదృష్టితో వీక్షించుమానవుడు దీర్ఘ కాలము వక్రకుండ మనునరక మనుభ
వించి యేడుజన్మములవఱకు నంగహీనుడై, దరిదుర్జై దుఃఖింపగలడు. దేవ
తలయొక్క, బ్రాహ్మణులయొక్క ఘృతమును దైలాదికముల నపహరించు
పాపముచే జ్వాలాకుండ మనునరక మనుభవింపగలడు. దేవతలయొక్క
సుగంధపదార్థముల నపహరించుమానవుడు దుర్గంధకుండ మనునరకమున బడి
తమహిళలు దుస్సహదుర్గంధము ననుభవింపగలడు. సాధ్వీ! బలవంతుడైన
వ్యక్తి మదాంధుడై యితరుల పై తృకభూమ్యాదులను బలముచేగాని, మోస
ముచేగాని, హింసించిగాని తనవశ మొనర్చుచుకొనిన నాతడు తప్తశూల మును

నరకకుండమున బడగలడు. ప్రతప్తతైలములో బడినజీవి జ్వలించునట్లు పాపాత్ముడు తప్తశూలనరకమున బడి నిరంతరము జ్వాలల కాపాతి కాగలడు, కాని యతని శరీరము భస్మము కాదు. ఎందువలన ననగా భోగదేహము (యాతనాశరీరము) నశింపదు. తదనంతర మాతడు నీచయోనులుందు భ్రమించి తుదకు దరిదుర్జై జన్మించి భూహీనుడై దుఃఖింపగలడు.

సావిత్రీ! అత్యంతదారుణప్రవర్తనము గల్గి నిర్దయుడై ఖడ్గముచే జంతువులను ఖండించువాడు, ధనలోభమునకు వశుడై నరహంతకుడుగా మాటి తోడి మానవుని సంహరించుపాపాత్ము డసిపత్రనరకమున బడగలడు. ఆనరకకుండములో నాకింకరు లీపాపాత్ముల యంగములను నిశితకరవాలములచే నిరంతరము ఖండించెదరు. ఆయాతనాదేహధారు లాహారముకొఱ కాక్రందన మొనరింపగా భయంకరులైననాదూతలు వారిని గదాప్రహారములచే హింసించెదరు. పిదప నాపాపులు నూలులకొలదిజన్మములవఱకు జండాలురు, సూకరములు, కుక్కలు, మఱియేడుజన్మములవఱకు శృగాలములు, వ్యాఘ్రములు మఱిమూడు జన్మములవఱకుతోడేళ్ళునై దుఃఖింపగలరు. పతివ్రతా! గృహములకు, గ్రామములకు, నగరములకు నిప్పంటించు పాపాత్ముడు మూడుయుగములపర్యంతము క్షురధార యనునరకమున బడి యమకింకరులచే హింసింపబడగలడు. పిదప నాతడు ప్రేతమై ముఖమునుండి యగ్నిజ్వాలలను గ్రక్కుచు జగములో బరిభ్రమింపగలడు. మఱి యేడుజన్మములవఱ కనేకఘోరరోగములచే బీడింపబడగలడు.

పరకర్ణోపజాపేన పరనిన్దాం కరోతి యః ।

పరదోషే మాహతోషీ దేవబ్రాహ్మణనిన్దకః ॥

సూచీముఖే స చ వసే త్సూచీవిద్ధో యుగత్రయమ్ ।

తతో భవేద్ వృశ్చికశ్చ సర్పః స్యా త్సప్తజన్మసు ॥ (126-127)

ఇతరులకర్ణములచెంత మో ముంచి పరనింద నొనర్చువాడు ఇతరుల దోషములను దెలిసికొనుటలో విశేషస్పృహ కల్గి ప్రవర్తించువాడు, దేవతలను, బ్రాహ్మణులను నిందించువాడు మూడుయుగములపర్యంతము సూచీముఖమనునరక మనుభవింపగలడు. ఆనరకకుండములో వానియంగములు ఖండింపబడును. పిదప నాపాపాత్ము డేడేడుజన్మములపర్యంతము వృశ్చికము, సర్పము,

వజ్రకీటకము, అగ్నివర్షించుకీటకము నై నీచయోనులందు బరిభ్రమింప గలడు.

గృహములకు గన్నమువేసి వస్తువులనుగాని లేక గో ముఖ్యజీవులను గాని యపహరించువాడు గోధాముఖ మనునరకమున బడగలడు. నాకింక రులవలన హింసల ననుభవించుచు నాపాపాత్ముడు మూడుయుగములపర్యంత మానరకమున నుండవలెను. సాధారణవస్తువుల నపహరించువ్యక్తి నక్రీముఖ మనునరకమున బడి యమయాతనల ననుభవించి పిడప బరిశుద్ధుడు కాగలడు. అశ్వములను, గోవులను, గజములను హింసించువ్యక్తి, యకారణముగ వృక్ష ములను ఖండించు పాపాత్ముడు గజదంశ . మనునరకమున దీర్ఘకాలము యమ యాతనల ననుభవింపగలడు. దప్పికగాని జలములను ద్రాగుచున్నగోవు నదలించుపాపాత్ముడు గోముఖ మనునరకమున బడి ప్రతప్తజలములలో యమ యాతనల ననుభవించి తుదకు దరిదుర్దై, దీర్ఘరోగియై దుఃఖింపగలడు. గోవును, బ్రాహ్మణుని, స్త్రీని, యాచకుని, హత్యయొనరించువాడు, గర్భపతన మొనరించువాడు, నగమ్యయైనస్త్రీతో సమాగమ మొనరించువాడు ఘోర పాతకములకు గుటియై కుంభీపాకనరక మనుభవింపగలడు. నాకింకరు లాపాపా త్ములను నిరంతరము తాడన మొనరించి, చూర్ణ మొనరించి, కంటకములచే బాధించి, ప్రజ్వలితతైలభాండములో బడవైచి, ప్రజ్వలితలోహదండములతో సదా హింసించెదరు. తదనంతరము వారు గ్రద్దలై, సూకరములై, కాక ములై, సర్పములై, విష్టాకీటకములై యనేకనీచయోనులందు బరిభ్రమించి తుదకు దరిదుర్దై, కుష్ఠరోగయుక్తులై దుఃఖించెదరు. వంశహీనులై, భార్యాహీనులై యత్కరోగగ్రస్తులై తుదకు పాపవిముక్తులు కాగలరు.

సావిత్రి పలికెను :

దేవా! బ్రహ్మహత్య, గోహత్య, మొదలగుమహాపాపము లెట్లు సంభ వించును? సంధ్యావిహీనులు నగమ్యస్త్రీలతో సమాగమ మొనరించువారు, నదీక్షీతు లైనవారు నేయేపాపములకు గుటి కాగలరు? వేదవిదాంవరా! ఈ విషయముల నన్నింటి నుపదేశింపుము.

యమధర్మరాజు పలికెను :

శ్రీకృష్ణే చ తదర్చాయాం మృణ్మయ్యాం ప్రకృతౌతథా

శివే చ శివలిజ్గే వా సూర్యే సూర్యమణౌ తథా ॥

గణేశే వా తరర్చాయా మేవం సర్వత్ర సున్దరి: ।

కరోతి భేదబుద్ధిం యో బ్రహ్మహత్యాం లభేత్తు స: ॥ (149, 150)

సావిత్రీ! శ్రీకృష్ణపరమాత్మకు, దత్తప్రతిమకు, నన్యదేవతలకు, వారి వారివిగ్రహములకు, శివునకు, శివలింగమునకు, సూర్యునకు, సూర్యకాంతమణులకు, గణేశ్వరునకు, దత్తప్రతిమకు, భేదము కల్పించి భేదబుద్ధితో వర్తించువాడు శాస్త్రాజ్ఞానుసారముగ బ్రహ్మహత్యాపాతకమునకు గుఱికాగలడు.

అచార్యునందు, నిష్టదైవమందు, జన్మదాత్రియగు మాతయందు భేదబుద్ధి కల్గి వర్తించు వానికి బ్రహ్మహత్యా పాతకము సంభవించును. విష్ణుభక్తుల నన్యదేవతాభక్తులతో సమముగ భావించువాడు, బ్రాహ్మణులను, బ్రాహ్మణీతరులతో బోల్చువాడు బ్రహ్మహత్యాపాతకమునకు గుఱికాగలడు. విష్ణునైవేద్యమును, నన్యదేవతలనైవేద్యములను, హరిపాదోదకమును, నన్యదేవతల పాదోదకములను సమములని భావించువ్యక్తి బ్రహ్మహత్యాపాతకమునకు గుఱికాగలడు.

సర్వేశ్వరేశ్వరే కృష్ణే సర్వకారణకారణే ।

సర్వాద్యే సర్వదేవానాం సేవ్యే సర్వాన్త రాత్మని ॥

మాయయానైకరూపే వాఽప్యేక ఏవ హి నిర్గుణే ।

కరో త్యన్యేన సమతాం బ్రహ్మహత్యాం లభేత్తు స: ॥ (154-155)

పరిపూర్ణ తము డైన శ్రీకృష్ణపరమాత్మయే సర్వేశ్వరేశ్వరుడని తెలిసికొనుము. ఆయనయే సర్వకారణములకు గారణము. ఆసర్వాంతర్యామి యైనయాదివ్యపురుషునే సకలదేవతలు సదా యుపాసించుదురు. స్వయముగ బ్రాకృతికనిర్గుణు డైనయీపరబ్రహ్మ మాత్మమాయచే ననేకరూపధారి యైనాడు. స్వతః శ్రీకృష్ణపరమాత్మ సచ్చిదానందవిగ్రహుడు. ఈపరబ్రహ్మము నితరులతో సమముగ బోల్చువారికి బ్రహ్మహత్యాపాతకము సంభవింపగలదు.

వేదములందు నిర్దేశించిన దేవతలయు బితరులయు బరంపరాగత పూజలనెవరు నిషేధింతురో వారు నిశ్చయముగ బ్రహ్మహత్యాపాతకమునకు గుఱికాగలరు.

యే నిన్దని హృషీకేశం తన్మన్త్రోపాసకం తథా ।

పవిత్రాణాం పవిత్రం చ బ్రహ్మహత్యాం లభన్తి తే ॥ 157

పవిత్రులలో బరమపవిత్రుడైన హృషీకేశునిగాని, తన్మన్త్రోపాసకులనుగాని. నిందించువారు బ్రహ్మహత్యాపాతకమునకు గుఱికాగలరు.

శివం శివస్వరూపం చ కృష్ణప్రాణాధికం ప్రియమ్ ।

పవిత్రాణాం పవిత్రం చ జ్ఞానానన్దం సనాతనమ్ ॥

ప్రధానం వైష్ణవానాం చ దేహానాం సేవ్యమీశ్వరమ్ ।

యే నార్చయన్తి నిన్దన్తి బ్రహ్మహత్యాం లభన్తి తే ॥ [158-159]

కళ్యాణరూపుడు, కృష్ణప్రాణాధికప్రియుడు, పవిత్రులందు బరమ పవిత్రుడు, జ్ఞానానందస్వరూపుడు, సనాతనుడు, వైష్ణవప్రధానుడు, దేవతలచే నదా సేవింపబడువాడు నై ననీశ్వరు నర్చింపక ఆయనను నిందించు పాపాత్ములు బ్రహ్మహత్యాపాతకమునకు గుఱికాగలరు.

యే విష్ణుమాయాం నిన్దన్తి విష్ణుభక్తి ప్రదాం సతీమ్ ।

సర్వశక్తిస్వరూపాం చ ప్రకృతిం సర్వమాతరమ్ ॥

సర్వదేవీస్వరూపాం చ సర్వాద్యాం సర్వవన్దితామ్ ।

సర్వకారణరూపాం చ బ్రహ్మహత్యాం లభన్తి తే ॥ (160-161)

విష్ణుమాయ, విష్ణుభక్తిప్రదాయిని, సాధ్వి, సర్వశక్తిస్వరూపిణి, సర్వమాతయు, సర్వదేవీస్వరూపిణి, సర్వాద్యురాలు, సర్వవందితురాలు, సర్వకారణస్వరూపిణి యైన ప్రకృతిని నిందించువారు బ్రహ్మహత్యాపాతకమును బొందగలరు.

శ్రీకృష్ణజన్మాష్టమి, శ్రీరామనవమి, యేకాదశి, శివరాత్రి, రవివార వ్రతములు మానవుల కత్యంతపుణ్యప్రదములు. ఈపరమపవిత్రములైన వ్రతముల నాచరింపనిమానవుడు బ్రహ్మహత్యకు గుఱికాగలడు. భారతవర్షములో నివసించు వా రంబువాచీయోగములో ననగా నార్ద్రానక్షత్రప్రథమచరణములో బృధ్విని ద్రవివినను, జలములో మలమూత్రములను విసర్జించినను బ్రహ్మహత్యాపాతకమునకు గుఱికాగలరు.

గురుం చ మాతరం తాతం సాధ్వీం భార్యాం సుతం సుతామ్ ।

అనాథా నో న పుష్టాతి బ్రహ్మహత్యాం లభేత్తు సః ॥

[165]

సమర్థుడై యుండి గురువును, దల్లిని, దండ్రుని, సాధ్వయైనభార్యను, సుతుని, గొమార్తెను, ననాథ బంధువులను బోషింపనివానికి బ్రహ్మహత్య లభింపగలదు.

హరిభక్తి విహీనో యో బ్రహ్మహత్యాం లభేత్తు సః ।

హరే ర నైవేద్యభోజీ నిత్యం విష్ణుం న పూజయేత్ ।

పుణ్యం పార్థివలింగం వా బ్రహ్మహత్యాం లభేత్తు సః [166, 167]

“హరిభక్తి విహీనులకు బ్రహ్మహత్యాపాతకము లభించును. శ్రీహరి కర్పింపనిదే భుజించువానికి, విష్ణుశ్రీవిగ్రహమును బుణ్యమయ పార్థి వేశ్వరలింగమును బూజింపనివానికి బ్రహ్మహత్యామహాపాతకము సంభవించును”.

గోవును హింసించుచున్నవారిని గాంచి నివారింపనివాడు, గోబ్రాహ్మణులమధ్యనుండి వెడలిపోయెడివారు, గోహత్యాపాతకమునకు గుఱికాగలరు. గోవును దండములచే మోది పీడించువారలకు, వృషభముపై నధిరోహించి చరించువారలకు బ్రతిదినము గోహత్యాపాతకము లభింపగలదు. పాదములచే నగ్నిని స్పృశించినను, గోవుపై బొరపాటున జరణప్రహార మొనరించినను, బరి శుద్ధముగ స్నాన మాచరింపనిదే, పాదప్రక్షాళన మొనరింపనిదే గృహమును బ్రవేశించినను గోవధపాపము సంభవించును. స్త్రీసతీత్వమును వికృయించి జీవించుభర్తకు, సంధ్యావిహీనునకు నిశ్చయముగ గోహత్యాపాతకము సంభవించును.

స్వభర్తరి చ కృష్ణే చ భేదబుద్ధిం కరోతి యా ।

కటాక్త్యా తాడయేత్కాంతం సా గోహత్యాం లభేద్ దుర్మవమ్॥ 176

ఏస్త్రీ తనభర్తను, శ్రీకృష్ణుని వేఱుగ భావించి ప్రవర్తించునో, కఠోర వచనములచే భర్తహృదయమును నొప్పించి వానిని బీడించునో యట్టిస్త్రీకి దుర్మవముగ గోహత్యాపాతకము లభించును.

గోవు లాహారమును స్వీకరించు హరితక్షేత్రములను ద్రవి మార్గమును నిర్మించినవారలకును, నాప్రదేశములో వ్యవసాయ మొనరించువారలకును గోహత్యాపాతకము లభింపగలదు. రాజకీయోపద్రవసమయములలో, బ్రాకృతిక ప్రకృతిపావసరములలో గోసముదాయముల రక్షింపక గోవులకు దుఃఖములను

గల్గించుమూఢపాలకు లవశ్యము గోహత్యాపాతకమునకుగుఱి కాగలరు. దై వవిగ్రహాభిషేకజలములను, నై వేద్యమును. నిర్మాల్యపుష్పములను దాటిన గోహత్యాపాతకము లభింపగలదు. అతిథులకు సదా లేదని చెప్పవారలకు, నసత్యము లాడువారలకు, నితరులను మోసగించువారలకు, దై వమును గురువును ద్వేషించువారలకు గోహత్యాపాతకము లభించుట నిస్సంశయము. దై వప్రతిమను, నాచార్యుని, సద్బ్రాహ్మణుని బరమభాగవతోత్తముని గాంచగనే వేగముగ శిరమును వంచి ప్రణామము లర్పింపనివానికి నిశ్చయముగ గోహత్యాపాతకము లభించును. తనకు బ్రణమిల్లినవ్యక్తిని గ్రోధమువకు వశుడై యాశీర్వాదింపని బ్రాహ్మణునకు, విద్యార్థికి విద్య నొసంగనియాచార్యునకు నిస్సంకోచముగ గోహత్యాపాతకము సంభవింపగలను.

గురుపత్ని, రాజపత్ని, సవతితల్లి, గర్భధాత్రి, కుమారి, కుమారుని భార్య, కన్య నొసంగినయత్త, సోదరి, సహోదరుని పత్ని, మేనత్త, పెంచిపెద్ద చేసినదాది, నాయనమ్మ, అమ్మమ్మ, చిన్నమ్మ (తల్లి సోదరి), సోదరునికొమార్తె సోదరునిభార్య, శిష్యురాలు, శిష్యునిపత్ని, సోదరకుమారునిపత్ని, వీరి నందఱి నగమ్యులుగ బ్రహ్మదేవుడు నిర్ణయించెను. వీరిపై గామభావముతో దృష్టి సారించువారి నధమమానవు లందురు. వారినే మాతృగాములని వేదములు నొక్కి వక్కాణించినవి. బ్రహ్మహత్యాపాతకము సంభవించి వారు సర్వసత్కర్మములకు ననర్హు లయ్యెదరు. ఆమహాపాపులు దుస్తర కుంభీపాకనరకమున బడి దీర్ఘకాల మనేకదుఃఖము లనుభవించి తదనంతర మసంఖ్యాకసీచయోనులందు జన్మింపగలరు.

అథ శ్రీమదాంధ్ర బ్రహ్మవైవర్త మహాపురాణమందలి

ప్రకృతిఖండములోని పాపులయాతనాదులను

నిరూపించుట యను ముప్పదియవ

అధ్యాయము

సంపూర్ణము.

ముప్పదియొకటవ అధ్యాయము

పాపుల నరకకుండముల నిర్ణయము.

యమధర్మరాజు పలికెను :

హరిసేవాం వినా సాధ్వీ న లభే త్కర్మఫలమ్ ।

శుభకర్మ స్వర్గభీజం నరకం చ కుకర్మతః ॥

[1]

సాధ్వీ! శుభకార్యములు స్వర్గములకు బీజములు, దుష్కర్మములు నరకప్రదములు. శ్రీహరిని సేవించి యనన్యభక్తితో నారాధింపని దేహధారికి గర్మఖండనము లభింపదని గ్రహింపుము.

పుంశ్చలి, వేశ్య యొసంగినయన్నమును భుజించి వారితో సమాగమ మొనరించుబ్రాహ్మణుడు దేహత్యాగానంతరము కాలసూత్ర మనునరకమున బడి మరల మానవజన్మములో నసంఖ్యాకరోగములతో దుఃఖింపగలడు. ఒక భర్త నే సేవించు స్త్రీరత్నమే పతివ్రత యనబడును. రెండవవానితో సంబంధము కల్గినస్త్రీ కులట యనబడును. మూడవవానితో సంపర్కమేర్పఱచుకొనినస్త్రీ ధర్మిణి యని తెలిసికొనుము. నాల్గవవానితో జరించుస్త్రీయే పుంశ్చలి యనబడును. ఐదవవానితో, నాఱవవానితో సమాగమ మొనరించు స్త్రీయే వేశ్య యని గ్రహింపుము. ఏడవవానితో, ఎనిమిదవవానితో సంపర్కముగల్గినస్త్రీ యుగ్మి యనబడును. అంతకంటె ననేకపురుషులతో సంబంధము కల్గినస్త్రీయే మహావేశ్య. ఈమహావేశ్య సర్వులకు నస్పృశ్యురాలు. ఈక్రమమే పురుషులకుగూడ వర్తించునని గ్రహింపుము. కులటతోగాని, ధర్మిణితోగాని, పుంశ్చలితోగాని, యుగ్మితోగాని, వేశ్యతోగాని, మహావేశ్యతోగాని సమాగమ మొనరించినద్విజుడు నిశ్చయముగ నవటోద మను నరకమున బడగలడు. కులటగామి నూఱుసంవత్సరములు, ధర్మిణీగామి నాల్గువందలసంవత్సరములు, పుంశ్చలీగామి యాఱువందలసంవత్సరములు, వేశ్యాగామి యెనిమిదివందలసంవత్సరములు, యుగ్మిగామి వేయిసంవత్సరములు, మహావేశ్యగామి లక్షసంవత్సరములు అవటోదనరకమున బడి యమ యాతనల ననుభవింపగలడు. తదనంతరము వీరు నీచజడత్తు యోనులందు

బరిభ్రమించి దుఃఖంపగలరు. మహావేశ్యాగామి యేడుజన్మములవఱకు వృక్షమై పడియుండగలడు.

సూర్యగ్రహణ సమయమున, నధవా చంద్రగ్రహణసమయమున భుజించుజ్ఞానహీను డైనమానవు డరున్తుద మనునరకమున బడగలడు. అతడు భుజించినయన్నకణము లెన్నియో యన్నిసంవత్సరము లానరకమందు దుఃఖ మనుభవించి మరల మానవుడై జన్మించి యుదరరోగముచే బీడింపబడగలడు. తదుపరి కర్ణహీనుడై, దంతహీనుడై, గుల్మరోగియై యిడుమలబడగలడు. కన్యసమ్మతి ననుసరించి యొకని కిత్తునని పలికి ఆ కన్యను మఱియొకనికి దాన మొసరించువ్యక్తి పాంసుభోజ మనునరకము జేరును. సోడ్వీ! దానమొస రించిన వస్తువును మరల బరిగ్రహించువాడు పాశవేష్ట మనునరకమున నివసింపు గలడు. ఆనరకములో పాపులు శయనించుట కంపశయ్యాలు లభించును. నాకింకరులదండప్రహారము లనహర్నిశము వారనుభవింపవలసివచ్చును. ఏడుత్తా ర్థుల భయముచే సదబ్రాహ్మణుడు కంపించునో, యెవడు సదబ్రాహ్మణుని నిష్కారణముగ దండింతురో, యాశాసకులు ప్రకంభన మనునరకమున బడగలరు.

ప్రకోవవదనా కోపా త్స్వామినం యా చ పశ్యతి ।

కటాక్తి తం చ వదతి యాతి చోల్కాముఖం చ సా॥ [19]

కోధభరితముఖముతో, రోషముతో దనపతిని వీక్షించి కఠినోక్తులాడు న్ని యుల్కాముఖ మనునరక మనుభవింపగలదు.

నాకింకరు లాకఠినాత్మురాలిముఖముతో నుల్కుల మంచి దండములచే తామె తలమీద బ్రహరించెదరు, తుద కాపాపిచి మానవస్త్రీయై జన్మించి, రోడిణియై, విధవరాలై దుఃఖంపగలదు.

వేశ్య వేధనకుండమున బడగలదు, యుగ్మి దండతాడనకుండమున బడ గలదు, మహావేశ్య జాతిబంధనకుండమున బడగలదు, కులట దేహచూర్ణ కుండమున బడగలదు, స్వైరిణి దలనకుండమున బడగలదు, ధృష్టాశోష కుండమున బడగలదు. ఈపాపులను నిరంతరము నాకింకరులు హింసింపఁచు మల మూత్రములు మొదలగు నపవిత్ర పదార్థములను వారి కాహారముగ నొసంగెదరు.

తులసిని హస్తములో ధరించి యొనరించినప్రతిజ్ఞ పాలింపనివారు, నసత్యము బల్కువారు జ్వాలాముఖి మనునరక మనుభవింపగలరు. హస్తములో గంగాజలములతో లేక సాలగ్రామప్రతిమతో ధరించి యొనరించినప్రతిజ్ఞ పరిపాలింపనిమూర్ఖునకుగూడ జ్వాలాముఖినరకమే తప్పదు. దక్షిణహస్తమును వైకెత్తి ప్రతిజ్ఞయొనరించి పరిపాలింపనివారలకుగూడ జ్వాలాముఖినరకమే గమ్యము. దేవమందిరములోగాని లేక గోబ్రాహ్మణుల స్పృశించిగాని యొనరించినప్రతిజ్ఞను బాలింపనివారలకుగూడ నీనరకమే ప్రాప్తించును.

మిత్రద్రోహులు, కృతఘ్నులు, విశ్వాసఘాతకులు, గూటసాక్షులు మొదలగువారందఱు జ్వాలాముఖినరకము ననుభవింపక తప్పదు. ఆనరకములో బాపులకు బ్రతప్తాగ్నికణము లాహారముగ నీయబడును. నిరంతరము నాకింకరు లాపాపులను బహుయాతనలపాలు చేసెదరు. తులసిని స్పృశించి యసత్యశపథ మొనరించుపాపి యేడుజన్మములవఱకు జండాలయోనియందు జన్మింపగలడు. గంగాజలమును హస్తమునందు ధరించి యొనరించినప్రతిజ్ఞ పాలించని మానవు డైదుజన్మములవఱకు శ్లేచ్చుడై జన్మింపగలడు. దేవీ! సాలగ్రామమును స్పృశించి యొనరించిన ప్రతిజ్ఞను బరిపాలింపని దేహధారి యేడుజన్మములవఱకు మలకీటకమై దుఃఖింపగలడు. దైవప్రతిమను స్పృశించి యసత్యశపథ మొనరించువ్యక్తి వ్రణకీటకమై దుఃఖింపగలడు. దేవమందిరములో నసత్యము లాడువా రేడుజన్మములవఱకు నీచజన్మము లందగలరు. సద్బ్రాహ్మణునియెదుట బ్రతిజ్ఞ నొనరించి పరిపాలింపనివాడు మూడుజన్మములవఱకు మూగయై, బధిరుడై దుఃఖింపగలడు. మిత్రద్రోహి ముంగిసయై జన్మించును. కృతఘ్నుడు ఖడ్గమృగమై జన్మించును, విశ్వాసఘాతి వ్యాఘ్రమై జన్మించును, నభిలో నసత్యసాక్ష్యములు బల్కువ్యక్తి భల్లూకమై జన్మించును. ఈపాపాత్ములు తాము నరకమునబడుటయేగాక తమ రేడేడుతరముల వారినిగూడ నరకమున బడవేయగలరు. అలసత్వముతో ధర్మవిహితనిత్య క్రియావిహీను డైనవాడు, వేదవచనములందు శ్రద్ధలేక నిరంతరము కపటవృత్తితో శ్రుతులను బరిహసించువాడు, వ్రతోపవాసరహితుడు, నుత్తమ సద్వాక్యసంపన్నులను నిందించువాడు, జింభము, హిమోదక మనునరకముల ననుభవింపును. దేవబ్రాహ్మణుల ధనాపహారులు తాము నరకమున బడుటయేగాక పదిపదితరముల తమపితరులను నరకమున బడద్రోయగలరు.

ఆపాపాత్ములు ధూమాంధకారముచే నిండియుండుధూమాంధనరక మనుభవిం చెదరు. ఇట్లు ఘోరనరకముల ననుభవించివా రేడుజన్మములవఱకు మూషికములై, పక్షులై, కీటకములై పశువులై తుదకు వృక్షములై పరితపించి యెట్టకేలకు బాపవిముక్తులు కాగలరు.

సావిత్రి! యిట్లు నేను సువిఖ్యాతము లై ననరకకుండములను వర్ణించితిని, ఇవిగాక యనేకనరకకుండములు గలవు. తమతమదుష్కర్మఫలముల ననుభవించుటకు బాపు లానరకములలో గ్రిక్కిరిసి దుఃఖించుచుందురు. కర్మఫలముల ననుభవించుటకే జీవులు నానావిధయోనులందు బరిభ్రమించుచుందురు. కర్మజన్యఫలముల ననుభవించు క్రమము నే నెంతవఱకు వర్ణింపగలను?

ఇది శ్రీమదాంధ్రబ్రహ్మవై వర్తమహాపురాణ మందలి
ప్రకృతిఖండములోని నారదనారయణసంవాదమున
సావిత్రిపాఖ్యానమున నరకుండనిర్ణయ మను
ముప్పదియొకటవ అధ్యాయము
సంపూర్ణము.

ముప్పదిరెండవ అధ్యాయము

శ్రీహరిభక్తుల ప్రశంస, పాంచభౌతికదేహ నిరూపణము,
యాతనాదేహ వర్ణనము.

సావిత్రి పలికెను :

యమధర్మరాజా! మహాభాగా! వేదవేదాంగపారంగతా! నానాపురాణేతిహాసపాంచరాత్రప్రదర్శకా! సర్వులకు సారభూతము, సర్వసమ్మతము,

సర్వాభీష్టము, కర్మములను ఖండించుటలో గారణభూతము, సర్వశ్రేష్ఠము,
మానవులకు సుఖప్రదము, యశోవర్ధకము, ధర్మప్రదము, సర్వమంగళ
ప్రదము సర్వమానవదుఃఖనివారకమునైన కర్మమేది? యమయాతన
లను నివారింపగల్గినది, నరకకుండదర్శనమును నరకకుండవాసములను దప్పింప
గల్గినది, జన్మాదివికారములను నొందింపజాలనిది యగునుత్తమకర్మ మేది?
సుప్రవ్రతా! జననమరణచక్రమునుండి జీవుల నుద్ధరింపగల యట్టిదివ్యకర్మమును
గృహితో నా కుపదేశింపవలసినదిగా బ్రార్థించుచున్నాను. యమధర్మరాజా!
నరకకుండముల యాకార మెట్లుండును? అవి యెట్లు నిర్మింపబడినవి? ఏయే
పాపు లేయేరూపముల నరకముల ననుభవించెదరు? పృథ్విపై దేహము
భస్మమైన తర్వాత మానవు డెట్టిదేహమును ధరించి లోకాంతరప్రయాణము
సాగించి తనశుభాశుభకర్మఫలముల ననుభవింపగలడు? నరకములో నత్యంత
క్లేశము ననుభవించినను బాపులదేహ మేల నశింపదు? ఆయాతనాశరీరము
లెట్లు నిర్మింపబడినవి? సూర్యనందనా! నాయీసందేహముల నన్నింటి
నత్యంతకరుణతో నివారింపుడని ప్రార్థించుచున్నాను.

శ్రీవారాయణముషి పలికెను :

నారదమునీంద్రా! సావిత్రిపల్కిన ప్రశ్నముల నాలకించి యమధర్మ
రాజు శ్రీహరిని స్మరించి గురువునకు నమస్కరించి తనప్రవచనమును నిట్లు
కొనసాగించెను.

యమధర్మరాజు పలికెను :

వత్సేఃచతుర్షు వేదేషు ధర్మో వై సంహితాసు చ ।

పురాణే ప్వితిహాసేషు పాంచరాత్రాదికేషు చ ॥

అన్వేషు సర్వశాస్త్రేషు వేదాజ్ఞేషు చ సువ్రతేః ।

వత్సేష్టం సారభూతం చ మజ్జలాం కృష్ణసేవనమ్ ॥ (9-10)

కుమారీ! సుప్రతా! నాల్గువేదములు, సకలధర్మశాస్త్రములు, సంహితలు,
పురాణములు, నితిహాసములు, పాంచరాత్రములు, సకలధర్మగ్రంథములు,
సన్యధర్మశాస్త్రములు, వేదాంగములు మొదలగునవన్నియు కేవలము
శ్రీకృష్ణపరమాత్మ సేవయే సర్వులకునేకై కాభీష్టము, సకలసారభూతము, మంగళ
ప్రదమునని నొక్క వక్కాణించినవి.

జన్మమృత్యు జరారోగ శోకసంతాప తారణమ్ ।

సర్వమజ్గలరూపం చ పరమానందకారణమ్ ॥

కారణం సర్వసిద్ధీనాం నరకార్ణవతారణమ్ ।

భక్తివృక్షోజ్జ్వలకరం కర్మవృక్షనికృన్తనమ్ ॥

గోలోకమార్గస్థోపాన మవినాశిపదప్రదమ్ ।

సాలోక్యసార్వ సారూప్యసామీప్యాదిప్రదం శుభే : ॥

(11-13)

కల్యాణీ ! శ్రీకృష్ణసేవ జన్మమృత్యుజరారోగసంతాపములనుండి దేహ ధారుల నుద్ధరింపగలదు. ఆహరిసేవాసౌభాగ్యము సర్వమంగళరూపము, పరమానందమున కేకైకకారణము. శ్రీకృష్ణారాధనము జీవులను వరకార్ణవమును దరింపజేసి వారిసర్వసిద్ధులకు గారణము కాగలదు. సాధ్వీ ! శ్రీకృష్ణసేవ కర్మ వృక్షమును ఖండించి భక్తివృక్షోంకురకరమై విరాజిల్లును. శ్రీకృష్ణభక్తి గోలోకమార్గమునకు స్థోపానసదృశము, అక్షరపదప్రదము. తదారాధనము సాలోక్య, సార్వ, సారూప్య, సామీప్యాది మోక్షప్రదమని గ్రహింపుము.

అనగా కేవలముశ్రీహరిసేవయే యీభవసాగరమును దరించుట కేకైక సాధనమని తెలిసికొనుము. శ్రీకృష్ణానన్యభక్తియోగమే సర్వకర్మములందు శ్రేష్ఠకర్మమని గ్రహింపుము.

సాధ్వీ ! శ్రీకృష్ణకింకరులు నరకకుండములనుగాని, యమదూతలనుగాని, నన్నుగాని (యమధర్మరాజునుగాని) స్వప్నమందైనను దర్శింపరు.

నిరంతర మేకాదశీవ్రతమును బరిపాలించువారు, వైష్ణవతీర్థములందు జితేంద్రియులై స్నానమాచరించెడివారు, నిత్యము శ్రీహరి కనన్యభక్తితో బ్రహ్మమును లర్పించి పూజించువారు, భయంకర మైననాసంయమనీపురమునకు రావలసినపనిలేదు. గరుత్మంతుని గాంచి కంపించుసర్పములవలె హరిభక్తులను గాంచి నాకింకరులు భయమొందెదరు. నాదూతలు పాశహస్తాలై మర్త్య లోకమునకు బయలుదేరుసమయమున వారలకు నే నిట్లాడేళింతును. “దూత లారా ! శ్రీకృష్ణభగవానునిభక్తులయాశ్రమములుదక్క సన్యప్రదేశములందు సంచరింపుడు”. శ్రీకృష్ణమంత్రోపాసకులనామము వినినంతమాత్రముననే యమలోకవాసులు భయభీతులయ్యెదరు. శ్రీహరిభక్తులకు జిత్రగుప్తుడైనను రెండుహస్తములను ముకుళించి స్వాగతము పల్కవలసినదే. బ్రహ్మలోకమును దాటి గోలోకమునకు బ్రస్థానమొనరించుశ్రీకృష్ణభక్తులకు స్వయముగ విధాత

మధుపర్కముల నర్పించి సత్కరించును. సావిత్రి! ప్రజ్వలితాగ్నిజ్వాలలలో బడి తృణములు, శుష్కకాష్ఠములు భస్మములగునట్లు శ్రీకృష్ణభక్తునిస్పర్శమాత్రముననే దేహధారుల సకల పాపపుంజములు భస్మీపటలములు కాగలవు. హరిసేవకులను గాంచిన మోహముసహిత మత్యంతభీతయై సమ్మోహము నొందగలదు. కామము, క్రోధము, లోభము, మృత్యువు, శోకము, జర, భయము, కాలము, శుభాశుభకర్మములు, మార్షము, భోగము మొదలగున వన్నియు శ్రీహరిభక్తులను గాంచగనే ప్రభావశూన్యములై యదృశ్యములు కాగలవు.

పత్నివతాశిరోమణీ ! యమయాతనలకు గుఱికానివారిప్రవృత్తి నిట్లు వర్ణించితిని. జీవుడు ధరించుదేహము నాగమానుసారముగ వర్ణించెద నాలకింపుము. పృథ్వి, జలము, తేజము, వాయువు, ఆకాశము-అనునీపంచతత్త్వములే స్రష్టయొక్కసృష్టివిధానములో దేహధారులదేహముల కుపాదానకారణములు. పృథివ్యాదిపంచభూతములచే నిర్మింపబడిన జీవులదేహములు కృత్రిమములు గావున నిశ్చయముగ నశింపగలవని తెలిసికొనుము. కావున జీవులదేహములవనిపైనే భస్మములు కాగలవు. జీవుడు పాంచభౌతికదేహమును ద్యజించిన పిదప నాసంకల్పముచే సూక్ష్మశరీరమును (యాతనాదేహమును) ధరించును. ఆయాతనాదేహము నాలోకములో నరకప్రజ్వలితాగ్నిజ్వాలలందు బడవైచినను నశింపదు. జలములందు బడవైచినను, దీర్ఘకాలము ప్రహారములచే హింసించినను విఘటితముకాదు. అస్త్రములు, శస్త్రములు, తీక్షణకంటకములు, ప్రతప్తతైలము లేక జలములు, ప్రజ్వలితలోహము, తపించుపాషాణములు, ప్రతప్తలోహప్రతిమలు, జీవులయాతనాదేహమును నశింపజేయలేవు. నా రెన్ని సంతాపముల ననుభవించినను వారిదేహములు నశింపవు. పాపకర్మ ఫలములను సంపూర్ణముగ ననుభవించనంతవఱకు జీవుని యాతనాశరీరము వీడదు. సతీ ! యాతనాశరీరవృత్తాంత మిట్లువర్ణించితిని, ఇక నీకు నరకకుండములలక్షణములను వర్ణించెద నాలకింపుము.

ఇది శ్రీమదాంధ్ర బ్రహ్మవైవర్త మహాపురాణమందలి

ప్రకృతిఖండములోని నారదనారాయణసంవాదమున

సావిత్రిపాఖ్యానమున యాతనాదేహ

నిరూపణ మనుముప్పదిరెండవ

అధ్యాయము

సంపూర్ణము.

ముప్పదిమూడవ అధ్యాయము

యమలోకస్థ నరకకుండ

లక్షణ వర్ణనము.

యమధర్మరాజు పలికెను :

సావిత్రి ! అన్ని నరకకుండములు పూర్ణిమాచంద్రునివలె గుండ్రముగ నుండును. అవి యనేకపాపాణకంటకయుక్తములై చాలలోతుగ నుండును. ప్రళయకాలముచగూడ నీనరకకుండములు నశింపవు. పాపాత్ములై నజీవులకు స్లేశములను గల్గించుటకే శ్రీహరి యీభయంకరనరకకుండములను నానారూపముల నిర్మింపజేసెను. శతహస్తపరిమితప్రజ్వలచ్ఛిఖాన్వితమై, జ్వలదంగారరూపమై, మహావిస్తృతమై, భయభీతులై యేడ్చు నసంఖ్యాక పాపులతోమహాభయంకరముగ గోచరించునరకప్రదేశమే యగ్నికుండనరక మనబడును. సదా నాదూతలు పాపులపై బ్రహారము లొనరించుచు నరకకుండముల రక్షణమందు దత్పరులై యుందురు. ప్రతప్తోదకపూర్ణమై, హింసజంతుసమన్వితమై, మహాఘోరాంధకారభరితమై, పాపులసంఘములచే సంకులమై, యత్యంతవిస్తృతమై మహాభయంకరముగ గోచరించునరకప్రదేశమునే ప్రతప్తోదకకుండమందురు. ఆనరకములోని పాపులు నాకింకరులకఠినప్రహారములకు గుఱియై హెచ్చుగ దుఃఖింతురు. తప్తక్షౌరోదకపరిపూర్ణమై, నఖములచే బరివేష్టితమై, యసంఖ్యాక పాపులతో నిండి, యత్యంతవిస్తృతమై, భయంకరముగ గోచరించునరకప్రదేశమునే తప్తక్షౌరోదకకుండ మందురు. ఆహారములేక శుష్కకంఠోష్ఠతాలువులతో నటునిటు పరుగిడుచు నాదూతలప్రహారములకు దటుకొనలేక త్రాహి, త్రాహి యని యాక్రందించుస్థలమునే విణ్మూత్రకుండ మందురు. ఆదారుణ నరకము మలమూత్రములచే బహుదుర్గంధయుక్తము, ఆనరకవాసులయాతనాదేహములను సదా కీటకములు బాధించుచుండగలవు. ప్రతప్తమూత్రముచే, నసంఖ్యాకమూత్రకీటకములచే బహువిస్తృతమై భయంకరముగ గోచరించు నరకమే మూత్రకుండనరకము. ఆనరకములో బాపాత్ములు విషకీటకములపాల్బడి దుఃఖింతురు. శ్లేష్మపూర్ణమై, విస్తృతమై, యసంఖ్యాకకీటకభరితమై యుండునరకమునే శ్లేష్మకుండమందురు. ఈనరకములోనిపాపులకు శ్లేష్మాద్యపవిత్రపదార్థము లాహారముగ నీయబడును. ఆదుర్గంధాహారమును భుజింపలేక పాపులు శుష్క

కంఠోష్ఠతాలువులతో శోకించెదరు. వారిశరీరమును గీటకములు తొలిచి బాధించును. విషభక్షకులైనపాపులతో, విషకీటకములతోనిండి, మిగులవిస్తృతమై భయంకరముగ నుండునరకప్రదేశము గరకుండ మనబడును. సర్పాకారము గల్గి వజ్రదంతములు గల్గి క్షుధాశుష్కకంఠము లగుభయంకర జంతువులనరకము లోనిపాపులను హింసించును. నేత్రమలయుక్తమై, యత్యంతవిస్తృతమై, పాపుల కనంతశ్లేశములనుగూర్చునరకప్రదేశమునే నేత్రమలకుండ మందురు.

వసారసముతో నిండి విస్తృతమై బహుదుస్సహ మైననరకప్రదేశమునే వసాకుండ మందురు. ఆనరకములో యమదూతలచే దండింపబడుచు దుఃఖించుచు వసారసమునే ద్రావుచు బాపాత్ములు యమదూతనల ననుభవించుదురు. శుక్రపూర్ణమై, శుక్రకీటకభరితమై భయంకరముగ గోచరించునరకమునే శుక్రకుండ మందురు. ఆనరకములో శుక్రకీటకములు భక్షించుచుండగ బాపాత్ములత్యంతవ్యాకులతతో నాక్రందనముల నొనరించుదురు. దుర్గంధరక్తపూర్ణమై, వాపీగంధీరమై పాపసమూహములచే సంకులమై యుండుభయంకరనరకమునే రక్తకుండ మందురు. ఆనరకములో రక్తమును బీల్చుప్రాణులు, భక్షించుకీటకములు, పాపులను హింసింపగలవు. అసంఖ్యాక పాపిజనసంకులమై తదశ్రుధారా పరిపూర్ణమైన భయంకరనరకమునే యశ్రుకుండనరక మందురు. ఆకుండములోని కీటకములు తమదేహములను భక్షించుచుండగ బాపులత్యంతశ్లేశములకు గుఱియై దుఃఖించుదురు. శరీర మలమును భక్షించుపాపాత్ములచే నిండియున్న నరకమునే గాత్రమలకుండనరక మందురు. కీటకములు హింసించుచుండ నాకింకరులు ప్రహరించుచుండ జీవులనరకములోబడి దుఃఖించుదురు. కర్ణమలభక్షకులైనపాపులచే సంకులమై విస్తృతమై యుండునరకమును గర్ణవిట్కుండ మందురు. విషకీటకములకు గుఱియై యెడ్చుపాపులచీత్కారములచే నానరకము ప్రతిధ్వనించును. అత్యంతదుర్గంధయుక్తమై మహాపాపులచే సంకులమై భయంకరముగ గోచరించునరకమునే మజ్జాకుండ మందురు. నాదూతలచే బీడింపబడు పాపాత్ములతో నిండి మాంససమన్విత మైన నరకమును మాంసకుండ మందురు. బహువిస్తృతమైనయీనరకములో భయంకరప్రాణులు పాపులను హింసించును. వధువునుగాని, వరునిగాని విక్రయించినపాపాత్ములీనరకమున బడి మాంసభక్షకులైన తమదేహములను గీటకములు భక్షించుచుండ నాబాధను భరింపలేక త్రాహి త్రాహి యని ఆక్రందనముల నొనరించుదురు. వాపీసమప్రమాణములైన

నఖాదులతో నిండిననాల్గునఖకుండములు కలవు. ఈనాల్గునరకములలోని పాపులు నాకింకరులచే హింసింపబడెదరు.

జ్వలించుతామ్రసదృశ మైననరకమే ప్రతప్తతామ్రకుండము. ప్రజ్వలితాసంఖ్యాకతామ్రప్రతిమ లానరకమం దంతట నిండియుండగలవు. పాపుల నాప్రతప్తతామ్రప్రతిమలతో గలిపి యమదూతలు బంధింతురు. తాపము నకు దాళలేక పాపు లాక్రిందన మొనరింతురు. ప్రజ్వలితలోహదండము లతో, నగ్నికణములతో బరిపూర్ణమై యుండునరకమునే ప్రతప్తలోహకుండ మందురు. ఆనరకము బహులక్షప్రజ్వలితలోహప్రతిమచే బరిపూర్ణము. పాపులను యమకింకరులు ప్రజ్వలితలోహప్రతిమలతో గలిపి బంధింతురు. నిరంతరము నిష్ఠురతాపమును భరింపలేక చీత్కారము లొనరించుచు 'త్రాహి త్రాహి'యని పాపులు దుఃఖింతురు. అత్యంతాంధకారసమన్వితమై, చర్మభక్షకులచే సుధా పానమొనరించుపాపులచే సంకులమై యుండునరకములను జర్మకుండనరకమని లేదా తప్తసురాకుండనరకమనియందురు. శాల్మలీవృక్షముక్రింద దీక్షకంట కములచే నిండినభయంకరనరకకుండము కలదు. ఆవిస్తృతనరకములో లక్షల కొలదిపాపులు వృక్షముపైనుండి తమపై దీక్షకంటకములు వర్షింపగా నాబాధకు దాళలేక దుఃఖింతురు. ఆ తీక్షకంటకములు తమస్వర్వాంగములను ఛేదింపగా శుష్కష్మతాలుకాదులచే మహర్తులై భయభీతులై పాపులు తమ్ము సంహరింపుడని యేడ్తురు. తక్షకుడు మొదలుగా గలవిషనర్పసమూహములచే బరిపూర్ణమై, యసంఖ్యాకపాపులచే సంకులమై భయంకరముగ గోచరించునరకమునే ప్రతప్తవిషకుండమందురు. ఈనరకములో నాకింకరులు హింసింపగా పాపులు విషమునే యాహారముగ భుజింతురు. ప్రతప్తతైలముచే నిండియున్నభయంకరనరకమునే ప్రతప్తతైలకుండ మందురు. ప్రతప్తతైలము నానరకములోనిపాపులు త్రాగవలెను. సదా జ్వలించుచున్న కారణమున నానరకములోనికీటకములేని నివసింపలేవు. కాని నాకింకరు లొసంగు యమయాతనలకు గుఱియై పాపు లానరకమున నివసింపవలయును.

త్రిశూలములవలె నత్యంతతీక్షణము లైనకోణములు కల్గి లోహమయ శస్త్రములతో నిండియున్ననరకమే శస్త్రకుండము. అత్యంతవిస్తృత మైన యానరకకుండము చూచుటకు శస్త్రములశయ్యవలె గోచరించును. బల్లెము లచే ఛేదింపబడినశరీరములతో నసంఖ్యాకు లైనపాపు లందు నిండియుండురు.

సాధ్వీ! సర్పసదృశము లై నయెన్నో భయంకరకీటకములచే నిండియున్న నరకమే కృమికుండము. వికృతవదనములు గల్గినయాకీటకములదంతము లత్యంత తీక్షణములు. ఆనరకము మహాంధకారబంధురము. పూయభక్షకు లై నబహు ప్రాణులచే నిండి పాపులను హింసించునరకమే పూయకుండము. పెక్కు సర్పములచే నిబిడమై చాలభయంకరముగ లోతుగనుండి పాపుల యేడ్పులతో బ్రతిధ్వనించునరకమే సర్పకుండము. సర్పకుండనరక మత్యంత విస్తృతము, హిమజలభరితము. సర్పము లందలి పాపులయాతనాదేహములకు జుట్టుకొని విషమును గ్రక్కుతమవాడికోరలతో బాపులను హింసించును. మశకాదిక్రూర జంతువులతో నిండి పాపులను హింసించునరకములే మశకకుండము, దంశ కుండము, గోలకుండము. హస్తముల బంధించి నాకింకరులు పాపులను క్షత గాతుల నొనరించెదరు, పాపులు రక్తసిక్తదేహులై చీత్కారము లొన రించెదరు. వజ్రములచే, వృశ్చికములచే సందులేకుండునరకములనే వజ్ర దంష్ట్రకుండ, వృశ్చికకుండము లందురు. అత్యంతవిస్తృతమై లై నయానర కములలో బాపులు వజ్రములచే వృశ్చికములచే బీడింపబడెదరు. నిశితాయు ధములచే వ్యాప్తమై పాపులయాతనాశరీరములను జీల్చిచెండాడునరకములే శర కుండ, శూలకుండ, ఖడ్గకుండనరకములు. రక్తసిక్తదేహులై పాపు లీనర కములలో నరుణవర్ణయుక్తులై గోచరింతురు. ఘోరాంధకారవ్యాప్తమై, సంతప్తపంకిలవూర్ణమై యుండునరకమే గోలకుండము. భయంకరకీటకము లీనరకములోనిపాపులశరీరమును దొలిచి పీడింపగలవు. నాకింకరులప్రహారము లకు చాళలేక కీటకములహింసను భరింపలేక పాపులు నిరంతర మీనరకములో దుఃఖముల ననుభవింతురు.

అత్యంతదుర్గంధభరితమై పాపులకు నిరంతరము దుఃఖములను గల్గించు నరకమే నక్రికుండము. ఆనరకములో వికృతాకారము కల్గినభయంకర నక్రాదిజంతువులు పాపులను హింసించగలవు. మలమూత్రములచే, భయం కరకాకములచే, శ్లేష్మభక్షకు లగు పెక్కురుపాపులచే సంకులమై యున్న నరకమే కాకకుండము. వికృతాకారములు గల్గిన లెక్కలేనన్ని పెద్దకాకము లీనరకము లోనిపాపులను బాధించును. సంచానములను, బాజము లనెడిభయంకరపక్షులచే నిండి యవి హింసింపగానేడ్చు పాపులచీత్కారములచే బ్రతిధ్వనించువిస్తృత నరకములే సంచానకుండము, బాజకుండము. వజ్రసమానదంతములు గల్గిన

భయంకరజంతువులచే నిండి యంధకారబంధుర మైననరకమే వజ్రకుండము. ప్రతప్తపాషాణములచే వ్యాప్తమై, ప్రజ్వలితాగ్నికీలాభరితమై పాపుల యేడ్పులచే మార్మోగునరకమే తప్తపాషాణకుండము, మహాపాపులచే సంకులమై, తీక్షణపాషాణభరితమై యున్ననరకమే తీక్షణపాషాణకుండము. రక్తసిక్తదేహులైనపాపుల సంకులమైయున్న నరకమే లాలకుండము, నాదూతలచే వంతపులై ప్రాణులీనరకమం దంతట నిండి దుఃఖించుచుందురు. కాటుకవంటి వర్ణము గల్గినసంతప్తపాషాణములచే నిర్మింపబడిన నరకమే మసీకుండము. కాలినయిసుకతో నిండి విస్తార మైననరకమే చూర్ణకుండము. ఆనరకములో జ్వలించుచున్నయిసుకలో బడి పాపులు నిరంతరము దుఃఖింతురు. కుమ్మరి వానిచక్రమువలె గిరగిరభ్రమించునరకమే చక్రకుండము. ఈనరకములో బదునాటుకోణములు గలచక్రములు పాపులయంగములను ఖండింపగలవు. అత్యంతవక్రముగ, ద్విగవ్యూతిప్రమాణమై, కందుకాకారమున నిర్మింపబడి తప్తోదకసమన్వితమై, ఘోరజలజంతువులచే భక్షింపబడుమహాపాతకులతో యుక్తమై, మహాంధకారబంధురమై యున్ననరకమే కూర్మకుండము. ఈనరకములో లెక్కంపరానన్ని కూర్మములు పాపుల యాతనాదేహములను గబళింపగలవు.

ప్రజ్వలజ్వాలలచే వ్యాపించియున్ననరకమే జ్వాలాకుండము. జ్వలించు భస్మముతో నిండి యత్యంతవిస్తృత మైననరకమే భస్మకుండము. ఈనరకములలోబడి తాపమునకు దాళలేక ప్రజ్వలితభస్మమును భుజింపలేక పాపులు దుఃఖింతురు. ప్రతప్తలోహముచే బరిపూర్ణమై, కాలినగాత్రములు గల్గిన పాపులచే సంకులమై యుండునరకమే దుగ్ధకుండము. సర్వత్ర అంధకారబంధుర మైనయీనరకములోనిపాపులు మండెడిలోహమును ద్రాగవలెను. పెద్దతరంగములు గల్గి సలసలకాగినతొరతోయసంయుతమై, నానావికృతజలజంతుసమన్వితమై, భయంకరమై గోచరించునరకమే తప్తోర్మికుండము. బహువిస్తృతమై, చిమ్మచీకటితోనుండి పాపులను హింసించునరకమే ప్రతప్తసూచీకుండము. ఈభయానకనరకములలో నొకరినొకరు గానలేక యమయాతనలకు దాళలేక పాపులు సదా యేడ్చుచుందురు. ఖడ్గములవలె తీక్షణములై పత్రములు గల్గిన తాటిచెట్లచే నిండియున్ననరకమే యసిపత్రకుండము. యనుకింకరులు పాపుల నాచెట్టుపై బడవోయి క్షుణ్ణగుతులై రక్తసిక్తదేహ

ములతో వారు దుఃఖింతురు. అత్యంతవిస్తృతమై, యంధకారబంధురమై రక్తకీటకములచే నిండి ఖడ్గసమతీక్షణాస్త్రసమన్వితమై భయంకరముగా నున్న నరకమే ఊరధారాకుండము. సూదిమొనలుగల యస్త్రములచే బాపు లీనర కములో బీడింపబడెదరు. పాపుల కత్యంతదుఃఖముల గలిగించుచు. వారిరక్త ధారలచే నిండియున్ననరకమే సూచీముఖము. గోధాసదృశముఖద్వారము కల్గి మహాంధకారబంధుర మైనబావివలె లోతుగా నున్ననరకమే గోధాముఖ కుండము. నక్రకీటకములచే నిండి పాపుల కనేకదుఃఖములను గల్గించుకుండమే నక్రకుండము. కుండాకృతి గల్గి గజేంద్రసమూహములచే వ్యాప్తమై గజ దంతహతులైనపాపులచే బరిపూర్ణమై వారియాక్రందనములచే బ్రతిధ్వనించు నరకమే గజదంశకుండము.

గోముఖాకృతి గల్గి, కూపరూపమై గంభీరమై పాపుల కెన్నోదుఃఖముల నొసంగగల నరకమే గోముఖకుండము. అత్యంత భయంకరమై సతతము కాల చక్రప్రేరితమై భ్రమించుకుంభాకారము గల్గినఘోరవిస్తృతనరకమే కుంభీపాక నరక మనబడెను. మహాంధకారబంధుర మైనయీనరకము లక్షనిలువుల లోతు గలది. ఈనరకములోనే తప్తతైలము, తామ్రకుండము మొదలుగాగల యనేకవిభాగములు కలవు. మహాపాపులు నరకయాతనల ననుభవింపలేక యీనరకములో స్పృహదప్పి పడియుండును. భయంకరకీటకములు పీడింపగా నార్తనాదము లొనరించుచు నొకరినొకరు గానలేక ఊణఊణము మూర్ఛిల్లుచు నెల్లెడల దొర్లెదరు. పతివ్రతాశిరోమణీ! అన్ని నరకములలో నెందఱుపాపులు కలరో వా రందఱిదశ యిట్లే యుండును. నాకింకరులతాడనముచే గ్రింద బడుచు లేచుచు బాపు లేడ్చుచుండును. కుంభీపాకనరకములో నంతర్గత ములై యున్న పెక్కునరకములు దానికంటె నాల్గురెట్లుకష్టప్రదములు. సుదీర్ఘ కాలము హింసింపబడినను యాతనల ననుభవించు యాతనాదేహములు నశింపవు. కుంభీపాకనరకమే సకలనరకకుండములందు బ్రభాసమని తెలిసికొనుము. కాలనిర్మిత మైనసుధృఢకాలసూత్రముచే బంధింపబడినపాపులు నివసించు నరక మునే కాలసూత్రనరకకుండ మందురు. నాకింకరు లీనరకములోని పాపులను సలసలగ్రాగుజలములలో బడవైచి సదా హింసించెదరు. సాధ్వీ! నరక మను భవించుప్రాణుల కీనరక మత్యంతదుస్సహము. అవటకుండము, మత్స్యోద కుండ మనునరకములు బహువిస్తృతములై సంతప్తజలపూర్ణములై యుండును.

నాదూతలచే సదా తాడింపబడునరకమే యవటోదకుండము. ఈనరకజలముల స్పర్శము గలుగగనే పాపులను సకలవ్యాధు లావహింపగలవు.

అసంతుదము లనుకీటకములచే హింసింపబడి 'హాహా'కారము లొనరించు పాపులచే సంకులమై యుండునరకమే యసంతుదకుండము. అగ్నివలె మండు చున్నధూళితో వ్యాప్తమై యున్న నరకమే పాంసుకుండము. ఈనరకములోని పాపులశరీరము సదా జ్వాలల కాహుతికాగలదు. వారు భుజించుటకు గేవల మగ్నివలె మండుచున్నధూళి లభింపగలదు. ఏనరకములోబడగనే పాపులు పాశములచే బంధింపబడి హింసింపబడెదరో యానరకమునే పాశవేష్టకుండ మందురు. ఏనరకములో బడగనే పాపాత్ములు తీక్షణశూలములకు గుఱియై దుఃఖింతురో యానరకమే శూలప్రోతకుండము. హిమసదృశజలభరితమై యతిశీతలత్వముచే గంపించుపాపులతో నిండియుండునరకమే ప్రకంపనకుండము. జ్వలించుచున్న యుల్కలను బలవంతముగా బాపులచే మ్రింగించునరకమే యుల్కాముఖకుండము. చిమ్మచీకటితో నిండి లక్షనిలువులలోతు కల్గి యెంతో విస్తృతమై, కూపసదృశమై, భయంకరకీటభరితమై యున్ననరకమే అంధకూపనరకము. కీటకములు బీడించుచుండగా నిరంతర మీనరకములోని పాపులు దుఃఖింతురు. వారు త్రాగుటకు బ్రతప్తజలములే లభించును. ఏనరకములోనిపాపు లనేకశస్త్రములచే ఖండింపబడెదరో యానరకమునే వేధనకుండ మందురు. యమకింకరుల దండప్రహారములచే నిరంతర మాక్రోశించుపాపు లతో సంకులమై యున్ననరకమును దండతాడనకుండ మందురు. ఏనరకములో బడగనే పాపులు మీనములవలె వలలలో జిక్కుకొందురో యానరకమును జాల రంధ్రకుండ మందురు. ఏనరకములో బడగనే పాపులదేహములు చూర్ణము లగునో దానిని దేహచూర్ణకుండ మనిరి. ఎన్నియో నిలువులలోతై మిగుల విస్తృతమై, ప్రకాశరహితమై, యమకింకరులచే బీడింపబడుపాపులచే సంకులమై యుండుఘోరనరకమే దలనకుండ మనబడెను.

ఏనరకములో బడగనే పాపుల కంఠోష్ఠతాలుకాదుల్లు శుష్కము లగునో, తప్తవాలుకావ్యాప్తమగునో, విస్తృతమో, శతమానవమానమో, ఘోరాంధకారబంధురమో, పాపుల కతిదుఃఖప్రదమో, దానినే శోషణకుండ మందురు. నానాచర్మకాషాయోదకములచే నిండి విస్తృతము శతమానవ మానము, గంభీరము, దుర్గంధయుక్తము, యనేకపాపులచే సంకులమునై

యుండునరకమే కుషకుండనరకము. సాధ్వీ! ఏనరకముఖము శూర్పాకారమో, తప్తలోహవాలుకా (యిసుక) మయమో, పాపాత్ములచే బరిపూర్ణమో, చాలవిస్తృతమో యానరకమే శూర్పకుండము. దుర్గంధయుక్త మైనయా నరకములో బ్రతప్తలోహవాలుకముల దినుచు దుర్గంధము భరింపలేక, తాపమును సహింపలేక పాపులు దుఃఖింతురు. అగ్నిజ్వాలాభరితము, సంతప్త రేణు సమన్వితము, మహాబాపులచే సంకులమునై యుండునరకమే జ్వాలాముఖ కుండము. ఈనరకములో జ్వాలలకు గుఱియై పాపులు యమయాతనల ననుభవింతురు. ఏనరకములో బడగనే పాపులు మూర్ఛిల్లెదరో, యేదిదప్తేష్ట కాభ్యంతరమో దానినే జింభకుండ మందురు. ధూమాంధకారనిబిడము, పొగచే నేత్రముల బోగొట్టుకొనినపాపులచే సంకులమునై యుండునదియే ధూమాంధకుండ మనబడెను. ఏనరకములో బడగనే పాపులను సర్పములు బంధించి హింసించునో యాఘోరనరకమునే నాగవేష్టకుండ మందురు. దేవీ! నకలనరకకుండములందు నాకింకరులు పాపులను దండించుచు ననేకవిధముల హింసించెదరు. పాపులకొఱకై నిర్మింపబడిన యీఘోరనరకము లసంఖ్యాకములని తెలిసికొనుము. నే నెనుబదియాఱుపధాననరకములను వర్ణించి వాని లక్షణముల విశదీకరించితిని. సాధ్వీశిరోమణీ! మఱియేవిషయములను శ్రవణమొనరింపగోరుచున్నావో తెల్పుము.

ఇది శ్రీమదాంధ్రబ్రహ్మవైవర్త మహాపురాణ మందలి

ప్రకృతిఖండములోని సావిత్ర్యపాఖ్యానమున

యమలోకస్థనరకకుండలక్షణ

వివరణ మనుముప్పదిమూడవ

అధ్యాయము

సంపూర్ణము.

ముప్పదినాల్గవ అధ్యాయము

శ్రీకృష్ణ స్వరూపమహాత్మ్యగుణనిరూపణము.

సావిత్రి పలికెను :

హరిభక్తిం దేహి మహ్యం సారభూతాం సుదుర్లభామ్ ।

త్వత్తః సర్వం క్రతుం దేవ నావశిష్టోఽవరో మమ ॥ [1]

దేవా! సకలసారభూతము, పరమదుర్లభము నైన శ్రీహరిదివ్యభక్తి యోగము నుపదేశింపుడు. అన్యవిషయముల నన్నిటిని సాంగోపాంగముగ మీదివ్యముఖారవిందమునుండి యవధరించితిని. నేను శ్రవణమొనరించుటకు మఱియొకవిషయ మేదియు శేషింపలేదు.

కించి త్కథయ మే ధర్మః శ్రీకృష్ణగుణకీర్తనమ్ ।

పుంసాం లక్షోద్ధారబీజం నరకార్ణవతారణమ్ ॥

కారణం ముక్తికార్యాణాం సర్వాశుభనివారణమ్ ।

దారణం కర్మవృక్షాణాం కృతపాపౌఘహరకమ్ ॥ 2,3

“దేవా! శ్రీకృష్ణదివ్యగుణనామసంకీర్తనరూప మైన పరమధర్మమును గించిన్నాత్రమైనను నా కుపదేశింపుడు, శ్రీకృష్ణగుణనామసంకీర్తనమే యనేకలక్షలమానవులను భవసాగరమునుండి యుద్ధరించుట కేకై కబీజము. ఆభక్తియోగమే నరకార్ణవమును దరింపజేయగల యేకై కసాధనము. శ్రీకృష్ణ గుణనామసంకీర్తనము ముక్తికార్యములకే యేకై కకారణము, సర్వాశుభ నివారణము. అదికర్మమయవృక్షములను బెరికివేయగలదు. పాపసమూహములను బరిపూర్ణముగ హరింపగలదు”. ప్రభూ! ముక్తి యెన్నివిధములు? హనిలక్షణము లేవి? హరిభక్తిస్వరూప మెట్లుండును? హరిభక్తిలక్షణము లేవి? హరిభక్తి యెన్నివిధములు? నిషేకములలక్షణములుకూడెట్లుండును? సకలసారభూత మైన తత్త్వజ్ఞాన మనగా నేమి? ఈవిషయముల నన్నింటిని గృహతో నా కనుగ్రహింపవలసినదిగ బ్రార్థించుచున్నాను.

సర్వదానం హ్యనశనం తీర్థస్నానం వ్రతం తపః ।

అజ్ఞానే జ్ఞానదానస్య కలాం నార్హన్తి షోడశీమ్ ॥ (6)

తమసర్వస్వమును దానమొనరించుట, యుపవాసవ్రతాదుల నాచరించుట, తీర్థములందు స్నానము లాచరించుట, తప మొనరించుట మొదలగుసత్కర్మముల నన్నింటివలన లభించుపుణ్య మొక్కజ్ఞానహీనునకు జ్ఞానము ప్రసాదించినపుణ్యములో బదునాటవయంశమునకైనను సరిరాదు.

పితృః శతగుణం మాతా గౌరవే జాతిరిచ్యతే ।

మాతృః శతగుణైః పూజ్యో జ్ఞానదాతా గురుః ప్రభో ॥ (7)

ప్రభూ! గౌరవవిషయములో దండ్రుకంటె దల్లి స్థానము నిశ్చయముగ నూలురె ట్లధికము, కాని జ్ఞానదాత యైనయాచార్యుడు మాతృదేవతకంటె నూలురె ట్లధికపూజనీయుడు.

యమధర్మరాజు పలికెను :

పూర్వం సర్వో వరో దత్తో య స్తే మనసి వాంఛితః ।

అధునా హరిభక్తి స్తే వత్సే భవతు మద్వరాత్ ॥

శ్రోతు మిచ్ఛసి కల్యాణీ శ్రీకృష్ణగుణకీర్తనమ్ ।

వక్తృజ్ఞాం ప్రశ్నకర్తృజ్ఞాం శ్రోతృజ్ఞాం కులతారకమ్ ॥ (8, 9)

కుమారీ! మొదటనే నేను నీకు నీమనోవాంఛితము లైనసకలవరములను బ్రసాదించితిని. నీవు తెలిసికొనగోరుచున్న శ్రీకృష్ణభక్తియోగము నుపదేశించెదను. సతీ! నీకు నావరమువలన శ్రీకృష్ణపరమాత్మాయం దనన్యభక్తి బ్రాప్తిండుగాక. కల్యాణీ! శ్రీకృష్ణపరమాత్మ దివ్యగుణనామసంకీర్తనముల నవధరింపవలెనని నీవు ప్రశ్నించిన విషయము సర్వోత్తమము. ఈప్రశ్నార్థము ప్రశ్నించినవారిని, బ్రతుక్తుర మొసంగినవారిని శ్రోతలను సముద్ధరించుటయే గాక వారివంశముల నన్నింటినిగూడ నుద్ధరింపగలదు.

శేషో వక్త్ర సహస్రేణ నహి యద్వక్తు మీశ్వరః ।

మృత్యుంజయో న షమశ్చ వక్తుం పంచముఖేన చ ॥

ధాతా చతుర్థాం వేదానాం విధాతా జగతామపి ।

బ్రహ్మో చతుర్ముఖేనై వ నాలం విష్ణుశ్చ సర్వవిత్ ॥

కార్తి కేయః షణ్ముఖేన నాపి వక్తు మలం ద్రువమ్ ।

న గణేశః సమర్థశ్చ యోగీష్ఠాణాం గురో ర్గురుః ॥ (10-12)

శ్రీహరిదివ్యగుణనామములను వర్ణించుట బహుదుష్కరము. సహస్రముఖుడైనయాదిశేషుడుకూడ శ్రీహరిగుణములను వర్ణించుటలో నసమర్థుడే. మృత్యుంజయుడైనశంకరుడును దనపంచముఖములతో సదా వర్ణించినను దరుగని పరమతత్త్వమది. అఖిలజగత్సప్త, చతుర్వేదకర్త యైనబ్రహ్మయు దన చతుర్ముఖములతో శ్రీకృష్ణునిదివ్యగుణనామములను వర్ణించుటలో నసమర్థుడే. సర్వజ్ఞుడైనవిష్ణుభగవానుడుకూడ శ్రీకృష్ణునిదివ్యతత్త్వమునుపదేశించుట కసమర్థుడే.

కార్తికేయుడేని దనషణ్ముఖములతో సదావర్ణించినను దరుగనిది శ్రీకృష్ణభక్తితత్త్వము. యోగీంద్రులగురుపులకే గురుడైనశ్రీగణేశ్వరుడుకూడ శ్రీకృష్ణదివ్యగుణనామములను బరిపూర్ణముగ వర్ణించుట కసమర్థుడే.

సారభూతాశ్చ శాస్త్రాణాం వేదా శ్చత్వార ఏవ చ |
కలామాత్రం యద్గుణానాం న వదన్తి బుధాశ్చ యే ||
సరస్వతీ జడీభూతా నాలం యద్గుణవర్ణనే |
సనత్కుమారో ధర్మశ్చ సనకశ్చ సనాతనః ||
సనన్దః కపిల స్సూర్యో యే చాన్యే బ్రహ్మణః సుతాః |
విచక్షణా న యద్వక్తుం కే వాన్యే జడబుద్ధయః ||
న యద్వక్తుం క్షమాః సిద్ధా మునీన్ద్రా యోగిన స్తథా |
కే వాన్యే చ వయం కే వా భగవద్గుణవర్ణనే || (13-16)

సర్వశాస్త్రములసారమే నాల్గువేదములు. ఆవేదములు, శుకలబుధజనులు శ్రీకృష్ణభగవానుని దివ్యగుణముల నొకకళామాత్రమైనను (16 వ వంతు) వర్ణింపలేకపోయిరి. శ్రీకృష్ణదివ్యమహిమలను వర్ణించుటలో సాక్షాత్తుగ సరస్వతియైనను జడురాలు కాగలదు. సనత్కుమారుడు, ధర్మదేవత, సనకమహర్షి, సనాతనుడు, సనందుడు, కపిలుడు, సూర్యుడు, బ్రహ్మకుమారు లందఱును శ్రీకృష్ణుని మాహాత్మ్యవర్ణన మొనరించుటలో గృతకృత్యులు కాలేకపోయిరి. అట్టిచో నన్యులు, జడబుద్ధులైనవా రాపరబ్రహ్మము నేమని తెలిసికొనగలరు. శ్రీకృష్ణదివ్యగుణనామసంకీర్తన వ్యాఖ్యానమును సిద్ధులైనను, మునీంద్రులైనను, యోగీంద్రులైనను, సాంగోపాంగముగ నొనరింపలేరు. అట్టియెడ నన్యు లెట్లు వర్ణింపగలరు? నే నేమి వర్ణింపగలను?

ధ్యాయన్తి యత్పదామౌజం బ్రహ్మవిష్ణుశివాదయః ।
 అతిసాధ్యం స్వభక్తానాం తదన్యేషాం సుదుర్లభమ్ ॥
 కశ్చిత్కించి ద్విజానాతి మహత్తద్గుణకీర్తనమ్ ।
 అతిరిక్తం విజానాతి బ్రహ్మ బ్రహ్మవిశారదః ॥
 తతోఽతిరిక్తం జానాతి గణేశో జానినాం గురుః ।
 సర్వాతిరిక్తం జానాతి సర్వజ్ఞః శమ్భురేవ చ॥
 తస్మై దత్తం పురా జ్ఞానం కృష్ణేన పరమాత్మనా ।
 అతీవ నిర్జనే రమ్యే గోలోకే రాసమణులే ॥
 తత్త్వేన కథితం కించి ద్యద్గుణోత్కీర్తనం పునః ।
 ధర్మాయ కథయామాస శివలోకే శివః స్వయమ్ ॥
 ధర్మస్తత్కథయామాస పుష్కరే భాస్కరాయ చ ।
 పితా మమ య మారాధ్య మాం ప్రాప తపసా సతిః ॥
 పూర్వం స్వవిషయం చాహం న గృహ్లాతి ప్రయత్నతః
 వై రాగ్యయుక్త స పసే గన్తు మిచ్ఛామి సువ్రతేః ॥
 తదా మాం కథయామాస పితా తద్గుణకీర్తనమ్ ।
 యథాగమం త ద్వదామి నిబోధాతీవ దుర్గమమ్ ॥
 తద్గుణం స న జానాతి తదన్యస్య చ కా కథా ?
 యథాఽకాశో స జానాతి స్వాంత మేవ వరాననేః ॥ [17-25]

బ్రహ్మవిష్ణుశివాదిదేవత లెవని యేచరణారవిందములను సదా ధ్యానిం
 తురో యవి పరమభక్తుల కత్యంత సులభములు, కాని భక్తిహీనులకు దుర్ల
 భములని తెలిసికొనుము. సాధ్వీ! శ్రీకృష్ణదివ్యగుణానువాదములు పరమ
 పవిత్రములు. కొందఱు మహాత్ములు కొంతమాత్రమే తెలిసికొనగల్గిరి.
 పరమబ్రహ్మజ్ఞానసంపన్నుడైనబ్రహ్మ, తత్పుత్రాదులు మఱికొంత యధిక
 ముగ తెలిసికొనగల్గిరి. వీరుగాక జ్ఞానులకే యాచార్యుడైనశ్రీగణేశ్వరుడు
 కూడ తెలిసికొన గల్గినాడు. అందఱికంటె యధికముగ భక్తితత్త్వజ్ఞానమును
 శంకరుడు తెలిసికొనగల్గెను, ఎందువలన ననగ బరబ్రహ్మ మైనశ్రీకృష్ణపర
 మాత్మ పూర్వకాలములో నీయఖండభక్తిజ్ఞానమును స్వయముగ శంకరున
 కుపదేశించెను. గోలోకపరంధామములో నత్యంతరమణీయనిర్జనరాసమండల
 మధ్యమున శ్రీకృష్ణభగవానుడు తనదివ్యగుణనామకీర్తనమాహాత్మ్యముల
 నుపదేశించెను. సదాశివుడు తన నిజధామములో నట్టియఖండజ్ఞానమును ధర్మ

దేవున కొకింతమాత్రమే యుపదేశించెను. సూర్యదేవుడు ప్రార్థింపగా ధర్ముడు పవిత్రపుష్కరక్షేత్రములో దానినే వ్యాఖ్యానించెను. సాధ్వీ! నాపితృదేవుడైన సూర్యభగవాను డఖండతపస్సుచే ధర్మము నారాధించి ఫలస్వరూపముగ నన్ను బుతునిగ బడసెను. సువ్రతా! పూర్వకాలములో నాతండ్రి నాకు యమపురీసామ్రాజ్యమును బ్రసాదింపగా నేను వైరాగ్య మూని తపమొనరించుటకు సంకల్పించి రాజ్యభారమును స్వీకరించుటకు నిరాకరించితిని. అపుడు నాపితృదేవులు నాకు భగవంతునియద్భుతదివ్యగుణనామముల నుపదేశించెను. అత్యంత దుర్జ్జయము లైన పరమాత్మదివ్యగుణనామముల నాగమానుసారముగ నా కవగతమైనంతవఱకు వర్ణించెద సావధానురాలవై యవధరింపుము. వరాననా! శ్రీకృష్ణనియం దసంఖ్యాకదివ్యగుణములు కలవు. స్వయముగ దన గుణములను దానే తెలిసికొనలేకపోయెను, అట్టిచో మఱి యొక వాని నేమని వర్ణింపగలడు? ఆకాశ మెట్లు తనయంతమును స్వయముగ దానే తెలిసికొనలేదో, అట్లే భగవంతుడుకూడ తనదివ్యగుణముల యంతమును దెలిసికొనలేడు.

సర్వాస్త రాత్మా భగవాన్ సర్వకారణకారణమ్ ।
సర్వేశ్వరశ్చ సర్వాద్యః సర్వవి త్సర్వరూపభృక్ ॥
విత్యరూపీ నిత్యదేహీ నిత్యానందో నిరాకృతిః ।
నిరంకుశః నిర్విశజ్కో నిర్గుణశ్చ నిరాశ్రయః॥
నిర్లిప్తః సర్వసాక్షీ చ సర్వాధారః పరాత్పరః ।
ప్రకృతి స్త ద్వికారా చ ప్రాకృతా స్త ద్వికారజాః ॥
స్వయం పుమాంశ్చ ప్రకృతిః స్వయంచ ప్రకృతే పరః
రూపం విధత్తై రూపశ్చ భక్తానుగ్రహహేతవే॥ (28-29)

సాధ్వీశిరోమణీ! ఆభగవంతుడు సర్వాంతరాత్మ, సర్వకారణకారణుడు, సర్వేశ్వరుడు, సర్వులకు నామ్యుడు, సర్వబీజస్వరూపుడు, సర్వరూపధారి, నిత్యస్వరూపుడు, నిత్యవిగ్రహుడు, నిత్యానందమయుడు, నిరాకారుడు, నిరంకుశుడు, నిశ్చంకుడు, నిరాశ్రయుడు, ప్రాకృతగుణరహితుడు, నిరామయుడు, నిర్లిప్తుడు, సర్వసాక్షి, సర్వాధారుడు, పరాత్పరుడు. ప్రకృతి యాయవ నుండి ప్రాదుర్భవించినదే. మఱియు ప్రాకృతపదార్థము లన్నియు ప్రకృతి నుండి యుద్భవించినవే. స్వయముగ బరమపురుషుడైన శ్రీకృష్ణపర

మాతృయే ప్రకృతి యని తెలిసికొనుము. ఆయన ప్రకృతికిపైత
మతీతుడని కూడ గ్రహింపుము. ప్రాకృతికరూపహీనుడైనను దత్పరబ్రహ్మము
కేవలము భక్తుల ననుగ్రహించుటకొరకే దివ్యసచ్చిదానందవిగ్రహరూపమున
సాక్షాత్కరించెను.

అతీవ కమనీయం చ సుందరం సుమనోహరమ్ ।
నవీననీరదశ్యామం కిశోరం గోపవేషకమ్ ॥
కన్దర్పకోటిలావణ్యలీలాధామ మనోహరమ్ ।
శరన్మధ్యాహ్నపద్మానాం శోభామోచకలోచనమ్ ॥
శరత్పార్వణకోటిన్దుశోభాసంశోభితాననమ్ ।
అమూల్యరత్నఖచితం రత్నాభరణభూషితమ్ ॥
సస్మితం శోభితం శశ్వ దమూల్యం పీతవాససా ।
పరబ్రహ్మస్వరూపం చ జ్వలన్తం బ్రహ్మతేజసా ॥
సుఖదృశ్యం చ శాన్తం చ రాధాకాన్త మనన్తకమ్ ।
గోపీభి ర్వీక్ష్యమాణం చ సస్మితాభిః సమన్తతః ॥
రాసమణ్డలమధ్యస్థం రత్నసింహాసనస్థితమ్ ।
వంశీం క్వణన్తం ద్విభుజం వనమాలావిభూషితమ్ ॥
కౌస్తుభేన మణీన్ద్రేణ సుందరం వక్షసోజ్జ్వలమ్ ।
కుంజుమాగరుకస్తూరిచన్దనాశ్చితవిగ్రహమ్ ॥
చారుచమ్పకమాలాబ్జమాలతీమాల్యమణితమ్ ।
చారుచమ్పకశోభాధ్యమాడావిక్రమరాజితమ్ ॥
ధ్యాయన్తి చైవం భూతం వై భక్తా భక్తిపరిప్లుతాః ।
యద్భయా జగతాం ధాతా విధ తే సృష్టిమేవచ ॥ (30-38)

సావిత్రి! భక్తులకొరకు సాక్షాత్కరించిన శ్రీకృష్ణపరమాత్మ దివ్య
కచ్చిదానందచిన్మయశ్వరూపుడు, అత్యంతసుందరుడు, కమనీయుడు, పరమ
మనోహరుడు, నవీననీరదశ్యామలవర్ణుడు, గోపవేషధారి, నిత్యకిశోరుడు, కందర్ప
కోటిలావణ్యలీలాధామమనోహరుడు, శరత్కాల మధ్యాహ్నసమయమున
బ్రహ్మముగ వికసించినకమలములమించి ప్రకాశించు నేత్రములుగలవాడు,
కోటానుకోట్లపూర్ణమాచంద్రులశోభనే తిరస్కరింపగల ముఖముగలవాడు,
అమూల్య రత్నములచే నిర్మింపబడినదివ్యభూషణములచే భూషితుడు.

అమూల్యపీతాంబరములచే శోభితుడు, సస్మితముఖారవిందుడు, బ్రహ్మతేజముతో బ్రకాశించుచున్నవాడు, పరమశాంతస్వరూపుడు, రాధావల్లభుడు. అనంతగుణసమన్వితుడు, మహామహిమోపేతుడు, పరబ్రహ్మస్వరూపుడు, దివ్యప్రేమమూర్తు లై నగోపికలచే నన్నివైపులనుండి వీక్షింపబడువాడు, రాసమండలమధ్యభాగములో రత్నసింహాసనముపై విరాజిల్లువాడు, వనమాలావిభూషితుడు, ద్విభుజుడు, మురళిపై మధురగాంధర్వగీతమాలాపించుచున్నవాడు, మణిరాజమైనకౌస్తుభముచే శోభిల్లు వక్షఃస్థలముగలవాడు, కుంకుమాగరుకస్తూరీచందనాశ్చితదివ్యవిగ్రహుడు, మనోహరచంపకమాలను, గమలమాలలను, మాలతీమాలలను, నలంకరించుకొనియున్నవాడు, చారుచంపకపుష్పసుశోభిత మగుచూడామణి (మకుటము)చే వృద్ధిపొందుసౌందర్యముగలవాడు నగుశ్రీకృష్ణునిఅనన్యప్రేమభక్తితో బెనవేసికొనిపోయిన భక్తజనులు సదా ధ్యానింతురు. జగద్విధాత యగుబ్రహ్మ యీయన యాజ్ఞాను సారముగనే సృష్టికార్యము నిర్వర్తించుచున్నాడు.

కరోతి లేఖనం కర్మానురూపం సర్వకారణమ్।

తపసాం ఫలదాతా చ కర్మణాం చ యదాజ్ఞయా ॥

విష్ణుః పాతా చ సర్వేషాం యద్భయా త్పాతినంతతమ్।

కాలాగ్నిరుద్రః సంహర్తా సర్వవిశ్వేషు యద్భయాత్ ॥

శివో మృత్యుంజయశ్చైవ జ్ఞానినాం చ గురో ర్గురుః।

యద్జ్ఞానదాతాత్సిద్ధేశో యోగీశః సర్వవి త్స్వయమ్ ॥

పరమానందయు క్తశ్చ భక్తివైరాగ్యసంయుతః ।

యత్ప్రసాదా ద్వాతి వాతః ప్రవరః శీఘ్రగామినమ్॥

తపనశ్చ ప్రతపతి యద్భయా త్సంతతం సతి॥

యదాజ్ఞయా వర్షతీన్ద్రో మృత్యు శ్చరతి జన్తుషు ॥

యదాజ్ఞయా దహే ద్వహ్ని ర్జలమేవ సుశీతలమ్ ।

దిశో రక్షన్తి దిక్పాలా మహాభీతా యదాజ్ఞయా॥

భ్రమన్తి రాశిచక్రాణి గ్రహా వై యద్భయేన చ ।

భయా త్ఫలన్తి వృక్షాశ్చ పుష్పన్త్యపి చ యద్భయాత్ ॥

భయా త్ఫలాని పక్వాని నిష్ఫలాన్తరవో భయాత్ ।

యదాజ్ఞయా స్థలస్థాశ్చ న జీవన్తి జలేషు చ ॥

తథా స్థలే జలస్థాశ్చ న జీవన్తి యదాజ్ఞయా ।
 అహం నియమకర్తా చ ధర్మాధర్మే చ యద్భయాత్ ॥
 కాలశ్చ కలయే త్సర్వం భ్రమత్యేవ యదాజ్ఞయా ।
 అకాలే న హరే త్కాలో మృత్యుర్వై యద్భయేన చ॥
 జ్వలదగ్నో పతన్తం చ గభీరే చ జలార్జవే ।
 వృక్షే గ్రా త్తీక్షణిడే చ సర్పాదీనాం ముఖేషు చ ॥
 నానాశస్త్రాస్త్ర విధం చ రణేషు విషమేషు చ ।
 పుష్పచన్దనతర్పే చ బన్ధవరైశ్చ రక్షితమ్ ॥
 శయనం తన్త్రమన్తైశ్చ కాలే కాలో హరే ద్భయాత్ ।
 ధత్తే వాయు స్తోయరాశిం తోయం కూర్మం యదాజ్ఞయా॥
 కూర్మోఽనన్తం స చ క్షోణీం సముద్రా న్సప్త పర్వతాన్ ।
 సర్వాంశ్చైవ క్షమారూపో నానారూపం విభర్తి సః ॥ (39-52)

శ్రీకృష్ణపరమాత్మభయమువలననే విధాత సర్వప్రాణులభాగ్యమును
 వారివారి కర్మానుసారముగ లిఖించుచున్నాడు. తదాజ్ఞానుసారముగనే తాప
 సులకు ఫలదాతయు సర్వులకర్మములకు ఫలదాతయునై విరాజిల్లియున్నాడు.
 ఆయన భయమువలననే పాలకు డైనవిష్ణువు సంతతము సర్వులను బాలించు
 చున్నాడు. పరమాత్మభయమువలననే కాలాగ్నిరుద్రులు సకలవిశ్వములందు
 సంహారకార్యములను నిర్వర్తించుచున్నారు. జ్ఞానుల గురువులకే యాచార్యుడై
 మృత్యుంజయు డనుదివ్యనామప్రసిద్ధు డైనసదాశివుడుకూడ నాపర
 బ్రహ్మమును దెలిసికొని పరమాత్మ యొసంగినయఖండజ్ఞానముచే సిద్ధేశ్వరుడై,
 యోగీశ్వరుడై, సర్వజ్ఞుడైనాడు. అనన్యభక్తిజ్ఞానయుక్తుడై శంకరుడు
 శ్రీకృష్ణపరమాత్మానుగ్రహమువలననే పరమానందసంపన్నుడైనాడు. సాధ్వీ!
 ఆభగవంతుని యనుగ్రహమువలననే శీఘ్రగాములందు బవనుడు
 శ్రేష్ఠుడైనాడు. సతీ! భగవంతునిభయమువలననే సతతము తపసుడు
 (అగ్ని) జ్వలించుచున్నాడు. ఇంద్రుడు వర్షింపగల్గుచున్నాడు, మృత్యువు
 సకలజంతువులందు జరింపగల్గుచున్నది, వహ్నికి దహింపశక్తి కల్గినది,
 జలములకు క్షీతలత్వము సహజమైనది. ఆయన యాజ్ఞ వలననే మహాభయ
 భీతులై దిక్పాలకులు దిశలను రక్షించుచున్నారు. పతివ్రతా! ఆభగవంతుని
 భయమువలననే సర్వగ్రహములు, నానారాశిచక్రములు నిఖిలవిశ్వములందు

బరిభ్రమించుచున్నవి. ఆయనభయమువలననే వృక్షములు పుష్పించుచున్నవి, ఫలభరితము లగుచున్నవి, గాలానుసారముగ నిష్ఫలములగుచున్నవి. ఆయనభయానుసారముగనే స్థలముపై నివసించుజీవరాశి జలములందు బ్రతుక లేవు. అట్లే జలములలో జీవించుప్రాణులు స్థలముపై జీవింపలేవు. దేవీ! వేయిమాటలేల? ధర్మాధర్మనియమకర్త నైననేనీ యా శ్రీకృష్ణపరమాత్మా జ్ఞానువర్తిని. తదా జ్ఞానుసారముగనే కాలము సర్వులను గబళించుచు సర్వత్ర భ్రమింపగల్గుచున్నది. మృత్యువు కాలము నెవరోనైన నకాలములో మరణింపజేయలేవు. జ్వలించుచున్న భయంకరాగ్నిజ్వాలలలో బడవైచినను లేక గంభీర జలార్ణవములో దోసినను, సమున్నతవృక్షముపై నుండి క్రిందబడినను, దీక్షుఖడ్గప్రహారములకు గుటియైనను, మహాసర్పములవాతబడినను, నానా శస్త్రాస్త్రములచే ఖండింపబడినను, విషమపరిస్థితులాసన్న మైవరణమధ్యమున నున్నను దేహధారుల ప్రాణములను గాలమైనను, మృత్యువైనను బరమాత్మ నిర్ణయించినకాల మాసన్నముకానిదే హరింపలేవు. పుష్పచందనములచే నలంకరింపబడినశయ్యపై శయనించియున్నను, మంత్రతంత్రములచే, సోదర బంధుజనులచే సంరక్షింపబడుచు నిద్రించువ్యక్తివైనను గాల మాసన్నమైనపుడు మృత్యువు పరమాత్మసంకల్పానుసారము సంహరింపగలదు. ఆభగ వంతుడే సర్వోత్కృష్టుడని తెలిసికొనుము. ఆయన భయముననే కాలము సర్వమును సంపన్న మొనరింపగల్గుచున్నది. వాయువు జలరాశిని, జలరాశి యాదికూర్మమును, ఆదికూర్మ మాదిశేషుని, ఆదిశేషుడు పృథ్విని తమ స్వరూపిణి యైనపృథ్వి సప్తసముద్రములను, బర్వతములను, నానారూపముల నున్నచరాచరజగమును ధరింపగల్గుచున్నారు.

యతః సర్వాణి భూతాని లీయంతే ౭ న్తే చ తత్ర వై ॥

(59)

శ్రీకృష్ణపరమాత్మనుండియే సర్వభూతములు ప్రకటితములై యంత్య కాలమున నాయనయందే లీనము కాగలవు.

ఇంద్రియశ్చైవ దివ్యానాం యుగానా మేకసప్తతిః ॥

అష్టావింశ చ్చక్రపాతే బ్రహ్మణః స్యాదహర్నిశమ్ ।

షష్ఠ్యాదికే పంచశతే సహస్రే పంచవింశతౌ ॥

యుగే నరాణాం శక్రాయు రేవం సంఖ్యావిదో విదుః ।

ఏవం త్రింశ ద్దినై ర్మాసో ద్వాభ్యాం తాభ్యా మృతుః స్మృతః ॥

ఋతుభిః షడ్భిరే వాబ్దం శతాబ్దం బ్రహ్మణో వయః ।

బ్రహ్మణశ్చ నిపాతే వై చక్షు రున్మీలనం హరేః ॥

చక్షుర్మీలనే తస్య లయం ప్రాకృతికం విదుః ।
 ప్రలయే ప్రాకృతాః సర్వే దేవాద్యాశ్చ చరాచరాః ॥
 లీనా దాతరి ధాతా చ శ్రీకృష్ణో నాభిపంకజే ।
 విష్ణుః క్షీరోదశాయీ చ వై కుణ్ఠే య శ్చతుర్భుజః ॥
 విలీనా వామపార్శ్వే చ కృష్ణస్య పరమాత్మనః ।
 ఇంద్రాద్యా భై రవాద్యాశ్చ యావన్తశ్చ శివానుగాః ॥
 శివాధారే శివే లీనా జ్ఞానానన్దే సనాతనే ।
 జ్ఞానాధిదేవః కృష్ణస్య మహాదేవస్య చాఽత్మనః ॥
 తస్య జ్ఞానే విలీనశ్చ బభూవావథ క్షణం హరేః ।
 దుర్గాయాం విష్ణుమాయాయాం విలీనాః సర్వశక్తయః ॥
 సా చ కృష్ణస్య బుద్ధౌ చ బుద్ధ్యాధిష్ఠాత్మదేవతా ।
 నారాయణాంశః స్కన్ధశ్చ లీనో వక్షసి తస్య చ ॥
 శ్రీకృష్ణాంశశ్చ తత్సహ దేవాధీశో గణేశ్వరః ।
 పద్మాంశభూతా పద్మాయాం సా రాధాయాం చ సుప్రతే ॥
 గోప్యశ్చాపి చ తస్యాం చ సర్వావై దేవయోషితః ।
 కృష్ణప్రాణాధిదేవీ సా తస్య ప్రాణేషు సా స్థితా ।
 సా విత్తీ చ సరస్వత్యాం వేదశాసాణి యాని చ
 స్థితా వాణీ చ జిహ్వాయాం తస్యైవ పరమాత్మనః ॥
 గోలోకస్థస్య గోవశ్చ విలీనా స్తస్య లోమను ।
 తత్సృజేషు చ సర్వేషాం ప్రాణా వాతా హుతాశనః ॥
 జఠరాగ్నౌ విలీనశ్చ జలం తద్రసనాగ్రతః ।
 వైష్ణవా శ్చరణామృజే పరమానందసంయుతాః ॥
 సారాత్సారతరా భక్తిరసపీయూషపాయినః ।
 విరాట్క్షుద్రశ్చ మహతి లీనః కృష్ణే మహాన్విరాట్ ॥
 యస్యైవ లోమకూపేషు విశ్వాని నిఖిలాని చ ।
 యస్య చక్షుర్మిమేషేణ మహాంశ్చ ప్రలయో భవేత్ ॥
 చక్షురున్మీలేన సృషి ర్యస్యైవ పరమాత్మనః ।
 యావన్నిమేషే సృషిః స్యాత్ ప్రదున్మీలనే వ్యయః ॥
 బ్రహ్మణశ్చ శతాబ్దేన సృష్టి స్తత్ర లయః ఘనః

బ్రహ్మసృష్టిలయానాం చ సంఖ్యా నాస్యేవ సువ్రతేః ॥

యథా భూరజసాం చైవ సంఖ్యానాం చ నిశామయః ।

చక్షుర్నిమేషే ప్రలయో యన్య సర్వాన్త రాత్మనః ॥

ఉన్మీలేన పునః సృష్టి ర్భవే దేవేశ్వరేచ్ఛయా ।

తద్గుణోత్కిర్తనం వక్తుం బ్రహ్మజ్ఞేషు చ కః క్షమః॥

[53-73]

దెబ్బదియొక్క-దివ్యయుగము లిందుని పూర్ణాయుర్దాయమునకు సమానములు. ఇరువదియెనమండుగు రిందులు పతనమైన బ్రహ్మకొకదినము, రాత్రి కాగలవు. ఇరువదియైదువేలయైదువందలయరువదినరులయుగము లిందుని పూర్ణాయుర్దాయము నకు సమాన మని సంఖ్యావిదులు ప్రవచించిరి. ఇట్లు ముప్పదిదినము లొకమాసము, రెండుమాసము లొకఋతువు, ఆఋతువు లొకవర్షము, అట్టి నూఱువర్షము లొకబ్రహ్మాయుర్దాయము కాగలదు. బ్రహ్మ యుఃపర్యంతము పరమాత్మనేత్రము తెఱచియే యుండును. ఎపుడు భగవంతుడు నేత్రములను మూయునో యపుడే బ్రహ్మాయుర్దాయము పరిపూర్ణమై ప్రళయము సంభవించును. ఆప్రళయమునే ప్రాకృతికప్రళయ మందురు, ఆప్రాకృతిక ప్రళయములో ప్రాకృతికపదార్థములన్నియును, దేవతలుమున్నుగాగల చరాచరప్రాణు లందఱును బ్రహ్మదేవునియందు లీనమయ్యెదరు. బ్రహ్మశ్రీకృష్ణ పరమాత్మనాభికమలమందు లీనమగును. క్షీరసాగరములో శయనించియున్న శ్రీవిష్ణువు పరబ్రహ్మ మైనశ్రీకృష్ణునివామపార్శ్వమందు లీనమగును. రుద్రులు, భైరవులు, మొదలగు సకలశివానుచురులు, మంగళాధారుడు, సనాతనుడు, జ్ఞానానందస్వరూపుడు నైనశివునియందు లీనమయ్యెదరు. సర్వజ్ఞానములకు నధిష్ఠాత యైనశివుడు మహాదేవుడైన శ్రీకృష్ణపరమాత్మజ్ఞానమందు విలీనుడు కాగలడు. విశ్వమందు గలసర్వశక్తులు విష్ణుమాయాస్వరూపిణి యైనదుర్గాదేవి యందు దిరోహితములు కాగా నావిష్ణుమాయ శ్రీకృష్ణునిబుద్ధిలో స్థానము గ్రహింపగలదు. ఎందువలన ననగా నామె పరమాత్మబుద్ధి కధిష్ఠాత్మదేవత. సోరాయణాంశసంభూతు డైనకార్తికేయుడు భగవంతునివక్షిస్తలమందు లీనము కాగలడు. సువ్రతా! గుణములకు స్వామి, దేవేశ్వరు డైనగణేశ్వరుడు శ్రీకృష్ణాంశోద్భవుడే, కావున నాయన భగవంతుని రెండుభుజములందు బ్రవిష్టుడు కాగలడు. లక్ష్మ్యంశసంభూతు లైనశక్తులు లక్ష్మీదేవియందు, లక్ష్మీదేవి శ్రీరాధాదేవియందు లీనము కాగలదు. గోపికలు, సకలదేవపత్నులు

కూడ శ్రీరాధాదేవియందు లీనము కాగలరు. శ్రీకృష్ణనిప్రాణముల కధీశ్వరి మైనశ్రీరాధాదేవి యాయన ప్రాణములలో నివసింపగలదు. సావిత్రి, నాల్గు వేదములు, సర్వశాస్త్రములు భగవతి యగుసరస్వతిలో బ్రవేశింపగా నామె పరబ్రహ్మ మైన శ్రీకృష్ణపరమాత్మజిహ్వోగ్రమందు విలీనము కాగలదు. గోలో కమునందు విరాజిల్లు గోపకుమారు లెల్లరు శ్రీకృష్ణుని రోమకూపములందు లీన మయ్యెదరు. సర్వప్రాణులకు బ్రాణస్వరూప మైనవాయు వాప్రభునిప్రాణము లందు లీనము కాగలదు. భగవంతుని జఠరాగ్నియందు సమస్తాగ్నులు, జిహ్వో గ్రమందు జలములు లయింపగలవు. బహుసారసంపన్నులు, అనన్యభక్తి రసామృతపానమత్తులు నగునాభక్తవైష్ణవజను లత్యంతాఖిండానంద సంపన్నులై శ్రీకృష్ణపరమాత్మ చరణారవిందములందు విలీనమయ్యెదరు. క్షుద్రవిరాట్పురుషులు మహావిరాట్పురుషునిలో లయమొందగా మహావిరా ట్పురుషుడు శ్రీకృష్ణునియందు విలీనుడు కాగలడు. ఎవని రోమకూపము లందు నిఖిలవిశ్వములు వర్తమానములై యున్నవో యాయన చక్షుర్నిమేషణ (కనురెప్పపాటులో) కాలములో మహాప్రళయము సంభవించును. మరల పర మాత్మచక్షువులు తెఱవగనే సృష్టికార్య మారంభమగును. భగవంతుని రెప్పపాటుకాలములో సకలసృష్టి యావిర్భవించి మరల లయమొందగలదు. సృష్టి యెంతకాల ముండునో ప్రళయముకూడ నంతకాలమే యుండగలదు. ఒకబ్రహ్మకు నూఱుసంవత్సరముల యాయుర్దాయము పరిపూర్ణమైన నొకవిశ్వ మందు గలసృష్టి లయింపగలదు. అంతకాలమే లయము తాండవించి మరల బరమాత్మాజ్ఞ చే సృష్టి సంభవింపగలదు. సువ్రతా! భూమియందు గలరజః కణములను లెక్కింపలేనట్లు అసంఖ్యాకు లై నబ్రహ్మలను, విశ్వములను, సృష్టి లయములను గణింపలేము. సర్వాంతరాత్మమైన శ్రీకృష్ణపరమాత్మ కనుతెప్ప పాటులో జగములు ప్రళయమునకు గుఱియై మరల గనుతెప్ప తెఱచుకొనగనే పరమేశ్వరుని యిచ్చచే బ్రాదుర్భవించి సృష్టిచే సంపన్నములు కాగలవు. ఆసర్వేశ్వరేశ్వరుని, దివ్యగుణనామసంకీర్తన మొనరించుట(వర్ణించుటలో) కెవరు సమర్థులు?

యథాశ్రుతం పితు ర్వక్త్రాత్తథోక్తం చ యథాగమమ్ ।

ముక్తయశ్చ చతుర్వేదై ర్విదుక్తాశ్చ చతుర్విధా ॥

తత్ప్రదానా హరే ర్భక్తి ర్ముక్తేరపి గరీయసీ :
 సాలోక్యదా హరే రేకా చాన్యా సారూప్యదాఽపరా ||
 సామీప్యదా చ నిర్వాణదాత్రీ చై వ మితి స్మృతిః ।
 భక్తా స్తా న హి వాంఛన్తి వినా తత్సేవనాదికమ్ ||
 సిద్ధత్వ మమరత్త్వం చ బ్రహ్మత్వం చావహేలయా ।
 జన్మమృత్యుజరావ్యాధిభయశోకాదిఖణ్డనమ్||
 ధారణం దివ్యరూపస్య విదు ర్నిర్వాణమోక్షదమ్ ।
 'ముక్తి శ్చ సేవారహితా భక్తిః సేవావివర్ధినీ ||

[74-78]

నాపితృదేవునిముఖారవిందమునుండి శ్రవణ మొనరించినట్లు యాగమాను సారముగ దత్త్వరహస్యమును వర్ణించితిని. నాల్గువేదములు ముక్తులు నాల్గు విధములని ప్రవచించినవి. కాని దేవీ! అన్నింటికంటె, ముక్తులకంటె భగవంతునియం దనన్యభక్తియే యత్యంతశ్రేష్ఠము, ఎందువలనననగా ననన్యభక్తి సమక్షములో నన్నియు దుచ్ఛములే. ఒకముక్తి సాలోక్యమును, రెండవది సారూప్యమును, మూడవది సామీప్యమును, నాల్గవది నిర్వాణమును బ్రసాదింపగలవు. సావిత్రీ! అనన్యభక్తు డైనపురుషుడు పరమప్రభువైన పరమాత్మ సేవాసౌభాగ్యమునుగాక యాముక్తులనువాంఛింపడు. ఆయనసిద్ధత్వమునుగాని, యమరత్వమునుగాని, తుదకు బ్రహ్మత్వమునుగాని తుచ్ఛముగ భావించును. శ్రీకృష్ణపరమాత్మసేవాసౌభాగ్యము జన్మమృత్యుజరావ్యాధిశోకాదులను ఖండింపగలదని, దివ్యరూపమును బ్రసాదించి మోక్షము నొసంగగలదని గ్రహింపుము. దేవీ! ముక్తి సేవారహితము, కాని యనన్యభక్తిలో నిరంతరము సేవాభావము విరాజిల్లును. కావున ననన్యభక్తి సేవాసౌభాగ్యమే మోక్షములకంటె నత్యంతశ్రేష్ఠమని తెలిసికొనుము.

భక్తి ముక్త్యో రయం భేదో విషేకలక్షణం శృణు ।
 విదు ర్బుధా నిషేకం చ భోగం చ కృతకర్మణామ్ ||
 తత్తత్తదనం చ శుభదం వరం శ్రీకృష్ణ సేవనమ్ ।
 తత్త్వజ్ఞాన మిదం సాధ్వి! సారం వై లోకవేదయోః ।
 విఘ్నఘ్నం శుభదం చోక్తం గచ్ఛ వత్సే! యథాశుభమ్ || (79-80)

దేవీ! యిదియే భక్తిముక్తులయందు గలభేదము. ఇపుడు నిషేకలక్షణముల వర్ణించెద నవధరింపుము. తా నొనరించిన కర్మములభోగమే నిషేక

మని విద్వాంసు లై నపురుషులు నొక్క వక్కాణించిరి. ఆకర్మభోగాదులను, బ్రౌరభ్యమునుగూడ సమూలముగ ఖండించి దివ్యకళ్యాణమును బ్రసాదింపగలది కేవలము సర్వోత్తమ మైనశ్రీకృష్ణపరమాత్మసేవ యని తెలిసికొనుము. సాధ్వీ! సకలతత్త్వజ్ఞానము సకలవేదసారము ఈ జ్ఞానమే యని తెలిసికొనుము. శ్రీకృష్ణపరమాత్మసేవయే సర్వోత్కృష్టమని తెలిసికొనెడిజ్ఞానమే సకలవిఘ్న నాశనము, లఖండశుభప్రదాయకము. కుమారీ! నీవు సుఖముగా మరలి పొమ్ము.

శ్రీనారాయణఋషి పలికెను :

నారదమునీంద్రా! ఇట్లు సూర్యనందను డైనయమధర్మరాజు సావిత్రి కఖండతత్త్వజ్ఞానోపదేశ మొనరించి యనేకశుభాశీర్వాదముల నొసంగి, సత్య వంతుని మరల బుసర్జీవితు నొనరించెను. తదనంతరము యమధర్మరాజు సంయమనీపురమునకు బ్రస్థానమొనరించుటకు సంసిద్ధుడు కాగా సావిత్రి యాయన చరణారవిందములందు తనమస్తకము నుంచి యమ్మహాత్ముని వీడలేక దుఃఖింప నారంభించెను. సత్పురుషుల వియోగ మత్యంతదుఃఖిప్రద మనుట పరమసత్యము. నారదా! తనపాదములపై బడి దుఃఖించు సావిత్రిని గాంచ గనే యమధర్మరాజు హృదయము పైత మార్ద్రమైనది, ఆకృపానిధియత్యంత సంతుష్టుడై సావిత్రి నిట్లాడేశించెను.

యమధర్మరాజ ఉవాచ :

లక్షవర్షం సుఖం భుక్త్వా పుణ్యక్షేత్రే చ భారతే ।
అన్తే యాన్యసి గోలోకే శ్రీకృష్ణభవనం శుభే॥
గత్త్వా చ స్వగృహం భద్రే సావిత్రిత్యాశ్చ వ్రతం కురు ।
ద్విసప్త వర్షపర్యంతం నారీణాం మోక్షకారణమ్ ॥
జ్యేష్ఠే శుక్లచతుర్దశ్యాం సావిత్రిత్యాశ్చ వ్రతం కురు ।
శుక్లాష్టమ్యాం భాద్రపదే మహాలక్ష్మ్యే వ్రతం తథా ॥
ద్వ్యష్టవర్షం వ్రతం చేదం ప్రత్యబ్ధం పక్షమేవ చ ।
కరోతి పరయా భక్త్యా సా యాతి చ హరేః పదమ్॥
ప్రతిమజ్గలవారే చ దేవీం మజ్గలచణ్డికామ్ ।
ప్రతిమాసంశుక్ల షష్ఠ్యాం షష్ఠీం మజ్గలదాయికామ్ ।

తథా చాఽఽపాథసంక్రాంత్యాం మనసా సర్వసిద్ధిదామ్ ।
 రాధాంరాసే చ కార్తిక్యాం కృష్ణప్రాణాధికాం ప్రియామ్ ॥
 ఉపోష్య శుక్లాష్టమ్యాం చ ప్రతిమానం వరప్రదామ్ ।
 విష్ణుమాయాం భగవతీం దుర్గాం దుర్గతినాశినీమ్ ॥
 ప్రకృతిం జగదమ్బాం చ పతిపుత్రవతీషు చ ।
 పతివ్రతాసు శుద్ధాసు యన్త్రేషు ప్రతిమాసు చ ॥
 యా నారీ పూజయే దృక్త్వా ధనసంతానహేతవే ।
 ఇహలోకే సుఖం భుక్త్వా యాత్యన్తే శ్రీహరేః పదమ్ ॥ (85-93)

సావిత్రీ! నీవు పుణ్యక్షేత్ర మైనభారతవర్షములో లక్షసంవత్సరములు సుఖముల ననుభవించి తదనంతరము శ్రీకృష్ణపరమాత్మదివ్యగోలోకపరంధామమును జేరగలవు. ఇక నీవు స్వగృహమునకు మరలిపోయి సావిత్రీ వ్రత మాచరింపుము. భద్రా! పదునాల్గుసంవత్సరము లీసావిత్రీవ్రత మాచరించిననారీమణులకు మోక్షము లభించును. జ్యేష్ఠమాసములో గృష్ణపక్షములో చతుర్దశితిథిని సావిత్రీవ్రత మాచరింపవలెను. భాద్రపదమాస శుక్లపక్షములో నవ్మితిథియందు శ్రీమహాలక్ష్మీ వ్రత మొనరింపవలెను. ఈమహాలక్ష్మీవ్రతము పదునాల్గుసంవత్సరములు ప్రతిసంవత్సరము భాద్రపదమాసములో శుక్లపక్షమం దాచరింపవలెను. అనన్యభక్తిపూర్వకముగ నీ మహాలక్ష్మీవ్రత మాచరించు వా రఖండసౌభాగ్యసంపన్నులై శ్రీహరిపరమపదమును జేరగలరు. ప్రతిమంగళవారము మంగళములను బ్రసాదింపగల మంగళచండికాదేవిని బూజింపవలెను. ప్రతిమాసమందు శుక్లపక్షములో వృషీదినమున మంగళప్రదాయిని యైన షష్ఠీదేవిని (దేవసేన) నుపాసింపవలెను అట్లే యాషాఢమాసములో సంక్రాంతిసమయమున సంపూర్ణ సిద్ధులను బ్రసాదింపగల మనసాదేవిని బూజింపవలెను. కార్తికమాసములో పూర్ణిమాదినమున రాసమణ్డలములో విరాజమానురాలును, శ్రీకృష్ణపరమాత్మప్రాణాధికయు నగుశ్రీరాధ నుపాసింపవలెను. ప్రతిమాసమందు శుక్లపక్షౌష్టమిదినమున నుపవాస మొనరించి దుర్గతినాశిని యైనవిష్ణుమాయ యగుదుర్గాదేవి వ్రత మాచరింపవలెను. విశుద్ధపతివ్రత లందు, శ్రీమంత్రాదులందు, బ్రతిమలందు, పతిపుత్రవతి యగుసతియందు బ్రకృతిస్వరూపిణి యైనజగదంబికను భావించి ధనసంతానప్రాప్తికొఱకు భక్తిపూర్వకముగ బూజించుకాంత మనో

రథసిద్ధి పొంది యిహలోకములో ననేకసుఖముల ననుభవించి యంత్యకాలమున నిశ్చయముగ బతీపుత్రసహితముగ శ్రీహరిదివ్యపరంధామము జేరగలదు.

శ్రీనారాయణఋషి పలికెను:

నారదా! యమధర్మరా జిట్లు సావిత్రి నాదేశించి నిజధామమునకు బ్రస్థానమొనరించెను. సావిత్రికూడ సజీవుడైనభర్తతో గూడి నిజగృహము జేరి జరిగినవృత్తాంత మంతయు బంధుజనుల యెదుట వర్ణించెను. యమధర్మరా జొసంగినవరముల ప్రభావమువలన సావిత్రి తలిదండ్రులకు గ్రమముగ నూర్గురుపుత్రిలు కల్గిరి. ఆమె మామగారికి దృష్టి కల్గి పోయినసామ్రాజ్యము తిరిగి లభించెను. స్వయముగ సావిత్రి సంతానమును గని పుణ్యక్షేత్ర మైన భారతవర్షములో బహుకాలము సుఖముల ననుభవించి తుదకు బతితోగూడి దివ్యగోలోకపరంధామము జేరెను.

సవితు శ్చాధిదేవీ యా మన్తాధిష్ఠాత్మదేవతా ।

సానిత్రీ చాపి వేదానాం సావిత్రీ తేన కీర్తితా॥ 98

సవితకు (చతుర్ముఖునకు) నధిదేవియు, గాయత్రీప్రభృతిమంత్రముల కధిష్ఠాత్రియు, వేదములకు సావిత్రి(జనని)యు నై నగారణమున నామెను సావిత్రి యని కీర్తించిరి.

కుమారా! నే నిప్పటికి సావిత్రీ శ్రేష్ఠోపాఖ్యానమును, బ్రాణులకర్మ విపాకాదిప్రసంగములను, శ్రేష్ఠతత్త్వజ్ఞానభక్త్యాదులను నీ కుపదేశించితిని. నీ విక నేవిషయములను శ్రవణమొనరింపగోరెదవో ప్రశ్నింపుము.

ఇది శ్రీమదాంధ్రబ్రహ్మవైవర్తమహాపురాణ మందలి

ప్రకృతిఖండములోని నారదనారాయణసంవా

దమున సావిత్రిపాఖ్యానమున యమోప

దేశ మను ముప్పదినాల్గవ

అధ్యాయము

సంపూర్ణము.

ముప్పదియైదవ అధ్యాయము

శ్రీ మహాలక్ష్మి స్వరూప పూజాదివర్ణనము.

వారదుడు పలికెను :

దేవా! నేను మీదివ్యముఖారవిందమునుండి యమసావిత్రి సంవాద-
రూపమున నిర్గుణుడు, నిరాకారు డైన శ్రీకృష్ణపరమాత్మసుఖిమల-
యశమును శ్రవణమొనరించి కృతార్థుడనైతిని. సత్యముగ శ్రీకృష్ణపర-
మాత్మదివ్యగుణనామసంకీర్తనము మంగళములకే మంగళప్రదము. ప్రభూ!
కృపతో నాకు శ్రీమహాలక్ష్మిదివ్యోపాఖ్యానోపదేశ మొనరింపుడు. ఓ వేద-
విదాంవరా! సర్వప్రథమమున శ్రీమహాలక్ష్మి నెవరు పూజించి ధన్యులైనారు?
శ్రీమహాలక్ష్మిదివ్యస్వరూప మెట్లుండును? ఏమూలమంత్రముచే సకలసంపత్తు
దాత్రి యైన శ్రీమహాలక్ష్మిసమారాధన మొనరింపవలెను? ఆదేవిదివ్యగుణము
లను గృపతో వర్ణించి నన్ను జరితార్థునిగ నొనరింపుము.

శ్రీవారాయణముషి పలికెను :

బ్రహ్మకులపావనా! ఈవిషయ మత్యంతప్రాచీనము. సృష్ట్యాదిలోదివ్య-
గోలోకపరంధామమున రాసమండలమధ్యములో శ్రీకృష్ణపరమాత్మ వామ-
భాగమునుండి శ్రీరాధాదేవి ప్రాదుర్భవించెను. ఆదివ్యసుందరి యత్యంత
కిశోరవయస్కురాలు. ఆజవ్వని సదా ద్వాదశవర్షీయకన్యవలె దర్శన-
మొనంగును. ఆమెదివ్యవిగ్రహకాంతి శ్వేతచంపకపుష్పమువలె సముజ్జ్వ-
లము. ఆమనోహరిణిదివ్యసందర్శనము పరమసుఖప్రదము. ఆమె ప్రసన్న-
ముఖము కోటానుకోట్ల శరత్పూర్ణిమా చంద్రప్రభతో బరిపూర్ణము. ఆమె
విశాలనేత్రములు శరత్కాలమధ్యాహ్నమున నిండుగవికసించిన కమలములను
మించి శోభించుచున్నవి. పరబ్రహ్మ మైన శ్రీకృష్ణపరమాత్మతో విరాజిల్లు
శ్రీరాధాదేవి పరమాత్మేచ్ఛచే రెండురూపముల సాక్షాత్కరించెను. రూప-
మందు, వర్ణమందు, తేజమందు, నవస్థయందు, గాంతియందు, యశమందు,
వేషభూషణమందు, నాకృతియందు, గుణములందు, వాణీయందు, గతియందు,
మధురస్వరమందు ననునయవినయములందు వారీర్వురు సమానులే. శ్రీరాధా

దేవి వామాంశముచే శ్రీమహాలక్ష్మీ ప్రాదుర్భవింపగా నామె దక్షిణాంశము స్వయముగ శ్రీరాధాదేవిగనే ప్రకాశించెను.

ప్రప్రథమమున శ్రీరాధ పరాత్పరుడు, ద్విభుజుడు నైనశ్రీకృష్ణపరమాత్మను దన హృదయేశ్వరునిగ స్వీకరించెను. భగవంతుని యా సచ్చిదానందదివ్యవిగ్రహ మత్యంత కమనీయము. శ్రీమహాలక్ష్మీ కూడ బరమాత్మదివ్యసుందరస్వరూపమును గాంచి యాయననే ప్రాణపతిగా వరింపవలెనని సంకల్పించెను. అపుడు శ్రీకృష్ణపరమాత్మ శ్రీమహాలక్ష్మీ సంకల్పమును గ్రహించి యామె కఖండగౌరవమును బ్రసాదింపవలెనని తానే స్వయముగ రెండురూపముల విభక్తుడయ్యెను. ఆయన తన దక్షిణాంశముచే ద్విభుజుడై శేషించి వామాంశముచే జతుర్భుజుడైనశ్రీమహావిష్ణురూపమున సాక్షాత్కరించెను. శ్రీకృష్ణుడే స్వయముగ శ్రీమహాలక్ష్మీని విష్ణుదేవునిదివ్యసేవలందు సమర్పించెను.

లక్ష్మితే దృశ్యతే విశ్వం స్నిగ్ధదృష్ట్యా యయాఽనిశమ్

దేవీషు యా చ మహతీ మహాలక్ష్మీశ్చ సా స్మృతా॥ 13

ఏదేవి స్నేహభరితకరుణామయదృక్కులతో విశ్వములను మాత్ర దేవతవలె నిరంతరము వీక్షించుచు రక్షించుచుండునో, ఆమెయే సకల దేవీమణులందు శ్రేష్ఠయైనకారణమున శ్రీమహాలక్ష్మీ యనునామమున బ్రసిద్ధి గాంచెను.

ఈప్రకారముగ శ్రీకృష్ణపరమాత్మ శ్రీరాధాప్రాణవల్లభుడు కాగా శ్రీవిష్ణువు లక్ష్మీకాంతుడైనాడు. చతుర్భుజుడైనశ్రీవిష్ణువు శ్రీమహాలక్ష్మీతో గూడి వైకుంఠపరంధామమునకు బ్రస్థానమొనరించెను. శ్రీవిష్ణువు, శ్రీకృష్ణుడు వీరిర్వురు సమస్తాంశములందు సరిసమానులు.

మహాలక్ష్మీశ్చ యోగేన నానారూపా బభూవ సా ।

వై కుణ్ఠే చ మహాలక్ష్మీః పరిపూర్ణతమాఽపరా ॥

కుద్ధసత్త్వస్వరూపా చ సర్వసౌభాగ్యసంయుతా ।

ప్రేక్షా సా వై ప్రధానా చ సర్వాసు రమణీషు చ ॥

స్వర్గే చ స్వర్గలక్ష్మీశ్చ శక్రసమృత్స్వరూపిణీ ।

ఫాళాలేషు చ మర్త్యేషు రాజలక్ష్మీశ్చ రాజసు ॥

గృహలక్ష్మీర్గృహేష్వేవ గృహిణీ చ కలాంశయా ।
 సమృత్స్వరూపా గృహిణాం సర్వమణ్డలమణ్డలా ॥
 గవాం ప్రసూః సా సురభి ర్దక్షిణా యజ్ఞకామినీ,
 క్షీరోదసిన్ధుకన్యా సా శ్రీరూపా పద్మినీషు చ॥
 శోభారూపా చ చంద్రే సా సూర్యమణ్డలమణ్డితా ।
 విభూషణేషు రత్నేషు ఫలేషు జలజేషు చ॥
 నృపేషు నృపపత్నీషు దివ్యస్త్రీషు గృహేషు చ ।
 సర్వసస్యేషు వస్త్రేషు స్థానే సా సంస్కృతే తథా ॥
 ప్రతిమాసు చ దేవానాం మణ్డలేషు ఘటేషు చ,
 మాణిక్యేషు చ ముక్తాసు మాలేషు చ మనోహరా ॥
 మణీంద్రేషు చ హరేషు క్షీరే వై చంద్రనేషు చ,
 వృక్షశాఖాసు రమ్యాసు నవమేషేషు వస్తుషు॥

శ్రీమహాలక్ష్మీ తనయోగబలముచే నానారూపముల విరాజమానురాలయ్యెను. ఆమె సంపూర్ణ సౌభాగ్యములతో సంపన్నయై పరమశుద్ధసత్త్వస్వరూపముతో పరిపూర్ణురాలై, శ్రీమహాలక్ష్మీ యనుదివ్యనామమున వై కుంతపరంధామములో విరాజిల్లెను. ప్రేమయే మూర్తిభవించినవిగ్రహ మైనకారణమున సమస్త నారీసముదాయములం దామె ప్రధానురాలై నది. ఆమెయే స్వర్గములో నిందునిసంపత్తి స్వరూపిణి యైస్వర్గలక్ష్మీ యనునామమున బ్రసిద్ధిగాంచెను. పాతాళలోకములలో, మర్త్యలోకములలో నరేశ్వరులచెంత రాజలక్ష్మీ యైనది. గృహస్థుల గృహములలో గృహలక్ష్మీనామమున పూజింపబడి, యాజనని తనకలాంశముచే గృహిణీయని కీర్తింపబడినది. ఆమె గృహస్థులకు సకలసంపత్స్వరూపిణి, సర్వమంగళమంగళ. గోజనని, సురభి, యజ్ఞపత్ని దక్షిణకూడ నీమె స్వరూపములే. క్షీరసాగరములో నీమెయే యాయన కన్యారత్నము. పద్మములందు శ్రీరూపమున నీదేవియే విరాజిల్లును. చంద్రునందు, సూర్యునందు, శ్రీలక్ష్మీయే శోభారూపమున నివసించును. భూషణములందు, రత్నములందు, ఫలములందు, జలములందు, రాజులందు, రాణులందు, దివ్యనారీమణులందు, గృహములందు, సర్వధాన్యములందు, వస్త్రములందు, పవిత్రస్థానములందు, దేవతాప్రతిమలందు, మంగళకలశమందు, మాణిక్యము

లందు, ముత్యములమాలలందు, బహుమూల్యవజ్రములందు, జందనమందు, వృక్షశాఖలందు, నవమేఘాదిసకలవస్తుసముదాయములందు శ్రీమహాలక్ష్మీ తన వివిధాంశములలో విరాజిల్లుచున్నది.

మునీశ్వరా! దివ్యవై కుంతపరంధామములో సర్వప్రథమమున స్వయముగ శ్రీమన్నారాయణుడే శ్రీమహాలక్ష్మీ దివ్యారాధనము సాంగోపాంగముగ సంపన్నమొనరించెను. తదనంతరము స్వయముగ బ్రహ్మ యత్యంతభక్తితో శ్రీమహాలక్ష్మీ నర్పించెను. తదుపరి శ్రీమహాదేవు డట్లే పూజించెను. మునీశ్వరా! క్షీరసాగరములో విష్ణువు శ్రీమహాలక్ష్మీ నారాధించెను. తదనంతరము స్వామంభువమనువు, మానవేంద్రులు, ఋషీశ్వరులు, మునీశ్వరులు. సాధువులు, గృహస్థులు, మొదలగువారందఱు నామె నుపాసించి ధన్యులైరి. గంధర్వులు, నాగులు మొదలగువారు పాతాళలోకములలో లక్ష్మీ దేవియారా నధమొనరించిరి. భాద్రపదమాసములో శుక్లాష్టమి శుభదినమున జగత్సప్త యగుబ్రహ్మచే శ్రీమహాలక్ష్మీ సుపూజితురాలయ్యెను. నారదా! ఆనాటినుండి నేటి వఱకు భాద్రపదమాసములో శుక్లపక్షాష్టమి శుభదినమునుండి తత్పక్షాంతము వఱకు ద్విలోకములలో సకలదేహధారులు భక్తిపూర్వకముగ నామె నారాధించుచుండిరి. చైత్రభాద్రపద పౌష్యమాసములలో బ్రతిమంగళవారమున విష్ణువు భక్తిపూర్వకముగ ద్విలోకములలో శ్రీలక్ష్మీపూజామహోత్సవములను బ్రారంభించెను. వర్షాంతమందు పౌష్యమాససంక్రాంతిదినమున స్వయముగ మనువే తనప్రాంగణములో శ్రీమహాలక్ష్మీప్రతిమలో నామె నావాహన మొనరించి తత్పూజ సంపన్నమొనరించెను. తదనంతరము నాటినుండి త్రిలోకములలో నాపూజావిధానము ప్రచలితమైనది. దేవర్షి! సకలరాజేంద్రులు, మంగళుడు, కేదారుడు, నీలుడు, నలుడు, సుబలుడు, ఉత్తానపాదనందను డైన ధ్రువుడు, ఇంద్రుడు, బలి, కశ్యపుడు, దక్షుడు, మనువు, వివస్వానుడు (సూర్యుడు), ప్రియవ్రతుడు, చంద్రుడు, కుబేరుడు, వాయువు, యముడు, అగ్ని, వరుణుడు మొదలగువారందఱు సకలమంగళప్రదాయిని యైనశ్రీమహాలక్ష్మీ యుపాసన మొనరించి ధన్యులైరి. ఇట్లు శ్రీమహాలక్ష్మీ సర్వత్ర సర్వులచే సదా సుపూజితురాలైనది.

శ్రీమహాలక్ష్మీ సర్వైశ్వర్యములకు నధిష్ఠాత్రీదేవి, సమస్తసంపదలు నీమె స్వరూపములే యని గ్రహింపుము.

ఇది శ్రీమదాంధ్రబ్రహ్మవైవర్త మహాపురాణమందలి
ప్రకృతిఖండములోని నారదనారాయణ
సంవాదమున లక్ష్మీస్వరూపనిరూపణ
మను ముప్పదియైదవ అధ్యాయము
సంపూర్ణము.

ముప్పదియావ అధ్యాయము

శ్రీమహాలక్ష్మీదేవ్యుపాఖ్యానాంతర్గత మైనశ్రీదూర్వాపేంద్ర
సంవాదము.

నారదుడు పలికెను :

పూజ్యా! శ్రీమహాలక్ష్మీ శ్రీమన్నారాయణునిస్థియార్థాంగియై సదా
వైకుంఠములో విరాజిల్లెనని ప్రవచించితివి. ఆసనాతని యగులక్ష్మీదేవి
వైకుంఠపరంధామమున కధిష్ఠాత్రీదేవి యనియు నీవు ప్రవచించితివి. అయినచో
నాజనని పృథ్వివై సింధుకన్యారూపమున నెట్లు ప్రాదుర్భవించెను? ఆమె ధ్యాన
మును, గవచనమును, పూజావిధానమును నా కుపదేశింప బ్రార్థించుచున్నాను.
పూర్వకాలములో శ్రీమహాలక్ష్మీని సర్వప్రథమముగ నేస్తోత్రముతో నెవరు
స్తుతించిరి? సకలసందేహభంజనా! నాయీసందేహముల నన్నింటిని నివారింప
వలసినదిగ బ్రార్థించుచున్నాను.

శ్రీనారాయణముషి పలికెను :

నారదా! అత్యంతప్రాచీన మైనయీదివ్యచరితమును బ్రవచించెద శ్రవణ
మొనరింపుము. పూర్వకాలములో దూర్వాసమహర్షి యొసంగినశాపమునకు

గుటియై యిందుగ్రిడు, సకలదేవతలు, మర్త్యలోకవాసులు నందఱు శ్రీహీనులై పరితపించిరి. ఆగ్రహించిన స్వర్గలక్ష్మీ స్వర్గాదులను ద్యజించి యత్యంతదుఃఖ తురాలై వైకుంఠమును జేరి మూలవిరా టైనశ్రీమహాలక్ష్మీలో విలీనమయ్యెను. లక్ష్మీ యనుగ్రహమునకు దూరస్థులై దేవత లందఱుమహాశోకార్ణవమగునై బ్రహ్మలోకము జేరి బ్రహ్మదేవు నాశ్రయించిరి. బ్రహ్మ శ్రీహీను లైనదేవత లను దోడ్కొని శ్రీమన్నారాయణుడు విరాజిల్లు వైకుంఠము జేరి యాపరం ధామునిదివ్యచరణములను శరణువేడెను. శ్రీహీనులై శుష్కకంఠోష్ఠతాలు వులచే బరితపించు దేవతలు తమసౌభాగ్యవశమున శ్రీమన్నారాయణునివలన నభయము నొంది ధన్యు లైరి. అపుడు పరమపురుషు డైనశ్రీమన్నారాయణుని యాజ్ఞానువర్తినయై యింద్రసంపత్స్వరూపిణి యైనస్వర్గలక్ష్మీ తన కళతో సింధుకన్యయై మరల బ్రాదుర్భవించెను. దేవతలు, దానవులు కలిసి క్షీరసాగరమథన మొనరింపగా దానిలోనుండి మహాలక్ష్మీ ప్రాదుర్భవించెను. దేవీ దివ్యసందర్శనమొనరించి దేవతలు చరితార్థులై తదనుగ్రహమును మరల బొందగల్గిరి. దేవతల ననేకవరములతో ననుగ్రహించి ప్రసన్నవదన యైన శ్రీమహాలక్ష్మీ క్షీరసాగరశయను డైనవిష్ణువును వరమాలతో వదించి యాయచసేవలందు నిమగ్నురా లయ్యెను. నారదా! ఆజగజ్జనని కృపాకటా టములవలన దేవతలు తాము కోల్పోయినదేవసామ్రాజ్యము నసురులనుండి తిరిగి పరిగ్రహించిరి. తదనంతరము సకలదేవతలు బాగుగ శ్రీమహాలక్ష్మీ ననేకవిధముల బూజించి, స్తుతించి సర్వత్ర నిరపాయులై సుఖించిరి.

వారదుడు పలికెను :

దూర్వాసమహర్షి యఖండబ్రహ్మనిష్ఠాసంపన్నుడు, దివ్యతత్త్వజ్ఞాన యుక్తుడు. ఆమహర్షి యెపు డెందుల కేయసరాధకారణముగ దేవపతి నిందుని శపింపవలసివచ్చెను? దేవతలు మొదలగువారందఱు నెట్లు సముద్ర మథన మొనరింపగల్గిరి? ఏస్తోత్రమువలన బ్రహ్మరాజులై శ్రీమహాలక్ష్మీ యిందుగ్రికు సాక్షాత్కరించెను? ప్రభూ! ఇంద్రదుర్వాసుల నడుమ నేరువాదము సంభవించెను? ఈవిషయముల నన్నింటిని విపులముగ వివరింప బ్రార్థించుచున్నాను.

శ్రీనారాయణము పలికెను:

నారదమునీంద్రా! ఈవిషయ మత్యంతప్రాచీనము. దుర్వాసమహర్షి వైకుంఠమునుండి కైలాసమునకు బ్రస్థానమొనరించుచుండగ మార్గమధ్యములో నిందు డామహర్షిని దర్శించెను. మునీశ్వరుని శరీర మఖండబ్రహ్మతేజముతో బ్రదీప్తమగుచున్నది. గ్రీష్మర్తువులో మధ్యాహ్నమున బ్రకాశించు ప్రచండభానునివలె దుర్వాసమహర్షి ప్రకాశించుచుండెను. ఆయన జటాజూటము ప్రతప్తసువర్ణమువలె మెరియుచుండెను. శ్వేతయజ్ఞోపవీతధారియై, హస్తములందు దండకమండలములను ధరించి, లలాటమందు జంద్రునివలె శోభించుతిలకమును ధరించి, వేదవేదాంగపారంగతుడైనయామహర్షి యసంఖ్యాక శిష్యుకోటి పరివేష్టితుడై యుండగా మహేంద్రుడు దర్శించి తల వంచి నమస్కరించెను. మహర్షి శిష్యులనుగూడ దేవపతి ప్రణామములచే సంతృప్తుల నొనరించెను. అపుడు మహర్షి యిందునకు శుభాశీర్వాదమొసంగి విష్ణుదేవు ననుగ్రహమున దనకు బ్రాప్తించిన శ్రీహరిపూజాకుసుమమైన మనోహరపారిజాతము నిందున కొసంగెను.

రాజశ్రీగర్వముచే గర్వాంధుడై యిందుడు మృత్యుశోకాదుల నశింపజేయగల్గి మోక్షప్రద మైనయాకుసుమమునుసామాన్యపుష్పముగభావించి అలంకారముగ తా నధిష్ఠించియున్న ఐరావతశిరముపై నలంకరించెను. ఆ దివ్యపుష్పస్పర్శము గలుగగనే యైరావతము రూపగుణతేజస్సంపన్నయై విషు సమానశక్తిమంతమయ్యెను. తదనంతర మాగజరా జిందుని బడవైచి ఘోరవనములకు యథేచ్ఛగా బయనించెను. మునీశ్వరా! అఖండతేజస్స మన్విత మైనయాగజరాజమును దేవపతియే శాసింపలేకపోయెను. తా నొసంగిన దివ్యపారిజాతకుసుమము నిందుడు పరిత్యజించి తిరస్కరించుట గాంచి దుర్వాసమహర్షి యత్యంతకుపితుడై యిట్లు శపించెను.

దుర్వాసమహర్షి పలికెను:

ఓరీ! ఇంద్రా! సామాన్యశ్రీ గలదనునభిమానముతో బ్రమత్తుడవై నీవేల నన్నవమానించితివి? నేను నీ కొసంగిన శ్రీహరిపూజాపుష్పము నేల గర్వాంధుడవై స్వయముగ మస్తకముపై ధరింపక, నీగజరాజుశిరముపై నుంచితివి?

విష్ణోర్నివేదితం పుష్పం నై వేద్యం వా ఫలం జలమ్ ।

ప్రాప్తిమాత్రేణ భోక్తవ్యం త్యాగేన బ్రహ్మహా జనః ॥

భ్రష్టశ్రీ ర్భ్రష్టబుద్ధిశ్చ భ్రష్టజ్ఞానో భవేన్నరః ।

య స్త్యజే ద్విష్ణునై వేద్యం భాగ్యే నోపస్థితం శుభమ్ ॥ (28, 29)

శ్రీవిష్ణువునకు సమర్పించిననై వేద్యము, ఫలములు, పుష్పములు, జలములు లభింపగనే వాని నుపభోగమొనరింపవలెను. అట్లొనరింపక త్యజించిన యెడల బ్రహ్మహత్యాపాతక సదృశ మైనదోషము సంభవించును. సాభాగ్యవశమున బ్రాప్తించిన విష్ణుదేవునిపావననై వేద్యము పరిత్యజించువారు శ్రీహీనులు, బుద్ధిహీనులు, జ్ఞానహీనులు, భ్రష్టులు కాగలరు.

ప్రాప్తిమాత్రేణ యో భుంక్తే భక్త్యా విష్ణునివేదితమ్ ।

పుంసాం శతం సముద్భృత్య జీవన్ముక్త స్స్వయం భవేత్ ॥

విష్ణునైవేద్యభోజీ యో నిత్యం తు ప్రణమే ద్ధరిమ్ ।

పూజయే త్సైతి వా భక్త్యా స విష్ణుసదృశో భవేత్ ॥

తత్సర్వవాయునా సద్య స్తీర్థఘృశ్చ విశుద్ధ్యతి ।

తత్పాదరజసా మూఢః సద్యః పూతా వసున్ధరా ॥ [30-32]

విష్ణుదేవున కర్పించినవస్తువును బడసినభాగ్యశాలి యైనదేహధారి యానై వేద్యమును భుజించిన దాను జీవన్ముక్తు డగుటయేగాక తననూతులముల వారినిగూడ నుద్ధరింపగలడు. ఏపురుషుడు నిత్యము శ్రీహరినై వేద్యమును భుజించుచు శ్రీహరిని భక్తిపూర్వకముగ బూజించి స్తుతించునో, యతడు విష్ణుసముడు కాగలడు. అట్టి భక్తుని స్పృశించి వీచువాయుసంయోగమాత్రముననే సకలతీర్థములు పవిత్రములు కాగలవు. ఆభాగవతోత్తముని చరణ రజస్సర్పముచే బృధ్వియు బునీత కాగలడు.

శ్రీహరి కర్పింపనిపదార్థములు మాంససమానములై యభక్ష్యములు కాగలవు. కన్యను విక్రియించి జీవించువానియన్నము, యోనిపై జీవించు కులటయన్నము, చల్లారిపాసివ యన్నము, సర్వులుభుజింపగ మిగిలినయన్నము, శూద్రీపతి యైనద్విజు డొసంగినయన్నము, అదీక్షితు డొసంగినయన్నము, శవదాహి యొసంగినయన్నము, అగమ్యగామి, మిత్రద్రోహి, విశ్వాసఘాతకుడు, కృతఘ్నుడు, అసత్యవాది మొదలగు వా రొసంగినయన్నము నత్యంత

దూషితములుగ తెలిసికొనవలెను. కాని యట్టిపదార్థములుకూడ విష్ణువున కర్పించిన బరిశుద్ధములై భోజనయోగ్యములు కాగలవు. చండాలుడైనను విష్ణుదేవు నుపాసించినచో జీవన్ముక్తుడై తనవంశజుల నెల్ల నుద్ధరింపగలడు. శ్రీహరిభక్తివిముఖు డైనమానవుడు స్వయముగ దన్ను తానే రక్షించుకొనలే డని తెలిసికొనుము. అజ్ఞానమునందై న విష్ణుదేవున కర్పించిన నైవేద్యమును భుజించిన పురుషుడు తా నేడుజన్మముల జేసినపాపపుంజములనుండి విముక్తుడు కాగలడు. తెలిసి భక్తిపూర్వకముగ శ్రీహరి నైవేద్యమును భుజించు వారు తా మొనరించిన యసంఖ్యాకజన్మములపాపములనుండి నిశ్చయముగ విముక్తులు కాగలరు.

ఇంద్రా! నీవైశ్వర్యమదాంధుడవై భగవంతుని ప్రసాద మైనపారిజాత పుష్పమును స్వీకరింపక గజరాజు మస్తకమున నలంకరించితివి. ఈయపరాధ ఫలముగ స్వర్గలక్ష్మి నిన్ను వీడి శ్రీహరిని జేరగలడు. నేను శ్రీమన్నారాయణుని యనన్యభక్తుడను. కావున శివుడైనను, బ్రహ్మయైనను నాకు కించి న్నాత్రమైనను భయము లేదు. కాలము, మృత్యువు, జరాదులను గాంచి కూడ నేను జలింపను. అట్టిచో మఱియొకరు నా కేలెక్కలోనివారు? సీతండ్రి యైనకశ్యపప్రజాపతి కూడ న న్నేమియు జేయలేడు. నీయాచార్యుడైనబృహస్పతియు నిశ్శంకపురుషుడ నైననాశాపమును నివారింపలేడు. ఈదివ్యపారిజాతకుసుమ మెవరిశిరమున నలంకరింపబడునో, వారే సర్వులందు బ్రథమపూజ నొందగలరు. శివకుమాగుని శిరము ఖండింపబడగా వాని పునర్జీవనము కొఱ కీగజరాజుమస్తకమే యాయన శరీరమునకు శ్రీహరిచే జోడింపబడగలడు.

శ్రీనారాయణముషి పలికెను :

మునీశ్వరా! ప్రచండభానునివలెబ్రకాశించు దుర్వాసమహర్షి యొసంగిన శాపము నాలకింపగనే శుష్కకంఠోష్మతాలు యుక్తుడై దేవపతి యగునింద్రుడు పశ్చాత్తప్తహృదయముతో మహర్షి చరణములపై బడెను. భయకారణమున శరీరము కంపించుచుండగ నుచ్చైస్స్వరముతో దుఃఖించుచు దేవేంద్రుడు మహర్షి నిట్లు ప్రార్థింప నారంభించెను.

ఇందుడు పలికెను:

మహర్షీ ! ఈమదాంధుని మీ రిట్లు శపించు టత్యంతోచితమే. నాసకల సంపదలను హరించినను మీరు కృపామయులై నాకు దత్త్వజ్ఞానోపదేశ మొనరింపుడు.

ఐశ్వర్యం విపదాం బీజం జ్ఞానప్రచ్ఛన్నకారణమ్ ।

ముక్తిమార్గారం దార్థ్యం హరిభక్తివ్యపాయకమ్ ॥

జన్మమృత్యుజరారోగశోక దుఃఖకరం పరమ్ ।

సమృత్తితిమిరాన్తశ్చ ముక్తిమార్గం న పశ్యతః॥ (48-49)

ఐశ్వర్యమే విపత్తులకు బీజము, ధనము జ్ఞానమునకు బ్రచ్ఛన్నకారణము కాగలదు, కావుననే సంపదలు ముక్తిమార్గమున కవరోధములని చెప్పబడినవి. ఈకారణమువలననే హరిభక్తియం దడుగడుగున నంతరాయము లుపస్థితములు కాగలవు. సంపద మరణమునకు, బునర్జన్మమునకు, జరాశోకరోగాదులకు బ్రధానకారణము కాగలదు. ధనమదముచే నంధుడై నమానవుడు ముక్తిమార్గమును వీక్షింపలేడు.

సంపదలచే బ్రమత్తులై న వారిని మదిరామత్తులుగ భావింపవలెను. ధనమదాంధుని స్వబాంధవులు పరివేష్టించియున్నను నతడు వారినే ద్వేషించును. వైభవమత్తుడై, విషయాంధుడై, విహ్వలుడై మహాకామి యైనరాజనవ్యక్తికి సత్త్వమార్గావలోకన మొనరించుయోగ్యత నశించును. విషయాంధులు రెండువిధములుగ నుందురు. కొందఱు రాజసులు మఱికొందఱు తామసులు. శాస్త్రజ్ఞానవిహీనులై ధనమదాంధులై నవారిని దామసులందురు. శాస్త్రజ్ఞానమున్నను నజ్ఞానులై ధనమునకు దాసులైనవారిచే రాజసు లనిరి. మునిశ్రేష్ఠా! శాస్త్రము మానవులకు రెండే రెండుమార్గములను జూపెను. మొదటిది ప్రవృత్తిమార్గము, రెండవది నివృత్తిమార్గము. ప్రవృత్తిమార్గ మసంఖ్యాకదుఃఖములకుమూలము, కాని క్లేశములందే సుఖములు కలవని భ్రమించి మానవులు మొదట బ్రవృత్తిమార్గముపై బ్రస్థానమొనరింతురు. ఈప్రవృత్తిమార్గము స్వచ్ఛందము, ప్రసన్నతాపూర్ణము.

విరోధశూన్యము, ఆపాతమధురము, అయినను బరిణామములో నీమార్గము నము సర్వనాశమునకు బీజము, జన్మమృత్యుజరాచక్రప్రదము.

అనేకజన్మపర్యంతం కృత్వా చ భ్రమణం ముదా।

స్వకర్మ-విహితాయాం చ నానాయోన్యాం క్రమేణ చ॥

తతః కృష్ణానుగ్రహాచ్చ సత్సజం లభతే జనః ।

సహస్రేషు శతే ష్వేకో భవాభ్యేః పాలకారణమ్ ॥

సాధుః సత్త్వప్రదీపేన ముక్తిమార్గం ప్రదర్శయేత్ ।

తదా కరోతి యత్రం చ జీవీ బన్ధనఖణ్డనే॥

అనేకజన్మయోగేన తపసా ౭నశనేన చ ।

తదా లభే న్ముక్తిమార్గం నిర్విఘ్నం సుఖదం పరమ్॥

[58-59]

జీవు డనేకజన్మములపర్యంతము తా నొనరించినకర్మముల పరిణామముగ నానావిధయోనులందు క్రమముగ పరిభ్రమింపగలడు. జననమరణచక్రమున బరిభ్రమించి, యెట్టకేలకు జీవునకు సుదుర్లభమానవజన్మము లభించును. ఆ మానవజన్మములో శ్రీకృష్ణుని యనుగ్రహమువలన సత్సంగత్యము లభించును. వేనవేలు మానవులలో నొకానొకసాధుపురుషుడు భవసాగరమును దరించుటలో గృతకృత్యుడు కాగలడు. సాధుపురుషులు తమలో బ్రహ్మ శించుసత్త్వగుణదీప్రకాశముచే ముక్తిమార్గమును బాగుగ దర్శింపగలరు. అపుడు జీవునిహృదయములో భవబంధములను ఖండించుకొనవలెనని దృఢ సంకల్ప ముత్పన్నముకాగా నందుల కాతడు ప్రయత్నించును. అనేకజన్మ సముపార్జితపుణ్యము, తపఉపవాసాదులు సహాయపడగా మానవుడు నిర్విఘ్నముగ బరమసుఖప్రద మైనముక్తిమార్గమును బొందగలడు. మహర్షీ! ఈ విషయములను నేను విభిన్నప్రసంగావసరములలో నాగురుదేవుని (బృహస్పతి) ముఖారవిందమునుండి శ్రవణమొనరించితిని. విధాత యీవిపత్సమయములో నా కఖండజ్ఞానసాగరు లైనమిమ్ములను బ్రసాదించినాడు. న న్నుద్ధరించుటకు శాపరూపమున మీ రొసంగిన యీవిపత్తులు వాస్తవముగ నా కఖండ సంపత్స్వరూపములు. జ్ఞానసింధూ! దీనబంధూ! దయానిధీ! మీచరణముల నాశ్రయించిన యీదీనాతిదీనునకు భవసాగరమును దరింపజేయగల యఖండ తత్త్వజ్ఞానోపదేశ మొనరింపుడు.

శ్రీవారాయణఋషి పలికెను :

దేవర్షీ! ఇందు) డొనరించినప్రార్థనల నాలకించి జ్ఞానులకే యాచార్యుడైనదుర్వాసమహర్షి యత్యంతసంతుష్టుడై సస్మితముఖారవిందముతో దివ్య తత్త్వజ్ఞానము నిట్లుపదేశింప నారంభించెను.

దుర్వాసమహర్షి ఉవాచ :

అహో! మహేంద్ర! మాజ్గల్య మాత్మానం ద్రష్ట మిచ్ఛసి ।

ఆపాతతో దుఃఖబీజం పరిణామసుఖావహమ్ ॥

స్వగర్భయాతనానాశపీడాఖణ్డనకారణమ్ ।

దుష్పారాసారదుర్వారసంసారార్ణవతారకమ్ ॥

కర్మవృక్షైర్జురచ్ఛేదకారణం సర్వతారకమ్ ।

సంతోషనంతతికరం ప్రవరం సర్వవర్తమామ్ ॥

[64-66]

ఓహో! మహేంద్రా! అభీష్టమోక్షమార్గమును బొందవలె ననెడి నీ యాశాంక్ష మహామంగళవిషయము. ఈమహాజ్ఞానమార్గము మొదట గొంత దుఃఖమునకు (కష్టములకు) గారణముగ గోచరించినను బరిణామములో నఖండ సుఖప్రదాయకమని గ్రహింపుము. ఈజ్ఞానము మాతృగర్భవాస మనెడి యాతనను మృత్యు వనెడి పీడను నిశ్చయముగ ఖండింపగలదు. ఎవరును దరింపలేనిదుర్వారాసారసంసారపారావారమునుండి నిన్నీ జ్ఞానము సులభముగ నుద్ధరింపగలదు. ఈజ్ఞానప్రాప్తి కర్మరూప వృక్షౌంకురములను ఖండించి యందట నుద్ధరింపగలదు. సర్వమార్గములందు నేను బ్రవచింపజూపుజ్ఞాన మార్గమే యత్యంత శ్రేష్ఠము, సంతోషప్రదము, సంతతికరము.

దానేవ తపసా వాఽపి వ్రతే నానశనాదినా ।

కర్మణా స్వర్గభోగాదిసుఖం భవతి జీవినామ్ ॥

కామ్యానాం కర్మణాం చైవ మూలం సంచిద్య యత్నతః॥

అదువేదం మోక్షబీజం సంకల్పాభావ ఏవ చ ॥

యత్కర్మ సాత్త్వికం కుర్యా దసంకల్పితమేవ చ।

సర్వం కృష్ణార్పణం కృత్వా పరే బ్రహ్మణి లీయతే ॥

[67-69]

దానములు, తపములు, వ్రతములు, ఉపవాసములు మొదలగు సత్కర్మలవలన జీవులకు స్వర్గభోగాదిసుఖము లుపలబ్ధములు కాగలవు. నేను బ్రవచింపబోవు నీమహాజ్ఞానము మొదట యత్నపూర్వకముగ సకామకర్మల మూలములను ఖండించి హృదయక్షేత్రములో మోక్షబీజమును నాటగలడు. ఇంద్రా! ఎట్టిసంకల్పములు లేకుండుటే మోక్షమున కేకైకబీజ మని గ్రహింపుము. మానవు డేసాత్త్వికకర్మముల నాచరించినను నిచ్చారహితుడై, సంకల్పశూన్యుడై యాచరింపవలెను. సర్వకర్మములను శ్రీకృష్ణపరమాత్మ చరణారవిందములందు సమర్పించిన జ్ఞానియైనపురుషు డాపరబ్రహ్మమునందే విలీనుడు కాగలడు.

సాంసారికాణా మేతత్తు నిర్వాణం మోచకం విదుః ।
 నేచ్ఛన్తి వైష్ణవా స్తత్తు సేవావిరహకాతరాః ॥
 సేవాం కుర్వన్తి తే నిత్యం విధాయోత్త మదేహకమ్,
 గోలోకే వాఽపి వై కుణ్ఠే తస్యైవ పరమాత్మనః ॥
 హరిసేవాదిరూపాం చ ముక్తి మిచ్ఛన్తి వైష్ణవాః ।
 జీవన్ముక్తాశ్చ తే శకః స్వకులోద్ధారకారిణః ॥ (70-72)

ఈసంసారములో బడినవారికి నేను ముందు ప్రవచించినదే నిర్వాణ మోక్షమార్గమని విద్వాంసులు నొక్కి వక్కాణించిరి. కాని వైష్ణవులైన వారు భగవత్సేవావిరహకాతరులై యానిర్వాణమోక్షమును వాంఛింపరు. వారు దివ్యదేహధారులై గోలోకమునో వైకుంఠమునో చేరి నిత్యము తత్పర మాత్మసేవాసౌభాగ్యసంపన్ను లయ్యెదరు. ఇంద్రా! వైష్ణవజనులు కేవలము భగవత్సేవారూపమైనముక్తినిమాత్రమే యభిలషింతురు. వారు తాము జీవన్ముక్తు లగుటయేగాక తమవంశము నంతయు నుద్ధరింపగలరు.

స్మరణం కీర్తనం విష్ణో రర్చనం పాదసేవనమ్ ।
 వందనం స్తవనం నిత్యం భక్త్యా నై వేద్యభక్షణమ్ ॥
 చరణోదకపానం చ తన్మన్త జపనం పరమ్ ।
 ఇదం నిస్తారబీజం చ సర్వేషా మీప్సితం భవేత్ ॥
 ఇదం మృత్యుంజయజ్ఞానం రతం మృత్యుంజయేన మే ।
 తచ్చిష్ఠ్యోఽహం చ నిఃశంక స్తత్ప్రసాదాచ్చ సర్వతః ॥ [73-75]

శ్రీహరిస్మరణము, కీర్తనము, అర్చనము, పాదసేవనము, వందనము, స్తవనము, నిత్యభక్తిభావముతో దన్నైవేద్యభక్షణము, చరణోదకపానము, తద్వివ్యనామజపము-ఇవియే సర్వజీవుల నుద్ధరింపగల యభీష్టబీజములని తెలిసికొనుము. ఈమహామృత్యుంజయజ్ఞానమును స్వయముగ భగవానుడగుమృత్యుంజయుడే నా కుపదేశించెను. నే నాయనశిష్యుడను కావున దత్కృపకు బాతుడనై సర్వత్ర నిర్భీకుడనై చరింపగల్గుచున్నాను.

స జన్మదాతా స గురుః స చ బంధుః సతాం పరః ।

యో దదాతి హరే ర్భక్తిం త్రైలోక్యే చ సుదుర్లభమ్ ॥

దర్శయే దన్యమార్గం చ వినా శ్రీకృష్ణసేవనమ్ ।

స చ తం నాశయ త్యేవ ధ్రివం తద్వధభా గృవేత్ ॥ (76, 77)

ఎవరుత్రిలోకములలో పరమదుర్లభ మైనశ్రీహరిభక్తిని ప్రసాదించురో వారే జన్మదాత మైనతండ్రియని, జ్ఞానదాత యగునాచార్యుడని, బంధువులని, సత్పురుషులయందు శ్రేష్ఠులని తెలిసికొనుము. శ్రీకృష్ణ సేవామార్గమునుదక్క నితరమార్గములను శిష్యుల కుపదేశించునాచార్యుడు తనశిష్యులను వినాశమొనరింపగలడని గ్రహింపుము. నిశ్చయముగ నట్టి గురువువకు శిష్యుని వధించినపాపము సంభవింపగలదు.

సంతతం జగతాం కృష్ణనామ మజ్గలకారణమ్ ।

మజ్గలం వర్ధతే నిత్యం న భవే దాయుషో వ్యయః॥

తేభ్యోఽవ్యపైతి కాలశ్చ మృత్యుశ్చ రోగ ఏవ చ ।

సంతాపశ్చైవ శోకశ్చ వై నతేయా దివోరగాః ॥

కృష్ణమన్త్రోపాసకశ్చ బ్రాహ్మణః శ్వపచోఽపి వా ।

బ్రహ్మలోకం సముల్లంఘ్య యాతి గోలోక ముత్తమమ్॥

బ్రహ్మణా పూజితః పోఽపి మమపర్కాదినా చ యః, ।

స్తుతః సురై శ్చ సిద్ధైశ్చ పరమానందభావనః ॥

(78-81)

శ్రీకృష్ణపరమాత్మవివ్యనామమే సదా సమస్త లోకములకు మంగళ ప్రదము. శ్రీకృష్ణనామసంకీర్తన మొనరించు వారికి మంగళములు సదా వృద్ధి నొందగలవు. వారి యాయుర్దాయము క్షీణింపదు. గరుత్మంతుని

గాంచినపాములు పలాయనము చిత్తగించు నట్లు శ్రీకృష్ణభక్తులను గాంచిన
కాలము, మృత్యువు, రోగములు, సంతాపములు, శోకములు నిశ్చయముగ
బారిపోగలవు. శ్రీకృష్ణమంత్రోపాసకుడు బ్రాహ్మణుడైనను లేక చండాలు
డైనను నత డణుసమ్మిళితప్రాకృతబ్రహ్మాదిలోకములను దాటి నిత్యమైన,
సత్యమైన బహుత్తమమైన గోలోకపరంధామము జేరగలడు. బ్రహ్మ సైత
మాభాగవతోత్తముని మార్గమధ్యములో మధుపర్కాదుల సమర్పించి గౌర
వింపగలడు. ఆభక్తుడు దేవతల, సిద్ధులముఖములనుండి తనప్రశంసల నాల
కించుచు బరమానందానుభవముతో గోలోకపరంధామమునకు బోగలడు.

జ్ఞానసారం తపస్సారం బ్రహ్మసారం పరం శివమ్ |

శివేనోక్తం యోగసారం శ్రీకృష్ణపదసేవనమ్ ||

బ్రహ్మాదితృణపర్యంతం సర్వం మిథ్యైవ స్వప్నవత్ |

భజ సత్యం పరం బ్రహ్మ రాధేశం ప్రకృతేః పరమ్ ||

అతీవసుఖదం సారం భక్తిదం ముక్తిదం పరమ్ |

సిద్ధియోగప్రదం చై వ దాతారం సర్వసంపదమ్ || 82-84

శ్రీకృష్ణచరణారవిందానన్యసేవాసౌభాగ్యమే నిజమైనజ్ఞానమని, తప
మని, వేదమని, సకలయోగసారమని, పరమకళ్యాణస్వరూపమని మహాదేవుడు
నొక్కివక్కాణించెను. బ్రహ్మమొదలు తృణమువఱకుగల సర్వజగములు
స్వప్నములవలె మిథ్యలని తెలిసికొనుము. దేవేంద్రా! కేవలము ప్రకృతికిగూడ
నతీతుడు, రాధావల్లభుడు, పరబ్రహ్మము నగుశ్రీకృష్ణపరమాత్మయే పరమ
సత్యమని గ్రహింపుము. నీ వా పరబ్రహ్మమునే భజించి చరితార్థు
డవు గమ్ము. శ్రీకృష్ణపరమాత్మయే యశ్యంతసుఖదాయకుడు, సకలతత్త్వ
సారస్వరూపుడు, ననన్యభక్తిప్రదాత, సకలమోక్షప్రదాత, సిద్ధిప్రదాత, యోగ
ప్రదాత, సంపూర్ణసంపత్ప్రదాత.

యోగినామపి సిద్ధానాం యతీనాం చ తపస్వినామ్ |

సర్వేషాం కర్మభోగోప్తి న నారాయణసేవినామ్ ||

భస్మసాచ్చ భవే త్పాపం యదువస్పర్శమాత్రతః |

జ్వలదగ్నో పాతితం చ యథా శుష్కేన్ద్రనం తథా ||

తతో రోగా హి వేపన్తే పాపాని చ భయాని చ ।

దూరతశ్చ పలాయన్తే యామదూతా స్తతో భయాత్ ॥ 85-87

యోగులకై నను, యతులకై నను, సిద్ధులకై నను, దాపసులకై నను స్వకర్మఫలభోగ మనివార్యము, కాని శ్రీమన్నారాయణు ననన్యభక్తు లై నసేవ కులకు గర్మఫలభోగము లంటవు. జ్వలించు నగ్నిలో బడవై చినశుష్కేంద్రములు శీఘ్రముగ భస్మమగునట్లు భగవద్భక్తు నిస్పర్శమాత్రముననే దేహధారి సకలపాపములు తత్కాలమందే భస్మములు కాగలవు. శ్రీకృష్ణభక్తుని గాంచిన రోగములు, పాపములు, భయాదులన్నియు గంపించును. యమదూత లై నను హరిభక్తుని గాంచిన భయభీతులై దూరముగ బాటిపోగలరు.

తావన్నిబద్ధః సంసారే కారాగారే విధేర్జనః ।

నయావత్కృష్ణమన్త్రం చ ప్రాప్నోతి గురువక్తతః॥

కృతకర్మపుభోగాభ్యానిగడచ్ఛేదకారణమ్ ।

మాయాజాలోచ్ఛేదకరం మాయాపాశనికృన్తనమ్॥

గోలోకమార్గసోపానం నిస్తారే బీజకారణమ్ ।

భక్త్యజ్జ్వరస్వరూపం చ నిత్యం వృద్ధమనశ్వరమ్॥

సారం చ సర్వతపసాం యోగానాం సాధనం తథా ।

సిద్ధీనాం వేదపాఠానాం వ్రతాదీనాం చ నిశ్చితమ్ ॥

దానానాం తీర్థస్నానానాం యజ్ఞాదీనాం పురందరః ।

పూజానాముపవాసానామిత్యాహ కమలోద్భవః ॥ (88-92)

సద్గురునిముఖారవిందమునుండి శ్రీకృష్ణమహామంత్రోపదేశ మొంద నంతవఱకే మానవుడు విధాతయొక్క కారాగార మైనయాసంసారములో బంధింప బడియుండగలడు. అనగా శ్రీకృష్ణనామమంత్రగ్రహణమాత్రము ననే జీవునకు భవబంధములు తొలగిపోగలవని భావము. శ్రీకృష్ణదివ్య నామము స్వయంకృతకర్మభోగము లనెడినిగడములను (సంకెళ్ళను), మాయా జాలమును, మాయాపాశాదులను ద్రెంపగలదు. శ్రీహరిదివ్యనామసంకీర్తనమే గోలోకమార్గమునకు సోపానపంక్తి, భవసాగరమునుండి యుద్ధరించు బీజ స్వరూపము, నిత్యము భక్తిని వృద్ధియొనరించు నక్షరాంకురము. పురందరా! శ్రీకృష్ణదివ్యగుణనామ సంకీర్తనమే సర్వతపములయు, యోగములయు, సిద్ధు

లయు, వేదాధ్యయనములయు, వ్రతములయు, దానములయు, దీర్ఘస్నానము
లయు, యజ్ఞములయు, బూజోపవాసాదులయు బరిబూర్ణసారమని బ్రహ్మ
దేవుని యనన్యమతము.

పుంసాం లక్షం పితౄణాం చ శతం మాతామహస్య చ
పూర్వం పరంచ తత్సంఖ్యం పితరంమాతరం గురుమ్॥
సహోదరం కలత్రం చ బిన్ధుం శిష్యం చ కింకరమ్ ।
సముద్ధరేచ్ఛ శ్వశురం శ్వశ్రూం కన్యాం చ తత్సుతమ్
స్వాత్మానం చ సతీర్థ్యం చ గురుపత్నిం గురోః సుతమ్ ।
ఉద్ధరే ద్బలవా నృక్తో మన్త గ్రహణమాత్రతః ॥

93-95

శ్రీకృష్ణమహామంత్రోపాసకుడు, భక్తిబలసంపన్నుడు నగుననన్యభక్తుడు
తాను దరించుటయేగాక లక్షాధికు లగుతనపితృదేవతలను, మాతామహు
లను, పూర్వీకులను, దనతరువాతజన్మింపబోవుతరములవారలను, దల్లిని,
దండ్రిని, గురువులను, సహోదరులను, భార్యను, బంధువులను, శిష్యులను,
సేవకులను, మామను, మామకొమార్తెలను, మామకుమారులను, గురుపత్నిని
గురువులసంతానమును నవలీలగ నుద్ధరింపగలడు.

మన్తగ్రహణమాత్రేణ జీవన్ముక్తో భవేన్నరః ।
తత్సర్వపూత స్తీర్థైః సద్యః పూతా వసున్ధరా ॥ 96

శ్రీకృష్ణమంత్రగ్రహణమాత్రముననే మానవుడు జీవన్ముక్తుడు కాగలడు
అట్టి పరమభక్తు నిస్సర్వామాత్రముననే సకలతీర్థసముదాయములు, పృథ్వీయ
దత్కాలముననే పవిత్రములు కాగలవు.

అనేకజన్మపర్యంతం దీక్షాహీనో భవేన్నరః ।
తదన్యదేవమన్తం చ లభతే పుణ్యలేకతః॥
సప్తజన్మసు దేవానాం కృత్వా సేవాం స్వకర్మతః ।
లభతే చ రవే ర్మన్తం సాక్షిణః సర్వకర్మణామ్ ॥
జన్మత్రయం భాస్కరం చ సేవిత్యా మానవః కుచిః ।
లభే ద్గణేశమన్తం చ సర్వవిఘ్నహరం పరమ్॥
జన్మత్రయం తం నిషేవ్య నిర్విఘ్నశ్చ భవేన్నరః ।
విఘ్నేశస్య ప్రసాదేన దివ్యజ్ఞానం లభేన్నరః॥

97-100

మానవు డనేకజన్మలపర్యంతము దీక్షాపీనుడై జన్మించి యెట్టకేలకు దానొనరించినలేశమాతృపుణ్యప్రభావమున నన్యదేవతామంత్రము నొంద గలడు. అనేకజన్మములపర్యంత మన్యదేవతలను సేవించిన ఫలస్వరూపమున మానవునకు సకలకర్మసాక్షి యైనశ్రీసూర్యభగవానునిమంత్రము లభించును. మూడుజన్మములపర్యంతము సూర్యోపాసన మొనరించిన మానవుడు పరిశుద్ధుడై సర్వవిఘ్నహారి యైనశ్రీగణేశ్వరుని దివ్యమంత్రోపదేశము నొంద గలడు. మూడుజన్మములపర్యంతము గణేశ్వరుని యారాధనమున సంలగ్నుడు కాగా వాని సకలవిఘ్నములు దూరములు కాగలవు. తదనంతరము శ్రీ గణేశ్వరుని కృపాప్రసాదముచే నారాధకునకు దివ్యజ్ఞానము లభింప గలదు.

తదా జ్ఞానప్రదీపేన సమాలోచ్య మహామతిః ।

అజ్ఞానావృతమశ్చిత్త్వా మహామాయాం భజే న్నరః ॥

ప్రకృతిం విష్ణుమాయాం చ దుర్గాం దుర్గతినాశినీమ్ ।

సిద్ధిదాం సిద్ధిరూపాం చ పరమాం సిద్ధియోగినీమ్॥

వాణీరూపాం చ పద్మాం చ భద్రాం కృష్ణప్రియాత్మికామ్ ।

నానారూపాం తాం నిషేవ్య జన్మనాం శతకం నరః ॥

తత్ప్రసాదా దృవేద్ జ్ఞానీ జ్ఞానానందం పదా భజేత్ ।

కృషం జ్ఞానాదిదేవం చ మహాదేవం సనాతనమ్ ॥

101-104

శ్రీగణేశ్వరప్రదత్త మైనజ్ఞానప్రకాశములో బాగుగ నాత్మనాత్మవిచారణ మొనరించుకొని యజ్ఞానాంధకారనివారణ మొనరించుకొనినయవంతరము మానవుడు విష్ణుమాయాస్వరూపిణి, యాద్యప్రకృతి, దుర్గతినాశిని యైనగుర్గము భజింపగలడు. ఆమె యఖండసిద్ధిప్రదాయిని, యఖిలసిద్ధిస్వరూపిణి, పరమ సిద్ధయోగిని. వాణి, లక్ష్మీ, శ్రీకృష్ణప్రియ యైనరాధ మొదలగు ననేకరూపము లీయాశ్వరివే యని తెలిసికొనుము. నూఱుజన్మములవఱకు మానవు డీజనని నానారూపముల నారాధింపగలడు. ఈప్రకృతిమాతకృపకు బాతుడై మనుష్యుడు జ్ఞానానందస్వరూపుడు, శ్రీకృష్ణ జ్ఞానాధిదైవము, సనాతనుడు, మహాదేవకళ్యాణస్వరూపుడు, నగుశివునిసేవాసాభాగ్యవంతుడు కాగలడు.

శివం శివస్వరూపం చ శివదం శివకారణమ్ ।

శరమానన్దరూపం చ పరమానన్దదాయినమ్ ॥

సుఖదం మోక్షదం చైవ దాతారం సర్వసంపదామ్ ।
 అమరత్వపదం చైవ దీర్ఘ మాయుష్యదం పరమ్ ॥
 ఇంద్రిత్వం చ మనుత్వం చ దాతుం శక్తం చ లీలయా ।
 రాజేంద్రిత్వప్రదం చైవ జ్ఞానదం హరిభక్తి దమ్ ।
 జన్మత్రయం త మారాధ్య చాఽఽకుతోషప్రసాదతః ।
 సర్వదన్య ప్రసాదేన శంకరన్య మహాత్మనః ॥
 వరదన్య వరేణైవ హరిభక్తిం లభేద్ధృవమ్ ।
 తదా తద్భక్త సంసర్గా త్కృష్ణమన్తం లభేద్ధృవమ్ ॥ 105-109

మహాదేవుడు మంగళదాయకుడు, కళ్యాణస్వరూపుడు, శివప్రదుడు, శుభకారణుడు, పరమానందస్వరూపుడు, పరమానందప్రదాయకుడు, శివుడు, సుఖిడు, మోక్షప్రదుడు, సర్వసంపత్ప్రదాత, అమరత్వమును, దీర్ఘాయుష్యమును, నింద్రిత్వమును, మనుత్వమును నవలీలగ బ్రసాదింపగలసమర్థుడు, రాజేంద్రిప్రదమును, సఖిండజ్ఞానమును, శ్రీహరియనన్యభక్తిని బ్రసాదింపగలదాత. మూడుజన్మములపర్యంతము మహాదేవు నారాధించి మానవు డాశుతోషుడైనయామహాత్మునికరుణాకటాక్షములకు బాతుడై తుదకు నిశ్చయముగ శ్రీహరి భక్తిసామ్రాజ్యము నొందగలడు. తదనంతరము శ్రీకృష్ణానన్యభక్తులసంసర్గముచే మానవునకు శ్రీకృష్ణదివ్యమంత్రప్రాప్తి కలును.

నిర్మలజ్ఞానదీపేన ప్రదీప్తేన చ తత్త్వవిత్ ।
 బ్రహ్మాదితృణపర్యన్తం సర్వం మిథ్యైవ పశ్యతి ॥
 దయానిధేః ప్రసాదేన నిర్మలం జ్ఞాన మాప్నుయాత్ ।
 వరదాతా వరేణైవ హరిభక్తిం లభేద్ ద్రువమ్
 తదా నివృత్తి మాప్నోతి సారాత్సారం పరాత్పరమ్ ।
 యత్ర దేహే లభే న్మన్తం తద్దేహావధి భారతే ॥
 తత్పాంచభౌతికం త్యక్త్వా బిభర్తి దివ్యరూపకమ్ ।
 కరోతి దాన్యం గోలోకే వై కుణ్ఠే వా హరేః పదే ॥
 పరమానందసంయుక్తో మోహాదిషు వివర్జితః ।
 న విద్యతే పునర్జన్మ పునరాగమనం హరేః ॥
 పునశ్చ న పిబే తీరం ధృత్వా మాతృస్త్వనం పరమ్ ।

తత్త్వజ్ఞుడైనమానవుడు తనలో శ్రీకృష్ణమంత్రమహిమచే నిర్మలజ్ఞాన
దీపము ప్రకాశింపగ నాప్రకాశముతో బ్రహ్మమొదలుత్పాదమువఱకు గలసర్వ
జగములు మిథ్యగా దర్శింపగలడు. దయానిధి యైనశంకరుని ప్రసాదము
వలన మానవునకు నిర్మలజ్ఞానము లభించును. వరదాత యైనశివునివరప్రభా
వమువలన వానికి ధ్రువముగ శ్రీహరిభక్తి లభించును. అపుడు సారములకే
సార మైనపరాత్పరునివృత్తిభావమును మానవుడు పొందగలడు. ఏ జన్మ
ములో మానవునకు శ్రీకృష్ణమంత్రము లభించునో, యాశరీర మున్నంత
వఱకే యతడు భారత్సుములో నివసింపగలడు. ఆపాంచభౌతికశరీరత్యాగ
మొనరించిన క్షణమందే యతడు దివ్యరూపధారియై శ్రీహరిపదము లైనగోలో
కముగాని, వైకుంఠముగాని చేరి భగవంతునిపార్శ్వదుడై యఖండసేవాసాధాగ్య
సంపన్నుడు కాగలడు. మోహాదిరహితుడు, పరమానందసంపన్నుడు నైన
యాభక్తుడు మరల నీప్రాకృతికజగములలో బునర్జన్మ మొందడు. అనగా
వానికి బునర్జన్మములేదు. వానికి మతియెప్పుడు దల్లిస్తన్యపాన మొనరింపవల
సినయవసరము కలుగదు.

విష్ణుమంత్రోపాసకానాం గంగాదితీర్థసేవినామ్॥

స్వధర్మిణాం చ భిక్షాణాం పునర్జన్మ న విధ్యతే ।

తీర్థే పరిత్యజేత్పాపం క్రియాం కృత్వా హరిం భజేత్॥

అయం నిరూపితో ధాత్రా స్వధర్మ స్తీర్థసేవినామ్ ।

తన్నామమస్త్రం ప్రజపేత్తత్సేవాదిషు తత్పరః ॥

తద్వ్రతోపవాసరత ఇత్యుక్తో విష్ణుసేవినామ్ ।

సదన్నే వా కదన్నే వా లోష్ఠే వా కాంచనే తథా॥

సమబుద్ధి ర్యస్య శశ్వత్స సన్న్యాసీతి కీర్తితః ।

దణ్డం కమణ్డలుం రక్తవస్త్రమాత్రం చ ధారయేత్ ॥

నిత్యం ప్రవాసీ నె కత్ర స్యా త్సన్న్యాసీతి కీర్తితః । 115-119

విష్ణుమంత్రోపాసకులకు, గంగాదితీర్థసేవకులకు, స్వధర్మపరాయణులైన
భిక్షుకసన్యాసులకు, బునర్జన్మసంభవింపదు. మానవులు తీర్థములను సేవించి
తమపాపములను బరిత్యాగమొనరించి పుణ్యకర్మానుష్ఠాపసంపన్నులై సదా
శ్రీహరిని భజింపవలెను. తీర్థసేవకు లైనపురుషుల కిదియే ధర్మమని విధాత

ప్రవచించియున్నారు. విష్ణుదేవుని దివ్యనామమంత్రజప మొనరింపవలెను, ఆయనసేవలందే తత్పరులై యుండవలెను, ఆయనప్రత్యోపవాసములందే సంలగ్నులై యుండవలెను. ఇవియే విష్ణుసేవకు లైనవారిధర్మములని విధాత ప్రవచించెను. సదన్నమందు, కదన్నమందు, మట్టియందు, సువర్ణమందు సదా సమభావము కల్గి వర్తించు వారే సన్న్యాసులని తెలిసికొనుము. దండకమండలములను గాఢాయవస్త్రములను ధరించి ప్రతిదినము ప్రవాసమందుండుట, యొకస్థానమందు దెక్కువదినములు నివసించుకొనుట మొదలగునవియే సన్న్యాసిధర్మములు.

శుద్ధచారద్విజాన్ముం చ భుంక్తే లోభాదివర్జితః ॥
కింతు కించి న్న యచేత స వన్న్యాసీతి కీర్తితః ।
స వ్యాపారీ నాఽఽశ్రమీ చ సర్వకర్మవివర్జితః
ధ్యాయే న్నారాయణం శశ్వత్ స వన్న్యాసీతి కీర్తితః ।
శశ్వన్మోహీ బ్రహ్మచారీ సంభాషాపరివర్జితః ॥
సర్వం బ్రహ్మమయం వశ్యే త్స వన్న్యాసీతి కీర్తితః ।
సర్వత్ర సమబుద్ధిశ్చ హింసామాయావివర్జితః॥
క్రోధాహంకారరహితః స వన్న్యాసీతి కీర్తితః॥
ఆయాచితోపస్థితం చ మిష్టామిష్టం చ భుక్తవాన్ ॥
స యచతే భక్షణార్థీ స వన్న్యాసీతి కీర్తితః ।
స చ వశ్యే స్మృతం వ్రీణాం స తిష్ఠే తత్తత్సమీపతః
దారవీమపి యోషాం చ న స్పృశే ద్యః స భిక్షకః ।
అయం వన్న్యాసినాం ధర్మ ఇత్యాహ కమలోద్భవః ॥

120-126

లోభాద్యపేక్షారహితులై సదాచారసంపన్నులైనద్విజు లొసంగిన యన్నమునే భుజించుచు నెవ్వరిని యాచింపక చరించువారే సన్న్యాసులనబడుదురు. వ్యాపారమొనరింపక, యాశ్రమములను నిర్మింపక సమస్తవైదికకర్మములను వీడి నిరంతరము శ్రీమన్నారాయణ ధ్యానమందు సంలగ్నులై యుండు మహాత్ములనే నిజమైన సన్న్యాసు లనిరి. సదా మాంసములతో నుండి బ్రహ్మచర్యపాలన మొనరించుచు, నితరులతో మాటలాడక సకలమును బ్రహ్మమయముగ దర్శించువారినే సన్న్యాసు లందురు. సర్వత్ర సమబుద్ధి కల్గి హింసామాయాదులనువర్జించి క్రోధాహంకారరహితులై చరించువారినే సన్న్యా

సులని కీర్తింతురు. యాచింపక లభించినపదార్థము మధురమైనను లేక స్వాదు
రహితమైనను సమభావము గల్గి భుజించుచు మఱియెవ్వరిని యాచింపక జీవించు
వారలనే సన్న్యాసులని కీర్తింతురు. స్త్రీలముఖమైనను గాంచక వారియొద్ద నివ
సింపక కాష్ఠముతో నిర్మింపబడినస్త్రీమూర్తి నైనను స్పృశింపక నిగ్రహము
కల్గియున్న మహాత్ములనే నిజమైనభిక్షుకులందురు. బ్రహ్మదేవు డీధర్మములనే
సన్న్యాసు లాచరింపదగినవని ప్రవచించెను.

విపర్యయే వినాశశ్చ జన్మ యామ్యం భయం భవేత్ ।

జన్మదుఃఖం యామ్యదుఃఖం జీవినా మతిదారుణమ్ ॥ (127)

పై న బ్రవచించినధర్మములకు విరుద్ధముగ బ్రవర్తించిన సన్న్యాసుల శిర
ముపై జననమరణయాతనాదిభయము లధిష్ఠింపగలవు. వారు మానవ
జన్మమునుండి పతితులై క్షుద్రజంతుయోనులందు బరిభ్రమింపగలరు.

మాతృగర్భనరక మనుభవించి మాయామోహితుడై
హరినామసంకీర్తన మొనరింపక తనయలభ్య
మానవజన్మమును వృధా యొనరించు.
జీవుని వర్ణనము.

గర్భేస్మరన్తి సర్వే తే కర్మ జన్మ శతోద్భవమ్ ।

విస్మరేన్నిర్గతో జీవో గర్భాద్వై విష్ణుమాయయా ॥ (129)

మాతృగర్భవాసములో నున్నంతవఱకు సకలప్రాణులు తమయసంఖ్యాక
జన్మగర్మములను స్మరించుకొని దుఃఖింతురు. కాని గర్భమునుండి యవనిపై
బడగనే జీవుడు విష్ణు మాయామోహితుడై సర్వమును మఱువగలడు.

స్వదేహం పాతి యత్నేన సురో వా కీట ఏవ వా । (129ఏ)

దేవతలైనను లేక కీటకములైనను నందఱు తమతమ శరీరములను
యత్నపూర్వకముగ రక్షించుకొందురు.

యోనే రభ్యన్త రే శుకే పతితే పురుషస్య చ ।

శుక్రం శోణితయుక్తం చ సహసా తత్క్షణం భవేత్ ॥

రక్తా ధిక్యే మాతృసమ శ్చేతరే పితు రాకృతిః ।

యుగ్గాహే చ భవేత్పుత్రః కన్యకాతద్విపర్యయే ॥

రవిభౌమగురూణాం చ వారే చే తద్భవే త్పుతః ।

అయుగ్మాహే తదితరే వారే వై కన్యకా భవేత్ ॥ [130-132]

స్త్రీయోనియందు బురుషునివీర్యము ప్రవేశింపగనే యావీర్యకణములు తత్కాలమే స్త్రీ శోణితాండమును బ్రవేశింపగలవు. మాతృరక్తమాయండములో నధికముగ నున్నచో సంతానము తల్లివలె నుండగలదు, లేక పురుషవీర్య మధికముగ నున్నచో దండ్రీయాకృతి సంతానమునకు లభించును. ఋతుకాలానంతరము యుగ్మదినములందు గర్భాధానమొనరించిన బుత్రప్రాప్తి యగును లేక యయుగ్మదినములం దాధానమొనరించిన గన్య జన్మింపగలదు. యుగ్మదినములం దథవా రవిమంగళగురువారములం దాధానమొనరించిన బుత్తుడు జన్మించును. అన్యవారములందు విషమదినములందు గర్భాధానమొనరించిన గన్య జన్మించును.

ప్రథమప్రహరే జన్మ యన్య సోఽల్పాయురేవ చ ।

ద్వితీయే మధ్యమశ్చైవ తృతీయే తత్పరో భవేత్ ॥

చతుర్థే చిరజీవీ స్యా త్తణానా మనురూపకః ।

దుఃఖీ వాఽపి సుఖీ వాఽపి పూర్వకర్మానురూపతః ॥ 133-134

ఎవనిపుట్టుక మొదటిజామునందు సంభవించునో యత డల్పాయువు కాగలడు, రెండవజాములో జన్మించిన వాని యాయుర్దాయము మధ్యమముగ నుండగలదు, మూడవజాములో జన్మించినవాడు దీర్ఘాయుష్కుడు కాగలడు. నాల్గవజాములో జన్మించినవాడు చిరంజీవి కాగలడు. ఏలగ్నములో శిశువు జన్మించునో యాసమయములో గలగ్రహస్థితి కనురూపముగ వానిభావిజీవనముండగలదు. అతడు తనపూర్వకర్మానుసారముగ దుఃఖ లేక సుఖి కాగలడు.

యాదృశే చ క్షణే జన్మ ప్రసవ స్తాదృశే భవేత్ ।

ప్రసూతిక్షణచర్చాం చ కుర్వ న్యైవం విచక్షణాః ॥

కలలం త్వేకరాత్రేణ ప్రవృద్ధః స్యా ద్దినే దినే ।

సప్త మే బదరాకారో మా సే గణ్డసమో భవేత్ ॥

మాసత్రయే మాంసపిణ్డో హస్త పాదాదివర్జితః ।

సర్వావయవసంపన్నో దేహీ మా సే చ పంచమే ॥

భవేత్తు జీవసంచారః షణ్ణాసే సర్వతత్త్వవిత్ ।

దుఃఖీ స్వల్పస్థలస్థాయీ శకున్త ఇవ పంజరే ॥

మాతృజగ్దాన్నపానం చ భుంక్తేఽమేభ్యస్థలే స్థితః ।

హాహేతి శబ్దం కృత్వా చ చిన్తయే దీశ్వరం పరమ్॥

ఏవం చ చతురో మాసా న్భుక్త్వా పరమయాతనాత్॥

ప్రేరితో వాయునా కాలే గర్భాద్వై నిర్గతో భవేత్ ॥

135-140

ఎట్టిక్షణములో జన్మము సంభవించునో, యట్టిక్షణములో మాతృ గర్భమునుండి శిశువు బయల్పడగలడు. విచక్షణతా సంపన్నులైనవిద్వాంసులే ప్రసవక్షణముల నిట్లు నిర్ణయించిరి. స్త్రీ శోణితము, పురుషవీర్యము పరస్పరము సంయుక్తములై యొకదినములో గలలాకారము నొంది, యద్దినదినప్రవర్ధమానమై యేడనదినమునకు రేగుపండంతడై, యొకమాసములో నది గుండ్రముగా బరిణమించును. ఇట్లు మూడుమాసములు గడచిన పిదప నాగుండ్రని యాకారము గలపిండము హస్తములు, పాదములు లేనిమాంస పిండరూపమున బరిణామ మొందును. ఐదవమాసములో దేహధారి యైన జీవునకు సకలావయవములు నమరగలవు. ఆఱవమాసములో శరీరమందు జీవ సంచారము సంభవించును. అత్యంతస్వల్పస్థల మైనమాతృగర్భములో నివసించుచు, శయనించుచు బంజరమందు బంధింపబడిన పక్షివలె నాజీవుడు దుఃఖించును. ఆయపవిత్రస్థానములో నివసించుచు దనతల్లి భుజించిన యన్న పానాదులసారమునే యాహారముగ గ్రహించుచు 'హా, హా' యనుచు సదా పరమేశ్వరుని స్మరింప నారంభించును. ఇట్లు నాలుమాసములు దుస్సహ మాతృగర్భనరకవాసయాతనల ననుభవించి సమయ మాసన్నమైనపుడు వాయు ప్రేరితుడై యాశిశువు మాతృగర్భమునుండి బహిర్గతుడు కాగలడు.

ద్విగోళకాలావ్యుత్పన్నో విస్ఫుతో విఘ్నమాయయా

శశ్వద్విఘ్నాత్రసంయుక్తః శిశుః స్యాచ్ఛైశవావధి॥

పరాయత్తోఽప్యక్షమశ్చ మశకాదినివారణే ।

కీటాదిభుక్తో దుఃఖీ చ రాతి చోచ్చైః పునఃపునః ॥

స్తనాన్తోఽప్యసమర్థశ్చ యాచ్ఛాం కర్తు మభీప్సితామ్ ।

న వాణీ నిస్సరే తస్య పౌగణ్ణావధి నుస్ఫుటా ॥

141-143

మాతృగర్భమునుండి బయల్పడలుసమయమున జీవునకు దిగ్దేశకాల
జ్ఞానాదులు నశించును. విష్ణుమాయామోహితుడై యతడు సర్వమును విస్మ
రింపగలడు. శైశవకాలమంతయు నాతడు సదా మలమూత్రములందు బడి
నివసింపగలడు. ఇతరులపై నాధారపడి జీవించునాతడు మశకాదికీటకములను
గూడ నివారించుట కశక్తుడై దుఃఖించును. మశకాదికీటకములు వానిని బీడిం
పగా నతడు మఱలమఱల బెద్దగ నేడ్చును. మాతృస్తన్యపాన మొనరించు
టకుగూడ నసమర్థుడై వలయువస్తువులను యాచించుటకు మాటరాక వివశుడై
జీవించును.

పౌగణ్డే యాతనాం భుక్త్వా ప్రాప్యతే యావనంపునః ।

న స్మరే న్మాయయా దేహీ గర్భాదే ర్యాతనాం పునః ॥

ఆహారమైథునార్తశ్చ నానామోహాదివేష్టితః ।

పుత్రం కలత్ర మనుగం యత్నేన పరిపాలయేత్ ॥

ఏవం యావత్సమర్థశ్చ తావదేవ హి పూజితః ।

అసమర్థం చ మన్యన్తే బాన్ధవా గోజరాయథా ॥

144-146

శైశవావస్థయందు దేహధారి స్పృష్టముగ బలుకనై నను బలుకలేడు,
పౌగండావస్థయందుగూడ ననేకయాతనల ననుభవించి యతడు యావన
సంపన్నుడగును. ఆసమయమున మాయామోహితుడై దేహధారి యైన
జీవుడు మాతృగర్భపౌగండాది యాతనాదులను విస్మరించి చరించును. నిత్యము
నాత డాహారమైథునములనే చింతించుచు నానామోహములు బరివేష్టించి
దనపుత్రులను, బత్నిని, ననుచరులను బాలించిపోషించుటలో దనదుర్లభ
మానవజ్ఞము నంతయు వృథాగావించును. ఏసమయమువఱకు దేహధారి
తనవారలను బోషించుటలో సమర్థుడై యుండునో యాసమయమువఱకే
గృహములోని వారు వానిని బూజించి యాదరించి సత్కరింపగలరు. అసమర్థు
డైనమఱుక్షణమే బంధువులు వానిని ముసలియెద్దునువలె వ్యర్థునిగ భావించి,
తమపై బడిన భారముగ భావింతురు.

యదాఽతీవ జరాయుక్తో జడోఽతిబధిరో భవేత్ ।

కఫశ్వాసాదియుక్తశ్చ పరాయతోఽతి మూఢవత్ ॥

తదన్త రేఽనుతాపం చ కురుతే సంతతం పునః ।

న సేవితం హరే స్తీర్థం సత్పజ్జశ్చేతి తాపనః ॥

పునశ్చ మానవీం యోనిం లభేయం భారతే యది ।

తదా తీర్థం గమిష్యామి భజే వై కృష్ణ మిత్యహో ॥ 147-149

తాను దనసర్వస్వముగ భావించి యమితముగ బ్రేమించినయీ దేహము జరాయుక్తము, జర్జరము, బధిరము, కఫశ్వాసాదియుక్తము నై నానారోగము లచే బీడింపబడుచు జడమై కదలలేక యితరులయధీన మగునో యపుడు దేహ ధారి సదా యిట్లు పశ్చాత్తాపపడ నారంభించును. “అహో! వాశరీరము వా యధీనములో నుండగ, బలసంపన్నమై యుండగ శ్రీహరి నారాధింపక పుణ్య తీర్థములను సేవింపక, సత్సంగత్య మొనరింపక వ్యర్థవిషయములందు నాజన్మ సంతయువ్యర్థముగ వెచ్చించితిని. మరల నేను భారతవర్షములో మనుష్యుడనై జన్మించి, శ్రీకృష్ణుని సేవించి, పుణ్యతీర్థదర్శన మొనరించి, తరించెదను.

ఇత్యేవమాది మనసి కుర్వంతం తంజడం సుర ।

గృహ్లాతి యమదూతశ్చ కాలే ప్రాప్తేఽతిదారుణః॥

దుర్నివార్య పుమాయైశ్చ బలిష్ఠం చ భయంకరమ్ ।

దుర్దృశ్యం సర్వసిద్ధజ్ఞం సర్వాదృష్టం పురఃస్థితమ్ ॥

దృష్టమాత్రాన్మహాభీతో విఙ్ఖాత్రం చ సముత్సృజేత్

తదా ప్రాణాంస శ్చజేత్సద్యో దేహం వై పాంచభౌతికమ్॥ 150-152

దేవేంద్రా! ఇట్లాతడు పశ్చాత్తాపమొనరించు సమయమున గాలమా సన్నము కాగానే భయంకరు లైనయమదూత లాజడదేహధారి, బాశబద్ధునిగ నొనరించెదరు. ఆదేహధారి యైనజీవుడు యమదూతలను దర్శించును; వారు హస్తములలో బాశదండములను ధరించి, రక్తపంకజక్రోధయుక్త లోచనులై యత్యంత వికరాలాకృతి కల్గి మహాభయంకరులై గోచరింతురు. వారిని నిరోధించు టత్యంతకఠిన మగును. యమకిత్తిక రులు మహాబలిష్ఠులు, భయంకరులు, దుర్ద్రులు, సంపూర్ణ సిద్ధిజ్ఞానసంపన్నులు, కాల మాసన్నమైనవానికి దక్క నన్యులకు వారు గోచరింపరు. సమక్షమున యమదూతలను గాంచగనే దేహధారి యత్యంత భయభీతుడై మలమూత్ర ములనువిడువ నారంభించును. తదనంతర మతడు తనప్రాణములను భాంచభౌతికదేహమునుగూడ దృఢించును.

అజ్ఞాప్తమాత్రం పురుషం గృహీత్వా యమకింకరః॥
 వినమ్య భోగదేహే చ స్వస్థానం ప్రాప్యేద్ దుఃఖమ్॥
 జీవో గత్వా యమం పశ్యేత్ సర్వధర్మజ్ఞమేవ చ ।

(153)

యమదూత లంగుష్ఠాకారసంపన్నుడై నజీవుని బంధించి వానికి భోగ
 దేహము ప్రసాదించును. ఆయాతనాశరీరధారి నీడ్చుకొనుచు దీవ్రగతితో
 సంయమనీపురి జేరెదరు. అచట జీవుడు సకలధర్మజ్ఞుడై నయమధర్మరాజును
 దర్శించును.

రత్నసింహాసనస్థం చ సస్మితం సుస్థిరం పరమ్॥
 ధర్మాధర్మవిచారజ్ఞం సర్వజ్ఞం సర్వతోముఖమ్॥
 విశ్వేష్వేకాధికారం చ విధాతా నిర్మితం పురా ।
 వహ్నికుద్ధాంకుకాదానం రత్నభూషణభూషితమ్ ॥
 వేష్టితం పార్షదగణైః దూతైశ్చాపి త్రికోటిభిః ॥
 జపంతం శ్రీకృష్ణనామ కుద్ధస్పటికమాలయా ।
 ధ్యాయమానం తత్పదాబ్జం పులకాంకితవిగ్రహమ్॥
 సగద్గదం సాకునేత్రం సర్వత్ర సమదర్శినమ్ ।
 అతీవ కమనీయం చ శశ్వత్సుస్థిరయౌవనమ్ ॥
 స్వతేజసా ప్రజ్వలంతం సుఖదృశ్యం విచక్షణమ్ ।
 శరత్పర్వణచంద్రాభం చిత్రగుప్తపురఃస్థితమ్॥
 పుణ్యాత్మానం శాంతరూపం పాపినాం చ భయంకరమ్ ।

154-159

యమధర్మరాజు సుస్థిరభావముతో రత్నసింహాసనాసీనుడై మందస్మిత
 ముఖారవిందుడై దర్శనమొసంగును. ఆయన సర్వజ్ఞుడు, ధర్మాధర్మవిచార
 జ్ఞానసంపన్నుడు, సర్వతోముఖుడు. పూర్వకాలములో విధాత యమునకు
 సర్వవిశ్వమునందలి పాపులను శిక్షించుట కేకమాత్రాధికారము నొసంగెను.
 ఆసంయమినీ పురాధీశ్వరు డగ్నిశుద్ధదివ్యవస్త్రములను ధరించి, రత్నభూషణ
 భూషితుడై మూడుకోట్లపార్షదులు, కింకరులు పరివేష్టించి యుండగా గొలుపు
 దీరియుండును. యమధర్మరాజు హస్తములో స్పటికమణిమాలను ధరించి
 శ్రీకృష్ణదివ్యనామజప మొనరించుచు బులకాంకితవిగ్రహుడై మనస్సునందే
 పరమాత్మదివ్యచరణారవిందములను ధ్యానించుచుండును. ఆసమయమున
 యమునివాణి గద్గదమై నేత్రములనుండి యశ్రుధారలు ప్రవహించును.

యమధర్మరాజు సర్వత్రసమదర్శి, బహుకమనీయుడు, సుస్థిరయశావన సంపన్నుడు. ఆయన స్వతేజముతో ప్రజ్వరిల్లుచు, జూపరులకు సుఖపూర్వక మైనదర్శన మొసంగును. శరత్పూర్ణిమాచంద్రునివలె బ్రకాశించుచు యమ ధర్మరాజు యమపురములో జిత్రగుప్తుని సమక్షమున విరాజిల్లును. పుణ్యాత్ముల కాయనరూప మత్యంత శాంతముగను పాపాత్ముల కత్యంత భయంకరముగను గోచరించును.

తం దృష్ట్వా ప్రణమే ద్దేహీ మహాభీతశ్చ తిష్ఠతి ॥

చిత్రగుప్త విచారేణ యేషాం య దుచితం ఫలమ్ ।

శుభాశుభం చ కురుతే తదేవ రవినన్దనః॥

ఏవం తేషాం గతా యాతే నివృత్తి ర్నాస్తి జీవినామ్ ।

నివృత్తి హేతురూపం చ శ్రీకృష్ణపదసేవనమ్ ॥

ఇత్యేవం కథితం సర్వం వరం పార్థయ వాంఛితమ్

సర్వం దాస్యామి తే వత్స! న మేఽసాధ్యం చ కించన॥ 160-163

యమధర్మరాజును దర్శింపగనే దేహధారి యైనజీవు డత్యంతభీతుడై ప్రణామము లర్పించి నిలువబడును. సూర్యనందను డైనయముడు చిత్రగుప్తునితో విచారించి యెవరికి నేదండనము లుచితములో వానిని విధించి జీవులకు శుభాశుభఫలముల బ్రసాదించును. ఇట్లు జీవులు నివృత్తిభావరహితులై జన్మించుచు, మరణించుచు, యమయాతనల ననుభవించుచు జనన మరణచక్రమున బడి దుఃఖింతురు. దేవేంద్రా! కేవలము శ్రీకృష్ణపరమాత్మపాదపంకజసేవయే నివృత్తి హేతు వని తెలిసికొనుము. దేవర్షాజ్ఞా! ఈతత్త్వజ్ఞానమును నేను నీ కానుషంగికరూపమున నుపదేశించితిని. ఇక నీవు వాంఛితవరముల నర్థింపుము. కుమారా! నేను నీకు సర్వమును బ్రసాదించగలను. నా కసాధ్య మనునది కించింతాత్రమైనను లేదు.

మహేంద్రుడు పలికెను :

కల్పవృక్షస్వరూపా! మునిశ్రేష్ఠా! నాయుంద్రత్వమే నాకు దూరప్రేన నిష్ఠుడై శ్వర్గాదులతో నేమి ప్రయోజనము! దేవా! నాకు బరమసదమును బ్రసాదించుము.

శ్రీవారాహముషి పలికెను :

మహేంద్రుడు పల్కినవచనముల నాలకించి సస్మితవదనారవిందుడై
యామునిపుంగవుడు సత్యము, వేదసారము నైనవిషయము నిట్లు ప్రవచింప
నారంభించెను.

దుర్వాసమహర్షి పలికెను :

పరం పదం విషయిణాం మహేంద్రాతిసుదుర్లభమ్ ।
ముక్తి ర్యుష్మద్విధానాం చ న లయే ప్రాకృతేఽపి చ ॥
ఆవిర్భావః సృష్టివిధౌ తిరోభావో లయేఽపి చ ।
యథా జాగరణం సుప్తి ర్భవ త్యేవక్రమేణ చ ॥
యథా భ్రమతి కాలశ్చ తథా విషయిణో ద్రువమ్ ।
చక్రనేమిక్రమేణైవ నిత్యమే వేశ్వరేచ్ఛయా ॥

166-168

మహేంద్రా! ఐహికవిషయాసక్తు లగుజీవులకు బరమపద మత్యంత
దుర్లభము, నీవంటివారలకు బ్రాకృతప్రళయకాలమందైనను ముక్తి లభింపదు.
ప్రాతఃకాలమున బ్రాణులు మేల్కొని రాత్రియందు శయనించుకట్లు సృష్టి
కాలమందు జీవు లావిర్భవించి ప్రళయకాలమందు దిరోగమించగలరు.
కాలచక్రము భ్రమించుచుండునట్లు నిశ్చయముగ విషయాసక్తు లైన
జీవులుకూడ నీశ్వరేచ్ఛచే బండిచక్రమువలె సదా జననమరణములందు
భ్రమింపగలరు.

పల మేకం భవేదేవ యథా విపలషష్టిభిః ।
షష్టిభిశ్చ పలై ర్దణ్డో ముహూర్తో ద్విగుణా త్తతః ॥
త్రింశద్భిశ్చ ముహూర్తై శ్చ భవేదేవ దివానిశమ్ ।
దశపంచ దివా రాత్రిః పక్ష మేకం విదు ర్భుధాః ॥
పక్షాభ్యాం శుక్లకృష్ణాభ్యాం మాస ఏవ విధీయతే ।
ఋతు ర్ద్వాభ్యాం చ మాసాభ్యాం సంఖ్యావిద్భిః ప్రకీర్తితః ॥
ఋతుత్రయే ఽయనం చ తాభ్యాం ద్వాభ్యాం చవత్సరః ।
త్రింశత్సహస్రాధికై శ్చ త్రిచత్వారింశలక్షకైః ॥
వత్సరై ర్నరమానై శ్చ యుగానాం చ చ తుష్టయమ్ ।
షష్ట్యాధికే పంచశతే సహస్రే పంచవింశతౌ ॥

యుగే నరాణాం శక్తాయు ర్మనో రాయః ప్రకీర్తితమ్ |

దిగ్గజేంద్రనిపాతేఽష్టసహస్రాధిక ఏవ చ ||

నిపాతో బ్రహ్మణ స్తత్ర భవే త్ప్రాకృతికో లయః |

లయే ప్రాకృతికే వత్స! కృష్ణస్య పరమాత్మనః ||

చక్షుర్నిమేషః సృష్టిశ్చ పునరున్మీలనే తథా |

బ్రహ్మసృష్టిలయానాం చ సంఖ్యా నాస్తి శ్చుతౌ శ్చుతమ్ ||

169-176

అఱువదివిపలము లొకపల మగును, అఱువదిపలము లొకదండ మగును, రెండుదండము లొకముహూర్తమగును. ముప్పదిముహూర్తము లొకదినము రాత్రి కాగలవు. అట్టి పదునైదు దివారాత్రి లొకపక్షమగునని విద్వాంసులు ప్రవచించిరి. శుక్లపక్ష, కృష్ణపక్షములు రెండు నొకమాస మగును. రెండుమాసము లొకఋతువు కాగా మూడుఋతువు లొకయయన మగును. రెండుయనము లొకసంవత్సరమని సంఖ్యావిదులు ప్రవచించిరి. నలువదివేలనూడులక్షలముప్పదివేల సంవత్సరములు మానవులకు నాల్గు యుగము లగును. ఇరువదియైదువేల యైదువందలయాఱునరులయుగము లొకయింద్రుని యాయుర్దాయమునకు లేక యొకమనువునాయుర్దాయమునకు సమమని కాలవిదులు ప్రవచించిరి. పదిలక్షల యెనిమిదివేలయింద్రులు గతించిన బ్రహ్మదేవు నాయుర్దాయము పరిపూర్ణము కాగలదు. అప్పుడే ప్రాకృతికప్రళయము సంభవించును. వత్సా! సర్వమాప్రాకృతికప్రళయములో శ్రీకృష్ణపరమాత్మయందు లయింపగలదు. ప్రాకృతికప్రళయము శ్రీకృష్ణ పరమాత్మ రెప్పపాటుకాలములో సంభవించును. ఆయన మరల గన్నుల దేఱవగనే సకలసృష్టి సంభవించును. బ్రహ్మలచే సృష్టింపబడు నీయసంఖ్యాక సృష్టిక్రమములను, బ్రాకృతిక లయములను లెక్కింప నసాధ్యమని శ్రుతులు ప్రవచించినవి.

యదా పృథివ్యాం రేణునా మిత్యాచే చంద్రశేఖరః |

ఏతేషాం మోక్షణం నాస్తి కథితాని చ యాని తు ||

177

పృథ్వియందుగల ధూళికణములను లెక్కింపజాలనట్లు సృష్టి ప్రళయములసంఖ్యను గణించుట యసంభవమని చంద్రశేఖరుని కథనము. విషయాసక్తు లైనయీయింద్రులకై నను మోక్షము లేదు. కావున దేవ రాజా! సృష్టిసూత్రానురూపముగ నీవు మఱియొక వర మేదై నను కోరు కొనుము.

శ్రీవారాయణఋషి పలికెను :

నారదమునీంద్రా! దుర్వాసమహర్షి యుపదేశించిన యీమహాతత్త్వ
జ్ఞానము నాలకించి దేవేంద్రు! డత్యంతాశ్చర్య చకితుడైనాడు. అతడు
మహర్షి ని దన పూర్వైశ్వర్యాదులనే ప్రసాదింపవలసినదిగ వర మర్థించెను.
నీకు నీపూర్వైశ్వర్యము ప్రాప్తించుగాక యని దుర్వాసమహర్షి దేవేంద్రుని
దీవించి కైలాసమునకు బ్రస్థానమొనరించెను.

ఇది శ్రీమదాంధ్ర బ్రహ్మవైవర్త మహాపురాణమందలి

ప్రకృతిఖండములోని నారదనారాయణసంవాద

మున శ్రీమహాలక్ష్మీదేవ్యపాఖ్యానమున

దుర్వాసేంద్రసంవాద మును

ముప్పది యాటవ

అధ్యాయము

సంపూర్ణము.

ముప్పదియేడవ అధ్యాయము

బృహస్పతి మహేంద్ర సంవాదమున

కర్మఫల విరూపణము.

నారదుడు పలికెను :

శ్రీహరిదివ్యగుణనామగానమును మహేంద్రుడు దుర్వాసమహర్షి
ముఖారవిందమునుండి శ్రవణమొనరించి జ్ఞానసంపన్నుడై యమరావతి జేరి
యేమిచేసెనో, నాకు గృహతో వివరింప బ్రార్థించుచున్నాను.

శ్రీవారాయణఋషి పలికెను:

మహర్షీ! శ్రీకృష్ణునిదివ్యగుణగానము నాలకించినయిందుగ్రీడు సంసార మును నై శ్వర్యాదిభోగములందును విరక్తుడై వైరాగ్యదీపికను వెలిగించు కొని దినదిన మాప్రకాశమును వృద్ధి నొనరింప నారంభించెను. దుర్వాస మహర్షి శాపమువలన దుర్భేద్య మగు నమరావతీనగర మసురులపాలైనది. సకలదేవత లన్యాయకాంతులై దుఃఖింప నారంభించిరి. ఇది గాంచి మహేంద్రుగ్రీడు దేవాచార్యు డైనబృహస్పతి యాశ్రమమునకు జనెను. ఆసమయ ములో నఖిండాధ్యాత్మికశక్తి సంపన్ను డైనబృహస్పతి మందాకినీతటముపై బద్మాసనాసీనుడై పరబ్రహ్మధ్యానమందు సంలగ్నుడై యుండగ నింద్రు డాయ నను దర్శించెను. ఆయన నేత్రము లశ్రుపూర్ణములై దేహము పులకింపగ నఖిండానందభరితుడై శ్రీకృష్ణపరమాత్మదివ్యమంత్రజప మొనరించుచుండెను. బృహస్పతి పరమశ్రేష్ఠుడు, మహాగాంభీర్యసంపన్నుడు, ధర్మాత్ముడు, శ్రేష్ఠ పురుషులచే సేవలొందు నాచార్యుడు, బంధువర్గములకు బరమాదరణీయుడు, భ్రాతృసముదాయములందు జ్యేష్ఠుడు, దేవశత్రువుల కనిష్ఠకారి. దేవేంద్రుడు తన గురుదేవుని దివ్యవిగ్రహమును వీక్షించుచు ముకుళితహస్తుడై విసీతభావ ముతో నిలువబడెను. ఆచార్యుడు ధ్యానము చాలింపగా గాంచి మహేంద్రు డాయనచరణకమలములపై శిరము నుంచి దుఃఖించుచు దుర్వాసమహర్షి యొసంగిన శాపవృత్తాంత మంతయు నాచార్యునకు విన్నవించెను. ఇందుని దుఃఖిభరితచరితము నాలకించి పరమబుద్ధిశాలి, వక్త్రశ్రేష్ఠు డైన బృహస్పతి యిట్లు పల్కెను.

బృహస్పతి పలికెను :

సురశ్రేష్ఠా! నేను సర్వము నవధరించితిని, నీవు విషాద మొందక నాయుపదేశామృతమును గోలుము.

న కాతరో హి నీతిజ్ఞో విపత్తౌ స్యాత్ కదాచన ॥

సమృత్తిర్వా విపత్తిర్వా నశ్వరా స్వప్నరూపిణీ

పూర్వస్వకర్మాయత్తా చ స్వయం కర్తా తయోరపి॥

సర్వేషాం చ భవత్యేవ శశ్వ జ్జన్మని జన్మని ।

చక్రనేమికృమేణైవ తత్ర కా.పరిదేవనా॥ 14-16

“నీతిజ్ఞుడు విపత్తులు సంభవించినసమయములో నెప్పుడును గాతరుడు కాడు. ఏలయన సంపద్విపత్తులునశ్వరములు, స్వప్నసదృశములు. ఈసంపత్తులు, విపత్తులు జీవుడు తన పూర్వజన్మములో నొనరించిన కర్మములకు ఫలములే. జీవుడే స్వయముగ నీరెండింటి నిర్మాత యని గ్రహింపుము. రమారమి సర్వజీవులకు బ్రత్యేక జన్మములో దమస్వయం కృతకర్మఫలానుభవము నియతముగ చక్రమువలె సదా భ్రమించుచునే యుండగలదు. కావున నీవిషయమున నీకు విచార మెందులకు?” తా నొనరించిన శుభాశుభకర్మముల ఫలముల ననుభవించుటకే జీవునకు మరల శరీర మేర్పడును. శతకోటికల్పములు వ్యతీతములైన ననుభవింపనిదే కర్మములు నశింపవు, తా నొనరించినశుభాశుభకర్మములఫలము జీవు డవశ్య మనుభవింపకతప్పదు. ఈవిషయముల నన్నింటిని శ్రీకృష్ణపరమాత్మ బ్రహ్మదేవునకు సామవేదములోని కౌఠూమి శాఖలో బోధించెను. తా మొనరించినసంపూర్ణకర్మములభోగములు శేషించిన కర్మానుసారముగ జీవులు భారతవర్షమందుగాని, లేక యన్యత్రగాని, జన్మింతురు. కోటానుకోట్లజన్మములనుండి యొనరించినకర్మము లనుభవింపనిదే జీవుని వీడవు. పురందరా! అవి ఛాయవలె జీవు ననుసరించుచు బూర్ణముగ ననుభవించిన యనంతరమే నశింపగలవు. కాల, దేశ, పాత్ర భేదములచే గర్మములందు న్యూనత్వాధికత్వములు సంభవింపగలవు. దండముతో, సూత్రముతో, జలముతో, జక్రముతో గుళలుడై నకుమ్మరి కుండలను నిర్మించునట్లు విధాత కర్మసూత్రానుసారముగ బ్రాణులకు ఫలములను బ్రసాదించును. కావునదేవరాజా! ఎవని సంకల్పమాత్రముననే యీజగ మావిర్భవించెనో యాశ్రీమన్నారాయణు నకుంతితదీక్షతో నుపాసింపుము. అప్రభువు సకలలోకములందు గలవిధాతలకే విధాత, రక్షకులకే రక్షకుడు, సృష్టలకే సృష్ట, సంహారకర్తలకే సంహారకర్త, కాలమునకే కాలము.

మహావిపత్తై సంసారే యః స్మరే న్మధుసూదనమ్ ।

విపత్తై తస్య సమృత్తి ర్భవే దిత్యాహ శంకరః ॥

(40)

మహావిపత్తులు సంభవించినపుడు మధుసూదనుని స్మరించువారి కావిపత్తులే యఖండసంపదలుగా బరిణామ మొందగలవని శంకరు డాదేశించెను.

శ్రీనారాయణఋషి పలికెను :

నారదా! ఇట్లు బృహస్పతి యిందుగనకు దత్త్వజ్ఞానము నుపదేశించి
యత నాలింగన మొకరించుకొని తత్క్షణకర్తవ్యమును నిర్దేశించెను.

ఇది శ్రీమదాంధ్రబ్రహ్మవైవర్త మహాపురాణమందలి
ప్రకృతిఖండములోని లక్ష్మీదేవ్యపాఖ్యానమున
బృహస్పతిమహేంద్ర సంవాదమున
కర్మ ఫల నిరూపణ మను
ముప్పదియేడవ అధ్యాయము
సంపూర్ణము.

ముప్పదియొనివిదవ అధ్యాయము

క్షీరసాగరమథనము, శ్రీ మహాలక్ష్మి ప్రాదుర్భావము

శ్రీ నారాయణఋషి పలికెను :

నారదా! తదనంతరము మహేందుగ్గుడు మనసార శ్రీహరిని ధ్యానించి
సర్వదేవతలను దోడ్కొని బృహస్పతి వెంట రాగా బ్రహ్మలోకము జేరి
బ్రహ్మదేవుని చరణముల నాశ్రయించెను. బృహస్పతి జరిగినవృత్తాంత
మంతయు బ్రహ్మదేవునకు విన్నవించి తరణోపాయమును బ్రసాదింపవలసి
నదిగ బ్రార్థించెను. వాని విన్నపముల నాలకించి సన్నితముఖారవిందుడై
బ్రహ్మదేవేందుగ్గుని సంబోధించుచు నిట్లు పల్కెను.

బ్రహ్మ పలికెను :

వత్సా! ఉత్తమబుద్ధిసంపన్నుడ వై ననీవు నావంశజుడవు, నాప్రపౌత్రు
డవు. నకలదేవతలకు స్వామి వై ననీకు బృహస్పతియే యాచార్యుడు. మహా
ప్రతాపసంపన్నుడు, శ్రీహరిభక్తుడు నైనదక్షప్రజాపతి నీమాతామహుడు.

త్రిలోకములందు బవిత్తుడవు, యోగ్యపురుషుడవు నై ననీ కహంకార మెట్లుదయించెను? ఎవనితల్లి పరమపతిప్రతయో, తండ్రి పరిశుద్ధుడో మాతా మహామాతులాదులు జితేంద్రియులో యట్టివ్యక్తి యహంకారమునకు వశు డగుట యెట్లు సంభవించెను? ఎందువలన ననగా దండి మాతామహుడు, ఆచార్యుడు-ఈముప్పురు దోషులైన, వీరిదోషములతో గూడిన దేహధారి శ్రీహరికి దోహి కాగల డనుట నిశ్చితవిషయము. దేవేంద్రా! సర్వాంత రాత్మ యైన శ్రీహరి సకలప్రాణులశరీరములలో విరాజమానుడై యున్నాడు. ఆయన దేహమును వీడి మఱిపోయిన క్షణమందే ప్రాణి శవము కాగలడు. ఆయన స్వామి, మన మందఱ మాయన కనుచరులము మాత్రమే. నేను ప్రాణులశరీరములో నిందియస్వామి యైనమనమునై యుండును. శంక రుడు జ్ఞానరూపము ధరించి దేహధారులందు విరాజిల్లును. విష్ణువు ప్రాణ ముల కధిష్ఠాతయై యుండును. శ్రీకృష్ణప్రాణాధిష్ఠాతృదేవి యగుశ్రీరాధ దేహములో బ్రకృతిరూపమున నివసించును. జీవుని బుద్ధియే దుర్గాదేవి స్వరూపము. నిద్ర, క్షుధ, పిపాస, తంద్ర మొదలగునవి యన్నియు ప్రకృతి మాత కళలని గ్రహింపుము. బుద్ధిలో బ్రతిబింబించు నాత్మ ప్రతిబింబమే జీవుడు. ఆతడే యీభోగశరీరమును ధరింపగలడు. శరీరస్వామి యైనయాత్మ దేహ మును వీడి చనగా నీశక్తు లన్నియు దత్త ణమే యాయన ననుసరింపగలవు. నేను, శివుడు, ఆదిశేషుడు, విష్ణువు, ధర్మము, మహావిరాట్పురుషుడు, నీవు- అందఱు నెవని యంశజులమో, భక్తులమో నీవు నాశ్రీకృష్ణపరమాత్మ నిర్మాల్యరూప మైనపవిత్రపూజాకుసుమమునే యహంకార వశుడవై యున్నహేళన మొనరించితివి. శంకరభగవాను డేపుష్పముతో శ్రీహరిచరణ కమలములను బూజించునో, యాపుష్పమే సౌభాగ్యవశమున దుర్వాసమహర్షి, కృపవలన నీకు లభించెను. కాని నీ వా పూజాకుసుమమును సమ్మా నింపక యవహేళన మొనరించితివి.

తత్పుష్పం మస్త కే యస్య కృష్ణపాదాబ్జతశ్చ్యుతమ్ :

సర్వేషాం వై సురాణాం చ తత్పూజా పురతో భవేత్ 14

“శ్రీకృష్ణపరమాత్మచరణకమలములనుండి జాతినపుష్ప మెవని మస్త కము నలంకరించునో, యాసౌభాగ్యశాలియే సర్వదేవతలందు ప్రధానుడై

ప్రథమపూజకు నర్హుడు కాగలడు". దేవేంద్రా! దైవమే నిన్ను వంచించినాడు. దైవఘటన మనివార్యము, దైవబలము ప్రబలము. శ్రీకృష్ణనిర్మాణమును బరిత్యజించితివని నీపై గోపించి శ్రీదేవి నిన్ను వీడిపోయెను. మీరు నాతో గూడి వైకుంఠమునకు బయలుదేరుడు. నావరప్రభావమున మీరు లక్ష్మీ కాంతు డైనశ్రీహరిని సేవించి తదనుగ్రహమునకు బాతులై మరల నవశ్యము శ్రీమహాలక్ష్మీ కటాక్షము నొందగలరు.

శ్రీ నా రాయణ ఋషి పలికెను :

నారదా! యిట్లు దేవతలనూటడించి బ్రహ్మ దేవతల నందఱు దోడ్కొని వైకుంఠము జేరి పరబ్రహ్మమైన, సనాతనుడైన శ్రీహరిని దర్శించెను. ఆ సమయమున నఖండతేజఃపుంజస్వరూపు డైనప్రభువు తనతేజముతో నుద్భాపితు డగుచున్నాడు. గ్రీష్మర్తుమధ్యాహ్నమున బ్రకాశించు ననంతకోటి సూర్యులకాంతితో శ్రీమన్నారాయణుని శ్రీవిగ్రహము ప్రజ్వరిల్లుచుండెను. ఆదిమధ్యాంతరహితు డైనలక్ష్మీకాంతుడు శాంతస్వరూపుడై విరాజిల్లుచుండెను. ఆయన చతుర్భుజపార్శ్వదపరివేష్టితుడై, సరస్వతీయుక్తుడై యుండగా నాలుగువేదములు గంగ యనన్యభక్తి సమన్వితులై తత్సమక్షములో ముకుళిత హస్తులై యుండిరి. శ్రీహరిదివ్యసందర్శన మొనరింపగానే బ్రహ్మసహితముగ సకలదేవతలు కంపితగాతులై యశుఃపూర్ణనయనులై, భక్తిభావసమన్వితులై శ్రీహరి ననేకవిధముల స్తుతించిరి. బ్రహ్మ దేవతలకు సంభవించిన విపత్తులను శ్రీహరికి నివేదించి రక్షింపవలసినదిగ బ్రార్థించెను. శ్రీవిహీనులైనదేవతలు రత్నాభరణశూన్యులై వాహనాదివివర్జితులై, శోభాశూన్యులై శోచనీయస్థితిలోనున్నారు. ఆదేవతలను గాంచి విపన్నభయభంజను డైనశ్రీహరి యిట్లు పల్కెను.

శ్రీహరిభగవానుడు పలికెను :

బ్రహ్మాదిదేవతలారా! భయము నొందకుడు, నే నుండగ మీ కేల భయము? నేను మీకు బరమైశ్వర్యవృద్ధిదాయని యైనయచలలక్ష్మిని బ్రసాదించును, కాని నేను ప్రవచింపబోవువిషయములను సావధానచిత్తులై శ్రవణమొనరింపుడు. నావచనములు పరమహితకరములు, సత్యములు, సకలసారస్వరూపములు, పరిణామములో సుఖప్రదములు. అఖిలవిశ్వములందుగలసత్త్వ

ప్రాణులు నిరంతరము నాయధినులై యుండునట్లు నేనుగూడ సదా నా యనన్య భక్తాధీనుడనైయుందును.

యో యో రుష్టో హి మద్భక్తో మత్పరే హి నిరంకుశః ।

తద్ గృహేహం న తిష్ఠామి పద్మయా సహ విశ్చితమ్॥ (31)

“సదా నాభజనచింతనాచులందు సంలగ్నులై యుండునానిరంకుశభక్తు లెవనిపై గోపింతురో వానిగృహములో లక్ష్మీసహితముగ నేను నివసింపను. ఇది నిశ్చితవిషయము”. దుర్వాసమహర్షి శంకరునియంశజుడైనవైష్ణవపురుషుడు. ఆయనహృదయములో నాయెడల నచంచలశ్రద్ధ కలదు. ఆమహర్షి నిన్ను శపించినకారణమున నీగృహమును నేను లక్ష్మీసహితముగ బరిత్యజించితిని. శంఖము ధ్వనింపనిచోట, తులసివృక్షము పూజింపబడనిచోట, శంకరునిపూజ యొనరింపబడనిచోట, బ్రాహ్మణులకు, నతిథులకు భోజనమొసంగబడనిచోట లక్ష్మీ నివసింపదు. బ్రహ్మాదిదేవతలారా! నాభక్తులు నిందింపబడు ప్రదేశమును మహాలక్ష్మీ కోపించి వీడిపోవును. న న్నుపాసింపక యేకాదశీ, జన్మాష్టమీదిసములందు భుజించు మూర్ఖులగృహమును వీడి లక్ష్మీ మరలిపోగలదు. నానామములను, దమకన్యలను విక్రియించువారు లక్ష్మీకృపాహీనులు కాగలరు, అతిథికి భోజనము లభింపని గృహమును వీడి లక్ష్మీ పోగలదు. పుంశ్చలి భార్యగ గల్గినవారి గృహములో లక్ష్మీ నివసింపదు. ఏబ్రాహ్మణుడు వృషభములను బూన్చునో, యతడు లక్ష్మీయనుగ్రహమునకు బాత్రుడు కాలేడు.

అపవిత్రహృదయుని, గూరుని, హింసకుని, సజ్జననిందకుని, సంధ్యా శూన్య డైనబ్రాహ్మణుని లక్ష్మీ పరిత్యజింపగలదు. శూద్రులచే యజ్ఞ మొనరించువారు, ధైర్యవిహీను లైనవారియన్నము భుజించువారు, నిష్ప్రియోజనముగ దృణములను, దరువులను దుగించువారు, నఖములచే బృథ్విని బెళ్ళగించువారు, నిరాశావాదులు, సూర్యోదయసమయమున భుజించువారు, బగలు నిద్రించువారు, పగలు మైథునమొనరించువారు, సదాచారహీనులు నగుమానవులు గృహములను మహాలక్ష్మీ వీడిపోగలదు. తడిసినపాదములతో నిద్రించువారు, వివస్త్రులై శయనించువారు, దలక్రిందుగ మాట్లాడువారు, శిరమునకు నూనె రాచుకొని యాహస్తములచే నితరుల యంగములను

స్పృశించువారు అనగా దమతల కంటుకొనిననూనె నితరుల కంటువారు నగు మానవులగృహమును లక్ష్మీ వీడిపోగలదు. వ్రతోపవాస, సంధ్యా, విష్ణు భక్తిహీను డై నయపవిత్ర ద్విజునిగృహమునుగూడ లక్ష్మీ వీడిపోగలదు.

బ్రాహ్మణులను, నాభక్తులను నిందించి సదాద్వేషించువారు, జీవ హింస యొనరించువారు, దయారహితులు నగువారిగృహములను జగజ్జనని యగులక్ష్మీ పరిత్యజింపగలదు.

యత్ర యత్ర హరేరర్చా హరే రుక్మీర్తనం శుభమ్,

తత్ర తిష్ఠతి సా దేవీ కమలా సర్వమజ్జలా ॥

యత్ర ప్రశంసా కృష్ణస్య తద్భక్తస్య పితామహః ।

సా చ కృష్ణప్రియా దేవీ తత్ర తిష్ఠతి సంతతమ్॥

యత్ర శంఖధ్వనిః శంఖః శిలా చ తులసీదలమ్ ।

తత్సేవా వందనం ధ్యానం తత్ర సా తిష్ఠతి స్వయమ్॥

శివలింగార్చనం యత్ర తస్య చోక్మీర్తనం శుభమ్ ।

దుర్గార్చనం తద్గుణాశ్చ తత్ర పద్మినివాసిని ॥

విస్తాణాం సేవనం యత్ర తేషాం వైభోజనం శుభమ్,

అర్చనం సర్వదేవానాం తత్ర పద్మముఖీ సతీ॥

50-54

ఏస్థానములో శ్రీహరి దివ్యచరితములు చర్చింపబడునో, తద్గుణకీర్తన మొనరింపబడునో యాప్రదేశములోనే మంగళములకెల్ల మంగళములను బ్రసాదింపగల శ్రీమహాలక్ష్మీ విరాజిల్లగలదు. పితామహా! శ్రీకృష్ణపర మాత్మ యశస్సు, తద్భక్తులప్రశంస లొనరింపబడు స్థానములోనే శ్రీకృష్ణ ప్రాణప్రియురా లై నలక్ష్మీదేవి సదా నివసింపగలదు. శంఖధ్వని ప్రతిధ్వనించు చోట, శంఖము, సాలగ్రామము, తులసి విరాజిల్లుచోట, నాదివ్యవస్తువులు సేవింపబడి, ధ్యానింపబడి, వందనము లర్పింపబడుచోట లక్ష్మీ సదా విరాజిల్ల గలదు. శివలింగము పూజింపబడి కీర్తింపబడుచోట, దుర్గాదేవి పూజా కీర్తనము లొనరింపబడుచోట, ద్విజులు సేవింపబడుచోట, ద్విజు లుత్తమభోజనములను భుజించుచోట, సర్వదేవతలు గౌరవింపబడుచోట శ్రీమహాలక్ష్మీ విరాజిల్ల గలదు.

శ్రీ నా రా య ణ ఋషి ప లి కె ను :

నారదా! రమాపతి శ్రీహరి సర్వదేవతలతో నిల్లు పలికి శ్రీమహాలక్ష్మీ

నీవిధముగ నాదేశించెను. “దేవీ! నీవు నీకళతో క్షీరసాగరము జేరి క్షీర సాగర మథనసమయమున నావిర్భవించి దేవతల ననుగ్రహింపుము”. తదనంత రము శ్రీహరి బ్రహ్మాదిదేవతల నిట్లాదేశించెను. “పద్మజా! నీవు దేవతలచే క్షీరసాగరమథన మొనరింపజేయుము. అపుడు క్షీరసాగరమునుండి శ్రీమహా లక్ష్మీ యావిర్భవించి దేవతల ననుగ్రహింపగలదు.” బ్రహ్మాదిదేవత లందఱు శ్రీహరి కనేకప్రణామము లర్పించి యాయన యనుజ్ఞ గైకొని క్షీర సాగరమథనము కొఱకై క్షీరసాగరము జేరిరి. బ్రహ్మదేవుని యాదేశాను సారముగ దేవతలు, దానవులు నేకమై మందారచలమును మంథనకాష్ఠముగ నొనరించి మహాకూర్మమును బాత్రగ జేసి యాదిశేషుని మంథనరజ్జువుగ నొన రించి క్షీరసాగరమును మధింప నారంభించిరి. ఫలస్వరూపమున ధన్వంతరి, ఉచ్చైశ్శ్రవ మనెడియశ్వరాజము, వివిధరత్నములు, ఐరావతము, సుదర్శన చక్రము, వనమాల, అమృతము మొదలగు ననేకదివ్యవస్తువులు క్షీరసాగ రమునుండి ప్రాదుర్భవించి తుదకు శ్రీమహాలక్ష్మీ యనంతకోటిచంద్రప్రభాసమ న్నితయై సింధురాజకన్యయై సాక్షాత్కరించెను. మునీశ్వరా! ఆ త్రిజగన్మో హిని యగు శ్రీమహాలక్ష్మీ విష్ణుదేవునందుబరిపూర్ణప్రేమ గలదియై, క్షీరసాగర శయనుడై, సర్వేశ్వరు డైనశ్రీహరిగళమును వనమాలతో నలంకరించి యాయ ననే తనప్రాణేశ్వరునిగ వరించెను. తదనంతర మింద్రాదిదేవతలు, బ్రహ్మ, శంకరాదులు పూజించి స్తుతింపగా లక్ష్మీ ప్రసన్నురాలై దేవతలను గేవలము తనకటాక్షములచే వీక్షించెను. శ్రీమహాలక్ష్మీ ప్రసరించినకరుణాకటా క్షములఫలస్వరూపముగ దేవత లందఱు నాక్షణమునందే దుర్వాసమహర్షి శాపమునుండి విముక్తులై, శ్రీసంపన్నులై యసురులను నిర్జించి దైవరాజ్య మును మరల స్థాపించిరి. నారదా! యిట్లు శ్రీమహాలక్ష్మీకృపకు బాత్తులై దేవతలు పరమసుఖముల ననుభవించిరి. దేవర్షీ! సర్వసారభూత మైనయీ శ్రీమహాలక్ష్మ్యపాఖ్యానమును శ్రవణమొనరించినవారికి సమస్త సుఖములు లభింపగలవు.

ఇది శ్రీమదాంధ్రబ్రహ్మవై వర్తమహాపురాణమందలి
ప్రకృతిఖండములోని లక్ష్మ్య పాఖ్యానమున
లక్ష్మీ దేవి యా వి రాభ వ మ ను
ముప్పదియెనిమిదవ అధ్యాయము
సంపూర్ణము.

ముప్పదితొమ్మిదవ అధ్యాయము

శ్రీమహాలక్ష్మీ పూజావిధానము, ధ్యానము,
స్తోత్రము.

వారదుడు పలికెను :

భద్రపురుషా! ఉత్తమతత్త్వజ్ఞానస్వరూప మైనశ్రీహరిదివ్యగుణకీర్తనమును, లక్ష్మ్యపాఖ్యానమును శ్రవణమొనరించితిని. పూర్వము బ్రహ్మాదిదేవతలు శ్రీహరిప్రేరితులై యేపూజావిధానముతో శ్రీమహాలక్ష్మీ నుపాసించి, ధ్యానించి, స్తుతించి, తదనుగ్రహమును బొందగల్గిరి? ఏధ్యానస్తోత్రములను బఠించి యింద్రాదిదేవతలు కోల్పోయిన తమసర్వస్వమును మరల బొందగల్గిరి?

శ్రీవారాయణబుద్ధి పలికెను :

నారదా! దేవరా జైనయిందుగ్గుడు క్షీరసముద్రతటముపై స్నానమొనరించి స్వచ్ఛనస్త్రములను ధరించి పరిశుద్ధుడై మంగళకలశమును స్థాపించి షడ్దేవతల నారాధించెను. వారే శ్రీగణేశ్వరుడు, సూర్యభగవానుడు, అగ్నిదేవుడు, విష్ణుదేవుడు, మహాదేవుడు, దుర్గాదేవి. వీరికావాహనగంధపుష్పాది షోడశోపచారముల నర్పించి భక్తిసమన్వితుడై బాగుగ బూజించి తదనంతరము మహేందుగ్గుడు పరమైశ్వర్యస్వరూపిణి యైన శ్రీమహాలక్ష్మీ నావాహన మొనరించి తనపుడోహతుడైనబృహస్పతి, బ్రహ్మదేవుడు నిర్దేశించినవిధానముతో శ్రీమహాలక్ష్మీపూజ సంపన్నమొనరించెను. మునీశ్వరా! ఆసమయమున నాపవిత్రక్షేత్రములో ననేకమహర్షులు, బ్రాహ్మణులు, ఆచార్యులు, శ్రీహరి, బృందాదేవి, సకలదేవతలు నానందమయుడు జ్ఞానస్వరూపుడు నై నశంకరు డుపస్థితులై యున్నారు. నారదా! దేవరాజుచందనచర్చితములైనపారిజాతపుష్పములతో శ్రీమహాలక్ష్మీని బూజించి యేకాగ్రచిత్తముతో ధ్యానించెను. పూర్వకాలమందు శ్రీహరి బ్రహ్మ కుపదేశించిన ధ్యానముతోనే మహేందుగ్గుడు శ్రీమహాలక్ష్మీని జింతించెను. ఆధ్యానమునే యుపదేశించెద సావధానుడవై యవధరింపుము.

శ్రీ మ హా ల క్ష్మీ ధ్యా న ము

సహస్ర దలపద్మస్య కర్ణికావాసినీం పరామ్ ।
 శరత్పర్వణకోటీన్ద్రప్రభాజుష్టవరామ్బరామ్ ॥
 స్వతేజసా ప్రజ్వలన్తీం సుఖదృశ్యాం మనోహరామ్ ।
 ప్రతప్త కాంచననిభాం శోభాం మూర్తిమతీం సతీమ్ ॥
 రత్నభూషణభూషాఢ్యాం శోభితాం పీతవాససా ।
 ఈషద్ధాస్యప్రసన్నాస్యాం శశ్వత్సుస్థిరయావనామ్ ॥
 సర్వసంపత్ప్రదాత్రీం చ మహాలక్ష్మీం భజే కుభామ్ (10-12)

పరమపూజ్యురాలై సశ్రీమహాలక్ష్మీ సహస్రదళములు గలకమలము యొక్క కర్ణికలపై విరాజమానురాలై యున్నది. ఆమె సుందరాంబరములు శరత్పర్వణమనాటికోటానుకొట్లచంద్రులశోభతో సంపన్నములై యున్నవి. ఈ స్వతేజముతో బ్రజ్వరిల్లు శ్రీమహాలక్ష్మీ దర్శనము పొంది మనస్సఖిండా నందపరిపూర్ణమగుచున్నది. ఈమె యంగకాంతి ప్రతప్త సువర్ణ సమానము, అఖండశోభ మూర్తిభవించిన సతియే ఈమె. రత్నభరణభూషణములను ధరించి పీతాంబరములతో శోభించుచు సుస్థిరయావనసంపన్నయై, మందహాస ప్రసన్నాస్యయై ప్రకాశించుచున్నది. సర్వసంపదలను బ్రసాదింపగల కళ్యాణ స్వరూపిణి యగునీమెను నేను భజించెదను.

నారదా! యిట్లు ధ్యానించి యిందుగ్రిడు బ్రహ్మజేవు నాజేశానుసార ముగ ఊడశోపచారములచే ననంతగుణసంపన్న యగుశ్రీమహాలక్ష్మీపూజ సంపన్న మొనరించెను. అత్యంతభక్తి పూర్వకముగ మంత్రోచ్ఛారణ మొనరించుచు బూజావిధ్యనుసారముగ నిందుగ్రిడు ప్రతివస్తువును శ్రీమహాలక్ష్మీ కర్పించెను. ఆపూజావిధి నుపదేశించెద శ్రవణమొనరింపుము.

శ్రీ మహాలక్ష్మీ పూజావిధి

అమూల్యరత్నసారం చ నిర్మితం విశ్వకర్మణా ।
 ప్రళంస్యాని ప్రకృష్టాని వరాణి దుర్లభాని చ ।
 ఆసనం చ విచిత్రం చ మహాలక్ష్మీ ప్రగృహ్యతామ్ ॥
 శుద్ధం గర్జోదక మిదం సర్వవన్దిత మీప్సితమ్
 పాపేధ్మవహ్నిరూపం చ గృహ్యతాం కమలాలయే ॥

పుష్పచందనదూర్వాదినంయుతం జాహ్నువీజలమ్ ।
 శఙ్ఖగర్భస్థితం కుద్ధం గృహ్యతాం పద్మవాసిని ॥
 సుగన్ధిపుష్పతైలం చ సుగన్ధామలకీఫలమ్ ।
 దేహసౌందర్యభీజం చ గృహ్యతాం శ్రీహరేః ప్రియే ॥
 వృక్షనిర్యాసరూపం చ గన్ధద్రవ్యాదినంయుతమ్ ।
 శ్రీకృష్ణకాన్తేః ధూపం చ పవిత్రం ప్రతిగృహ్యతామ్ ॥
 మలయాచలసమ్భూతం వృక్షసారం మనోహరమ్ ।
 సుగన్ధయుక్తం సుఖదం చందనం దేవిః గృహ్యతామ్ ।
 జగచ్ఛ్రీఃస్వరూపం చ ధ్వాన్తప్రధ్వంసకారణమ్ ।
 ప్రదీపం కుద్ధరూపం చ గృహ్యతాం పరమేశ్వరి ॥
 నానోషహారరూపం చ నానారససమన్వితమ్ ।
 నానాస్వాదుకరం చైవ నైవేద్యం ప్రతిగృహ్యతామ్ ॥
 అన్నం బ్రహ్మస్వరూపం చ ప్రాణరక్షణకారణమ్ ।
 తుష్టిదం పుష్టిదం చైవ దేవ్యన్నం ప్రతిగృహ్యతామ్ ॥
 శాల్యక్షతసుపక్వం చ శర్కరాగవ్యసంయుతమ్ ।
 స్వాదుయుక్తం మహాలక్ష్మి పరమాన్నం ప్రగృహ్యతామ్ ॥
 శర్కరాగవ్యపక్వం చ సుస్వాదు సుమనోహరమ్ ।
 మయా నివేదితం లక్ష్మిః స్వస్తి కం ప్రతిగృహ్యతామ్ ॥
 నానావిధాని రమ్యాణి పక్వాని చ ఫలాని చ ।
 స్వాదుయుక్తాని కమలేః గృహ్యంతాం ఫలదాని చ ॥
 సురభిస్తనసమ్భూతం సుస్వాదు సుమనోహరమ్ ।
 మర్త్యమృతం సుగవ్యం చ గృహ్యతా మచ్యుతప్రియే ॥
 సుస్వాదు రససంయుక్త మిక్షువృక్షసముద్భవమ్ ।
 అగ్నిపక్వ మతిస్వాదు గుడం చ ప్రతిగృహ్యతామ్ ॥
 యవగోధుమ-సస్యానాం చూర్ణరేణుసముద్భవమ్ ।
 సుపక్వం గుడగవ్యాక్త మిష్టాన్నం దేవిః గృహ్యతామ్ ॥
 సస్యచూర్ణోద్భవం పక్వం స్వస్తి కాదినమన్వితమ్ ।
 మయా నివేదితం దేవి పిష్టకం ప్రతిగృహ్యతామ్ ॥
 పార్థివో వృక్షభేదశ్చ వివిధద్రవ్యకారణమ్ ।
 సుస్వాదురససంయుక్త మిక్షుశ్చప్రతిగృహ్యతామ్ ॥
 శీతవాయుప్రదం చైవ దాహే చ సుఖదం పరమ్ ।
 కమలేః గృహ్యతాం చేదం వ్యజనం శ్వేతచామరమ్ ।

తామ్బూలం చ వరం రమ్యం కర్పూరాదిసువాసితమ్ ।
 జిహ్వజాడ్య చేదకరం తామ్బూలం దేవి గృహ్యతామ్ ॥
 సువాసితం శీతలం చ పిపాసానాశకారణమ్ ।
 జగజ్జీవనరూపం చ జీవనం దేవి! గృహ్యతామ్ ॥
 దేహసౌందర్యబీజం చ సదా శోభావివర్ధనమ్ ।
 కార్పాసజం చ కృమిజం వసనం దేవి గృహ్యతామ్ ॥
 రత్నస్వర్ణవికారం చ దేహభూషావివర్ధనమ్ ।
 శోభాధానం శ్రీకరం చ భూషణం ప్రతిగృహ్యతామ్ ॥
 నానాకుసుమనిర్మాణం బహుశోభాప్రదం పరమ్ ।
 సురభూషప్రియం శుద్ధం మాల్యం దేవి ప్రగృహ్యతామ్ ॥
 పుణ్యతీర్థోదకం చైవ విశుద్ధం శుద్ధిదం సదా ।
 గృహ్యతాం కృష్ణకాన్తే త్వం రమ్య మాచమసీయకమ్ ॥
 రత్నసారాదినిర్మాణం పుష్పచన్దనసం యుతమ్ ।
 రత్నభూషణభూషాఢ్యం సుతల్పం దేవి! గృహ్యతామ్ ॥
 యద్యద్ ద్రవ్యమపూర్వం చ పృథివ్యామపి దుర్లభమ్ ।
 దేవభూషార భోగ్యం చ తద్ద్రవ్యం దేవి! గృహ్యతామ్ (15-40)

జననీ! శ్రీమహాలక్ష్మీ! అమూల్యము, శ్రేష్ఠము, నత్యంతదుర్లభము, ననర్థరత్నసారాదులచే విశ్వకర్మనిర్మించిన యీవిచిత్రాసనమును సమర్పించుచున్నాను, కృపతో స్వీకరింపుము. కమలాలయా! సర్వవందితమై, సర్వేష్వితమై, పాపేంద్రనములను దహించుటలో నగ్నిస్వరూప మైనయీశుద్ధగంగాదకమును బాద్యరూపమున స్వీకరింపుము. పద్మవాసినీ! పుష్పచందనదూర్వదులచే సమ్మిళిత మైనశుద్ధగంగాజలములను శంఖమునం దుంచి యర్ఘ్యరూపమున సమర్పించుచున్నాను కృపతో స్వీకరింపుము. శ్రీహరిప్రియా! ఈ యుత్తమసుగంధయుక్త మైనపుష్పతైలము, సుగంధపూర్ణామలకీఫలము శరీరసౌందర్యమును వృద్ధినిొనరించు పరమసాధనములు. దేవీ! ఈస్నానోపయోగకరము లైనవస్తువులను స్వీకరింపుము. శ్రీకృష్ణకామినీ! వృక్షనిర్వాసరూప గంధద్రవ్యాదిసంయుత మైనపవిత్రధూపమును గృపతో స్వీకరింపుము. దేవీ! ఈమనోహరచందనము మలయాచలములో నుత్పన్నమైన చందనవృక్షసారతత్త్వము. సుగంధయుక్తము, సుఖప్రదము నైన దీనిని సమర్పించు

చున్నాను, కరుణతో స్వీకరింపుము. పరమేశ్వరీ! జగమునకు జక్షుస్వరూపమై యంధకారమును నశింపజేయగల్గి శుద్ధరూప మైనయాప్రదీపమును స్వీకరింపుము. దేవీ! నానాప్రకారోపహారపూర్ణమైన యీనైవేద్యము నానాప్రకారరసములచే బూర్ణమై వివిధరుచియుక్తమై యున్నది. ఈనైవేద్యమును స్వీకరింపుము. దేవీ! అన్నమే బ్రహ్మస్వరూపము, ప్రాణరక్షణకారణము, తుష్టిని, పుష్టిని బ్రసాదింపగలదు, కావున దేవీ! ఈదివ్యాన్నమును బరమాన్నమును గ్రహింపుము. మహాలక్ష్మీ! ఈయత్తమపక్వాన్నము చక్కెరతో, ఘృతముతో, సిద్ధపఱుపబడినది. మాధురీయుక్తమైన యీపరమాన్నమును గృహతో స్వీకరింపుము. చక్కెరతో, ఘృతముతో నిర్మింపబడి సుమనోహరమై, సుస్వాద్యమైనయాస్వస్తిక మనుమృష్టాన్నమును నీకు నివేదించుచున్నాను. జననీ! లక్ష్మీ! కరుణతో స్వీకరింపుము. కమలా! రమ్యములు, సుస్వాదుయుక్తములు, బాగుగ బండిన నానావిధఫలములను నీకు నివేదించుచున్నాను. ఈరమ్యఫలములను స్వీకరింపుము. అచ్యుతప్రియా! కామధేనుస్తనసంభూతములు, మనోహరములు, సుస్వాదుసంపన్నములు మానవుల కమృతతుల్యములు నై నయాశుద్ధక్షీరములను స్వీకరింపుము. ఇక్షు (చెఱకు) వృక్షసముద్భవ మైనసుస్వాదురసములను, నగ్నితో బక్వమొనరించి గుడ (బెల్లము) రూపమున నీకు సమర్పించుచున్నాను, మాతా! స్వీకరింపుము. యవగోధుమాదిసస్యములచూర్ణముతో గుడమును, క్షీరములను కలిపిబాగుగ వండి నీకు సమర్పించుచున్నాను, దేవీ! స్వీకరింపుము. సస్యచూర్ణోద్భవములై, బాగుగవండిన, స్వస్తికాదిసమన్వితములైన పిష్టకములను నివేదించుచున్నాను, దయతో స్వీకరింపుము. దేవీ! ఇక్షువృక్ష మీభూతలముపై నొక విశిష్టవృక్షము. ఈవృక్షరసముచే గుడశర్కరాద్యనేకమధురపదార్థములను నిర్మింపవచ్చును. సుస్వాదురససంపన్న మైనయీయిక్షువులను (చెఱకు గుడలను) స్వీకరింపుము. కమలా! శీతలవాయువులను బ్రసాదించుచు దేహమునకు సుఖప్రదమై, పరమమనోహరమైన యీవింజామరము స్వీకరింపుము. కర్పూరాదులచే సువాసితమై, యత్యంతరమ్యమై, జిహ్వజాడ్యచ్ఛేదకమైనయాశ్రేష్ఠ తాంబూలమును కృపతో స్వీకరింపుము. తల్లీ! దప్పికను దీర్పకారణములై, జగజ్జీవనరూపము లైనయీసువాసితశీతలజలముల నిర్పించుచున్నాను దయతో స్వీకరింపుము. అమ్మా! దేహసౌందర్యబీజములై

సదా శోభను వృద్ధినొందింపగల నూలుపట్టువస్త్రములను స్వీకరింపుము. రత్న స్వర్ణాదులచే నిర్మింపబడి, దేహభూషావివర్ధనములై, శోభను బ్రసాదింపగల్గినవై శ్రీకరములై నయాభూషణములను గృహతో స్వీకరింపుము. అత్యంతశోభను బ్రసాదింపగల నానాపుష్పములచే నిర్మింపబడి సురలకు, నరేశ్వరుల కత్యంతప్రియము లై నయాపరమశుద్ధకుసుమమాలికలను స్వీకరింపుము. శ్రీకృష్ణకాంతా! ఈపవిత్రతీర్థజలములు స్వయంశుద్ధములు అన్యములను గూడ సదా శుద్ధముల నొనరింపగలవు. ఈరమ్యశుద్ధజలముల నాచమనీయరూపమున స్వీకరింపుము. దేవీ! ఈ యమూల్యరత్ననిర్మితసుందరశయ్య వస్త్రాభూషణాదులచే నలంకరింపబడి పుష్పచందనచర్చితమై యున్నది. కృపతో నీరమ్యశయ్యను స్వీకరింపుము. దేవీ! ఇవియేగాక శరీరసౌందర్యవర్ధకములై, యలంకరణ యోగ్యములై, పృథ్వియం దలభ్యములై, దేవేంద్రుని కై నను యోగ్యములైనవస్తువులను నీసేవలందు సమర్పించుచున్నాను, కృపతో నీద్రవ్యములను స్వీకరింపుము.

నారదమునీంద్రా! దేవేంద్రు డీమూలమంత్రముల నుచ్చరించుచు బహుపూజ్య యగుశ్రీమహాలక్ష్మికి బైనబేర్కొనిన ద్రవ్యములను సమర్పించి భక్తి పూర్వకముగ, విధిసహితముగ దన్నూలమంత్రమును బదిలక్షలపర్యాయములు జపించి ఫలస్వరూపమున మంత్రసిద్ధి పొందగల్గెను. ఈమూలమంత్రము సర్వులకు గల్పవృక్షసదృశము. స్వయముగ బ్రహ్మదేవుడే కృపతో శ్రీమహాలక్ష్మీమూలమంత్రమును మహేంద్రుని కుపదేశించెను.

శ్రీ మ హా ల క్ష్మీ మూ ల మ ణ త్ర ము

లక్ష్మీ ర్మాయా కామవాణీ తతః కమలవాసినీ ,

స్వాహాన్తో వై దికో మన్త రాజోఽయం ద్వాదశాక్షరః ॥

ఓం హ్రీం క్లీం ఐం కమలవాసిన్యై స్వాహా ।

(43)

ద్వాదశాక్షరసంయుక్త మైనయీవై దికమంత్రరాజమును మొదట శ్రీబీజమును (శ్రీం), మాయాబీజమును (హ్రీం), కామబీజమును (క్లీం). వాణీబీజమును (ఐం) బలికి కమలవాసినీ యనుశబ్దమునకు విభక్తిని జోడించి అంతములో స్వాహాశబ్దము నుచ్చరింపవలెను.

‘శ్రీం హ్రీం క్లీం ఐం కమలవాసినైస్త్వ స్వాహా’ ఇదియే మంత్రరాజ
స్వరూపము.

ఈచేరు డీమంత్రమును జపించియే శ్రీమహాలక్ష్మీ నారాధించి పరమై
శ్వర్యసంపన్నుడైనాడు. ఈమంత్రప్రభావమువలననే దక్షసావర్ణి యను
మునుపు రాజాధిరాజై సప్తద్వీపములకు జక్రవర్తియైనాడు. నారదా! ప్రియ
త్రతుడు, ఉత్తాపపాదుడు, కేదారప్రభుడు మొదలగుసిద్ధపురుషు లీమంత్ర
జపమువలననే పునీతులై శ్రీమహాలక్ష్మీ యనుగ్రహమునకు బాతులై
రాజాధిరాజులైనారు.

మంత్రసిద్ధినొందగనే దేవరాజుసమక్షమున శ్రీమహాలక్ష్మీ సాక్షాత్క
రించెను. ఆవరదాయిని సర్వోత్తమ రత్ననిర్మితదివ్యవిమానారూఢయై, తన
బ్రహ్మలిత బ్రహ్మతేజముచే సప్తద్వీపవతి యగుపృథ్వీనంతయు నాచ్ఛాదించెను.
ఆమె శ్రీమదంగకాంతి శ్వేతచంపకపుష్పసముజ్జ్వలము. సస్మితముఖారవింద
ముతో భక్తుల ననుగ్రహించుటకు బరమకాతరురాలై, రత్నభూషణవిభూషి
తయై గళమునందు రత్నహారముల నలంకరించుకొని కోటానుకోట్లచంద్రుల
ప్రభతో బ్రకాశించుచు శాంతస్వరూపిణియు, జగదంబయు నగుశ్రీమహాలక్ష్మీ
దేవసతి యగునిందునకు దనదివ్యదర్శనము నొసంగెను. నారదా! జగజ్జ
పని యగుశ్రీమహాలక్ష్మీ దివ్యానుగ్రహమునకు బాతులై డైనయిందుని
బద్ధము సఫలము. ఆసమయమున తనసర్వాంగములు భక్తిభావముచే బుల
లింపగ నశ్రుపూర్ణలోచనుడై, ముకుళితహస్తుడై మున్ను దనకు బ్రహ్మ
దేవుడువదేశించిన సంపూర్ణాభీష్టప్రద మైనశ్రీమహాలక్ష్మీ స్తోత్రరాజముతో
జగదంబను స్తుతింప నారంభించెను.

శ్రీమహాలక్ష్మీ స్తోత్రము

మహేంద్ర ఉవాచ :

‘ఓం నమః శ్రీ మహాలక్ష్మే

ఓం నమః కమలవాసినైస్త్వ నారాయణ్యై నమో నమః ।

కృష్ణప్రియాయై సారాయై పద్మాయై చ నమో నమః ॥

పద్మపత్రేక్షణాయై చ పద్మాస్యాయై నమో నమః ।

పద్మాననాయై పద్మిన్యై వైష్ణవ్యై చ నమో నమః ॥

సర్వసంస్కృత్యరూపాయై సర్వదా త్రై నమోనమః ।
సుఖదాయై మోక్షదాయై సిద్ధిదాయై నమోనమః ॥

హరిభక్తిప్రదాత్రై చ హర్షదాత్రై నమోనమః ।
కృష్ణవక్షఃస్థితాయై చ కృష్ణేశాయై నమోనమః ॥

కృష్ణశోభాస్వరూపాయై రత్నపద్మే చ శోభనే ।
సంస్కృత్యధిష్ఠాతృదేవ్యై మహాదేవ్యై నమోనమః ॥

సస్యాధిష్ఠాతృదేవ్యై చ సస్యాయై చ నమోనమః ।
నమో బుద్ధిస్వరూపాయై బుద్ధిదాయై నమోనమః ॥

వై కుణ్ఠే యా మహాలక్ష్మీ ర్యా లక్ష్మీః క్షీరసాగరే ।
స్వర్గలక్ష్మీ రింద్రగేహే రాజ్యలక్ష్మీ ర్నృపాలయే ॥

గృహలక్ష్మీ శ్చ గృహిణాం గేహే చ గృహదేవతా ।
సురభిః సా గవాం మాతా దక్షిణా యజ్ఞకామినీ ॥

అదితి ర్దేవమాతా త్వం కమలా కమలాలయే ।
స్వాహా త్వం చ హవిర్దానే కవ్యదానే స్వధా స్మృతా ॥

త్వం హి విష్ణుస్వరూపా చ సర్వాదారా వసుంధరా ।
శుద్ధసత్త్వస్వరూపా త్వం నారాయణపరాయణా ॥

క్రోధహింసావర్జితా చ వరదా చ శుభాననా ।
పరమార్థప్రదా త్వం చ హరిదాన్యప్రదా పరా ॥

యయా వినా జగ త్సర్వం భస్మీభూత మసారకమ్ ।
జీవన్మృతం చ విశ్వం చ శవతుల్యం యయా వినా ॥

సర్వేషాం చ పరా త్వం హి సర్వబాన్ధవరూపిణీ ।
యయా వినా న సమ్భాష్యో బాన్ధవై రాబ్ధవః సదా ॥

త్వయా హీనో బిన్దుహీన స్త్వయా యుక్తః సబాన్ధవః ।
ధర్మార్థకామమోక్షాణాం త్వం చ కారణరూపిణీ ॥

యథా మాతా స్త నన్ధానాం శిశూనాం కై శవే సదా ।
తథాత్వం సర్వదా మాతా సర్వేషాం సర్వవిశ్వతః ॥

మాతృహీనః స్త నాన్ధశ్చ సచే జీవతి దై వతః ।
త్వయా హీనో జనః కోఽపి న జీవత్యేవ నిశ్చితమ్ ॥

సుప్రసన్నస్వరూపా త్వం మే ప్రసన్నా భవామ్భికే!
 వైరిగ్రస్తం చ విషయం దేహి మహ్యం సనాతనిః॥
 వయం యావత్ త్వయా హీనా బన్ధుహీనాశ్చ భిక్షుకాః ।
 సర్వసంపద్యహీనాశ్చ తావదేవ హరిప్రియే॥
 రాజ్యం దేహి శ్రియం దేహి బలం దేహి సురేశ్వరిః!
 కీర్తిం దేహి ధనం దేహి యశో మహ్యం చ దేహి వై ॥
 కామం దేహి మతిం దేహి భోగాన్ దేహి హరిప్రియే ।
 జ్ఞానం దేహి చ ధర్మం చ సర్వసౌభాగ్య మీప్సితమ్ ॥
 ప్రభావం చ ప్రతాపం చ సర్వాధికారమేవ చ
 జయం పరాక్రమం యుద్ధే పరమైశ్వర్యమేవ చ ॥ (52-72)

ఓంకారస్వరూపిణీ! నమస్కారము. భగవతీ! శ్రీమహాలక్ష్మీ! నీకు నమోవాకము.

కమలవాసినికి నమస్కారము. నారాయణిదేవికి ననేకనమస్కారములు. సంసారమునకే సారమైనకృష్ణప్రియకు, బద్మకు, పద్మపత్రములవంటి విశాల నేత్రములు కల్గిన కమలముఖికి, మహాలక్ష్మీకి, పద్మాసన, పద్మిని, వైష్ణవి, మొదలగుదివ్యనామముల బ్రసిద్ధిగాంచిన శ్రీమహాలక్ష్మీకి, సర్వసంపత్స్వరూపిణియై సర్వమునుబ్రసాదింపగలమహాదేవికి, సుఖదాయని, మోక్షదాయని, సిద్ధిదాయని యైనశ్రీమహాలక్ష్మీకి, శ్రీహరిభక్తిని బ్రసాదింపగలదేవికి, హర్ష ప్రదాత్రికి, శ్రీకృష్ణవక్షఃస్థలమందు విరాజిల్లు తద్దేహ్యదయేశ్వరికి, అనేకనమస్కారములు. రత్నపద్మే! శోభనే! నీవు శ్రీకృష్ణునకేశోభాస్వరూపిణివి, సర్వసంపదల కధిష్ఠాత్రీవి, మహాదేవివి, నీకు నేను మరల మరల బ్రణామముల నర్పించుచున్నాను. దేవీ! నీవు సస్యముల కధిష్ఠాత్రీవి, సస్యస్వరూపిణివి, బుద్ధిస్వరూపిణివి, బుద్ధిప్రదాయనివి, దేవీ! నీవు వైకుంఠములో మహాలక్ష్మీవి, క్షీరసాగరములో లక్ష్మీవి, ఇంద్రునిస్వర్గమందు స్వర్గలక్ష్మీవి, రాజేంద్రులభవనములందు రాజ్యలక్ష్మీవి. మాతా! నీవు గృహస్థుల గృహములలో గృహాలక్ష్మీవి ప్రతిగృహమందు గృహదేవతవు. గోమాత సురభిరూపమున, యజ్ఞస్నతి యగుదక్షిణారూపమున నీవే విరాజిల్లుచున్నావు. దేవమాత యైనయదితివి నీవే, కమలములందు నివసించు కమలవు నీవే. హవ్యప్రదాన సమయములందు స్వాహా యని, కవ్యప్రదానసమయమందు స్వధా యని యుచ్చరింపబడు ఆ

నామములు నీనామములే. సర్వులకు నాధారమైన విష్ణుస్వరూపిణివి వసుంధరవు నీవే. శ్రీమన్నారాయణుని యుపాసనయందు సదా తత్పరవై విరాజిల్లు దేవీ నీవే శుద్ధసత్త్వస్వరూపిణివి. నీలో గ్రోధమునకుగాని, హింసకుగాని కించింతాత్రముగూడ స్థానము లేదు. అనగా నీవు క్రోధహింసాదివర్జితవు, వరదాయినివి, శుభాననవు. జననీ! నీవే పరమార్థమును బ్రసాదింపగలవు, హరిదాస్యసౌభాగ్యము ననుగ్రహింపగలవు. నీవు లేనిచే సకలజగములు భస్మీభూతములు నిస్సారములు కాగలవు, నీవు లేనివిశ్వము బ్రతికియున్నను మరణించినట్లే భావింపవలెను. నీవు సకలప్రాణులకు మాతృస్వరూపిణివి, సర్వబాంధవరూపిణివి. నీవు లేనిచే పోదరునితోనై నను సహోదరబాంధవులు పలుకనై నను బలుకరు, అనగా లక్ష్మీకటాక్షము లేనివారిని బంధువులైన నాదరింపరని భావము. నీ యనుగ్రహము లేనివారు బంధుహీనులు కాగలరు, నీకృపకు బాతులైనవారు సబాంధవులు కాగలరు. నీకృపాకటాక్షములవలననే ధర్మార్థకామమోక్షములుసులభములు కాగలవు. శై శవావస్థలో శిశువుల నెట్లు తల్లి స్తన్యము నొసంగి పాలించునో, యట్లే నీవు సదా సర్వవిశ్వములకు మాతృదేవతవై రక్షించుచున్నావు. స్తన్యపానమొనరించు శిశువైనను, దల్లి లేకపోయినను భాగ్యవశమున జీవింపగలదు, కాని నీవు లేనిచే యెవరును జీవింపలే రనెడువాక్యము నిశ్చయముగ సత్యము. సుప్రసన్నస్వరూపిణీ! మాతా! అంబికా! నాపై బ్రసన్నురాలవు కమ్ము. సనాతనీ! నారాజ్యసంపదలు శత్రువులపర మైనవి, అవి మరల నాకు లభించునటుల ననుగ్రహింపుము. హరిప్రియా! నీయనుగ్రహము లభింప నంతవరకు నేను బంధహీనుడనై, భిక్షుకుడనై, సంపత్తివిహీనుడనై దుఃఖింపగలను. సురేశ్వరీ! నీవు కరుణతో నాకు రాజ్యమును, శ్రీని, బలమును, గీర్తిని, ధనమును, యశమును బ్రసాదింపుము. హరిప్రియా! నాకు వాంఛితవస్తువులను, బుద్ధిని, జ్ఞానమును, ధర్మమును బ్రసాదింపుము, నే నభిలషించు సకలసౌభాగ్యముల నిమ్ము. ఇవియేగాక మాతా! నాకు బ్రభావమును బ్రతాపమును, సర్వాధికారములను, యుద్ధములందు విజయములను, బరాక్రమమును, బరమైశ్వర్యాదులను నొసంగుము.

శ్రీ నారాయణ ఋషి పలికెను :

వారదా! యిట్లు స్తుతించి సర్వదేవతలతో నిందుడు తలవంచి పులకిత

గాత్రముతో బ్రేమానందాశుభ్రార్ణవ నయనములతో శ్రీమహా
 లక్ష్మీని స్తుతించి యనేకప్రణామము లర్పించెను. దేవ కళ్యాణార్థమై
 బ్రహ్మ, శంకరుడు, ఆదిశేషుడు, ధర్మదేవత, కేశవుడు ఘోరలుగాగల మహాను
 భావు లందఱు శ్రీమహాలక్ష్మీని బ్రార్థించిరి. ఆ దేవసభామధ్యమున నఖండ
 కాంతితో బ్రకాశించు శ్రీమహాలక్ష్మి యత్యంత ప్రసన్నురాలై దేవతల కీప్సిత
 వరముల నొసంగి శ్రీకృష్ణుని మనోహరపుష్పమాలతో నలంకరించి, యంత
 ర్హితురాలయ్యెను. తదనంతరము సకలదేవతలు సంతుష్టులై తమతమ ధామ
 ముల కరిగిరి. స్వయముగ మహాలక్ష్మి యానాటినుండి క్షీరసాగరశయనుడైన
 శ్రీహరి వక్షఃస్థలములో బ్రసన్నురాలై విరాజిల్ల నారంభించెను. మునీశ్వరా!
 బ్రహ్మశంకరాదిదేవతలు శ్రీమహాలక్ష్మి కనేకశుభాశీర్వాదముల నొసంగి తమ
 తమ లోకములకు మరలిపోయిరి.

ఇదం స్తోత్రం మహాపుణ్యం త్రిసన్ధ్యం యః పఠేన్నరః ।

కుబేరతుల్యః స భవే ద్రాజరాజేశ్వరో మహాన్ ॥

సిద్ధస్తోత్రం యది పఠేత్సౌపి కల్పతరు ర్నరః ।

పంచలక్షజపేనైవ స్తోత్రసిద్ధి ర్భవేన్నృణామ్ ॥

సిద్ధం స్తోత్రం యది పఠేన్మాన మేకం చ సంయతః ॥

మహాసుఖీ చ రాజేన్ద్రో భవిష్యతి న సంశయః ॥ (79-81)

నారదా! మహాపవిత్రమైన, మహాపుణ్యప్రదమైన యీస్తోత్రమును
 నిత్యము త్రిసంధ్యలందు పఠించు వారు కుబేరతుల్యులు రాజాధి
 రాజులు కాగలరు. అయిదులక్షలు జపించిన గల్పతరుస్వరూప మైనయీ
 సిద్ధస్తోత్రము సిద్ధింపగలదు. ఈ సిద్ధస్తోత్రము యమనియమసంపన్నులై యొక
 మాసవర్యంతము పఠించిన వారు మహాసుఖములను బొంది నిశ్చయముగ
 రాజేంద్రులములై విరాజిల్లగలరు.

వారదుడు పలికెను :

ఆహా! భగవంతునిదివ్యచరితము లెంతయద్భుతములు! ప్రభూ!
 దుర్వాసముహర్షి యొసంగిన శ్రీహరిపూజాకుసుమము గజరాజుశిరముపై నుంచగా

దానిశిరము ప్రథమపూజ కర్హమయ్యెను. అనంతరమా గజ మింద్రుని
ధిక్కరించి వనముల కరిగెను. తదనంతరము శనిదృష్టిపాతమువలన గణేశ్వ
రుని శిరము చిన్నభిన్నము కాగా శ్రీహరి యీగజరాజుమస్తకమునే గణేశ్వ
రున కమర్చెను. దేవేందుడు సకలదేవతలతో గూడి దేవషట్కమును
బూజించి తదనంతరము లక్ష్మీ నారాధించి తదనుగ్రహమునకు బాతుడై
ధన్యుడయ్యెను. ఓవేడవిదాంవరా! నీదివ్యముఖారవిందమునుండి సువ్యక్త
సిద్ధాంతస్వరూపము లైనదుర్గాహ్యపురాణముల నాలకించి ధన్యుడ
నైతిని.

శ్రీనారాయణముషి పలికెను :

నారదా! యిట్లు దుర్వామహార్షి శాపమునకు గుటియైన యింద్రాదిదేవ
తలు శ్రీమహాలక్ష్మీ నారాధించి తదనుగ్రహమునకు బాతులై బ్రాహ్మణ
శాపవిముక్తి నొంది సుఖించిరి.

ఇది శ్రీమదాంధ్ర బ్రహ్మవైవర్త మహాపురాణమందలి

ప్రకృతిఖండములోని నారదనారాయణసంవాద

మున శ్రీమహాలక్ష్మీపూజావిధానమను

ముప్పది తొమ్మిదవ

అధ్యాయము

సంపూర్ణము.

నలుబదియవ అధ్యాయము

స్వాహాదేవి సంభవకథనము

నారదుడు పలికెను :

స్వామీ! శ్రీమన్నారాయణ ఋషీంద్రా! మహాభాగా! నీవు రూపగుణయశస్త్రేజఃప్రకాశములందు సాక్షాచ్ఛ్రీమన్నారాయణసముడవు. జ్ఞానులందు, సిద్ధులందు, యోగులందు, వేదవేత్తలందు, తపస్సులందు, శ్రేష్ఠుడవు. నీ యనన్యకృపాకటాక్షములకు బాతుడనై నేను మహాద్భుత శ్రీమహాలక్ష్మీ దివ్యోపాఖ్యానమును శ్రవణ మొనరింపగల్గితిని. దేవా! నిగూఢములు, పురాణములందును నప్రకాశితములు, బహుగోపనీయములు, సర్వోపయుక్తములు, వేదోక్తములు, ధర్మసంయుతములు నై నవివిధశక్తుల యుపాఖ్యానములనుగూడ వర్ణింపవలసినదిగ బ్రార్థించుచున్నాను.

శ్రీవారాయణఋషి పలికెను:

బ్రహ్మకులసంభవా! ప్రకృతిప్రభావమును దెల్పు వివిధోపాఖ్యానములు పురాణములం దప్రకాశితములే కాని శుక్తులం దాదుర్లభోపాఖ్యానములు గూఢరూపమున నున్నవి. నారదమునీంద్రా! ఆజనని యుపాఖ్యానము లనంతములు, కావున నీ వేయుపాఖ్యానముల శ్రవణ మొనరింపగోరుచున్నావో తెల్పిన బ్రవచింపగలను.

నారదుడు పలికెను :

దేవతలకు హవిస్సు నర్పించుటలోను నకలకర్మలందు స్వాహాదేవి, పితృదేవతా పీత్యర్థకకర్మములందు స్వధాదేవి, సర్వకర్మములందు దక్షిణాదేవి శ్రేష్ఠురాండు). కావున స్వాహా, స్వాధా, దక్షిణామాతలయుపాఖ్యానములను గ్రమముగ వర్ణించి నన్ను జరితార్థుని జేయుము.

మూతమహర్షి పలికెను :

శౌనకాదిమహర్షులారా! నారదసభ్యర్థనల నాలకించి యామహర్షి పుంగవుడు సస్మితముఖారవిందుడై యత్యంత ప్రాచీనములైన యుపాఖ్యానముల నిట్లు ప్రవచింప నారంభించెను.

శ్రీనారాయణఋషి పలికెను :

దేవర్షీ! సృష్టిప్రారంభసమయమున సంభవించిన స్వాహాదేవి యావిర్భావ ప్రసంగమును వర్ణించెద సావధానుడవై యవధరింపుము. సకలదేవతలు తమ యాహారవ్యవస్థకై బ్రహ్మలోకమును బ్రవేశించి బ్రహ్మదేవుని శరణు వేడి తమకాహారమును నిర్ణయించి యది లభించునటుల యనుగ్రహింపవలసి నదిగ బ్రార్థింపగా బ్రహ్మదేవుడు వారి కభయము నొసంగి శ్రీహరి దివ్యచరణ కమలముల నారాధించెను. అపుడు స్వయముగ శ్రీహరియే యజ్ఞరూపమున బ్రహ్మసమక్షమున నవతరించెను. యజ్ఞములందు సమర్పింపబడు హవిష్యా హుతులనే బ్రహ్మదేవుడు దేవతల కాహారముగ నిర్ణయించెను. కాని బ్రాహ్మణక్షత్రియాదివర్ణములు భక్తిపూర్వకముగ యజ్ఞములం దర్పించిన హవిష్యాహుతులు యజ్ఞాగ్నిలోదాహికాశక్తి లేనందువలన దేవతలను జేర లేదు. మరల సకలదేవతలు నుదాసీనులై బ్రహ్మదేవుని జేరి తమ కాహారము లభింపలేదని విన్నవించిరి. బ్రహ్మదేవుడు దేవతల ప్రార్థనల నాలకించి యీ సమస్యను బరిష్కరింపవలసినదిగ శ్రీకృష్ణపరమాత్మను బ్రార్థింపగ భగవంతుడు మూలప్రకృతి యగునీశ్వరి నారాధింపుమని యాదేశించెను. భగ వదాజ్ఞనుసారము విధాత యేకాగ్రతతో మూలప్రకృతి నారాధించెను. అపుడు సర్వశక్తి స్వరూపిణి యగుమూలప్రకృతి ప్రసన్నురాలై యగ్నికిదాహికా శక్తి యైనస్వాహాదేవిరూపమున నవతరించెను. ఆమె శ్రీవిగ్రహకాంతి శ్యామలవర్ణము. ఆమె సస్మితముఖారవిందయై గ్రీష్మమధ్యాహ్నమార్తాండు తేజముతో బ్రజ్వరిల్లుచు భక్తానుగ్రహకారిణియై బ్రహ్మయెదుట సాక్షాత్కరించి 'పద్మయోనీ! మనోభీష్టవరము నర్థింపు'మని యాదేశించెను. జగద్విధాత భగవతీ కరుణాపూరిత వచనముల నాలకించి సంభ్రమపూర్వకముగ నిట్లు వరముల నర్థించెను. "దేవీ! నీ వగ్నికి దాహికాశక్తివై తత్పరమ సుందరపత్నివై మమ్ములను గరుణింపుము. నీవు లేనిదే యగ్ని యాహుతు లను భస్మ మొనరించుటలో నసమర్థుడు. ఏమానవుడు ప్రతిమంత్రాంత మందు నీదివ్యనామోచ్చారణ మొనరించి దేవతలకు నాహవనీయపదార్థముల నర్పించునో యాహవిష్యాదులు సునాయాసముగ దేవతల కుపలబ్ధములు కాగలవు. అంబికా! ఆగ్నిదేవునకు నీవు సర్వసంపత్స్వరూపిణివై, శ్రీరూపి

ణివై, గృహస్వామినివై విరాజిల్లుము. దేవతలు, మానవులు, సదా ని న్నారాధించెదరు”.

బ్రహ్మదేవుని యభ్యర్థన నాలకించి స్వాహాదేవి యత్యంతోదాసీనురాలై విధాతతో దనయభిప్రాయము నిట్లు విశదీకరించెను. “బ్రహ్మదేవా! నేను దీర్ఘకాల మఖండతప మాచరించి శ్రీకృష్ణపరమాత్మసేవాసౌభాగ్యమును బొందెదను. ఆబరబ్రహ్మ మైవశ్రీకృష్ణపరమాత్మదక్క నన్యములన్నియు స్వప్నసదృశములు, భ్రమమాత్రములు, నశ్వరములు. ఆసచ్చిదానందవిగ్రహుడే నిత్యసత్యమూర్తి. బ్రహ్మదేవా! నీవు జగమును సృష్టింపగల్గుట, శంకరుడు మృత్యుంజయుడగుట, ఆదిశేషు డఖిలవిశ్వమును ధారణమొనరింపగల్గుట, ధర్మము సమస్త దేహధారులకర్మములకు సాక్షి యగుట, గణేశ్వరుడు సర్వదేవసమాజమందు బ్రథమపూజ కర్తుడగుట, జగదంబ యగు ప్రకృతి సర్వపూజ్యురాలగుట కేవలము, శ్రీకృష్ణపరమాత్మకృపాప్రసాదఫలమే యని తెలిసికొనుము. శ్రీకృష్ణసేవాసౌభాగ్యసంపన్నులై నచో ఋషులు, మానివర్యులు, సర్వత్ర సమ్మానింపబడగలరు. కావున పద్మజా! నేనుగూడ నీ యేకైకపరమప్రభు వైనశ్రీకృష్ణుని చరణకమలధ్యానమందే సంలగ్నురాల నయ్యెదను”.

విధాతతో నిట్లు పల్కికమలాముఖి యగుస్వాహాదేవి నిరామయు డైన శ్రీకృష్ణభగవదనుగ్రహార్థము తపమాచరించుటకు బ్రస్థాన మొనరించెను. స్వాహాదేవి నిర్జనప్రదేశములో నసంఖ్యాక సంవత్సరములపర్యంత మేకపాదముపై నిలువబడి శ్రీకృష్ణుని ధ్యానించుచు నఖండతప మాచరించెను. అపుడు ప్రకృతికి సహిత మతీతుడు, నిర్గుణపరబ్రహ్మ మైనశ్రీకృష్ణపరమాత్మ యామెయెదుట సాక్షాత్కరించెను. భగవంతుని గాంతునిగ వరించిన స్వాహాదేవి యాయన పరమకమనీయరూపమును దర్శించి ప్రేమవిహ్వలయై మూర్ఛిల్లెను. చిరకాలము ఘోరతప మాచరించి క్షీణశరీరయైన స్వాహాదేవి యభిప్రాయమును సర్వజ్ఞు డైనప్రభువు గ్రహించి తనచరణములపై బడిన యామెను లేవనెత్తి యాలింగన మొనరించుకొని తన యంకముపై గూర్చుండ బెట్టుకొని మధురవచనములలో నిట్లు పల్కెను. “కాంతామణీ! పరాహకల్పములో నీవు నీయభీష్టానుసారము నాగ్నజితునికొమార్తె నాగ్నజితిగ నవత

రించి నాసహధర్మచారిణివి కాగలవు. కాని దేవీ! యీసమయమున మాత్రము నాస్వరూప మైనయగ్నిదేవు ననుగ్రహించి దాహికాశక్తి రూపమున దత్త్రియపత్నివి కమ్ము, నావరప్రసాదమువలన నీవు మంత్రముల కంగభూతురాలవై పరమపవిత్రురాలవు కాగలవు. అగ్నిదేవుడు నిన్ను దన గృహస్వామినిగ నొనరించుకొని భక్తిభావముతో బూజింపగలడు”.

నారదా! స్వాహాదేవి నిట్లాదేశించి యామెకు నాశ్వాసనమొసంగి శ్రీకృష్ణపరమాత్మ యంతర్హితు డయ్యెను. తదనంతరము బ్రహ్మాదేశాను సారముగ వహింప సామవేదోక్తవిధితో స్వాహాదేవిని ధ్యానించి, స్తుతించి యామెపూజ సంపన్న మొనరించెను. అగ్నిదేవునకు భగవతి ప్రసన్నురాలుకాగా మంత్రోచ్ఛారణపూర్వకముగ నగ్నిదేవుడు స్వాహాదేవి పాణిగ్రహణ మొన రించెను. అగ్ని తేజమువలన స్వాహాదేవినుండి క్రమముగ దక్షిణాగ్ని, గార్హప త్యాగ్ని, ఆహవనీయాగ్ని యను మువ్వురు పరమసుందరకుమారు లుద్భవించిరి. ఆనాటినుండి మహర్షులు, మునులు, బ్రాహ్మణులు, క్షత్రియులు, వైశ్యులు మొదలగువర్ణములవారు స్వాహాంతమంత్రముల నుచ్చరించుచు నగ్నియందు హవిస్సులను హవనమొనరింప నారంభించిరి. వా రర్పించిన హవిస్సులు దేవతల కాహారరూపమున సంప్రాప్తించుచుండెను. స్వాహాయుక్తప్రశస్త మంత్రోచ్ఛారణ మొనరించు వానికి గేవలము మంత్రము పల్కినమాత్ర ముననే మంత్రసిద్ధి లభించును. విషహీన మైనసర్పము, దేవహీను డైన బ్రాహ్మణుడు, పతిసేవావిహీనురా లైనస్త్రీ, విద్యాహీను డైనపురుషుడు, ఫలశాఖాహీన మైనవృక్షము నింద్యములగునట్లు స్వాహాహీన మైనమంత్రము కూడ నింద్యమని తెలిసికొనుము. స్వాహాను స్వాహాహీనముగ మంత్రము ముచ్చరించి హవనమొనరించిన హవిస్సులు దేవతలను జేరి ఫలములను బ్రసాదింపవు. సకలాహుతులు స్వాహాదేవి కరుణవలన నాటినుండి నేటి వఱకు సక్రమముగ దేవతలకు లభించుచున్నవి. స్వాహాంతమంత్రోచ్ఛారణ ముచే మానవులసకలకర్మములు సఫలములు కాగలవు. మునీశ్వరా! స్వాహా దేవి శ్రేష్ఠోపాఖ్యానము నీయెదుట వర్ణించితిని. ఈసారభూతప్రసంగము శోతలకు, వ్యాఖ్యాతకు నఖండసుఖములను, మోక్షమును బ్రసాదింప గలదు.

నా ర దు డు స లి కె ను :

దేవా! నాకు మున్నగ్ని దేవు డొనరించిన, స్వాహా దేవిపూజావిధానమును, ధ్యానమును, స్తోత్రమును నుపదేశింపవలసినదిగ బ్రార్థించుచున్నాను.

శ్రీ నా రా య ణ ఋషి ప లి కె ను :

నారదమునీంద్రా! స్వాహాదేవిధ్యానము, స్తోత్రము, పూజావిధానము, మంత్రము సామవేదమందు వర్ణింపబడినవి. ఆసామవేదోక్తము లైన ధ్యానమంత్ర స్తోత్రాదులనే నీ కుపదేశించెద, సావధానుడవై యవధరింపుము. ఫలము లభింపవలెనన్న సర్వయజ్ఞారంభములందు సాలగ్రామప్రతిమలోగాని లేక కలశములోగాని స్వాహాదేవి నావాహనమొనరించి తత్పూజను సంపన్న మొనరించియే యజ్ఞమారంభింపవలెను. స్వాహాదేవి నిట్లు ధ్యానింపవలెను.

స్వా హా దే వి ధ్యా న ము

స్వాహాం మంత్రాజ్ఞభూతాం చ మన్త సిద్ధిస్వరూపిణీమ్।

సిద్ధాం చ సిద్ధిదాం నృణాం కర్మణాం ఫలదాం భజే ॥

48

స్వాహాదేవి మంత్రముల కంగభూతురా లైన కారణమునబరమపవిత్రురాలు. ఈమె సాక్షాన్మంత్రసిద్ధిస్వరూపిణి, సిద్ధురాలు, సిద్ధి ప్రదాయిని, మానవునకు సర్వకర్మఫలములను బ్రసాదింపగలజనని. నే ననన్యభక్తితో స్వాహాదేవిని ధ్యానించెదను.

మునీశ్వరా! యిట్లు ధ్యానించి మూలమంత్ర ముచ్చరించుచు బాధ్యాదిషోడశోపచారముల నర్పించి స్వాహాదేవిని స్తుతించిన మనుష్యునకు సర్వ సిద్ధులు సులభములు కాగలవు.

‘ఓం హ్రీం శ్రీం వహ్నిజాయామై దేవ్యై స్వాహా’

ఈమూలమంత్రమునే యుచ్చరించుచు స్వాహాదేవిపూజ సంపన్న మొనరించు వారి సకలమనోరథము లవశ్యము పరిపూర్ణములు కాగలవు, దేవర్షి! అగ్ని దేవుడు స్తుతించిన స్వాహాదేవి స్తోత్రము నుపదేశించెద నాల కింపుము.

స్వాహాదేవీ స్తోత్రము

వహ్ని రువాచ :

స్వాహాఽఽద్యా ప్రకృతేరంశా మన్త తన్తాజ్గరూపిణీ ।

మన్తాణాం ఫలదాత్రీ చ ధాత్రీ చ జగతాం సతీ॥

సిద్ధిస్వరూపా సిద్ధా చ సిద్ధిదా సర్వదా నృణామ్ ।

హుతాశదాహికాశక్తి స్తత్ప్రాణాధికరూపిణీ॥

సంసారసారరూపా చ ఘోరసంసారతారిణీ ।

దేవజీవనరూపా చ దేవప్రోషణకారిణీ॥

షోడశే తాని నామాని యః పఠే దృక్తి సంయుతః ।

సర్వసిద్ధి ర్భవే త్తస్య ఇహలోకే పరత్ర చ॥

నాజగహీనో భవే త్తస్య సర్వకర్మసు శోభనమ్ ।

అపుతో లభతే పుత్ర మభార్యో లభతే ప్రియామ్॥ 51-55

భక్తి పూర్వకముగ బై నిసూచించిన షోడశనామములను బఠించు వారి కిహ పరలోకములలో సర్వసిద్ధులు ప్రాప్తింపగలవు. వా రొనర్చుకర్మము లేవియు నంగవిహీనములు కాజాలవు, వారికి సర్వకర్మములందు శుభఫలము లభించును. ఈ షోడశనామజపప్రభావమున బుత్రహీనులకు బుతులు, భార్యా హీనులకు బ్రయభార్యలు లభింపగలరు.

ఇది శ్రీమదాంధ్రబ్రహ్మవైవర్త మహాపురాణమందలి

ప్రకృతిఖండములోని నారదనారాయణ

సంవాదమున స్వాహాదేవిజన్మాది

కథనమను నలుబదియవ

అధ్యాయము

సంపూర్ణము.

నలుబదియొకటవ అధ్యాయము

స్వధాదేవి ప్రాదుర్భావకథనము

శ్రీ నా రా య ణ ఋషి ప లి కె ను :

నారదమునీంద్రా! స్వధాదేవియుత్తమోపాఖ్యానము వర్ణించెద నవధరింపుము. ఈయుపాఖ్యానశ్రవణము శ్రోతలకు బితరులకు దృష్టిప్రదము శ్రాద్ధఫలవర్ధకము. జగత్సృష్టయైనబ్రహ్మదేవుడు సృష్ట్యారంభములో సప్తపితృదేవతలను సృజించెను. వారిలో నల్వరు మూర్తిసంపన్నులు, మఱి మువ్వురు కేవలము తేజస్వరూపులు. సిద్ధిస్వరూపు లైనయాసప్తపితరుల కాహారార్థమై శ్రాద్ధమును, దర్పణపూర్వకముగ నర్పించిన పదార్థములను విధాత నిర్ణయించెను. తర్పణాంతమున స్నానము, శ్రాద్ధపర్యంతము దేవపూజనము, త్రికాలసంధ్యాంతమున నాహ్నికకర్మాదులు బ్రాహ్మణుల పరమ కర్తవ్యమని తెలిసికొనుము. ఈవిషయము శ్రుతియందు బ్రసిద్ధము.

నిత్యం న కుర్యా ద్యో విప్ర త్రిసంధ్యం శ్రాద్ధతర్పణమ్ ।

బలిం వేదధ్వనిం సోఽపి విషహీనో యథోరగః ॥

హరి సేవావిహీనశ్చ శ్రీహరే రనివేద్యభుక్ ।

జన్మాంతం సూతకం తస్య న కర్మార్హః స నారదః॥

(5-6)

నిత్యము త్రికాలసంధ్యను, శ్రాద్ధమును, దర్పణములను, బలిని, వేదాధ్యయనము నొనరింపనిబ్రాహ్మణుని విషహీనమైనసర్పసమునిగ శక్తిహీనునిగ దెలిసికొనవలెను. నారదా! శ్రీహరిసేవావిహీనులై భగవంతున కర్పింపనిదే భుజించు మనుష్యులు బ్రతికినంతవఱ కపవితృలై సత్కర్మాచరణముల కనధికారులు కాగలరు.

బ్రహ్మదేవు డిట్లు పితరుల యాహారార్థము శ్రాద్ధాదులను నిర్ణయించి యంతర్హితు డయ్యెను. కాని బ్రాహ్మణాదులు పితరుల కర్పించినపదార్థములు పితరులకు లభింపలేదు. కావున వారు క్షుధాకారణమున దుఃఖితులై బ్రహ్మసభను బ్రవేశించి జరిగిన విషయమును విధాతకు విన్నవించిరి. అపుడు బ్రహ్మదేవుడు పరమసౌందర్యసంపన్నురా లైనమానసీకన్యను సృజించెను. పూర్ణమాచంద్రశతప్రభాసమానముఖము కల్గిన యాదేవి రూపయశావన సంఘ

న్నురాలు. ఆసాధ్యిలోవిద్య, గుణములు, బుద్ధి, రూపము సమానములుగ
విరాజిల్లుచున్నవి. వివిధరత్నమయ భూషణములచే విభూషితురా లైన
యామె వర్ణము శ్వేతచంపక సమానోజ్జ్వలము. మూలప్రకృతి యంశ
సంభూత యైనయామె శుద్ధస్వరూపిణి, మందస్మితముఖారవింద, వరదాత్రి,
గళ్యాణస్వరూపిణి. యాదివ్యసుందరిని 'స్వధా' యని బ్రహ్మ
దులు కీర్తించిరి. శ్రీమహాలక్ష్మీయొక్క సర్వశుభలక్షణములు నీమెలో
విరాజమానములై యున్నవి. ఆమె తనచరణకమలములను శతదళపద్మ
ముపై నుంచి దర్శనమొసంగెను. ఆమెముఖము, నేత్రములు వికసితకమల
సదృశసుందరములు. నారదా! బ్రహ్మదేవుడు స్వధాదేవిని చిత్తదేవతలకు
బత్నిగా నిర్ణయించెను. విధాత పితృదేవతలను సంతుష్టులుగ నొనరించుట
కీతుష్టిస్వరూపిణి యైనపత్నిని వారి కప్పగించెను. విధాత మంత్రాంతమున
స్వధానామము జోడించి మంత్రముల నుచ్చరించుచు చితరులప్రసన్నతార్థమై
పదార్థముల నర్పింపవలె ననెడుగోపనీయవిషయములను బ్రాహ్మణుల కుపదేశి
శించెను. అప్పటినుండి బ్రాహ్మణులు విధాత నాజ్ఞానుసారముగ చితరుల
కవ్యప్రధానసమయమందు స్వధాదేవినామ ముచ్చరింప నారంభించిరి. ఇట్లు
దేవతలకు బదార్థముల నర్పించుసమయమున 'స్వాహా' యని, పితరుల కర్పించు
సమయమున 'స్వధా' యని యుచ్చరించుట శ్రేష్ఠము. సర్వకర్మములందు
దక్షిణాహీన మైనయజ్ఞము వ్యర్థము కాగలదు. నారదా! అపుడు దేవతలు,
పితరులు, బ్రాహ్మణులు, మహర్షులు మొదలగు వా రందఱు నత్యంతాదర
ముతో, భక్తితో బరమశాంతస్వరూపిణి యైనస్వధాదేవిని బూజించి స్తుతిం
చిరి. దేవీవత్ప్రసాదమున నందఱు పరమసంతుష్టులై సకలమనోభీష్ట సిద్ధి
నొందిరి.

మునీశ్వరా! సర్వులకు దుష్టికర మైనస్వధాదేవిసంపూర్ణోపాఖ్యానమును
బ్రవచించితిని.

నా ర దు డు ప లి కె ను :

వేదవిదాంవరా! స్వధాదేవి పూజావిధానమును, ధ్యానమును, మంత్ర
మును, స్తోత్రమును గృహతో నా కుపదేశింపుడు.

శ్రీ నారాయణ ఋషి పలికెను :

దేవర్షీ! స్వధాదేవి ధ్యానస్తవనాదులు వేదములందు వర్ణితములు కావున సర్వులకు మాన్యములు. శరత్కాలములో నాశ్వయుజమాసకృష్ణపక్ష త్రయోదశీదినమున మఘానక్షత్రసమయములోగాని లేక శ్రాద్ధదినమందు గాని స్వధాదేవిని బూజింపవలెను. స్వధాదేవి నారాధించిన పిదపనే శ్రాద్ధ మొనరింపవలెను. అభిమానయుక్తులై స్వధాదేవిని బూజింపక శ్రాద్ధ కార్యములను నిర్వర్తించు వారికి శ్రాద్ధతర్పణాదుల ఫలము లభింపదు.

స్వ ధా దే వి ధ్యా న ము :

బ్రహ్మణో మానసీం కన్యాం శశ్వత్సుస్థిరయావనామ్ ।

పూజ్యాం పితౄణాం దేవానాం శ్రాద్ధానాం ఫలదాం భజే ॥ (28)

‘స్వధాదేవి బ్రహ్మదేవునిమానసకన్య, సదా సుస్థిరయావన. ఈమె పితరులకు, దేవతలకు సదా పూజనీయురాలు. శ్రాద్ధఫలముల నొసంగు స్వధాదేవిని భజించెదను’. నారదా! ఇట్లు ధ్యానమొనరించి సాలగ్రామశిలయందు గాని, మంగళకలశమందుగాని స్వధాదేవి నావాహన మొనరించి మూలమంత్రము నుచ్చరించుచు బాధ్యాదిషోడశోపచారముల నర్పించి పూజింపవలెను.

‘ఓం హ్రీం శ్రీం క్లీం స్వధాదేవ్యై స్వాహా’ యను నీమూలమంత్రము నుచ్చరించుచు స్వధాదేవిని బూజించి స్తుతించి ప్రణామము లర్పింపవలెను. బ్రహ్మపుత్రా! నారదా! సకలమానవులకు సర్వాభీష్టములను సిద్ధింపజేయగల్గినట్టి, పూర్వము బ్రహ్మదేవుడు స్తుతించినట్టి స్వధాదేవిస్తోత్రము నుపదేశించెద సవధరింపుము.

శ్రీస్వధాదేవి స్తోత్రము

బ్రహ్మ పలికెను :

స్వధోచ్చరణమాత్రేణ తీర్థస్నాయీ భవేన్నరః ।

ముచ్యతే సర్వపాపేభ్యో వాజపేయఫలం లభేత్ ॥

స్వధా స్వధా స్వదేత్యేవం యది వారత్రయం స్మరేత్ ।

శ్రాద్ధస్య ఫల మాప్నోతి బలేశ్చ తర్పణస్య చ ॥

శ్రాద్ధకాలే స్వధాస్తోత్రం యః శృణోతి సమాహితః ।
 లభే చ్ఛ్రాద్ధశతానాం చ పుణ్యమేవ వ సంశయః ॥
 స్వధా స్వధా స్వధేత్యేవం త్రిసంధ్యం యః పఠేన్నరః ।
 ప్రియాం వినీతాం స లభే త్సాధ్వీం పుత్రం గుణాన్వితమ్ ॥
 పితౄణాం ప్రాణతుల్యా త్వం ద్విజజీవనరూపిణీ ।
 శ్రాద్ధాధిష్ఠాతృదేవీ చ శ్రాద్ధాదీనాం ఫలప్రదా ॥
 బహీ ర్మన్మనసో గచ్ఛ పితౄణాం తుష్టిహేతవే ।
 సంప్రీతయే ద్విజాతీనాం గృహీణాం వృద్ధిహేతవే ॥
 నిత్య త్వం నిత్యరూపాసి గుణరూపాసి సువ్రతేః ।
 ఆవిర్భావ స్తి రోభావః సృష్టౌ చ ప్రళయే తవ ॥
 ఓం స్వస్తి శ్చ నమః స్వాహా స్వధా త్వం దక్షిణా తథా ।
 నిరూపితా శ్చతుర్వేదైః షట్ప్రశస్తాశ్చ కర్మిణామ్ ॥ 27-34

స్వధా శబ్దోచ్చారణమాత్రముననే మానవుడు తీర్థస్నానఫలమును బొంది సర్వపాపములనుండి విముక్తుడై వాజపేయయజ్ఞఫలసిద్ధి నొందగలడు. స్వధా స్వధా స్వధా యనుచు మూడుసార్లు స్మరించిన శ్రాద్ధబలితర్పణాదుల ఫలము మానవులకు సులభముగ లభించును. శ్రాద్ధసమయమున సావధాన చిత్తులై స్వధా దేవీస్తోత్రమును శ్రవణ మొనరించు వారు నూఱుశ్రాద్ధముల ఫలమును బొందగలరు. ఇందు లేశమైనను సంశయము లేదు. ఏమానవుడు స్వధా, స్వధా, స్వధా యను నీపవిత్రనామములను త్రిసంధ్యములలో బఠించునో వానికి వినీతురాలు పతివ్రత సాధ్వీ యగుపత్నియు, సద్గుణసంపన్నుడైన పుత్రుడును లభింపగలరు. దేవీ! నీవు పితృదేవతలకు బ్రాణతుల్యువు, బ్రాహ్మణులకు జీవనస్వరూపిణివి, నీవే శ్రాద్ధాదికర్మముల కధిష్ఠాత్రివి. నీకృపవలననే మానవులకు శ్రాద్ధతర్పణాదికర్మములఫలము లభించును. నీవు పితరుల తుష్టికొఱకు, ద్విజాతీయులప్రీతికొఱకు, గృహస్థులయభివృద్ధికొఱకు నామనము నుండి (బ్రహ్మనుండి) బహిర్గతమై ప్రాదుర్భవించినావు. సువ్రతే! నీవు నిత్యురాలవు, నీస్వరూపము నిత్యము, నీవు సకలసద్గుణసంపన్నువు. సృష్టిసమయమున బ్రాదుర్భవించి, ప్రళయకాలమున దిరోగమింపగలవు. ఓంకార స్వరూపిణీ! నీకు నమస్కారము. స్వస్తి, స్వాహా, స్వధా, దక్షిణా నమస్కారములు నీరూపములే. నీయాయాఱురూపములను నాల్గువేదములు నిరూ

పించినవి. కర్మకాండ మొనరించువారలకు ఈయాజురూపములు అత్యంత మాన్యములు.

స్వధాదేవి గోలోకమందు విరాజిల్లుశ్రీరాధాసఖి. కృష్ణపరమాత్మ యీసౌభాగ్యవతిని దన వక్షఃస్థలముపై ధరించినాడు కావున నీమెను స్వధా యని కీర్తించిరి. పూర్వ మీదేవి శ్రీకృష్ణుని యాలింగన సౌభాగ్యమనుభవించుచుండగ గోలోకబృందావనములో శ్రీరాధాదేవి గాంచి యీమెను శపింపగ స్వధాదేవి గోలోకమునుండి యీవిశ్వమందు గృష్ణాలింగన మహా పుణ్యప్రభావమున బ్రహ్మమానసపుత్రికయై యావిర్భవించెను.

స్వాహాదేవికూడ గోలోకమందు విరాజిల్లుపరమసౌందర్యవతి యైనశ్రీరాధికాసఖి. మహారాసక్తీడలో దనకు దృష్టికలుగలేదని స్వయముగ శ్రీకృష్ణునితో బల్కినది గావున (స్వఆహ) ఈమెను స్వాహా యని ప్రస్తుతించిరి. రుచిరవసంతకాలములో స్వాహాదేవి యేకాంతముగ రాసమండలములో శ్రీకృష్ణునిగూడి రాసక్తీడలందు నిమగ్నురాలై యుండగ శ్రీరాధాదేవి గాంచి యీమెను శపించెను, ఆమెశాపవశమున నీసౌభాగ్యవతి గోలోకమును వీడి కృష్ణాలింగన మహాపుణ్యప్రభావమున వహ్నికామినియై యీ విశ్వమును బావనమొనరించెను. స్వాహాదేవి పరమపవిత్రస్వరూపిణి, దేవతలు, మానవులు మొదలగు వారందఱచే నందనముల గొను దివ్యసతి. ఈమె నామోచ్చారణమాత్రముననే మానవులు సకలపాతకములనుండి విముక్తులు కాగలరు. పూర్వము గోలోకములో సుశీల యను గోపిక మహాత్ముడైన శ్రీకృష్ణునిదక్షిణపార్శ్వమందు విరాజిల్లియుండగా శ్రీరాధాదేవి శాపమునకు గుఱియై కృష్ణాలింగనమహాపుణ్యప్రభావమున గోలోకమునుండి యీవిశ్వములో దక్షిణాదేవిగ నావిర్భవించెను. ఈమె రాసక్తీడయందు బ్రణయ సంబంధ మైనసకలకర్మములందు నత్యంతదక్షురాలు కావున, దనహృదయేశ్వరు దక్షిణపార్శ్వమున నివసించినకారణమున నీమెనామధేయము దక్షిణయయ్యెను స్వధా, స్వాహా, దక్షిణలను నీమువ్వురు గోలోకవాసిను లైనగోపికలు, తమ కర్మానురూపముగ బరమేశ్వరుని సంకల్పముచే జీవులను దరింపజేయుటకు ఈ బ్రాకృతవిశ్వములో నవతరించిరి.

శ్రీనారాయణఋషి పలికెను :

ఇట్లు బ్రహ్మదేవుడు స్వధాదేవిని స్తుతింపగ నామె యాసభలో నావిర్భవించి బ్రహ్మాదిదేవతల కత్యంతప్రసన్నురాలయ్యెను. బ్రహ్మదేవుడు స్వధాదేవిని బిత్తదేవతల కర్పించి వారిని సంతృప్తుల నొనరించెను.

స్వధాస్తోత్ర మిదం పుణ్యం యః శృణోతి సమాహితః ।

స స్నాతః సర్వతీర్థేషు వేదపాఠ ఫలం లభేత్ ॥ (48)

స్వధాదేవీస్తోత్రమును సమాహితులై శ్రీవణమొనరించువారికి సర్వతీర్థస్నానఫలము, వేదాధ్యయనఫలము లభింపగలవు.

ఇది శ్రీమదాంధ్రబ్రహ్మవై వర్తమహాపురాణమందలి

ప్రకృతిఖండములోని నారదనారాయణ

సంవాదమున స్వధాదేవిజన్మాదికథనమును

నలుబదియొకటవ అధ్యాయము

సంపూర్ణము.

నలుబదిరెండవ అధ్యాయము

దక్షిణాదేవి సంభవ కథనము

శ్రీనారాయణఋషి పలికెను:

మునీశ్వరా! స్వాహా స్వధాశక్తుల యుత్తమోపాఖ్యానములను వినిపించితిని. ఇపుడు దక్షిణాదేవిదివ్యచరితమును వర్ణించెద నవధరింపుము. ఈచరితమత్యంతప్రాచీనము. గోలోకములో శ్రీకృష్ణపరమాత్మ కత్యంతప్రియురాలైన సుశీల యనుగోపిక కలదు. ఆమెకు శ్రీరాధాదేవి ప్రధానసఖి యగు సౌభాగ్యము ప్రాప్తించెను. సుశీల ధన్యురాలు, మాన్యురాలు, మనోహ

రాంగసంపన్నురాలై నపరమసుందరి, సౌభాగ్యమందు శ్రీమహాలక్ష్మీసమాన. ఆమెలో బరమప్రతివ్రతయును గలసర్వశుభలక్షణములు నిండియున్నవి. ఆ గోపిక విద్యాగుణోత్తమరూపాదులచే సదా శోభితురాలై యుండును. ఆ సుశీల కళావతి, కోమలాంగి, కాంతామణి, కమలలోచన, సుశ్రోణి, సుస్తని, శ్యామ, న్యగ్రోధపరిమండల, మదగజగామిని. ఆమె సస్మితముఖారవిందము సదా ప్రసన్నతతో వికసించియుండును. రత్నాభరణవిభూషిత యైనయామె లలితాంగములకాంతి శ్వేతచంపకపుష్పసమానగౌరవర్ణము. సుశీల, మృగలోచని, కామశాస్త్రనిష్ఠాత, బింబోష్ఠి, కామిని, కలహంసగామిని. ఆమె తనమనోవాక్కాయకర్మలచే శ్రీకృష్ణునియందే యచురక్తురాలై యుండును. ఆమె సదా శ్రీకృష్ణుని మనోభావముల నెఱింగి యాయనకు బ్రియకృత్యములనే యాచరించును.

ఒక సమయమున సుశీలాశ్రీకృష్ణుల నేకాంతమున గాంచి శ్రీరాధ గోలోకమును వీడుమని సుశీల నాదేశించెను. తన భక్తురాలీకి సంప్రాప్తమైనశ్రీరాధాశాపమునకు బరమాత్మ కినుక వహించి యంతర్ధాను డయ్యెను. అపుడు దేవదేవేశ్వరి యగుశ్రీరాధ రాసమండలమధ్యములో రాసేశ్వరు డైన శ్రీకృష్ణుని బునర్దర్శనము ప్రసాదింపుమని యనేకవిధముల నుచ్చస్వరముతో నర్థించెను. కాని భగవంతు డామెకు దర్శనసౌభాగ్య మొసంగలేదు. కృష్ణుని వీడిన ప్రతిక్షణము విరహాణి యగురాధకు నొక్కొక్క యుగసమాన మయ్యెను. ఆమె యత్యంత విరహకాతరయై శ్రీకృష్ణు నిట్లు ప్రార్థించెను.

హేకృష్ణ! హేప్రాణనాథ! ౨౨గచ్ఛ ప్రాణాధికప్రియ॥

ప్రాణాధిష్ఠాతృదేవేహ ప్రాణా యాన్తి త్వయా వినా॥

స్త్రీగర్వః పతిసౌభాగ్యా ద్వర్జితే చ దినే దినే।

సుస్త్రీచే ద్విభవో యస్తా త్తం భజే ద్ధర్మతః సదా॥

పతి ర్భన్ధః కులస్త్రీణా మధిదేవః సదా గతిః।

పరం సమృత్స్వరూపశ్చ సుఖరూపశ్చ మూర్తిమాన్॥

ధర్మదః సుఖదః శశ్వ త్ప్రితిదః శాన్తి దః సదా।

సమ్మానదో మానదశ్చ మాన్యో వై మానమణ్డనః॥

సారా త్సారతమః స్వామీ బన్ధనాం బన్ధవర్ధనః।

న చ భర్తృసమో బన్ధః సర్వబన్ధుషు దృశ్యతే॥

కృష్ణా! ప్రాణనాథా! నా ప్రాణాధికప్రియా! దర్శనమొసంగుము. నేను నిన్ను నాప్రాణముకంటే నధికముగ బ్రేమించుచున్నాను గావున శీఘ్రముగ గృహతో దయచేయుము. నీవు లేనిదే నాప్రాణములు నిలువవు. నీవే నాప్రాణాధిష్ఠుడవైన దైవము. స్త్రీ పతి సేవాసౌభాగ్యముపై గర్వించును. బతితో బ్రతిదిన మామె సుఖసౌభాగ్యములు దినదినప్రవర్ధమానములు కాగలవు. కావున సాధ్వి యగుస్త్రీ ధర్మపూర్వకముగ సదా పతిసేవా తత్పరయై యుండవలెను. పతియే కులస్త్రీలకు బంధువు, అధిదైవము, నిత్యాశ్రయము, పరమసంపత్స్వరూపము మూర్తిభవించిన సుఖరూపము. పతియే ధర్మమును, సుఖమును, నిరంతరప్రీతిని, సదాశాంతిని, సమ్మానమును, మానమును బ్రసాదించును. కావుననే పతి మాననీయుడు, ఆతడే యామె మానమును (ప్రణయకోపమును) శాంతింపజేయువాడు. స్వామియే స్త్రీకి సారథమైనవస్తువు, ఆతడే బంధువులలో బంధుభావము నభివృద్ధియొనరించునాడు, సకలబంధుజనములలో పతిసముదైవబంధువు మఱియొకడు గోచరింపడు.

భరణాదేవ భర్తాయం పాలనా త్పతి రుచ్యతే ।

శరీరేశాచ్చ స స్వామీ కామదః కాంత ఏవ చ॥

బంధుశ్చ సుఖబంధాచ్చ ప్రీతిదానా త్ప్రియః పరః

ఐశ్వర్యదానా దీశశ్చ ప్రాణేశా త్ప్రాణనాయకః॥

రతిదానాచ్చ రమణః ప్రియో నాస్తి ప్రియా త్పరః ।

పుత్రస్తు స్వామినః శుక్రా జ్జాయతే తేన స ప్రియః ॥ 24-26

ఆతడు స్త్రీని భరించుకారణమున భర్తయని, పాలించుకారణమున బతియని, శరీరమునకు స్వామి యైనకారణమున స్వామి యని, కామనలను బరిపూర్ణ మొనరించుకారణమున గాంతుడని, సుఖమును వృద్ధినిందించుకారణమున బంధునని, ప్రీతిని బ్రసాదించుకారణమున బ్రీయుడని, ఐశ్వర్యదాత యైనకారణమున నీశుడని, ప్రాణములకు స్వామి యైనకారణమున బ్రాణనాథుడని, రతిసుఖమును బ్రసాదించుకారణమున రమణుడని చెప్పబడెను. కావున స్త్రీకి బతికంటె ప్రియపాత్రులు మఱియొకరు లేరు. పతిశుక్రదానమువలననే స్త్రీకిపుత్రోత్పత్తి సంభవించును. ఈకారణమువలననే స్త్రీకి భర్తయే ప్రియు డనబడెను.

శతపుత్రా త్వరః స్వామీ కులజానాం ప్రేయః సదా ।
 అసత్కులప్రసూతా యా కాంతం విజ్ఞాతు మక్షమాః ॥
 స్నానం చ సర్వతీర్థేషు సర్వయజ్ఞేషు దీక్షణమ్ ।
 ప్రాదక్షిణ్యం పృథివ్యాశ్చ సర్వాణి చ తపాంసి వై ॥
 సర్వాణ్యేవ వ్రతాదీని మహాదానాని యాని చ ।
 ఉపోషణాని పుణ్యాని యాన్యన్యాని చ విశ్వతః ॥
 గురు సేవా విప్ర సేవా దేవ సేవాదికం చ యత్ ।
 స్యామినః పాద సేవాయాః కలాం నార్హన్తి షోడశీమ్ ॥
 గురువిప్రేష్టదేవేషు సర్వేభ్యశ్చ పతి ర్గురుః ।
 విద్యాదాతా యథా పుంసాం కులజానాం తథా ప్రేయః ॥ 27-31

కులాంగనలదృష్టిలో పతి నూర్గురుపుత్రుల కంటె నధికప్రియుడు. అసత్కులసంజాత లైనస్త్రీలుమాత్రమే పతిమాహాత్మ్యమును దెలిసికొనుటలో నసమర్థు లయ్యెదరు. సర్వతీర్థస్నానము, సర్వయజ్ఞములందు దక్షిణాదానము, పృథ్వీప్రదక్షిణము, అనేకతపములు, సకలవ్రతములు, అమూల్యవస్తుదానములు, పవిత్రోపవాసములు, గురుదేవతాబ్రాహ్మణులసేవ మొదలగు కార్యము లన్నియు నత్యంతప్రశంసనీయములు, కాని యీసకలకర్మములు స్వామి చరణసేవాసౌభాగ్యమందు బదునాటవయంశమునకై నను సరిరావు. పురుషులకు విద్యాప్రదాత యైనయాచార్యు డాదరణీయుడైనట్లే కులీను రాలైనస్త్రీకిని బతియే పరమగురుడు. భార్యకు, గురువిప్రీదులందు, సర్వులయందు బతియే యాచార్యుడు.

ఆహా! ఏదేవాదిదేవుని కృపాప్రసాదమున నేను గోపగోపికలకు, సకల బ్రహ్మాండములకు, వానిలో నివసించుప్రాణులకు, రమాదిదేవాంగనలకు, నఖిలబ్రహ్మాండములనుండి గోలోకపర్యంతము గలసకలదివ్యలోకములకు నధీశ్వరి నైతిని. ఆప్రాణవల్లభునిదివ్యతత్త్వమునే తెలిసికొనలేకపోయితిని. వాస్తవములో శ్రీవ్యభావము నధిగమించు టత్యంతకఠినముగదా.

శ్రీవారాయణముషి పలికెను :

ఇట్లు శ్రీరాధాదేవి శ్రీకృష్ణపరమాత్మను భక్తిపూర్వకముగ ననేక విధముల స్తుతించి ధ్యానింపగా భగవంతుడు ప్రసన్నుడై సాక్షాత్కరించి యామె ననుగ్రహించెను. మునీశ్వరా! గోలోకమును వీడి గోషిఖా

సుశీల దక్షిణానామమున బ్రసిద్ధిగాంచి దీర్ఘ కాలము ఘోరగప మాచరించి లక్ష్మీవిగ్రహమును బ్రవేశించి యంతర్ధానమయ్యెను. అప్పటినుండి యజ్ఞముల నొసరించినచు దేవతాదు లాయజ్ఞ ఫలముల బొందలేకపోయిరి. వారందఱు నుదాసీనులై బ్రహ్మ నాశ్రయించిరి. బ్రహ్మదేవుడు దేవతల ప్రార్థనల నాలకించి సమస్యాపరిష్కారమునకై జగత్ప్రభు వై నశ్రీహరిని భక్తి సమన్వితుడై దీర్ఘ కాలము ధ్యానించెను. శ్రీహరి ప్రసన్నుడై శ్రీమహా లక్ష్మీ దివ్యవిగ్రహమునుండి మర్త్యలక్ష్మిని బ్రాదుర్భవింపజేసి యామెకు దక్షిణ యని నామకరణముగావించి యామెను బ్రహ్మదేవున కర్పించెను. పర మాత్మాదేశానుసారముగ విధాత యజ్ఞ సంబంధము లై నసమస్త కార్యములను సంపన్న మొనరించుటకు దక్షిణాదేవిని యజ్ఞ పురుషున కర్పించెను. ఆసమయ మున యజ్ఞ పురుషుడు మహాదనంభరితుడై దక్షిణాదేవిని విధిపూర్వకముగ బూజించి స్తుతించెను.

దక్షిణాదేవి వర్ణము ప్రతప్త సువర్ణ సదృశము. ఆమె చంద్రకోటిసమ ప్రభాసంపన్న, బహుకమనీయురాలు, సుమనోహారిణి, పరమసుందరి, కమలమువంటి ముఖము కల్గినది, అత్యంత కోమలాంగి, కమలాయతవిశాల లోచన. లక్ష్మీనుండి ప్రాదుర్భవించినదేవిదక్షిణకు కమలమే యాసనము. వహ్నిశుద్ధవస్త్రములను ధరించి, బింబాధరములు కల్గినదియై, మాలతీమాలా విభూషితయై యాసతి ప్రకాశించెను. మహర్షులమానసములనే మోహింప జేయగల దక్షిణాదేవి సుస్నాత, సువేషధారిణి, యీషత్స్మితప్రసన్నాస్య, రత్నాభరణభూషిత, సుందరనితంబ, బృహచ్ఛ్రోణి, విశాలవక్షఃస్థలసంపన్న. బ్రహ్మజ్ఞానుసారముగ పరమసౌందర్యవతి యైన దక్షిణాదేవిని శ్రీహర్యంత సంభూతు డై నయజ్ఞ పురుషుడు తనసహధర్మచారిణిగ గ్రహించెను. ఆ దివ్య దంపతులకు సర్వకర్మఫలు డను (శ్రేష్ఠపుత్ర) డుదయించెను. ఆతడే సకలయజ్ఞ కర్మములకు ఫలప్రదాత. కర్మపరాయణు లైనసత్పురుషులకు దక్షిణాదేవియే ఫలము ప్రసాదింపగలడు. కర్మము పూర్ణమైనపిదప నామెకుమారు డై న సర్వకర్మఫలుడు ఫలప్రదాత కాగలడు. భగవానుడు యజ్ఞము, దక్షిణాదేవి తనపుత్ర డై నఫలముతో గూడియున్నపుడే కర్మఫలములను ప్రసాదింపగలడని వేదజ్ఞు లైనపురుషులు ప్రవచించిరి.

నారదా! యిట్లు యజ్ఞ పురుషుడు దక్షిణాదేవిని సహధర్మచారిణిగ, ఫల

దాత మైనపుత్రుని బుతునిగ బడసి సర్వకర్మములకు ఫలములకు బ్రసాదింప నారంభించెను. దేవత లశ్యంత ప్రసన్నులై సఫలమనోరథులై తమతమ నిజ ధామముల కరిగిరి. కావున నారదా! కర్మ మొనరింపగనే కర్త దక్షిణ నొసంగవలెను. అపుడే యాకర్మఫల మాతనికి బ్రాప్తించునని వేదముల స్పష్టప్రవచనము. దైవవశమున యజ్ఞకర్త కర్మసంపన్న మొనరించి బ్రాహ్మ ణునకు దక్షిణ నొసంగలేకపోయిన నాదక్షిణ సంఖ్యకాలముతో సమముగ వృద్ధి నొంద నారంభించును. యజ్ఞకర్త కర్మములు దక్షిణారహితము లై న నిష్ఫలములు కాగలవు. బ్రాహ్మణుని సత్త్వ మపహరించిన కారణమున నాయపవిత్రమానవుడు మఱియేకర్మములకు నధికారి కాలేడు. దక్షిణ నొసంగని కారణమున శ్రీమహాలక్ష్మి వానిని శపించి మఱిలిపోగలదు. ఆతడు దరిదుర్జై రోగియై చిరకాలము దుఃఖించును. అత డర్పించిన శ్రాద్ధతర్పణా దులను బిత్తదేవతలు గ్రహింపరు. అట్లే యాతడు దేవతాప్రీత్యర్థ మొనరించిన పూజలను, నగ్నియం దిడినయాహతులను దేవతలు స్వీకరింపరు. యజ్ఞ సమయమున గర్త సంకల్పించినదక్షిణ యొంపగనియెడల బ్రతిగ్రహించు పురో హితుడు దక్షిణ నర్ధింపనియెడల వా రిర్వురు త్రాడుతెగిన ఘటమువలె నరకమున బడగలరు. నారదమునీంద్రా! యిట్లు నే నత్యంతరహస్యమయ మైనదక్షిణోపాఖ్యానమును బ్రవచించితిని.

వారదుడు పలికెను :

మునీశ్వరా! దక్షిణారహిత మైనకర్మఫలము నెవ రనుభవించెదరు? మహా భాగా! యజ్ఞపురుషుడు దక్షిణాదేవి నెట్లు పూజించెనో, యేస్తోత్రముతో సు తించెనో కృపతో బ్రవచన మొనరింపవలసినదిగ బ్రార్థించుచున్నాను.

శ్రీనారాయణబుద్ధి పలికెను :

నారదా! దక్షిణారహిత మైనకర్మమునకు ఫల మెట్లు సంభవించును? ఎందువలన ననగా ఫలములను బ్రసాదింపగలయోగ్యత కేవలము దక్షిణయుక్త కర్మమందే కలదు. మునీశ్వరా! దక్షిణ యొసంగక యొనరించిన కర్మములు బలిచక్రవర్తికి జెందగలవు. పూర్వకాలములో వామనమూర్తి దక్షిణారహిత కర్మములను బలిచక్రవర్తి కాహారరూపమున ననుగ్రహించెను. దేవర్షి!

శ్రోత్రియులు, శ్రద్ధాహీనులు నగువారు శ్రాద్ధాదికర్మములం దర్పించినవస్తువులన్నియు భోజనరూపమున బలిచక్రవర్తిని జేరగలవు. ఆచరణహీనులైన బ్రాహ్మణు లొనరించిన పూజాదికర్మములు గురువు నందు భక్తి లేని మానవుల కర్మములు నిస్సంశయముగ బలిచక్రవర్తి కాహారరూపమున లభింపగలవు. మునీశ్వరా! దక్షిణాదేవి ధ్యానము, స్తోత్రము, పూజావిధి, మంత్రము కన్యా శాఖయందు వర్ణింపబడినవి. ఆస్తోత్రమంత్రాదుల నుపదేశించెద, సావధానుడవై యవధరింపుము. యజ్ఞపురుషు డత్యంతభక్తితో దక్షిణాదేవిని స్తుతించినస్తోత్రము నాలకింపుము.

దక్షిణాదేవి స్తోత్రము.

యజ్ఞ ఉవాచ :

పురా గోలోకగోపీ త్వం గోపీనాం ప్రవరా పరా।
 రాధాసమా తత్సఖీ చ శ్రీకృష్ణప్రేయసీ ప్రియే: ॥
 కార్తి కే పూర్ణిమాయాం తు రాసే రాధామహోత్సవే।
 ఆవిర్భూతా దక్షిణాంశా త్కృష్ణస్యాతో హి దక్షిణా॥
 పురా త్వం చ సుశీలాఖ్యా శీలేన సుకుభేన చ।
 కృష్ణదక్షింశవాసాచ్చ రాధాశాపాచ్చ దక్షిణా ॥
 గోలోకా త్వం పరిభవస్తా మమ భాగ్యా దుపస్థితా।
 కృపాంకురు త్వ మేవాద్య స్వామినం కురు మాం ప్రియే॥
 కర్తృణాం కర్మణాం దేవీ త్వమేవ ఫలదా సదా।
 త్వయా వినా చ సర్వేషాం సర్వం కర్మ చ నిష్ఫలమ్॥
 ఫలశాఖావిహీనశ్చ యథా వృక్షో మహీతలే।
 త్వయా వినా తథా కర్మ కర్తృణాం చ న శోభతే॥
 బ్రహ్మవిష్ణుమహేశాశ్చ దిక్పాలాదయ ఏవ చ।
 కర్మణశ్చ ఫలం దాతుం న శక్తాశ్చ త్వయా వినా॥
 కర్మరూపీ స్వయం బ్రహ్మ ఫలరూపీ మహేశ్వరః।
 యజ్ఞరూపీ విష్ణు రహం త్వ మేషాం సారరూపిణీ।
 ఫలదాతా పరం బ్రహ్మ నిర్గుణః ప్రకృతేః పరః।
 స్వయం కృష్ణశ్చ భగవా న్న చ శక్త స్త్వయా వినా।

త్వమేవ శక్తిః కాంతే మే శశ్వ జన్మని జన్మని,
సర్వకర్మణి శక్తోఽహం త్వయా సహ వరాననే॥

72-81

యజ్ఞదేవుడు పలికెను :

ప్రియా! దేవీ! పూర్వకాలములో నీవు గోలోకవాసిని యైనయొకగోపికపు, గోపికలయందు బ్రముఖురాలపు, రాధాసమముగ శ్రీకృష్ణసఖివి, శ్రీకృష్ణునకు బ్రేయసివి. కార్తికపూర్ణిమాదినమున రాధామహోత్సవసమయములో శ్రీకృష్ణుని దక్షిణభాగమునుండి నీ వార్భవించితివి, కావున నీనామధేయము దక్షిణ యయ్యెను. శోభనా! నీవు మొదట బరమశీలవతి వైనకారణమున నుశీలయని కీర్తింపబడితివి. అత్యంతయోగ్యవతి వైననీవు రాధాశాపము వలన గోలోకమును వీడి దక్షిణానామమున బ్రసిద్ధిగాంచి సౌభాగ్యవశమున నాకు లభించితివి. శుభాగా! నీవు నన్ను గృహతో నీస్వామిగ స్వీకరింపుము. దేవీ! నీవే యజ్ఞసంపన్నులైనపురుషులకర్మములకు గర్మఫలమును బ్రసాదించు నాదరణీయురాలపు, నీవు లేనిచే సర్వప్రాణులసకలకర్మములు నిష్ఫలములు కాగలవు. నీ యనుపస్థితిలో గర్మ మొనరించువారికర్మములుకూడ శోభింపవు. బ్రహ్మవిష్ణుమహేశాదులు, దిక్పాలాదు లందఱు నీవు లేనిచే కర్మములకు ఫల మొసంగుటలో నసమర్థులే. ఫలశాఖావిహీనము లైనవృక్షములు మహీతలముపై శోభిల్ల నట్లు నీవు లేకుండగ నొనరింపబడినకర్మములు కర్తలకు శోభింపవు. అనగా నాకర్మఫలము కర్తలకు లభింపదు. స్వయముగ బ్రహ్మయే కర్మరూపము, శంకరుడే ఫలరూపు డనబడెను, విష్ణువునైననేనే స్వయముగ యజ్ఞరూపమున నవతరించితిని. మాయందతీయందు సారరూపము నీవే. ప్రాకృతగురణరహితుడు, ప్రకృతికే యతీతుడు సమస్తఫలప్రదాతయు సాక్షాత్పరబ్రహ్మము, పరమాత్మయు నగుశ్రీకృష్ణుడైనను నీవు లేనిచే సర్వకర్మములందు నశింపడు కాగలడు. కాంతామణీ! సదా జన్మజన్మములందు నీవే నా శక్తివి గమ్ము. వరాననే! నీవు నాతో విరాజిల్లిన నేను సమస్తకర్మములందు సమర్థుడను గాగలను.

శ్రీ నా రాయణ ఋషి పలికెను :

ఇట్లు యజ్ఞపురుషుడు దక్షిణాదేవిని స్తుతించి ముకుళితహస్తుడై తత్సమక్షములో నెలువబడగా దక్షిణాదేవి ప్రసన్నురాలై యాయనను దనహృదయేశ్వరునిగ వరించెను. దక్షిణాదేవీ స్తోత్రమును యజ్ఞసమయమున బఠించు

వారికి నిస్సంశయముగ సర్వయజ్ఞ ఫలములు సులభములు కాగలవు. సకలయజ్ఞ రంభసమయములం దీస్తోత్రమును బఠించు వాని సకలయజ్ఞములు నిర్విఘ్నముగ సంపన్న మగుననుట ముమ్మాటికి సత్యము.

నారదా! విద్వాంసు లై నవారు సాలగ్రామమూర్తియందుగాని, మంగళ కలశమందుగాని దక్షిణాదేవి నావాహనమొనరించి షోడశోపచారములచే బూజించి యిట్లు ధ్యానింపవలెను.

దక్షిణాదేవి ధ్యానము

లక్ష్మీదక్షిణసమ్భూతాం దక్షిణాం కమలాకలామ్ ।

సర్వకర్మసు దక్షిణం చ ఫలదాం సర్వకర్మణామ్ ॥

విష్ణోః శక్తిస్వరూపం చ పూజితాం వందితాం శుభామ్ ।

శుద్ధిదాం శుద్ధిరూపాం చ సుశీలాం శుభదాం భజే॥

(90-91)

శ్రీమహాలక్ష్మీ దక్షిణపార్శ్వమునుండి ప్రాదుర్భవించిన కారణమున దక్షిణాదేవి యనునామమున విఖ్యాతిగాంచిన యీదేవి సాక్షాత్తుగ శ్రీమహాలక్ష్మీకళ. సర్వయజ్ఞ యాగాదిసకలకర్మములందు ఫలములను బ్రసాదించుటయే యీమె సహజగుణము. దక్షిణాదేవి శ్రీవిష్ణుభగవానుని శక్తిస్వరూపిణి. నే నీమె నారాధించెదను. శుభా, శుద్ధిదా, శుద్ధిరూపా, సుశీలాదినామములతో బ్రసిద్ధిగాంచిన దక్షిణాదేవిని నే భజించెదను.

నారదా! ఈమంత్రమును బఠించుచు భగవతిని ధ్యానించి వేదోక్త మూలమంత్రోచ్ఛారణ మొనరించుచు అర్ఘ్యపాద్యాదుల నర్పించి పూజింపవలెను.

‘ఓం శ్రీం క్లీం హ్రీం దక్షిణాయై స్వాహా,

ఇదియే దక్షిణాదేవి మూలమంత్రము. సజ్జనులు సర్వపూజితురాలై నదక్షిణాదేవిని భక్తిపూర్వకముగ మూలమంత్రమును బలుకుచు బూజింపవలెను. దేవర్షి! ఈయపాఖ్యానశ్రవణము సుఖమును, బ్రీతిని, సర్వకర్మముల ఫలములను బ్రసాదింపగలదు. ఈదక్షిణాదేవి పావనచరితమును సావధానులై శ్రవణ మొనరించు వా రొనరించిన యేకర్మములునంగవిహీనములు కావు. ఈయపాఖ్యానశ్రవణమువలన బుత్రహీను డైనవానికి సద్గుణసంపన్ను డైన పుత్రుడు, భార్యాహీనుడైనవానికి బ్రియవాదిని, వినీత, పుత్రవతి, సాధ్వియగు

భార్య లభింపగలదు. వానికి నుత్తమవ్రతపాలకురా లై నశుద్ధాచారసంపన్నుడైన, కులీనురాలైనకొమార్తె కల్గును. ఈయభ్యాయశ్రవణమాత్రమున విద్యాహీనునకు విద్య, ధనహీనునకు ధనము, భూహీనునకు భూమి, ప్రజాహీనునకు బ్రజలు నిశ్చయముగ లభించెదరు. సంకటములందుగాని, బంధువియోగమందుగాని, విపత్తులందుగాని, బంధనమందుగాని చిక్కినవారొకమాసపర్యంతము దక్షిణాదేవీదివ్యచరితశ్రవణ మొనరించిన నిస్సంశయముగ నాసంకటములనన్నింటినుండి విముక్తులు కాగలరు.

ఇది శ్రీమదాంధ్ర బ్రహ్మవైవర్త మహాపురాణమందలి

ప్రకృతిఖండములోని నారదనారాయణసంవాద

మున దక్షిణోపాఖ్యానమున దక్షిణోత్పత్తి,

తత్పూజావిధాన మను నలుబదిరెండవ

అధ్యాయము

సంపూర్ణము.

నలుబదిమూడవ అధ్యాయము

షష్ఠీదేవసేనా సంభవకథనము

వారదుడు పలికెను :

ప్రభూ! భగవతీషష్ఠి, మంగళచండిక, మనసాదేవి మూలప్రకృతిమూలకోశలు. దేవా! వీరిదివ్యచరితములను క్రమముగ వర్ణింపుడని బార్ధిించుచున్నాను.

శ్రీ నారాయణ ఋషి పలికెను :

దేవరీ! మూలప్రకృతి యాటవయంశమునుండి ప్రాదుర్భవించిన కార

ణమున నీమెను షష్ఠీ దేవి యనిరి. విష్ణుమాయ, బలద యనునామముల బ్రస్తుతింపబడు షష్ఠీ దేవి శిశువుల కధిష్ఠాత్రి. ఉత్తమవ్రత పరిపాలకురాలైన యీమెకు కార్తికేయునిపత్ని యగుసాభాగ్యము ప్రాప్తించెను. శ్రవణ భవుడు షష్ఠీ దేవిని దనప్రాణములకంటె మిన్నగ ప్రేమించును. శిశువులను దీర్ఘాయుష్మంతులుగ నొనరించుట, వారిని భరించి పోషించుట, రక్షించుట యీమె స్వాభావికగుణములు. సిద్ధయోగిన యైనయీమె తనయోగప్రభావముతో శిశువులచెంతనే విరాజమానురాలై యుండి వారిని రక్షించుచుండును. బ్రహ్మనందనా! షష్ఠీ దేవియొక్క ప్రాచీనోత్తమేతిహాసమును వర్ణించెద నవధరింపుము. పుత్రులను బ్రసాదింపగల యీపరమసుఖప్రదోపాఖ్యానమును నేను ధర్మదేవుని ముఖారవింధమునుండి శ్రవణమొనరించితిని.

పూర్వకాలమున ప్రియవ్రతు డనునొకరాజాధిరాజు కలడు. ఈయన తల్లిడి స్వాయంభువమనువు. ప్రియవ్రతుడు యోగిరాజైనకాశ్యపుని వివాహమాడక తపమునందే సంలగ్నుడై యుండెను. కాని బ్రహ్మదేవుని యాదేశానుసారము ప్రియవ్రతరాజు మాలిని యనుసాధ్వినీ బాణిగ్రహణమొనరించెను. వివాహానంతరము సుదీర్ఘకాలము గల్గించినను నాద్రష్టతులకు సంతానము కలుగలేదు. అపుడు కశ్యపుడు వారిచే బుత్రకామేష్ఠి యజ్ఞ మూచరింప జేసి యజ్ఞఫలమును (చారు) మాలినికి బ్రసాదించెను. ఆయజ్ఞ ఫలమును భక్షించి రాణి మాలిని గర్భవతియై తదనంతరము సువర్ణసమప్రభా సంపన్నుడైనపుత్రుని బ్రసవించెను. కాని సర్వాంగములతో సంపన్నుడైన యాకుమారుడు మృతశిశువుగ జన్మించెను. ఆమృతశిశువును గాంచి రాణితో కూడ సకలబంధువులు ననంతదుఃఖసాగరముతో మునిగిరి. పుత్రశోకమును భరింపలేక రాణి మాలిని మూర్ఛితురాలయ్యెను. సామ్రాజ్యమునంతయు శోకముతో నావరింపబడెను.

మునీశ్వరా! ప్రియవ్రతమహీశుడు మూర్తిభవించిన శోకస్వరూపుడై హృదయమును రాయించేసికొని మృతశిశువును దీసికొని శ్మశానమునకు బనియొక యేకాంతప్రదేశములో గుమారుని హృదయమునకు హత్తుకొని పుత్రుని వియోగమును భరింపలేక నయనయములనుండి యశ్రుధారల బ్రవహింప జేయుచు దుఃఖింపదొడంగెను. ఆసమయములోనే ప్రియవ్రతునకు నాకాశములో నొకదివ్యవిమానము గోచరించెను. శుద్ధస్ఫటికమణివలె బ్రకాశించు

నావిమాన మమూల్యరత్న సారనిర్మితము, పట్టువస్త్రములచే నలంకరింబడి స్వ తేజముతో నావిమానము ప్రకాశింపదొడంగెను. పుష్పమాలికలతో నలంకరింపబడి చిత్రవిచిత్రములతో విరాజిల్లు నాదివ్యవిమానమున మనమునే మోహింపజేయగల యొకపరమదివ్యసుందరి యధిష్ఠించియుండుట ప్రియ వ్రతరాజు గాంచెను. శ్వేతచంపకపుష్పసమముగ నామెవర్ణ మత్యంతోజ్జ్వలము, సుస్థిరయశావనసంపన్నము. ఆమెసస్మితముఖారవింద, రత్నభూషణ విభూషిత, పరమకృపామయి, యోగసిద్ధ, భక్తానుగ్రహకారిణి. ఆదివ్యసుందర స్వరూపిణి నెదుట దర్శించి ప్రియవ్రతుడు మృతశిశువును భూమిపై నుంచి యత్యంతభక్తితో నాదేవిని బూజించి, స్తుతించి యనేకప్రణామము లర్పించెను. నారదా! యాసమయములో స్కందునిప్రియురా లైన షష్ఠీదేవి స్వతేజముతో దేదీప్యమానముగ బ్రకాశించుచుండెను. ఆమెశాంతవిగ్రహము గ్రీష్మకాలచండభానునిప్రభతో దీప్తమానమై యుండెను. ప్రసన్నురా లైన దేవిని దర్శించి ప్రియవ్రతప్రభు డామె నిట్లు ప్రశ్నించెను. “సుశోభనా! సువ్రతా! వరారోహా! కాంతా! నీ వెవ్వరవు? నీ హృదయేశ్వరు డెవ్వడు? నీ వెవ్వరి కొమార్తెవు? దేవీ! నిశ్చయముగ నీవు సకలస్త్రీ సముదాయముల ధన్యవాదములకు, నాదరమునకు నత్యంతపాత్రురాలవు”, నారదా! జగమునకు మంగళములను బ్రసాదించుటలో షష్ఠీదేవి ప్రవీణురాలు, దేవతలకు రణములో సహాయమొసంగిన కారణమున నామె నామధేయము దేవసేవ యని ప్రసిద్ధిగాంచెను. పూర్వకాలమున నొకప్పుడు దేవతలు దైత్యులచే బీడింపబడుచుండగ నీదేవి స్వయముగ సైన్యము నాయుత్తపఱచి దేవతలపక్షమున నిలిచి దైత్యులతో యుద్ధమొనరించెను. షష్ఠీదేవి కరుణాకటాక్షముల ప్రభావముననే దేవతలు రణములందు విజయలక్ష్మిని వరించిరి. కావున నాటినుండి షష్ఠీదేవి దేవసేన యను నామమున బ్రసిద్ధిగాంచెను. ప్రియవ్రతుని ప్రశ్నల నాలకించి షష్ఠీదేవసేన యత్యంతమధురవచనములతో నిట్లు పలుకఁజూరంభించెను.

దేవసేన పలికెను :

రాజా! బ్రహ్మమానసపుత్రికనై యావిర్భవించి జగమునే శాసించు నన్ను దేవసేన యందురు, విధాత నాకు జన్మమును బ్రసాదించి నన్ను.

స్వామి కార్తికేయున కర్పించిరి. సకలమాతృకలయందు బ్రసిద్ధురాల నైన నాకు స్కందునిభార్య కాగల్గిన శౌరవము ప్రాప్తించెను. భగవతి మూల ప్రకృతి యాటవయంశమునుండి ప్రాదుర్భవించిన కారణమున విశ్వములో నేను షష్ఠీదేవి యనునామమున బ్రసిద్ధిగాంచితిని. రాజా! నాయనుగ్రహమువలన బుత్రహీను లైనవారికి సుయోగ్యు లైనపుత్రులు, ప్రియాహీను లైనవారికి బ్రియులు, దరిదురిలకు ధనము, కర్మశీలురగు పురుషులకు గర్మములయుత్తమ ఫలము ప్రాప్తింపగలవు. మనుజేంద్రా! సుఖములు, దుఃఖములు, భయము, శోకము, హర్షము, మంగళము, సంపద్విపత్తులు మొదలగునవి యన్నియు జీవునకు స్వకర్మానుసారముగనే సంభవింపగలవు. తా మొనరించినకర్మప్రభావము ననే కొందఱు పుత్రవంతు లయ్యెదరు, మఱి కొందఱు పుత్రహీను లయ్యెదరు. ఒకనికి అల్పాయుష్కుడగు పుత్రుడు జన్మించుట, మఱియొకనికి దీర్ఘాయుష్మంతుడైన కుమారుడు కల్గుట కేవలము స్వకర్మఫలమే యని గ్రహింపుము. జీవుడు గుణవంతు డగుటకు, నంగహీను డగుటకు, ననేకప్రియపత్నులస్వామి యగుటకు, భార్యారహితు డగుటకు, రూపసి, రోగి ధార్మికు డగుటకు ముఖ్య కారణము యత నొనరించిన పూర్వకర్మఫలమే. కర్మానుసారము గనే వ్యాధులు సంభవించును. దేహధారి యారోగ్యవంతుడకూడ గాగలడు. కావున రాజా! కర్మము లన్నింటికంటె మహాబలవత్తర మని శ్రుతిప్రవచనము.

శ్రీ నారాయణ ఋషి పలికెను :

మునీశ్వరా! యిట్లు పల్కి షష్ఠీదేవి యమృతబాలకుని దనయొడిలోనికి దీసికొని తనమహాజ్ఞానప్రభావముతో లీలగ జీవనదాన మొనరించెను. అపుడు ప్రియవ్రతప్రభువు దేవసేన యొడిలో బ్రతప్తకాంచనసన్నిభు డైనబాలకుని చిఱునవ్వులు చిందించుచుండగ జూచి యఖిండానందభరితు డయ్యెను. రాజు తనబిడ్డను గాంచుచుండగనే దేవసేన బాలకునితోగూడ నాకాశమందు బయనించుటకు సంసిద్ధురాలయ్యెను. నారదా! అది గాంచిన రాజు కంఠోష్ణతాల్వాదులు శుష్కించెను. ప్రియవ్రతుడు పుత్రబిడ్డ నర్థించుచు షష్ఠీదేవసేన ననేకవిధముల బ్రార్థించి స్తుతించెను. అత్యంతసంతుష్టురాలై భగవతి రాజు నుద్దేశించి యిట్లు వేదోక్త వచనముల బల్కెను. “రాజా! త్రిలోకాధిపతి

యైననీవు స్వాయంభువమనుపుత్రుడవు. నీవు సర్వత్ర నాపూజల నొనరింపజేసి
 స్వయముగ న న్నారాధింపుము. అపుడు నేను కమలములు డై నయీమనో
 మారకుమారుని నీ కొసంగెదను. ఈబాలకుని నామము సువ్రతుడు ఈతడు
 పర్వగుణములతో, వివేకశక్తితో సంపన్నుడు కాగలడు. సువ్రతుడు
 శ్రీమన్నారాయణునికళాసంభవుడు, పరమయోగి. ఈయనకు భూర్వజన్మ
 జ్ఞానము కల్లును. ఈబాలకుడు తుత్రియులందు శ్రేష్ఠుడై యశ్వమేధయజ్ఞ
 యొనరింపగలడు. సర్వులు సువ్రతుని సమ్మానింపగలరు. లక్ష్మగజ
 సమ్మాహములనడుమ సింహము శోభించునట్లే యాబాలకు డుత్తమబల
 సంపన్ను డై నకారణమున సకల రాజన్యులనడుమ బ్రకాశించును. ఈతడు
 ధవవంతుడై, గుణవంతుడై, పరిశుద్ధుడై విద్వాంసులచే బ్రేమింపబడి జ్ఞాను
 లతో, యోగులతో, దపోధనులతో, సిద్ధస్వరూపుడు కాగలడు. సర్వులకు
 సకలసంపదలను బ్రసాదింపగల సువ్రతునికీర్తి త్రిలోకములందు వ్యాప్తింప
 గలదు.” ఇట్లు దేవసేన యాబాలకుని నాశీర్వదించి ప్రియవ్రతున కొసంగెను.
 ప్రియవ్రతుడు భగవతి యాజ్ఞను శిరోధార్యముగ నెంచి తదారాధన తా నొన
 రించి యన్యులచే నొనరింపజేయగలవాడ నని ప్రతిజ్ఞ యొనరించెను. అపుడు
 దేవసేన ప్రియవ్రతుని, సువ్రతు నాశీర్వదించి యంతర్హితురా లయ్యెను.
 న్నారదా! అఖండానందభరితుడై ప్రియవ్రతావసీశుడు కుమారునితోగూడ
 రాజధాని చేరి జరిగిన దంతయు సంభ్రమాశ్చర్యములతో దనబంధుజనుల
 యెదుట వర్ణింపగ సకలరాజపరివారము, ప్రజలు నత్యంత సంతుష్టులై
 యానందించిరి.

ప్రియవ్రతప్రభువు తనపుత్రప్రాప్తి సమయమున సకలమాంగలికకార్య
 యుల నొనరించి షష్ఠీదేవసేనారాధన స్వయముగ నొనరించి తనసకలప్రజలచే
 నాపూజల నొనరింపజేసి బ్రాహ్మణులకు, యాచకులకు ననేకదానముల
 నొసంగి ఘహోత్సవమునరించెను. అప్పటినుండి ప్రతిమాసములో శుక్లపక్ష
 షష్ఠీదివసున షష్ఠీదేవసేనావ్రతము విశ్వమం దంతట సర్వజనులు భక్తితో
 నాచరింప నారంభించిరి. శిశువులప్రసవగృహములో నాటవదినమున నిలువది
 యొక్కటవదిన మైనబారసాలదినమున, నన్నప్రాశనశుభసమయమందు సకల
 మూలదేవతలదాయము యత్నపూర్వకముగ షష్ఠీదేవసేనాపూజ లొనిరింప
 నారంభించిరి.

నారదా! దేవసేనధ్యానమును, బూజావిధిని, మూలమంత్రమును, స్తోత్రమును నీ కుపదేశించెద సావధానుడవై యవధరింపుము. కాఘమో శాఖలో వర్ణింపబడిన భగవతీస్తోత్రాదులను నేను ధర్మదేవుని ముఖారవిందము నొండి శ్రవణమొనరించితిని. మునీశ్వరా! సాలగ్రామప్రతిమయందుగాని, మంగళేశ్వరకలశమందుగాని, వటవృక్షమూలభాగమందుగాని, విగ్రహమును నిర్మించి దేవి నావాహన మొనరించి ప్రకృతియాటవయంశమునుండి ప్రాదుర్భవించిన శుద్ధస్వరూపిణి నీషష్ఠీ దేవసేనను బూజింపవలెను. దేవీధ్యానము నుపదేశించెద శ్రవణమొనరింపుము.

షష్ఠీ దేవసేనాధ్యానము

షష్ఠాంశాం ప్రకృతేః శుద్ధాం సుప్రతిష్ఠాం చ సుప్రతామ్ ।

సుపుత్రదాం చ శుభదాం దయారూపాం జగత్ప్రసూమ్ ॥

శ్వేతచంపకవర్ణాభాం రత్నభూషణభూషితామ్ ।

పవిత్రరూపాం పరమాం దేవసేనాం పరాం భజే ॥ (49-50)

షష్ఠీ దేవి ప్రకృతి యాటవయంశమునుండి ప్రాదుర్భవించిన పరిశుద్ధురాలు, సుప్రతిష్ఠురాలు. సుపుత్రులను బ్రసాదింపగల యీభగవతి సువ్రత, శుభప్రద, దయాస్వరూపిణి జగములకే జనని. శ్వేతచంపకసమానవర్ణ సముజ్జ్వలయు, రత్నభూషణభూషితయు, పరమపవిత్రస్వరూపిణియు నగుషష్ఠీ దేవసేననే నే భజించెదను.

ఇట్లు ధ్యానించి భగవతికి బుష్పాంజలులను సమర్పింపవలెను. మరల ధ్యానించి మూలమంత్రము నుచ్చరించుచు షోడశోపచారముల నర్పించి దేవిని బూజింపవలెను.

ఉపచారముల నర్పించు సమయమున :

‘ఓం హ్రీం షష్ఠీ దేవ్యై స్వాహా’ యను నీమూలమంత్రము నుచ్చరింపవలెను. పూజకు డైనపురుషుడు యథాశక్తి యీయష్టాక్షరమహామంత్రజప మొనరింపవలెను.

తదనంతరము మనమును శాంతపరచుకొని భక్తిపూర్వకముగ భగవతిని స్తుతించి దేవికి బ్రణామము లర్పింపవలెను. అఖండఫలములను బ్రసా

దింపగల యీమంత్రము సామవేదమందు వర్ణింపబడెను. ఏపురుషుడు ఉప
ర్యుక్తమగు షష్ఠీ దేవ్యష్టాక్షరమూలమంత్రము నొకలక్షపర్యాయములు జపిం
చునో వానికి నిశ్చయముగ నుత్తమపుత్రప్రాప్తి కల్గునని బ్రహ్మదేవుడు ప్రవ
చించిరి. మునీశ్వరా! సకలమనోరథములను బరిపూర్ణ మొనరింపగల ప్రియ
వ్రతునిచే స్తుతింపబడినసకలశుభప్రదమైన షష్ఠీ దేవసేనాస్తోత్రమును బ్రవచిం
చెద సావధానుడవై శ్రవణమొనరింపుము.

షష్ఠీ దేవసేనాస్తోత్రము

ప్రియవ్రతరా జోవాచ :

నమో దేవైః మహాదేవైః సిద్ధైః శాన్తైః నమో నమః ।

శుభాయై దేవసేనాయై షష్ఠీదేవైః నమో నమః ॥

వరదాయై పుత్రదాయై ధనదాయై నమో నమః ।

సుఖదాయై మోక్షదాయై షష్ఠీదేవైః నమో నమః ॥

శక్తేః షష్ఠాంశరూపాయై సిద్ధాయై చ నమో నమః ।

మాయాయై సిద్ధియోగినైః షష్ఠీదేవైః నమో నమః॥

పారాయై పారదాయై చ షష్ఠీదేవైః నమో నమః ।

సారాయై శారదాయై చ పారాయై సర్వకర్మణామ్॥

బలాధిష్ఠాత్మదేవైః చ షష్ఠీదేవైః నమో నమః ।

కళ్యాణదాయై కల్యాణైః ఫలదాయై చ కర్మణామ్ ॥

ప్రత్యక్షాయై చ భక్తానాం షష్ఠీదేవైః నమో నమః ।

పూజ్యాయై స్కందకాంతాయై సర్వేషాం సర్వకర్మణు ॥

దేవరక్షణకారిణ్యైః షష్ఠీదేవైః నమో నమః॥

శుద్ధపత్వస్వరూపాయై వన్దితాయై నృణాం నదా ।

హింసాకోర్ధైర్వర్జితాయై షష్ఠీదేవైః నమో నమః॥

ధనం దేహి ప్రియాం దేహి పుత్రం దేహి సురేశ్వరి ।

ధర్మం దేహి యశో దేహి షష్ఠీదేవైః నమో నమః ॥

భూమిం దేహి ప్రజాం దేహి దేహి విద్యాం సుపూజితే॥

కల్యాణం చ జయం దేహి షష్ఠీదేవైః నమో నమః॥

దేవికి నమస్కారము, మహాదేవికి నమస్కారము, భగవతీసిద్ధికి, శాంతికి నమస్కారము. శుభా! దేవసేనా! షష్ఠీదేవీ! నీ కనేకానేకనమస్కారములు. వరదాయనీ, పుత్రదాయనీ, ధనప్రదాయనీ, సుఖదాయనీ, మోక్షప్రదాయనీ, భగవతీషష్ఠీదేవీ! నీ కనేకానేకప్రణామములు. ఆదిశక్తియాటవయంశమునుండి ప్రాదుర్భవించిన సిద్ధికి నమస్కారము. మాయ, సిద్ధయోగిని, సార, శారద, పరాదేవి యనునామములతో శోభించు షష్ఠీదేవికి నమస్కారములు. బాలకుల కధిష్ఠాత్రీదేవి, కళ్యాణప్రదాయిని, కళ్యాణరూపిణి, కర్మఫలప్రదాయిని యగుషష్ఠీదేవి కనేకానేకనమస్కారములు. భక్తులకు బ్రత్యక్షముగ దర్శనమొసంగు షష్ఠీదేవి కనేకప్రణామములు. సర్వకర్మలందు బూజ్యురాలు, స్కందునికాంతామణి, దేవరక్షణకారిణియగు షష్ఠీదేవి కనేకానేకనమస్కారములు. మానవు లేదేవికి సదావందనము లర్పింతురో యాశుద్ధసత్త్వస్వరూపిణియు హింసాకోధరహితురాలు నగుషష్ఠీదేవి కనేకానేకనమస్కారములు. సురేశ్వరీ! నాకు ధనము నిమ్ము, ప్రియపత్ని నిమ్ము, పుత్రునిమ్ము. మాహేశ్వరీ! నాకు ధర్మము నిమ్ము, యశము నిమ్ము, షష్ఠీదేవీ! నీ కనేకానేకనమస్కారములు. మాతా! నాకు భూమిని బ్రసాదింపుము, సంతానము నిమ్ము, విద్య నిమ్ము. సుపూజితా! నాకు గళ్యాణమును, జయమును ననుగ్రహింపుము. షష్ఠీదేవసేనా! నీకు బహునమస్కారములు.

శ్రీవారాయణఋషి పలికెను :

నారదా! యిట్లు భగవతిని స్తుతింపగనే ప్రియవ్రతరాజునకు షష్ఠీదేవి ప్రభావమున మరణించినపుత్రుడు సజీవుడై మహాయశస్వి యయ్యెను. బ్రహ్మనందనా! షష్ఠీదేవీస్తోత్రము నొకసంవత్సరపర్యంతము శ్రవణమొనరించిన వా రపుత్రులైనచో వారికి దీర్ఘాయుష్మంతు డైనసుందరపుత్రుడు లభింపగలడు. ఒకసంవత్సరపర్యంతము భక్తిపూర్వకముగ దేవిని బూజించి ఈస్తోత్రమును బఠించు వారి సర్వపాపములు నశింపగలవు, మహావంధ్యయు నీస్తోత్రప్రభావమున సంతానవతి కాగలదు. ఆమె దేవసేనాకృపవలన గుణవంతుడు, విద్వాంసుడు, యశస్వి, చిరంజీవి, శ్రేష్ఠుడు నగుపుత్రునకు జనని కాగలదు. కాకవంధ్యయైనను, మృతవత్సయైనను నొకసంవత్సర

పర్యంత మీస్తోత్రమును శ్రవణమొనరించు నామె నిశ్చయముగ బుత్ర
వతి కాగలదు. శిశువు రోగగ్రస్తుడైన వానిమాతాపిత లొకమాసపర్యంత
మీస్తోత్రశ్రవణ మొనరించిన నాబాలకు డారోగ్యవంతుడు కాగలడు.

ఇది శ్రీమదాంధ్రబ్రహ్మవైవర్త మహాపురాణమందలి

ప్రకృతిఖండములోని నారదనారాయణ

సంవాదమున షష్ఠీ దేవ్యుత్పత్తి, తత్పూజా

స్తోత్రకథనమును నలుబదిమూడవ

అధ్యాయము

సంపూర్ణము.

నలుబదినాలుగవ అధ్యాయము

మంగళచండికోపాఖ్యానము

శ్రీ నారాయణ ఋషి పలికెను :

బ్రహ్మకుమారా! నారదా! ఆగమానుసారముగ షష్ఠీ దేవిదివ్యచరిత
మును వర్ణించితిని. ఇపుడు మంగళచండికోపాఖ్యానము నవధరింపుము.
ఆమెయుపాఖ్యానమును, నామెమంత్రస్తోత్రములను నేను నాపితృదేవులైన
ధర్మదేవుని ముఖారవిందమునుండి శ్రవణమొనరించితిని. ఈశ్రుతిసమ్మత
మైన యుపాఖ్యానము గొప్పవిద్వాంసులకుగూడ నభీష్టమే.

చణ్డా యా వర్తతే చణ్డీ జాగ్రతీ శత్రుమణ్డలే ।

మణ్డలేషు చ యా దక్ష మణ్డలాచై వ చణ్డీకా॥

దుర్గాయాం విద్యతే చణ్డీ మణ్డలోఽపి మహీసుతః ।

మణ్డలాఽభీష్టదేవీ యా సా క్యాన్మణ్డలచణ్డీకా ॥

మజ్గలో మనువంశశ్చ పప్తద్వీపా వనీపతిః ।

తస్య పూజ్యాఽభీష్టదేవీ తేన మజ్గలచణికా ॥

మూర్తి భేదేన సా దుర్గా మూలప్రకృతి రీక్వరీ ।

కృపారూపాఽతిప్రత్యక్షా యోషితా మిష్టదేవతా॥

3-6

శత్రుమండలమధ్యములో జండప్రచండముగ విజృంభించును. కావున నీభగవతిని జండిక యనిరి. చండీశబ్దము దక్ష (చతురురాలు) యనునర్థమున బ్రయోగింపబడెను. మంగళశబ్దము కళ్యాణవాచకము. ఏదేవి మంగళము లను, గళ్యాణమును బ్రసాదించుటలో డక్షురాలో యామెనే మంగళచండిక యని కీర్తించిరి. దుర్గ యను నర్థములోగూడ జండీకాశబ్దము ప్రయోగింప బడెను. మంగళశబ్దము భూమిపుత్రుడైనమంగళువు వాచకము. ఏదేవి సాక్షాద్దుర్గాస్వరూపిణియో, మంగళున కభీష్టదేవియో యామెనే మంగళ చండిక యని ప్రస్తుతించిరి. మనువంశమందు మంగళు డనురా జుద్భవించి సప్తద్వీపవతి యగుపృథ్వి నంతయు శాసించెను. ఆయన యీదేవినే తన యభీష్టదేవతగా బూజించి యారాధించెను. ఈకారణమువగూడ భగవతి మంగళచండిక యనునామమున విఖ్యాతి నొందినది. మూలప్రకృతి జగదీశ్వరి యగుభగవతి యగుదుర్గ రూపాంతరమే ఈమె. మంగళచండిక కృపాస్వరూపమును ధరించి తన సర్వభక్తులయెదుట బ్రత్యక్షమైనది. ఈభగ వతి సకలస్త్రీలకు నిష్టదేవత.

ప్రప్రథమమున శంకరుడే యీసర్వశ్రేష్ఠస్వరూపిణి యైనభగవతి నారాధించెను. నారదా! త్రిపురు డనుమహాదైత్యునివధనమయమున శివుడు మంగళచండిక నారాధించి విజయము నొందెను. త్రిపురాసురసంగ్రా మములో దైత్యులు విజృంభించి మహాదేవుని రథమును ధ్వంసమొనరించి నిశిత శరములచే బీడించిరి. శంకరభగవానుడు సంకటములో బడుట గాంచి బ్రహ్మ దేవుడు, విష్ణుదేవుడు దుర్గను స్తుతింపవలసినదిగ నాదేశించిరి. ఆమహానా భావుల నుపదేశానుసారముగ శంకరుడు దుర్గ ననేకవిధముల స్తుతించెను. దుర్గయే మంగళచండిక. కేవలము భగవతి దుర్గ మంగళచండికగా నవత రించెనని గ్రహింపుము. సదాశివుడు స్తుతింపగా భగవతి మహాదేవునెదుట సాక్షాత్కరించి యిట్లనుగ్రహించెను. “ప్రభూ! భయము నొందకుము,

స్వయముగ సర్వేశ్వరు డైనశ్రీహరి వృషభరూపమును ధరించి ని న్నుద్ధరింప గలడు. వృషధ్వజా! నేనుబ్రచండయుద్ధశక్తి స్వరూపిణి నై నీతో గలసి దానవులను జీల్చిచెండాడెదను. శ్రీహరిసహాయమువలన నాసహయోగమువలన దేవతలను రాజ్యభ్రష్టులుగ నొనరించిననీఘోరశత్రు వై నత్రిపురాసురు నవలీలగ సంహరింపగలవు.”

మునీశ్వరా! ఇట్లు పల్కి భగవతి యంతర్ధానమయ్యెను. ఆక్షణము ననే శక్తిస్వరూపిణి యైనమంగళచండికాప్రభావమున శివు డఖండశక్తిసంపన్నుడైనాడు. శ్రీహరి వృషభరూపధారియై శంకరుని సంగ్రామమధ్యములో నుద్ధరించెను. శ్రీమన్నారాయణ ప్రదత్త మైనదివ్యాస్త్రముచే శంకరు డప్రతిహతు డైనత్రిపురాసురుని సంహరించి విజయము నొందెను. దైత్యపీడ తొలగిపోగా సకలదేవతలు, మహర్షులు నత్యంతప్రసన్నులై శంకరు ననేకవిధముల స్తుతించిరి. ఆకసమునుండి కుసుమములు వర్షించినవి, బ్రహ్మవిష్ణ్వాదులు పరమసంతుష్టులై శంభుని శుభాశీర్వాదములచే నాశీర్వాదించి విజయము నకు గారణస్వరూపిణి యైనమంగళచండిక నారాధింపవలసినదిగా నాదేశించిరి.

అపుడు శంకరుడు గంగాజలములలో స్నానమాచరించి పరిశుద్ధుడై భక్తి సమన్వితుడై మంగళచండికారాధన ప్రారంభించెను. పాద్యాభ్యాసమవ్వ వివిధవస్త్ర, పుష్ప, చందన, నైవేద్యాలంకారమాలాదుల నర్పించి పిష్టకమధు సుధాదినైవేద్యముల నివేదించి భగవతిని భక్తిపూర్వకముగ బూజించెను. అఖండసంకీర్తన మొనరించి హరుడు వేదమునందు గలమాధ్యందిన శాఖలో బ్రవచింపబడినధ్యానమంత్రాదులద్వారమున భక్తిపూర్వకముగ మంగళచండికను ధ్యానించెను. నారదా! మహాదేవుడు మూలమంత్రము నుచ్చరించుచు భగవతికి సకలద్రవ్యములను సమర్పించెను. ‘ఓం హ్రీం శ్రీం క్లీం సర్వపూజ్యే దేవి మజ్జలచణ్డికే ఐం కూం ఫట్ స్వాహా’ యిరువది యొక్క యక్షరములు గల యీమంత్రముతో భగవతిని జపించిన మంగళచండిక భక్తులసర్వాభీష్టములను గల్పవృక్షస్వరూపిణియై పరిపూర్ణ మొనరింపగలదు. పదిలక్షలఋష్యాదులు జపించిన నీమంత్రము సిద్ధించును.

బ్రహ్మనందనా! సర్వసమృతము, వేదప్రణీతము నై నమంగళచండికా
ధ్యానము నుపదేశించెద నవధరింపుము.

మంగళచండికా ధ్యానము :

దేవీం షోడశవర్షీయాం రమ్యాం సుస్థిరయావళామ్।
సర్వరూపగుణాఢ్యాం చ కోమలాఙ్గీం మనోహరామ్॥
శ్వేతచమ్పకవర్ణాభాం చంద్రకోటిసమప్రభామ్।
వహ్నిశుద్ధాం శుకాదానాం రత్నభూషణభూషితామ్॥
బిభ్రతీం కబరీభారం మల్లికామాల్యభూషితామ్ ।
బిమ్బోష్ఠీం సుదతీం శుద్ధాం శరత్పద్మనిభాననామ్॥
ఈషద్ధాన్యప్రసన్నాస్యాం సునీలోత్పలలోచనామ్।
జగదాత్రీం చ దాత్రీం చ సర్వేభ్యః సర్వసంపదామ్॥
సంసారసాగరే ఘోరే తపోరూపాం పరాం భజే॥

28-27

సుస్థిరయావనసంపన్నురా లై నమంగళచండిక సదా షోడశవర్ష సంపన్ను
రాలై విరాజిల్లును. ఈమె సంపూర్ణరూపగుణసంపన్న, కోమలాంగి, మనో
హరిణి. శ్వేతచంపకపుష్పసమాన గౌరవర్ణురాలు, కోటానుకోటిచంద్రసమ
ప్రభాశతి. ఈమె యగ్నిశుద్ధవస్త్రములను ధరించి రత్నభూషణవిభూషితయై
సదా ప్రకాశించును. ఈభగవతి మల్లికాపుష్పహారములచే సమలంకృత కేశ
పాశములు ధరించును. ఈమె పెదవులు బింబఫలసదృశములు, సుందర దంత
పంక్తి కల్గి, శుద్ధశరత్పద్మనిభాననయై, ప్రసన్నవదనారవిందముపై మందహాస
ములు చిందులాడగ సునీలోత్పలలోచనములతో మంగళచండిక దర్శన
మొసంగును. సకలజగద్ధాత్రి, సర్వసంపత్ప్రదాత్రి, ఘోరసంసార
సాగరము తరింపజేయుటకు నౌకాస్వరూపిణి, తపోరూపిణి, యగుటమంగళచండి
కను సదా భజించెదను.

మునీశ్వరా! యిట్లు మహాదేవు డొనరించిన స్తవముచే భగవతిని
స్తుతింపవలెను. ఆస్తోత్రము నుపదేశించెద నాలకింపుము.

మంగళచండికా స్తోత్రమ్

శంకర ఉవాచ :

రక్ష రక్ష జగన్మాత ర్దేవి మజ్జలచణ్డికే ।
 సంహర్త్రీ విపదాం రాశే ర్హర్ష రమజ్జలకారికే ॥
 హర్షమజ్జలదక్షే చ హర్షమజ్జలచణ్డికే ।
 శుభే మజ్జలదక్షే చ శుభమజ్జలచణ్డికే ॥
 మజ్జలే మజ్జలార్హే చ సర్వమజ్జలమజ్జలే ।
 సతాం మజ్జలదే దేవీ సర్వేషాం మజ్జలాలయే ॥
 పూజ్యా మజ్జలవారే చ మజ్జలాభీష్టదేవతే ।
 పూజ్యే మజ్జలభూషణ్య మనువంశన్య సంతతమ్ ॥ -
 మజ్జలాధిష్ఠాత్మదేవీ మజ్జలానాం చ మజ్జలే ।
 సంసారమజ్జలాధారే మోక్షమజ్జలదాయినీ ॥
 సారే చ మజ్జలాధారే సారే త్వం సర్వకర్మణామ్ ।
 ప్రతిమజ్జలవారే చ పూజ్యే త్వం మజ్జలప్రదే ॥ 28-34

జగన్మాతా! మంగళచండికా! నీవు సర్వవిఘ్నములను విధ్వంసమునరింపగలదానవు. మంగళములను హర్షమును బ్రసాదించుటకే ప్రణామము చేసి రాజ్యములను దేవీ! నన్ను రక్షింపుము-రక్షింపుము. హర్ష మంగళములను బ్రసాదింపగల దక్షురాలవై న నీవే శుభా యని, మంగళదత్తా యని, శుభ మంగళచండికా యని, మంగళా, సర్వమంగళమంగళా యని మంగళార్థాయని కీర్తింపబడుచున్నావు. సర్వమంగళాలయస్వరూపిణీ! సదా నాకు మంగళములను బ్రసాదింపుము, దేవీ! నీవు మంగళగ్రహమున కిష్టదేవతవు, మంగళ వారదినముననే నీపూజ యొనరింపవలెను. మనువంశోత్పన్న ప్రభువై న మంగళునిచే బూజింపబడినదేవీ నీవు మంగళాధిష్ఠాత్మదేవతవు, నీవు మంగళములకే మంగళస్వరూపిణివి, జగములందు గలపమస్తమంగళములు నీపై నాధారపడియున్నవి. నీవు సర్వులకు మోక్షమంగళప్రదాయనివి. సకలసారస్వరూపిణీ! సకలమంగళములకు నాధారస్వరూపిణీ! సమస్తకర్మలకు నతీతు

రాలవైన దేవీ! ప్రతిమంగళవారము నిన్ను బూజించిన మంగళమయము లైన
యఖండసుఖములను బ్రసాదింపగలవు.

ఈస్తోత్రమునే స్తుతించి శంకరుడు మంగళచండిక నుపాసించెను.
ఆయన ప్రతిమంగళవారము మంగళచండికారాధన యొనరించును. ఇట్లు
సర్వప్రథమమున మంగళచండిక శంకరునిచే పూజితురాలయ్యెను. తదనంత
రము కుజగ్రహము భగవతి నుపాసించెను. తదుపరి రాజు మంగళు డుపా
సించెను. నాటినుండి సుందరీస్త్రీలు మంగళములను వాంఛించు నసంఖ్యాక
మానవులు మంగళచండికాపూజ లొనరింప నారంభించిరి. భగవతి శంకరు
నిచే పూజితురాలై సకలవిశ్వములందు నారాధ్యురాలయ్యెను. దేవతలు,
మహర్షులు, మనువులు, మానవులు-అందఱు సర్వత్ర యీపరమేశ్వరిని
బూజించి ధన్యులైరి. ఏపురుషు డేకాగ్రచిత్తముతో మంగళచండికా
మంగళమయ మైనయీస్తోత్రమును శ్రవణమొనరించునో వానికి సదా సకల
మంగళములు ప్రాప్తింపగలవు. అమంగళములు వానిదరి జేరలేవు. ఈస్తోత్ర
పాఠకులు పుత్రపౌత్రాభివృద్ధి నొంది ప్రతిదినము మంగళములను దర్శించుచు
సంపన్నులై సుఖింపగలరు.

ఇది శ్రీమదాంధ్రబ్రహ్మవై వర్తమహాపురాణమందలి

ప్రకృతిఖండములోని నారదనారాయణసంవాదమున

మంగళచండికోత్పత్తి, తత్ స్తోత్రకథనమను

నలుబదినాలుగవ అధ్యాయము

సంపూర్ణము.

నలుబదియైదవ అధ్యాయము

మనసాదేవి నామవ్యుత్పత్తి కథనము

శ్రీనారాయణఋషి పలికెను :

నారదా! ఆగమానుసారముగ షష్ఠిదేవియొక్క, మంగళశ్చంద్రిక
యొక్క యుపాఖ్యానములను నర్జించితిని. ఇపుడు పూర్వకాలములో నేనుధర్మ
దేవుని దివ్యముఖారవిందమునుండి శ్రవణమొనరించిన మనసాదేవి చరితమును
వర్ణించెద నాలకింపుము. ఈభగవతి కశ్యపుని మానసీకన్య, మనమునుండి
యుద్దీప్తురా లైనకారణమున నీమెనామధేయము మనసాదేవి యని విఖ్యాతి
నొందెను. స్వాత్మారామ సిద్ధయోగిని యైనయీవైష్ణవీదేవి మూడుయుగ
ములపర్యంతము శ్రీకృష్ణపరబ్రహ్మమును గుఱించి తప మాచరించినది. ఆ
సమయములో నీమెవస్త్రములు, శరీరము జీర్ణమైయుండుట గాంచి గోపీపతి
పరమప్రభు డైనపరమేశ్వరు డీమెకు జరత్కారు వని నామకరణ మొనరించెను.
ఆకృపానిధి మనసాదేవికి సకలాభీష్టములను బ్రసాదించి కృపాపూర్వకముగ
స్వయముగ దానే యీమెను బూజించి యాపూజావిధానమును సర్వత్ర
ప్రచారమొనరించెను. స్వర్గమునందు, బ్రహ్మలోకమునందు, భూమండల
ములో, పాతాళలోకములలో సర్వత్ర మనసాదేవి యారాధన యఖండముగ
నొనరింపబడెను. ఈకారణముననే యీసాధ్వీ జగద్గారి యనునామమున
విఖ్యాతిగాంచెను. శివునినుండి మహాజ్ఞానము పొంది యాయనశిష్యురా
లైనకారణమున నీమె శైవి యనబడెను. విష్ణుదేవుని యనన్యోపాసకురా
లైనకారణమున నీమెను వైష్ణవి యని కీర్తించిరి. జనమేజయ చక్రవర్తి
యొనరించినయజ్ఞములో నీమె సత్ప్రియత్నమువలననే నాగులప్రాణములు
రక్షింపబడినవి. కావున నీమె నామములు నాగేశ్వరి మఱియు నాగభగిని
యైనవి. విషమును సంహరించుటలో బరమసమర్థురాలు కావున నీమెను విష
హారి యనిరి. ఈమెకు శంకరునినుండి యోగసిద్ధి ప్రాప్తించినది గావున
నీమె సిద్ధయోగిని యని కీర్తింపబడెను. మనసాదేవి శంకరమహాదేవునుండి
మహానిగూఢజ్ఞానమును, మృతసంజీవని యనువిద్యను, గ్రహించినది. ఈకార
ణముననే బుధజను లీమెను మహాజ్ఞానయుత యనిరి. ఈపరమతపస్విసీదేవి
యాస్తీకమహర్షిజనని యైనకారణమున నీమెనామ యాస్తీకమాత యని

ప్రసిద్ధికెక్కెను. జగత్పూజ్య డైనజరత్కారుమహర్షిప్రియార్థాంగి మైన
కారణమున నీమెను జరత్కారుప్రియ యనిరి.

‘ఓం నమో మనసాయై’

జరత్కారు ర్జగద్గౌరీ మనసా సిద్ధియోగినీ!
వైష్ణవీ నాగభగినీ శైవీ నాగేశ్వరీ తథా ॥
జరత్కారుప్రియాఽఽస్తీకమాతా విషహరీతి చ!
మహాజ్ఞానయుతా చైవ సా దేవీ విశ్వపూజితా॥
ద్వాదశై తాని నామాని పూజాకాలే తు యః పఠేత్ ।
తస్య నాగభయం నాస్తి తస్య వంశోద్భవస్య చ ॥
నాగభీదే చ శయనే నాగగ్రస్తే చ మన్దిరే!
నాగక్షతే నాగదుర్గే నాగవేష్టితవిగ్రహే॥
ఇదం స్తోత్రం పఠిత్వా తు ముచ్యతే నాత్ర సంశయః!
నిత్యం పఠే ద్య స్తం దృష్ట్వా నాగవర్గః పలాయతే॥ 15-19

జరత్కారు, జగద్గౌరీ, మనసా, సిద్ధియోగినీ, వైష్ణవీ, నాగభగినీ, నాగేశ్వరీ, శైవీ, జరత్కారుప్రియా, అస్తీకమాతా, విషహరీ, మహాజ్ఞానయుతా అను నీద్వాదశనామములతో విశ్వమీమెను బూజించెను. పూజాసమయమున నీద్వాదశనామముల నెవరు పఠింతురో వారికి, వారివంశజులకు సర్పభయము కలుగదు. ఎవరి శయనాగారములో నాగభయము కల్గునో, యెవరి భవనమందు సర్పములు చరించునో, సర్పములతోనున్న కారణమున నేప్రజేశము మహాదారుణస్థలమైనదో, యెవరు నాగవేష్టితులయ్యెదరో, వా రీస్తోత్రమును బఠించిన నిస్సంశయముగ సర్పభయమునుండి విముక్తులు కాగలరు. ఈ స్తోత్రమును నిత్యము పఠించువానిని గాంచి సర్పసమూహములు పాటిపోగలవు.

పదిలక్షలపర్యాయములు పఠించిన నీమనసాదేవిస్తోత్రము మానవులకు సిద్ధించును. ఈస్తోత్రసిద్ధి పొందినవ్యక్తి విషభక్షణ మొనరింపగలడు, సర్ప

ముల నాభరణములుగ ధరింపగలడు, సర్పములనే యధిరోహింపగలడు. అతడు
హాగానముడై, నాగతల్పగతుడై మహాసిద్ధుడు కాగలడు.

ఇది శ్రీమదాంధ్ర బ్రహ్మవైవర్త మహాపురాణమందలి

ప్రకృతిఖండములోని నారదనారాయణసంవాద

మున మనసాదేవిస్తోత్రాది కథన మను

నలుబదియైదవ అధ్యాయము

సంపూర్ణము.

నలుబదియాఱవ అధ్యాయము

మనసాదేవ్యపాఖ్యానము

శ్రీవారాయణయుగి పలికెను :

మునీశ్వరా! మనసాదేవి పూజావిధానమును, మూలమంత్రమును,
సామవేదోక్తధ్యానాదుల నుపదేశించెద, సావధానమునై శ్రీకృణ తెలున
రింపుము.

మ న సా దే వి ధ్యా న ము

శ్వేతచమ్పకవర్ణభాం రత్నభూషణభూషితమ్ ।

వహ్నికుద్ధాంకుకాదానాం నాగయజ్ఞోపవీతినీమ్ ॥

మహాజ్ఞానయుతాం చైవ ప్రకరణం జ్ఞానినాం సతమ్ ।

సిద్ధాధిష్ఠాత్పదేవీం చ సిద్ధాం సిద్ధిప్రదాం భజే॥

(2, 3)

మనసాదేవి శ్వేతచంపకపుష్పసమానవర్ణ, (తెల్ల చంపకపూలవంటి
కరీరముగలది) రత్నభూషణభూషిత, యగ్నిశుద్ధవస్త్రుపరీధాన, సర్పమునే
యజ్ఞోపవీతముగ ధరించి దర్శనమొనరించుదేవి. మహాజ్ఞానసంపన్నురాలైన
కారణమున బ్రసిద్ధయోగులందుగూడ మనసాదేవి ప్రవరుడాలని కీర్తింపబడు

చున్నది. సిద్ధపురుషుల కధిష్ఠాత్రీదేవియు, సిద్ధిప్రదయు, స్వయంసిద్ధురాలు నైన మనసాదేవిని భజించెడను.

ఇట్లు ధ్యానించి మూలమంత్రోచ్ఛారణ మొనరించుచు భగవతినిబూజింప వలెను. అనేకనైవేద్యముల నర్పించి గంధపుష్పానులేపనాద్యుపచారములతో దేవీపూజ నొనరింపవలెను. సకలోపచారములను మూలమంత్రోచ్ఛారణ మొనరించుచు నర్పింపవలెను. మునీశ్వరా! మనసాదేవీసుఖసిద్ధిమూల మత్రమును మూలకల్పతరు వందురు. భక్తులసకలమనోరథములను బరి పూర్ణ మొనరింపగల యీమూలమంత్రము సామవేదప్రథితము.

‘ఓం హ్రీం శ్రీం క్లీం ఐం మనసాదేవ్యై స్వాహా’

ఐదులక్షలపర్యాయములు జపించిన నీమంత్రము సిద్ధింపగలదు. ఈమంత్ర సిద్ధి నొందినవారు నిశ్చయముగ సిద్ధులు కాగలరు. వారికి విషము సహిత మమృతముగ మాటిపోవును. అట్టిపురుషుడు ధన్వంతరిసముద్రై విరాజిల్ల గలడు.

నారదా! అషాఢసంక్రాంతిదినమున గుడా (ప్రత్తి) వృక్షశాఖ్యై యత్నపూర్వకముగ మనసాదేవి నావాహన మొనరించి భక్తిభావముతో బూజించి, మనసా పంచమీదినమున దేవికి (అహంకారమును) బలి నర్పించు వారు తప్పక ధనవంతులు, పుత్రవంతులు, కీర్తిసంపన్నులు కాగలరు. మహా భాగా! పూజావిధానమును వర్ణించితిని. ఇపుడు భగవత్పుష్పాఖ్యానమును జ్ఞాప చించెద నవధరింపుము.

పూర్వకాలమున మానవులందఱు సర్పముల భయముచేనాక్రాంతు లైరి. సర్పదష్టు లైనమానవులు తత్క్షణమే మరణింపదొడంగిరి. ఈభయము కరదృశ్యములను గాంచి కశ్యపప్రజాపతియు భయభీతుడై బ్రహ్మదేవునియాదే శానుసారముగ సర్పభయనివారకము లైనమంత్రములను నిర్మించెను. ప్రజాపతి వేదబీజాక్షరములచే ఘోరవిషనివారకమహామంత్రములను రచించెను. విధాత తనీమనమునుండి తపశ్శక్తిచే భగవతిని బ్రాదుర్భవింపజేసి యీమంత్రముల కధిష్ఠాత్రీదేవిగ నొనరించెను. తపశ్శక్తిచే బ్రహ్మమనమునుండి ప్రాదుర్భ వితరణకారణమున నీదేవి ‘మనస’ యనునామమున విఖ్యాతిగాంచెను. ఆవిష్క వింపగానే మనసాదేవి శంకరుని దివ్యధామము జేరి భక్తిపూర్వకముగ జంద్ర

శేఖరుని బూజించి యనేకవిధముల నాయనను స్తుతించెను. మునికుమారి మనసాదేవి మహాదేవుని బ్రసన్నతకొఱకై సహస్ర్రుద్రవ్యవర్షములు ఆయన నుపాసించి ధన్యురాలై నది. తదనంతరము సదాశివుడు ప్రసన్నుడై మనసాదేవిని దనప్రియశిష్యురాలుగ స్వీకరించి యామెకు సామవేదమును, శ్రీకృష్ణ పరమాత్మయొక్క కల్పవృక్షసదృశమైన యష్టాక్షరమంత్రము నుపదేశించి మృత్యుంజయజ్ఞానమును బ్రసాదించెను.

నారదా! మూలమంత్రమునకు మొదట లక్ష్మీబీజమును, మాయాబీజమును, గామబీజమును బ్రయోగించి కృష్ణశబ్దమునకు విభక్తిని జోడించి 'నమ' యని యుచ్చరింపవలెను.

'శ్రీం హ్రీం క్లీం కృష్ణాయ నమః' ఇదియే యష్టాక్షర మహామంత్రము.

అశుతోషు డైనశివుడు మనసాదేవికి శ్రీకృష్ణాక్షరమహామంత్రమును, దైలోక్యమంగళ మను కవచమును, సర్వమాన్యస్తవమును, భువనపావన మనుధ్యానమును, సర్వసమ్మతము లైనవేదోక్తపునశ్చణియమములను బ్రసాదించి శ్రీకృష్ణపరమాత్మపూజాక్రమమును, మృత్యుంజయజ్ఞానమును నుపదేశించెను. పరమేశ్వరుని యాదేశానుసారముగ సాధ్య మనసాదేవి పుష్కర డేలేము తీరి మూడుయుగములపర్యంతము పరబ్రహ్మమైన శ్రీకృష్ణపరమాత్మ నుపాసించి తపస్సిద్ధి నొందెను. శ్రీకృష్ణపరమాత్మ స్వయముగ నున్న మనసాదేవియెదుట సాక్షాత్కరించి కృతాంగియైనయామెను దనకృపాకటాక్షు విక్షణములతో విక్షించి తానే స్వయముగ నామెను బూజించి యితరులచే బూజింపజేసి 'దేవీ! నీవు జగత్పాప్యరాలపుకమ్మని' వరమొసంగి యంతర్హితు డయ్యెను.

దేవర్షి! మనసాదేవిని బ్రహ్మమమున శ్రీకృష్ణపరమాత్మయేపూజించెను. తదనంతరము శంకరుడు, కశ్యపుడు, దేవతలు, మునులు, మనువులు, నాగులు, మానవులు మొదలగు వారెందఱో త్రిలోకములందు దేవీశ్రేష్ఠవ్రతముల నాచరించి పూజించిరి. కశ్యపప్రజాపతి మనసాదేవిని జరత్కారుమహర్షికి నర్పించిగ నర్పించెను. మహాయోగియైన య్జామహర్షి వర్యుడు వివాహానంతరము ఘోరతపములో సంలగ్నుడయ్యెను. తపోదీప్తానమయములలో ఋషురడేలే

ములో నొకదినమున వటవృక్షముకింద జరత్కారుమహర్షి మనసాదేవి జఘనము (తొడ) పై శిరమునుంచి నిద్రామగ్నులైరి. ఇంతలో సాయంసమయము కాగా సూర్యనారాయణు డస్తమింపనారంభించెను. మనసాదేవి పరమసాధ్వీయుపతివ్రతాలలామగాన సూర్యుడస్తమించుటగాంచి తనమనములో నిట్లు విచారించెను. “ద్విజులు నిత్యము సాయంకాలసంధ్య యొనరింపవలెను. ఇది బ్రాహ్మణులకు బరమధర్మము. నాపతి దేవుడేగనుక సాయంసంధ్య యొనరింపక నిద్రామగ్నులై యున్న నాయనకు బాపము సంభవింపగలదు. ఎందువలన ననగ బ్రాతఃకాలసంధ్య, సాయంకాలసంధ్యల సరియైనసమయములలో నాచరింపని వా రపవిత్రులై ఘోరపాపమునకు గుఱికాగలరని నియమము కలదు”. ఇట్లు విచారించి పరమసుందరి మనసాదేవి తనపతిదేవునిద్రాభంగ మొనరించెను. మునీశ్వరా! నిద్రాభంగమగుట గాంచి జరత్కారుమహర్షి కోపించి మనసాదేవితో నిట్లు పల్కెను.

జరత్కారుమహర్షి పలికెను :

సాధ్వీ! సుఖముగ నిద్రించునాకు నిద్రాభంగమేల యొనరించితివి. ఏస్త్రీ తనస్వామికి నప్రియమొనరించునో, యామెవ్రతములు, తపము, ఉపవాసములు, దానములు మొదలగుసత్కర్మములన్నియు వ్యర్థములు కాగలవు. ఏసత్కర్మ ఫలముగూడ బడయజాలదు. తనభర్తను బూజించిన శ్రీకృష్ణపరమాత్మపూజ సంపన్నమొనరించినటులే భావింపవలెను. పతివ్రత లైనసాధ్వీశిరోమణుల ననుగ్రహించుటకే స్వయముగ శ్రీహరి పతిరూపమున విరాజమానుడై యుండును. సర్వదానములు, యజ్ఞములు, తీర్థసేవనములు, వ్రతములు, తపములు, ఉపవాసములు, ధర్మాచరణము, సత్యవ్రతపాలనము, దేవపూజ మొదలగుసత్కర్మములన్నియు బతిసేవాసాభాగ్యమందుబదునాటవయంశమునకైనను సరిరావు. ఏస్త్రీపవిత్రభారతవర్షపుణ్యక్షేత్రములో బతిని సేవించునో యామె తనస్వామితోగూడ వైకుంఠపరంధామము జేరి శ్రీహరిచరణసేవాసాభాగ్యమును బొందగలదు. సాధ్వీ! ఏస్త్రీ తనభర్తకు బ్రతికూలముగ వర్తించునో, తనస్వామిని గతినవచనములచే బాధించునో యాస్త్రీ సూర్యచంద్రులున్నంతవఱకు గుంభీపాకనరక మనుభవింపగలదు. తదనంతరము చండాలుని గృహమున జన్మించి పతిపుత్ర సుఖవంచితురాలై దుఃఖించును.

శ్రీనారాయణబుద్ధి పలికెను :

ఇట్లు కోపముతో బల్కి జరత్కారుమహర్షి మానము వహించెను. అపుడు మనసాదేవి భయకంపితురాలై తనపతి దేవునితో నిట్లు పల్కెను. “ఉత్తమవ్రతపరిపాలకా! మహాభాగా! తమసంధ్యోపాసన భంగము కాగలదని భావించి నేను నిద్రాభంగ మొనరించితిని. కాని యిందు నాదోషము లేక మైనను లే” దనుచు గరుణింపవలసినదిగ బ్రార్థించుచు దనపతి దేవునిచరణ కమలముల నాశ్రయించెను. రోషావేశపరుడై మహర్షి తన్ను శపించుట కుద్యుక్తుడుకాగా నెఱిగి సూర్యభగవానుడు సంధ్యాదేవితోగూడ మహర్షి సమ్ముఖమున కటుదెంచి భయభీతుడై వినయపూర్వకముగ నిట్లు యథార్థ విషయములను బలుక నారంభించెను. “మహర్షీ! తమరు పరమశక్తి సంపన్నులై నసద్బ్రాహ్మణులు. సంధ్యాసమయము వ్యతీతమగుట గాంచి తమకు ధర్మభంగ మగుననుభయముతో నీసాధ్వి మీకు నిద్రాభంగ మొనరించెను. విప్రశ్రేష్ఠా! నేను మిమ్ముశరణుజొచ్చుచున్నాను. నన్ను శపించుటమీ కుచితము కాదు. బ్రాహ్మణుల హృదయము సదా నవనీతమువలె కోమలముగ నుండును. బ్రాహ్మణుడు సంకల్పించిన బునఃసృష్టి యొనరింపగలడు. బ్రాహ్మణునికంటె నధిక తేజస్సంపన్నుడు మఱియొకడు లేడు. బ్రహ్మజ్యోతిస్సంపన్నులై సబ్రాహ్మణులు సనాతను డైన శ్రీకృష్ణపరమాత్మారాధనలందే సదా సంలగ్నులై యుందురు”. సూర్యుని వచనముల నాలకించి జరత్కారు మహర్షి ప్రసన్నుడై శాంతించెను. మహర్షి యనుజ్ఞ గైకొని సూర్యుడు స్వభామమునకు మరలిపోయెను. ప్రతిజ్ఞాపాలనార్థమై జరత్కారుమహర్షి మనసాదేవిని ద్యజింపగా నామె యత్యంతదుఃఖితురాలై తనగురుదేవు డైన శంకరుని, బ్రహ్మను, నిష్టదైవ మైనశ్రీహరిని, జన్మదాత యైనకశ్యపుని స్మరించెను. ఆమె సంకల్పింపగనే వా రెల్లరు నామెయెదుట సాక్షాత్కరించిరి. ప్రకృతికతీతుడు, నిర్గుణుడు, పరబ్రహ్మము నైనశ్రీకృష్ణభగవానుడు జరత్కారు మహర్షి కభీష్టదైవము. దివ్యమంగళవిగ్రహు డైనశ్రీకృష్ణుని దర్శించి పరమభక్తితో జరత్కారుమహర్షి యనేకప్రణామము లర్పించి స్తుతించి, తట నంతరము శంకరునకు, బ్రహ్మదేవునకు, గశ్యపప్రజాపతికి నమస్కరించి వారి నిట్లు ప్రశ్నించెను. “మహాపురుషులారా! తమ శుభాగమనమునకు గారణ మేమో సెలవిండు?” మహర్షి వచనముల నాలకించి బ్రహ్మ శ్రీకృష్ణునిచేత

కమలములకు బ్రణమిల్లి యిట్లు ప్రత్యుత్తర మొసంగెను. “మునీశ్వరా! నీ సహధర్మచారిణి మనసాదేవి పరమసాధ్వీ, స్వధర్మపరిపాలకురాలు. నీ వీమెను బరిత్యజించుటకే సంకల్పించిన మొదట నీమెకు సంతానమును బ్రసాదింపుము. సంతానము కల్గిన పిదప బురుషుడు స్త్రీని ద్యజింపవచ్చునే గాని పుత్రోత్పత్తి యొనరింపక వైరాగ్యవశమున స్త్రీని బరిత్యజించుచో నట్టివాని పుణ్యమంతయు నశింపగలదు. వైరాగ్యవిషయమునగాక నన్యకారణములచే స్త్రీని బరిత్యజించు మానవుడు ఘోరపాతకములకు గుఱికాగలడు”.

నారదా! బ్రహ్మవచనముల నాలకించి జరత్కారుమహర్షి మంత్రము నుచ్చరించుచు యోగబలము నుద్దీపింపజేసి మనసాదేవినాభిని స్మరించుచు నామెతో నిట్లు పల్కెను. “మనసా! నీగర్భమునుండి సత్పుత్రుడు ప్రాదుర్భవింపగలడు. ఆపుత్రుడు జితేంద్రియు లై నపురుషులందు శ్రేష్ఠుడు పరమధార్మికుడు, మహాజ్ఞానియు, తేజస్వియు, తపస్వియు, యశస్వియు, గుణసంపన్నుడై, వేదవేత్తలందు, యోగులందు, జ్ఞానులందు శ్రేష్ఠుడై, పరమవిష్ణుభక్తుడై తన వంశమునంతయు నుద్ధరింపగలడు. అట్టి యోగ్యుడై నపుత్రు గాంచిన పితరు లఖిండానందభరితు లయ్యెదరు.

ఏస్త్రీ పతివ్రతాధర్మపాలన మొనరించునో, ప్రియభాషణమాడునో, సుశీలయై విరాజిల్లునో యామెనే ప్రియ యనవలెను. ఏస్త్రీ ధర్మమందు శ్రద్ధ కల్గి వర్తించునో సత్పుత్రులను గనునో, కులమును రక్షించునో, యామెనే కులపాలిక యనవలెను. ఎవరు శ్రీహరియందు భక్తిని గలగింతునో, యభీష్ట సుఖముల బ్రసాదించుటలో దత్పురులై యుందురో వారే బంధువులని తెలిసికొనుము. ఏబంధువు శ్రీహరిని జేరుమార్గమునకు బ్రదర్శకుడగునో, యతనినే తండ్రిగా భావింపవలెను. ఏస్త్రీ జ్ఞానోపదేశమూలమున దన సంతానమునకు గర్భవాసమునుండి విముక్తిని బ్రసాదించునో యామెయే గర్భధారిణి యైనమాతృదేవత. ఏస్త్రీకృపవలన జీవుడు యమభయమునుండి విముక్తు డగునో, యామెనే దయాస్వరూపిణి యైనభగిని (సోదరి)గా భావింపవలెను. శ్రీహరియం దనన్యభక్తిని బ్రసాదించి విష్ణుమంత్రోపదేశ మొనరించు వ్యక్తియే యాచార్యుడని తెలిసికొనవలెను, ఎవని కృపవలనశ్రీకృష్ణ పరమాత్మను సదా చింతించుసౌభాగ్యము ప్రాప్తించునో యామహాజ్ఞాన ప్రదాత యైనమహాత్మునే గురువుగ భావింపవలెను. ఎందువలన ననగా బ్రహ్మ

మొదలొకని తృణమువలకు సకలచరాచర విశ్వములు యుద్భవించి మరల నశించుచుండును.

వేదజం యోగజం యద్య త్తత్సారం హరిసేవనమ్ |

తత్త్వానాం సారభూతం చ హరే రన్య ద్విడమ్బనమ్ ||

దత్తం జ్ఞానం మయా తుభ్యం స స్వామీ జ్ఞానదో హి యః |

జ్ఞానా త్ప్రముచ్యతే బద్ధా త్స రిపు ర్కో హి బద్ధదః ||

విష్ణుభక్తి యుతం జ్ఞానం న దదాతి హి యోగతః |

స విప్రః శిష్యఘాతీ చ యతో బద్ధా న్న మోచయేత్ ||

జననీ గర్భజా త్క్రేకా ద్యమతాడనజా త్తథా |

న మోచయే ద్యః స కథం గురు స్తాతో హి బాన్ధవః ||

పరమానందరూపం చ కృష్ణమార్గ మనశ్వరమ్ |

స దర్శయే ద్యః స కథం కీదృశో బాన్ధవో నృణామ్ ||

భజ సాధ్వీ! పరం బ్రహ్మ చ్యుతం కృష్ణం చ నిర్గుణమ్ |

నిర్మూలం చ పురాకర్మ భవే ద్యత్సేవయా ద్భవమ్ ||

71-76

శ్రీహరిసేవయే సకలవేదయజ్ఞములతత్త్వసారము. శ్రీహరిసేవా సాభాగ్యమే సకలతత్త్వములకు మూలతత్త్వము. శ్రీహర్యుపాసనముదక్క మిగిలినవన్నియు విడువవలసియు తెలిసికొనును నేను నీ కీయదార్థజ్ఞానోప దేశ మొనరించితిని. ఎందువలన ననగా యదార్థజ్ఞానము నెవరుబ్రసాదించె దరో, వారే స్వామి యనబడెదరు. జ్ఞానమువలన బంధనములనుండి విముక్తిని బ్రసాదించువానినే స్వామిగ భావింపవలెను. కాని బంధనములందు బడ దోయుభర్తను శత్రువుగ భావింపవలెను. ఏగురువు శ్రీహరియందు భక్తి యుత్పన్నమగుజ్ఞానమును బ్రసాదించడో, వానినే శిష్యఘాతీ యందురు. ఎందు వలననన నాతడు శిష్యులను బంధవిముక్తుల నొనరింపలేడు. జననిగర్భమందు నివసించుక్లేశములనుండి, యమయాతనలనుండి ముక్తిని బ్రసాదించని వారలను గురువని, తండ్రియని, బంధవులని యెట్లనగలము? శ్రీకృష్ణుని జేరు ననశ్వర సనాతనమార్గమే పరమానందస్వరూపము. అట్టి మార్గమును బ్రదర్శింపని వాడు మానవుల కెట్లు బంధువులు కాగలరు? కావున సాధ్వీ! నీవు నిర్గుణుడైన, పరబ్రహ్మమైన, అచ్యుతుడైన శ్రీకృష్ణవరమాత్మను సదా యుపాసింపుము. ఈయన నుపాసించిన జీవుని సకలకర్మమూలములు ఖండింప

బడగలవు. ప్రియా! అఖండవైరాగ్యము నొంది నాసమస్తజీవితమును శ్రీకృష్ణ పరమాత్మసేవలందు బరిపూర్ణముగ నర్పించుటకే నేను నిన్ను ద్యజించుచున్నాను. దేవీ! నాయీయపరాధమును తీమింపుము. సాధ్వ్యులైనస్త్రీలు తీమాపరాయణులు. సత్త్వగుణప్రభావమువలన వారిలో గ్రోధ ముద్భవింపదు. దేవీ! శ్రీకృష్ణాఖండ తప మొనర్ప నా కనుజ్ఞను బ్రసాదింపుము. నీ విక సుఖముగ బోయిరమ్ము. నిస్పృహులైన వారి ఏకైకమనోరథము శ్రీకృష్ణ భగవానునిచరణకమలముల నుపాసించుటయే”.

నారదమునీంద్రా! జరత్కారుమహర్షి యుపదేశించిన యీమహాజ్ఞానము నాలకించి మనసాదేవి సంతృప్తి నొందినను బతివియోగమును భరింపలేక యశ్రుజలపూర్ణయై శోకముతో వినీతభావమును బ్రదర్శించుచు దన ప్రాణప్రియుడైన పతిదేవునితో నిట్లు పల్కెను. “ప్రభూ! నేను మీ నీద్రాశ్రంగ మొనరించితి ననెడి దోషమువలన మీరు నన్ను ద్యజించుచున్నారు. కావున నాప్రార్థన యేమనగా నేప్రదేశములో నేను మిమ్ములను స్మరించెదనో మీ రాప్రదేశములో నాకు దర్శనమొసంగెదనని వాగ్దాన మొనరింపుడు. పతివ్రత యైనస్త్రీలకు దమ నూర్గురుపుత్రులకంటె భర్తయే యధికప్రియుడు. పతిస్త్రీల కన్నివిధముల బ్రయతముడు. కావున విద్వాంసులు పతినే ప్రియుడనిరి. పుత్రవంతులకు బుత్రులలో, వైష్ణవపురుషులకు శ్రీహరిలో, యొకనేత్రమే కల్గినవారికి నేత్రములో, దప్పిక గొన్నవారలకు జలములలో, నాకలిగొన్నవారల కన్నములో, విద్వాంసులకు శాస్త్రములలో, వైశ్యులకు వాణిజ్యములో, నిరంతరము మనము సంలగ్నమై యుండునట్లు పతివ్రతాస్త్రీల మనస్సులు సదా తమపతులయందు సంలగ్నములై యుండును” అని మనసాదేవి తనభర్త చరణములపై బడెను.

నారదా! జరత్కారుమహర్షి కృపాసముద్రుడు కావున తీణకాలము ప్రేమతో భార్యను దనయొడిలోనికి దీసికొని యశ్రుధారలచే నామె నభిషేకించెను. వియోగభయముతో దల్లిడిల్లు మనసాదేవికూడ దనయశ్రుధారలచే మహర్షి వక్షస్థలమును సంప్లావిత మొనరించెను. తదనంతరమాదంపతులు స్వాస్థ్యమును బొంది శోకవిముక్తులైరి. జరత్కారుమహర్షి తనయర్థాంగిని సమూహాన పఱచి శ్రీకృష్ణపరమాత్మచరణకమలములను స్మరించుచు ఘోరతప మాచరించుటకుద్యుక్తుడయ్యెను. మనసాదేవి వ్యధితహృదయముతో గైలాసమునకు

బయనమొనరించి తనగురుదేవు డైనశంకరునియాశ్రమమందు నివసింప దొడంగెను. శంకరుడు మనసాదేవికి దివ్యజ్ఞానమును బ్రసాదించి యామెపతివియోగదుఃఖమును దూరమొనరించెను.

ఒక శుభముహూర్తమున మనసాదేవి కొకదివ్యపుత్రు డుదయించెను. ఆశిశువు శ్రీమన్నారాయణునంశోద్భవుడు. మాతృగర్భమం దుండగనే యాశిశువునకు శంకరునిదివ్యముఖారవిందమునుండి మహాజ్ఞానము లభించెను. ఈ కారణముననే యాబాలకుడు యోగీంద్రులకు, జ్ఞానులకు నాచార్యు డయ్యెను. శంకరుడే స్వయముగ నాశిశువునకుజాతకర్మాదిమంగళమయసంస్కారములనొనరించెను. శంకరుడు బాలకునికళ్యాణార్థము వేదపఠనమొనరింపజేసి యసంఖ్యామణులను, రత్నములను, సువర్ణములను బ్రాహ్మణులకు దానమొసంగెను. పార్వతీదేవిగూడ లక్షాధికగోవులను, బహురత్నములను బ్రాహ్మణులకు బ్రసాదించెను. స్వయముగ శివుడే యాబాలకునకు నాల్గువేదములను, శ్రేష్ఠమృత్యుంజయజ్ఞానమును నుపదేశించెను. మనసాదేవికి దనప్రాణవల్లభు డైనపతియం దిషదైవ మైనశ్రీహరియందు, గురుదేవు డైనశివునందు బూర్ణభక్తి కలదు. కావుననే “యస్యా భక్తిః ఆస్తే తస్యాః పుత్రః” అనువ్యుత్పత్త్యనుసారముగ నాకుమారుని నామము ‘ఆస్తీకు’ డయ్యెను.

పుత్రోత్సవములో బాల్గొనుటకు జరత్కారుమహర్షి కైలాసమున కరుదెంచి కుమారు నాశీర్వదించి మహాదేవునకు బ్రణామము లర్పించి మరల దపమొనరించుటకు బుష్కరక్షేత్రముజేరెను. పుత్రవతి యైనమనసాదేవి తనకుమారునితో గళ్యప్రజాపతియాశ్రమమున కరుదెంచెను. పుత్రవతి యైనకొమార్తెను గాంచి కళ్యప్రజాపతి తద్భార్య లైనదితి, అదితి మొదలగువారందఱు నఖిండానందభరితు లైరి. ప్రజాపతి, పుత్రవతి యగుకొమార్తె వచ్చిన సమయమున వారికళ్యాణార్థమై బ్రాహ్మణుల కనేకదానము లొనరించి సంతర్పణములను గావించెను. మనసాదేవి దీర్ఘకాలము పుత్రునితోగూడ తండ్రిచెంతనే నివసించెను. తదనంతరము సంభవించినవిషయములను వర్ణించెదనాలకింపుము.

నారదా ! అభిమన్యుకుమారు డైనపరిక్షిన్నహారాజు దుర్దైవప్రేరణమువలన బ్రాహ్మణునియెడనపరాధ మొనరించి బ్రాహ్మణశాపమునకు గుఱి

యయ్యెను. శృంగి యనుబుష్పపుత్రుడు గంగాజలములను హస్తమున ధరించి తనతండ్రికి నెక్కుగావించినగర్వోన్మత్తు డొకసప్తదినములలో దక్షకుడనుసర్పము వలన దష్టుడై మరణింపగలడని శపించెను. బ్రాహ్మణునిశాపానుసారముగ నేడవ దినమున దక్షకుడు తనవిషజ్వాలలతో బరిక్షిన్మహారాజును విగతప్రాణు జేసెను. రాజు నశ్వరశరీరమును ద్యజించి పరలోకము జేరెను. జనమేయచక్రవర్తి తండ్రికి దహనసంస్కారము లొనరించి తనతండ్రిప్రాణముల దీసినదానికి బ్రతీకారముగ సర్పయజ్ఞ మారంభింపగా సర్పసమూహము లాయజ్ఞ కుండమునందు బడి మరణింప నారంభించినవి. తక్షకుడు తనప్రాణములను రక్షించుకొనుట కింద్రు నాశ్రయించెను. అపుడు బ్రాహ్మణు లింద్రసహితముగ దక్షకుని హోమమందు బడవేయుట కుద్యుక్తులైరి. ఆభయంకరపరిస్థితిలో సకలదేవతలతో గూడి యింద్రుడు మనసాదేవియొద్దకు జని ప్రాణభిక్ష నొసంగ వలసినదిగా భగవతిని స్తుతించెను. తత్ఫలరూపముగ దల్లియాజ్ఞానుసార మాస్తీకమహర్షి జనమేజయునియజ్ఞ వాటికకరుడెంచి సర్పయజ్ఞము పరిసమాప్త మొనరింపవలసినదిగా యాచించెను. బ్రాహ్మణోత్తముని యాజ్ఞను శిరసా వహించి జనమేజయచక్రవర్తి సర్పయజ్ఞమును జాలించి పూర్ణాహుతినొనరించి బ్రాహ్మణులకు యజ్ఞాంతదక్షిణ లొసంగెను. నారదా! యిట్లు సకలవర్షజాతి, దేవేంద్రుడును, మనసాదేవియనుగ్రహమున మృత్యువువాతబడక పునర్జీవితులైరి. తదనంతరము బ్రాహ్మణులు, దేవతలు, మహర్షులు మొదలగువారందఱు మనసాదేవిచెంతకు జని యామె ననేకవిధముల స్తుతించి, పూజించిరి. దేవేంద్రుడు పవిత్రుడై శ్రేష్ఠసామగ్రులను సమాయత్త మొనరించి మనసాదేవికి షోడశోపచారముల నర్పించి యామె ననేకవిధముల బూజించి స్తుతించెను. తదనంతరము బ్రహ్మవిష్ణుశివాదులయాజ్ఞానుసారము సంతుష్టులైనసకలదేవతలు తమతమనిజధామముల కరిగిరి.

మునీశ్వరా ! మనసాదేవియపాఖ్యానమునువివరించితిని. ఇక నీ వేవిషయములను శ్రవణ మొనరింపగోఱుచున్నావు?

నారదుడు పలికెను :

ప్రభూ! దేవపతి యిందు) డే విధానముతో మనసాదేవిని బూజించెను? ఏస్తోత్రముతో నామెను స్తుతించి ధన్యుడయ్యెను?

శ్రీనారాయణఋషి పలికెను :

నారదా! దేవపతి యిందుడు పవిత్రమందాకినీజలములలో స్నాన
వహించి పునీతుడై యాచమనమొనరించి నూతనవస్త్రములను ధరించి
రత్నసింహాసనముపై మనసాదేవి నావాహన మొనరించి రత్నమయ
కలశములో బవిత్రగంగాజలముల నుంచి వేదమంత్రముల నుచ్చరించుచు దేవి
కభిషేకమొనరించెను, భగవతి కగ్నిశుద్ధవస్త్రములను చందనమును సమ్పం
చెను. భక్తిపూర్వకముగ నర్ఘ్యపాద్యాదులచే గణేశ్వరుని, సూర్యుని,
నగ్నిని, విష్ణుదేవుని, శివుని, గౌరీదేవిని బూజించి తదనంతరము మనసాదేవి
పూజ సంఘన్న మొనరించెను.

‘ఓం హ్రీం శ్రీం మనసాదేవ్యై స్వాహా’ అను ఈ దశాక్షరమూల
మంత్రోచ్ఛారణ మొనరించుచు యథోచితముగ భగవతిని బూజించి సకల
సామగ్రులను దేవి కర్పించెను. దేవేంద్రుడు మంగళవాద్యములను మ్రోగింప
జేసి ఖండశోపచారముల నర్పించి మనసాదేవిపూజను భక్తిభావసమన్వితుడై
పరిపూర్ణ మొనరించెను. దేవత లాసమయములో మనసాదేవిపై బుష్పవృష్టి
గురిపించిరి. పిదప బ్రహ్మవిష్ణుమహేశ్వరులయూజ్జానుసారము మహేంద్రుడు పుల
కిత శరీరుడై సాశుపూర్ణలోచనములతో భక్తిభావసమన్వితుడై మనసాదేవి
నిట్లు స్తుతింప నారంభించెను.

మ న సా దే వీ స్తో త్ర ము

మహేంద్ర ఉవాచ :

దేవి త్వం స్తోతు మిచ్ఛామి సాధ్వీనాం ప్రవరాం వరామ్ ।

సర్వాత్మరాం చ పరమాం న హి స్తోతుం క్షమోఽధునా ॥

స్తోత్రాణాం లక్షణం వేదే స్వభావాభ్యానతత్పరమ్ ।

న క్షమః ప్రకృతే వక్తుం గుణానాం తవ సువ్రతే : ॥

కుద్ధనత్వస్వరూపా త్వం కోపహింసావివర్జితా ।

న చ శస్త్రో ముని స్తేన త్యక్త్వా యా చ త్వయా యతః ॥

త్వం మయా పూజితా సాధ్వీ జననీ చ యథాఽదితిః ।

దయారూపా చ భగినీ క్షమారూపా యథా ప్రసూః ॥

త్వయా మే రక్షితాః ప్రాణాః పుత్రధారాః సురేశ్వరీ : ।

అహం కరోమి త్వం పూజ్యా మమ ప్రీతిశ్చ వర్థతే ॥

నిత్యం యద్యపి త్వం పూజ్యా భవేత్త్రజగదమ్భికే : ।

తథాపి తవ పూజాం చ వర్థయామి చ సర్వతః ॥

యే త్వా మాషాఢసంక్రాంత్యాం పూజయిష్యన్తి భక్తితః ।

పంచమ్యాం మనసాభ్యాయా మిషాన్తం వా దినే దినే ॥

పుత్రపౌత్రోదయ సేషాం వర్థనే చ ధనాని వై ।

యశస్వినః కీర్తిమన్తో విద్యావన్తో గుణాన్వితాః ॥

యే త్వాం న పూజయిష్యన్తి నిన్దన్త్యజ్ఞానతో జనాః ।

లక్ష్మీహీనా భవిష్యన్తి తేషాం నాగభయం సదా ॥

త్వం స్వర్గలక్ష్మీః స్వర్గే చ వై కుణ్ఠే కమలాలయా ।

నారాయణాంశో భగవాన్ జరత్కారు ర్మునీశ్వరః ॥

తపసా తేజసా త్వాం చ మనసా సస్పృశే పితా ।

అస్మాకం రక్షణాయైవ తేన త్వం మనసాభిధా ॥

మనసా దేవితుం శక్తా స్వాత్మనా సిద్ధయోగినీ ।

తేనత్వం మనసా దేవీ పూజితా వన్దితా భవే ॥

యే భక్త్యా మనసాం దేవాః పూజయన్త్యనిశం భృశమ్ ।

తేన త్వాం మనసాదేవీం ప్రవదన్తి మనీషిణః ॥

సత్యస్వరూపా దేవీ త్వం శశ్వత్సత్త్వనిషేవయా ।

యోహి యద్ భావయేన్నిత్యం శతంప్రాభోతితత్సమమ్ ॥

ఇన్ద్రశ్చ మనసాం స్తుత్వా గృహీత్వా భగినీం చ తామ్ ।

ప్రజగామ్యస్వభవసర్వ భూషవాభుపరిచ్ఛదామ్ ॥

(128-142)

దేవీ ! నీవు పతివ్రతలందు బరమశ్రేష్ఠురాలవు. పరాత్పరురాల వైన దేవివి. నేను నిన్ను స్తుతింపవలెనని యాకాంక్షించుచున్నాను. కాని యీ మహత్త్వపూర్ణ కార్యము నాశక్తికే యతీతము. దేవీ! ప్రకృతీ! స్తుత్యని స్వభావప్రతిపాదనమే స్తోత్రములలక్షణ మని వేదములు ప్రవచించినవి, కాని సువ్రతా ! నేను నీదివ్యస్వభావములను వర్ణించుటలో నసమర్థుడను. నీవు శుద్ధ శత్ర్వస్వరూపిణివి, కోపహింసారహితవు. ఇట్టిదివ్యగుణసంపన్నురాలవు కావుననే జరత్కారుమహర్షి నిన్ను పరిత్యజించినను నీవు మహర్షిని శపించక శాంతము వహించితివి. సాధ్వీ ! నేను నిన్ను అదితిమాతతో సమానముగ భావించి పూజించితిని. నీవు శహోదరివలె దయాస్వరూపిణివి, మాతృ దేవతవలె క్షమా

శీలవు. సురేశ్వరీ ! నీవు నాపుత్రస్త్రీసహితముగ మాప్రాణములను రక్షించితివి. నీయెడల నాప్రీతి నిరంతరము వర్ధిల్లుచుండగ నిన్ను నేను పూజించెదను. జగదంబికా! ఈజగములో నిత్యము నీపూజలు కొనసాగుచున్నవి. అయినను నేను నీ పూజలను సర్వత్ర ప్రచారమొనరింపజేసెదను. సురేశ్వరీ ! ఆషాఢమాససంక్రాంతిసమయమున, పంచమి(నాగపంచమి) దినమున, ఆషాఢమాసమునుండి యశ్వనివజ్రకు నెవరు ప్రతిదినము భక్తితో నిన్ను బూజించెదరో వారు పుత్రపౌత్రాభివృద్ధి నొంది నిశ్చయముగ ధనవంతులై విరాజిల్లగలరు. వారు యశస్సులు, కీర్తిమంతులు, విద్వాంసులు, గుణవంతులు కాగలరు. అజ్ఞానముచే నీపూజ లొనరింపక నిన్ను నిందించు వారిచేత లక్ష్మీ నివసింపదు, వారు సదా నాగభయముతో దుఃఖింపగలరు. దేవీ ! నీవే స్వయముగ స్వర్గములో స్వర్గలక్ష్మీవి, వైకుంఠములో గమలాదేవికళవు. నారాయణాంశాసంభూతుడే జరత్కారుమునీశ్వరుడు. పితృదేవుడు (కశ్యపప్రజాపతి) మమ్ముల నందఱిని రక్షించుటకే తపస్తేజప్రభావముతో దనమనముద్వారమున నిన్ను సృజించిరి, కావుననే నీవు మనసాదేవి యని కీర్తింపబడి సిద్ధయోగినివై విరాజిల్లుచున్నావు. దేవీ ! నీవు సిద్ధయోగినివి, కావుననే స్వయముగ మనస్సుతో సర్వత్ర గమనమొనరింపగల శక్తి సమన్వితురాలవు. కావుననే జగములో మనసాదేవి యనునామమున బూజింపబడి వందనములందు కొనుచున్నావు. దేవతలందఱుభక్తిపూర్వకముగ నిరంతరము ఏకాగ్రమనములతో నీపూజ లొనరింతురు, ఈకారణముననే విద్వాంసులు నిన్ను మనసాదేవి యని కీర్తింతురు, దేవీ ! నీవు సదా సత్యమును సేవించుటవలన సత్యస్వరూపిణి వైనావు. ఏ వస్తువునునిరంతర మెవరు చింతింతురో వా రావస్తువును నూటరెట్లధికముగ బొందగలరు. మునీశ్వరా ! ఈప్రకారముగ నింద్రుడు మనసాదేవిని స్తుతించి వస్త్రాభరణవిభూషిత యైనయాసహోదరిని దోడ్కొని తననిజపాసమునకు బ్రస్థానమొనరించెను.

నారదా మనసాదేవి తనపుత్రునితో గలిసి తండ్రి యైనకశ్యపప్రజాపతి యాశ్రమములో దీర్ఘకాలము నివసించెను. భ్రాతృవర్గమంతయు (ఇంద్రాదిదేవతలు) సదా యామెను బూజించుచు నామె కభివాదనము లర్పించుచు గౌరవింపదోడంగిరి. దేవర్షీ ! తదనంతర మొకశుభసమయమున గోలోకనివాసినియైన సురభిగోమాత కశ్యపప్రజాపతియాశ్రమమున కరుదెంచి తనదివ్యక్షీరములతో

నాదణీయురా తై నమనసా దేవి నభిషేకించి యామెను బూజించెను. సురభి గోమాత సర్వదుర్లభ మైననిగూఢజ్ఞానమును గూడ మనసా దేవి కుపదేశించి దేవతలతో బూజింపబడి గోలోకమునకు మరలిపోయెను.

నారదా ! ఈస్తోత్రము పుణ్యబీజమని కీర్తింపబడినది. మనసా దేవిని బూజించి యీ స్తోత్రమును బఠించు వారికి, వారివంశమువారలకు నాగభయ మెన్నటికి సంభవింపదు. ఈస్తోత్రసిద్ధి నొందినవారికి విషముసహిత మమృతము కాగలదు. అయిదులక్షలు జపించినస్తోత్రము సిద్ధింపగలదు. మంత్రసిద్ధి నొందినవారు సర్పమునే శయ్యగ జేసికొని శయనింపగలరు. సర్ప వాహనులై చరింపగలరు.

ఇది శ్రీమదాంధ్రబ్రహ్మవైవర్త మహాపురాణమందలి

ప్రకృతిఖండములోని నారదనారాయణ

సంవాదమున మనసాదేవ్యత్పత్తి

పూజాస్తోత్రాదికథనము

నలుబదియాఱవ అధ్యాయము

సంపూర్ణము.

నలుబదియేడవ అధ్యాయము

ఆదిగోమాత యగుసురభి యుపాఖ్యానము

నారదుడు పలికెను :

దేవా ! గోలోకమునుండి యరుదెంచిన యాసురభిగోమాత యెవ్వరు ? ఆమెసంభవమును, చరితమును గృహతో వర్ణింపుము.

శ్రీవారాయణఋషి పలికెను :

నారదా ! సకలగోసముదాయములకు నధిష్ఠాత్రీదేవి, గోజనని, గోవు

లందు శ్రేష్ఠురాలు, ఆది గోమాత యైనసురభి గోలోకమందు బ్రాదుర్భవిం
చెను. సర్వప్రథమమున సంభవించినసృష్టిప్రకరణమును వర్ణించెద నాలకింపుము.
పూర్వకాలములో గోలోకస్థరమ్యబృందావనములో సురభి గోమాత యావిర్భ
వించెను.

ఒకానొకసమయమున గోపాంగనాపరివేష్టితుడై రాధాపతి శ్రీకృష్ణ
పరమాత్మ కౌతూహలముచే శ్రీరాధతో కలిసి పుణ్యబృందావనములో విహ
రింపదొడంగెను. ఆలీలామానుషవిగ్రహమున కపుడు క్షీరములను ద్రాగవలెనని
యొచ్చకల్గినది. అపు డాజగన్నాథుడు తనవామపార్శ్వమునుండి లీలాపూర్వక
ముగ సురభిగోమాతను బ్రాదుర్భవింపజేసెను. సురభిగోవత్సముతో కూడ
నావిర్భవించెను, కావున నామెదుగ్ధవతి. సవత్సయగుగోవును గాంచి సుధాము
డొకరత్ననిర్మితపాత్ర నందుకొని గోక్షీరములను బిండ నారంభించెను. ఆసురభి
క్షీరములు సుధకంటె నధికమధురములు, జన్మమృత్యునివారకములు. స్వయ
ముగ గోపీపతి శ్రీకృష్ణపరమాత్మ తమష్టస్వాదుక్షీరముల నాప్యాయముగ
సేవించెను. తదనంతరము క్షీరము లున్నయాపాత్ర భగవంతునిసంకల్పముచే
హస్తములనుండి జాతి క్రిందబడి యాక్షీరములే యొకసరోవరరూపమున
వ్యాపించినవి. ఆసరోవరవిస్తీర్ణము నూయియోజనములు. గోలోకమం దుద్భ
వించినయాసరోవరము క్షీరసరోవర మనుచామమున బ్రసిద్ధిగాంచెను. గోపికలకు,
శ్రీరాధకు నాసరోవరమే క్రీడాసరోవర మైనది. పరమాత్మసంకల్పముచే నా
క్రీడాసరోవరతటము తత్కాలమే యమూల్య దివ్యరత్నములతో నిర్మితమైనది.
ఆసమయముననే యసంఖ్యాకము లైనకామధేనువులు బ్రాదుర్భవించినవి. ఎన్ని
కామధేనువులు సంభవించినవో యన్నిగోవత్సములుకూడ సురభిగోమాతరోమ
కూపములనుండి జన్మించినవి. తదనంతర మాగోవులకు బుత్రపౌత్రులు కల్గి
గోసంఖ్య యసంఖ్యాకమైనది. ఇట్లు సురభిదేవినుండి గోవులు సృష్టింపబడి
సకలజగములందు వ్యాపించినవి.

మునీశ్వరా ! ప్రప్రథమమున స్వయముగ శ్రీకృష్ణపరమాత్మయే సురభి
గోమాతపూజ సంపన్న మొనరించెను. తర్వాత ద్రిలోకములం దాదేవీమర్ల భ
పూజ ప్రచారమైనది. దీపావళిమరుసటిదినమున శ్రీకృష్ణపరమాత్మయాజ్ఞ వలన
సురభిగోమాతపూజ యవనిపై నొనరింపబడెను. నారదా ! ఈయాఖ్యానమును
నేను నా పితృదేవు లైనధర్మదేవుని ముఖారవిందమునుండి శ్రవణముచేసితిని.

మహాభాగా! సురభి దేవీధ్యానమును, స్తోత్రమును, మూలమంత్రమును, బూజా విధానమును నాగమానుసారముగ బ్రవచించెద శ్రవణమొనరింపుము. 'ఓం సుర భ్యై నమః' సురభి దేవియొక్క షడక్షరదివ్యమంత్రమే యీమంత్రము. ఒకలక్ష పర్యాయములు జపించిన నీమంత్రము సిద్ధించి భక్తులను గల్పవృక్షమువలె ననుగ్రహింపగలదు. ఈ దేవీధ్యానము, పూజావిధానము యజుర్వేదమందు వర్ణింపబడెను.

సు ర భి గో మా త ధ్యా న ము

ఋద్ధిదాం వృద్ధిదాం చై వ ముక్తిదాం సర్వకామదామ్ ॥

లక్ష్మీస్వరూపాం పరమాం రాధాసహచరీం పరామ్ ।

గవా మధిష్ఠాత్మదేవీం గవామాద్యాం గవాం ప్రసూమ్ ॥

పవిత్రరూపాం పూజ్యాం చ భక్తానాం సర్వకామదామ్ ।

యయా పూతం సర్వవిశ్వం తాం దేవీం సురభీం భజే ॥ (17-19)

ఋద్ధిని, వృద్ధిని, ముక్తిని, సర్వాభీష్టములను బ్రసాదింపగలదియు, లక్ష్మీస్వరూపిణియు, శ్రీరాధాసహచరియు, సకలగోవులకు నధిష్ఠాత్రియు, గోవులకాదిజననియు, పవిత్రస్వరూపిణియు, పూజనీయురాలు, భక్తులనిఖిలమనోరథములను సిద్ధింపజేయుగల శక్తిసమన్వితయు సకలవిశ్వమును పునీతమొనరించునదియు నగుసురభి గోమాతను నేను భజించెదను.

మంగళకలశమందుగాని, గోమ స్తకమందుగాని, గోవును బంధించు స్తంభ మందుగాని, సాలగ్రామమూర్తియందుగాని, జలములందుగాని లేక యగ్నియందుగాని దేవి సురభి నావాహనమొనరించి పూజింపవలెను. దీపావళిరెండవ దినమున బూర్వాహ్ణమందు భక్తితో సురభిగోమాతను బూజించువారు జగత్పూజ్యులు కాగలరు.

నారదమునీంద్రా! ఒకానొకసమయమున వరాహకల్పములో సురభి గోమాత క్షీరములను బ్రసాదించుట నిరోధించెను. అపుడు దేవతలందఱు నత్యంతచింతాక్రాంతులై బ్రహ్మలోకము జేరి బ్రహ్మదేవు నాశ్రయించిరి. తదనంతరము బ్రహ్మదేవునాజ్ఞానుసారముగ మహేంద్రుడు సురభిదేవి యనుగ్రహార్థ మామెను స్తుతింప నారంభించెను.

సు ర భి గో మా తృ స్తో త్ర ము

మ హేం ద్ర డి వా చ :

నమో దేవ్యై మహాదేవ్యై సురభ్యై చ నమో నమః ।

గవాం బీజస్వరూపాయై నమస్తే జగదమ్భికే ॥

నమో రాధాప్రియాయై చ పద్మాంశాయై నమో నమః ।

నమః కృష్ణప్రియాయై చ గవాం మాత్రే నమో నమః ॥

కల్పవృక్షస్వరూపాయై సర్వేషాం సతతం పరమ్ ।

శ్రీదాయై ధనదాయై చ వృద్ధిదాయై నమో నమః ॥

శుభదాయై ప్రసన్నాయై గోప్రదాయై నమో నమః ।

యశోదాయై కీర్తిదాయై ధర్మజ్ఞాయై నమో నమః ॥

(24-27)

దేవీ! నీకు నమస్కారము. మహాదేవీ! సురభిగోమాతా! నీ కనేకానేక నమస్కారములు. జగదంబా! గోవులకు బీజస్వరూపిణి వై ననీకు నమస్కారము. శ్రీరాధాప్రియా! నీకు నమస్కారము, లక్ష్మ్యంశసంభూతవై న నీ కనేకానేకనమస్కారములు. శ్రీకృష్ణప్రియకునమస్కారము. గోవులకు జననివై న నీకు మరల మరల నమస్కారము. సర్వులకు గల్పవృక్షస్వరూపిణియు, శ్రీని, ధనమును, వృద్ధిని బ్రసాదింపగలదియు నగునాసురభి దేవికి మరల మరల నమస్కారము. శుభప్రదాయినీ! ప్రసన్నస్వరూపిణీ! గోప్రదాయినీ! సురభి దేవీ! నీకు నమస్కారము, యశమును, గీర్తిని బ్రసాదించుధర్మజ్ఞురాల వై ననీకు నమస్కారము.

మహేంద్రు డిట్లు భక్తిభావముతో స్తుతింపగానే జగజ్జనని యగుసురభి గోమాత ప్రసన్నురాలై బ్రహ్మలోకములో సాక్షాత్కరించి యింద్రునకు బరమదుర్లభము లైనవరముల నొసంగి మరలగోలోకమునకు దిరోగ మించెను. సంతుష్టు లైనదేవతలుకూడ బ్రహ్మలోకమునుండి తమతమనిజ భామముల కరిగిరి. నారదా! సురభిగోమాత యనుగ్రహించినంతనే సకల విశ్వము క్షీరములతో బరిపూర్ణమయ్యెను. క్షీరములనుండి ఘృతమును బహిర్గతమొనరించి ప్రజలు ఘృతముతో యజ్ఞములను సంపన్నమొనరింప నారంభించిరి. యజ్ఞములవలన దేవతలు సంతుష్టులై ప్రసన్నులైరి.

ఈ మహా పవిత్ర స్తోత్రమును భక్తిపూర్వకముగ బఠించు వారు గోధనముతో సంపన్నులు, ప్రచురసంపత్తిసమన్వితులు, పరమయశస్సులునై

పుత్రపౌత్రాభివృద్ధి నొంది సుఖింతురు. వారికి సంపూర్ణ తీర్థస్నానఫలము, నిఖిల
యజ్ఞదీక్షాఫలములు సులభముగ లభింపగలవు. సురభిగోమాత్రనుగ్రహమునకు
బాత్రులైనవా రిహలోకమందు సుఖముల ననుభవించి, యంత్యకాలమున
శ్రీకృష్ణపరమాత్మదివ్యధామమును జేరగలరు. నారదా! ఆభక్తులు చిరకాలము
భగవంతునిపరంధామమందు నివసించి, తత్సేవాసౌభాగ్యసంపన్నులు కాగలరు.
వారు మరల నీసంసారమందు జన్మింపనవసరము లేదు.

ఇది శ్రీమదాంధ్ర బ్రహ్మవైవర్త మహాపురాణమందలి

ప్రకృతిఖండములోని నారదనారాయణసంవాద

మున సురభియుపాఖ్యానములో తదుత్పత్తి,

త త్సా జా ది క థ న మ ను

నలుబదియేడవ అధ్యాయము

సంపూర్ణము.

నలుబదియెనిమిదవ అధ్యాయము

పార్వతి ప్రశ్నింపగ మహాదేవుడు

శ్రీరాధాదేవి ప్రాదుర్భావమును,

అమెదివ్యమాహాత్మ్యమును

బ్ర శం సి ం చు ట

వారదుడు పలికెను :

శ్రీమన్నారాయణునిదివ్యద్యానమందు సదా తత్పరుడవై యుండు
మహాభాగా! శ్రీనారాయణఋషీంద్రా! నీవు శ్రీనారాయణాంశసంభవు
డవు. స్వామీ! నారాయణీదివ్యచరితమును గృహతో వర్ణింపుము. అత్యంత
మనోహర మైనసురభి గోమాత యుపాఖ్యానమును శ్రవణమొనరించితిని.

ఈసురభి యుపాఖ్యానము సమస్తపురాణములం దత్యంతగోపనీయమని పురాణ వేత్తలు ప్రశంసించిరి. దేవా ! నేను జగజ్జనని శ్రీరాధాదేవిపర మోత్తమదివ్యాఖ్యానమును శ్రవణమొనరింపవలెనని హృదయపూర్వకముగ నభిలషించుచున్నాను. శ్రీరాధాప్రాదుర్భావప్రసంగమును, నామెస్తోత్రధ్యాన కవచాదులను నీవు కరుణతో నా కుపదేశింపుము.

శ్రీనారాయణముషి పలికెను :

నారదా ! జగజ్జననియు మూలప్రకృతియు నీశ్వరియునైన శ్రీరాధాదేవి దివ్యచరితమును శ్రవణమొనరింపవలె ననెడి నీయభిలాష యత్యంత ప్రశంస నీయము. నారదా ! నీజీవనము, నీయీకోరికచే ధన్యమైనది. దేవర్షి ! ఈ యాఖ్యాన మత్యంతప్రాచీనము. సర్వస్వరూపుడు, సర్వశ్రేష్ఠుడు, సిద్ధులకు స్వామి, నకలసిద్ధిప్రదాత, సనాతను డైనశంకరుడు మహర్షిగణపరివేష్టితుడై వారిచే స్తుతింపబడుచు గైలాసములో విరాజమానుడై యుండెను. అత్యంత ప్రభుల్లముఖారవిందుడై యధరములపై మందహాసములు నాట్యము లాడుచుండ నాజ్ఞానాధిష్ఠాత్మదైవము కార్తికేయునకు శ్రీకృష్ణపరమాత్మ రాసోత్సవసరసాఖ్యానమును వినిపించుచుండెను. ఈప్రసంగశ్రవణమే కుమారు నకు నత్యంతరుచికరవిషయము. రాసమండలదివ్యశోభను వర్ణించి సదాశివు డాదివ్యాఖ్యానమును సమాప్తమొనరించెను. ఆసమయమున పార్వతీదేవి మందస్మిత ముఖారవిందముతో దన ప్రాణవల్లభు నిట్లు ప్రశ్నించుట కుద్యుక్తురాలయ్యెను. ఆజగదంబ ప్రాణేశ్వరుని మధురవచనములచే బ్రసన్నురాలై మహాదేవుని శ్రీరాధాదివ్యచరితమును వర్ణింపవలసినదిగ ప్రార్థించెను.

పార్వతీదేవి పలికెను :

ప్రాణనాథా ! నేను దమదివ్యముఖారవిందమునుండి పాంచరాత్రాది సక లోత్తమోత్తమాగమములను, నీతిశాస్త్రములను, యోగులయోగశాస్త్రము లను, సిద్ధులసిద్ధిశాస్త్రములను, నానావిధము లైనమనోహరతంత్రశాస్త్రము లను, శ్రీకృష్ణపరమాత్మభక్తులభక్తిశాస్త్రములను, సమస్తదేవాంగనలభవ్యచరి తములను శ్రవణమొనరించితిని. కాని నాథా ! నామానస మెందులకో తృప్తి నొందలేదు. ప్రాణవల్లభా ! ఇప్పుడు నేను శ్రీరాధాదేవి యుత్తమదివ్యా

ఖ్యానమును శ్రవణమొనరింపవలెనని యభిలషించుచున్నాను. శ్రుతులలోగణ్య శాఖాంతర్గత మైనశ్రీరాధాప్రశంస కడుసంక్షిప్తముగదమ ముఖారవిందమునుండి శ్రవణమొనరించితిని. జగదీశ్వరా! శ్రీకృష్ణద్వైపాయనవ్యాసభగవానుడు వర్ణించినశ్రీరాధాదివ్యమహాత్మ్యములను సవిస్తరముగ వర్ణింపుము. మొదట ఆగమాఖ్యానప్రసంగములో నీవు శ్రీరాధాదివ్యచరితమును సవిస్తరముగ వర్ణించెదనని వాగ్దానమొనరించియున్నావు. ఈశ్వరునివాణి యెపుడును మిథ్య కాదు. కావున దేవాదిదేవా! శ్రీరాధాప్రదుర్భావచరితమును, ధ్యానమును, నుత్తమ నామమాహాత్మ్యమును, బూజావిధానమును, జరితమును, స్తోత్రమును, గవచమును, దదారాధనావిధిని, నభీష్టపూజాపద్ధతిని సవిస్తరముగ వర్ణించి నన్ను ధన్యురాలి నొనరింపుము. భక్తవత్సలా! నేను నీభక్తురాలనుగావున నీ వీ విషయముల నన్నింటి నవశ్యముగ నుపదేశింపుము. ఆగమాఖ్యానముకంటె మొదటనే నీవు శ్రీరాధాప్రసంగము నెందులకు వర్ణింపలేదో విశదీకరింపుము.

శ్రీవారాయణముషి పలికెను :

నారదా! పార్వతియొక్కవచనముల నాలకించి పంచముఖుడైనశివుడు నతమస్తకుడైనాడు. తనసత్యవ్రతము భంగమగునేమో యనెడిభయముతో శివుడు మౌనమువహించి చింతాగ్రస్తుడయ్యెను. అపుడు శంకరుడు తనయిష్టదేవతయు నపారకరుణానిధి యగుశ్రీకృష్ణపరమాత్మను ధ్యానించి స్మరించి ఆయనయనుజ్ఞనుబొంది తనయర్థాంగస్వరూపిణి యైనపార్వతితో నిట్లు పల్కెను.

మహాదేవుడు పలికెను :

దేవీ ! ఆగమాఖ్యానారంభసమయములో నేను శ్రీరాధాఖ్యానమును వర్ణింప సంకల్పింపగా శ్రీకృష్ణపరమాత్మ నిరోధించెను. కాని దేవీ! మహేశ్వరీ! నీవు నాయర్థాంగివి, స్వరూపములో నానుండి భిన్నురాలవు కావు. కావుననే శ్రీకృష్ణపరమాత్మ యీసమయములో శ్రీరాధాప్రసంగమును నీయెదుట వర్ణించుటకనుజ్ఞ నొసంగెను. సతీశిరోమణీ! నాయుష్టదేవునిప్రాణవల్ల భయైనభగవతిశ్రీరాధాదేవిదివ్యచరిత మత్యంతగోపనీయము, అఖండసుఖప్రదము, శ్రీకృష్ణ భక్తిదాస్యసౌభాగ్యప్రదము. దుర్గా! శ్రీరాధాదివ్యచరితము పరిపూర్ణముగ నాకవగతమే. నే నేరహస్యములను దెలిసికొంటినో యారహస్యములు బ్రహ్మశేషాదులకైనను దుర్లభములే. సనత్కుమారునకైనను, సనాతనునకైనను,

దేవతలకై నను, ధర్మమునకై నను, మహర్షులకై నను, సిద్ధేంద్రులకై నను, సిద్ధ పుంగవులకై నను, మహేంద్రాదులకై న నీమహాజ్ఞాన మగోచరమే. సురేశ్వరీ! నీవు నాకంటె మహాబలసంపన్నురాల వైనావు; ఎందుచే ననగ నీదివ్యప్రసంగ మును శ్రవణమొనరింపనియెడల బ్రాణముల బరిత్యజించెదనని ప్రతినబూనితివి. కావున నత్యంతగోపనీయ మైనయీచరితమునుగూడ నీయెదుట వర్ణించెదను. దుర్గా! శ్రీరాధాచరితము దుర్లభము, పరమాద్భుతరహస్యము. అఖంఠపుణ్య ప్రదము. నా కవగత మైనంతవఱకు సంక్షిప్తముగ శ్రీరాధామహాచరితమును బ్రవచించెద; సావధానురాలవై యవధరింపుము.

సృష్ట్యాదిలో దివ్యగోలోకపరంధామాంతర్గ మైనశతశృంగదేశ మైన బృందావన రాసమండల మాలతీ మల్లికావనములో స్వేచ్ఛామయు డైన శ్రీకృష్ణపరమాత్మ రమణోత్సుకుడై రమణీయరత్నసింహాసనము నధిష్ఠించి యుండెను. ఆ స్వేచ్ఛామయునిసంకల్పమాశ్రముననే సకలము సంభవించును. దుర్గా! ఆసమయములోనే శ్రీకృష్ణపరమాత్మ రెండురూపములలో విభక్తు డయ్యెను. పరమాత్మదక్షిణాంగము శ్రీకృష్ణునిగను, ఆయనవామార్థాంగము శ్రీరాధగను నావిర్భవించెను. భగవంతునియర్థాంగసంభూత యైనయా రమణీలలామ రమణోత్సుక యైనరాసేశ్వరి. ఆమె యమూల్యరత్నాభరణము లను ధరించి రత్నసింహాసనము నధిరోహించెను. ఆభగవతి వహ్నిశుద్ధము లైన వస్త్రములను ధరించి కోటిపూర్ణ శశిప్రభలతో బ్రకాశించుచు దస్తకాంచనవర్ణ సంయుక్తయై స్వతేజముతో బ్రజ్వరిల్ల దొడంగెను. ఆమె సస్మితముఖారవింద, పరిశుద్ధురాలు, సుదతి, వికసించినపద్మములవంటి విశాలనయనములుగలది, మాలతీమూల్యమండితమై యామె కేశపాశ మలరారుచుండెను. ఆమె కంఠమున నలంకరింపబడియున్న రత్ననిర్మితమాల గీష్మర్తువున సూర్యుని వలె బ్రకాశించుచుండెను. ఆమెవక్షఃస్థలముపై బ్రకాశించుముక్తా హారము ధవళగంగాధారవలె శోభించుచుండెను. రసికశేఖరుడైన, శ్యామ సుందరు డైనశ్రీకృష్ణపరమాత్మ మందస్మితముఖారవింద యైనతనప్రియతమను వీక్షించెను. ప్రాణవల్లభపై దృష్టిసారింపగనే విశ్వకాంతు డైనశ్రీకృష్ణునిలో మిలనేచ్ఛ యుద్భవించెను. పరమమనోహరకాంతిసమన్విత డైనతనప్రాణవల్ల భుని గాంచగనే శ్రీరాధ తత్పమక్షమునకు బరుగిడివచ్చెను.

దృష్ట్వా రిరంసుం కాంతం చ సా దధావ హరేః పురః ।

తేన రాధాసమాఖ్యాతా పురావిద్భి ర్మహేశ్వరీ ॥

రాధా భజతి తం కృష్ణం స చ తాం చ పరస్పరమ్ ।

ఉభయోః సర్వసామ్యం చ సదా సంతో వదన్తి చ ॥

భావనం ధావనం రాసే స్మరత్యాలిజనం జపన్ ।

తేన జల్పతి సంకేతం తత్ర రాధాం స ఈశ్వరః ॥

(37-39)

మహేశ్వరీ! భగవతి తనప్రాణవల్లభుని దర్శించి యాయనచెంతకు బరుగిడెను. ఈకారణముననే పురాణవేత్త లైనపురుషు లీమె నామ ధేయము రాధ యని నిర్ణయించిరి. రాధ సదా శ్రీకృష్ణు నారాధించును; శ్రీకృష్ణుడు సదా శ్రీరాధ నారాధించును. వారిద్వరు పరస్పర మారాధ్యులు, ఆరాధకులు. వారిద్వరు నన్నివిషయములందు సరిసములని మహాత్ములు ప్రవచించిరి. మహేశ్వరీ! నాయీశ్వరు డైనశ్రీకృష్ణుడు రాససమయములో దస ప్రియురాలిధావనకర్మమును సదా స్మరించును; కావుననే యాయన తనహృదయేశ్వరిని రాధ యని స్మరించును.

రాశబ్దోచ్ఛారణా దృక్తో రాతి ముక్తిం సుదుర్లభామ్ ।

ధాశబ్దోచ్ఛారణాద్గురేః ధావత్యేవ హరేః పదమ్ ॥

కృష్ణవామాంశసమ్భూతా రాధా రాసేశ్వరీ పురా ।

తస్యాంశ్చాంశాంశకలయా బభూవు ర్దేవయోషితః ॥

రా ఇత్యాదానవచనో ధా చ విర్వాణవాచకః ।

తతోఽవాప్నోతి ముక్తిం చ తేన రాధా ప్రకీర్తితా ॥

(40-42)

మర్గా! భక్తులు 'రా'శబ్దోచ్ఛారణమాత్రముననే పరమదుర్లభ మైనభవ బంధవిముక్తి నొందగలరు. 'ధా'శబ్దోచ్ఛారణమాత్రముననే వారు నిశ్చయముగ శ్రీహరిచరణములచెంతకు బరుగిడి చేరగలరు. పూర్వకాలముననిట్లురాసేశ్వరిశ్రీరాధ శ్రీకృష్ణునివామార్థంగమునుండి యావిర్భవించెను. సకలదేవాంగ నలు నామెవివిధాంశలనుండి, కళలనుండి ప్రాదుర్భవించినవారే యని తెలిసికొనుము. 'రా'శబ్దమున కర్థముపొందుట; 'ధా'శబ్దమున కర్థము నిర్వాణము (మోక్షము). భక్తజను లామెవలన నిర్వాణముక్తిని బొందగలరు. ఈ కారణముననే యామె రాధ యనికీర్తింపబడెను.

శ్రీరాధాదేవి రోమకూపములనుండి యసంఖ్యాక గోపికలు

ప్రాదుర్భవించిరి. శ్రీకృష్ణునిరోమకూపములనుండి సకలగోపులు
 ప్రాదుర్భవించిరి. శ్రీరాధావామార్థాంగమునుండియే శ్రీమహా
 లక్ష్మీ యావిర్భవించెను. శ్రీమహాలక్ష్మీయే సకలసస్యముల కధిష్ఠాత్రీదేవియై
 గృహలక్ష్మీరూపమున విరాజిల్లుచున్నది. ఆశ్రీమహాలక్ష్మీయే చతుర్భుజుడైన
 విష్ణువ్రహ్మకు బత్నియై వైకుంఠపరంధామములో నివసించును. రాజన్యులకు సంప
 త్తులను బ్రసాదించురాజ్యలక్ష్మీకూడ నీమెయంశసంభూతయే. గృహస్థులగృహ
 ములందు విరాజిల్లుగృహలక్ష్మీ రాజలక్ష్మీయంశసంభూతురాలని తెలిసికొనుము.
 శ్రీమహాలక్ష్మీయే స్వయముగ సస్యాధిష్ఠాత్మదేవియై, గృహదేవతయై విరాజిల్లి
 యున్నది. స్వయముగ శ్రీరాధ శ్రీకృష్ణవరమాత్మప్రియతమయై యాయనవక్షః
 స్థలముగో నివసించును.

ప్రాణాధిష్ఠాత్మదేవీ చ తస్యైవ పరమాత్మనః ॥

(47)

ఆమె పరమాత్మ యగుశ్రీకృష్ణునిప్రాణముల కధిష్ఠాత్రీదేవి.

ఆబ్రహ్మస్త మ్భవర్యంతం సర్వం మిధ్యైవ పార్వతి ।

భజ సత్యం పరం బ్రహ్మ రాధేశం త్రిగుణా త్పరమ్ ॥

పరం ప్రధానం పరమం పరమాత్మాన మీశ్వరమ్ ।

సర్వాద్యం సర్వపూజ్యం చ నిరీహం ప్రకృతేః పరమ్ ॥

స్వేచ్ఛామయం నిత్యరూపం భక్తానుగ్రహవిగ్రహమ్ ।

తద్భిన్నానాం చ దేవానాం ప్రాకృతం రూపమేవ చ ॥

(48-50)

పార్వతీ! బ్రహ్మ మొదలు ఊద్రీకీటకపర్యంతము సర్వజగములు మిథ్య
 లని తెలిసికొనుము. కేవలము త్రిగుణాతీతుడు, పరబ్రహ్మము, పరమాత్మ,
 శ్రీరాధావల్లభుడైనశ్రీకృష్ణుడే పరమసత్యము. కావున నీ వాయననే సదా
 భజింపుము ఆయనయే సర్వులందు బ్రధానపురుషుడు, పరమాత్మ, పరమేశ్వ
 రుడు, సకలములకు నాదికారణుడు, సర్వపూజ్యుడు, నిరీహుడు, ప్రకృతికేయతీ
 తుడై విరాజిల్లుచున్నాడు. ఆయన నిత్యరూపుడైనస్వేచ్ఛామయుడు. ఆపర
 బ్రహ్మము భక్తుల ననుగ్రహించుటకే సచ్చిదానందవిగ్రహమున సాక్షాత్క
 రించెను. శ్రీకృష్ణుడుదక్క చన్యసకలదేవతలు ప్రాకృతరూపయుక్తులని
 తెలిసికొనుము. అనగా కేవలము శ్రీకృష్ణపరమాత్మయే సత్యము, నిత్యము,
 అక్షరము, సచ్చిదానందవిగ్రహమునై యున్నాడు.

శ్రీరాధ శ్రీకృష్ణునకు దనప్రాణములకంటె నధికప్రియురాలైన పరమసౌభాగ్యసంపన్న.

మహావిష్ణోః ప్రసూః సా చ మూలప్రకృతి రీశ్వరీ ||

(51)

ఎవనిరోమకూపములం దీ యసంఖ్యాకవిశ్వములు వర్తమానములై యున్నవో, “యామహావిష్ణుపునకు మూలప్రకృతి యీశ్వరి శ్రీరాధయే జనని యని తెలిసికొనుము”. మహాత్ములు సదా శ్రీరాధామానినీసేవలందు సుల గ్నులై యుందురు. బ్రహ్మాదిదేవతలకేని బరమదుర్లభము లైనశ్రీరాధాచరణారవిందములు భక్తజనులకు సదా సులభములు. దేవీ! సుదామునిశాపమును మన్నించుటకే శ్రీరాధ దివ్యగోలోకపరంధామమునుండి భువికి దిగి వచ్చి వైశ్యశ్రేష్ఠుడైనవృషభానునికొమార్తెగ ఆయనగృహములో సాక్షాత్కరించెను. రాధకుమాత యైనసౌభాగ్యవతినామధేయమే కళావతి.

ఇది శ్రీమదాంధ్రబ్రహ్మవైవర్త మహాపురాణమందలి

ప్రకృతిఖండములోని నారదనారాయణ

సంవాదమున రాధోత్పత్తికథనమను

నలుబదియెనిమిదవ అధ్యాయము

సంపూర్ణము.

—♦—

నలుబదితొమ్మిదవ అధ్యాయము

శ్రీరాధాకృష్ణ దివ్యచరిత వర్ణనము

పార్వతీదేవి వలికెను :

హృదయేశ్వరా! సకలజగన్మాతకు సుదామునిశాప మెట్లు సంభవించెనో వర్ణింప బ్రార్థించుచున్నాను.

మహాదేవుడు పలికెను :

సర్వపురాణములందు గోప్యము, శుభదము, భక్తి ముక్తిప్రద మైన షరమాద్భుతరహస్యచరితమును బ్రవచించెద శ్రవణమొనరింపుము. పార్వతీ! ఓకానొకసమయమున దివ్యగోలోకపరంధామములో శతశృంగగిరిప్రదేశములో బృండావనాంతర్గతరాసమండలములో రాధికేశ్వరుడు రాధికాసమాన, సౌభాగ్యవతి యైనవిరజ యనుగోపికతో రాసక్రీడలందు సంలగ్నుడయ్యెను. లక్ష మన్వంతరములకాలపర్యంత మారాధావల్లభుడు విరజాదేవితో దివ్యరాసక్రీడ నొనరించెను. శైలకన్యకా! జన్మాదిరహిత మైనదివ్యగోలోకపరంధామములో నాకాల మత్యంతస్వల్పము. తనసఖులద్వారమున శ్రీకృష్ణరహస్యరాసక్రీడా వృత్తాంతము దెలిసికొని జగన్నాథ శ్రీరాధ క్రుద్ధురాలై దివ్యరథము నధిరోపించి గోపీజనపరివేష్టితయై తనయంతఃపురమును వీడి రాసమండలమున కరుదెంచెను. మూలప్రకృతి యగుశ్రీరాధ కోపానలమునకు గుటియైనవిరజా గోపిక నదీరూపముగ బరిణామమొంది గోలోకపరంధామములో బ్రవహించెను. ఆదివ్యనదివిస్తీర్ణము కోటియోజనములు, పొడ నంతకంటే వంద రెట్లు. గోలోకమును బరివేష్టించి యాదివ్యనది ప్రవహింపదొడంగెను. విరజాదేవిసఖులై నగోపిక లందఱుగూడ నదులై ప్రవహించిరి. శ్రీకృష్ణునియనుగ్రహమున నదీస్వరూపిణియైన విరజాదేవినుండి సప్తసముద్రము లావిర్భవించినవి. సుందరీ! విశ్వమందు గలసకలసరిత్తులు నీవిరజాదేవియంశోద్భవములే.

పార్వతీ! శ్రీరాధ శ్రీకృష్ణుని జేరి ప్రణయకోపముతో నాజగన్నాథు ననేకనిష్ఠురోక్తు లాడనారంభించెను. అది గాంచి షరమాత్మ యనన్యభక్తుడైనసుదాముడు రాధాదేవిని నిరోధింపయత్నింపగా నాజనని లీలాపూర్వకముగ నసురుడవు కమ్మని భక్తు నాదేశించెను. సుదాముడుకూడ భగవత్సంకల్పము వలన బ్రేరితుడై యవనిపై నవతరింపుమని శ్రీరాధను శపించెను. తదనంతరము సుదాముడు తన మాతాపిత లైనశ్రీరాధాకృష్ణులకు బ్రణామము లర్పించి గోలోకమును వీడుట కుద్యుక్తుడుకాగా శ్రీరాధ పుత్రవియోగమును భరింపలేక యశ్రుపూర్ణ నయనములతో దనశోకమును బ్రకటించెను. శ్రీకృష్ణుడు వారి నిర్దురిని సమాధానపఱచి త్వరలో శాపవిముక్తులై గోలోకమునకు మరల నరుదెంచగలరని యనుగ్రహించెను. దేవీ! ఆసుదాముడే తులసీదేవికి

స్వామి యైనశంఖచూడు డనుమహాదైత్యుడుగ జన్మించి నాత్రిశూలప్రహారముచే విదీర్ణుడై శాపవిముక్తి నొంది మరల దివ్యగోలోకపరంధామము జేరెను.

రాధా జగము వారాహే గోకులం భారతం సతీ ।

సతీ! రాధ యీవరాహకల్పములోనే పవిత్రభారతవర్షములో విరాజిల్లు గోకులములో నవతరించెను.

వృషభానోశ్చ వై శ్యస్య సా చ కన్యా బభూవ హ ॥

అయోని సంభవా దేవీ వాయుగర్భా కలావతీ ।

సుషువే మాయయా వాయుం సా తత్రాఽవిర్భభూవ హ ॥

అతీతే ద్వాదశాబ్దే తు దృష్ట్వా తాం నపయావనామ్ ।

సార్థం రాయణవై శ్యేన తత్సంబంధం చకార సః ॥

ఛాయాం సంస్థాస్య తద్గృహే సాఽన్తర్ధాన మవాప హ ।

బభూవ తస్య వై శ్యస్య వివాహా శ్చాయయా సహ ॥

(శ్లో. 30-34)

ఆమె వ్రజములో వృషభాను డనువైశ్యశ్రీమృని కొమార్తెగా నవతరించెను. శ్రీరాధ తల్లిగర్భమునుండి జన్మింపలేదు. ఆమె యయోనిసంభవ. రాధామాత కలావతి తనగర్భములో వాయువునుమాత్రమే ధరించెను. ప్రసవ కాలమున గలావతి యోగమాయాప్రేరణముచే వాయువునే జన్మింపజేసెను. జగజ్జనని యగుశ్రీరాధ తనంతటతానే కలావతినమక్షమున నావిర్భవించి దివ్య దర్శన మొసంగెను. పండ్రెండువర్షములు గడవగానే రాధ నవయావననంబున యగుటగాంచి యామెతలిదండ్రులు రాయణ డనువైశ్యశ్రీమృనితో (ఈయన శ్రీమన్నారాయణనియంశోద్భవుడు) సంబంధము నిశ్చయించిరి. ఆనమయములో శ్రీరాధాదేవిగృహములో తనఛాయను దనరూపమున స్థాపించి స్వయముగ నంతర్ధానమయ్యెను. ఆఛాయనే రాయణుడు వివాహమాడెను.

గోకులములో నవతరించి తనకై యెదురుచూచుశ్రీరాధాదేవిని జేరుటకే శ్రీకృష్ణుడు శైశవావస్థలో గంసభయమునుండి తన్ను దాను రక్షించు కొనుచున్నా ననెడునెపముతో దండిద్వారమున గోకులమును జేతెను. గోకులములో శ్రీకృష్ణునిమాత యైనయశోదాదేవినహోదరుడై యీరాయణుడు. గోలోకములో శ్రీకృష్ణునిపార్షను డైనరాయణగోపకుమారు డీయపతారసమయమున భూతలముపై శ్రీకృష్ణునిమనమామగా నవతరించెను. జగత్సప్త

యగువిధాత స్వయముగ జారోహిత్యము వహించి పుణ్యక్షేత్ర మైనబృందావనములో శ్రీరాధాకృష్ణులదివ్యకళ్యాణమునుసంపన్న మొనరించెను. శ్రీరాధాదేవి దివ్యపాదారవిందములను గోపకుమారులైనను దర్శింపలేరు. ఆమె స్వయముగ శ్రీహరివక్షఃస్థలమందే సదా విరాజిల్లును. ఆమెఛాయయే రాధగఛాయణమందిరములో సకలగోపగోపికలకు గోచరించినది. పూర్వకాలమున శ్రీరాధాదివ్యచరణారవిందదర్శనార్థమైజగద్విధాతయగుబ్రహ్మ పుష్కరక్షేత్రములో నరువదివేలదివ్యసంవత్సరములు ఘోరతప మొనరించెను. ఆయఖండతపఃఫలప్రభావముననే గోకులములో శ్రీరాధాకృష్ణకళ్యాణశుభసమయమున బ్రహ్మదేవునకు శ్రీరాధాదేవి దివ్యచరణారవిందసందర్శనసౌభాగ్యము కలెను. గోకులేశ్వరు డైనశ్రీకృష్ణపరమాత్మ కొంతకాలము శ్రీరాధతో నామోదప్రమోదము లొనరించెను. తదనంతరముసుదామనిశాపమునుమన్నించుట కాసకలజగజ్జననీజనకులు కొంతతాలము బాహ్యవియోగ మనుభవించిరి. ఈవియోగకాలములోనే శ్రీకృష్ణపరమాత్మ పృథ్వీభారమును దొలగించెను. నూఱుసంవత్సరములవియోగము పరిపూర్ణము కాగానే తీర్థయాత్రాసమయములో శ్రీరాధాకృష్ణులపునఃసమాగమము సంభవించెను. విఘ్నరాజజననీ! శ్రీరాధాకృష్ణులు నందయశోదలను, వృషభానుకళావతులను, సకలగోపగోపీ సముదాయమును దోడ్కొని యవనిని వీడి గోలోకపరంధామము జేరిరి.

మహామాయా! ప్రజాపతియగుద్రోణుడే నందుడుగ నవతరించెను. ద్రోణపత్నియే యశోదగ నవని కరుదెంచెను. ఆదంపతులు తమ యఖండతపఃప్రభావమున శ్రీకృష్ణునే ఋత్రునిగ బడసి జన్మరాహిత్యమొందిరి. దేవీ! కశ్యపప్రజాపతియే వసుదేవుడు, ప్రజాపతి యర్థాంగియే దేవకి. పతికల్పమందు భగవంతుడవతరింపవలెనని సంకల్పింపగ దేవమాత యదితి, దేవపిత కశ్యపుడు నాపరంధామునితల్లిదండ్రులస్థానమును గ్రహింతురు. ఆదిశక్తి! శ్రీరాధామాత యైన కళావతి పితరులమానసీకన్య. గోలోకనివాసి యైనవసుదాము డనుగోపశ్రేష్ఠుడే వృషభానుడై యవనిపై కరుదెంచెను.

దుర్గా! యిట్లు నేను సంక్షిప్తముగ శ్రీరాధాదేవి దివ్యోపాఖ్యానమును వర్ణించితిని. ఈయపాఖ్యానశ్రవణ మఖండసంపత్తిప్రదాయకము, పాపహరము, పుత్రపౌత్రాభివృద్ధిప్రదము.

శ్రీకృష్ణపరమాత్మ రెండురూపముల విభక్తు డైనాడు. ఆయన దక్షిణార్థ

భాగము శ్రీకృష్ణుడుగ శేషింపగా, వామపార్శ్వము చతుర్భుజరూపమున సాక్షాత్కరించెను. చతుర్భుజరూపధారి వైకుంఠములో నివసింపగా ద్విభుజరూపధారి శ్రీకృష్ణుడు గోలోకములో విరాజిల్లును. చతుర్భుజు డైనశ్రీమన్నారాయణుని దేవేరులే శ్రీమహాలక్ష్మి, సరస్వతి, గంగ, తులసి. శ్రీకృష్ణనియర్థాంగమునుండి ప్రాదుర్భవించిన శ్రీరాధయే పరమాత్మకు బత్నియైనది. తేజమందు, సమవస్థయందు, రూపమందు, గుణములందు, సకలవిషయములందు శ్రీరాధ శ్రీకృష్ణపరమాత్మకు సమాన.

ఆదౌ రాధాం సముచ్ఛార్య పశ్యాత్కృష్ణం వదే ద్బుధః ।

వ్యతిక్రమే బ్రహ్మహత్యాం లభతే నాత్ర సంశయః ॥

(59)

విద్వాంసులు మొదట శ్రీరాధానామ ముచ్చరించియే కృష్ణనామోచ్ఛారణ మొనరింపవలెను. ఈక్రమము నతిక్రమించినవారలకు నిస్సంశయముగ బ్రహ్మహత్యాపాతకము సంభవించును.

కార్తికపూర్ణిమనాడు గోలోకరాసమండలములో స్వయముగ శ్రీకృష్ణ పరమాత్మయే శ్రీరాధాదేవి పూజ యొనరించి మహోత్సవము గావించెను. శ్రీరాధాకవచములను రత్నగుటికలం దుంచి సకలగోపగోపికలు, స్వయముగ శ్రీహరితమకంఠమందు దక్షిణభుజమందు ధరించిరి. మధుసూదనుడు రాధాచర్వితతాంబూలమును స్వయముగ స్వీకరించి భుజించెను.

రాధా పూజ్యా చ కృష్ణస్య తత్పూజ్యో భగవాన్ ప్రభుః ।

పరస్పరాభీష్టదేవో భేదకృన్నరకం వ్రజేత్ ॥

63

శ్రీరాధ శ్రీకృష్ణునకు బూజనీయురాలు, శ్రీకృష్ణపరమాత్మ శ్రీరాధకు బూజనీయుడు. వారిర్వురు పరస్పరారాధకులు, ఆరాధ్యులైనయిష్టదైవములు. శ్రీరాధాకృష్ణులలో భేదభావము వహించువారు నరకము నొందగలరు.

శ్రీకృష్ణనియనంతరము ధర్మదేవుడు, బ్రహ్మ, నేను (మహాదేవుడు), అనంతుడు, వాసుకి, సూర్యుడు, మహేంద్రుడు మొదలుగాగలసకలదేవతలు శ్రీరాధను బూజించితిమి. వీరందఱు ప్రథమావరణపూజకు లైరి. తదనంతరము రుద్రగణములు, మనువులు, మనుపుత్రులు, దేవేంద్రగణములు, మునీంద్రగణములు, శ్రీరాధ నారాధించిరి. వీరందఱు ద్వితీయావరణపూజకు లైరి.

తృతీయావరణములో సకలవిశ్వములందు గలమానవులు సప్తద్వీపసమాస్త్రైశ్చ
సుయజ్ఞుడు, తత్పుత్రులు, పౌత్రులు, మిత్రులు పవిత్రభారతవర్షములో
బ్రసన్నతాపూర్వకముగ శ్రీరాధాదేవి నారాధించిరి.

సుయజ్ఞుడు దురదృష్టవశమున నొకబ్రాహ్మణుని శాపమునకు
గుఱియై రోగగ్రస్తహస్తయుక్తుడై యత్యంతదుఃఖితు డయ్యెను. రాజ్యభ్రష్టు
డైనయాచక్రవర్తి బ్రహ్మ ప్రసాదించిన దివ్యస్తోత్రముతో శ్రీ
రాధను స్తుతించి యామెయభేద్యకవచమును గంఠప్రదేశమున ధరించి
పుష్కరతీర్థములో నూఱుసంవత్సరము లేకాగ్రమనముతో శ్రీరాధనారాధిం
చెను. సుయజ్ఞప్రభుడు శ్రీరాధానుగ్రహమునకు బాతుడై, పరిపూర్ణారోగ్య
వంతుడై మరల సప్తద్వీపవతి యగుపృథ్వికి నధిపతియై పెద్దకాలము సుఖించి
యంత్యకాలమున దివ్యవిమాన మధిరోహించి గోలోకపరంధామము జేరెను.
పార్వతీ! శ్రీరాధాప్రసంగమును వర్ణించితిని. నీ విక నేవిషయములను శ్రవణ
మొనరింపగోరెదవో తెల్పుము.

ఇది శ్రీమదాంధ్రబ్రహ్మవైవర్తమహాపురాణమందలి

ప్రకృతిఖండములోని నారదనారాయణ

సంవాదమున రాధాదేవి సుదామునకు

శాపమొసంగుట యనునలువది

తొమ్మిదవ అధ్యాయము

సంపూర్ణము.

—

వీబదియవ అధ్యాయము

సుయజ్ఞమహారాజోపాఖ్యానము

పార్వతీ దేవి పలికెను :

ప్రభూ! సుయజ్ఞమహారాజెవ్వరు? ఏవంశమం దాయన జన్మించెను? ఆజననాథునకు బ్రాహ్మణశాప మెట్లు సంభవించెను? ఆనరేశ్వరు డెట్లు శ్రీరాధాకృపాకటాక్షములకు బాత్రుడైనాడు? ఏదేవి సర్వాత్మకు డైన శ్రీకృష్ణునిపత్నియో, శ్రీకృష్ణపరమాత్మ యేదేవిని స్వయముగ బూజించెనో యట్టిశ్రీరాధాసేవాసౌభాగ్య మొకమలమూత్రధారి యైనక్షుద్రమానవున కెట్లు సంప్రాప్తించెను? ఏదేవీదివ్యచరచారవిందములధూళిని బొందుటకు బ్రహ్మ దేవుడు పూర్వకాలమున బుష్కరతీర్థములో నలువదివేలదివ్యసంవత్సరములు తపమొనరించెనో, యేదేవీదివ్యసందర్శనము తమకైన నత్యంతదుర్లభమో, సనాతని శ్రీమహాలక్ష్మీ యగు నా శ్రీరాధాదేవీదివ్యసందర్శనాఖండసౌభాగ్యము సుయజ్ఞున కేతపములవలన బ్రాప్తించెను? ప్రాణనాథా! ఆసచ్చిదానందస్వరూపిణి మనుష్యునిదృష్టి కెట్లు గోచరించెను? జగత్కృష్ణ బ్రహ్మ సుయజ్ఞునకు శ్రీరాధాకవచ మెట్లు ప్రసాదించెను? ఆమె ధ్యానమును, పూజావిధానమును, స్తోత్రమును విధాత మెట్లుపదేశించెను? నాయీసంక్షేపముల నన్నింటిని నివారింపవలసినదిగ బ్రార్థించుచున్నాను.

మహాదేవుడు పలికెను :

దేవీ! పదునల్వరు మనువులలో నగ్రగణ్యు డైనప్రథమమనువునే స్వామంభువమను వందురు. ఆయన బ్రహ్మపుత్రుడు, మహాతపోధనసంపన్నుడు. ఆమహాత్ముడు శతరూప యనుసౌభాగ్యవతిని బరిణయమాడెను. శతరూపా మనువులకు గల్గినకుమారుడే యుత్తానపాదుడు. ఉత్తానపాదునిపుత్రరత్న మే పరమభాగవతోత్తము డైనధ్రువచక్రవర్తి. గిరిరాజనందినీ! ధ్రువునసతీకర్తి సమస్తవిశ్వమందు వ్యాపించెను. శ్రీమన్నారాయణుననన్యభక్తు డైనయత్కళ రాజు ధ్రువకుమారుడే. ఉత్కళుడు పుష్కరతీర్థములో సహస్రరాజసూయ యజ్ఞముల నొనరించెను. ఆయజ్ఞములం దుపయోగింపబడినసకలసామగ్రి, పాత్రలు రత్ననిర్మితములు. రాజత్యంతప్రసన్నుడై బ్రాహ్మణులకు యజ్ఞాంత

మహాత్సవములో నాయమూల్యరత్నవస్తువులను, బహుమూల్యవస్తురాసులను, ననేకసంపదలను, సువర్ణములను బ్రాహ్మణులకు దానమొనరించెను. ప్రియా! చారుశీలా! ఆసుందరయజ్ఞమును గాంచి బ్రహ్మదేవు డత్యంతప్రసన్నుడై దేవసభామధ్యమున నుత్కళుని సుయజ్ఞు డని కీర్తించెను. నాటినుండి యుత్కళునినామము సుయజ్ఞు డయ్యెను. దేవీ! సుయజ్ఞుడు నిత్యము నన్నమును, రత్నములను, సకలవస్తుసామగ్రులను, ననేకసంపదలను దానమొనరింప నారంభించెను. ఆ రాజు ప్రతిదినము లక్షలకొలదిగోవులను దక్షిణాసహితముగ బ్రాహ్మణులకు దానమొనరించి వారలను దృష్టిపఱచును. నిత్యము పాకశాస్త్రప్రవీణులు వివిధభోజ్యపదార్థములను వండుచు నూఱుకోట్ల బ్రాహ్మణులకు సంతర్పణ మొనరింతురు. విప్రు లందఱు సుయజ్ఞునిసత్కారముల కత్యంతసంతృప్తులై భోజనసమయములో మనువంశోద్భవు డైనసుయజ్ఞుని, దత్పితరులను బ్రస్తుతింతురు. పార్వతీ! సుయజ్ఞుడు యజ్ఞమారంభించి ముగించు లోపల ముప్పదియాఱులక్షలకోట్లబ్రాహ్మణులు తృప్తిగా భుజించి రాజు నాశీర్వదించిరి. సుయజ్ఞు డొసంగినయపారదక్షిణలను వారు వాహనములపై నెక్కించి తమస్వస్థలములకు జేర్చుకొనవలసివచ్చెను. బ్రాహ్మణు లందఱు రాజు తమకొసంగినయపారధనరాసులను మోయలేక మార్గమధ్యముననే శూచులకు గొంతభాగము ప్రసాదించిరి. ఇందఱు బ్రాహ్మణులు, తదితరులు భుజించినను దరుగనియన్న రాసులట్లే శేషించినవి.

ఇంతవైభవముతో రాజసూయయజ్ఞములకు బరిసమాప్త మొనరించి ప్రసన్నచిత్తముతో సుయజ్ఞుడు రత్ననిర్మితసింహాసన మలంకరించి సభామధ్యమున గొలుపుదీరియుండెను. ఆ రాజసభలో వసువులు, వాసవులు, చంద్రేంద్రాదిదేవతలు, నాదిత్యగణములు, దేవర్షి నారదుడు, మహర్షులు విరాజమానులై యుండిరి. ఆసమయమున నాప్రదేశమునకు శుష్కకంఠోష్ఠతాళుకు డైనబ్రాహ్మణోత్తము డగుదెంచి సస్మితముఖారవిందముతో రత్నసింహాసనము నధిరోహించి పుష్పమాలాచందనచర్చితుడై యున్న సుయజ్ఞు రాజు నాశీర్వదించెను. రాజుకూడ బ్రాహ్మణోత్తమునకు నమస్కరించెనుగాని సింహాసనమునుండి లేచి నిలువబడి గౌరవింపలేదు. సభాసదులు కూడబ్రాహ్మణుని గాంచినతోడనేనిలువబడి గౌరవింపరైరి. అపు డా బ్రాహ్మణశ్రేష్ఠుడు ఆ రాజసభలో దనకు గల్గినయవమానమునకు గినుక

వహించి రాజు నిట్లు శపించెను “ఓరీ! పామరా! నీవు రాజ్యభ్రష్టుడవై శ్రీహీనుడ వయ్యెదవు. నీకు కుష్టవ్యాధి సంభవించుగాక! నీవు బుద్ధిహీనుడవై యుపద్రవములందుబడి దుఃఖించెదవుగాక!” రాజుతోగూడ సభాసదు లందఱు గడగడవణకుచు దమతప్పిదమును దెలిసికొని యాసనములపై నుండి లేచి నిలువ బడి బ్రాహ్మణునకు బ్రణామము లర్పించిరి. కోపించిన బ్రాహ్మణోత్తముడు బ్రహ్మతేజఃప్రకాశభాసమానుడై యాసభాభవనమును వీడి బయలుదేరెను. ఆబ్రాహ్మణోత్తముని వెనువెంట సకలమహర్షి గణములు బయలుదేరి ‘విప్రో త్తమా! ఆగుమాగు’ మని, యుచ్చస్వరములతో బిలువనారంభించిరి.

పులహుడు, పులస్త్యుడు, ప్రచేతసుడు, భృగువు, అజ్ఞిరుడు, మరీచి, కశ్యపుడు, వశిష్ఠుడు, క్రతువు, శుక్రుడు, బృహస్పతి, దుర్వాసుడు, లోమశుడు, కణాదుడు, కణ్వుడు, కాత్యాయనుడు, కతుడు, పాణిని, జాడలి, ఋష్యశృంగుడు, విభాండ కుడు, ఆపిశలి, తైత్తిరి, మార్కండేయుడు, ఓధుడు, పైలుడు, సనకసనందనసనా తనసనత్కుమారాదులు, నరనారాయణఋషులు, పరాశరుడు, జరత్కరువు, సంవర్తకుడు, కరధుడు, ఔర్వుడు, చ్యవనుడు, భరద్వాజుడు, వాల్మీకి, ఆగ స్త్యుడు, అత్రి, ఉతథ్యుడు, ఆస్తీకుడు, ఆసురి, శిలాలి, లాజ్గలి, శాకల్యుడు, శాకటాయనుడు, గర్గమహర్షి, వాత్స్యుడు, పంచశిఖుడు, జమదగ్ని, దేవలుడు, జైగీషవ్యుడు, వామదేవుడు, వాలఖిల్యాదిమహర్షులు, శక్తి, దక్షుడు, కర్దముడు, ప్రసన్నుడు, కపిలుడు, విశ్వామిత్రుడు, కౌత్సుడు, ఋచీకుడు, అఘ మర్షణుడు మొదలగువారు, పితరులు, అగ్ని, హరిప్రియులు, దిక్పాలకులు, సమస్తదేవతలు, నాబ్రాహ్మణుని వెనువెంట జనిరి. పార్వతీ! ఆసీతివిశారదు లందఱు బ్రాహ్మణు నాసభాస్థలి వీడకుండ నిలువరించి క్రమముగ నీతిసమ్మత వచనములచే నాయనకోపోపశమన మొనరింపదొడంగిరి.

ఇది శ్రీమదాంధ్ర బ్రహ్మవైవర్త మహాపురాణమందలి

ప్రకృతిఖండములోని నారదనారాయణసంవాద

మున సుయజ్ఞోపాఖ్యాన మను

ఏబదియవ అధ్యాయము

సంపూర్ణము.

వీబదియొకటవ అధ్యాయము

ఋషులు పాపకర్ముల కర్మవిపాకములను

వర్ణించుట

పార్వతీ దేవి పలికెను :

ప్రభూ! మహానీతిసంపన్నులైన బ్రాహ్మణులు, బ్రహ్మపుత్రులు నాసమయమున నేయేనీతివచనములను బల్కి యా బ్రాహ్మణోత్తముని శాంతింపజేసిరి?

మహాదేవుడు పలికెను :

వరాననా! ఆమహర్షి సముదాయ మొనరించిన స్తుతులకు, వినయప్రదర్శనమునకు బ్రాహ్మణోత్తము డత్యంతసంతుష్టు డయ్యెను. అపుడు వారా బ్రాహ్మణోత్తమునితో గ్రమముగ నిట్లు సంభాషింప నారంభించిరి.

సనత్కుమారుడు పలికెను :

బ్రాహ్మణోత్తమా! రాజ్యలక్ష్మీ, కీర్తి రాజును వీడి నీవెనువెంట బయలుదేరినవి. సత్త్వము, యశము, సుశీలత్వము, మహైశ్వర్యాదులు, పితరులు, అగ్ని, దేవతలు రాజును శ్రీహీనునిగ నొనరించి యాయన గృహమును వీడి బయల్పెడలిరి. బ్రాహ్మణులు శీఘ్రముగ బ్రసన్నులగువారు కావున కోపమును వీడి ప్రసన్నుడవు గమ్ము. మునీశ్వరా! బ్రాహ్మణులహృదయము నవనీతమువలె కోమలము. తపోధనసంపన్నులైన కారణమున నత్యంతనిర్మలులై పరిశుద్ధులుగ నుండును, కావున విప్రప్రవరా! ఇక రాజును క్షమించి రాజగృహమును బవిత్ర మొనరింపుము.

భృగువు పలికెను :

ఎవనిగృహమునుండి యతిథి నిరాశతో మరలిపోవునో దేవతలు, పితరులు, అగ్ని మొదలగువారందఱు నతిథిసత్కరింపబడలేదని కినుక వహించి వానిగృహమును వీడిపోగలరు. కావున విప్రప్రవరా! రాజును క్షమింపుము. మరల దయచేసి రాజభవనమును బవిత్ర మొనరింపుము.

పు ల స్తు డు ప లి కె ను :

గృహమున కేతెంచిన యతిథిని వక్రదృష్టితో వీక్షించు వారలకు నతిథి తనపాపము నొసంగి పుణ్యమును గ్రహించి మరలిపోవును, కావున బ్రాహ్మణోత్తమా రాజును తీమింపుము. రాజు తనప్రారబ్ధమునకు వశుడై లేచి నిలువ బడి నిన్ను గౌరవింపలేకపోయెను. వానియీయపరాధమును నీవు తీమింపక తప్పదు.

పు ల హు డు ప లి కె ను :

రాజ్యలక్ష్మీమదముతో సద్బ్రాహ్మణు నవమానించు తీత్రియులు శ్రీహీనులు కాగలరు. విద్యామదముతో సద్బ్రాహ్మణు డైనయతిథి నవమానించు బ్రాహ్మణులు త్రికాలసంధ్యాశూన్యులై యపవిత్రులు కాగలరు. వీ రేకాదశీవ్రతఫలమునుండి విష్ణునైవేద్యమునుండి వంచితలు కాగలరు. విప్రేంద్రా! రాజును తీమించి మరల నృపాలయమును బ్రవేశించి యాప్రదేశమును శుద్ధ మొనరింపుము.

కృ తు వు ప లి కె ను :

బ్రాహ్మణులైనను, తీత్రియులైనను, వైశ్యులైనను, శూద్రులైనను నతిథి నవమానించిన దీక్షాహీనులై యధికారభ్రష్టులు కాగలరు. అంతియే కాదు; వారు నిశ్చయముగ ధనహీనులు, పుత్రహీనులు, భార్యాహీనులునై దుఃఖింపగలరు. కావున రాజును తీమించి రాజగృహమును పవిత్ర మొనరింపుము.

ఆ రి ర సు డు ప లి కె ను :

జ్ఞానవంతు డైనబ్రాహ్మణుడైయుండి బ్రాహ్మణాతిథి నవమానించిన నతడు సప్తజన్మములవఱకు శకటమును లాగువృషభమై దుఃఖింపగలడు.

మ రీ చి ప లి కె ను :

పుణ్యక్షేత్ర మైనభారతవర్షములో దేవతలను, బ్రాహ్మణులను, ఆచార్యుని నవమానించు యభాగ్యులు విష్ణు దేవునిభక్తినుండి వంచితలు కాగలరు.

క శ్య పు డు ప లి కె ను :

బ్రాహ్మణుల నవమానించు వైష్ణవులు విష్ణుమంత్రదీక్షనుండి వంచి తులై విష్ణుపూజావిహీనులు కాగలరు.

ప్ర చే త సు డు ప లి కె ను :

అతిథిరాకను గాంచి లేచినిలువబడి గౌరవించిలభ్యుత్థానమొనరింపని వారు భారతభూమిలో మాతృపితృభక్తిహీను లయ్యెదరు. ఆమూఢులు సప్తజన్మములపర్యంతము గజయోనియందు బరిభ్రమించెదరు. కావున ద్విజ శ్రేష్ఠా! రాజగృహమును బ్రవేశించి రాజు నాశీర్వాదింపుము.

దు ర్వా సు డు ప లి కె ను :

ఆచార్యుని, బ్రాహ్మణుని, దైవప్రతిమను గాంచగనే తలవంచి నమస్కరింపని వారు పృథ్విపై సూర్యములై జన్మింపగలరు. కావున ద్విజ శ్రేష్ఠా! మాయపరాధముల నన్నిటిని తీమించి మరల రాజగృహమును బ్రవేశించి, యతిథిసత్కారమును గ్రహింపుము.

సు య జ్ఞ డు ప లి కె ను :

మహానుభావులారా! మీ రందఱు మహర్షిశ్రేష్ఠులు, ఏదో యొకనెప ముతో బ్రజలకు ధర్మోష్ఠదేశ మొనరించుటయే మీస్వభావము. కావున మూర్ఖుడ నై పనాసందేహముల నివారింపవలసినదిగా మిమ్ములను బ్రార్థించు చున్నాను. మహర్షులారా! స్త్రీహత్య యొనరించినవారికి, గోహత్యనొనరించిన వారికి, గృతఘ్నులకు, గురుపత్నీగాములకు, బ్రహ్మహత్య నొనరించినవారికి నేయేపాపములు సంభవించును? ఆపాపపరిహారములగూడ వరింపుడు.

వ శి ష్ణు డు ప లి కె ను :

రాజా! గోవధ నొనరించినపాపి ప్రాయశ్చిత్తముకొఱకు నొకసంవత్సరము పాపపరిహారార్థమై తీర్థముల సేవింపవలెను. యవధాన్యాహారమునేగ్రహించుచు, హస్తములతోనే జలములను ద్రాగవలెను. ఇట్లొకసంవత్సరము నియమ ముగ గడపి బ్రాహ్మణులకు దక్షిణాసహస్రముగ క్షీరములను బ్రసాదింపగల నూఱుమంచిగోవులను దానముచేయవలెను. ఈప్రాయశ్చిత్తముతో గొంత

పాపము క్షీణించినను పాపి సంపూర్ణ పాపములనుండి విముక్తి నొందలేడు. శేషించినపాపఫలప్రభావమున నతడు చండాలుడై దుఃఖింపగలడు. గోవధతో సమాన మైనపాప మాచరించినపాపకర్ములు సాక్షాద్గోవధపాపములో నర్థఫల మనుభవింపవలెను. ప్రాయశ్చిత్తమువలన వారిపాపము కొంతయేక్షీణించును. ఆ పాపులు శేషపాపఫల మనుభవింపక తప్పదు.

శు క్రు డు ప లి కె ను :

స్త్రీహత్య నొనరించినవారికి నిశ్చయముగ గోహత్యకంటె ద్విగుణీకృతపాపము సంభవించును. స్త్రీహత్య యొనరించినపాపి వేనవేలు సంవత్సరములు కాలసూత్ర మనునరక మనుభవింపవలెను. తదనంతర మాపాపులేడుజన్మములలో సూకరములై జన్మించి మఱియేడుజన్మములలో సర్పములై తుదకు బాపవిముక్తు లయ్యెదరు.

బృ హ స్ప తి ప లి కె ను :

బ్రహ్మహత్యవలన స్త్రీహత్యకంటె ద్విగుణీకృతపాపము సంభవించును. బ్రహ్మహత్యాపాతకు డనేకలక్షలసంవత్సరములు నిశ్చయముగ మహాభయంకర కుంభీపాకనరక మనుభవింపవలెను. తదనంతర మామహాపాతకుడు నూఱుసంవత్సరములు మలకీటకమై, యేడుజన్మములవఱకు సర్పమై తుదకు బాపవిముక్తుడు కాగలడు.

గౌ త ము డు ప లి కె ను :

రాజేంద్రా! కృతఘ్నునకు బ్రహ్మహత్యాపాతకముకంటె నాల్గురెట్లధిక పాపము సంభవించును. వేదములందుగూడ గృతఘ్నులకు బ్రాయశ్చిత్తము ప్రవచింపబడలేదు.

సు య జ్ఞ రా జు ప లి కె ను :

వేదవేత్తలందు శ్రేష్ఠు లైనమహర్షులారా! నాకు గృతఘ్నులలక్షణము లను వర్ణింపుడు. కృతఘ్నులం దెన్నిభేదములు కలవు? వారిలో నెవరెవరి కేయేదోషములు సంప్రాప్తించును?

ఋష్య శృంగుడు పలికెను :

రాజా! సామవేదమందు గృతఘ్నులు పదునాఱు తెగలవారు కలరని ప్రవచింపబడెను. వారందఱు వారివారికర్మఫలానుసారముగ నరకముల ననుభవింపకతప్పదు. సత్కర్మము లొనరించువారలకు, సత్యవ్రతపరాయణులకు, బుణ్యాత్ములకు, స్వధర్మనిరతులకు, దాపసులకు, బ్రతిజ్ఞాపరిపాలకులకు, దానశీలురకు, స్వగోష్ఠీపరిపాలకులకు, గురుకృత్యములకు, ద్విజపూజనాదులకు, నిత్యకృత్యములకు, విశ్వాసమునకు, బరధర్మమునకు, బరప్రదానమునకు, గామ్యకృత్యమునకు నెవ రెగ్గొనరింతురో, యాకృత్యములలో సంలగ్నులై యున్న వారిని వధింతురో యట్టిపాపాత్ములే కృతఘ్ను లనబడిరి. ఈపాపాత్ములు వివిధ నరకముల ననుభవించి యసంఖ్యాకక్షుద్రయోనులందు బరిభ్రమింపగలరు.

సుయజ్ఞ రాజు పలికెను :

ప్రభూ! ఏయేకర్మల నొనరించి మానవులు కృతఘ్ను లయ్యెదరు? ఆ కృతఘ్ను లేయేనరకముల ననుభవింపవలెను? ఈవిషయముల నన్నింటిని బ్రవచింపగా బ్రార్థించుచున్నాను.

కాత్యాయనుడు పలికెను :

శపథమొనరించి దానిని బాలింపక సత్యభంగ మొనరించువారు కృతఘ్నులై నాలుగుయుగములపర్యంతము కాలసూత్ర మనునరకముల ననుభవింపగలరు. తరువాత నేడేడుజన్మములవఱకు గాకములై, గుడ్ల గూబలై కమటి యేడుజన్మములవఱకు మహారోగగ్రస్తులై దుఃఖింపగలరు. తదనంతరమే వారిపాపము క్షీణించును.

షిదప ననందనుడు, సనాతనుడు, పరాశరుడు, భరద్వాజుడు, విభాండకుడు విభిన్నకృతఘ్నులను వర్ణించి వారిదుర్గతులను వర్ణించిరి. తదనంతరము మార్కండేయమహర్షి కూడ గృతఘ్నులై న బ్రాహ్మణులపాపఫలములను వర్ణించెను. సుయజ్ఞ రాజు మరల మహర్షిమండలి నిట్లు ప్రార్థించెను.

సుయజ్ఞ రాజు పలికెను :

మహర్షులారా! అన్యకృతఘ్నులకర్మఫలములనుగూడ గృహలో వర్ణింపుడు. ఈబ్రాహ్మణోత్తమునిశాసము నా కత్యంతశుభప్రద మైనది. ఈ ద్విజుని

శాపమువలననే నాకు మీవంటివారి సత్సాంగత్యము లభించెను. విపత్తులందు బడనిదే యెవరికి సంపత్తి లభించును? నేను ధన్యుడ నైతిని. కృతకృత్యుండ నైతిని. నాజీవనము సఫలమైనది. ఎందువలన ననగా నేడు నాకు మహర్షుల దివ్యోపదేశములను శ్రవణమొనరించుసౌభాగ్యము కల్గినది.

ఇది శ్రీమదాంధ్రబ్రహ్మవైవర్త మహాపురాణమందలి
ప్రకృతిఖండములోని నారదనారాయణ
సంవాదమున కర్మవిపాకనిరూపణ మను
ఏబదియొకటవ అధ్యాయము
సంపూర్ణము.

వీబదిరెండవ అధ్యాయము

కర్మ వి పా క వ ర్ణ న ము

నా ర దు డు ప లి కె ను :

ప్రభూ! అన్యకృతఘ్నుల కేయే ఫలములు ప్రాప్తింపగలవు? ఆవేద వేదాంగపారంగతులైనవిద్వాంసు లీవిషయములో రాజున కేమని ప్రవచించిరి?

మ హేశ్వ రు డు ప లి కె ను :

ప్రియా! సుయజ్ఞప్రభునిప్రశ్నము నాలకించి యామహర్షి సముదాయ మందు విరాజిల్లునారాయణు డనుఋషి తనప్రవచన మిట్లారంభించిరి.

నా రా య ణు డు ప లి కె ను :

భూపాలా! తామొసగిన లేదా యితరులొసంగిన బ్రాహ్మణవృత్తి నపహరించు వారినే కృతఘ్నులుగా భావింపవలెను. తనజీవనాధారమును బోగొట్టుకొనిన బ్రాహ్మణునివిషాదాశ్రుప్లావిత మైనధరణిలో నెన్నిధూళికణ

ములుకలవో యన్ని వేలయేండ్లు జీవనాధారమును హరించినకృతఘ్నుడు శూల ప్రోత మనునరక మనుభవింపగలడు. ఆనరకములో వానికి బ్రజ్జ్వలించునంగార ములే భుజించుటకును, దప్తమూత్రమే పాన మొనరించుటకును లభించును. తప్తాంగారశయ్యపై శయనింపవలసియుండును. ఆతడు శయ్యపై నుండిలేచుటకు బ్రయత్నించినచో యమదూతలు వానిని హింసించెదరు. ఇట్లు నరకయాతనల ననుభవించి యామహాపాపి భారతవర్షములో విషకీటకమై యఱువదివేల దివ్య సంవత్సరములు దుఃఖింపగలడు. పిదప నాకృతఘ్నుడు భూహీనుడై, సంతాన హీనుడై, దరిద్రుడై, కృపణుడై, రోగియై, నింద్యుడై యనేకవిధముల దుఃఖించి తుదకు పాపవిముక్తి నొందగలడు. బ్రాహ్మణేతరులజీవనాధారమును గ్రహించినవారు పై నప్రవచించిననరకములో నర్థభాగ మనుభవింపగలరు.

నా ర దు డు ప లి కె ను :

పరులకీర్తికి నసూయచెంది దానిని హాననమొనరించువానినే కృతఘ్నుడనిరి. నరేశ్వరా! ఈకృతఘ్నుడు దీర్ఘకాలపర్యంత మంధ కూప మనునరక మనుభవింపవలెను. ఆనరకములో బహుకీటకములు, గృధ్రములు వానిని భక్షింపగలవు. ఆపాపాత్ముడు ప్రతప్తక్షారోదకమును ద్రాగవలెను. తదనంతర మాత డేడుజన్మములు సర్పమై, యైదుజన్మములు కాకమై తుదకు పాపవిముక్తుడు కాగలడు.

దే వ లు డు ప లి కె ను :

బ్రాహ్మణ, గురుదేవ, దైవధన మపహరించు వారినే మహాపాపులని, కృతఘ్నులని భావింపవలెను. వారు సూర్యచంద్రు లున్నంతవఱకు నవటోదనరక మనుభవించి తదనంతరము త్రాగుబోతులై దుఃఖించి యెట్లో పాపవిముక్తులుకాగలరు.

జై గీ ష వ్యు డు ప లి కె ను :

పితృమాతృగురూంశ్చాపి భక్తిహీనో న పాలయేత్ ।

వాచాఽపి తాడయే త్తాంశ్చ న కృతఘ్ను ఇతి స్మృతః ॥

వాచా చ తాడయేన్నిత్యం స్వామినం కులటా చయా ।

సా కృతఘ్నుతి విఖ్యాతా భారతే పాపినీ వరా ॥ (13, 14)

తలిదండ్రులయెడల, గురుదేవునియెడల భక్తిహీనులై వారిని గౌరవముతో సేవింపక కఠినవచనములను బల్కి వారిమనముల నొప్పించువారే కృతఘ్నులని శ్రుతులు ప్రవచించినవి. ప్రతిదినము కఠినవచనములతో దనస్వామిని నొప్పించుకులటాస్త్రీ కృతఘ్ను. అట్టిస్త్రీ భారతవర్షమున బాపురాండ్రలో మొట్టమొదటిది.

కృతఘ్ను డై నపురుషుడై నను లేక స్త్రీయైనను వారు వహ్నికుండ మను మహాఘోరనరక మనుభవింపగలరు. సూర్యచంద్రు లున్నంతవఱకు నాకృతఘ్నులు నరకము ననుభవించి తదనంతర మేడుజన్మములపర్యంతము జలగలై జన్మించి తుదకు బాపవిముక్తు లయ్యెదరు.

వా ల్మీ కి ప లి కె ను :

రాజా ! సకలవృక్షములందు సర్వత్రవృక్షత్వము ముండునట్లు వృక్షత్వ త్యాగమునుండ నట్లు సర్వపాపములందు గృతఘ్నుత్వముండును. రాజా ! పుణ్యకర్మలను హననమొనరించువారుకూడ గృతఘ్నులే. సర్వత్ర సర్వులపుణ్యములహానిలో గృతఘ్నుత్వము నిహితమై యున్నది. నరేశ్వరా! కామక్రోధ లోభభయములచే భారతవర్షములో నసత్యసాక్ష్యమొసంగువారు, సభలలోపక్షపాతయుక్తులై మాట్లాడు వారు నిశ్చయముగ వేయియింద్రుల కాలము సర్పకుండ మనునరక మనుభవించెదరు. ఆనరకములో నాపాపిశరీరమున కనేకసర్పములు చుట్టుకొని వానిని విషదంష్ట్రలతో బీడింపగా నాపాపియనేకవిధముల భయమునొంది దుఃఖించును. యమదూతలు తాడించుచుండగ నాపాపాత్ముడు వివశుడై సర్పములమలమూత్రములనే యాహారముగ స్వీకరింపవలెను. తదనంతర మాతడనేకసీచయోనులందు బరిభ్రమించి వృక్షమై తుదకు మూగవాడై జన్మించి పాపవిముక్తుడు కాగలడు.

ఆ స్త్రీ కు డు ప లి కె ను :

గురుపత్నీగమన మొనరించినమానవుని మాతృగామిగ భావింపవలెను. మాతృగాము లైనమానవులకు బ్రాయశ్చిత్తము లేదు. నృపశ్రేష్ఠా! కొమార్తెతోగాని, పుత్రవధువుతోగాని, యత్తతోగాని, సహోదరునిపత్నితోగాని, సహోదరితోగాని సమాగమ మొనరించిన మాతృగమనమహాపాతకము సంభవించును. రాజేంద్రా! బ్రహ్మదేవు డొనరించినప్రవచనానుసారముగ మాతృ

గమనమహాపాతకఫలమును వర్ణించెద నవధరింపుము. మాతృగమన మొనరించిన మహాపాపి జీవించియున్ననుమృతతుల్యుడు కాగలడు. అట్టివానినే చండాలునిగ, నస్పృశ్యునిగ భావింపవలెను. వానికి సూర్యమండలమును దర్శించునధికారము కూడ లేదు. అట్టివాడు సాలగ్రామమును, సాలగ్రామచరణామృతమును, దులసీ దళమిశ్రితజలములను, సర్వతీర్థజలములను, సద్రాబ్ధహ్మణులచరణోదకములను స్పృశించుటకై నను దగడు. ఆపాపి పశుతుల్యుడై సర్వులకు నిందుడుకాగలడు. దేవతలకు, గురువునకు, బ్రాహ్మణునకు నమస్కరించునధికారముకూడ వానికి లేదు. ఆపాపి స్పృశించినజలములు మూత్రముకంటె నపవిత్రములుకాగలవు. భారతవర్షములో బృధ్వి యీకృతఘ్నునిభారముచే వ్యధాక్రాంతకాగలడు. కొమార్తెను విక్రయించుపాపాత్ములయొక్క, కుమారుని విక్రయించు పాపులయొక్క, గురుపత్నీగాము లగునీచులయొక్క-స్వర్గమువలన సకలదేశము పతితమగును. అట్టివారిని స్పృశించినవారితో వార్తాలాపము లొనరించిన, వారితో నిద్రించిన, వారితో గలిసి యొకేస్థానములో నివసించిన, వారితోగలిసి భుజించిన మనుష్యులకు బాపము సంభవించును. నరేశ్వరా! యిట్టిపాపాత్ములే యస్పృశ్యులని గ్రహింపుము. మాతృగమన మొనరించినపాపి కుంభీపాకమున బడి దీర్ఘకాల మవిరామగతితో జక్రమువలె బరిభ్రమించుచు దుఃఖములననుభవింపగలడు. అగ్నిజ్వాలలో బడి జ్వలించునాపాతకుని యమదూతలు నిర్దాక్షిణ్యముగ దాడనమొనరింతురు. ఇట్లామహాపాపి ప్రతిదినము నరకయాతన లనుభవించుచు మహాప్రాకృతప్రళయకాలము వ్యతీతమై మరల సృష్టి యారంభమైనను నరకమునుండి యుద్ధరింపబడడు. నరక మనుభవించినపిదప నాపాపి పెక్కువేల సంవత్సరములపర్యంతము మలకీటకమై దుఃఖించును. తదుపరి పత్ని వదలివేసిన నపుంసకుడైనచండాలు డగును. ఏమజన్మములవఱకు గుఱ్ఱురోగయుక్తుడు, యంధుడు, నపుంసకుడైనై తుద కామహాపాపి పాపవిముక్తుడు కాగలడు.

ము ను లు ప లి కి రి :

రాజా! మే మిట్లు శాస్త్రానుసారముగ గృతఘ్నులకర్మవిపాకములను వర్ణించితిమి. మానవసమాజములో నన్నివర్ణములవారు సరిసమానులే. కేవలము మేము ప్రవచించినకృతఘ్నులే యస్పృశ్యులు. నరేశ్వరా! నీ వీసద్రాబ్ధహ్మణునిచరణకమలముల నాశ్రయించి పూజించి యాయనయనుగ్రహమునకు

బాత్రుడవై యాశీర్వచనమును బొందుము. మహారాజా! అతిథిని సాదరముగ గృహమున కాహ్వానించి సేవించి తరింపుము. తదుపరి వనముల కేగి తపమాచరించి బ్రాహ్మణశాపవిముక్తుడవై రాజధానికి మరలిపోము.

మ హా దే వు డు ప లి కె ను :

పార్వతీ! మహర్షి గణములు సుయజ్ఞ రాజు నిట్లాడేశించి తమతమ స్థలముల కరిగిరి. దేవతలు, నరేశ్వరులు, బంధువులు తమతమధామముల కరిగిరి.

ఇది శ్రీమదాంధ్రబ్రహ్మవై వర్తమహాపురాణమందలి

ప్రకృతిఖండములోని నారదనారాయణ

సంవాదమున కర్మవిపాక మను

ఏబదిరెండవ అధ్యాయము

సంపూర్ణము.

—*—

ఏబదిమూడవ అధ్యాయము

సుతపుడు సుయజ్ఞనకు శివవ్రదత్త మగు

వరమదుర్లభజ్ఞానము నుపదేశించుట.

పా ర్వ తీ దే వి ప లి కె ను :

ప్రభూ! మహర్షులు మరలిపోయినపిదప మనుష్యుల కర్మ ఫలముల వర్ణన మాలకించి బ్రాహ్మణశాపముచే విహ్వలుడును నృప్రశ్నేష్టుడునగు సుయజ్ఞ డేమిచేసెను? అతిథిదేవతారూపమున నరుదెంచినయా బ్రాహ్మణోత్తము డేమిచేసెను? నాథా! ఆద్విజోత్తముడు రాజు ననుగ్రహించెనా? లేదా?

మ హే శ్వ రు డు ప లి కె ను :

ప్రియా! మహర్షులు మరలిపోయినతర్వాత శాపగ్రస్తుడైన యా

నరేశ్వరుడు తనవంశపురోహితు డైనవశిష్ఠుని యాదేశానుసారముగ దండమువలె భూమిపై బడి యావిప్రోత్తమునిచరణములకు వందనము లర్పించి ప్రసన్నులు గండని యనేకవిధముల బ్రార్థించెను. అపు డాద్విజశ్రేష్ఠుడు క్రోధమును వర్జించి ప్రసన్నుడై రాజు నాశీర్వాదించెను. శాంతస్వరూపముతో సస్మితముఖారవిందముతో దనయెదుట నిలువబడియున్నయాద్విజోత్తముని గాంచి సుయజ్ఞుడు పులకితశరీరుడై యశ్రుపూర్ణనయనుడై హస్తములు ముకుళించి, యత్యంతవిసమ్రభావముతో నాత్మార్పణ మొనరించుచు దమపరిచయమును బ్రసాదింపవలసినదిగ బ్రార్థించెను.

సు య జ్ఞ డు ప లి కె ను :

బ్రాహ్మణోత్తమా! మీరు ఏవంశమున నుద్భవించితిరి? తమనామధేయమేమి? మీనివాస మెక్కడ? మీ రెచ్చటనుండి యటుదెంచినారో వచింపుడు. సాక్షాదగ్నివలె బ్రహ్మతేజముతో బ్రజ్వరిల్లుతాము కపటవిప్రవేషమున స్వయముగ నరుదెంచినవిష్ణుదేవులా? తమకంటె నాచార్యులు నాకు మఱియొకరు లభింపరు. తమకంటె నిష్టదైవము మఱియొకరు లేరు. దేవా! నాకు సత్యమైన, నిత్యమైనపరమజ్ఞానోపదేశమొనరింపుడు. బ్రాహ్మణోత్తమా! నేను, నాభార్యపుత్రులు, నేటినుండి మీదాసులము. నా యఖిలైశ్వర్యమును, ధనాగారమును, నాయావత్సామాజ్యమును దమరేగ్రహించి రత్నసింహాసనము నధిరోహించి పరిపాలింపుడు,

రాజు పల్కినవచనముల నాలకించి సస్మితముఖారవిందుడై యాముని పుంగవు డజ్ఞాతము, సర్వదుర్లభము నైనపరమతత్త్వజ్ఞానము నిట్లు ప్రవచింప నారంభించెను.

అ తి థి ప లి కె ను :

రాజా! బ్రహ్మకుమారుడే మరీచి, మరీచినందనుడే కశ్యపుడు. కశ్యపుని సకలపుత్రులు తమమనోవాంఛితదైవభావము నొందిరి. వారియందు త్వష్టయనుమహాజ్ఞాని సహస్రదివ్యవర్షములుపుష్కరక్షేత్రములో దుష్కరతప మాచరించెను. సద్రాబ్ధహ్మణుని బుత్రునిగ బొందుటకు ఆమహర్షి దేవాదిదేవు డైన శ్రీహరిని సమారాధన మొనరించెను. అపుడు శ్రీమన్నారాయణు డామహర్షి పుంగవునకు దనవరప్రభావముతో మహాతేజస్వి యైనబ్రాహ్మణపుత్రు నొసం

గెను. ఆకుమారు డఖండ తపోధనుడు, యమిత తేజస్వియునై విశ్వరూపు డను నామమున బ్రసిద్ధిగాంచెను. ఒకసమయమున బృహస్పతి దేవేంద్రునిపై నలిగి యమరావతిని వీడి చనెను. అపు డింద్రు డీవిశ్వరూపునే తనపురోహితునిగ నియమించెను. విశ్వరూపునిమాతామహుడు దైత్యుడుగావున నాయన దేవ యజ్ఞములందు దైత్యులకుగూడ నాహుతు లర్పింప నారంభించెను. అపు డింద్రు డీరహస్యమును దెలిసికొని తనతల్లియాజ్ఞగైకొని విశ్వరూపునిమస్తక మును వజ్రాయుధముచే ఖండించెను. నరేశ్వరా! విశ్వరూపునికుమారు డైన విరూపుడే నాతండ్రి. తత్పుత్రుడ నైననన్ను సుతపు డందురు. నరేశ్వరా! నేను గాశ్యపగోత్రుడ నైన విరాగి బ్రాహ్మణుడను. నాగురుదేవుడు స్వయముగ మహాదేవుడే. ఆభూతపతి నాకు విద్యను, జ్ఞానమును, మంత్రమును బ్రసాదించెను. ప్రకృతికి నతీతుడు, సర్వాత్మకుడు నైనశ్రీకృష్ణభగవానుడు నాయుష్టదైవము. నేను సదా యాపరమపురుషునిదివ్యచరణారవిందములను జింతింతును. నాకు సంపత్తులపై నిచ్చలేదు. రాధావల్లభు డైనశ్రీకృష్ణభగవానుడు నాకు సాలోక్య, సార్థి, సారూప్య, సామీప్యము లనుమోక్షములు ప్రసాదింపగలడు. కాని నేనాయన కళ్యాణమయసేవాసౌభాగ్యముదక్క నన్యములనువాంఛింపను. బ్రహ్మత్వము, అమరత్వములనైనను నేను జలప్రతిబింబములవలె మిథ్యలుగ భావింతును.

భక్తివ్యవహితం మిథ్యా భ్రమ మేవ తు నశ్వరమ్ ।

ఇంద్రిత్వం వా మరత్వం వా బ్రహ్మత్వం వా నరాధిప ॥

న మన్యే జలరేఖేతి నృపత్వం కేన గణ్యతే ॥ (22)

నరనాథా! భక్తిదక్క మిగిలినవన్నియు మిథ్య, భ్రమమాత్రము, నశ్వరమునని తెలిసికొనుము. ఇంద్రిత్వము, మనుత్వము, అమరత్వములైనను జలములపై గీచినరేఖలవలె మిథ్యలు. ఆపదములను నే ననన్యములుగ భావింతును. అయినచో నీ వొసంగురాజపద మేలెక్కలోనిది ?

సుయజ్ఞా! నీ వొనరించుయజ్ఞమునకు సకలమహర్షి మండలి యరుదెంచి నారని విని వారిదర్శనార్థమై నీసభను బ్రవేశించితిని. నీకు విష్ణుభక్తిని బ్రసాదింపవలె ననెడిసత్సంకల్పముతో నిన్ను శపించితిని. శపించుటతో నిన్నునుగ్రహించితిని. రాజా! యజ్ఞములు కర్మబంధములు. ఘోరభవసాగరమందు బడియున్న నిన్నుద్ధరించుటకే శపించితిని.

న హ్యమ్మయాని తీర్థాని న దేవా మృచ్ఛిలామయాః ।

తే పున స్త్యురుకాలేన కృష్ణభక్తాశ్చ దర్శనాత్ ॥ (25)

కేవలము జలమయము లైనతీర్థములే తీర్థములుకావు. భగవద్భక్తులే తీర్థస్వరూపులు. మృణ్మయులు, శిలారూపులు నైనదేవతలే డేవతలు కారు, భగవద్భక్తులే దేవతలు. జలమయతీర్థములు, మృణ్మయశిలామయదేవతలు దీర్ఘకాలము సేవించినవారలను బవిత్రమొనరింపగలరు; కాని శ్రీకృష్ణభక్తుడు తనను దర్శించినవారలను దత్త ణమే పవిత్రమొనరింపగలడు.

రాజా ! ఈభవబంధములను వీడుము. గృహమును ద్యజింపుము. కుమారా! రాజ్యమును, నీపత్నిని, నీకుమారునిరక్షణమునం దుంచి శ్రీహరి నారాధించుటకు వనగమన మొనరింపుము.

బ్రహ్మాదిస్తమృపర్యంతం సర్వం మిథ్యైవ భూమిపః ।

శ్రీకృష్ణం భజ రాధేశం పరమాత్మాన మీశ్వరమ్ ॥

ధ్యానాసాధ్యం దురారాధ్యం బ్రహ్మవిష్ణుశివాదిభిః ।

ఆవిర్భూతై స్తి రోభూతైః ప్రాకృతైః ప్రకృతేః పరమ్ ॥

బ్రహ్మ స్రష్టా, హరిః పాతా, హరః సంహరకారకః ।

దిక్పాలాశ్చ దిగీశాశ్చ భ్రమన్త్యై వాస్య మాయయా ॥

యదాజ్ఞయా వాతి వాయుః సూర్యో దినపతి శ్చరేత్ ।

నిశాపతిః శశీ శశ్వ త్సర్వసున్నిగ్ధతాకరః ॥

కాలేన మృత్యుః సర్వేషాం సర్వవిశ్వేషు వై భవేత్ ।

కాలే వర్షతి శక్రశ్చ దహ త్యగ్నిశ్చ కాలతః ॥

భీతవ ద్విశ్వశాస్త్రా చ ప్రజాసంయమనో యమః ।

కాలః సంహరతే కాలే కాలే సృజతి పాతి చ ॥ (27-32)

భూపాలా! బ్రహ్మమొదలు కీటకపర్యంతము గలసకలము మిథ్యయే. సర్వేశ్వరుడు, పరమాత్మ, రాధావల్లభు డైనశ్రీకృష్ణపరమాత్మనే భజింపుము. ధ్యానమువలన ఆయన సులభుడుగాడు, బ్రహ్మవిష్ణుశివాదులకైనను గురారాధ్యుడు. ఉత్పత్తినిొందుచు వినాశమొందుచు భ్రమించుప్రాకృతపదార్థము లకు, బ్రకృతికి యాయన యతీతుడు. ఆయనమాయవలననే బ్రహ్మ సృష్టిం చును, విష్ణువు పాలించును, రుద్రుడు సంహరించును, దిక్పాలకులు సదా భ్రమింతురు; ఆయన యాజ్ఞవలననే వాయువు చలించును, దినేశ్వరు డైన

సూర్యుడు తపించును, నిశాపతి చంద్రుడు సదా సశ్వములకు సుస్నిగ్ధత్వమును ప్రసాదించును. సర్వవిశ్వములందు మృత్యువు కాలమువలన సంభవించును. కాలమాసన్నమైనపుడే యింద్రుడు వర్షించును; అగ్ని జ్వలించును. విశ్వశాసకుడు, ప్రజలను సంయమములో నుంచుయముడు కాలమునకే భయభీతుడై తన కార్యమునందే సదా సంలగ్నుడై యుండును. సమయమాసన్నమైనపుడు కాలము సంహార మొనరించును. ఆకాలమే యథాసమయమున సృష్టించి పరిపాలన మొనరించును.

స్వదేశే వై సముద్రశ్చ స్వదేశే వై వసుంధరా ।

స్వదేశే పర్వతాశ్చైవ స్వాః పాతాలాః స్వదేశతః॥ (౩౩)

కాలప్రేరితములై సముద్రములు తమతమపరిధులలో మెలంగుచున్నవి; పృథ్వి తనస్థానములో స్థిరమై యున్నది. పర్వతములు తమస్థానములలో గదలక యున్నవి. సప్తపాతాళములు కాలప్రభావమువలననే తమతమస్థానములలో నున్నవి.

రాజేంద్రా! సప్తస్వర్గములు, సప్తద్వీపవతి యగుపృథ్వి, పర్వతములు, సముద్రములు, సప్తపాతాళములు, ఈసమస్తలోకములు కలిసి యొకబ్రహ్మాండాకారమున జలములపై దేలియాడుచుండును. ప్రతిబ్రహ్మాండమందు బ్రహ్మవిష్ణు రుద్రాదులు విరాజిల్లెదరు. దేవతలు, మనుష్యులు, నాగులు, గంధర్వులు, రాక్షసులు మొదలగువారు నివసించెదరు. రాజా! పాతాళలోకముచుండి బ్రహ్మలోకమువఱకు నండరూపముగ నేవిశ్వము కలదో యదియే బ్రహ్మదేవుని కృత్రిమబ్రహ్మాండము. కమలకర్ణికలో బీజముండునట్లు బ్రహ్మ జలములపై శయనించుక్షుద్రవిరాట్విష్ణునాభి కమలముపై నున్నాడు. ఇట్లు విస్తృతజల శయ్యపై శయనించు నాప్రాకృతమహాయోగి క్షుద్రవిరాట్విష్ణువుకూడ సదా ప్రకృతికి అతీతుడు, సర్వేశ్వరేశ్వరుడు, సర్వాత్మ, కాలేశ్వరు డైనశ్రీకృష్ణ భగవానునే ధ్యానించును. ఈక్షుద్రవిరాట్విష్ణువునకు మహావిరాట్పురుషుడైన మహావిష్ణువుయొక్క విస్తృతరోమకూపమే యాధారము. మహావిష్ణువుయొక్క యనంతరోమకూపములలో నుపర్యుక్తాసంఖ్యాక బ్రహ్మాండములు వర్తమానములై యున్నవి. ఈయఖిలబ్రహ్మాండములకు నుత్పత్తిస్థానమై, యాధారమైన యామహావిరాట్పురుషుడుకూడ శ్రీకృష్ణపరమాత్మ నివ్యతేజస్సంయోగముచే బ్రకృతినుండి మహాడింభరూపమున నావిర్భవించెను. సర్వాధారస్వరూపు డైన

మహావిరాట్పురుషుడుకూడ గాలమునకే స్వామి, సర్వేశ్వరుడు, పరమాత్మ
యైనశ్రీకృష్ణభగవానునే సదా చింతించును.

సర్వబ్రహ్మాండములకు, వానియందు నివసించుబ్రహ్మవిష్ణుశివాదులకు,
క్షుద్రవిరాట్పురుషులకు, మహావిరాట్పురుషునకు నేకైకజనని యైనమూల
ప్రకృతి మహాప్రళయకాలములో గాలేశ్వరు డైనశ్రీకృష్ణపరమాత్మలో
విలీనయై సదా తద్ధ్యానమందే సంలగ్నురాలై యుండును. నాగురుదేవు
లైనశంకరు డనుగ్రహించిన యీపరమదుర్లభమహాజ్ఞానమును నీ కుపదేశించి
తిని. సరనాథా! నశ్వరము లైనరాజ్యభోగాదులను, నశాశ్వతము లైనస్త్రీ
పుత్రాదివ్యామోహములను, నశ్వరదేహమునకు గారణమైనయహంకారమును
దత్తణమే పరిత్యజించి వనముల కేగి సర్వేశ్వరేశ్వరుడు, సర్వకారణకారణుడు,
సనాతనుడు, నఖండజ్యోతిస్స్వరూపుడు, పరబ్రహ్మము, పరమాత్మ, సచ్చిదా
నందవిగ్రహు డైనశ్రీకృష్ణునే యనన్యభక్తితో నారాధించి యవలీలగ
దరింపుము.

ఇది శ్రీమదాంధ్రబ్రహ్మవైవర్త మహాపురాణమందలి

ప్రకృతిఖండములోని నారదనారాయణ

సంవాదమున సుతపుడు సుయజ్ఞునకు

జ్ఞానోపదేశముచేయుట యను

ఏబదిమూడవ అధ్యాయము

సంపూర్ణము.

వీబదినాలుగవ అధ్యాయము

సుతపుడు సుయజ్ఞునకు గోలోకశ్రీకృష్ణులయుత్కృష్టతను

విప్రచరణోదకమహాత్వమును వివరించి వెడలుట,

సుయజ్ఞుడు దుష్కరతపమొనరించి శ్రీరాధాదేవి

కృపవలన గోలోకమునకు వెడలి

శ్రీకృష్ణుని దర్శించుట.

సు య జ్ఞ రా జు ప లి కె ను :

మునీశ్వరా! సర్వాధారు డైనమహావిష్ణువున కెవరాధారము? అందఱు కాలమునకు లోబడి భయభీతులై వర్తింతురంటిరి. అయినచో నాకాలమున కాధార మెవ్వరు? క్షోద్రవిరాట్పురుషునియాయుర్దాయకాల మెంత? బ్రహ్మ, ప్రకృతి, మనువు, ఇంద్రుడు, చంద్రుడు, సూర్యుడు, నన్యప్రాకృతదేహధారుల యాయుఃప్రమాణము లెంత? వేదవిదాంవరా! వీరందఱివేదోక్తాయుర్దాయ ప్రమాణములను బాగుగ విచారించి నాకు దెలియ జెప్పుడని ప్రార్థించు చున్నాను. మహాభాగా! ఈసమస్తవిశ్వసముదాయముల కావల నూర్ధ్వభాగములో నేయేలోకములు కలవు? నాయీసాశయముల నన్నింటిని గృహతో నివారింపుము.

సు త పు డు ప లి కె ను :

గోలోకో నృప! విశ్వానాం విస్తృతశ్చ నభస్సమః ।

తథా నిత్యం డిమ్బరూపః శ్రీకృష్ణేచ్ఛాసముద్భవః ॥

జలేన పరిపూర్ణశ్చ కృష్ణస్య ముఖబిందునా ।

సృష్ట్యన్ముఖ స్యాద్దిసర్గే పరిశ్రాంతస్య ఫేలతః ॥

ప్రకృత్యా సహ యుక్తస్య కలయా నిజయా నృప । ।

తత్ప్రాధారో మహావిష్ణో ర్విశ్వాధారస్య విస్తృతః ॥

ప్రకృతే ర్గర్భసంభూతడిమ్బోద్భూతస్య భూమిపః । ।

సువిస్తృతే జలాధారే శయానశ్చ మహావిరాట్ ॥ (5-8)

రాజా! ఆకాశమువలె విస్తృత మైనదివ్యగోలోకము సర్వవిశ్వములకు

సూర్యభాగమున విరాజల్లియున్నది. ఆలోకము శ్రీకృష్ణుని యిచ్చచే బ్రాదు
రభవించి సదా నిత్యాండరూపమున బ్రకాశించుచున్నది. ఆదిసర్గలో సృష్టి
నిర్మాణమున కున్నుఖుడై శ్రీకృష్ణపరమాత్మ తనకాలస్వరూపిణియైన ప్రకృతితో
సంయుక్తుడై క్రీడాపరాయణుడై లీలావశమున నలసినట్లు నటించెను. ఆసమయ
ములో భగవంతునిదివ్యముఖారవిధమునుండి నిర్గత మైనఘర్మజలబిందువు
లఖండజలరాశిగ నవతరించినవి. ఆమహాజలములతో గోలోక మంతయు నిండి
యుండును. శ్రీకృష్ణునిదివ్య తేజమువలన బ్రకృతినుండి యండాకారమున నుత్ప
న్నమై సకలవిశ్వములకే యాధారస్వరూపుడైన శ్రీమహావిష్ణువు (మహావిరా
ట్పురుషు) నకు నాధారముపయ్యక్తవిస్తృతగోలోకపరంధామమే. ప్రకృతిగర్భము
నుండి డింభరూపమున నావిర్భవించినమహావిరాట్పురుషు డాసువిస్తృతజలా
ధారము (జలశయ్య) పై శయనించును.

రాధేశ్వరస్య కృష్ణస్య షోడశాంశః పృక్తిర్నితః । [8]

ఆమహావిరాట్పురుషుడు రాధేశ్వరు డైన శ్రీకృష్ణభగవానుని షోడశాంశ
సముడని కీర్తింపబడెను.

దూర్వాదలశ్యామరూపః సస్మితశ్చ చతుర్భుజః ॥
వనమాలాధరః శ్రీమాన్ శోభితః పీతవాససా ।
ఊర్ధ్వం నభసి తద్విష్ణో ర్నిత్యవై కుణ్ఠ ఏవ చ ॥
ఆత్మాకాశసమో నిత్యో విస్తృత శ్చంద్రిబిమ్బవత్ ।
ఈశ్వరేచ్ఛాసముద్భూతో నిర్లక్ష్యస్య నిరాశ్రయః ॥
ఆకాశవ త్పువిస్తారో రత్నైశ్చైశ్చ వినిర్మితః ।
తత్ర నారాయణః శ్రీమా న్వనమాలీ చతుర్భుజః ॥
లక్ష్మీనరస్వతీగజ్గాతులసీపతి రీశ్వరః ।
సునన్దనన్దకుముదపార్షదాదిభి రావృతః ॥ [9-13]

ఆమహావిరాట్పురుషుడు దూర్వాదలశ్యామలవర్ణుడు, సస్మితముఖార
విందుడు, చతుర్భుజుడు. వనమాలలనుధరించి శ్రీమహావిష్ణువు పీతాంబరధారియై
శోభించును. ఆకాశమున కూర్చున్న భాగములో నామహావిష్ణు దేవునినిత్యవై కుంత
పరంధామము కలదు. వై కుంతపరంధామ మాత్మాకాశసదృశముగ నిత్యము,
చంద్రబింబమువలె గుండ్రముగ విస్తృతరూపమున నుండును. ఈశ్వరేచ్ఛచే
సంభవించినయానిత్యలోక మలక్ష్మ్యము, ఆశ్రయరహితము. ఆకాశసమముగ

సత్యంతవిస్తృతమైన ఆలోకము, దివ్యరత్నములతో నిర్మింపబడెను. ఆపరంధా
మములోనే వసమాలాధారి, చతుర్భుజుడు, లక్ష్మీ సరస్వతీ గంగా తులసీపతి
యైన శ్రీమన్నారాయణుడు సునందనంద కుముదాది పార్వద పరివేష్టితుడై
విరాజిల్లును.

సర్వేశః సర్వసిద్ధేశో భక్తానుగ్రహ విగ్రహః ।
శ్రీకృష్ణశ్చ ద్విధాభూతో ద్విభుజశ్చ చతుర్భుజః ॥
చతుర్భుజశ్చ వై కుణ్ఠే గోలేకే ద్విభుజః స్వయమ్ ।
ఊర్ధ్వం వై కుణ్ఠలోకాచ్చ పంచాశతోక్తియోజనాత్ ॥
గోలోకో వర్తులాకారో వరిష్ఠః సర్వలోకతః ।
అమూల్యరత్నఖచితై ర్మన్దిరై శ్చ విభూషితః ॥
రత్నేన్ద్రసారఖచితైః స్తమ్భసోపానచిత్రితైః ।
మణీన్ద్రదర్పణానకైః కపాటైః కలశోజ్జ్వలైః ॥
నానాచిత్రవిచిత్రై శ్చ శిఖరై శ్చ విరాజితః ।
కోటియోజనవి స్తిర్జా దై ర్మ్యే శతగుణస్తథా ॥
తై లార్థపరిమాణేన యుక్తో బృన్దావనేన చ ।
తదర్థమానవిలసద్రాసమణ్డలమణ్డితః ॥
సరిచ్ఛైలవనాదీనాం మధ్యే గోలోక ఏవ చ ।
యథా పజ్కజమధ్యే చ కర్ణికా సుమనోహరా ॥
తతశ్చ గోగోపగోపీభి ర్గోపీశో రాసమణ్డలే ।
రాసేశ్వర్యా రాధికయా సంయు క్తః సంతతః వృషః ॥

[14-21]

సర్వేశ్వరుడు, సర్వసిద్ధేశ్వరుడు, భక్తానుగ్రహవిగ్రహుడైన శ్రీకృష్ణ
భగవానుడు ద్విభుజుడుగ, జతుర్భుజుడుగ రెండు రూపముల విభక్తుడైనాడు.
చతుర్భుజరూపమున నాయన వైకుంఠములో గొలుపుండును, స్వయముగ
ద్విభుజరూపమున గోలోకములో విరాజిల్లును. వైకుంఠలోకమున కూర్మదిశలో
నేబదికోట్లయోజనములదూరములో సర్వలోకములకంటె శ్రేష్ఠతమ మైనవర్తు
లాకారమున విరాజిల్లుగోలోకపరంధామ ముండును. అమూల్యరత్ననిర్మితాసం
ఖ్యాకవిశాలభవనము లాదివ్యలోకశోభను వృద్ధిచేయుచున్నవి. రత్నేన్ద్రసార
ముచే నిర్మింపబడినవిచిత్ర స్తంభములతో, సోపానములతో నాభవనము లలం
కృతములై యున్నవి. శ్రేష్ఠమణిమయదర్పణములచే ఘటితములైనద్వారము
లతో, నుజ్జ్వలకలశములతో నానాప్రకారచిత్రములతో శోభించునాహర్మ్య

మూలు గోలోకశ్రీవృద్ధి గావించుచున్నవి. ఆదివ్యలోకవిస్తార మొకకోటి యోజనములు, పొడవు విస్తారముకంటె నూఱురెట్లధికము. విరజానదితో పరివేష్టితమై యున్న శతశృంగపర్వత మాలోకమందు విరాజిల్లుచున్నది. విరజానది పొడవు వెడల్పులో నర్థప్రమాణము కల్గి శతశృంగపర్వతౌన్నత్యములో నర్థప్రమాణమైయున్న బృందావన మాలోకశోభనుబెంపొందించుచున్నది. బృందావనముయొక్క పొడవు వెడల్పులో నర్థప్రమాణముగ నిర్మింపబడినరాసమండలము గోలోకధామమున కలంకారము. ఉపర్యుక్తనదీపర్వతవనాదులమధ్య భాగములో కమలముమధ్య సుమనోహరకర్ణికవలె గోలోకబృందావనము కలదు. తదంతర్గతరాసమండలములో గోగోపగోపీజన పరివేష్టితమై గోపికావల్లభుడైన శ్రీకృష్ణభగవానుడు రాసేశ్వరి యగు శ్రీరాధాదేవితో నిరంతరము నివసించుచుండును.

ఆయన మురళీహస్తుడు, ద్విభుజుడు, బాలగోపాలరూపధారి, వహ్నిశుద్ధచిన్మయవస్త్రపరీధానుడు, రత్నాభరణభూషితుడు. ఆయన సర్వాంగములు చందనోక్షితములు. రత్నమాలావిరాజితుడై, రత్నసింహాసనము నధిరోహించి విరాజిల్లునాయనపై రత్నచత్రము శోభిల్లుచుండును. ప్రియగోపబాలకులు శ్వేతచామరములను వీచుచు సదా భగవంతునిసేవలందు దత్పరులై యుందురు. వస్త్రాభరణములచే విభూషిత లైన సుందరగోపికలు కుసుమమాలికలచే జందనాదులచే నాదివ్యపుగఘని శృంగారింతురు. మందస్మితముఖారవిందుడై విరాజిల్లు షరమాత్ముని దివ్యసౌందర్యమును గోపికలు తమకటాక్షవీక్షణములచే సదా పానమొనరించుచుండురు. శంకరభగవానుని ముఖారవిందమునుండి నేను శ్రవణ మొనరించినదివ్యలోకవిస్తారజ్ఞానము యథాశక్తి యాగమానుసారముగ నీయెదుట వర్ణించితిని.

ఇక గాలమానమును బ్రవచించెద నవధరింపుము. ఆఱుతులముల బంగారముతో నిర్మించిననాలు గంగుళములలోతు గలస్వర్ణపాత్రకు మిరపగింజలంతవి నాల్గుచేదము లొనరించి దానిని నీటిపై నుంచవలెను. ఆఱుద్రములనుండి నీరు పాత్రలోనికి బ్రవేశించి యాపాత్ర నెంతకాలములో నింపగలవో, ఆకాలమునే యొకదండ ముందును. రెండుదండము లొకముహూర్తము, నాల్గుముహూర్తము, లొకజాము, షనిమిదిజాము లొకదినము, పదునైదుదినము లొకపక్షము, రెండు పక్షము లొకమాసము, పండ్రెండుమాసము లొకవర్షము. మనుష్యుల కొక్క

మానమైన బిత్తుల కొకపగలు, రాత్రి యగును. శుక్లపక్షమే పగలు, కృష్ణ పక్షమే రాత్రి. మనుష్యుల కొకవర్షము దేవతల కొకదినమునకు సమానము. ఉత్తరాయణమే పగలుకాగా దక్షిణాయనము రాత్రి యగును. సరేశ్వరా ! మనుష్యాదుల యాయుఃప్రమాణములు యుగానుసారముగ వారివారికర్మాను రూపముగ నుండగలవు. ఇక బ్రహ్మతపదార్థములు బ్రహ్మాదులయాయుః పరిమాణములను వర్ణించెద నవధరింపుము. కృత (సత్య) యుగము, త్రేతా యుగము, ద్వాపరయుగము, కలియుగ మను వానిని చతుర్యుగము లందురు. ఈనాల్గుయుగములకాలప్రమాణము పండ్రెండువేలదివ్యవర్షములు.

సావధానుడవై యవధరింపుము. సత్యయుగప్రమాణము నాల్గువేలదివ్య వర్షములు, త్రేతాయుగప్రమాణము మూడువేలదివ్యవర్షములు, ద్వాపరయుగ ప్రమాణము రెండువేలదివ్యవర్షములు, కలియుగప్రమాణ మొకవేయిదివ్యవర్షములు. పండ్రెండువేలదివ్యవర్షములలో మిగిలినరెండువేలదివ్యవర్షము లానాల్గు యుగములసంధ్య, సంధ్యాంశకాలమని చెప్పబడినవి. దీని భావ మేమనగ సత్య యుగకాలపరిమాణము నాలుగువేలదివ్యసంవత్సరములు. యుగారంభసంధ్య నాలుగువందలదివ్యసంవత్సరము లగును; యుగాంతసంధ్య నాలుగువందలదివ్య సంవత్సరములు అనగా సత్యయుగప్రమాణము రెండుసంధ్యలతో గలిసి నాలుగువేలయేనిమిదివందల దివ్యసంవత్సరములు. అట్లే త్రేతాయుగసంధ్యా మానము మూడువందలదివ్యసంవత్సరములుకాగా, యుగమానము మూడువేల దివ్యవర్షము లగును. యుగాంతసంధ్యామాన మైనమూడువందలదివ్యసంవత్సరములను గలుపుకొని త్రేతాయుగసంపూర్ణ కాలమానము మూడువేలయాఱు వందలదివ్యవర్షము లగును. అట్లే ద్వాపరసంధ్య రెండువందలదివ్యవర్షములు, యుగమానము రెండువేలదివ్యవర్షములు, యుగాంతసంధ్య రెండువందలదివ్య వర్షములు కలుపుకొని ద్వాపరయుగసంపూర్ణ కాలమానము రెండువేలనాలుగు వందలదివ్యవర్షము లగును. అట్లే కలియుగసంధ్య యొకవందదివ్యవర్షములు, యుగమాన మొకవేయిదివ్యవర్షములు, యుగాంతసంధ్య యొకవందదివ్యవర్షములు. ఇవియన్నియ గలిసి కలియుగపూర్ణ కాలమాన మొకవేయిరెండువందల దివ్యవర్షము లగును. ఇట్లు నాల్గుయుగములసమ్మిళితపరిపూర్ణ కాలమానము పండ్రెండువేలదివ్యవర్షము లగును. మనుష్యకాలమానప్రకారము నాల్గుయుగ ములకాలము వలుబదిమూడులక్షలయిరువదివేలసంవత్సరములు. కృతయుగ

మానవకాలప్రమాణము పదునేడులక్షలయిరువదియెనిమిది వేలసంవత్సరములు, త్రేతాయుగమనుష్యకాలమానము పండ్రెండులక్షలతోంబదియాఱువేలసంవత్సరములు, ద్వాపరయుగమనుష్యకాలమాన మెనిమిదిలక్షలయఱువదినాల్గువేల సంవత్సరములు, కలియుగమానవకాలమానము నాల్గులక్షలముప్పదిరెండువేల సంవత్సరములు.

ఏడుదినములు గలవారములు, పదునైదుతిథులు, దినము, రాత్రి, రెండు పక్షములు, పండ్రెండుమాసము లొకవర్షమై; ఒకవర్షము తదుపరి మఱియొక వర్ష మెట్లు భ్రమించుచుండునో, యట్లే యీనాల్గుయుగక్రమముకూడ జక్రము వలె ననంతకాలప్రవాహములో సదా పరిభ్రమించుచుండును. రాజేంద్రా! ఒకయుగముతర్వాత మఱియొకయుగము సంభవించుచు నాల్గుయుగములు సదా పరిభ్రమించుచుండునట్లు మన్వంతరములచక్రము వర్తమానమైయుండును. డేబ్బదియొక్కదివ్యయుగము లొకమన్వంతర మగును. ఈక్రమముననే పదు నల్వరుమనువులు సదా భ్రమణమొనరించెదరు.

రాజేంద్రా! నేను శంకరభగవద్గుహారవిందమునుండి శ్రవణమొనరించిన ధర్మాత్ములై నమనువులయాఖ్యానములను వర్ణించెద నాలకింపుము. ఆదిమనువు బ్రహ్మసముద్భవుడు. కావున నాయనను స్వాయంభువమను వనిరి. ఆయన పత్నియే శతరూప, స్వాయంభువమనువు ధర్మాత్ములందు వరిష్టుడు, మనువులందు గరిష్టుడు. ఆయనయే నీప్రపితామహుడు. శంకరభగవానుని శిష్యుడైనయాయన విష్ణువ్రతపరిపాలకుడు, మహాజ్ఞాని, జీవన్ముక్తుడు. శంకరభగవానునాజ్ఞానుసారము స్వాయంభువమనువువిష్ణుదేవునిప్రసన్నతకొఱకై ప్రతిదినము నొకలక్ష బహుమూల్యరత్నములను, బదికోట్ల సువర్ణముద్రలను, స్వర్ణశృంగసంయుక్తములై, సుపూజితములై నలక్షదివ్యధేనువులను; అగ్నిశుద్ధదివ్యవస్త్రములను; ఒకలక్షశ్రేష్ఠమణులను; సకలసస్యభరితహరితభూములను; ఉత్తమోత్తమలక్షోపలక్షగజరాజులను; అసంఖ్యాకసువర్ణభూషణములను; సువర్ణభూషణవిభూషితములై నమూడులక్షలయశ్వములను; స్వర్ణఘటితబహులక్షరథములను; లక్షశిబిరములను; అన్నభరితములై నమూడుకోట్ల సువర్ణపాత్రలను; జలభరితములై నమూడుకోట్ల సువర్ణకలశములను; గర్పూరాదిసువాసితతామ్రబూలాదులను; విశ్వకర్మనిర్మితములై నశ్రేష్ఠరత్నఖచితవహ్నిశుద్ధవస్త్రయుక్తములై నపుష్పమాలాసమూహములతో సుశోభితములై నమూడుకోట్ల

విచిత్రస్వర్ణ పర్యంకములను; బ్రాహ్మణులకు దానమొనరించును. రాజా సుయజ్ఞా! నీప్రపితామాహుడు శంకరభగవానుననుగ్రహమువలన బరమదుర్లభ జ్ఞానమును, శ్రీకృష్ణదివ్యమంత్రమును బొంది యఖండభక్తియోగసాధనలబ్ధి దుర్లభశ్రీహరిదాస్యసౌభాగ్యసంపన్నుడై దివ్యగోలోకపరంభామము జేరెను. తనకుమారుడు భవసాగరమునుండి విముక్తుడగుట గాంచి బ్రహ్మ పరమానంద భరితుడై శంకరభగవాను ననేకవిధముల స్తుతించి యాదిమనువుస్థానములో రెండవమనువును బ్రతిష్ఠించెను.

రెండవమనువునామధేయమే స్వారోచిషమనువు. అగ్ని దేవునిపుత్రుడైన స్వారోచిషుడుకూడ స్వాయంభువమనువువలె మహాధర్మాత్ముడు; దానగుణసంపన్నుడు, ఈయనయనంతరము ప్రియవ్రతప్రభుపుత్రులు, ధర్మాత్ములందుశ్రేష్ఠులునగు తాపసుడు, ఉత్తముడు ననుచక్రవర్తులు మూడవ నాల్గవమనుపదముల నలంకరించిరి. వారిర్వురు పరమవైష్ణవులు, శంకరభగవానునిశిష్యులు. సదా శ్రీకృష్ణభక్తిదాస్యములందు దత్పరులై జీవించినపరమభాగవతోత్తములు. ధర్మాత్ములందు శ్రేష్ఠుడైనరైవతుడే యొడవమనువైనాడు. విష్ణుభక్తితత్పరుడైనచాక్షుషుడే యాఱవమనువైనాడు. శ్రీహరి పరమభక్తుడు, సూర్యపుత్రుడునగుశ్రాద్ధదేవుడే యేడవమనువైనాడు. ఈచక్రవర్తినే వైవస్వతమను వందురు. సూర్యునియొక్క మఱియొకవైష్ణవపుత్రుడు సావర్ణి యెనిమిదవమనుపదము నలంకరించెను. విష్ణువ్రతపరాయణుడైనదక్ష సావర్ణి తొమ్మిదవమనువైనాడు. బ్రహ్మజ్ఞానవిశారదుడైనబ్రహ్మసావర్ణి పదియవమనువు. పదునొకండవమనునామధేయమే ధర్మసావర్ణి. ఆయన ధర్మిష్ఠుడు, వరిష్ఠుడు, వైష్ణవవ్రతపరిపాలకుడు. మహాజ్ఞాని యైనరుద్రసావర్ణి యే పండ్రెండవమనువు. ధర్మాత్ముడైనదేవసావర్ణి యే పదుమూడవమనువనబడెను. మహాజ్ఞాని చంద్రసావర్ణి యే పదునాల్గవమనువు. ఒక్కొక్కమనువు నాయుఃపరినూణ మొక్కొక్కయింద్రునాయువుతో సమానము.

బ్రహ్మకొకపగలైన బదునల్పు రింద్రులు గతింపగలరు. బ్రహ్మదిన (పగలు) కాల మెంతయో రాత్రికాలముకూడ నంతియే. నరేశ్వరా! ఆబ్రహ్మ రాత్రికాలమునే బ్రహ్మనిశ యని తెలిసికొనుము. ఈకాలమునే వేదములు కాలరాత్రి యని ప్రవచించినవి. రాజా! బ్రహ్మదేవునియొకదిన మొకక్షుద్ర కల్పమనబడెను. మహాతపస్వి యగుచూర్కాడేయునియాయుర్దాయ మట్టియేడు

కల్పములుమాత్రమే. బ్రహ్మ కొకపగలు గడచిన బ్రహ్మలోకమున కథోభాగమున నున్న సకలలోకములు ప్రళయాగ్నియందు భస్మములు కాగలవు. ఆప్రళయాగ్ని ప్రళయకాల మాసన్నమైనపుడు సంకర్షణుని (ఆదిశేషుని) ముఖమునుండి నిర్గతమగును. ఆప్రళయసమయమున బ్రహ్మపుత్రాదులు బ్రహ్మలోకము జేరి ప్రళయరాత్రి గడచినపిదప మరల సృష్టికార్యమందు సంलग्नలయ్యెదరు. బ్రహ్మరాత్రిలో సంభవించుప్రళయమునే క్షుద్రప్రళయమందురు. ప్రళయములో దేవతలు, మనువులు, మనుష్యులు, మొదలుగాగల సకలదేహధారులు నశింతురు. ఇట్లు ముప్పదిదినములు, రాత్రులు వ్యతీతములైన బ్రహ్మ కొకమాసము పూర్ణమగును. అట్టిపండ్రెండుమాసము లొకసంవత్సరమై పదునైదుసంవత్సరములుగతించిన సంభవించుప్రళయమును వేదములు దైనందినప్రళయమని ప్రవచించినవి. ప్రాచీనవేదజ్ఞు లాప్రళయకాలమునే మోహరాత్రి యనిరి. ఈప్రళయములో సూర్యచంద్రాదులు, దిక్పాలకులు, ఆదిత్యులు, వసువులు, రుద్రులు, మార్కండేయ లోమశాది చిరంజీవులు, ఇంద్రద్యుమ్నరాజు, అకూపార మనుకచ్ఛపము, నాడీజంఘ డనుబకము మొదలగువారందఱు నశింతురు. ఈప్రళయకాలములోగూడ బ్రహ్మపుత్రాదులు బ్రహ్మలోకము జేరెదరు. దైనందిన ప్రళయము వ్యతీతమైన తరువాత బ్రహ్మదేవుడు మరల సృష్టి నారంభించును. ఇట్లు నూరువర్షములు పరిపూర్ణమైన బ్రహ్మదేవురాయుర్దాయము సమాప్తమగును. ఒకబ్రహ్మపరిపూర్ణాయుర్దాయమునే యొకమహాల్ప మనిరి. మహాకల్పాంతరమున సంభవించు మహాప్రళయమునే పురాతనమహర్షులు మహారాత్రి యనిరి. బ్రహ్మయాయువు పరిపూర్ణమైనతోడనే బ్రహ్మాండము జలమగ్నము కాగలదు. వేదజ్ఞుని సావిత్రి, వేదములు, ధర్మాదు లందఱు తిరోహితు లయ్యెదరు; కాని ప్రకృతి, శివుడు నామహాప్రళయకాలమందు నశింపక నిత్యులై యుందురు. విశ్వమందు గలవైష్ణవగణములు శ్రీమన్నారాయణునిలో విలీనమయ్యెదరు. సంహారకర్త యగుకాలాగ్నిరుద్రుడు సమస్తరుద్రగణములతో మృత్యుంజయుడైనమహాదేవునిలో విలీనమగును. వారితో దమోగుణముకూడ లయమగును. తదనంతరము ప్రకృతికి తెప్పపాటు సంభవించును. అట్లే నారాయణునకు, శివునకు, మహావిష్ణునకుకూడ తెప్పపాటు సంభవించును. నరేశ్వరా! నిమేషాంతములో ననగాతెప్ప పైకిలేవగనే శ్రీకృష్ణభగవానునిసంకల్పముచే మరల సృష్టి

యారంభమగును. ధరణీనాథా! శ్రీకృష్ణపరమాత్మ నిమేషరహితుడు. కాల
మాయన కాపాదింపబడదు; ఎందువలన నన. ఆయన ప్రకృతికే యతీతుడు,
ప్రాకృతగుణరహితుడు.

ఎవరుసుగుణులో వారికే నిమేషమగును. ఆనిమేషకాలము సంఖ్యా
త్మకాపరిధిలోనే యుండును. నిత్యుడు, నిర్గుణుడు, అనాదియు, ననంతుడు
నగు ఆయనకు నిమేష మెక్కడ? ప్రకృతియొనరించిన వేయితెప్పపాటుల
కాలమే యొకదండ మగును. అట్టి యటువది దండలొకరాత్రిపగలై, యట్టి
ముప్పదిదినములు మాసమై, పండ్రెండుమాసములు సంవత్సరమై, నూఱుసంవ
త్సరములు పరిపూర్ణమైనప్రకృతి శ్రీకృష్ణునిలో లయమగును. ఆప్రళయమునే
ప్రాకృతికప్రళయ మందురు. మహావిరాట్పురుషు డైనశ్రీమహావిష్ణువుజననిమూల
ప్రకృతి యీశ్వరి సకలసంహార మొనరించి స్వయముగ శ్రీకృష్ణపరమాత్మ
వక్షఃస్థలములో విలీనమగును. ఆమహాప్రాకృతప్రళయకాలములో సకలప్రాకృత
జగము లన్నియు నశింపగలవు. సంతపురుషు లామెనే సనాతని విష్ణుమాయ
యని, సర్వశక్తిస్వరూపిణి దుర్గ యని, నారాయణి యని శ్రీకృష్ణునిబుద్ధికే
యధిష్ఠాత్రీదేవి యని, నిర్గుణాత్మికయని కీర్తింతురు. ఆవిశక్తి మాయకు
గొప్పగొప్పదేవతలే మోహితులయ్యెదరు. ఆమెనే వైష్ణవజనులు
శ్రీమహాలక్ష్మి యని, పరాదేవి రాధ యని కీర్తింతురు. శ్రీకృష్ణునియర్థాంగ
సంభూతయైన శ్రీమహాలక్ష్మి శ్రీమన్నాయణప్రియ. ఆమెయే శ్రీరాధానామ
మున శ్రీకృష్ణునిప్రాణాధిష్ఠాత్మదేవియై యాయనకుప్రాణాధిప్రియురాలై నది.
రాజా! ఆమె యెవ రనుకొంటివి? ఆమెయే ప్రేమ యనెడుదివ్యశక్తి, ప్రాకృత
నిర్గుణ డైనపరమాత్మకు నిర్గుణస్వరూపిణి యైనప్రియురాలు.

శ్రీమన్నారాయణుడు, శివుడు వీ రిర్వురు శుద్ధసత్త్వస్వరూపులు.
ప్రాకృతప్రళయకాలమున నీమహానుభావు లిర్వురు తమపార్షదులను దమలో
లయమొనరించుకొని నిర్గుణ డైనశ్రీకృష్ణపరబ్రహ్మములో లీనమయ్యెదరు.
నరేశ్వరా! గోపకుమారులు, గోపికలు, సవత్సరగోసమూహములు మొదలగున
వన్నియు శ్రీరాధలో లీనముకాగా నయ్యాద్యప్రకృతి పరమేశ్వరు డైన
శ్రీకృష్ణునందు లయమగును. క్షుద్రవిష్ణువులు మహావిష్ణువునందు లీనముకాగా
మహావిష్ణువు మూలప్రకృతియందు లీనమగును. శ్రీకృష్ణునియామూలప్రకృతి
యాయనయందే విలీనమగును. మాయాదేవి యైనయీశ్వరి యీశ్వరసంకల్ప

ముచే యోగనిద్రయై శ్రీకృష్ణునినయనారవిందములందు నివసించును. ఇంత కాలమే శ్రీకృష్ణుడు యోగనిద్ర నభినయించి మరల సకలస్పృహ సంకల్పించును.

తద్వన్దనం తత్స్మరణం తస్య ధ్యానం తదర్చనమ్ ।

కీర్తనం తద్గుణానాం చ మహాపాతకనాశనమ్ ॥ (100)

ప్రాకృతికనిర్గుణ డైనశ్రీకృష్ణపరమాత్మయొక్క వందనము, స్మరణము, ధ్యానము, పూజనము, గుణనామసంకీర్తనము, మహాపాతకములను నాశన మొనరించును.

మహారాజా ! మృత్యుంజయు డైనమహాదేవునిముఖారవిందమునుండి నే నవధరించినయీమహాకాలజ్ఞానము నాగమానుసారముగ నీయెదుట వర్ణించితిని. నీ విక నేవిషయములను శ్రవణమొనరింపగోరెదవో తెల్పుము.

సు య జ్ఞ డు ప లి కె ను :

గురుదేవా! బ్రహ్మదేవునాయుర్దాయము పరిపూర్ణమైన సమస్తలోక సంహారకారియగుకాలాగ్నిరుద్రుడు, తమోగుణసత్త్వగుణములు మృత్యుంజయు డైన శివునిలో విలీనములగుననియు ప్రాకృతప్రళయ సమయములో శివుడుకూడ శ్రీకృష్ణపరమాత్మలోవిలీనముకాగలడనియు మీరు నొక్కవక్కాణించితిరి. మహాభాగా! అట్లయిన తమ గురుదేవుని నామము మృత్యుంజయు డని యెట్లు శ్రుతులు కీర్తించినవి? ఎవనిరోమకూపములం దసంఖ్యాకబ్రహ్మాండములు వర్తమానములై యున్నవో యామహావిష్ణువునకు మూలప్రకృతి యెట్లు జనని కాగలెను ?

సు త పు డు ప లి కె ను :

నరేశ్వరా! బ్రహ్మాయుర్దాయము పరిపూర్ణమైనపుడే బ్రహ్మదిసమస్త లోకములను సంహార మొనరించుమృత్యుకన్య జలబింబమువలె సంహారకార్యానంతరము నశించును. ఇ ట్లెందఱో మృత్యుకన్యలు, కోటానుకోట్ల బ్రహ్మలు లయమొందుట వీక్షించి శివుడు ప్రాకృతప్రళయసమయములో నిర్గుణపరబ్రహ్మ మైనశ్రీకృష్ణభగవానునిలో విలీనమగును. నాగురుదేవు డైనశివుడు సదా మృత్యుకన్యపై విజయమునే సాధించెను; కాని యెపుడును మృత్యువు శివుని పరాజితునిగ నొనరింపలేదు. ఈవిషయము ప్రతికల్పమందు శ్రుతులద్వారమున

బ్రవచింపబడెను. కావున శంకరభగవానుని మృత్యుంజయుడని కీర్తించు టత్వం తోచితము. నరనాథా! శంకరుడు, నారాయణుడు, ప్రకృతి-ఈమువ్వురు నిత్య తత్త్వసంపన్నులు. నిత్యుడైన శ్రీకృష్ణపరమాత్మలో లయమగుట కేవలము లీలావినోదమేకాని వాస్తవము కాదు. స్వయముగ బ్రాకృతనిర్గుణపరమ పురుషుడైన పరమాత్మయే తనకాలశక్త్యనుసారముగ సగుణుడగును. ఆయనయే స్వయముగ నాత్మమాయచే నారాయణ, శివ, ప్రకృతులరూపములలో బ్రకటితుడగును.

తదంశ స్తత్సమః శశ్వ దృథా వహ్నేః సులిజ్జవత్ ।

యేయే చ బ్రహ్మణా సృష్టా రుద్రాదిత్యాదయ స్తథా ॥

కల్పే కల్పే జితా స్తే తే నశ్వరా మృత్యుకన్యయా ।

న శివో బ్రహ్మణా సృష్టః సత్యో నిత్యః సనాతనః ॥ (110, 111)

అగ్నికి, నగ్నికణములకు భేదము లేనట్లు పరమాత్మనంశసంభవులైన నారాయణ, శివ, ప్రకృతులు పరమాత్మసములే. శివునకు, నారాయణునకు, బ్రకృతికి, భగవంతునకు నెట్టిభేదము లేదు. బ్రహ్మవలన బ్రతికల్పములో నేయేరుద్రులు నాదిత్యాదులు సృష్టింపబడెదరో వారందఱు మృత్యుకన్యచే బరాజితు లగుకారణమున నశ్వరు లనబడిరి; కాని శివుడు బ్రహ్మచే సృష్టింపబడలేదు; కావున శంకరభగవానుడు సత్యస్వరూపుడని, నిత్యుడని, సనాతనుడని తెలిసికొనుము.

రాజా! శంకరునినిమేషమాత్రములోనే యెందఱో బ్రహ్మలు పతనమయ్యెదరు.

ఆదిసర్గములో జగద్గురు డైన శ్రీకృష్ణపరమాత్మ ప్రకృతిలో దనతేజము నాధానమొనరించెను. పవిత్రబృందావనములో దివ్యరాసక్రీడాసమయమున శ్రీకృష్ణపరమాత్మవామార్థభాగమునుండి ప్రాదుర్భవించినరాసేశ్వరి శ్రీరాధయే పరాప్రకృతి యని తెలిసికొనుము. ఆదేవి సమయానుసారముగ గోలోకరాసమండలములో నొకమహాడింభమును దననుండి ప్రకటితమొనర్చెను. తనసంతతి యండాకారముగ నుండుట గాంచి ప్రకృతిమాత యత్యంతవ్యధితురాలై కోపించి యాయుండమును గోలోకాథోజలములండు విడిచివై చెను. ఆమహాండమునుండియే సర్వాధారస్వరూపు డైనమహావిరాట్పురుషుడు (మహావిష్ణువు) ప్రాదుర్భవించెను.

సు య జ్ఞ రా జు ప లి కె ను :

ప్రభూ ! నేడు నా జన్మము సఫలమైనది, నాజీవనము సార్థకమైనది. మీశాపము భక్తిప్రాప్తికి గారణమగుట నాకు వరదానమైనది. దేవా! సమస్త మంగళములకే మంగళప్రద మైనహరిభక్తి పరమదుర్లభ మనిరి. విప్రశేష్టా! వేదములందు బ్రవచింపబడినయైదువిధము లైనభక్తులుకూడ శ్రీహరియనన్య భక్తికి సరిరావు. మహామునీశ్వరా! శ్రీకృష్ణపరమాత్మయం దనన్యభక్తి సంభవించు బరమదుర్లభ మైనయుపాయమును నా కుపదేశింపుడని ప్రార్థించుచున్నాను. కేవలము జలమయతీర్థములే తీర్థములు కావు; మృణ్మయశిలామయదేవతలే దేవతలు కావు; శ్రీకృష్ణ భక్తుడే ముఖ్యతీర్థము, దైవము. ఆజలమయతీర్థములు, మృణ్మయ శిలామయదైవములు చిరకాల ముపాసించినయనంతరమే యుపాసకునిబవిత్తు నొనరింపగలవు; కానీ శ్రీకృష్ణనియనన్యభక్తుడు తనదర్శనమాత్రముననే దేహ భారులను పునీతుల నొనరింపగలడు. సమస్తవర్ణములలో బ్రాహ్మణులు శ్రేష్ఠులు; వారిలో భారతవర్షములో నివసించి స్వధర్మపరి పాలన మొనరించు వారు శ్రేష్ఠులు; వారిలో శ్రీకృష్ణమంత్రోపాసన మొనరించుచు శ్రీకృష్ణానన్యభక్తిపరాయణులై ప్రతిదినము శ్రీకృష్ణునికి నివేదించినప్రసాదములనే భుజించుచు జీవించు వారే సర్వశ్రేష్ఠులు, మహాపవిత్రులు. మహాపురుషా! తమరు వైష్ణవులు; కావున బ్రాహ్మణులందు శ్రేష్ఠులు. గురుదేవా! తమ రపారజ్ఞానసాగరులు. మునీశ్వరా! మీవంటిశివశిష్యుడైన మహాత్ముని వీడి నే నన్యుల నెవ్వరిని శరణువేడగలను? మహామునీశ్వరా! తమ శాపవశమున నీసమయమున నేను కుష్ఠురోగి నైతిని. అపవిత్రుడ నైననే నధికారవంచితుడ నైతిని. మహాభాగా! యిట్టిదశలో నే నెట్లు తప మాచరింప గలను ?

సు త పు డు ప లి కె ను :

హరిభక్తిప్రదాత్రీ సా విష్ణుమాయా ననాతనీ ।

సా చ యా ననుగృహ్ణాతి తేభ్యో భక్తిం దదాతి చ ॥

యాంశ్చ మాయా మోహయతి తేభ్య స్తాం న దదాతి చ ।

కరోతి వంచనాం తేషాం నశ్వరేణ ధనేన చ ॥

(126, 127)

రాజా! ననాతని యగువిష్ణుమాయయే హరిభక్తిప్రదాత్రి. ఆమెయెవరిని

గరుణించునో వారికే భగవదనన్యభక్తిసాభాగ్యమును బ్రసాదించును. మాయ యెవరిని మోహితులుగ నొనరించునో (ఎవరు మాయకు వశులయ్యెదరో), వారికాదేవి హరిభక్తి నొసంగక నశ్వరము లైనధనముల నొసంగి వారలను మోసగించును.

కృష్ణప్రేమమయీం శక్తిం ప్రాణాధిష్ఠాత్మదేవతామ్ ।

భజ రాధాం నిర్గుణాం తాం ప్రదాత్రీం సర్వసంపదామ్ ॥

(128)

“కావున రాజా! నీవు ప్రాకృతగుణరహితు డైనశ్రీకృష్ణభగవానుని ప్రేమమయశక్తి, శ్రీకృష్ణప్రాణాధిష్ఠాత్మదేవి, సర్వసంపత్ప్రదాయని యైన శ్రీరాధను భజింపుము”. ఆమెను సేవించి తదనుగ్రహమునకు బాతుడవై శ్రీకృష్ణానన్యభక్తుడవై నీవు శీఘ్రముగ గోలోకపరంధామము జేరగలవు. శ్రీరాధాజనని సర్వారాధ్యు డైనశ్రీకృష్ణునిచేగూడ సదా పూజిత, సేవిత. నిర్గుణపరమాత్మ యైన శ్రీకృష్ణభగవానుడు ధ్యానముచేనైనను వశుడు కాడు. ఆయన దురారాధ్యు డని తెలిసికొనుము. అసంఖ్యాకజన్మములతర్వాతదేహ ధారులు క్రమముగ సంస్కరింపబడి శ్రీకృష్ణానన్యభక్తులై తుదకు గోలోక పరంధామము జేరగలరు.

కాని సర్వసంపత్స్వరూపిణి యైనశ్రీరాధ మహావిష్ణువునకే జనని, యఖండకృపామయి. కావున నామెను సేవించిన భక్తజనులు జననమరణ చక్రమున దగుల్కొనక శీఘ్రమే శ్రీకృష్ణానన్యభక్తులై గోలోకపరంధామము జేతెదరు. రాజా! నీ వొకసంవత్సరము సద్బ్రాహ్మణులను సేవించివారి చరణోదకపాన మొనరింపుము. ఈవ్రతముమూలమున నీవు రోగహీనుడవై కామదేవసమానరూపవంతుడవు కాగలవు. సద్బ్రాహ్మణుని చరణోదకములచే బృధ్వి యాస్లావితమగుచుండువఱకు నాబ్రాహ్మణ భక్తుని బితరులు కమలపత్రములలో జలపానమొనరింపగలరు (అనగా సుఖింపగలరు). పృథ్విపై నేయేతీర్థములు కలవో, యవి యన్నియు సముద్రముందును గలవు. సముద్రములో నేతీర్థములు కలవో యవి యన్నియు సద్బ్రాహ్మణుని చరణములందు నివసించును. భాగవతోత్తము డైనసద్బ్రాహ్మణునిచరణోదకము పాపములను, రోగములను వినాశమొనరింపగలదు. ఆచరణోదకమే తీర్థ జలములవలె భోగములను, శుభములను, మోక్షమును బ్రసాదింపగలదు. భక్త బ్రాహ్మణుడు మనుష్యరూపములో నున్నదేవాదిదేవు డైనజనార్దనుడే యని

తెలిసికొనుము. భాగవతోత్తము డైనసద్బ్రాహ్మణున కర్పింపబడినపదార్థములను స్వయముగ దేవతలు స్వీకరింతురు. బ్రాహ్మణసేవ యొనరించిన నీవు పునీతుడవు కాగలవు. రాజా ! నే నొకసంవత్సరానంతరము మరల నీచెంత కరుదెంతును.

మ హా దే వు డు ప లి కె ను :

కల్యాణీ ! ఆనాటినుండి సుయజ్ఞరాజు ప్రతిదినము భక్తిభావముతో సద్బ్రాహ్మణులను సేవింప నారంభించెను. ఒకసంవత్సరము కాగానే రాజు భయంకరకుష్మరోగమునుండి విముక్తి నొందెను. ఆసమయముననే కశ్యపకులాగ్రణియు మునిశ్రేష్ఠు డైనసుతపోమహర్షి రాజుచెంత కరుదెంచి శ్రీరాధా పూజావిధానమును, స్తోత్రమును, గవచమును, మంత్రమును, సామవేదోక్త ధ్యానమును సుయజ్ఞున కుపదేశించి 'రాజా ! గృహమును వీడి వనముల కరిగి యేకాగ్రతతో శ్రీరాధాదేవి నారాధింపుమని' యాదేశించి మరలిపోయెను. సుయజ్ఞుడు సకలసామ్రాజ్యమును ద్యజించి తపోభిలాషియై ఘోరదుర్గమవనముల కరిగెను. సుయజ్ఞునినల్వరురాణులును బ్రాణత్యాగ మొనరించి తమ భర్తకంటెముందుగనే గోలోకము జేరిరి. సుయజ్ఞరాజుకుమారుడు సకలప్రధీపతి యయ్యెను.

సుయజ్ఞుడు పుష్కరక్షేత్రము జేరి దుష్కరతపోనిష్ఠుడై నూఱుదివ్యసంవత్సరములు శ్రీరాధాదేవ్యతృప్త్యమంత్రజప మొనరించెను. సుయజ్ఞునితపోదీక్షకు బ్రసన్నురాలై పరమేశ్వరియగుశ్రీరాధ గగనములో ననంతకోటిసూర్యసమగ బ్రకాశించుచు రాజునకు దర్శన మొసంగెను. ఆజగజ్జననిదర్శనమాత్రముననే సుయజ్ఞునిసర్వపాపములు నశించినవి. ఆయన నశ్వరమానవ దేహమును జాలించి దివ్యదేహధారియై రాధతో రత్ననిర్మిత విమానము నధిరోహించి గోలోకప్రస్థాన మొనరించెను. విరజానదిచే బరివేష్టితమై శ్రీబృందావన యుక్తమై, రాసమండలమండితమై, శతశృంగపర్వతశ్రేణిలో శోభించుదివ్య గోలోకపరంధామము నారాజు దర్శించెను. ఆపరంధామము దివ్యరత్నేంద్ర సారనిర్మితము లైనయసంఖ్యాకసుమనోహరభవనయుక్తము, గోగోపగోపికాసమూహభరితము. గోలోక మనేకానేక చిత్రవిచిత్రదృశ్యములతో, ముప్పదియేడు కల్పవృక్షయుక్తములైన ఉపవనములచే శోభించుచుండెను.

సకలగోలోకము దివ్యకామధేనువులచే నావేష్టితము. వైకుంఠమునకూ ర్థ్వభాగములో గోటానుకోట్లయోజనములదూరమున, శూన్యములో నెట్టియాధారము లేక కేవలము శ్రీకృష్ణపరమాత్మసంకల్పమాత్రమున నాదివ్యగోలోకపరంధామము సుస్థిరమై పూర్ణచంద్రునివలె వర్తులాకారమున బ్రకాశించుచుండెను. ఆత్మాకాశసదృశముగ నిత్యమైన యాదివ్యగోలోకపరంధామ మాభక్తులకు బరమదుర్లభము. నేను (శివుడు), నారాయణుడు, అనంతుడు, బ్రహ్మ, విష్ణువు, మహావిరాట్పురుషుడు, గంగ, లక్ష్మీ, సరస్వతి, నీవు (పార్వతి), విష్ణుమాయ, సావిత్రి, తులసి, గణేశ్వరుడు, సనత్కుమారుడు, స్కందుడు, సరనారాయణఋషులు, కపిలుడు, దక్షిణ, యజ్ఞము, బ్రహ్మపుత్రులు, యోగులు, వాయువు, వరుణుడు, చంద్రుడు, సూర్యుడు, రుద్రులు, అగ్ని, శ్రీకృష్ణమంత్రోపాసకులైన భారతీయభక్తులు, వీరందఱు గోలోకమును దర్శించిరి. ఇతరుల కీదివ్యగోలోక మదృశ్యము.

ఆగోలోకపరంధామములో నవీననీరదశ్యామలవర్ణుడు నిరామయుడు నైన శ్రీకృష్ణభగవానుడు దివ్యరత్నసింహాసనము నధిష్ఠించి సచ్చిదానందవిగ్రహుడై భక్తజనులకు దివ్యదర్శన మొసంగును. రత్నమాలాకిరీటాదులచే, రత్నభూషణములచే భూషితుడై వహ్నిశుద్ధనిర్మల పీఠాంబరధారియై శ్రీకృష్ణపరమాత్మ సదా విరాజిల్లును. ఆయన చంద్రోక్షితనర్వాంగుడు, కిశోరగోపబాలవేషధారి, నూతనజలధరకాంతియుతుడు, శ్వేతపంకజవిశాలలోచనుడు, శరత్పూర్ణిమాచంద్రశోభనే తిరస్కరించుమందహాసవదనముగలవాడు. శ్రీకృష్ణుడు పరమమనోహరుడు, ద్విభుజుడు, మురళీహస్తుడు, భక్తానుగ్రహవిగ్రహుడు. ఆసకలజగన్నియంత, స్వేచ్ఛామయుడు, పరమస్వతంత్రుడు, ప్రకృతికేయతీతుడు, పరబ్రహ్మస్వరూపుడు, ప్రాకృతగుణరహితుడు, దివ్యగుణయుక్తుడు, పరమాత్మ. ధ్యానమునకుగూడ నాయన యసాధ్యుడు, దురారాధ్యుడు, అభక్తులకు బరమదుర్లభుడు. పండ్రెండుగురు గోపపార్షదులు శ్రీకృష్ణుని బరివేష్టించి శ్వేతచామరములతో వీచుచు నాయన సేవలందు సంలగ్నులై యుందురు. సుస్థిరయావనసంపన్నులు, వహ్నిశుద్ధవస్త్రధారిణులు, రత్నభరణభూషితలు, ప్రేమపీడితలు, పరమమనోహారిణులు నైన గోపకాంతలు మందస్మిత ముఖారవిందలై సదా యాదివ్యసుందరవిగ్రహుని వీక్షించుచుందురు.

పార్వతీ! రాసమండలమధ్యభాగములో బరాత్పరుడు, పరమపురుషుడైన శ్రీకృష్ణభగవానునిదివ్యమంగళవిగ్రహమును సుయజ్ఞుడు దర్శించి చరితార్థుడయ్యెను. శ్రీరాధకూడ దనప్రాణవల్లభునిదివ్యసందర్శనమున సంలగ్నురాలైనది. నాల్గువేదములు మనోహరరూపములను ధరించి యవ్వేదాతీతుని బ్రస్తుతింప నారంభించినవి. రాగరాగిణులుకూడ రూపవతులై వాద్యయంత్రములను మ్రోగించుచు శ్రీకృష్ణదివ్యనామసంకీర్తనముల నొనరింపదొడంగిరి. శివా! నిత్యసనాతని యగుప్రకృతితో నీవుకూడ నాయనదివ్యచరణారవిందముల సేవలందు సదా సంలగ్నురాలవై యుందువు. భగవతీ! శ్రీకృష్ణపరమాత్మ తులసీదళమండితుడు. కస్తూరి, కుంకుమ, గంధము, చందనము, దూర్వాంకురములు, అక్షతలు, పారిజాతపుష్పములు, విరజానదీనిర్మలజలములలో గలిపిగోలోకమందు గలపరమాత్మభక్తు లాజలములనే నిత్యము భగవంతున కర్ఘ్యముగ నర్పింతురు. భక్తు లారాధించుసమయమున బరమాత్మ దివ్యమంగళవిగ్రహముగ శోభించుచు దర్శనమొసంగును. పార్వతీ! శ్రీకృష్ణపరమాత్మ సదా సుప్రసన్నుడు, సర్వతంత్రస్వతంత్రుడు, సర్వకారణకారణుడు, సర్వాంతరాత్మ, సర్వేశ్వరుడు, సర్వజీవసుడు, సర్వాధారుడు, సర్వపూజ్యుడు, సనాతనుడు, అఖండ పరబ్రహ్మజ్యోతికి గారణమూర్తి, సర్వసంపత్స్వరూపుడు, సకలసంపత్ప్రదాత, సర్వమంగళస్వరూపుడు, సర్వమంగళకారణుడు, సర్వమంగళదాత, సమస్తమంగళములకే మంగళస్వరూపుడు.

శ్రీకృష్ణపరమాత్మ సచ్చిదానందవిగ్రహమును దర్శించి పరమానందభరితుడై సుయజ్ఞుడు విమానమును దిగి పులకితశరీరుడై యశుప్రార్థనయనుడై భగవంతునిదరణారవిందములపై దండమునలె బడి యనేప్రణామము లర్పించెను. శ్రీకృష్ణపరమాత్మ తనపాదముల నాశ్రయించినసుయజ్ఞునకు దాస్యసౌభాగ్యమును, శుభాశీర్వాదమును బరమదుర్లభము, సత్యము నగు తన యనన్యభక్తిని బ్రసాదించెను. శ్రీరాధ విమానము దిగి శ్రీకృష్ణుని వక్షఃస్థలమందు విరాజమానురాలైనది.

ప్రాచీనకాలమందలివేదవేత్తలైనవిద్వాంసులు వేదకథనానుసారముగ మొదట శ్రీరాధానామమునే యుచ్చరించి తదనంతరమే కృష్ణ యని లేక మాధవ యని పల్కెదరు. ఈవిధానమునకు విపరీతముగ నుచ్చరించువారు అజగదంబను, శ్రీకృష్ణ ప్రాణాధిక ప్రియురాలిని, బ్రేమమయశక్తిని

శ్రీరాధను నిందించువారు సూర్యచంద్రులస్థితిపర్యంతము కాలసూత్రనరక
మనుభవించి తదనంతరము నూఱుజన్మములవఱకు స్త్రీపుత్రరహితులై, మహా
రోగయుక్తులై దుఃఖింపగలరు.

సతీ! యిట్లు నేను బరమోత్తమశ్రీరాధోపాఖ్యానమును వర్ణించితిని.
సతి, భగవతి, వైష్ణవి, నారాయణి, విష్ణుమాయ, మూలప్రకృతి, యీశ్వరి
నామములను ధరించునాద్యశక్తివి నీవే. దేవీ! నీవు మాయ నాశ్రయించి
యేమియు దెలియనిదానివలె నటించుచు నన్ను బరీక్షించుచున్నావు. పార్వతీ!
నీవు స్వయముగ సర్వజ్ఞురాలవు, సర్వస్వరూపిణివి, సకలస్త్రీజాతికి నధిదేవతవు,
పూర్వజన్మముల విషయములు జ్ఞప్తియందుంచుకొనగల శ్రేష్ఠపరాశక్తివి.
శ్రీరాధోపాఖ్యానమును వర్ణించితిని. ఇక నేవిషయములను శ్రవణమొనరింప
గోరుచున్నావో తెల్పుము.

ఇది శ్రీమదాంధ్ర బ్రహ్మవైవర్త మహాపురాణమందలి

ప్రకృతి ఖండములోని నారదనారాయణ

సంవాదమున సుయజ్ఞుడు గోలోకమునకు

వెడలుట యను ఏబదినాల్గవ

అధ్యాయము

సంపూర్ణము.

వీబుదియైదవ అధ్యాయము

శ్రీరాధాధ్యానము, షోడశోపచారపూజావిధి,

పరిహార స్తవము, పూజామహిమ, స్తుతి,

మాహాత్మ్యముల వర్ణనము.

పూర్వ తీర్థే వి ప లి కె ను :

భగవానుడా! పురుషోత్తముడు, సకలేశ్వరేశ్వరుడు నైన శ్రీకృష్ణునిదివ్య మంత్రమున్నను నావైష్ణవసరేశ్వరు డైన సుయజ్ఞుడు శ్రీరాధామంత్రము నేల గ్రహించెను? సుతపోమహర్షి సుయజ్ఞునకు శ్రీరాధారాధన మొనర్ప నేవిధా నము నుపదేశించెను? ఏధ్యానమును, స్తోత్రమును, కవచమును, మంత్రమును నుపదేశించెను? శ్రీరాధాదేవిపూజావిధాన మంతయు గృహతో నా కుపదేశింప బ్రార్థించుచున్నాను.

మ హేశ్వ రు డు ప లి కె ను :

ప్రియా! సుయజ్ఞుడు సుతపోమహర్షి నిట్లు ప్రశ్నించెను “ఓవిప్రశ్రేష్ఠా! మహర్షీ! నే నెవరిని భజింపవలెను? ఎవరి నారాధించిన శీఘ్రముగ నాకు గోలోకము లభించును?” రా జొనరించినప్రశ్నముల నాలకించి యాబ్రాహ్మణ శిరోమిణి యిట్లు ప్రత్యుత్తర మొసంగెను. “మహారాజా! శ్రీకృష్ణసేవవలన దద్దివ్యలోకమును నీ వనేకజన్మములపిదపగాని చేరలేవు; కావున శ్రీకృష్ణప్రాణా ధిష్ఠాత్మదేవి, పరాత్పరస్వరూపిణి యగు శ్రీరాధను భజింపుము, ఆమె యపారకృపామయి. శ్రీరాధానుగ్రహమునకు బాత్రులైనసాధకులు శీఘ్రమే గోలోకపరంధామము నొందగలరు”. ఇట్లాదేశించి యామహర్షి సుయజ్ఞునకు శ్రీరాధావడతరమంత్రము నుపదేశించెను.

‘ఓం రాధాయై స్వాహా’ ఈ దివ్యమంత్రమే శ్రీరాధామూలమంత్రము. మూలమంత్రమును బ్రసాదించి సుతపోమహర్షి సుయజ్ఞునకు బ్రాణాయామ మును, భూతశుద్ధిని, మంత్రన్యాసమును, గరన్యాసమును, అంగన్యాసమును, శ్రీరాధాసర్వమర్లభ ధ్యానమును, గవచమును, స్తోత్రమును నుపదేశించెను. మహర్షి యుపదేశానుసారముగ సుయజ్ఞుడు శ్రీరాధామంత్రజప మొనరించెను. పూర్వకాలములో నేధ్యానముచే శ్రీకృష్ణపరమాత్మయే శ్రీరాధను ధ్యానించి

పూజించెనో, యాసామవేదోక్తధ్యానము నుపదేశించెద నవధరింపుము.
పార్వతీ! శ్రీరాధాధ్యానము సకలమంగళములకే మంగళకరము.

శ్రీ రా ధా దే వి ధ్యా న ము

శ్వేతచమ్పకవర్ణాభాం కోటిచంద్రనమప్రభామ్ ।
శరత్పర్వణచంద్రాస్యాం శరత్పజ్జ-జరోచనామ్ ॥
సుశ్రోణీం సునితమ్పాం చ పక్వబిమ్బాధరాం వరామ్ ।
ముక్తాప జీవినిన్ద్యకద న్తప జీమనోహరామ్ ॥

ఈషద్ధాన్యప్రసన్నాస్యాం భీ క్తానుగ్రహకారికామ్ ।
వహ్నిశుద్ధాం శుకాధానాం రత్నమాలావిభూషితామ్ ॥
రత్నకేయూరవలయాం రత్నమంజీరరంజితామ్ ।
రత్నకుణ్డలయుగ్మేన విచిత్రేణ విరాజితామ్ ॥

సూర్యప్రభాప్రతికృతిగణ్డస్థలవిరాజితామ్ ।
అమూల్యరత్నఖచితగ్రైవేయకవిభూషితామ్ ॥

సద్రత్నసారనిర్మాణకిరీటముకుటోజ్జ్వలామ్ ।
రత్నాజ్గలీయసంయు క్తాం రత్నపాశకళోభితామ్ ॥

బిభ్రతీం కబరీ భారం మాలతీమాల్యశోభితమ్ ।
రూపాధిష్ఠాత్మదేవీం చ గణేంద్రమన్దగామినీమ్ ॥

గోపీభిః సుప్రియాభిశ్చ పేవితాం శ్వేతచామరైః ।
కస్తూరీబిన్దుభిః సార్థ మథశ్చన్దనబిన్దుదా ॥

సిన్ధూరబిన్దునా చారు సీమన్తాఃస్థరోజ్జ్వలామ్ ।
నిత్యాం సుపూజితాం భ క్త్యా కృష్ణేన పరమాత్మనా ॥

కృష్ణసౌభాగ్యసంయు క్తాం కృష్ణప్రాణాధికాం వరామ్ ।
కృష్ణప్రాణాధిదేవీం చ నిర్గుణాం చ పరాత్పరామ్ ॥

మహావిష్ణువిధాత్రీం చ ప్రదాత్రీం సర్వసంపదామ్ ।
కృష్ణభ క్తిప్రదాం శా న్తాం మూలప్రకృతి మీశ్వరీమ్ ॥

వైష్ణవీం విష్ణుమాయాం చ కృష్ణప్రేమమయీం శుభామ్,
రాసమణ్డలమధ్యస్థాం రత్నసింహాపనస్థితామ్ ।

థానే రాశేశ్వరయుతాం రాధాం రాశేశ్వరీం భజే ॥ (40-21)

శ్వేతచంపక పుష్పవర్ణ మువంటి కాంతిగలదియు, కోటిచంద్రులవంటి

ప్రభగలదియు, శరత్పూర్ణిమాచంద్రునివంటి ముఖముకలదియు, శరత్కాలపంక
జములవంటి లోచనములు గలదియు, మంచినీతంబములు గలదియు, పండిన
దొండపండువంటి అధరముకలదియు, ముత్యాలవరుసను దిరస్కరించు దంత
పంక్తులతో మనోహరమైనదియు, చిరునవ్వుచే ప్రసన్న మైనముఖముగలదియు,
భక్తుల ననుగ్రహించునదియు, వహ్నిశుద్ధాంశుకములను ధరించునదియు, రత్న
మాలలచే విభూషితయు, రత్న కేయరవలయములుగలదియు, రత్నమంజీరము
లచే రంజితమైనదియు, రత్నకుండములచే విచిత్రముగ విరాజిల్లునదియు,
సూర్యప్రభలతో సమాన మైనకపోలములతో విరాజిల్లునదియు, అమూల్యము
లగురత్నములచే గూర్పబడినకంఠహారములచే నలంకరింపబడినదియు, ఉత్తమ
రత్నములసారముచే నిర్మితమైనకిరీటముకుటములచే శోభిల్లునదియు, రత్నాంగు
ళులతో గూడినదియు, రత్నపాశకములచే శోభిల్లునదియు, మాలతీమాల్యములచే
శోభిల్లుకేశపాశమును ధరించునదియు, రూపాధిష్ఠాత్మదేవియు, గజరాజుగమ
నమువంటి గమనముగలదియు, అత్యంతప్రియ లైనగోపికలచేత, శ్వేతచామర
ములచేత సేవింపబడునదియు, కస్తూరీబిందువులచేత, క్రింద చందనబిందువుచేత,
సిందూరబిందువుచేత మనోహరసీమంతనిమ్నభాగముచేత బ్రకాశించుచున్న
దియు, పరమాత్మ యగుశ్రీకృష్ణునిచే నిత్యము భక్తితో పూజింపబడునదియు,
కృష్ణసాభాగ్యముతో గూడినదియు, కృష్ణప్రాణాధికయు, కృష్ణప్రాణాధిదేవియు,
నిర్గుణయు, పరాత్పరియు, మహావిష్ణువిధాత్రియు, సర్వసంపత్ప్రదాత్రియు, కృష్ణ
భక్తిప్రదయు, శాంతయు, మూలప్రకృతియు, ఈశ్వరియు, శుభముకలదియు,
వైష్ణవియు, విష్ణుమాయయు, కృష్ణప్రేమమయియు, రాసమండలమధ్యస్థయు,
రత్నసింహాసనమునం దధిష్ఠించినదియు, రాసమున రాసేశ్వరునితో గూడినదియు,
రాసేశ్వరియు నగుశ్రీరాధాదేవిని సేవించుచున్నాను.

ఇట్లు ధ్యానించి మస్తకముపై బుష్పముల నర్పించి మరల జగదంబ
శ్రీరాధాదేవిని జింతించి పుష్పముల నర్పింపవలెను. మరల ధ్యానమొనరిం
చినపిదప ఊడశోపచారముల నర్పింపవలెను. ఆసనము, వస్త్రము, పాద్యము,
ఆర్ఘ్యము, గంధము, అనులేపనము, ధూపము, దీపము, సుందరపుష్పము,
స్నానీయము, రత్నభూషణము, వివిధనైవేద్యము, సువాసితతాంబూలము,
జలము, మధుపర్కము, రత్నమయశయ్య యివియే ఊడశోపచారములు.
సూర్యజ్ఞు డీయుపచారములను వేదోక్తమంత్రముల నుచ్చరించుచు భక్తిభావ

ముతో శ్రీరాధ కర్పించెను. ఆయుపచారసమర్పణము సర్వసమ్మతమంత్రముల నుపదేశించెద నవధరింపుము.

రత్నసారవికారం చ నిర్మితం విశ్వకర్మణా ।

వరం సింహాసనం రమ్యం రాధే పూజాసు గృహ్యతామ్ ॥

24

రాధాదేవీ! రత్నసారముచే విశ్వకర్మనిర్మించిన యీరమ్యశ్రేష్ఠసింహాసనమును బూజాసమయమున నర్పించుచున్నాను. కృపతో స్వీకరింపుము.

అమూల్యరత్నఖచిత మమూల్యం సూక్ష్మమేవ చ ।

వహ్నిశుద్ధం నిర్మలం చ వసనం దేవి! గృహ్యతామ్ ॥

25

దేవీ! బహుమూల్యరత్నములతో ఘటితములై, యమూల్యము లైన సూక్ష్మవస్త్రములు నీసేవయం దర్పితములు. ఈవస్త్రములన్నిపై శుద్ధిగావింపబడిన నిర్మలవస్త్రములు. నాచే సమర్పింపబడిన యీవస్త్రములను స్వీకరింపుము.

నద్రత్నసారపాత్రస్థం సర్వతీర్థోదకం శుభమ్ ।

పాదప్రక్షాళనార్థం చ రాధే! పాద్యం చ గృహ్యతామ్ ॥

26

రాధాదేవీ! ఉత్తమరత్నసారనిర్మితపాత్రలో సర్వతీర్థములశుభజలములు నీసేవ కర్పింపబడినవి. మాతా! నీదివ్యచరణ ప్రక్షాళనార్థమై నాచే నర్పింపబడిన యీపాద్యజలములను గ్రహింపుము.

దక్షిణావర్తశఙ్ఖస్థం సుదూర్వాపుష్పచందనమ్ ।

పూతం యుక్తం తీర్థతోయై రాధేఽర్ఘ్యం ప్రతిగృహ్యతామ్ ॥

27

రాధామాతా! దక్షిణావర్తశంఖములో నుంచినదూర్వాపుష్పచందన తీర్థజలయుక్తమైన యీపవిత్రార్ఘ్యము నీసేవలందు బ్రస్తుతము కృపతో స్వీకరింపుము.

పార్థివద్రవ్యసమ్భూత మతీవసురభీకృతమ్ ।

మజ్జలార్హం పవిత్రం చ రాధే! గంధం గృహ్యతామ్ ॥

28

దేవీ! పార్థివద్రవ్యములతో సిద్ధముచేయబడి యత్యంతసుగంధిలమైన మంగళార్హ మైన యీపవిత్రగంధము నర్పించుచున్నాను. దయతో గ్రహింపుము.

శ్రీఖణ్డచూర్ణం సుస్నిగ్ధం కస్తూరీకుంజమాన్వితమ్ ।
సుగంధయుక్తం దేవేభిః గృహ్యతా మనులేపనమ్ ॥

29

దేవేశ్వరీ! కస్తూరీకుంకుమలచే సంపన్నమై సుగంధయుక్తమైన యీ
మెత్తనిచందనచూర్ణము ననులేపనరూపమున నీ కర్పించుచున్నాను. కృపతో
స్వీకరింపుము.

వృక్షనిర్యాససంయుక్తం పార్థివద్రవ్యసంయుతమ్ ।
అగ్నిఖణ్డశిఖాజాతం ధూపం దేవి! గృహాణ మే ॥

30

దేవీ! వృక్షనిర్యాససంయుక్తమై పార్థివద్రవ్యములతో సమ్మిళితమై
ప్రజ్వలితాగ్నిశిఖనుండి నిర్గతమైన ధూపమును నీ సేవలందుంచితిని. మాతా!
క్షుభ్రతో స్వీకరింపుము.

అవధకారే భయహర మమూల్యమణిశోభితమ్ ।
త్రుప్తదీపం శోభాధ్యం గృహాణ పరమేశ్వరీ : ॥

31

పరమేశ్వరీ! అమూల్యరత్ననిర్మితమైన యీపమోజ్వలశోభాసంపన్న
రత్నప్రదీప మంధకారభయమును దూరమొనరించును. దేవీ! దీపమును
గృహితో గ్రహింపుము.

పారిజాతప్రసూనం చ గంధచందనచర్చితమ్ ।
అతీవ శోభనం రమ్యం గృహ్యతాం పరమేశ్వరీ : ॥

32

పరమేశ్వరీ! గంధచందనములతో జర్చితములై యత్యంతశోభాయ
మానములైన యీరమణీయపారిజాతపుష్పములను గ్రహింపుము.

సుగంధమలకీచూర్ణం సుస్నిగ్ధం సుమనోహరమ్ ।
విష్ణుతైలసమాయుక్తం స్నానీయం దేవి! గృహ్యతామ్ ॥

33

దేవీ! విష్ణుతైలయుక్తమైన యీబహుమనోహరసుస్నిగ్ధసుగంధిలామలక
చూర్ణము నీ సేవలందు సమర్పితము. ఈస్నానోపయోగమైనవస్తువును గృహితో
స్వీకరింపుము.

అమూల్యరత్ననిర్మాణం కేయూరవలయాదికమ్ ।
భజ్జం సుశోభనం రాధే! గృహ్యతాం భూషణం మమ ॥

34

రాధాదేవీ! అమూల్యరత్నములచే నిర్మింపబడిన యీ కేయూర కంకణా

ద్యౌభరణములను, బరమశోభను బ్రసాదించుశంఖాకారచూడాభూషణములను నీసేవలందు సమర్పించుచున్నాను. కృపతో స్వీకరింపుము.

కాలదేశోద్భవం పక్వఫలం చ లడ్డుకాదికమ్ ।

పరమాన్నం చ మృష్టాన్నం నైవేద్యం దేవి : గృహ్యతామ్ ॥ 35

దేవీ ! దేశకాలానుసారముగ నుపలబ్ధము లైన సుపక్వ ఫలములను, లడ్లును, మృష్టాన్నమును, బరమాన్నమును నై వేద్యముగ సమర్పించుచున్నాను. ఈనై వేద్యములను స్వీకరింపుము.

తామ్బూల్లం చ వరం రమ్యం కర్పూరాది సువాసితమ్ ।

సర్వభోగాధికం స్వాదు నలీలం దేవి : గృహ్యతామ్ ॥ 36

దేవీ ! కర్పూరాదులచే సువాసితమై శ్రేష్ఠమైన యీరమ్యతాంబూలమును సర్వభోగములందు నుత్కృష్ట మైనస్వాదుజలములను గృపతో స్వీకరింపుము.

అశనం రత్నపాత్రస్థం మస్వాదు సుమనోహరమ్ ।

మయా నివేదితం భక్త్యా గృహ్యతాం పరమేశ్వరి । ॥ 37

పరమేశ్వరీ ! రత్నపాత్రలో నుంచబడిన యీమధుపర్క మత్యంతస్వాదిష్టము, పరమమనోహరము. నేను భక్తిభావముతో నీసేవలందు సమర్పించితిని. కృపతో స్వీకరింపుము.

రత్నేన్ద్రసారవిర్మాణం వహ్నికుద్దాంకుకాన్వితమ్ ।

పుష్పచన్దనచర్పాఢ్యం పర్యంజనం దేవి : గృహ్యతామ్ ॥ 38

దేవీ ! శ్రేష్ఠరత్నములసారముచే నిర్మితమై యగ్నికుద్ధనిర్మలవస్త్రములచే నాచ్ఛాదితమై పుష్పచందనచర్చిత మైనయీశయ్యను నీసేవలందు సమర్పించుచున్నాను. కృపతో స్వీకరింపుము.

ఇట్లు శ్రీరాధాదేవికి షోడశోపచారపూజ లొనరించి మూడుపర్యాయములు పుష్పాంజలుల నర్పింపవలెను. తదనంతరము శ్రీరాధాదేవి ప్రియపరిచారిక లైనయష్టనాయికలను భక్తిభావముతో బరచోపచారముల సమర్పించి పూజింపవలెను. ప్రియా ! పూర్వదిశనుండి యారంభించి యీశాన్యకోణము వఱకు గలయెనిమిదిదిశలలో నీయష్టనాయికలను నారాధింపవలెను. పూర్వదిశలో మాలావతిని, ఆర్జ్యేయదిశలో మాధవిని, దక్షిణమందు రత్నమాలను,

వైరృత్యకోణమందు సుశీలను, బశ్చిమదిశలో శశికళను, వాయవ్యకోణమందు బారిజాతను, ఉత్తరదిశలో బద్మావతిని, ఈశానకోణమందు సుందరిని యత్న పూర్వకముగ బూజింపవలెను.

వ్రతి వ్రతకాలములో మల్లికామాలతీ కమలమాలికలను శ్రీరాధ కర్పించి సామవేదోక్తరీతిచే బరిహార మను స్తుతితో స్తుతింపవలెను.

శ్రీ రాధా దేవి పరిహార స్తుతి

త్వం దేవీ జగతాం మాతా విష్ణుమాయా సనాతనీ ।

కృష్ణప్రాణాదిదేవీ చ కృష్ణప్రాణాధికా శుభా ॥

కృష్ణప్రేమమయీ శక్తిః కృష్ణసౌభాగ్యరూపిణీ ।

కృష్ణభక్తిప్రదే! రాధే! నమస్తే మజ్జలప్రదే! ॥

అద్య మే సఫలం జన్మ జీవనం సార్థకం మమ ।

పూజితాసి మయా సా చ యా శ్రీకృష్ణేన పూజితా ॥

కృష్ణవక్షసి యా రాధా నర్వసౌభాగ్యనంయుతా ।

రాసే రాపేశ్వరీరూపా బృన్దా బృన్దావనే వనే ॥

కృష్ణప్రియా చ గోలోకే తులసీ కాననే తు యా ।

చమ్పావతీ కృష్ణనగ్నే క్రీడా చమ్పకకాననే ॥

చంద్రావలీ చంద్రావనే శతశృంగే సతీతి చ ।

విరజాదర్పహస్తీ చ విరజాతటకాననే ॥

పద్మావతీ పద్మవనే కృష్ణా కృష్ణనరోవరే ।

భద్రా కుంజకుటీరే చ కామ్యా వై కామ్యకే వనే ॥

వై కుణ్ఠే చ మహాలక్ష్మీ ర్వాణీ నారాయణోరసి ।

క్షీరోదే సిన్ధుకన్యా చ మర్త్యే లక్ష్మీ ర్హరిప్రియా ॥

నర్వన్యరే న్వర్గలక్ష్మీ ర్దేవదుఃఖవినాశినీ ।

సనాతనీ విష్ణుమాయా దుర్గా శంకరవక్షసి ॥

సావిత్రి వేదమాతా చ కలయా బ్రహ్మవక్షసి ।

కలయా ధర్మసత్త్వి త్వం నరనారాయణప్రసూః ॥

కలయా తులసీ త్వం చ గంగా భువనపావనీ ।

లోమకూపోద్భవా గోప్యః కలాంశా రోహిణీ రతిః ॥

కలా కలాంశరూపా చ శతరూపా శచీ దితిః ।

అదితి ర్దేవమాతా చ త్వత్కలాంశా హరిప్రియా ॥

దేవ్యశ్చ మునిపత్న్యశ్చ త్వత్కలా కలయా శుభే ।

కృష్ణభక్తిం కృష్ణదాస్యం దేహి మే కృష్ణపూజితే ॥

ఏవం కృత్వా పరీహారం స్తుత్వా చ కవచం పఠేత్ ।

పురాకృతం స్తోత్ర మేత ద్భక్తిదాస్యప్రదం శుభమ్ ॥ (44-57)

శ్రీరాధా ! నీవు దేవివి, జగజ్జననివి, సనాతనివి, విష్ణుమాయవు, శ్రీకృష్ణుని ప్రాణములకే యధిష్ఠాత్రీదేవివి. ఆయనకు స్వప్రాణములకంటె నధికప్రియురాలవు, శుభస్వరూపిణివి. దేవీ ! నీవు కృష్ణప్రేమమయశక్తివి, శ్రీకృష్ణసౌభాగ్యస్వరూపిణివి, శ్రీకృష్ణభక్తిని బ్రసాదించుమంగళప్రదాయనివి. నీకు నమస్కారము. నేడు నాజన్మము సఫలమైనది, నాజీవనము సార్థకమైనది, ఎందువలన ననగా శ్రీకృష్ణుడేదేవిని బూజించెనో, యాదేవియే నేడు నావలన బూజింపబడుచుండెను. శ్రీకృష్ణవక్షఃస్థలములో నేసౌభాగ్య సంపన్నురా లై నభగవతి శ్రీరాధగవిరాజిల్లెనో, యామెయే రాసమండలములో రాసేశ్వరి, బృందావనములో బృందాదేవి, గోలోకములో గృష్ణప్రియ; తులసీకాననములో దులసీదేవి, కృష్ణసాంగత్యములో జంపావతి, చంపకకాననములో గ్రీడ, చందనవనములో జంద్రావతి; శతశృంగపర్వతముపై సతి, విరజాతటముపై విరాజిల్లుకాననములో విరజాదర్పహంత్రి, పద్మవనములో బద్మావతి, కృష్ణసరోవరములో గృష్ణ, కుంజకుటీరములో భద్ర, కామ్యకవనములో గామ్య, వైకుంఠములో మహాలక్ష్మి, నారాయణుని హృదయములో వాణి, క్షీరసాగరములో సింధుకన్య, మర్త్యలోకములో హృప్రియలక్ష్మి, స్వర్గములలో దేవదుఃఖవినాశని స్వర్గలక్ష్మి, శంకరునివక్షఃస్థలముపై సనాతని విష్ణుమాయ దుర్గ. శ్రీరాధయే తనకళామూలమున వేదమాత సావిత్రియై బ్రహ్మవక్షఃస్థలములో విరాజిల్లును. దేవీ! రాధా! నీవే నీకళతో ధర్మపత్నివై నరనారాయణయుగములకు జననివై నావు. నీవే నీకళవలన దులసివై నావు, భువనపావని గంగ వై నావు. గోపిక లందఱు నీరోమకూపములనుండి ప్రాదుర్భవించిరి. రోహిణి, రతి మొదలగువారు నీకళాంశస్వరూపులే. శతరూప, శచి, దితి నీకళలకు కళాంశరూపిణులే. దేవమాత హరిప్రియ యదితి నీకళాంశస్వరూపిణియే. దేవాంగనలు, మునిపత్నులు నీకళాకళాంశములనుండి ప్రాదు

రభ్రవించినవారే. శ్రీకృష్ణపూజితా ! నీవు నాకు శ్రీకృష్ణభక్తిని, శ్రీకృష్ణ దాస్యసౌభాగ్యములను బ్రసాదింపుము. ఇట్టిపరిహార మనుస్తుతిని స్తుతించి కవచమును బరింపవలెను. ఈప్రాచీనశుభ స్తోత్రము శ్రీహరిభక్తిని, దాస్య సౌభాగ్యమును బ్రసాదింపగలదు.

ప్రతిదినముపై నిజెప్పినవిధముగ శ్రీరాధాపూజ సంపన్న మొనరించు వారు భారతవర్షములో సాక్షాత్తుగ విష్ణుసములు కాగలరు. వారు జీవన్ము క్తులై పవిత్రులు కాగలరు. వారికి నిశ్చయముగ గోలోకధామము లభించును. పార్వతీ! ప్రతినంవత్సరము కార్తికపూర్ణిమాశుభసమయమున నీక్రమముతో శ్రీరాధారాధన సంపన్న మొనరించువారు రాజసూయయజ్ఞఫలమును బొంద గలరు; వారిహలోకములో నుత్తమైశ్వర్యసంపన్నులై, పుణ్యవంతులై యంత్య కాలములో సగ్వపాపములనుండి ముక్తులై శ్రీకృష్ణధామము జేరగలరు. షణ్ముఖవిఘ్న రాజజననీ ! ఆదికాలములో బ్రహ్మధామమున శ్రీకృష్ణపరమాత్మని ఈక్రమముతో బృందావనాంతర్గత రాసమండలములో భగవతి శ్రీరాధను బూజించి స్తుతించెను. తదనంతరము నీవరప్రభావమున వేదమాత యగు సావిత్రిని దనహృదయేశ్వరిగ బొంది సృష్టికర్త బ్రహ్మ యీక్రమముగనే భగవతిశ్రీరాధారాధనలను సంపన్న మొనరించెను. నారాయణుడుకూడ శ్రీరాధా దేవి నారాధించి మహాలక్ష్మిని, సరస్వతిని, గంగను, భువనపావని పరాశక్తిని, మలసిని బ్రయపత్నులుగ బొందగల్గెను. క్షీరసాగరశయను డైనశ్రీవిష్ణువు శ్రీరాధాదేవి నారాధించియే సింధుకన్యకను దనయర్థాంగిగ బొందగల్గెను. మొదట దక్షకన్య యంతర్ధాన మందగా నేనుగూడ శ్రీకృష్ణుని యాజ్ఞానుసారముగ బుష్కరక్షేత్రములో శ్రీరాధ నారాధించి యాపూజాఫలప్రభావమున నిన్ను నర్థాంగిగ బొందగల్గితిని. శ్రీరాధాదేవిని బూజించి యాహేయను గ్రహమునకు బాత్రులై కామదేవుడు రతిని, ధర్మదేవుడు సతీసాధ్వీమూర్తిని, దేవతలు, మునులు, ధర్మార్థకామమోక్షములను బొందగల్గిరి. పార్వతీ ! యిట్లు నేను శ్రీరాధాదేవి పూజావిధానమును వర్ణించితిని. తదనంతరము స్తోత్రమును వర్ణించెద నవధరింపుము.

ఒకానొకసమయమున శ్రీరాధ కోపించి శ్రీకృష్ణునిసమీపమునుండి యంతర్ధానమందెను. అపుడు బ్రహ్మలు, విష్ణువులు, శివాదులు, దేవతలు మొదలుగాగలసర్వులు నైశ్వర్యభ్రష్టులై, శ్రీహీనులై, భార్యారహితులై

ఉపద్రవగ్రస్తులై శ్రీకృష్ణభగవానుని శరణువేడిరి, శ్రీకృష్ణపరమాత్మ
శ్రీరాధాప్రసన్నత్వముకొఱకై యామెను యథావిధి పూజించి యిట్లు స్తుతింప
నారంభించెను.

శ్రీ రా ధా దే వి స్తో త్ర ము

శ్రీ కృష్ణ ఉ వా చ :

ఏవమేవ ప్రియోఽహం తే ప్రమోదశ్చైవ తే మయి ।

సువ్యక్త మద్య కాపట్యవచనం తే వరాననే ॥

హేకృష్ణ! త్వం మమ ప్రాణా జీవాత్మేతి చ నంతతమ్ ।

బ్రూషే నిత్యం తు యత్ ప్రేష్టా సామృతం తద్గతం ద్రుతమ్ ॥

ఆస్మాకం వచనం సత్యం యద్ బ్రవీమీతి తద్ ద్రువమ్ ।

పంచప్రాణాధిదేవీ త్వం రాధా ప్రాణాధికేతి మే ॥

శక్తో న రక్షితుం త్వాం చ యాన్తి ప్రాణా స్త్వయా వినా ।

వినాధిష్ఠాత్మదేవీం చ కో వా కుత్ర చ జీవతి ॥

మహావిష్ణోశ్చ మాతా త్వం మూలప్రకృతి రీశ్వరీ ।

సగుణా త్వం చ కలయా నిర్గుణా స్వయమేవ తు ॥

జ్యోతీరూపా నిరాకారా భ క్తానుగ్రహవిగ్రహా ।

భక్తానాం రుచివైచిత్ర్యా న్నానామూర్తిశ్చ బిభ్రతీ ॥

మహాలక్ష్మీశ్చ వై కుణ్ఠే భారతీ చ సతాం ప్రసూః ।

పుణ్యక్షేత్రే భారతే చ సతీ త్వం పార్వతీ యథా ॥

తులసీ పుణ్యరూపా చ గంగా భువనపావనీ ।

బ్రహ్మలోకే చ సావిత్రీ కలయా త్వం వసున్ధరా ॥

గోలోకే రాధికా త్వం చ సర్వగోపాలకేశ్వరీ ।

త్వయా వినాహం నిర్జీవో హ్యశక్త స్సర్వకర్మసు ॥

శివః శక్త స్త్వయా శక్త్యా శవాకార స్త్వయా వినా ।

వేదకర్తా స్వయం బ్రహ్మ వేదమాత్రా త్వయా సహ ॥

నారాయణ స్త్వయా లక్ష్మ్యో జగత్పాతా జగత్పతిః ।

ఫలం దదాతి యజ్ఞశ్చ త్వయా దక్షిణయా సహ ॥

బిభర్తి సృష్టిం కేషశ్చ త్వాం కృత్వా మస్త కే భువమ్ ।

బిభర్తి గంగారూపాం త్వాం మూర్ధ్ని గంగాధరః శివః ॥

శక్తిమచ్చ జగత్ సర్వం శవరూపం త్వయా వినా ।
 వక్తా సర్వ స్త్వయా వాణ్యా సూతో మూక స్త్వయా వినా ॥
 యథా మృదా ఘటం కర్తుం కులాలః శక్తిమాన్ సదా ।
 సృష్టిం సృష్టుం తథాహం చ ప్రకృత్యా చ త్వయా సహ ॥
 త్వయా వినా జడ శ్చాహం సర్వత్ర చ న శక్తిమాన్ ।
 సర్వశక్తి స్వరూపా త్వం సమాగచ్ఛ మమాన్తి కమ్ ॥
 వహ్నో త్వం దాహికా శక్తి ర్నాగ్నిః శక్త స్త్వయా వినా ।
 శోభాస్వరూపా చంద్రో త్వం త్వాం వినా న స సుందరః ॥
 ప్రభారూపా హి సూర్యో త్వం త్వాం వినా న స భానుమాన్ ।
 న కామః కామినీబంధు స్త్వయా రత్యా వినా ప్రియే : ॥
 ఇత్యేవ స్తవనం కృత్వా తాం సమ్ప్రప్య జగత్ప్రభుః ।
 దేవా బభూవుః సశ్రీకాః సభార్యాః శక్తిసంయుతాః ॥
 సప్తీకం చ జగత్ సర్వం బభూవ శైలకన్యకే : ।
 గోపీపూర్ణశ్చ గోలోకో బభూవ తత్ప్రసాదతః ॥
 రాజా జగామ గోలోక మితి సుత్వా హరిప్రియామ్ ।
 శ్రీకృష్ణేన కృతం స్తోత్రం రాధయా యః పఠేన్నరః ॥
 కృష్ణభక్తిం చ తద్దాన్యం స ప్రాప్నోతి న సంశయః ।
 ప్రీతిచ్చేదే యః శృణోతి మాసమేకమిదం శుచిః ॥
 అచిరాల్లభతే భార్యాం సుశీలాం సుందరీం సతీమ్ ।
 భార్యాహీనో భాగ్యహీనో వర్షమేకం శృణోతి యః ॥
 అచిరాల్లభతే భార్యాం సుశీలాం సుందరీం సతీమ్ ।
 పురా మయా చ త్వం ప్రాప్తా స్తోత్రేణానేన పార్వతి ॥
 మృతాయాం దక్షకన్యాయా మాజ్ఞయా పరమాత్మనః ।
 స్తోత్రేణానేన సమ్ప్రప్తా సావిత్రీ బ్రహ్మణా పురా ॥
 పురా దూర్వాససః శాపాన్నిః శ్రీకే దేవతాగణే ।
 స్తోత్రేణానేన దేవై స్తైః సమ్ప్రప్తా శ్రీః సుదుర్లభా ॥
 శృణోతి వర్షమేకం చ పుత్రార్థే లభతే సుతమ్ ।
 మహావ్యాధీ రోగముక్తో భవేత్ స్తోత్ర ప్రసాదతః ॥
 కార్తికీపూర్ణిమాయాం తు తాం సమ్ప్రజ్య పఠేత్తు యః ।
 అచలాం శ్రియమాప్నోతి రాజసూక్ష్మఫలం లభేత్ ॥

నారీ శృణోతి చేత్ స్తోత్రం స్వామిసౌభాగ్య సంయుతా ।

భక్త్యా శృణోతి యః స్తోత్రం బద్ధనాన్ముచ్యతే ద్రువమ్ ॥

నిత్యం పఠతి యో భక్త్యా రాధాం సమ్పూజ్య భక్తితః ।

ప ప్రయాతి చ గోలోకం నిర్ముక్తో భవబద్ధనాత్ ॥ (72-100)

శ్రీరాధా! నాయెడల నీకుగలప్రేమ యింతేనా? నాయందు నీకు ప్రీతి యున్నదా? నీమాటలలో నెంతకపటము కలదో యీనాడే గ్రహింపగల్గితిని. “శ్రీకృష్ణా! నీవే నాప్రాణము, నీవే నాజీవాత్మవు” అనుచు నీవు నిరంతరము ప్రేమపూర్వకముగ బలికెడిదానవు. ఆప్రేమయంతయు యిప్పుడేమైనది? ఎచటకు జనినది? నేను మొదట నీసమక్షములో నేబాసలను జేసితినిో యవి యన్నియు నేటికిని సత్యములే. నీవే నాపంచప్రాణములకు నధిష్ఠాత్రీదేవివి. రాధా! నాకు నీవు నాప్రాణములకంటె నధికప్రియురాలవను నాయీవచనములు మొదట నెట్లు సత్యములో నేడును నట్లే యథార్థములు. నేను నిన్ను నా సమీపములో విరాజిల్లు జేసికొనుటలో నసమర్థుడ నైతిని. కావున నీవు లేని నాప్రాణములు నన్ను వీడుచున్నవి. అధిష్ఠాత్రీదేవి లేనిచో నెవ రెట్లెందు జీవింపగలరు? దేవీ! నీవు మహావిష్ణువునకు జననివి, మూలప్రకృతి యీశ్వరివి. స్వయముగ బ్రాకృతనిర్గుణురాల వై ననీవు నీకళచే దివ్యగుణసంపన్నురాలవై సగుణరూపమున సాక్షాత్కరించితివి. అఖండజ్యోతిఃపుంజమే నీస్వరూపము. నీవు వాస్తవముగ నిరాకారవు, భక్తుల ననుగ్రహించుటకే రూపమును ధరించి నావు. భక్తులవిభిన్నరుచులనుబట్టి నీవు నానారూపములను ధరించి వారి ననుగ్రహించితివి. వైకుంఠములో నీవు మహాలక్ష్మీ సరస్వతీ రూపములతో విరాజిల్లుచున్నావు. పుణ్యక్షేత్ర మైనభారతవర్షములో సత్పురుషులకు జననివి నీవే. నీవే సతీరూపమున భార్యతీరూపమున నవతరించినావు. నీవే పుణ్య స్వరూపిణి యగుతులసివి, భువనపావనియగు గంగవు. బ్రహ్మలోకములో నీవే సావిత్రివి. నీవే నీకళచే వసుంధరవైనావు. గోలోకములో సమస్త గోపికలకు నధీశ్వరి వై నశ్రీరాధవు నీవే, వీవు లేనినేను నిర్జీవుడను, ఏకర్మము నిర్వర్తించుటకై న నసమర్థుడను. నిన్ను శక్తిరూపములో బొందియే శివుడు శక్తిమంతు డైనాడు, నీవు లేనిదే యతడు శివుడు కాడు శవము. నిన్నే వేదమూతసావిత్రిరూపములో బొంది బ్రహ్మదేవుడు వేదములకు బ్రకటనకర్త యని కీర్తింపబడినాడు. లక్ష్మీ వై ననీసహాయోగము బొందియే జగత్పాలకు

డైననారాయణుడు జగమును బాలింపగల్గుచున్నాడు. నీవే, దక్షిణారూపమున వెంట నున్న కారణముననే యజ్ఞము యజ్ఞఫలము ప్రసాదింపగల్గుచున్నాడు. పృథ్వీరూపములో నిన్నే యాదిశేషుడు తనమస్తకముపై ధరించి సృష్టిని సంరక్షించుచున్నాడు. గంగాధరు డైనశివుడు నిన్నే గంగారూపమున దన మస్తకముపై ధరించియున్నాడు. నీవలననే సర్వజగములు శక్తివంతము లై యవి. నీవు లేనిదే యన్నియు శవతుల్యములే. నీవే వాణివి, నీయనుగ్రహమునకు బాత్రులైనవారు వక్తలయ్యెదరు. నీయనుగ్రహము లేనిదే పౌరాణికు డైనసూతుడుకూడ మూగివాడు కాగలడు. కులాలుడు (కుమ్మరి) సహస్రముత్సహయోగమువలననే ఘటములను నిర్మించుటలో సమర్థుడైనట్లు ప్రకృతి వైననీసహయోగము పొంది నేను సృష్టినిర్మాణములో సఫలీకృతుడ నైనాను. నీవు లేనిదే జడుడను, నీవు లేనినేను సర్వత్ర శక్తివంతుడను గాను. నీవే సర్వశక్తిస్వరూపిణివి, కావున న న్ననుగ్రహించి, నాచెంతకు రమ్ము. అగ్నిలో నీవే దహనశక్తివి, నీవు లేనిదే యగ్ని దహనకార్యమందు సమర్థుడు కాడు. చంద్రునిలో నీవే శోభవై విరాజిల్లుచున్నావు. నీవు లేనిచంద్రుడు యుండరుడు కానేకాడు. సూర్యునిలో నీవే ప్రభాస్వరూపిణివి. నీవు లేనిదే సూర్యుడు ప్రభాపూర్ణుడై యుండలేడు. ప్రియా ! నీవే రతివి, నీవు లేనిదే కామదేవుడు కామినులకు ప్రాణవల్లభుడు కాలేడు.

మహాదేవుడు పలికెను :

ఇట్లు శ్రీరాధాదేవిని స్తుతించి జగత్ప్రభు వైనశ్రీకృష్ణభగవాను డామెయనుగ్రహమునకు బాత్రుడై మరల భగవతిని బొందగల్గెను. తదనంత రము సర్వదేవతలు శ్రీసంపన్నులై, శక్తిసంపన్నులై సత్ప్రీతులైరి. గిరినాభు డందివీ! సకలజగములు సత్ప్రీకములై వెలుగొందినవి. శ్రీరాధాదేవికృపవలన గోలోకమంతయు మరల గోపాంగనలచే బరిపూర్ణమయ్యెను. ఇట్లే శ్రీహరి ప్రియ యైనశ్రీరాధాదేవిని స్తుతించి సుయజ్ఞుడు గోలోకపరంధామము జేరిను. శ్రీకృష్ణునిచే గీర్తింపబడిన యీరాధాస్తోత్రము నెవరు బఠింతురో, వారు శ్రీకృష్ణభక్తిని, దద్దాస్యసౌభాగ్యమును నిస్సంశయముగ బొందగలరు. శ్రీవియోగము సంభవించినవా రొకమాసపర్యంత మీస్తోత్రమును శుచిగ శ్రవణమొనరించిన వారు శీఘ్రమే సతి సుందరి సుశీల యైనస్త్రీని భార్యగ నుండగల్గెదరు. భార్యాహీనులైనను, సౌభాగ్యహీనులైనను నొకసంవత్సర

కాలమీ స్తోత్రమును శ్రవణమొనరించినవారుకూడ శీఘ్రమే సుందరి సుశీల
యైనభార్యనుబడయగలరు. పార్వతీ! పూర్వము దక్షకన్య సతి తనయవతా
రము చాలింపగా నేను శ్రీకృష్ణపరమాత్మాజ్ఞానువర్తినై యీ స్తోత్రముచే
శ్రీరాధను స్తుతించి నిన్ను మరల నర్థాంగిగ బొందగల్గితిని. పూర్వకాలము
బ్రహ్మకూడ నీస్తోత్రప్రభావముననే సావిత్రిని బొందగల్గెను. పూర్వము
దూర్వాసమహర్షి శాపమునకు గుటియై దేవతలు శ్రీహీను లైరి. అపుడు వా
శీస్తోత్రమునుగావించియే శ్రీరాధాదేవి యనుగ్రహమునకు బాత్రులై మరల
బరమదుర్లభురా లైనలక్ష్మిని బడయగల్గిరి. పుత్రార్థ లోకవర్షపర్యంత
మీ స్తోత్రమును శ్రవణమొనరించిన బుత్రుల నొందగలరు. ఈస్తోత్రప్రసాదమున
మహారోగముక్తులైనను రోగముక్తులు కాగలరు. ఎవరు కార్తికపూర్ణిమా
శుభసమయమున శ్రీరాధను బూజించి యీస్తోత్రముపఠింతురో, వారు సిర
లక్ష్మిని బొంది రాజసూయయజ్ఞఫల మొందగలరు. స్త్రీ లీస్తోత్రమును
భక్తితో శ్రవణమొనరించిన బతిసాభాగ్యసంపన్నలై సుఖింపగలరు. భక్తి
పూర్వకముగ నీస్తోత్రమును శ్రవణమొనరించువా రెల్లరు నిశ్చయముగ బంధ
విముక్తులు కాగలరు. ప్రతిదినము భక్తిభావముతో శ్రీరాధాదేవిని బూజించి
ప్రేమపూర్వకముగ నీస్తోత్రమును బఠించు వారు భవబంధములనుండి
ముక్తులై గోలోకపరంధామము జేరగలరు.

ఇది శ్రీమదాంధ్ర బ్రహ్మవైవర్త మహాపురాణమందలి

ప్రకృతిఖండములోని నారదనారాయణ

సంవాదమున రాధాపూజాస్తోత్రాది

కథన మను ఏబదియైదవ

అధ్యాయము

సంపూర్ణము.

వీబదియాఱవ అధ్యాయము

జగన్మంగళ శ్రీరాధా కవచము

సా ర్వ తీ దే వి ప లి కె ను :

జగదీశ్వరా ! తమకృపాకటాక్షములవలన బరమాద్భుతము లైన శ్రీరాధాపూజావిధానస్తోత్రములను శ్రవణమొనరించితిని. దేవా! శ్రీరాధా దేవీదివ్యకవచమును వర్ణించి నన్ను గృతార్థ నొనరింపుడు.

మ హేశ్వ రు డు ప లి కె ను :

దుర్గా! నేను పరమాద్భుత మైనశ్రీరాధాకవచము నుపదేశించెదను అవ ధరింపుము. పూర్వకాలమున గోలోకపరంధామమున సాక్షాత్ శ్రీకృష్ణపర మాత్మయే స్వయముగ నతిగోపనీయ పరమతత్త్వ స్వరూపము సర్వమంత్ర సమూహ మైనశ్రీరాధాకవచమును నా కుపదేశించిరి. ఏదివ్యకవచమును ధరించి పఠించిన మహాపుణ్యఫలితముగ బ్రహ్మ వేదమాత యైన సావిత్రినే తన పత్నిగాబొందగల్గెనో దానినే నేను నీ కుపదేశింపబోవుచున్నాను. సురేశ్వరీ! నీవు సర్వలోకజననివి. ఈదివ్యకవచమును నేను ధరించి నీకు స్వామిని గాగల్గితిని. ఈకవచమునే ధరించి శ్రీమన్నారాయణుడు శ్రీమహాలక్ష్మిని బొందగల్గెను. ఈకవచమును ధరించియే ప్రకృతికే యతీతుడు, నిర్గుణుడు నైనశ్రీకృష్ణపరమాత్మ యాదికాలములో సృష్టినిర్మాణకార్యమందు శక్తి సంపన్నుడైనాడు. జగత్పాలకు డైనవిష్ణుమూర్తి యీకవచమును ధరించియే సముద్రరాజతనయ నర్థాంగిగ బడయగల్గెను. ఈకవచప్రభావముననే యనంతుడు (ఆదిశేషుడు) బ్రహ్మాండము నొకయావగింజనువలె దనశిరముపై ధరింప గలిగెను. ఈకవచము నాశ్రయించియే మహావిరాట్పురుషుడు తనప్రత్యేక రోమకూపములం దసంఖ్యాకబ్రహ్మాండములను ధరించి సర్వాధారుడై విరాజిల్లుచుండెను. ఇద్దాననే ధర్మము సర్వసాక్షి కాగలిగెను; కుబేరుడు ధనాధ్యక్షుడు కాగలిగెను. ఇంద్రుడు దేవతలకు స్వామి కాగల్గెను; అట్లే మనువు నరపతులకు జక్రవర్తి కాగల్గెను. దీనిని బఠించి ధరించుటచేతనే శ్రీచంద్రదేవుడు రాజ సూర్యయజ్ఞము నాచరించి సఫలుడయ్యెను; అట్లే సూర్యదేవుడు త్రిలోకము లకు నీశ్వరుడు కాగల్గెను, అగ్నిదేవుడు జగమును బవిత్ర మొనరింపగల్గు

చున్నాడు. అట్లే పవనుడు మందగతితో జరించుచు ద్విభువనములను జునీ
తము గావింపగల్గుచున్నాడు. ఇంక మృత్యువు సమస్త ప్రాణులందు స్వచ్ఛంద
గతితో జరింపగల్గుచున్నాడు. ఈకవచమునే పఠించి ధరించి మహాశక్తిసంప
న్నుడై జహదగ్నినందను డైనపరశురాముడు నిరువదియొక్కపర్యాయములు
క్షత్రియుల హతమార్చి పృథ్విని క్షత్రియ శూన్య మొనరింపగల్గెను. సము
ద్రుడు రాజసూయయజ్ఞ మొనరింపగల్గెను. కుంభజు డనుమహర్షి సముద్ర
మునే పానమొనరింపగల్గెను. సనత్కుమారుడు జ్ఞానులకే యాచార్యుడయ్యెను.
నరనారాయణఋషీంద్రు లేతత్ప్రభావముననే సిద్ధులై జీవన్ముక్తు టైతి.
బ్రహ్మనందను డైనవశిష్ఠుడు సిద్ధుడైనాడు, కపిలమహర్షి సిద్ధులకే స్వామి
యైనాడు. దక్షుడు ప్రజాపతియై నిర్భయుడై నన్ను ద్వేషింపగల్గెను. భృగు
మహర్షి కూడ నిర్భకుడై నన్ను ద్వేషింపగల్గెను. దీనిప్రభావముననే యాది
కూర్మ మనంతునే భరింపగల్గెను. వాయుదేవుడు సర్వాధారు డైనాడు, వర్ష
ణుడు సర్వులను బవిత్రులుగ నొనరింపగల్గుచున్నాడు. మంగళాంగీ! ఈకవచ
ప్రభావముననే యీశానుడు దిక్పతి యైనాడు, యముడు శాసకుడైనాడు.
ఈకవచము నాశ్రయించియే కాలము, కాలాగ్నిరుద్రుడు త్రిలోకములను సంహ
రించుటలో సమర్థులైనారు. గౌతముడు సిద్ధుడైనాడు, కశ్యపుడు ప్రజాపతి
పదమున సుప్రతిష్ఠుతుడైనాడు. భార్యవియోగము సంభవించినదూర్వాస
మునిపుంగవు డీకవచప్రభావముననే పూర్వము ప్రకృతికళాస్వరూపిణి యైనవసు
దేవనందిని నేకానాంశ నర్థాంగిగ బడయగల్గెను. రావణునిచే హరింపబడిన
సీతాసాధ్విని శ్రీ రామచంద్రు డీకవచప్రభావముననే బడయగల్గెను. నలమహా
రాజిద్దాననే దమయంతి నర్థాంగిగ బడయగల్గెను. మహావీరుడైనశంఖ
చూడుడు దైత్యులకు స్వామి కాగల్గెను. దుర్గా! వినుము, శ్రీహరి వృషభ
స్వరూపుడై నన్ను వహింపగల్గుచున్నాడు. గరుత్మంతుడు శ్రీహరికి వాహన
మైనాడు. పూర్వము సిద్ధులు, మహర్షులు దీనిప్రభావముననే పరిపూర్ణ సిద్ధి
నొందిరి. ఈకవచమును ధరించి శ్రీమహాలక్ష్మీ సంపూర్ణ సంపదలను బ్రసా
దించుటలో సమర్థురాలై నది. సరస్వతి విద్వాంసులందు (సత్పురుషులందు)
శ్రేష్ఠురాలై నది. మన్మథునిపత్ని రతి క్రీడలయందు బ్రవీణురాలై నది.
వేదమాత సావిత్రి పరిపూర్ణ సిద్ధి నొందగల్గెను. సింధుకన్య మర్త్యులక్ష్మీయై
విష్ణుపత్ని యై నది. ఇద్దాననే తులసి పవిత్రురాలై నది, గంగ భువనపావని

యైనది. వసుంధర సర్వులకు నాధారమై సంపూర్ణ సస్యములతో సంపన్నురాలైనది. మనసాదేవి విశ్వపూజితయై సిద్ధురాలైనది. దేవమాత విష్ణుమూర్తి నే తనపుత్రునిగ బడయగల్గెను. లోపాముద్ర, అరుంధతి పతివ్రతలందు శ్రేష్ఠులైనారు. దేవహూతి కపిలమహర్షి నే కుమారునిగ బడయగల్గెను. దీనిమాహాత్మ్యముననే శతరూపకు బ్రయనతుడు, నుత్తానపాదుడు ననుపుత్రులు గల్గిరి. నిక్కముగ నీజనని మేనాదేవికూడ నిన్నే కుమార్తెగ బడయగల్గెను. ఇట్లు సమస్తసిద్ధగణములు శ్రీరాధా కవచప్రభావమువలన సంపూర్ణైశ్వర్య సంపన్నులైరి.

క వ చ వి ని యో గ మం త్ర ము

‘ఓం అస్య శ్రీజగన్మజ్జలకవచస్య ప్రజాపతి ఋషిః, గాయత్రీ ఛందః, స్వయం రాసేశ్వరీ దేవతా, శ్రీకృష్ణభక్తిసంప్రాప్తా వినియోగః’.

జ గ న్మం గ శ శ్రీ రా ధా క వ చ ము

శ్రీజగన్మజ్జలస్యాస్య కవచస్య ప్రజాపతిః ॥

ఋషిశ్చందోఽస్య గాయత్రీ దేవీ రాసేశ్వరీ స్వయమ్ ।

శ్రీకృష్ణభక్తిసంప్రాప్తా వినియోగః ప్రకీర్తితః ॥

శిష్యస్య కృష్ణభక్తాయ బ్రాహ్మణాయ ప్రకాశయేత్ ।

శతాయ పరిశిష్యాయ దత్త్వా మృత్యుమవాప్నుయాత్ ॥

రాజ్యం దేయం శిరోదేయం న దేయం కవచం ప్రియే ।

కణ్ఠే ధృతమిదం భక్త్యా కృష్ణేన పరమాత్మనా ॥

మయా దృష్టం చ గోలోకే బ్రహ్మణా విష్ణునా పురా ।

ఓం రాధేతి చతుర్థ్యంతం వహ్నిజాయాంతమేవ చ ॥

కృష్ణేనోపాసితో మన్త్రః కల్పవృక్షః శిరోఽవతు ।

ఓం హ్రీం శ్రీం రాధికా జేంతం వహ్నిజాయాంతమేవ చ ॥

కపాలం నేత్రయుగ్మం చ శోత్రయుగ్మం సదావతు ।

ఓం ఐం హ్రీం శ్రీం రాధికాయై వహ్నిజాయాంతమేవ చ ॥

మస్తకం కేశసంఘాంశ్చ మన్త్రరాజః సదావతు ।

ఓం రాం రాధాం చతుర్థ్యంతం వహ్నిజాయాంతమేవ చ ॥

సర్వసిద్ధిప్రదః పాతు కపోలం నాసికాం ముఖమ్ ।

క్లీం హ్రీం కృష్ణప్రియాం జేంతం కణ్ఠం పాతు నమోఽంతకమ్ ॥

ఓం రాం రాసేశ్వరీం జేంతం స్కంధంపాతు నమోఽంతకమ్ ।

ఓం రాం రాసవిలాసిన్యై స్వాహా పృష్ఠం సదాఽవతు ॥

బృన్దావన విలాసిన్యై స్వాహా వక్షః సదాఽవతు ।

తులసీవనవాసిన్యై స్వాహా పాతు నితమ్భకమ్ ॥

కృష్ణప్రాణాధికాం జేంతం స్వాహాంతం ప్రణవాదికమ్ ।

పాదయుగ్మం చ సర్వాజ్ఞం సంతతం పాతు సర్వతః ॥

ప్రాచ్యం రక్షతు సా రాధా వహ్నౌ కృష్ణప్రియాఽవతు ।

దక్షి రాసేశ్వరీ పాతు గోపీశా నై రృతేఽవతు ॥

పశ్చిమే నిర్గుణా పాతు వాయవ్యే కృష్ణపూజితా ।

ఉత్తరే సంతతం పాతు మూలప్రకృతిరీశ్వరీ ॥

సర్వేశ్వరీ సదై శాన్యాం పాతు మాం సర్వపూజితా ।

జలే స్థలే చాంతరిక్షే స్వప్నే జాగరణే తథా ॥

మహావిష్ణోశ్చ జననీ సర్వతః పాతు సంతతమ్ ।

కవచం కథితం దుర్గే శ్రీజగన్మజ్జలం పరమ్ ॥

యస్మై కస్మై న దాతవ్యం గుహ్యద్గుహ్యతరం పరమ్ ।

తవ స్నేహాన్మయాఽఽఖ్యాతం ప్రవక్తవ్యం న కస్యచిత్ ॥

గురుమభ్యర్చ్య విధివద్వస్త్రాలంకారచందనైః ।

కణ్ఠే వా దక్షిణే బాహౌ ధృత్వా విష్ణునమో భవేత్ ॥

మహోత్సవవిశేషే చ పర్వన్నితి సుకీర్తితా ।

తస్యాధిదేవీ యా సా చ పార్వతీ పరికీర్తితా ॥

పర్వతస్య సుతా దేవీ సాఽఽవిర్భూతా చ పర్వతే ।

పర్వతాధిష్ఠాత్మదేవీ పార్వతీ తేన కీర్తితా ॥

సర్వకాలే సనా ప్రోక్తా విస్తృతే చ తనీతి చ ।

సర్వత్ర సర్వకాలే చ విద్యామానా సనాతనీ ॥

శతలక్ష జపేనైవ సిద్ధం చ కవచం భవేత్ ।

యది స్యాత్సిద్ధకవచో న దగ్ధో వహ్నినా భవేత్ ॥

ఏతస్మాత్కవచా దుర్గే రాజా దుర్యోధనః పురా ।

విశారదో జలస్థమ్భే వహ్నిస్థమ్భే చ నిశ్చితమ్ ॥

మయా సనత్కుమారాయ పురా దత్తం చ పుష్కరే ,
 సూర్యవర్షణి మేరౌ చ స సాన్దిపనయే దదౌ ॥
 బలాయ తేన దత్తం చ దదౌ దుర్యోధనాయ సః ।
 కవచస్య ప్రసాదేన జీవన్ముక్తో భవేన్నరః ॥
 నిత్యం పఠతి భక్త్యైదం తన్మన్త్రోపాసకశ్చ యః ।
 విష్ణుతుల్యో భవేన్నిత్యం రాజసూయఫలం లభేత్ ॥
 స్నానేన సర్వతీర్థానాం సర్వదానేన యత్ఫలమ్ ।
 సర్వప్రతోపవాసేన పృథివ్యాశ్చ ప్రదక్షిణౌః ॥
 సర్వయజ్ఞేషు దీక్షయాం నిత్యం వై సత్యరక్షణే ।
 నిత్యం శ్రీకృష్ణసేవాయాం కృష్ణనై వేద్య భక్షణే ॥
 పారే చతుర్థాం వేదానాం యత్ఫలం చ లభేన్నరః ।
 తత్ఫలం లభతే నూనం పఠనాత్కవచస్య చ ॥
 రాజద్వారే శ్మశానే చ సింహవ్యాఘ్రాన్వితే వనే ।
 దావాగ్నౌ సంకపే చైవ దస్యచౌరాన్వితే భయే ॥
 కారాగారే విపద్గ్రస్తే ఘోరే చ దృఢబన్ధనే ।
 వ్యాధియుక్తో భవేన్ముక్తో ధారణాత్కవచస్య చ ॥
 ఇత్యేత త్కథితం దుర్గే! తవై వేదం మహేశ్వరి ! ।
 త్వమేవ సర్వరూపా మాం మాయాపృచ్ఛసిమాయయా॥ (28-59)

ఈశ్రీజగన్మంగళదివ్యకవచమునకు బ్రజాపతియే ఋషి, గాయత్రియే
 ఛందము, స్వయముగ రాసేశ్వరి శ్రీరాధయే యధిదైవము, శ్రీకృష్ణభక్తి
 ప్రాప్తికొఱకే కవచమును వినియోగింపవలెను. శిష్యులు; శ్రీకృష్ణభక్తులు నగు
 వారిసమక్షముననే యీదివ్యకవచమును బ్రకాశమొనరింపవలెను. మూర్ఖులకు,
 బరిశిష్యులకు (నాత్తులకు) దీని నుపదేశించినవారలకు మృత్యువు సంప్రాప్తింప
 గలదు. ప్రియా! రాజ్యము నీయవచ్చును, మస్తకమును ఖండించి యొసంగ
 వచ్చును; కాని యపాత్రున కీకవచము నుపదేశింపరాదు. గోలోకములో
 శ్రీకృష్ణపరమాత్మ యత్యంతభక్తిభావముతో నీదివ్యకవచమును దనకంఠమం
 దలంకరించుకొనియుండగా నేను స్వయముగ దర్శించితిని. పూర్వకాలమందు
 బ్రహ్మవిష్ణువులుకూడ నీకవచమును ధరించిరి. 'ఓం రాధాయై స్వాహా' - ఈ
 మంత్రము కల్పవృక్షసదృశముగ మనోవాంఛితఫలములను బ్రసాదింపగలదు.

శ్రీకృష్ణుడు స్వయముగ నీమంత్రము నుపాసించెను. ఈమంత్రము నాశిరమును రక్షించుగాక. 'ఓం హ్రీం శ్రీం రాధికాయై స్వాహా' ఈమంత్రము నాకపోలమును నేత్రద్వయమును, గర్ణద్వయమును సదా రక్షించుగాక. 'ఓం ఐం హ్రీం శ్రీం రాధికాయై స్వాహా' సదా నామస్తకమును, కేశసమూహమును రక్షించుగాక. 'ఓం రాం రాధాయై స్వాహా' ఈసర్వసిద్ధిప్రదాయక మైన మంత్రము నాకపోలములను, నాపికను, ముఖమును రక్షించుగాక. 'ఓం క్లీం శ్రీం హ్రీం కృష్ణప్రియాయై నమః' ఇది నాకంఠమును రక్షించుగాక. 'ఓం నాం రాశేశ్వర్యై నమః' నాభుజములను రక్షించుగాక. 'ఓం రాం రాపవీలాయై స్వాహా' నాప్రృథ (వెనుక) భాగమును రక్షించుగాక. 'ఓం బృథ్వివన విభావీన్యై స్వాహా' నావక్షఃస్థలమును రక్షించుగాక. 'ఓం తులసీవనవాసిన్యై స్వాహా' నానితమ్బములను రక్షించుగాక. 'ఓం కృష్ణప్రాణాధికాయై స్వాహా' నాచరణయుగ్మమును, సర్వాంగములను సర్వదిశలనుండి రక్షించుగాక. రాధా! పూర్వ (తూర్పు) దిశయందు నన్ను రక్షింపుము. కృష్ణప్రియా! ఆగ్నేయకోణమందు నన్ను బాలింపుము. రాశేశ్వరీ! దక్షిణదిశలో నన్ను రక్షింపుము. గోపీశ్వరీ! నైఋతికోణములో నన్ను సంరక్షింపుము. నిర్గుణా! పశ్చిమదిశలో నన్ను గాపాడుము. కృష్ణపూజితా! వాయవ్యకోణములో నన్ను బాలింపుము, మూలప్రకృతీశ్వరీ! ఉత్తరదిశలో నన్ను సంరక్షింపుము. సర్వపూజితా! సర్వేశ్వరీ! ఈశానకోణములో సదా నన్ను రక్షింపుము. మహావిష్ణుజననీ! జలములందు, స్థలమందు, నంతరిక్షమందు, స్వప్న, జాగరణసుషుప్త్యవస్థలయందు సదా సర్వదిశలందు నన్ను సంరక్షింపుము. దుర్గా! ఈపరమోత్తమ మైన శ్రీజగన్మంగళకవచమును నేను నీ కుపదేశించితిని.

ఈకవచము బరమనిగూఢమైనది. ఈదివ్యకవచము నపాత్రులకు ప్రసాదింపరాదు. నేను నీవైగలన్నహకారణమున దీనిని నీకు వర్ణించితిని. వస్త్రాభరణచందనాదులచే గురుదేవుని యాథావిధి పూజించి యీకవచమును శ్రీవణమొనరించి కంఠమందుగాని లేక దక్షిణభుజమందుగాని ధరించువారు శ్రీవిష్ణుసమానతేజోమూర్తులు కాగలరు. మహోత్సవాదివిశేషములను బర్వములని కీర్తించిరి. ఆపర్వములకు నధిదేవికావున నామెను భార్యతియని ప్రస్తుతించిరి. పర్వతరాజపుత్రిగావున, పర్వతమునుండి యావిర్భవించివదిగావున, పర్వతముల కధిష్ఠాత్రిగావున నీదేవిని పార్వతి యనిరి. పర్వ

కాలములకు వాచకముగ 'సనా' ప్రయోగింపబడెను. విస్తృతత్వమునకు 'తనీ' వాచకము. సర్వత్ర సర్వకాలములందు విద్యాభిమానురాలై యున్న కారణమున నీదేవిని సనాతని యని భక్తులు ప్రస్తుతించిరి.

పదిలక్షలపర్యాయములు జపించిన నీకవచము సిద్ధింపగలదు. ఈకవచము సిద్ధించినవా రగ్నిచే దహింపబడబోరు. దుర్గా! పూర్వకాలములో నీకవచమును ధరించినందుననే దుర్యోధనసార్వభౌముడు జలస్తంభనాగ్నిస్తంభన విద్యలందు దక్షుడు కాగలెను. నేను బ్రహ్మధమమున బుష్కరతీర్థములో సూర్యగ్రహణసమయమున దీనిని సనత్కుమారున కుపదేశించితిని. సనత్కుమారుడు మేరుపర్వతముపై దీనినే సాందీపనిమహర్షి కుపదేశించెను. ఆమహర్షి దీనిని బలరామున కుపదేశింపగా నతడు దుర్యోధనునకు బ్రసాదించెను. ఈకవచ ప్రభావమువలన మనుష్యులు జీవన్ముక్తులు కాగలరు. రాధామంత్రోపాసకులై ప్రతిదినము భక్తిభావముతో నీకవచమును బఠించువారు విష్ణుతుల్య తేజోవిరాజితులు కాగలరు. వారికి రాజసూయయజ్ఞఫలము సంప్రాప్తించును. సర్వతీర్థస్నానఫలములు, సర్వదానఫలములు, సర్వవ్రతోపవాసఫలములు, పృథ్వీప్రదక్షిణాదిఫలములు, సమస్తయజ్ఞదీక్షాగ్రహణఫలములు, సతతము సత్యమును రక్షించిన లభించుఫలము, నిత్యము శ్రీకృష్ణసేవవలన ప్రాప్తించుఫలము, శ్రీకృష్ణనైవేద్యఫలము, నాల్గువేదములను బఠించినగల్గుఫలములు మొదలగు ఫలముల నన్నింటిని కేవల మీదివ్యకవచమును బ్రతిదినము పఠించివారు సునాయాసముగ బొందగలరు. రాజద్వారమందు, శ్మశానభూమిలో, సింహవ్యాఘ్రాదిపూర్ణ మైనవనములో, దావాగ్నిలో, సంకటములలో జిక్కుకొన్న పుడు, చోరులవలన, దస్యులవలన భయము సంప్రాప్తమైనపుడు, భయంకరదృఢబంధనము సంప్రాప్తమైనపుడు, కారాగారబంధము నొందినపుడు, భయంకరరోగములచే నాకాంతులైనపుడు మనుష్యు లీకవచమును ధరించిన వారు నిశ్చయముగ సమస్తదుఃఖములనుండి ముక్తులు కాగలరు. దుర్గా! మహేశ్వరీ! ఈనీదివ్యకవచమే నేను నీ కుపదేశించితిని. సర్వస్వరూపిణీ! మాయవైన నీవు మాయతో నీకవచవిషయమై నన్ను బ్రశ్నించుచున్నావు.

శ్రీ నారాయణ ఋషి పలికెను :

నారదా! ఇట్లు శ్రీరాధాదివ్యచరితమును బ్రవచించి మాధవునిదివ్యవామనంకీర్తన మొనరించుచు శంకరుడు పులకితగాత్రుడై సాశుభ్రార్ణ

లోచనుడై బ్రహ్మానందము ననుభవింపదొడంగెను. శ్రీకృష్ణసము దైన
దైవము మఱియొకరు లేరు. గంగవంటిత్థిర్థము మఱియొకటిలేదు. పుష్కర
సము మైనక్షేత్రము రెండవది లేదు, బ్రాహ్మణవర్ణముకంటె శ్రేష్ఠమైనది
గాని లేక ఆశ్రమముగాని మఱియొకటి లేదు.

పరమాణోః పరం సూక్ష్మం మహావిష్ణోః పరోమహాన్ ।

నభఃపరం చ విస్తీర్ణా యథా నాస్త్యేవ నారదః ॥

తథా న వైష్ణవాద్ జ్ఞానీ యోగీంద్రః శంకరా త్పరః ।

కామక్రోధలోభమోహా జితాస్తే నైవ నారదః ॥

స్వప్నో జాగరణే శశ్వత్కృష్ణధ్యానరతః శివః ।

యథా కృష్ణస్తథా శంభుర్న భేదో మాధవేశయోః ॥

యథా శంభుర్వైష్ణవేశు యథా దేవేశు మాధవః ।

తథేదం కవచం వత్స! కవచేశు ప్రశస్తకమ్ ॥

(62-65)

నారదా! పరమాణువుకంటె సూక్ష్మమైనది, మహావిరాట్పురుషునికంటె
స్థూలమైనది, యాకాశముకంటె సధికవిస్తృతమైనది మఱియొకవస్తువేదియు
లేనట్లు వైష్ణవునికంటె జ్ఞాని, శంకరునికంటె యోగీంద్రుడు మఱియొకరు
లేరు. దేవర్షి! సదాశివుడే కామక్రోధలోభమోహములపై విజయము
పొందెను. శంకరుడు స్వప్నజాగ్రతుస్సుప్త్యవస్థలయు దహ్మశము శ్రీకృష్ణ
భ్యానమందే తత్పరుడై యుండును. కృష్ణు డెట్టివాడో యట్టివాడే శివుడు.
శ్రీకృష్ణునకు శివునకు నెట్టిభేదము లేదు. వత్సా! వైష్ణవులలో శంకరుడు,
దైవములలో మాధవుడు శ్రేష్ఠులైనట్లే కవచములందు జగన్మంగళశ్రీరాధా
కవచము సర్వోత్తమమని తెలిసికొనుము.

శివేతి మజ్జలార్థం చ వకారో దాత్మవాచకః ।

మజ్జలానాం ప్రదాతా యః స శివః పరికీర్తితః ॥

నరాణాం సంతతం విశ్వే శంకర్యాణం కరోతి యః ।

కల్యాణం మోక్షవచనం స ఏవ శంకరః స్మృతః ॥

బ్రహ్మాదీనాం సురాణాం చ మునీనాం వేదవాదినామ్ ।

తేషాం చ మహతాం దేవో మహాదేవః ప్రకీర్తితః ॥

మహతీ పూజితా విశ్వే మూలప్రకృతి రీశ్వరీ ।

తస్యా దేవః పూజితశ్చ మహాదేవః స చ స్మృతిః ॥

విశ్వస్థానాం చ సర్వేషాం మహతా మీశ్వరఃస్వయమ్।

మహేశ్వరం చ తేనేమం ప్రవదన్తి మనీషిణః ॥

(66-70)

‘శి’ అనగా మంగళవాచకము, ‘వ’ కారము దాతృవచనము. ఏదై వము మంగళప్రదాతయో యాయననే శివుడని కీర్తించిరి. ఎవరు విశ్వములందు గల సకలప్రాణులకు నదా ‘శం’ (కళ్యాణముల) నొనరించునో యాయననే శంకరు డనిరి. కళ్యాణార్థమే మోక్షము. ఆమోక్షమును బ్రసాదించుదైవమునే శంకరు డనిరి. బ్రహ్మాదిదేవతలను, మహర్షులను, వేదవిదులను మహాజను లందురు. ఆమహాపురుషుల కెవరు దైవమో యాయననే మహాదేవుడని కీర్తింతురు. సర్వవిశ్వములందు బూజింపబడుమూలప్రకృతి నీశ్వరినే మహతి యందురు. ఆమహాదేవిద్వారమున బూజింపబడు దేవునిదివ్యనామమే మహా దేవుడు. విశ్వములలో నెందఱు మహాత్ములు కలరో, వారి కందఱకు నీయ నయే యీశ్వరుడు. కావున మనీషిగణము లీదైవమును మహేశ్వరు డని కీర్తించిరి.

బ్రహ్మనందనా! నారదా! నీవు ధన్యుడవు. శ్రీకృష్ణభక్తి నే ప్రసా దింపగలయాచార్యు డైనమహేశ్వరుడే నీగురువు. అయినచో నీవిషయము నన్నేల ప్రశ్నించుచున్నావు ?

ఇది శ్రీమదాంధ్ర బ్రహ్మవైవర్త మహాపురాణమందలి

ప్రకృతి ఖండములోని నారదనారాయణ

సంవాదమున జగన్మంగళశ్రీరాధాకవచ

మను ఏబదియావ అధ్యాయము

సంపూర్ణము.

విబదియేడవ అధ్యాయము

దుర్గాదేవ్యుపాఖ్యానము

నా ర దు డు ప లి కె ను :

బ్రహ్మదేవా! పరమాద్భుతము లైన సర్వాఖ్యానములను మీకరుణవల్లన శ్రవణమొనరింపగల్గితిని. దేవా! దుర్గాభగవతి పావనచరితమును నేను మీ దివ్యముఖారవిందమునుండి శ్రవణమొనరింపవలెనని యభిలషించుచున్నాను.

దుర్గా నారాయణేశానా విష్ణుమాయా శివా సతీ ।

నిత్యా సత్యా భగవతీ శర్వాణీ సర్వమజ్గలా ॥

అమ్మికా వైష్ణవీ గౌరీ పార్వతీ చ సనాతనీ ।

నామాని కౌఠమోక్తాని సర్వేషాం కుభదాని చ ॥

2, 3

వేదములో కౌఠమీశాఖలో వర్ణింపబడినదుర్గ, నారాయణి, ఈశాన, విష్ణుమాయ, శివ, సతి, నిత్య, సత్య, భగవతి, శర్వాణి, సర్వమంగళ, అంబిక, వైష్ణవి, గౌరి, పార్వతి, సనాతని యనుపదునాఱుదివ్యనామములు సర్వులకు బరమకళ్యాణప్రదములు.

వేదవిదాంవరా! శ్రీనారాయణఋషీంద్రా! ఈషోడశదివ్యనామములకు సర్వాభీష్టములైన యేయుత్తమార్థములు కలవో సర్వసమ్మతము లైన ఆవేదోక్తార్థములను వర్ణింపుడని ప్రార్థించుచున్నాను. ప్రప్రథమమున నెవరు భగవతి దుర్గను బూజించిరి? రెండవవా రెవరు? మూడవవా రెవరు? నాల్గవవా రెవరు?

శ్రీ నా రాయణఋషి ప లి కె ను :

దేవర్షీ! విష్ణుభగవానుడే స్వయముగ వేదములో నీషోడశదివ్యనామములకు నర్థములను బ్రవచించెను. ఆయర్థములు నీకవగతములైనను సర్వజీవుల నుద్ధరించుటకే నీవు నన్ను బ్రశ్నించితివి. ఆగమానుసారముగ నే నీదివ్యనామములవ్యుత్పత్తులను బ్రవచించెద నవధరింపుము.

దుర్గో దైత్యే మహావిఘ్నే భవబంధే చ కర్మణి ।

శోకే దుఃఖే చ నరకే యమదండే చ జన్మని ॥

మహాభయేఽతిరోగే చాప్యశబ్దో హస్తృవాచకః ।

ఏతాన్ హస్త్యేవ యా దేవీ సా దుర్గా పరికీర్తితా ॥

7, 8

దుర్గాశబ్దపదచ్ఛేదమే దుర్గ+ఆ=దుర్గా. దుర్గశబ్దముడై త్యులకు, మహా విఘ్నములకు, భవబంధములకు, గర్మములకు, శోకములకు, దుఃఖములకు, నరకములకు, యమదండములకు, జన్మములకు, మహాభయములకు, భయంకరరోగములకు నర్థముగ బ్రయోగింపబడెను. 'ఆ' శబ్దము 'హంతా' (వినాశ). వాచకము; ఈదైత్యమహావిఘ్నదులను హననమొనరించు నామెనే 'దుర్గా' యని కీర్తించిరి.

యశసా తేజసా రూపై ర్నారాయణసమా గుణైః ।

శక్తి ర్నారాయణస్యేయం తేన నారాయణీ స్మృతా ॥

9

దుర్గాదేవి యశమునందు, దేజమునందు, రూపమందు, గుణములందు శ్రీమన్నారాయణసమురాలు; నారాయణునిశక్తి. కావున నీమె నారాయణీ యనబడెను.

ఈశానః సర్వసిద్ధ్యర్థే చాశబ్దో దాతృవాచకః ।

సర్వసిద్ధిప్రదాత్రీయా సై వేశానా ప్రకీర్తితా ॥

10

'ఈశానా శబ్దమునకు బదచ్ఛేదమే ఈశాన+ఆ=ఈశానా. ఈశాన శబ్దము సంపూర్ణసిద్ధుల కర్థముగా బ్రయోగింపబడెను. 'ఆ' శబ్దము 'దాతృ' వాచకము. తనభక్తులకు సర్వసిద్ధులను బ్రసాదించు దేవి నే 'ఈశానా' యని కీర్తించిరి.

సృష్టా మాయా పురా సృష్టౌ విష్ణునా పరమాత్మనా ।

మోహితం మాయయా విశ్వం విష్ణుమాయా ప్రకీర్తితా ॥

11

పూర్వకాలములో సృష్టిసమయమున బరమాత్మ యగువిష్ణువు మాయను సృష్టించి తనమాయవలన సకలవిశ్వములను మోహింపజేసెను. ఆమాయాదేవి సాక్షాత్తుగా విష్ణుదేవునిశక్తియే గావున నామెను 'విష్ణుమాయా' యని కీర్తించిరి.

శివే కల్యాణరూపా చ శివదా చ శివప్రియా ।

ప్రియే దాతరి చాఽఽశబ్దో శివా తేన ప్రకీర్తితా ॥

12

శివా శబ్దమునకు బదచ్ఛేదమే శివ+ఆ=శివా. శివశబ్దము శివునకు, కల్యాణమునకు అర్థముగ బ్రయోగింపబడెను. 'ఆ'శబ్దము ప్రియ, దాత్రీయను వర్థమున బ్రయోగింపబడెను. ఆదేవి కల్యాణస్వరూపిణి, శివదాయిని, శివప్రియ; కావుననే యామె 'శివా' యని కీర్తింపబడెను.

సద్బుధ్యధిష్ఠాత్మదేవీ విద్యమానా యుగే యుగే ।

పతివ్రతా సుశీలా చ సా సతీ పరికీర్తితా ॥

13

దుర్గాదేవి సద్బుద్ధికి నధిష్ఠాత్రీదేవి. ప్రతియుగమందు విద్యమానురాలై యుండుశక్తి, పరమపతివ్రత, సుశీల. కావుననే యామెను 'సతీ' యని కీర్తించిరి.

యథా నిత్యో హి భగవాన్నిత్యా భగవతీ తథా ।

స్వమాయయా తిరోభూతా తత్రేతే ప్రాకృతే లయే ॥

14

భగవానుడు నిత్యుడైనట్లే భగవతికూడ నిత్యుయే. ప్రాకృత ప్రళయ సమయమున నామె తనమాయచే శ్రీకృష్ణపరమాత్మునిలో దిరోహిత యగును.

ఆబ్రహ్మస్తమ్భపర్యంతం సర్వం మిత్యైవ కృత్రిమమ్ ।

దుర్గా సత్యస్వరూపా సా ప్రకృతి ర్భగవాన్యథా ॥

15

బ్రహ్మమొదలు కీటకపర్యంతము గలసర్వసృష్టి కృత్రిమము; కావున మిథ్య; కాని దుర్గ సత్యస్వరూపిణి. భగవంతుడు సత్య మైనట్లే ప్రకృతి దేవికూడ సత్యమే.

సిద్ధ్యైశ్వర్యాదికం సర్వం యస్యా మస్తీ యుగే యుగే ।

సిద్ధాదికే భగో జ్ఞేయస్తేన సా భగవతీ స్మృతా ॥

16

సిద్ధి, యైశ్వర్యాదుల కర్థముగ భగవద్బ్రహ్మయోగ మొనరింపబడెను. ఆమె సర్వసిద్ధులకు, నైశ్వర్యాదులకు నిలయము. ఇట్టి భగవద్బ్రహ్మ ప్రతియుగ మందు నేదేవిలో విరాజిల్లుచుండునో యా దుర్గయే 'భగవతి' యని కీర్తింపబడును.

సర్వా న్మోక్షం ప్రాపయతి జన్మమృత్యుజరావృతాన్ ।

చరాచరాంశ్చ విశ్వస్థాన్ శర్వాణీ తేన కీర్తితా ॥

17

విశ్వమునందుగల జన్మమృత్యుజరావృతులగు సమస్త చరాచర జీవులకు మోక్షమును బ్రసాదించు నట్టిదేవి తనయీగుణములకారణమున 'శర్వాణీ' యనబడెను.

మజ్జలం మోక్షవచనం చాఽఽశబ్దో దాతృవాచకః ।

సర్వా న్మోక్షా న్యా దదాతి సైవ స్యా త్సర్వమజ్జలా ॥

హరే సంపది కల్యాణే మజ్జలం పరికీర్తితమ్ ।

తా న్దదాతి చ సర్వేభ్య స్తేన సా సర్వమజ్జలా ॥ 18, 19

మంగళశబ్దము మోక్షమునకు వాచకము; 'ఆ'శబ్దము దాతృవాచకము. సర్వమోక్షములను బ్రసాదించు దేవియే 'సర్వమంగళా' యనబడెను. మంగళశబ్దము హర్షమునకు, సంపదలకు, కల్యాణములకు నర్థముగ బ్రయోగింపబడెను. వీనినన్నింటిని బ్రసాదించు నామెయే సర్వమంగళ యను నామమున విఖ్యాతినొందెను.

అమృతి మాతృవచనో వన్దనే పూజనే సదా ।

పూజితా వన్దితా మాతా జగతాం తేన సాఽమ్బికా ॥ 20

అంబాశబ్దము మాతృవాచకము; వందనమునకు బూజకు నర్థముగ గూడ 'అంబ'శబ్దము ప్రయోగింపబడెను. ఈ దేవి సర్వులకును బూజనీయ, వందనీయ, త్రిలోకములకు దల్లి. కావుననే యామెను 'అంబికా' యని కీర్తించిరి.

విష్ణుభక్తా విష్ణురూపా విష్ణోః శక్తి స్వరూపిణీ ।

సృష్టౌ చ విష్ణునా సృష్టౌ వైష్ణవీ తేన కీర్తితా ॥ 21

ఈ దేవి విష్ణుదేవునిపరమభక్తురాలు, విష్ణుస్వరూపిణి, విష్ణుశక్తి. సృష్టి కాలమందు విష్ణుదేవునిద్వారమున నీమె సృష్టింపబడెను. కావుననే యీదేవిని 'వైష్ణవీ' యనిరి.

గౌరః పీతే చ నిర్మి పే పరే బ్రహ్మణి నిర్మలే ।

తస్యాఽఽత్మనః శక్తి రియం గౌరీ తేన కీర్తితా ॥

గురుః శంభుశ్చ సర్వేషాం తస్య శక్తిః ప్రియా సతీ ।

గురుః కృష్ణశ్చ తన్మాయా గౌరీ తేన ప్రకీర్తితా ॥ 22, 23

గౌరీశబ్ద మెఱునివర్ణమునకు, నిర్మిప్తకు, నిర్మలపరబ్రహ్మమైనపరమాత్మకు నర్థముగ బ్రయోగింపబడెను. ఆగౌరశబ్దస్వరూపు డైనపరమాత్మ కిష్టయే శక్తి; అందువలననే యీమెను 'గౌరీ' యని కీర్తించిరి. సుత్యలకు శివుడే గురువు. ఈ దేవి శివునకు సతి, ప్రియ, శక్తి; ఈకారణమువలన నీమెను గౌరి యని కీర్తింపబడెను. శ్రీకృష్ణభగవానుడే సర్వులకు నాచార్యుడు (గురువు). ఈ దేవి తన్మాయయే కావుననే నీమెను గౌరీ యనిరి.

తిథిభేదే పర్వభేదే కల్పభేదేఽన్యభేదకే ।

ఖ్యాతౌ తేషు చ విఖ్యాతా పార్వతీ తేన కీర్తితా ॥

మహోత్సవవిశేషే చ పర్వన్నితి సుకీర్తితా ।

తస్యాధిదేవీ యా సా చ పార్వతీ పరికీర్తితా ॥

పర్వతస్య సుతా దేవీ సాఽఽవిర్భూతాచ పర్వతే ।

పర్వతాధిష్ఠాత్మదేవీ పార్వతీ తేన కీర్తితా ॥

24-26

పర్వశబ్దము తిథిభేదములకు, బర్వభేదములకు, గల్పభేదములకు, నన్యాన్య భేదముల కర్థముగ బ్రయోగింపబడెను. 'తీ'శబ్దమునకే ఖ్యాతి యని యర్థము. ఆపర్వాదులలో విఖ్యాతురా లై నకారణమున నీదేవిని బార్వతి యనిరి. పర్వన్ శబ్దము మహోత్సవముల కర్థముగ బ్రయోగింపబడెను. ఆమహోత్సవముల కీమె యధిష్ఠాత్రీదేవి, కావున బార్వతియని కీర్తింపబడెను. ఈదేవి పర్వత రాజపుత్రి. పర్వతముపై బ్రాదుర్భవించిన యీమె పర్వతముల కధిష్ఠాత్రీదేవి. కావుననే యీదేవిని బార్వతి యనిరి.

సర్వకాలే సనా ప్రోక్తా విస్తృతే చ తనీతి చ ।

సర్వత్ర సర్వకాలే చ విద్యమానా సనాతనీ ॥

27

సనా యనగా సర్వదా యని యర్థము. తినీ యనగా విద్యమాన యని భావము. సర్వత్ర, సర్వకాలములలో విద్యమానురాలై యుండుకారణమున నీదేవిని సనాతని యని కీర్తించిరి.

మహామునీ! ఆగమానుసారముగ దుర్గాదేవి షోడశదివ్యనామముల యర్థములను బ్రవచించితిని. తదనంతరము వేదోక్త మైనదుర్గాదేవ్యుపాఖ్యా నమును వర్ణించెద నవధరింపుము. నారదా ! ప్రప్రథమమున స్వయముగ శ్రీకృష్ణపరమాత్మయే సృష్ట్యాదిలో గోలోకస్థితబృందావనరాసమండలములో దుర్గను బూజించెను. తదనంతరము మధుకైటభు లనుమహాదైత్యులభయమును నివారించుకొనుటకు జగత్సృష్ట బ్రహ్మ యీమెను బూజించెను. మూడవ పర్యాయము త్రిపురాసురసంగ్రామములో విజయముకొఱకై త్రిపురారియగుమహా దేవుడు దుర్గ నారాధించెను. నాల్గవపర్యాయము మొదట దూర్వాసమహర్షి శాపమున రాజ్యలక్ష్మీభ్రష్టుడై నయిందుడు భక్తిభావముతో సతీసమారాధన

మొనరించి యామెకృపకు బాత్రుడై తనసకలాభీష్టములను బొందగల్గెను. ఆనాటినుండి మునీంద్రులు, సిద్ధేంద్రులు, దేవతలు, మహర్షులు, మానవులు, సర్వవిశ్వములందుగలసర్వులు దుర్గాదేవి నారాధింప నారంభించిరి.

మునీశ్వరా! పూర్వకాలములో సర్వదేవతలతేజములనుండి దేవి యవతరించెను. ఆసమయమున సకలదేవతలు తమయస్త్రశస్త్ర భూషణాదులను భగవతి కర్పించిరి. ఆదుర్గాదేవియే దుర్గాదిమహాదైత్యులను వధించి దేవతలకు స్వరాజ్యము నొసంగి వారికి సర్వాభీష్టములను బ్రసాదించెను. రెండవకల్పములో మేధన్బుషిశిష్యుడైన సురధరాజు సరితానదీతటమున దుర్గాదేవి మృణ్మయమూర్తిని నిర్మించి వేదోక్త ఘోషోపచారముల నర్పించి విధి పూర్వకముగ బూజించి ధ్యానించి కవచము ధరించి తదనంతరము పరిహార మనుస్తోత్రముతో నామెను స్తుతించి తనమనోభీష్టవరమును బడసెను. అట్లే తన్నదీతీరముననే యామృణ్మయదుర్గామూర్తి నొకవైశ్యశ్రేష్ఠుడనన్యభక్తితో నారాధించి పూజించి మోక్షము నొందెను. బ్రహ్మకులపావనా! ఆవైశ్యశ్రేష్ఠుడు, నరేశ్వరుడు సాశుపూర్ణ నయనులై, పులకితగాత్రులై, ముకుళిత హస్తులై దుర్గాదేవి ననేకవిధముల స్తుతించి యామృణ్మయప్రతిమను నదీనిర్మల జలములలో విసర్జించిరి.

త్యక్త్వా దేహం చ వై శ్యస్తు పుష్కరే దుష్కరం తపః ।

కృత్వా జగమ గోలోకం దుర్గాదేవీవరేణ సః ॥

41

పుష్కరతీర్థములో నావైశ్యశ్రేష్ఠుడు ఘోరతపమొనర్చి దుర్గ నారాధించి యాజననియనుగ్రహమునకు బాత్రుడై యామెవరమువలన జన్మరాహిత్య మొంది నశ్వరదేహమును ద్యజించి దివ్యగోలోకపరంధామము జేరెను.

నారదా! సురధుడు దుర్గాదేవి నారాధించి యామెవరమువలన సకలసామ్రాజ్యమునకు జక్రవర్తియై సర్వాదరణీయుడై మహాబలసంపన్నుడై యఱువదివేల సంవత్సరములు రాజ్యమును బాలించి యనేకసుఖముల ననుభవించెను. తదనంతరము తనపత్నిని, రాజ్యమును బుత్రుల కప్పగించి పుష్కరక్షేత్రములో దప మాచరించి మఱుజన్మమున సావర్ణియై జన్మించి మఱుజన్మము వలంకరించెను. వత్సా! యిట్లాగమానుసారముగ నేను దుర్గాదేవి

దివ్యోపాఖ్యానమును సంక్షిప్తముగ బ్రవచించితిని. ఇక నే విషయములను శ్రవణమొనరింపగోతెదవో తెల్పుము.

ఇదిశ్రీమదాంధ్రబ్రహ్మవైవర్తమహాపురాణమందలి

ప్రకృతి ఖండములోని నారదనారాయణ

సంవాదమున దుర్గాదినామవ్యుత్పత్త్యాది

కథన మను ఏబదియేడవ

అధ్యాయము

సంపూర్ణము.

—o—

ఏబదియెనిమిదవ అధ్యాయము

తారాశశాంకము

నారదుడు పలికెను :

ధర్మాత్ములందు శ్రేష్ఠుడైన సురధుడేవంశోద్భవుడు? జ్ఞానులందు వరేణ్యుడైనమేధోమహర్షి నుండి యారా జెట్లు జ్ఞానము నొందెను? ముని సత్తమా! మేధోమహర్షి యేవంశమున బుట్టెను? రాజునకు మహర్షికి నేప్రదేశములో సంవాదము జరిగెను? రాజునకు వైశ్యునకు నేప్రదేశములో సఖ్యము కల్గెను? వేదవిదాంవరా! ఈవిషయముల నన్నింటిని సవిస్తరముగ నెఱుగవలెనని యభిలషించుచున్నాను.

శ్రీ నారాయణ ఋషి పలికెను :

బ్రహ్మదేవునికుమారుడే యతి. అతిపుత్రుడే నిశాకరుడు (చంద్రుడు). చంద్రుడు రాజసూయయజ్ఞముల నొనరించి ద్విజులకు రాజై విరాజిల్లెను. గురుపత్ని యైనతారవలన జంద్రునకు బుధుడనుతనయుడు కల్గెను. ఆబుధ పుత్రుడే చైత్రుడు. చైత్రునికుమారునే సురధుడనిరి.

నారదుడు పలికెను :

గురుపత్ని యైనతారకు జంద్రునివలన బుత్రుడు కల్గెనని వచించితివి. అయ్యో! మహామునీ! ఈవ్యతిక్రమ మెట్లు సంభవించెనో ప్రవచింపుడు.

శ్రీ నారాయణ ఋషి పలికెను :

నారదా! పరమపతివ్రత, ధర్మిష్ఠ, సురగురుపత్ని యైనతారను జాహ్నువీ నదీతటముపై సంపన్నుత్తుడు, మహాకామి యైనచంద్రుడు దర్శించెను. ఆమె సుస్నాత, సుందరి, రమ్య, పీనోన్నతపయోధర, సుశ్రోణి, సన్ననినడుము కల్గిన పరమమనోహరీణి, చక్కనిపలువరుసకల్గినది, కోమలాంగి, నవయావనసంపన్న, సూక్ష్మవస్త్రపరీధాన, రత్నభూషణభూషిత. ఆమె నుదుటిపై గస్తూరీబిందువులను, జందనబిందువులను నిడుకొని, సిందూరబిందువును దిద్దుకొని, చక్కని ఫాలభాగము కల్గి ప్రకాశించుచుండెను. ఆమెముఖము శరత్సూర్యమాచంద్రుని వలె నుండెను. ఆమెయధరములు పక్వబింబఫలములవలెనరుణవర్ణముననున్నవి. ఆమె స్త్రీలలో శ్రేష్ఠురాలు. ఆసమయమున వాయువు వీచుచున్న కారణమున నామెయధోవస్త్రములు తొలగినవి. తారను గాంచి చంద్రుడు పులకితగాత్రుడై కామవికారముతో నామెతో నిట్లు పల్కెను. చంద్రుని జూడగనే యాసుస్మిత లజ్జతో దల వంచుకొనెను.

చంద్రుడు పలికెను :

రసికభామినులందు వరిష్ఠురాలా! స్త్రీలలో శ్రేష్ఠురాలా! ఊణ మాగుము. నేర్పుగలస్త్రీలలోనే నీవు మిక్కిలి నేర్పుగలదానవు. సంతతము నామనమును హరించుచున్నావు. బృహస్పతి వేయిజన్మములపర్యంతము ప్రకృతి నారాధించి యాతపఃఫలముగ బృహచ్చోణి వైననిన్ను గామసాగరమునుండి భార్యగ బొందగల్గెను. బ్రహ్మ విదగ్ధుడు కాకపోవుటవలననే యతడు రసవతివి, సదా కాముకురాలవు, స్త్రీలయందు శ్రేష్ఠురాలవు నైనని న్నాముసలి వానిమెడకు గట్టెను. రతివిజ్ఞానములో చతురుడు కానివానిసంగమమువలన నీ కేసుఖములు లభించును? చతుర లైనవారు చతురు లైనవారితోనే సంగమ మొనరించి సుఖసాగరమందు సుఖంపగలరు. కామినీ! కామమువలన నీజీవిత మంతయు వ్యర్థమగుచున్నది. కర్మమువలనగాని, యాత్మదోషమువలనగాని యేపురుషుడైనను స్త్రీలయాంతర్యమును గ్రహింపలేడు. నవయావనసంపన్ను

రాల వై ననీభ ర్త వృద్ధుడుగావున నీదుర్లభనవయావనము దినదినము క్షీణించు చున్నది. బృహస్పతి సదా తపమునందు సంలగ్నుడై యుండి తన కభీష్టు డైనశ్రీకృష్ణపరమాత్మనే స్వప్నములందు, జాగ్రదవస్థయందు ధ్యానించు చుండును. కామసుఖమును గోరుకొనునీవు సర్వకామరసజ్ఞురాలవు. యావన సంపన్నులశృంగారములను లోలోపల ధ్యానించుచున్నావు. నీమనోవాంఛిత మైనకామసుఖము వేఱు, నీభ ర్తమనోభీష్టుమువేఱు. మీవిషయము లిట్లు భిన్నముగ నున్న ఇకమీసంగమములో నెట్లుప్రీతికల్గును? కావున దేవీ! నన్నను గ్రహించి నాతో రమ్ము. మన మిర్వురము వివిధప్రదేశములలో విహరించుచు సుఖంతము.

శ్రీ నా తా య ణ ఋషి ప లి కె ను :

మన్మథునికంటె సుందరు డైన, మదోన్మత్తుడైనచంద్రు డిట్లు పల్కి యనుగ్రహింపవలసినదిగ తారచరణముల నాశ్రయించెను. తనమూర్ఛము నడ గించినచంద్రుని గాంచగనే తారాదేవి తాలుకములు, అధరములు, కంఠము శుష్కములై నవి. అయిన నామె భీతినొందక కోపముచే ర క్తపంకజలోచనయై యిట్లు పల్కెను.

తా ర ప లి కె ను :

చంద్రా! నీకు ధిక్కారము, పరస్త్రీలంపటుడవైన, శతుడవైననిన్ను నేను దృణముగ భావించుచున్నాను. అత్రిమహర్షి దౌరాభ్యగ్యమువలన నీవా యనకు బుత్రుడుగజన్మించితివి. ఈదుష్కార్యమువలన నీజన్మము, జీవనము వ్యర్థము లై నవి. రాజసూయయజ్ఞము నొనరించినమాత్రమున నీవే బలవం తుడవని భావించుచున్నావా? పరస్త్రీయందు నీమనము సంలగ్నమైనది గావున నీయనేకజన్మసముపార్జితపుణ్య మంతయు నీక్షణమందే వ్యర్థమైనదని గ్రహింపుము.

యన్య చిత్తం పరస్త్రీషు సోఽశుచిః సర్వకర్మసు ।

న కర్మఫలభా క్వాపీ నిన్దోఽవిశ్వేషు సర్వతః ॥

32

ఎవనిచిత్తము పరస్త్రీలయందు సంలగ్నమగునో, యతడు సర్వకర్మము లకు నశుచి కాగలడు. వానికి దా నొనరించినసత్కర్మములఫలములు లభింపవు. ఆపాపి సర్వదా విశ్వమందు నిందుడు కాగలడు.

దుర్బుద్ధికల్గినపు డత్యంతోన్నతు డైనను బతనము నొందగలడని శ్రుతులు నొక్కివక్కాణించినవి. నాసతీత్వమును భంగమొనరింపవలెనని ప్రయత్న మొనరించుచున్నాడవు గావున నీవు యత్నరోగగ్రస్తుడ వయ్యెదవు గాక. దుష్టులదర్పములను హరించుశ్రీకృష్ణపరమాత్మయే నీగర్వాంధకారమును హరింపగలడు. కుమారా! మాతృసమురాల నైననన్ను ద్యజింపుము. అట్లానరించిన సత్యముగ నీకు గళ్యాణములు కల్గును.

శ్రీ నా రాయణ ఋషి పలికెను :

ఇట్లుపల్కి తార చంద్రు డొనరింపబోవు దుష్కార్యమునకు సాక్షులుగ ధర్మమును, సూర్యుని, వాయువును, నగ్నిని, బ్రహ్మను, బరమాత్మను, నాకాశమును, బవనమును, భూమిని, నహర్నిశములను, సంధ్యను, సకలదేవతలను నియమించి దుఃఖంప నారంభించెను. తారాదేవి పల్కినహితవచనములను సరకుగొనక భీతినొందక చంద్రుడు కోపించినవాడై యామెపాణిని గ్రహించి తనరథమునం దిడుకొని యాప్రదేశమును వీడి వెడలిపోయెను. ఆపరమసౌందర్యవతిని చంద్రుడు నూఱుసంవత్సరములపర్యంతము చెఱపట్టెను. తుదకు దానొనరించినదుష్కార్యమునకు ఫలితము నూహించి బృహస్పత్యాగ్రహమునకు భీతుడై యఖండతేజస్వి యైనబలిచక్రవర్తి గురుదేవు డైనశుక్రాచార్యుని చంద్రుడు శరణువేడెను. దేవతల కాచార్యు డైనబృహస్పతి తన కెదిరిపక్షము వాడుకావున భృగువందను డైనశుక్రాచార్యుడు చంద్రున కభయమొసంగెను. సభలో దిలినందఱు డైనబలి కలంకితుడై భీతుడైనచంద్రున కభయమొసంగి దేవతలను బరిహసించెను. మహాభీతు డైనచంద్రునిగాంచి వేదవికులంధు శ్రేష్ఠు డైనశుక్రాచార్యుడు హితకరములు, తథ్యములు, వేదసమ్మతములు, పరిణామమందు సుఖప్రదము లైనవచనముల నిట్లు బల్కెను.

శుక్రుడు పలికెను :

చంద్రా! నీవు బ్రహ్మదేవుని పౌత్రుడవు, భగవత్సముడైనయత్రిమహర్షి పుత్రుడవు. కుమారా! అయశస్కర మైనపరమనీచాతినీచ మైనయీదుష్కర్మ మెట్లు గావించితివి? రాజసూయయజ్ఞ మొనరించి సఫలుడవై నిర్మలకీర్తిని బొందితివి. ఆకీర్తిసుధారాశిలో నీకళంకసురాబిందువును జేర్చి సర్వయశమును నాశమొనరించుకొంటివి. ప్రసవించుటకు సిద్ధముగ నున్నయీమహాసతి దేవ

గురుపత్నిని ద్యజింపుము. బృహస్పతి పరమధార్మికులందు, బ్రాహ్మణులందు
వరిష్ఠుడు; దేవతల కాచార్యుడు; ఆంగీరసునిపాత్రుడు, నిత్యము బ్రహ్మతేజ
ముతో బ్రజ్వరిల్లుతపస్సంపన్నుడు.

శత్రోరపి గుణా వాచ్యా దోషా వాచ్యా గురోరపి ।

ఇతి సద్వంశజాతానాం స్వభావశ్చ సతామపి ॥

50

శత్రువులసద్గుణములను బ్రశంసించుట, దోషము లొనరించునాచార్యుని
దోషములను నిర్భయముగ బల్కుట సద్వంశసంజాతు లైనసత్పురుషుల
స్వభావము.

నిశాకరా! సురగురువు నాకు బరమశత్రువైనను నీధర్మసభలో నాయన
సహజగుణములను వర్ణించితిని.

యత్ర లోకాశ్చ ధర్మిషా స్తత్ర ధర్మః సనాతనః ।

యతో ధర్మ స్తతః కృష్ణో యతః కృష్ణ స్తతో జయః ॥

51

ధర్మాచరణ మొనరింపబడు ప్రదేశములోనే సనాతనమైన ధర్మము
విరాజిల్లును. ధర్మ మెటనుండునో కృష్ణుడును నచ్చటే యుండును, కృష్ణు
డెటనుండునో యచ్చటే విజయము సంప్రాప్తించును.

గోవునకొకసంతానమేకల్గును. వ్యాఘ్రైకై దుబిడ్డలేక కాలములోనేకల్గును.
సింహీ యొకేసమయమున సప్తసంతానములను బ్రసవించును. అయిన నీహింసా
కరజంతువు లన్నియు నతిత్వరితముగ నశింపగలవు. సాధువైన, ధర్మస్వరూప
మైనగోవును ధర్మమే రక్షించును. దేవతలు, గురువులు, విప్రులు నిన్ను రక్షిం
చుటలో శక్తిమంతులైనను ధర్మహాని కలిగించినవానిని బాపిని వారురక్షింపరు.
కులట యైనవిప్రపత్నితో సంగమమొనరించిన విప్రులకు నిశ్చయముగ
బ్రహ్మహత్యాపాతకములో షోడశాంశము లభించును. తమవద్ద కేతెంచిన
కులటాగమన మొనరించినవారి కాపాతకములో నాల్గవభాగము సంభవించును.
విప్రపత్నినిగాని, పతివ్రతనుగాని యెవరు బలపూర్వకముగ సతీత్వభంగమొనరిం
చెదరో, వారికి నూఱుబ్రహ్మహత్యలపాతకములు సంభవించునని శ్రుతులు
ప్రవచించినవి. మహాభాగా ! ధర్మము నాచరింపుము. ఈక్షణమే యీ
బ్రాహ్మణిని ద్యజింపుము. నీవొనరించినపాపమునకు బశ్చాత్తాపమునొంది
ముఠియెన్నడు నిట్టిపాపము లొనరింపనిచో నీకు మహాఫలము లభింప
గలదు. ఉపాయముచే నీపాపమును దూరమొనరించెదను. అత్యంతభయము

నొంది నన్ను శరణువేడినావుగావున నేను నాధర్మముగ నిన్ను రక్షించెదను. భయభీతు లైనవారిని, దీనులను, శరణార్థులను, శస్త్రహీనులను నెవరు రక్షింపరో వారు ధర్మిష్టులైనను ధ్రువముగ గుమ్మిపాకనరకము బొందగలరు. శరణుజొచ్చినవానిని రక్షించువారికి నూఱురాజసూయయజ్ఞము లొనరించినఫలము లభించును. వారు పరమేశ్వరునికృపకు బాత్రులై ధర్మయుక్తులై యిహమున సుఖముతో విరాజిల్లగలరు.

శ్రీ నా రా య ణ ఋషి ప లి కె ను :

దైత్యాచార్యు డిట్లు పల్కి చంద్రునిచే స్వర్గమందాకినీజలములలో స్నానమొనరింపజేసి, విష్ణుపూజ యొనరింపజేసి, విష్ణుపాదాబ్జజాతము, శుభప్రథమైననై వేద్యమును భుజింపజేసి, వానికి దివ్యగంగాజలములను దీర్ఘములుగ నొసంగెను. పాపకర్మ మొనరించి లజ్జితుడై భయమునొంది పశ్చాత్తప్త హృదయు డైనచంద్రునిశిరముపై దనహస్తముంచి కుశములతో స్పృశించుచు మాటిమాటికి శ్రీహరిని స్మరించుచు నామహర్షి యిట్లు పల్కెను.

శు క్రు డు ప లి కె ను :

నే నొనరించినతపము, శ్రీహరిపూజలు, నాసత్యవాక్పరిపాలనావ్రతము, నాతీర్థస్నానఫలము, నాదానఫలము, నాయుపవాసఫలము సత్యమైనచో నీ వీ ఘోరపాపవిముక్తుడ వయ్యెదవుగాక. చేసినపాపము నశింపదు. నాతపశ్శక్తిచే నీపాపమును గొందఱుపాపకర్ములకు బంచెదను.

విప్రం త్రిసన్ధ్యాహీనం చ విష్ణుపూజావిహీనకమ్ ।

తదాప్నోతు మహాఘోరం చన్ద్రపాపం శుదారుణమ్ ॥

65

త్రికాలసంధ్య లొనరింపనట్టి, విష్ణుపూజావిహీనులై నట్టి విప్రులకుమహా దారుణ మైనచంద్రునిపాపము సంభవించుగాక.

స్వభార్యావంచనం కృత్వా యః ప్రయాతి పరశ్రీయమ్ ।

స యాతు నరకం ఘోరం చన్ద్రపాపేన పాతకీ ॥

66

స్వభార్యను వంచించి పరస్త్రీని బొందువారు చంద్రపాపము నొంది పాతకములై ఘోరనరక మనుభవించెదరుగాక.

వాచా వా తాడయే త్కాంతం దుశ్శీలా దుర్ముఖీ చ యా ।

సా యుగం చన్ద్రపాపేన యాతు లాలాముఖం ద్రువమ్ ॥ 87

దుశ్శీలయై, దుర్ముఖయై వాక్కుతోగాని, తాడనచేగాని తనభర్తమనము నొప్పించుస్త్రీ నిశ్చయముగ చంద్రపాపమును బొంది యుగములపర్యంతము లాలాముఖ మనునరక మనుభవింపగలదు.

అన్తే వేద్యం వృధాన్నం చ యశ్చ భుంక్తే హరే ద్విజా ।

స యాతు కాలసూత్రం చ చన్ద్రపాపా చ్చతుర్యుగమ్ ॥ 88

హరి కర్పింపని (హరికిన్తే వేద్యముచేయని) వృధాన్నమును భుజించు ద్విజులు చంద్రపాపమునకు గుటియై నాల్గుయుగములపర్యంతము కాలసూత్ర మనునరక మనుభవించెదరుగాక.

అమ్బువీచ్యాం భూఖననం యః కరోతి నరాధమః ।

చన్ద్రపాపా ద్యుగళతం కాలసూత్రం స గచ్ఛతు ॥ 89

అంబువీచీసమయములో భూఖనన మొనరించునరాధముడు చంద్రపాప మునకు గుటియై నూలుయుగములపర్యంతము కాలసూత్రనరకమును బొంద గలడు.

స్వకాంతం వంచయిత్వా చ యా యాతి పరపూరుషమ్ ।

సా యాతు వహ్నికుణ్డం చ చన్ద్రపాపా చ్చతుర్యుగమ్ ॥ 90

భర్తను వంచించి పరపురుష సమాగమమొనరించుస్త్రీ చంద్రపాపమునకు గుటియై నాల్గుయుగములపర్యంతము వహ్నికుండ మనునరక మనుభవింపగలదు.

కీర్తిం కరోతి రజసా పరికీర్తిం విలుప్య చ ।

స యుగం చన్ద్రపాపేన కుష్ఠీపాకం చ గచ్ఛతు ॥ 91

రాజసుడై యితరులకీర్తిని క్షీణింపజేయుచు దనకీర్తిని బెంపొందింప జేయుటకు యత్నించువాడు (ఇతరులయశమును విమర్శించి దన్ను దాను బ్రజ్ఞాం సింహుకొనువాడు) చంద్రపాపమునకు గుటియై యొకయుగము ముగియువఱకు గుంధీపాకనరక మనుభవింపగలడు.

పితరం మాతరం భార్యాం యో న పుష్టాతి పాతకీ ।

స్వగురుం చన్ద్రపాపేన యాతు చణ్డాలతాం ద్రువమ్ ॥ 92

తన తల్లిదండ్రులను, భార్యను, నాచార్యుని హింసించి మానవుడి

చంద్రపాపమునకు గుటియై పాతకియై నిశ్చయముగ జండాలత్వమును బొంద గలడు.

కులటాన్న మవీరాన్న మృతుస్సాతాన్న మేవ చ ।

యోఽశ్నాతి తం చన్ద్రపాపం యాతు ధిక్ పాపినం ధ్రువమ్ ॥ 73

కులట వండినయన్నమును, అవీరుడు (పిటికి) వండినయన్నమును, ఋతు స్సాత వండినయన్నమును భుజించువారికి నిశ్చయముగ జంద్రునిపాపములో భాగము లభించును.

దివసే యో గ్రామ్యధర్మం మహాపాపీ కరోతి చ ।

యో గచ్ఛే త్కామతః కామీ గర్భిణీం వా రజస్వలామ్ ॥

తం యాతు చన్ద్రపాపం చ మహాఘోరం చ పాపినామ్ ।

న యాతు తేన పాపేన కాలసూత్రం చతుర్యుగమ్ ॥

75, 76

పగలు సంభోగమొనరించువారు, కాముకులై గర్భిణీస్త్రీని, రజస్వలను భోగించువారు మహాఘోరచంద్రపాపమునకు గుటియై, పాపులై యాపాపఫలముగ నాల్గుయుగములవఱకు గాలసూత్ర మనునరక మనుభవింపగలరు.

మేఖం శ్రోణీం స్తనం యోనిం యః పశ్యతి పరప్రియాః ।

కామతః కామదగ్ధశ్చ యాతు తం చన్ద్రకల్మషమ్ ॥

న యాతు లాలభక్ష్యం చ చన్ద్రపాపా చ్చతుర్యుగమ్ ।

తస్మా దుత్తీర్య భవతు చణ్డాలోఽన్ధో నపుంసకః ॥

77, 78

పరస్త్రీ ముఖమును, శ్రోణీభాగము (పిఱుద) ను, స్తనములను, యోనిని పీక్షించి కామదగ్ధు లగువారు జంద్రపాపమునకు గుటియై, నాల్గుయుగముల పర్యంతము లాలభక్ష్య మనునరక మనుభవించి తదనంతరము చండాలురు, యంధులు, నపుంసకులునై దుఃఖింపగలరు.

అమావాస్యనాడు, పూర్ణిమనాడు, సంక్రాంతినాడు, చతుర్దశినాడు, అష్టమినాడు మాంసమును, మసూరమును, లకుచమును భుజించువారు, స్త్రీమంగమమొనరించువారు చంద్రునిపాపమునకు గుటికాగలరు. ఏకాదశి, శ్రీకృష్ణజన్మాష్టమి, శివరాత్రిదినములలో భుజించుమహాపాపి చంద్రపాతకము నొందగలడు. తామ్రపాత్రలో గాచబడినమధువు (తేనె) న్ను ఎంగిలిఘృతమును, గంచపాత్రలోనినారికేళజలమును, లవణము కలిపినపాలను, నొకరు త్రొక్కుకొని ఎంగిలినజలమును, నొకరు భుజింపగా శేషించినయన్నమును స్వీకరించు

వారికి, సూర్యాస్తమయసమయములలో మాటిమాటికి నన్నమును భుజించు వారికి దుర్నివార్యమైన, దారుణమైనచంద్రపాపము సంభవించును. వా రీపాప ఫలముగ నాలుగుయుగములపర్యంత మంధకూప మనునరక మనుభవింపగలరు.

స్వకన్యను విక్రయించువారికి (కన్యాశుల్కము స్వీకరించువారు), స్వపుత్రుని విక్రయించువారికి (వరకట్నము స్వీకరించువారికి), నశ్వత్థవృక్షమును ఖండించువారికి, విష్ణువెష్ణవనిందకులకు నిశ్చయముగ దారుణమైనచంద్రపాపము సంభవించును. వా రాపాపఫలస్వరూపముగ బదునల్పు రింద్రులకాల పర్యంతము తప్తమూర్తి యనునరక మనుభవించి యేడుజన్మములవఱకు జండాలురై, యేడుజన్మములవఱకు వృషభములై, నూఱుజన్మములవఱకు గార్దభములై, యేడుజన్మములవఱకు సూకరములై, యేడుజన్మములవఱకు గాకములై, యేడుజన్మములవఱకు విట్టుములై (మలకీటకములై), నూఱుజన్మములవఱకు జలగలై దుఃఖించి తదనంతరమే యాచంద్రపాపవిముక్తులు కాగలరు. వృధాగా జీవహింస యొనరించి మాంసము భుజించువారు, స్వార్థపరులై తాము వండుకొనినపదార్థముల నితరులకు బెట్టక స్వయముగ భుజించువారు చంద్రపాపమునకు గుఱియై నాలుగుయుగములపర్యంత మసిప్తనరక మనుభవింపగలరు. తదనంతర మనేకసీచయోనులందు బరిభ్రమించి యెట్టకేలకు బరిశుద్ధులు కాగలరు. వడ్డివ్యాపార మొనరించువిప్రులు, యోనినివిక్రయించి జీవించువారు, పరులకు జికిత్సయొనరించి ధర్మార్జనముచేయుచికిత్సకులు, హరిహరమును విక్రయించువారు, స్వాంగములను విక్రయించువారు, స్వధర్మమును గొప్పగా జెప్పుకొనువారు (బరధర్మములను నిందించువారు), ఆత్మప్రశంస మొనరించుకొనువారు (తమ్ము దాము పొగడుకొనెడివారు), వ్యభిచారిణులపై నాధారపడి జీవించువారు వీరి కందఱకు చంద్రపాపము సంభవించి చంద్రుడు పాశరహితుడగుగాక. నరఘాతకులకు, జోరులకు, శవములపై జీవించువారలకు, జీవహింస యొనరించి జీవించువారలకు, చంద్రపాపము సంభవించి చంద్రుడు పరిశుద్ధుడగుగాక.

శ్రీ నారాయణ యణ్ముషి పలికెను :

ఇట్లు చంద్రుని బరిశుద్ధునిగ నొనరించి శుక్రాచార్యులు తారను సంబోధించి యిట్లు పల్కెను. “హాహసతీ! సాధ్వీ! నీవు నీస్వస్థతయునకు మరలిపోయితివి.

ప్రాయశ్చిత్తం నినా పూతా త్వమేవ శుద్ధమానసా ।

అకామయా బలిష్ఠేన న స్త్రీ జారేణ దుష్యతి ॥

106

తారా! నీవు శుద్ధమానసురాలవు. కావున బ్రాయశ్చిత్తము లేకయే పవిత్రురాల వైనావు. కామము లేనిస్త్రీ బలవంతముగ జెరచబడినను నాస్త్రీ జారత్వముచే దూషింపబడకు (జారదోషము సంభవింపదు)".

ఇట్లు పల్కి శుక్రాచార్యులు చంద్రుని, సన్నిత యైనతారను జిలువవ్వ లతో నాశీర్వాదించెను.

ఇదిశ్రీమదాంధ్రబ్రహ్మవైవర్తమహాపురాణమందలి

ప్రకృతిఖండములోని నారదనారాయణ

సంవాదమున తారాచంద్రులదోష

నివారణ మను ఏబదియెనిమిదవ

అధ్యాయము

సంపూర్ణము.

ఏబదితొమ్మిదవ అధ్యాయము

బృహస్పతి కైలాసగమనము

నారదుడు పలికెను :

తారాహరణానంతరము బృహస్పతి యేమి చేసెను? ఆసాధ్వీ నాయన మరల నెట్లు పొందగల్గెనో వ్యాఖ్యానింపవలసినదిగ బ్రార్థించుచున్నాను.

శ్రీ నారాయణ ఋషి పలికెను :

జాహ్నువీతటమునకు స్నానార్థమై వెడలినతార మరలివచ్చుటలో విలంబనమగుట గాంచి బృహస్పతి విషయమును దెలిసికొని రావలసినదిగ శిష్యుని గంగాతీరమునకు బంపెను. శిష్యుడు గంగాతీరమునకు భని యుత్పాట

జరిగినదంతయు బ్రజలనుండి తెలిసికొని రోదించుచు నాశ్రమమునకు మరలి వచ్చి తారాహరణవృత్తాంతము నత్యంతదుఃఖముతో దనగురుదేవునకు విన్నవించెను. చంద్రుడు తనప్రియతమను హరించె ననెడిదుర్వార్త నాకర్ణింపగనే సురగురు డొకముహూర్త కాలము మూర్ఛిల్లెను. మరల జేతనత్వము నొంది హృదయవిదారకముగ శిష్యులతో గలసి శోకముచే లజ్జితుడై మరలమరల దుఃఖించుచు నేత్రముల నీరుగార్చుచు శోకార్తులై నశిష్యుల నుద్దేశించి శోకార్తితో శ్రుతిసమ్మతము లై ననీతివచనముల నిల్లుపలికెను.

బృ హ స్ప తి ప లి కె ను :

కుమారులారా ! ఎవరివలన నేను శపింపబడితి నోగదా ! ఆకారణము నేను దెలియలేకున్నాను.

దుఃఖం ధర్మవిరుద్ధో యః స ప్రాప్నోతి న సంసయః ॥

7

ధర్మవిరుద్ధు లై నవారు నిస్సంశయముగ దుఃఖములను బొందగలరు.

యస్య నాస్తి సతీ భార్యా గృహేషు ప్రియవాదినీ ।

అరణ్యం తేన గన్త వ్యం యథాఽరణ్యం తథా గృహమ్ ॥

భావానురక్తా వనితా హృతా యస్య చ శత్రుణా ।

అరణ్యం తేన గన్త వ్యం యథాఽరణ్యం తథా గృహమ్ ॥

సుశీలా సున్దరీ భార్యా గతా యస్య గృహే దహో ।

అరణ్యం తేన గన్త వ్యం యథాఽరణ్యం తథా గృహమ్ ॥

దై వే నాపహృతా యస్య పతిసాధ్యా పతివ్రతా ।

అరణ్యం తేన గన్త వ్యం యథాఽరణ్యం తథా గృహమ్ ॥

యస్య మాతా గృహే నాస్తి గృహిణీ వా సుశాసితా ।

అరణ్యం తేన గన్త వ్యం యథాఽరణ్యం తథా గృహమ్ ॥

ప్రియాహీనం గృహం యస్య పూర్ణం ద్రవిణబంధుభిః ।

అరణ్యం తేన గన్త వ్యం యథాఽరణ్యం తథా గృహమ్ ॥

భార్యాశూన్యా వనసమూః సభార్యాశ్చ గృహేగృహేః ।

గృహిణీ చ గృహం ప్రోక్తం న గృహం గృహ్య ముద్యతే ॥

అశుచిః స్త్రీవిహీనశ్చ దై వే పిత్రే చ కర్మణి ।

యదహ కురుతే కర్మ న తస్య ఫలభా గ్భవేత్ ॥

(8-10)

ఎవనికి యోగ్యురాలు, సతి, ప్రియవాదిని యైనభార్య గృహమునందు లేదో యత డరణ్యములకు బోవలయును. అరణ్య మెట్లో వానికి గృహ మట్లే. భావానురక్త, విసీతురాలైనభార్యను శత్రువులు హరించిన దద్భర్త యరణ్యముల కేగవలయును. అరణ్య మెట్లో వానికి గృహమట్లే. ఎవనిగృహము వీడి సుశీల, సుందరి యైనభార్య వెడలిపోవునో, పతిసాధ్యురాలు, పతివ్రతయైన యెవనిభార్య దైవముచే హరింపబడునో (మరణించునో) యతడును, యెవనికి గృహములోదల్లి లేదో, సుశిక్షితురాలైన గృహిణిలేనివాడును, గృహముధనాదులచే, బంధువులచేబరిపూర్ణ మైయున్నను బ్రియభార్యలేనివాడును నరణ్యముల కేగుటచితము. వాని కరణ్యమెట్లో గృహమట్లే. భార్యాశూన్యము లైన గృహములు వనసమములు, భార్యతోనున్నగృహములే వాస్తవముగ గృహములు. గృహిణి విరాజిల్లు గృహమునే గృహమందురు. కాని భార్య లేని గృహము గృహము కానేకాదందురు. స్త్రీవిహీను డైనవా డశుచియై దైవ పితృకార్యముల కర్హుడు కాడు. ఆతడు పగ లొనరించినసత్కర్మముల ఫలములను బొందలేడు.

దాహశక్తిహీను డైనహుతాశను డెట్లు మందగించునో, ప్రభాహీను డైనసూర్యు డెట్లుండునో, శోభాహీను డైనశశాంకు డెట్లుండునో, శక్తిహీను డైనజీవు డెట్లుండునో, శరీరము లేనియాత్మ యెట్లుండునో, యాధారము లేనియాధేయ మెట్లుండునో, ప్రకృతి లేనియాశ్వరు డెట్లుండునో, కర్మఫలములను బ్రసాదించుమూలసామగ్రి యైనయజ్ఞ ఫలప్రదాయిని యైనదక్షిణ లేనిదేయజ్ఞ మెట్లు అశక్తమో, సువర్ణము లేనిదే స్వర్ణ కారు డెట్లశక్తుడో, మృత్తిక (మన్ను) లేనిచో గుమ్మరి తనకర్మమునం దెట్లులశక్తుడో, యట్లే గృహాధిష్ఠాతృదేవి, స్వశక్తి యైనగృహిణి లేనిచో సతతము సర్వకర్మలందు గృహి (భర్త) యశక్తుడే. సర్వక్రియలకు భార్యయే మూలము; గృహములకు భార్యయే మూలము; గృహస్థు లైనవారికి గృహములో సదా సుఖములకును హర్షమునకును శుభములకును సంసారమునకును జీవనసౌరభమునకును భార్యయే మూలము. రథులకు రథ మెట్లో గృహముకలవారలకు గృహ మట్లే, రథము కలవారలకు సారథి యెట్లో గృహస్థులకు వారిప్రియభార్యయట్లే.

సర్వరత్నప్రధానం చ స్త్రీరత్నం దుష్కులాదపి ।

గృహీతా సా గృహస్తేనై వేత్యాహ కమలోద్భవః ॥ 24

సర్వరత్నప్రధానమైన (సర్వసద్గుణసంపన్నుకాలై న) స్త్రీరత్నము దుష్కులమునకు జెందినదైనను గృహస్థు నిస్సంకోచముగనట్టి స్త్రీరత్నమును భార్యగ స్వీకరింపవచ్చునని కమలోద్భవు డాదేశించెను.

జలము లేనిచే పద్మమెట్లుండునో, శోభ లేనిచే పద్మ మెట్లుండునో, యట్లే స్వగృహములో గహిణి లేనిచో గృహస్థు డెట్లుండును.

శ్రీ నా రా య ణ ఋ పి ప లి కె ను :

ఇట్లు పల్కి బృహస్పతి దుఃఖించుచు గృహములో ప్రవేశించి మరల గృహము బయల్వెడలి యనేకపర్యాయములు మూర్ఛనొంది, చైతన్యము నొంది, తనప్రియురాలిగుణములను స్మరించుచు, మాటిమాటికి దుఃఖింప నారంభించెను. ఆసమయమున కొందఱు జ్ఞాను లామహాజ్ఞాని, నూర డించిరి. తనశిష్యులు, మహర్షులు నొనరించిన ప్రబోధానుసారముగ బృహస్పతి పురందరుని (ఇంద్రుని) గృహమునకు జనెను. తనగురుదేవుని గాంచి యింద్రుడు బాగుగ బూజించి యాతిధ్య మొసంగెను. అత్యంత హృదయవిదారకమైన యప్రియమైన స్వవృత్తాంతమును బృహస్పతి తెల్పగా నింద్రుడు అయన వచనముల నాలకించి కోపప్రస్ఫురితాధరుడై రక్తపంకజలోచనుడై యిట్లు బల్కెను.

మ హే ం ద్రు డు ప లి కె ను :

అత్యంతనిపుణులు, చారకర్మయందు దక్షులు, తత్త్వప్రాప్తిలో సమర్థులైనసహస్రాధికదూతలను దారాచంద్రుల యస్వేషణార్థమై యీక్షణమందే పంపెదను. పాపాత్ము డైనచంద్రుడు నాతల్లి తారతోగూడ నేప్రదేశమున నుండెనో నేనాప్రదేశమునకు సర్వదేవగణసహితుడనై యుద్ధమునకు బయలుదేరెదను. మహాభాగా చింతను వీడుము. నీకు సర్వము శుభముగనే పరిణమింప గలదు.

భద్రబీజం దుర్గ మిదం కస్య సంప ద్విప ద్వినా ॥

33

ఈక్షేత్రము లన్నియు శుభములకు బీజములే. విపత్తులు లేకుండ సంపద లెట్లుండును?

శ్రీ నారాయణ ఋషి పలికెను :

ఇట్లు పల్కి యింద్రుడు పెక్కుదూతలను దదన్వేషణార్థమై పంపెను. మునీశ్వరా! చారకర్మములో నిపుణు లైనయాదూతలు నూఱుసంవత్సరముల పర్యంతము నిర్జనప్రదేశములో, సుదుర్లంఘ్యము లైనవిశ్వములలో వెదకి వెదకి తుదకింద్రుని జేరి శుక్రాచార్యునిభవనములో నాయనశరణు జొచ్చి నిర్భీకుడై యున్నచంద్రునితో భయకంపితురాలై యున్నతారను గాంచితి మని విన్నవించిరి. ఈసమాచారము నాలకింపగనే సునాసీరుడు (ఇంద్రుడు) శోకసంతప్తహృదయుడై తలవంచుకొని బృహస్పతితో నిట్లు పల్కెను. “మహాత్మా! పరిణామమందు సుఖమును ప్రసాదింపగలవచనములను బల్కెద నాలకింపుము. మహాభాగా! భయమును వీడుము. సర్వము నీకు శుభమే కల్గును. నేను గితినందనుని, శుక్రాచార్యుని జయింపలేనని తలచి చంద్రుడు శుక్రాచార్యునిశరణమునాశ్రయించెను. కావున మాయందఱతో గలసి బ్రహ్మలోకమునకు రమ్మ. బ్రహ్మతో గలసి మనమందరము కైలాసమును జేరి శంకరు నాశ్రయింతము.” ఇట్లు పల్కి యింద్రుడు బృహస్పతితో గూడి సుఖదృశ్యము, నిరామయమైనబ్రహ్మలోకము జేరెను. బ్రహ్మలోకములో బ్రహ్మదేవుని దర్శించి బృహస్పతితోగూడ బ్రణామము లర్పించి సకలదేవత లకు బరమేశ్వరు డైనయాయనకు సర్వవృత్తాంతమును వివరించెను. మహేంద్రునివచనముల నాలంకించి కమలోద్భవుడు హితకరములు, తథ్యములు, నీతిసారములునగువచనముల నిట్లు పల్కెను.

బ్రహ్మ పలికెను :

యో దదాతి పరస్మై చ దుఃఖమేవ చ సర్వతః ।

తస్మై దదాతి దుఃఖం చ శాస్తా కృష్ణః సనాతనః ॥ 44

పరులకు దుఃఖములను సర్వదా కల్గించువారికి సకలశాసకుడు, సనాతను డైన శ్రీకృష్ణుడు దుఃఖముల నిచ్చును.

ఈసృష్టికి నేను స్రష్టను, సనాతను డైనవిష్ణువే పరిపాలకుడు, రుద్రుడే సంహారకుడు. శివుడు సదా సృష్టికి మంగళములను ప్రసాదించును. నిరంతరము సర్వకారణములకు సర్వసాక్షియై ధర్మము విరాజిల్లును. విషయిణు లైనయీ సర్వదేవతలు శ్రీకృష్ణునియాజ్ఞాపరిపాలకులే. వేదవేదాంగపారంగతు లైనబృహ

స్పృతి, యతఃస్వరూపం, జితేంద్రియం దై నసంపర్కం - ఈమువ్వురు నాంగీరసుని పుత్రులు. సంపర్కం గనిష్ఠం దై నబృహస్పతికి దండ్రి యేసంపదలను నొసంగ లేదు. ఆతడు సర్వేశ్వరు డై నశ్రీకృష్ణుని ధ్యానించుచు దపస్విగా మాటెను. మధ్యము దై నయుతఃస్వరూపం తనసోదరుని (సంపర్కం) భార్య, యకాముకి, గర్భవతి యైనయామెను గాముకుడై చెఱపట్టెను. కాముకులై యకాముకి యైనసోదరునిభార్యను హరింతుచువారికి నిస్సంశయముగ నూఱుబ్రహ్మ హత్యాపాతకములు సంభవింపగలవు. ఆతడు సూర్యచంద్రు లున్నంతవఱకు గుంభీపాకనరక మనుభవించును. సోదరునిభార్య నపహరించినమానవుడు మాతృ గామియై మహాపాపమునకు గుఱికాగలడు. నరకానుభవానంతర మాపాపి వేయి కోట్ల సంవత్సరములవర్యంతము మలమునందు క్రిమియై దుఃఖించి మరల నంత కాలము పుంశ్చరీయోనిలో గృమియై జీవించును. పురందరా! ఆపాపి బహు జన్మములు గ్రద్దయై జన్మించి నూఱుజన్మములు కుక్కురమై, మఱినూఱుజన్మములు సూకరమై దుఃఖించును.

దదాతి యో న దాయం చ బలిష్ఠో దుర్బలాయ చ ।

న యాతి కుష్ఠీపాకం చ యావచ్చవృద్ధివాకత్ ॥ 55

“బలిష్ఠు లైనవారు దుర్బలులకు సరిసమానముగ భాగమర్పింపనియెడల వారు సూర్యచంద్రు లున్నంతవఱకు గుంభీపాకనరకమనుభవింపగలరు”. నూఱు కోట్ల కల్పములు గతించినను ననుభవింపనిదే కర్మఫలములు క్షీణింపవు. తా మెనరించినశుభాశుభకర్మఫలముల నవశ్య మనుభవింపక తప్పదు. జగద్గురు డై నశివునకుగూడ బృహస్పతి గురుపుత్రు డనెడివృత్తాంతమును బలముగల వారిలో శ్రేష్ఠు డైనయీశ్వరునకు విన్నవించుకొనుడు.

సర్వదేవసమూహములు వాహనారూఢులై మధ్యలో మహర్షుల నుంచుకొని సర్మదానదీతటమును జేరుడు. తదనంతరము నేనుగూడ బుణ్యప్రద మైన యాసర్మదానదీతీరమున కేతెంచెదను. బృహస్పతి యింద్రుడు శీఘ్రముగ శివాలయమును (కైలాసమును) జేరుడు.

మ హేంద్రుడు పలికెను :

వేదకర్తా ! సిద్ధులకు, యోగులకు గురుదేవా ! మృత్యుంజయు డైన శంకరునకు బృహస్పతి గురుపుత్రు డెట్లు కాగలడు! ఆంగీరసమహర్షి నీకుమా

రుడుగదా! బృహస్పతి యాయనకుమారుడేగదా! నీకంటె మహాదేవుడు మహాజ్ఞానసంపన్నుడు. ఆయనకు బృహస్పతి గురుపుత్రు డెట్లయ్యెనో వివరింపవలసినదిగ గోరుచున్నాను.

బ్రహ్మ పలికెను :

పురందరా! ఈకథ పురాణములందుగూడ నత్యంతగోప్యము. అతిపూరాతన మైనయీచరితమును బ్రవచించెద నవధరింపుము. పూర్వకాలములో గర్మదోషమువలన నాంగీరసునిభార్య మరణించినకుమారుని బ్రసవించెను. ఆమె సత్పుత్రునికొఱకై నాయాదేశానుసారముగ శ్రీకృష్ణపరమాత్మదివ్యవ్రతము నాచరించెను. పుంసవన మనెడియాశ్రీకృష్ణవ్రతమును నాంగీరసుని భార్య యొకసంవత్సరపర్యంతము సనత్కుమారునే పురోహితునిగ నొనరించుకొని, యాచరించెను. కృపామయుడు, స్వేచ్ఛామయుడు, పరబ్రహ్మము, భక్తానుగ్రహవిగ్రహుడు నగుశ్రీకృష్ణభగవానుడు గోలోకమునుండి దిగివచ్చి యాసాధ్వియెదుట సాక్షాత్కరించెను. సాశ్రుపూర్ణ నయనములతో వినీతురాలై స్తుతించుచు బ్రణామము లర్పించుచున్న యాసాధ్విని గాంచి కృపానిధి యిట్లు పల్కెను.

శ్రీ కృష్ణ భగవానుడు పలికెను :

సాధ్వి! మత్తేజఃసమన్విత మైనయీవ్రతఫలమును గ్రహింపుము. ఈవ్రత ఫలమును భుజించిననీకు నావరమువలన నాయంశమున బుత్రుడుద్భవింపగలడు. నీకుమారుడు సర్వదేవతలకు నాచార్యుడై, సకలజ్ఞానులందు మహాశ్రేష్ఠుడై నావరమువలన బృహస్పతి యనునామమున విరాజిల్లగలడు. నావరమువలన నెవరు కల్గెదరో వారు నావరపుత్రు లనబడెదరు. నీగర్భములో నాకుమారుడే చిరంజీవియై విరాజిల్లగలడు. పుత్రు లేడువిధములుగ నుందురు.

వరణో వీర్యజశ్చైవ క్షేత్రజః పాలక స్తథా ।

విద్యామన్త్రసుతౌ చైవ గృహీతః సప్తమఃసుతః ॥ 70

1. వరజుడు - వరమువలన కల్గినవాడు, 2. వీర్యజుడు - వీర్యమువలన కల్గినవాడు, 3. క్షేత్రజుడు - భార్యవలన కల్గినపుత్రుడు, 4 పోషింపబడువాడు - 5. విద్యాసుతుడు విద్యార్థి 6. మంత్రసుతుడు - శిష్యుడు. 7. దత్తస్వీకృతుడగు పుత్రుడు.

బ్రహ్మ పలికెను :

ఇట్లాసాధ్వి ననుగ్రహించి రాధికానాథుడుగోలోకమునకుమరలిపోయెను. స్వయముగ సురలకాచార్యుడైన బృహస్పతి శ్రీకృష్ణునివరపుత్రుడే. హిమాలయముపై మూడులక్షలదివ్యవర్షములు శివుడు శ్రీకృష్ణభగవాను నారాధింపగా నాసకలజగన్నాథుడు ప్రసన్నుడై శంకరునకు మృత్యుంజయ మహాజ్ఞానమును, స్వయోగమును, నఖిలజ్ఞానమును, తనతో సమమైనతేజమును, స్వశక్తి యైనవిష్ణుమాయను, స్వాంశసంభవ మైనవృషభవాహనమును (నందిని), శూలమును, స్వకవచమును, ద్వాదశాక్షరస్వమహామంత్రమును గృహమయుడై యనుగ్రహించెను. శివలోకములో విరాజిల్లుశివప్రియ శివయే విష్ణుమాయ. ఆమె శ్రీమన్నారాయణునిశక్తికావున నామెను నారాయణి యనిరి. ప్రాచీనకాలములో సర్వదేవతాతేజములనుండి యావిర్భవించి యాననా తని దైత్యులను సంహరించి దేవతలకు విజయమును బ్రసాదించెను. కల్పాంత రములో నామూలప్రకృతియే దక్షకన్య సతిగ ప్రాదుర్భవించి పితృయజ్ఞములో దన హృదయేశ్వరుని నింద సహింపలేక తనువును యోగమార్గమున ద్యజించి యాసిద్ధయోగిని శైలకన్యకయై ప్రాదుర్భవించెను. కాలానుసారముగ నాగిరి రాజనందిని శ్రీకృష్ణు నారాధించి శంకరుని పొందగల్గెను. పరాత్పరుడు పరమాత్ముడునైన శ్రీకృష్ణుడే శంభునకు గురుదేవుడు. శ్రీకృష్ణునివరపుత్రుడే స్వయముగ బృహస్పతి. ఈహేతువువలన సురగురువు శివునకు గురుపుత్రుడైనాడు. అతిగుహ్య మైనయీవిషయమును నే వర్ణించితిని. శ్రుత్యనుసారముగ బ్రధానసంబంధము లిట్లు వర్ణించితిని. అన్యవిషయములనుగూడ వర్ణించెద నాలకింపుము. మహాప్రతాపవంతు డైనగరుత్మంతుడు; శంకరాంశ సంభూతుడు దూర్వాసుడు, వీ రిర్వురు నాంగీరసమహర్షి శిష్యులు. ఈకారణమువలననే శివునకు బృహస్పతి గురుపుత్రు డయ్యెను. దక్షప్రజాపతి యజ్ఞములో దన ప్రాణాధికురా లైనసతి మృతినొందగ శంకరుడు స్వమోహమునకు గుఱియై స్వజ్ఞానమును విస్మరించియుండగా శ్రీకృష్ణప్రేరితుడై యాంగీరసమహర్షి శంకరుని బ్రబోధించెను. ఈకారణమువలన నాంగీరసుడు శివున కాచార్యుడు కాగా బృహస్పతి గురుపుత్రు డైనారు. కావున బృహస్పతీ! స్వయముగ నీవు కైలాసము జేరి శివు నాశ్రయింపుము. ఇంద్రా! నీవు నర్మదానదీతీరమును జేరుము.

ఇట్లు బృహస్పతీంద్రులను బ్రహ్మదేవు డాదేశించెను. నారదా! దేవ
గురువు కైలాసమునకు బయనముకాగా మహేంద్రుడు నర్మదానదీతటమును
జేరెను.

ఇదిశ్రీమదాంధ్రబ్రహ్మవైవర్తమహాపురాణమందలి

ప్రకృతి ఖండములోని నారదనారాయణ

సంవాదమున బృహస్పతికైలాసగమన

మను ఏబదితొమ్మిదవ

అధ్యాయము

సంపూర్ణము.

—o—

అఱువదియవ అధ్యాయము

శివబృహస్పతులసంవాదము

నారదుడు పలికెను :

శ్రీమన్నారాయణా! మహాభాగా! వేదవేదాంగపారగా! నీముఖ
చంద్రునినుండి బయల్వెడలినసుధాఖ్యానములను దనివిదీర బానమొనరించితిని.
బృహస్పతి కైలాసముజేరి సర్వసంపదలకు బ్రదాత యైనశివునితో నేమి
పల్కెనో శ్రవణమొనరింప గోరుచున్నాను. బృహస్పతి వచనములకు జగ
త్కర్త, విధాత యైనశంకరభగవానుడు ప్రత్యుత్తరముల నొసంగిన యావిషయ
ముల నన్నింటిని ప్రవచింపుము.

శ్రీ నారాయణ ఋషి పలికెను :

లక్ష్మీభ్రష్టుడైనబృహస్పతి శీఘ్రముగ కైలాసము జేరి లజ్జామలిన
విగ్రహుడై శంకరునకు ప్రణామము లర్పించి నిలువబడెను. గురుపుత్రుని
గాంచగనే శంకరుడు కుశాసనమునుంచి లేచివచ్చి బృహస్పతి నాలింగనము

జేసికొని వానికి మంగళశీస్సులు నొసంగి తనయాసనముపై నాశీనుని జేసెను. భయము నొంది లజ్జతో నతమ స్తకుడై యున్న బృహస్పతిని గాంచి శివుడు కుశలప్రశ్నలు బ్రశ్నించి మధురవచనముల నిట్లు పల్కెను.

శంకరుడు పలికెను :

సోదరా! నీవేకారణమున నశ్రుపూర్ణ నేత్రములతో మలినవిగ్రహుడవై లంజితుడవై దుఃఖించుచున్నావో తెల్పుము. మునీశ్వరా! నీతపము క్షీణించెనా? సంధ్యాహీనుడ వైతివా? దైవదోషమువలన క్రికృష్ణ సేవావిహీనుడ వైతివా? గురువునందు నభీష్టదైవ మైనహరియందు భక్తిహీనుడ వైతివా? శరణాగతుడై ప్రపన్నుడై నవానిని రక్షించుటలో నసమర్థుడవై నావా? నీయతిథి నీనుండివిముఖుడైనాడా? నీచే పోషింపబడువా రాకలితోనున్నారా? నీభార్య స్వతంత్రించెనా? నీపుత్రుడు నీయాదేశములను పరిపాలింపలేదా? నీశిష్యులు నీచే శాసింపబడుట లేదా? నీభృత్యులు నీ కెదురుదిరిగి ప్రత్యుత్తరముల నొసంగుచున్నారా? లక్ష్మీ నీయెడల విముఖురాలయ్యెనా? సత్పురుషులందు శ్రేష్ఠుడు, గరిష్ఠుడు, పరిష్ఠుడు, వశిష్ఠుడు, ప్రేష్ఠుడు సదా సుతుష్టచూపసుడైననీగురుదేవుడు నీపై గోపించెనా? నీయిష్టదైవము నీపై గోపించెనా? బ్రాహ్మణులు నీపై గోపించిరా? వైష్ణవులు నీపై గోపించిరా? నీశత్రువులు ప్రబలులై రా? నీకు బంధు విచ్ఛేదము సంభవించెనా? నీకు బలవంతులతో విగ్రహము (యుద్ధము) సంభవించెనా? నీపదము పరగ్రస్తమయ్యెనా? నీబంధువులధన మపహరింపబడెనా? మునీశ్వరా! పాపులు, ఖలు లైనవారు నిన్ను నిందించిరా? నీబాంధవులు, నీప్రియతములు నిన్ను పరిత్యజించిరా? వైరాగ్యయుక్తులై నీబంధువులు నిన్ను వీడిపోయిరా? పుణ్యతీర్థములలో నీవు స్నానము లాచరింపలేదా? పుణ్యావసరములలో దానముల నొనరింపలేదా? ఖలులముఖమునుండి గురునిందనుగాని, బంధువులనిందనుగాని వింటివా ఏమి?

గురునిన్దా హి సాధూనాం మరణా దతిరిచ్యతే ॥

17

గురునిందాశ్రవణము సాధువులకు మరణముకంటె నధిక బాధాకరము.

మరలమరల నరకమును బొందుచుశ్శీలవంతులే గురునిందయొనర్తురు. ఖలులు, అసద్వంశ్యులుమాత్రమే యాచార్యుని నిందింతురు. సదా పరులను ప్రశంసించుచుమహాత్ములే పుణ్యవంతులు, సదామంగళసంయుక్తులు, విమలమన

స్కులు. సంతానమును, యశమును, పరాక్రమమును, నైశ్వర్యమును, ప్రతాపమును, ప్రజలను, భూములను, ధనమును, వచనములను, బుద్ధిని, స్వభావమును, జరిత్రమును, నాచారవ్యవహారములను, సమృద్ధిని, పరిశీలించి యెఱుఁగి వారిహృదయమును తెలిసికొనవచ్చును.

యాదృ గ్యేషాం చ హృదయం తాదృ క్తేషాం చ మజ్జలమ్ ।

యాదృ గ్యేషాం పూర్వపుణ్యం తాదృ క్తేషాం చ మానసమ్ ॥

22

వారి హృదయ మెట్లుండునో వారిమంగళము లట్లే యుండును. వారి పూర్వపుణ్యమెట్లుండునో వారిమనమట్లే యుండును. అనగా మనహృదయ పవిత్రతయే మనకు శుభకరము, మన మొనరించినపూర్వపుణ్యమే మనకు మంచి మనస్సు నొసంగును.

ఇట్లు బల్కి మహాదేవుడు మానమువహించెను. మహాదేవునివచనముల నాలకించి మహానక్త బృహస్పతి యిట్లు ప్రత్యుత్తరమొసంగెను.

బృ హ స్ప తి ప లి కె ను :

ఈశ్వరా! చెప్పదగనిపృథ్వాంతమును జెప్పెద నవధరింపుము. లోకము లందు గలసకలజీవులు తామొనరించిన కర్మమునకు వశులై యనేకజన్మములను బొందుచున్నాడు. జన్మజన్మములందు జీవులు తామొనరించిన కర్మఫలములనే యనుభవించుచున్నారు. అనుభవింపనిదే స్వకర్మములు క్షీణింపవు. ప్రభూ! మానవులకు వారివారి కర్మానుసారముగనే సుఖములు, దుఃఖములు భయశోకాదులు సంభవించును. వేదవేదాంగపారగా! కర్మానుభవములు మూడువిధములనిరి. కొందఱు తా నాచరించినకర్మములవలన సుఖదుఃఖముల ననుభవిం చెద రనిరి. మరికొందఱు దైవకృతమువలన ననిరి. మరికొందఱు స్వభావము వలన ననిరి. స్వయంకృతకర్మమే దైవకారణము కాగలదు. పూర్వకర్మము వలననే మానవులకు స్వభావ మేర్పడగలదు. తామొనరించిన కర్మానుసారముగనే దేహధానులకు సుఖములు, దుఃఖములు భయశోకాదులు సంభవింప గలవు. స్వకర్మముల ననుభవించుజీవుడు సదా సగుణుడై యుండును. జీవునిచే కర్మఫలముల ననుభవింపజేయుచు సాక్షియై నిర్గుణమై ప్రకృతికే యతీతమై విరాజిల్లునదియే యాత్మ. ఆయాత్మయే సర్వసేవ్యము, సకలఫలప్రదము.

ఆత్మయే దేవదర్శన మొసంగగలదు, స్వభావములను, కర్మలను ప్రసాదింప గలదు. కర్మవలననే సిగ్గు, ప్రశంస, సంతోషము లభించును.

ఇట్లు పల్కి బృహస్పతి జరిగినవృత్తాంత మంతయు మహాదేవునకు విన్న వించెను. తారాపహరణవృత్తాంతము నాలకింపగనే శంకరునిశిరము లజ్జతో నతమయ్యెను. ఆయనకరమునుండి జపమాల క్రిందబడెను. శంకరుడు మహాకోప ముతో శరీరము కంపింపగ రక్తపంకజలోచను డయ్యెను. సంహారకు లైన రుద్రులకీర్ష్యుడు, పరిపాలకు డై విష్ణువునకు సఖుడు, బ్రహ్మచే స్తుత్యుడు పర మగతి, నిర్గుణు డైనశ్రీకృష్ణుని ప్రకృతీశ్వరుడు కోపించినవాడై యిట్లు పల్కెను.

మ హా దే వు డు ప లి కె ను :

సాధువులకు, వైష్ణవులకు సదాశుభమగునుగాక! అవైష్ణవులకు, అసాధు వులకు, ప్రతిపదమందు సదా యశుభములు సంభవించుగాక. వైష్ణవులకు దుఃఖముల నొసంగువారికి శ్రీకృష్ణు డడుగడుగున విఘ్నముల నొసంగి తుదకు వారిని సంహరించును. అవైష్ణవులహృదయములు శుద్ధములు కావు, సదా మలయుక్తములు.

శ్రీకృష్ణమన్తస్మరణం మనోనై ర్మల్యకారణమ్ ॥

భిద్యతే హృదయగ్రంథి భిద్యంతే సర్వసంశయాః ।

విష్ణుమన్తోపాసనయా క్షీయతే కర్మ తన్నృణామ్ ॥

40

మానవులకు - శ్రీకృష్ణస్మరణమే మనోనై ర్మల్యకారణముకాగలదు. శ్రీకృష్ణ మంత్రస్మరణము హృదయగ్రంథులను ఖండించును, సర్వసంశయ ములను నశింపజేయును, విష్ణుమంత్రోపాసన మొనరించిన దేహధారికర్మలు క్షీణింపగలవు.

ఆహా! శ్రీకృష్ణదాసులస్వభావ మెంత సునిర్మలము. బృహస్పతీ! నీభార్య నపహరించినచంద్రుడు నీకు శత్రువైనను నీవువానిని శపింపకున్నావు. ఆచార్యుడు వరిష్ఠుడు క్రోధహీనుడు, దార్మికుడునైనచో దనశత్రువు తన నూర్గురు పుత్రులను సంహరించినను నాతని శపింపడు. నాసోదరుడు సురగురు డైనబృహస్పతి తననిశ్వాసచే క్షణములో నూర్గురుచంద్రులనైన నిశ్చయముగ భస్మమొనరింపగలసమర్థు డైనను ధర్మభంగమగునని చంద్రుని శపింపలేదు.

నిత్యము కోపావేశము కల్గి యితరులను శపించినతాపసులకు తమతపశ్శక్తి క్షీణించును. మహాతపస్వీ! వైష్ణవుడు, ధీమంతుడు, ధర్మిష్టుడునైన బ్రాహ్మణుడు, బ్రహ్మకుమారు డైనయత్రిమహర్షికి బరస్త్రీలుబ్ధుడు, శత్రుడునైనయీ చంద్రు డసత్పుత్రుడు. బృహస్పతీ! స్వధర్మనిరతు లైనవిప్రులు సదా నారా యణపరాయణులై జీవించురు. శైవులు, శాక్తేయులు, శివారాధనసంలగ్నులై యుందురు. పూజావివర్జితులై యుండువారే దైత్యులు, ముముక్షువులై హరి దాస్యసౌభాగ్యము నాకాంక్షించువిష్ణుభక్తులే బ్రాహ్మణులు. ఐశ్వర్యాదుల నాకాంక్షించువారే దానవులు. తామసయుక్తు లైనవారే యసురులు. ఈప్సిత మైన శ్రీకృష్ణార్చనమే (సగుణోపాసన) బ్రాహ్మణులకు స్వధర్మము. నిష్కాము లైనవారికి బ్రకృతికేయతీతుడు, ప్రాకృతికనిర్గుణు డైనదైవము నారాధించుటే ధర్మము. ఇట్టి బ్రాహ్మణులు, వైష్ణవులు సర్వస్వతంత్రులు. వారు నిర్భయ ముగ బరమపదము చేరగలదు. అన్యదేవతోపాసకులు ప్రాకృతప్రళయమం దాదేవతలను చేరగలరు.

వర్ణానాం బ్రాహ్మణాః శ్రేష్ఠాః సాధవో వైష్ణవా యది ।

విష్ణుమన్త్రవిహీనేభ్యో ద్విజేభ్యః స్వపచో వరః ॥

52

సాధువులు, వైష్ణవులు నైనచో బ్రాహ్మణులు సర్వవర్ణములందు శ్రేష్ఠులు కాగలరు. విష్ణుమంత్రవిహీను లైనద్విజులకంటె విష్ణుమంత్రయుక్తు డైనశునకభక్షకుడే శ్రేష్ఠుడు.

పరిపక్వులైనను, నపరిపక్వులైనను వైష్ణవులు, సాధువులునైనచో వారిని సదా విష్ణుచక్ర మైనసుదర్శనము రక్షించును. శుష్కతృణములు సదా యగ్నిలో భస్మమగు నట్లే వైష్ణవులపాపములు శ్రీకృష్ణభక్తి యనెడుహుతాశనుని (అగ్ని) వాతబడి భస్మములు కాగలవు. గురుముఖము నుండి విష్ణుమంత్ర మేవైష్ణవునికర్ణములో ప్రవేశించునో యావైష్ణవుడే మహా పవిత్రుడని మనీషులు ప్రవచించిరి. అట్టివైష్ణవుడు తనపితృవంశములో వందలతరములవారిని, మాతామహులవంశములో వందలతరములవారిని, సహో దరులను, దల్లిని నుద్ధరింపగలడు. శ్రీకృష్ణమంత్రగ్రహణమాత్రముననే నరుడు జీవన్ముక్తుడు కాగలడు. గరుడుని గాంచి సర్పములు పాటిపోవునట్లు శ్రీకృష్ణమంత్రయుక్తుని గాంచి పాపములు పారిపోగలవు. వైష్ణవులను గాంచిన యముడైనను భయమునొందగలడు. కృష్ణమంత్రోపాసకుల స్పర్శ

మాత్రముననే గంగాదిమహాతీర్థములు పవిత్రములు కాగలవు. పాపులు తమ పాపములను దమస్పర్శద్వారమున తీర్థముల కొసంగెదరు. తీర్థములకు సంక్రమించినయాపాపములన్నియు వైష్ణవులస్పర్శమాత్రమున నశింపగలవు. కృష్ణమంత్రోపాసకులపాదపద్మములరజస్స్పర్శముచే బాతకులు పాపవిముక్తులు కాగలరు, వసుంధర పునీత కాగలదు. వైష్ణవులస్పర్శమాత్రముననే వాయువు, అగ్ని, సూర్యుడు మొదలుగాగలసర్వులు పవిత్రులు కాగలరు. నేను (శివుడు) బ్రహ్మ, యాదిశేషుడు, కర్మములకు సాక్షియైన ధర్మము మొదలుగాగల మే మందఱము సదా వైష్ణవుల సమాగమమునే వాంఛించెదము. సర్వులకు తమతమకర్మానురూపముగనే ఫలములు ప్రాప్తించును.

కుశ్శీనబీజములో నంకుర ముద్భవింపనట్లు వైష్ణవులకు గర్మానురూపముగ గర్మఫలములు సంప్రాప్తింపవు. ఆవైష్ణవుల పూర్వకర్మమంతయు భక్తవత్సలుడు హరింపజేయును. ఆకృపానిధి వారికి దనపదమున గృహతో బ్రసాదించును. తేజస్వలందు శ్రేష్ఠుడు, వైష్ణవులంద్రగగణుడు భృగునందనుడు నై నశుక్రాచార్యుని దుర్బలుడు, భీతుడు నై నచంద్రుడు శరణువేడెను. అత్యంత భలిష్ఠ మైనసుదర్శన చక్రముకూడ శుక్రాచార్యుని జయించుటలో సమర్థము కాదు. అయినను మంత్రోపాయముచే జంద్రునినుండి తారను రక్షించి నీ కప్ప గించెదను. బృహస్పతీ! సత్యుడు, పరబ్రహ్మము, పరమాత్మ, సర్వేశ్వరేశ్వరుడై నశ్రీకృష్ణుని భజింపుము. ఆయన నీయెడల బ్రసన్నుడై న నీభార్య నీకు సులభముగ లభింపగలదు. సోదరా! కల్పవృక్షసదృశము, పరమోత్కృష్టము, కోటిజన్మపాపవినాశకము, సర్వమంగళకారణ మైనశ్రీకృష్ణమహామంత్రము నుపదేశించెద నవధరింపుము. బ్రహ్మమొదలు కీటకము లేక తృణపర్యంత మన్నియు జలబిందుమునలె నశ్వరములు కావున బరమాత్ముడు నీశ్వరుడు నగు గోవిందుని శరణము నొందుము. గురుదేవునిముఖారవిందమునుండి శ్రీకృష్ణ మహామంత్రమును శ్రవణమొనరింపనంతవఱకే మానవున కీభవమునందు గోరికగాని, భోగేచ్ఛగాని, స్త్రీసుఖేచ్ఛగాని కలుగగలవు. దుర్లభ యైన శ్రీహరిమంత్రమును బొందగనే మానవు డాశారహితుడు కాగలడు. వైష్ణవులింద్రత్వమునై న, నమరత్వమునై న వాంఛింపరు. హరిదాస్యభక్తిదక్క మోక్షమునై నను వారాకాంక్షింపరు. భక్తిని నశింపజేయుమోక్షమును వారు వాంఛింపరు. జ్ఞానమునై నను, మత్యంజయత్వమునై నను, సర్వసిద్ధులనై నను,

వాక్సిద్ధిని నను, దాతృత్వమునైనను భక్తు లాకాంక్షింపరు. భక్తిని విడనాడి యెవరువిషయములను వాంఛించెదరో, వారమృతమును వీడి విషమును స్వీకరించువారై విష్ణుమాయచే వంచితలు కాగలరు. నేను (శివుడు), బ్రహ్మ, ధర్మము, అనంతము, కశ్యపుడు, కపిలుడు, కుమారుడు, నరనారాయణఋషులు, స్వామిభవమనువు, ప్రహ్లాదుడు, పరాశరుడు, భృగువు, శుక్రాచార్యుడు, దూర్వాసుడు, వశిష్ఠుడు, క్రతువు, ఆంగీరసుడు, బలిచక్రవర్తి, వాలఖిల్యాదులు, వరుణుడు, అగ్ని, వాయువు, సూర్యుడు, గరుత్మంతుడు, దక్షుడు, పరమ భక్తులలో శ్రేష్ఠులు.

ఇట్లు పల్కి శంకరుడు బృహస్పతికి గల్పితరుసదృశ మైనశ్రీకృష్ణ మహామంత్రము నుపదేశించెను. 'శ్రీం హ్రీం క్లీం కృష్ణాయ నమః'. ఈ మంత్రము నుపదేశించి హరుడు గురునకు బూజావిధానమును, స్తోత్రమును, గవచమును, బునశ్చరణవిధానమును, ధ్యానమును, శుద్ధమందాకినీ తటముపై బ్రసాదించెను. జగద్గురు డైనశంకరునిదివ్యముఖారవిందమునుండి శ్రీకృష్ణ మహామంత్రశ్రవణ మొనరింపగనే బృహస్పతి భవమునందు దృష్ట నశించిన వాడై యిట్లుపల్కెను. “జగన్నాథా ! నాకు శ్రీహరితపమొనరించుట కనుజ్ఞ నిమ్ము, తార నచటనే యుండనిమ్ము. తారవలన నా కేమి ప్రయోజనము? ఈశ్వరా ! సర్వపదములు నశ్వరములని, విషతుల్యములని గ్రహింపగల్గితిని. సత్యము, నిత్యము, నిర్గుణ మైనశ్రీకృష్ణపరమాత్మయే శరణముగాన నేనాయన నాశ్రయించెదను. బృహస్పతి పల్కినవచనముల నాలకించి మరల మహాదేవు డిట్లు తనప్రవచనమును గొనసాగించెను.

మ హా దే వు డు ప లి కె ను :

మనీశ్వరా ! పరగ్రస్త యైనస్త్రీని త్యజించి తపమున కేగుట ప్రశంస నీయము కాదు. అత్యంత గౌరవసంపన్నులైనవారికి దుశ్చర్య మరణముకంటే నధికవ్యసనకరమనిరి. మహాభాగా ! శీఘ్రమే నర్మదాతటమునకు జనుము. బ్రహ్మాదిదేవతలు నిరీక్షించు అప్రదేశమునకు నేను శీఘ్రమే రాగలను.

శివునివచనముల నాలకించి బృహస్పతి నర్మదానదీతటమునకు బయలు దేరెను. అచట సమావిష్టులైన దేవతలను, బృహస్పతిని, బ్రహ్మశివాదుల నుద్దేశించి విష్ణుమూర్తి యిట్లుపాదముపదేశించెను.

విష్ణువు పలికెను :

దేవతలారా ! యుద్ధమువలన నిస్సంశయముగ విషమపరిస్థితులు సంభవించును. నాయాశీర్వాదబలముచే సురగురువు నిశ్చయముగ దారను మరల బొందగలడు. దేవతలు శుక్రాచార్యుని స్తుతించిన నాయన ప్రసన్నుడు కాగలడు. కృష్ణచక్రముచే రక్షింపబడుచున్న శుక్రాచార్యుని దేవతలు జయింపలేరు. మీరందఱు శుక్రాశ్రమమును జేరి శుక్రాచార్యుని బ్రసన్ను నొనరించుకొనుడు.

రిపు ర్భలిష్ఠః స్తోత్రేణ వశీభూత ఇతి శ్రుతిః ॥

97

బలవంతు డైనశత్రువు స్తోత్రముద్వారా వశీభూతుడుకాగలడని శ్రుతులు ప్రవచించినవి.

ఇట్లు పల్కి బ్రహ్మాదిదేవతలచే బూజల నొంది విష్ణుమూర్తి యంత ర్ధానమయ్యెను. చింతాక్రాంతులై విషణ్ణమానసులై యున్నదేవతలను శ్వేత ద్వీపమునకు పోవలసినదిగా నాజ్ఞాపించి బ్రహ్మాదేవుడు వారితో నిట్లు పల్కెను. “నేను, శంకరుడు, ధర్మము, విష్ణువు, సర్వసాక్షులము. మాకు దేవతలందు, దైత్యులందు సరిసమాన మైనప్రేమ కలదు. దైత్యులకాచార్యు డైనశుక్రాచార్యుని జంధ్రుడు శరణు వేడెను. దీతినందనునిచే బూజ లొందుశుక్రాచార్యుడు దేవతలచే నజేయుడు. తారకొఱకు నేనే స్వయముగ శుక్రాచార్యుని భవనమునకు బ్రస్తానమొనరించెదను. విష్ణుమూర్తి యాదేశానుసారముగ మీరు సముద్రతీరము జేరుడు”. ఇట్లు పల్కి జగద్విధాత శుక్రాచార్యుని సన్నిధికి బయలుదేరగా దేవతలు, విప్రులు సముద్రతటము జేరిరి.

ఇదిశ్రీమదాంధ్రబ్రహ్మవైవర్తముహాపురాణమందలి

ప్రకృతిఖండములోని నారదనారాయణ

సంవాదమున శివబృహస్పతుల

సంవాద మనుఅఱువదియవ

అధ్యాయము

సంపూర్ణము.

అఱువదియొకటవ అధ్యాయము

బృహస్పతికి తార మరల లభించుట;

బుధుడు జన్మించుట.

నా ర దు డు ప లి కె ను :

దేవా ! బ్రహ్మకు, నసురులకు జరిగినసంవాదము నాకర్ణింపవలెనని నే నత్యంతకుతూహలముతోనున్నాను.

శ్రీ నా రా య ణ ఋషి ప లి కె ను :

బ్రహ్మదేవుడు శుక్రాచార్యుని నిలయమును జేరెను. బ్రహ్మదేవుని గాంచగనే శ్రీకృష్ణసంకీర్తన మొనరించుచున్న శుక్రాచార్యుడు రత్నసింహాసనముపైనుండి లేచి నమస్కరించి పూజించి యనేకవిధముల స్తుతించి కృతాంజలియై భయముతో నిలువబడెను. శుక్రాచార్యునిస్తోత్రములకు సంతుష్టుడై బ్రహ్మదేవుడు సకలదానపులయు మహర్షిగణములయు నమోవాకములను స్వీకరించి రత్నసింహాసనము నలంకరించెను. అశుపూర్ణనయముడై పులికితాగుడై యత్యంతవినయముతో బ్రణామము లర్పించుచు శుక్రాచార్యుడు బ్రహ్మదేవునితో నిట్లు పల్కెను. “భగవంతుడు స్వయంవిధాత యైనబ్రహ్మదేవుని సాక్షాత్తుగ నాగృహములో దర్శింపగల్గితిని. నేడు నాజన్మము సఫలమైనది, నాజీవనము సుజీవన మయ్యెను. బ్రహ్మపుత్రులైన సనకసనందనాదులును నేడు బ్రహ్మతో నేతెంచి నాకు దర్శనమొసంగుటనాభాగ్యము. పరమాత్ముడు పరాత్పరుడు నైననాదైవము శ్రీకృష్ణుడే ప్రసన్నుడైనటుల నేను భావించుచున్నాను. నేను శిశుతుల్యుడను, నన్ను గృతార్థునొనరించుటకే యరుదెంచిన మీకు సుస్వాగతము. స్వాత్మారాములైన మిమ్ము గుశలురా యని ప్రశ్నించుట యచుచితము. నన్నుబవిత్రి నొనరించుటకే మహర్షిగణసహిత ముగవిచ్చేసి, దమకు నాగృహమును పావనమొనరించిన్నారు. దేవా ! నేను దమకు జేయగలకార్యమేదైన నున్నచో నన్ను శాసింపుడు”. శుక్రాచార్యునివచనముల నాలకించి ప్రసన్నుడై బ్రహ్మదేవు డిట్లుపల్కెను.

బ్రహ్మ పలికెను :

నాపాత్రుడ వైననిన్ను గాంచుటకే చిరకాలము నుండి విచ్ఛేద మన భవించి యుద్విగ్నుడనైన నేనరుదెంచితిని.

విచ్ఛేదః పుత్రపౌత్రాణాం మరణా దతిరిచ్యతే ॥

22

పుత్రపౌత్రులవియోగము మరణముకంటే నధికదుఃఖప్రదము.

మునిశ్రేష్ఠా ! నీకు గుశలమా ! నీపుత్రులకు గుశలమా ! నీస్త్రీలకు గుశలమా ! నీకభీష్మిత మైనశ్రీకృష్ణార్చనము దినదినము నపరిచ్ఛిన్నముగ సాగుచుండెనా ? నీస్వధర్మము, తపము బాగుగ గొనసాగుచున్నవా ? నీగురు సేవ నిత్య మవిచ్ఛిన్నముగ జరుగుచుండెనా ? గురుపూజనము సర్వమంగళము లకు ముఖ్యకారణము, పుణ్యహర్షప్రదము, శుభము, పాపాదిరోగశోకఘ్నము. అభీష్టదైవము సంతుష్టుడైన, నాచార్యుడు సంతుష్టుడైన, సర్వదేవతలు సంతుష్టు లయ్యెదరు. గురువు, విప్రులు, సురలు, నేపాపాత్ముని గోపింతురో వానికి గుశలము లేదు. వాని కడుగడుగున విఘ్నములు సంభవించును. కుమారా ! నీయారాధనకు సర్వాంతరాత్మ, నిర్గుణుడు, ప్రకృతికే యతీతుడు భగవంతుడు నైనశ్రీకృష్ణుడు సంతుష్టుడైనాడు. కావున విధాత నైననేను సంతృప్తి నొందితిని. నేను సంతృప్తి నొందగనే శ్రీహరి సంతుష్టుడైనాడు. శ్రీహరి ప్రసన్నుడు కాగనే సకలదేవతలు ప్రసన్నులైరి. కుమారా ! నే నరుదెంచిన విషయమును వివరించెద నాలకింపుము. శంకరుని గురుతనయు డైనబృహస్పతియొక్కభార్య తార నపహరించి నిశానాథుడు నీకు శరణాగతు డైనాడు. కుమారా ! శంకరుడు, ధర్మము, సూర్యుడు, అనంతుడు, ఆదిత్యులు, వసువులు, రుద్రులు, దిక్పాలకులు, దిగీశ్వరులు, మూడుకోట్ల దేవతలు యుద్ధసన్నద్ధులై యేతెంచిరి. వీరేగాక నాగులు, కిన్నరులు, కింపురు ఘులు, యక్షులు, రాక్షసులు, గుహ్యకులు, భూతప్రేతపిశాచకూష్మాండ బ్రహ్మ రాక్షసాదులు, కిరాతులు, గంధర్వులు తారకొఱకై యుద్ధమొనరించుటకు సన్నద్ధులైయున్నారు. కుమారా ! యుద్ధ మెందులకు ? తార నర్పింపుము కాముకు డైనచంద్రుని పరిత్యజింపుము.

శుక్రాచార్యుడు పలికెను :

రణదుర్మదాంధులై యుద్ధమునకు సంసిద్ధులై యేతెంచినసకలదేవతలతో

నేను యుద్ధమొనరింపగలను. కాని సర్వులకు పరమగురు డైనశివునిదక్క నన్యులతో యుద్ధమొనరింపగలను.

దైత్యులు పల్కిరి :

ఉభయపక్షములవారికి శంకరుడు సర్వదా వంద్యుడు, ధర్మము సాక్షి, నీవు పితామహుడవు. మీరుదక్క నన్యులను మేము తృణప్రాయముగ భావించెదము. దేవతలు యుద్ధమునకు వచ్చినచో రానిండు, ప్రభూ ! ఆగ్నేయాస్త్రమును ప్రయోగించి వారిని జయింపగలము.

బ్రహ్మ పలికెను :

దైత్యులారా ! విశ్వసంహర్త, బలవంతులందు శ్రేష్ఠుడు నైన కాలాగ్నిరుద్రునితో నెవరు యుద్ధమొనరింపగలరు ? మహాభయంకరస్వరూపిణి జగన్మాతయగు భద్రకాళితో నెవరు యుద్ధమొనరింపగలరు ? శంకరకింకరులైన భైరవుతో, నందీశ్వరునితో నెవరు యుద్ధమొనరింపగలరు ? వీరభద్రునితో నెవరు యుద్ధమొనరింపగలరు ? సహస్రఫణాసమన్వితు డైనయాదిశేషునితో నెవరు యుద్ధమొనరింపగలరు ? పాశుపతధారి యైనకాలాగ్నిరుద్రుని మార్కనుట యసాధ్యము. మధుకైటభులను హిరణ్యాక్షహిరణ్యకశిపులను సంహరించిన విష్ణుమూర్తియే స్వయముగసంగ్రామమునకై శ్వేతద్వీపమునుండి యేతెంచెను. ఇట్లు పల్కిజగద్విధాత మానమువహింపగా దైత్యనందనుడు దానవేశ్వరు డైనప్రహ్లాదుడు పరిహసించుచు బ్రహ్మదేవునితో నిట్లు పల్కెను.

ప్రహ్లాదుడు పలికెను :

సర్వపూజ్య ! జగద్విధాతా ! నీకు నమస్కారము. సర్వులందు బ్రాక్తనేశ్వరుడ నైననీనమక్షములో నే నేమి పలుకగలను ? హిరణ్యాక్ష హిరణ్యకశిపులను సంహరించెనని, మధుకైటభులను వధించెనని నీవు ప్రసంసించినయావిష్ణుమూర్తి పరిపూర్ణతము డైనశ్రీకృష్ణపరమాత్మకు గేవలము కళాస్వరూపుడేగదా. సర్వాంతరాత్మకునిసుదర్శన మనెడిచక్రము మమ్ములను, మాలోకములనుసదారక్షించును. ఆసుదర్శనముకంటె శివుడుగాని, పాశుపతముగాని, భద్రకాళిగాని, యనంతుడుగాని, రుద్రాదులుగాని, దేవతలుగాని బలవంతులు కారు. సర్వాధారుడు, స్థూలములన్నిటికంటె స్థూల

తముడు, సర్వములకు విభుడు, తనరోమకూపములందు నిఖిలవిశ్వములు
యావ ర్తమానములై యున్న మహావిరాట్పురుషుడు శ్రీకృష్ణభగవానునకు
పోడశాంశమాత్రమే. అనంతుడుగాని, భద్రకాళిగాని, బృహస్పతిగాని,
యామహావిరాట్పురుషునికంటె స్థూలతములా ? దేవత లందఱు వచ్చిన
రానీ, యుద్ధమొనరించిన నొనరింపనీ, నాకు శంకరుడన్న భయము లేదు,
పాశుపతమన్న భయము లేదు, శివస్వరూపుడవు భగవంతుడ వై నశివా ! నీకు
నమస్కారము. అనంతునకు నమస్కారము, సాధువులకు నమస్కారము,
వైష్ణవులకు నమస్కారము; ప్రజాపతీ! శ్రీకృష్ణునిప్రసాదమువలన నేను నిర్భయు
డనై, నిరామయుడనై విరాజిల్లగల్గుచున్నాను. నాకు స్వాత్మబల మేదియును
లేదు. అంతయు జగత్ప్రభు నైనశ్రీకృష్ణపరమాత్మ ప్రసాదించినజలమే.
బ్రహ్మదేవా ! నాతండ్రి హిరణ్యకశిపుడు విష్ణునింద యొనరించిన పాపము
వలన మరణించెను, నిర్బంధితుడై శంఖచూడుడు మరణించెను, దర్పమువలన
మధుకైటభులు మరణించిరి. త్రిపురాసురు లాదిగాగలరాక్షసు లందఱు
నాకింకరసములు, వారలను వీరులుగ లెక్కింపబోము. నారదా ! ఇట్లు పల్కి
మానము వహించిన ప్రహ్లాదునితో బ్రహ్మదేవు డిట్లు పల్కెను.

బ్రహ్మ పలికెను :

దేవతలకు దానవులకు యుద్ధము వినాశకారణము. వత్సా ! మంచినడ
వడి సర్వమంగళకారణము. బ్రహ్మదేవుడనైననేనే ని న్నర్థించుచున్నాను,
తారను నాకు భిక్షగా నొసంగుము. రాజా ! భిక్షుకుడు విముఖుడైన
గృహస్థుసర్వపాప భాజనుడు కాగలడు.

స న త్కు మారు డు ప లి కె ను :

రాజేంద్రా ! సురదైత్యులందు నీవు సింహసముడవు. స్వకీర్తిని రక్షించు
కొనుము. జగద్విధాతయే నీయెదుట భిక్షుకుడైనాడు. నీకీర్తి నేమని ప్రవచింప
గలను ?

స నా త ను డు ప లి కె ను :

సురేంద్రులైనను, బ్రహ్మశివాదులైనను నిన్ను జయింపలేరు. వైష్ణవు
డవు, పుణ్యవంతుడవు, పరిశుద్ధుడ వైననీవు శ్రీకృష్ణచక్రముచే సడా రక్షింప
బడుచున్నావు.

స న న ద ను డు ప లి కె ను :

ప్రకృతికే యతీతుడు, సర్వాత్మకు డైనశ్రీకృష్ణుడే నీయిష్టదైవమై యుండగా, వైష్ణవశ్రేష్ఠు డైనశుక్రుడే యాచార్యుడై యుండగా మహాబల సంపన్నుడ వైనని న్నెవరు జయింపగలరు ?

స న కు డు ప లి కె ను :

పుణ్యాత్ము డెంతటివారివలననైనను జయింపబడడు, పాపి స్వపాతకము వలననే జయింపబడగలడు. పాపండవాయువులకు బుణ్యదీప మాటిపోదు.

ఋ ఋ లు ప లి కి రి :

మహాభాగా ! బృహస్పతికి బ్రాణాధికురాలైనతార నర్పింపుము. చంద్రుని బరిత్యజించి సుచిర మైనస్వకీర్తిని రక్షించుకొనుము. మేము నిన్ను మరల, మరల ప్రార్థించుచున్నాము.

ప్ర హ్లా దు డు ప లి కె ను :

నాయీశ్వరు డైనగురుదేవులు విరాజమానులై యుండగ నే నెంతటి వాడను. మీరు మాగురుదేవులనే యర్చింపుడు. యోగ్యు లైనశిష్యులయాధి పత్యములో, సాధువులయాధిపత్యములో గురువే యీశ్వరుడు. మునీశ్వరు డైననాగురుదేవునకే నాసర్వస్వము నర్పించితిమి. మే మందఱి మాయన భృత్యులము, ఆయనచే పోషింప బడెడివారము, గురుదేవునకు బరిచారకులము. శిష్యుల మైనమేము కేవలము గురుదేవునియాజ్ఞాపరిపాలకులమే.

శ్రీ నా రా య ణ ఋ షి ప లి కె ను :

ప్రహ్లాదునివచనముల నాలకించి సకలదేవతలు శుక్రాచార్యుని ప్రార్థించిరి. మునీశ్వరా ! శుక్రాచార్యుడు సతి యగుతారను, మలిను డైన చంద్రుని బ్రహ్మదేవున కర్పించి నమస్కరించెను. ప్రహ్లాదు డత్యంతభక్తి సమన్వితుడై విధాతపాదములకు స్వగణములతో నమస్కరించెను. సకల మహర్షులు బ్రహ్మదేవునకు నమస్కరించి తమతమధామములకు జనిరి. లఙ్కతో, శమశ్రుత్యై, గర్భమును ధరించి దుఃఖించుచు దనసాదముల నాశ్రయించిన తారనుగాంచి బ్రహ్మయిట్లుపల్కెను. “తారా ! భయమును వీడుము.

నావలన నీ కేభయము లేదు. నావరమువలన నీవు సౌభాగ్యయుతవై నీభర్తను జేరగలవు.

దుర్బలా బలినా గ్రస్తాన్మిష్కామా న చ్యుతా భవేత్ ।

ప్రాయశ్చిత్తేన శుద్ధా సా న స్త్రీ జారేణ దుష్యతి ॥ 81

నిష్కాముకురాలు, దుర్బలురాలైనస్త్రీ బలవంతునిచే బలాత్కరింపబడినను బతనముచెందదు, ప్రాయశ్చిత్తముతో శుద్ధురాలైనయాస్త్రీ జారదోషముచే దూషింపబడదు.

స్వసుఖముకొఱకై కాముకురాలై కామముతో జారత్వము నాచరించినస్త్రీ స్వామిచే పరిత్యజింపబడి యెట్టిప్రాయశ్చిత్తముతోనైనను శుద్ధురాలుకాదు. అట్టిపాపిని సూర్యచంద్రులుండుపర్యంతము కుంభీపాకనరక మనుభవింపగలదు. పూర్వమున జరిగిన దేదో జరిగినది. కుమారీ ! లజ్జను వీడి గురుని (బృహస్పతి) గృహమును జేరుము. శుభా ! నీ కీగర్భ మెవరివలన సంప్రాపించెను ?” బ్రహ్మదేవునివచనముల నాలకించి “తండ్రీ ! నాస్వకర్మమువలన జన్మదునిద్వారమున నా కీగర్భము సంప్రాప్తించినది. ప్రజాపతీ ! దయా హీనుడు, దుర్మతి యైనచంద్రుడు దుర్బలురాల నైననన్ను జెఱపఱ్ఱెను. ఇందులకు సర్వభూతములు సాక్షులే.” యని తారపల్కి సువర్ణప్రభాసదృశుడు, నత్యంత సుందరుడు, బ్రహ్మతేజముతో బ్రకాశించు కుమారుని బ్రసవించెను. బ్రహ్మదేవునియెదుట లజాయుక్తుడై చేసిన దుష్కార్యమునకు బశ్చాత్తప్తుడై తలను వంచుకొని నమస్కరించుచున్నచంద్రుడు విధాతృనాజానుసారముగ నాతనయుని జేకొని స్వస్థానమునకు మరలిపోయెను. బ్రహ్మదేవుడు సాధ్వి యగుతారను బృహస్పతి కప్పగించి దేవతల కభయమొసంగెను. శివాదులు సకలదేవతల నాశీర్వాదించి తమతమ ధామములు కరిగిరి. భావానురక్త యైనవనితను (తారను) మరల బొంది బృహస్పతి సంతుష్టమానసుడై దేవతలతో గూడి స్వగృహము జేరెను. తారకాగర్భసంభవుడైనకుమారుడే బుధుడు, బుధుడు మహాతేజస్వి, మహాబల సంపన్నుడు, బుధుడు నందనవనములో చిత్ర యనుసుందరాంగిని గాంచి ప్రేమించెను. ఆచిత్ర కుబేరునిరేతస్సుచే ఘృతాచి యనునప్పరసకు గొమార్తెగా జనించెను. బుధుడానిర్జ్ఞన వనములో యశావనసంపన్నురాలు, కమలలోచన, షోడశవర్షీయ యగుసుందరకన్యను గాంచి ప్రేమించి గాంధర్వ

విధిని వివాహమాడెను. బుధునివలన జిత్రకు చైత్రు డనుమహాబలపరాక్రమ సంపన్ను డైనపుత్రు డుదయించి సప్తస్వీపవతి యగుపృథ్వికి శాసకుడై మహాబలవంతుడై ధర్మముగ రాజ్యపాలన మొనరించెను. ఆమండలేశ్వరు డైన చైత్రు డసంఖ్యాకదానములను, నిత్యము నొసంగుచు మహాకీర్తిసంపన్ను డయ్యెను. ఆచైత్రుని కుమారుడే రాజవర్యు డధిరధుడు; అధిరధునికుమారుడే బృహచ్చపు డైన (విశాలకర్ణములు కల్గిన) సురధచక్రవర్తి. ఆసురధుడు మేధ స్సనుమునిసత్తముని ప్రార్థించి మహాజ్ఞానమును బొంది పుణ్యక్షేత్ర మైనభారతవర్షములో విష్ణుమాయను భజించెను. శరత్కాలములో నదీతట ముపై మహామాయ నారాధించి సురధప్రభు వామెయనుగ్రహముచే సకలైశ్వర్యసంపన్ను డయ్యెను.

వై శ్యేన సార్ధం స మహాన్ జ్ఞానినాం మునిసత్తమ ।
రాజా కలిజ్గదేశస్య విరాధశ్చ విశాం వరః ॥

తస్య పుత్రో మహాయోగీ ద్రుమిణో జ్ఞానినాం వరః ।
ద్రుమిణో వైష్ణవః ప్రాజ్ఞః పుష్కరే దుష్కరం తపః ॥

కృత్వా సమాధిం సంప్రాప జ్ఞానినాం వైష్ణవాగ్రణీః ।
పుత్రై ర్దారై ర్నిరస్తశ్చ ధనలో భాద్దరాత్మభిః ॥

స చ కోటిసువర్ణం చ నిత్యం దత్త్వా జలం పషౌ ।
ముక్తిం సంప్రాప సంపేవ్య విష్ణు మాయాం సనాతనీమ్ ॥

104 - 107

మునిసత్తమా! చక్రవర్తి సురధుడు మహాజ్ఞానసంపన్ను డైనవైశ్యునితో కలిసి తపమాచరించెను. వైశ్యశ్రేష్ఠు డైనవిరధుడు కళింగదేశమునకు రాజు. విరధునికుమారుడే జ్ఞానులందు శ్రేష్ఠుడు మహాయోగి యైనద్రుమిణుడు; ఆవైష్ణవోత్తము డైనద్రుమిణుడు పుష్కరతీర్థములో దుష్కరతప మాచరించెను. ఆతపఃఫలముచే జ్ఞానులందూ వైష్ణవాగ్రణి యైనసమాధి యను కుమాదుని పొందెను. ఈసమాధి వైశ్యశ్రేష్ఠుడు నిత్యము కోటిసువర్ణములను దానముమొనరింపనిదే జలములనైనను ద్రాగడు. ఆయన యొనరించెడిదానము లకు గినుకవహించి ధనలోభులై యాయనభార్యాపుత్రులు సమాధిని గృహము నుండి వెడలగొట్టిరి. సమాధివైశ్యశ్రేష్ఠుడు సనాతన యగువిష్ణుమాయను

సేవించిముక్తిపొందెను. సురధుడు విష్ణుమాయానుగ్రహమువలన నిష్కంటక రాజ్యమును మనుత్వమును బొందెను.

ఇది శ్రీమదాంధ్రబ్రహ్మవైవర్తమహాపురాణమందలి
ప్రకృతి ఖండములోని నారద నారాయణ
సంవాదమున గురువునకు దార లభించుట,
బు ధు డు జ న్ని య చు ట య ను
అఱువదియొకటవ అధ్యాయము
సంపూర్ణము.

అఱువదిరెండవ అధ్యాయము

సురధు డనురాజు, సమాధి యనువైశ్యశ్రేష్ఠుడు
తమతమ యభీష్టసిద్ధికొఱకై మేధోమహర్షి
వాశ్రయించుట.

నారదుడు పలికెను :

దేవా ! ఆమునిసత్తమునిముఖారవిందమునుండి సురధుడు సమాధి
వైశ్యుడు మహాజ్ఞానమును శ్రవణమొనరించిన ప్రసంగమును వర్ణింపుడు.
మేధోమహర్షి యుపదేశమువలన సమాధివైశ్యుడెట్లు ముక్తిపొందెనో వివరింప
వలసినదిగ బ్రార్థించుచున్నాను.

శ్రీ నారాయణ ఋషి పలికెను :

ధ్రువచక్రర్తిపాత్రుడు, నుత్కళానిపుత్రుడు మహాబలసంపన్నుడనై ననంది
స్వాయంభువమనువంశములో జన్మించిన జితేంద్రియు డైనరాజు. ఆనరేశ్వరుడు
నూఱుతోహిణులసేనను దోడ్కొని సురధు డనురాజురాజ్యమును ముట్టడించెను.
నారదా ! ఇరుపక్షములవారు ఒకసంవత్సరపర్యంతము నిరంతరఘోరయుద్ధము

జరిపిరి. చివరకు జరంజీవి యైనవైష్ణవనరేశ్వరుడునంది సురధుని యుద్ధములో నిర్జించి రాజ్యమునుండి బహిష్కృతు నొనరించెను. భయభీతు డైనసురధుడు డర్ధరాత్రి ఘోటకము (గుట్టము) నధిరోహించి వనములజేరెను. ఆఘోర వనములో భద్రదానదీతటముపై సురధుడు ఒకవైశ్యశ్రేష్ఠుని గలసికొనెను. మునీశ్వరా ! వారిర్వురు పరస్పరము స్నేహితులై తమతరణోపాయముకొఱకు మేధోమహర్షియాశ్రమమునకు జనిరి. భారతవర్షములో బుణ్యక్షేత్ర మైన పుష్కరతీర్థమునకు సురధుడు వైశ్యశ్రేష్ఠసహితముగ జని మహాతేజస్వి యైన మేధోమహర్షిని దర్శించెను. ఆసమయమున నామహర్షి తనశిష్యులకు పరమ దుర్లభ మైనబ్రహ్మతత్వోపదేశ మొనరించుచుండెను. రాజు, వైశ్యుడు శిరములను వంచి మునిశ్రేష్ఠునకు బ్రణామము లర్పించిరి. మహర్షి యాయుర్వృద్ధ నతిథులనాదరించి వారికి శుభాశీర్వాదముల నొసంగెను. కుశలప్రశ్నానంతరము సురధుడు తమపరిచయముల నిట్లు మహర్షి కి నివేదింప నారంభించెను.

సు ర థు డు ప లీ కె ను :

బ్రహ్మరీ ! చైత్రవంశములో జన్మించిననన్ను సురధు డందురు. మహా బలసంపన్ను డైననందిరాజు నాపై విజయము నొంది నన్ను రాజ్యభ్రష్టు నొనరించెను. గురుదేవా! నేనిపు డేయుపాయ మొనరింపవలెను? నే నెట్లుమరల నారాజ్యమును బొందగలను ? తమరే నాకు పరిష్కారమార్గము నుపదేశింప వలసినదిగ ప్రార్థించుచున్నాను. మహాభాగా మునీశ్వరా ! నేను మీశరణము నాశ్రయించినభక్తు డనుగావున నన్ను రక్షింపుము. బ్రాహ్మణోత్తమా ! సమాధి నామధేయు డైనయీవైశ్యశ్రేష్ఠుడు గొప్పధర్మాత్ముడు; కాని దైవ వశమున నీతనిస్త్రీపుత్రాదులు ధనలోభమునకు వశులై యాయనను గృహము నుండి బహిష్కరించిరి. ఇతనియపరాధమేమనగా దారపుత్రాదులు బంధువులు నిరోధించుచున్నను సరకుగొనక ప్రతిదిన మసంఖ్యాకధనరత్నములను బ్రాహ్మణు లకు, యాచకులకు దానమొనరించుటయే. అందులకు వారు కినుకవహించి యీవైశ్యశ్రేష్ఠుని గృహమునుండి బహిష్కృతు నొనరించిరి. కొలదికాలము పిదప వారు తమతప్పిదమును గ్రహించి పశ్చాత్తప్తహృదయులై సమాధి కొఱ కన్వేషించి యాయనను మరల గృహమునకు రావలసినదిగ ననేకవిధ ముల నర్థించిరి. కాని పవిత్రుడై, జ్ఞానియై, విరక్తుడైన ఈతడు వారిప్రార్థనలను మన్నింపక వనముల కరిగెను. అపు డితనిపుత్రులుకూడ పితృశోకముతో

సంతృప్తులై సకలకర్మలనుండి విరక్తులై తమసమస్తసంపదలను దానమొనరించి తండ్రి ననుసరించుచు వనముల కరిగిరి.

సుదుర్లభం హరే ర్దాన్యం వై శ్య స్యాన్య చ వాంచితమ్ ।

కథం ప్రాప్నోతి నిష్కామ స్త న్మే వ్యాఖ్యాతు మర్హ సి॥ 17

పరమదుర్లభ మగుశ్రీహరి దాన్యసౌభాగ్యము నొందవలెనని యీవైశ్య శ్రేష్ఠునిమనోరథము. ఈనిష్కామవైశ్యకులతిలకునకాయభీష్టమెట్లుసిద్ధింపగలదు? ఆయుషాయమును దమరు విపులముగ గృహతో వర్ణింప బ్రార్థించుచున్నాను.

శ్రీ మే ధో మ హర్షి ప లి కె ను :

కరోతి మాయయా చ్చన్నం విష్ణుమాయా దురత్యయా ।

నిర్గుణస్య చ కృష్ణస్య త్రిగుణా విశ్వ మాజ్ఞయా ॥

కృపాం కరోతి యేషాం సా ధర్మిణాం చ కృపామయా ।

తేభ్యో దదాతి కృపయా కృష్ణభక్తిం సుదుర్ల భమ్ ॥ 18, 19

రాజా ! నిర్గుణుడైనశ్రీకృష్ణపరమాత్ముని యాజ్ఞానుసారము దుర్లంభ్యుత్రిగుణమయి యగువిష్ణుమాయ వీశ్వములనెల్ల తనమాయతో నాచ్ఛన్నమొనరించుచున్నది. ఆకృపామయి యగు దేవి యేధర్మాత్ములగు పురుషులపై బ్రసన్నురా లగునో, వారలకు బరమదుర్లభ మైనశ్రీకృష్ణభక్తిని బ్రసాదించును. (అనగా విశ్వములందు గలమాయా మోహితులైన దేహధారులకు విష్ణుమాయయే శ్రీకృష్ణభక్తిని బ్రసాదింప గలదు)

యేషాం మాయావినాం మాయా న కరోతి కృపాం నృప ।

మాయయా త నిబద్ధాతి మోహజాలేన దుర్గతాన్ ॥

నశ్వరే నిత్య సంసారే భ్రామయే ద్భర్పరా సదా ।

కుర్వతీ నిత్యబుద్ధిం చ విహాయ పరమేశ్వరమ్ ॥

దేవ మన్యం నిషేవ న్తే తన్మన్త్రం చ జపన్తి చ ।

మిథ్యా కించిన్నిమి త్తం చ కృత్వా మనసి లోభతః ॥ 20-22

నరేశ్వరా ! మాయావు లైనవారిపై విష్ణుమాయ కరుణింపదు. ఆదుర్గతిగ్రస్తు లైనజీవులను భగవతి మాయాద్వారమున మోహజాలమున బంధించును. విష్ణుమాయకు లోనైనయాబర్హరజీవు లీనశ్వరములు, ననిత్యములు

నగుసాంసారిక విషయములందు సదా యనురక్తులై నిత్యబుద్ధి కల్గి చరింతురు.
వారు సాంసారిక మోహములకు బానిసలై పరమేశ్వరునిగూడ విస్మరింతురు.
వారు భగవంతుని యుపాసనను వీడి విషయవాంఛలసిద్ధికొఱకై అన్యదేవత
లను సేవింపచు వారిమంత్రములను జపించుచుందురు. లోభవశమున మనస్సులో
మిథ్యానిమిత్తములకు స్థానము నొసంగి యిట్లు వారు జనన మరణచక్రమునందు
బరిభ్రమించుచుందురు.

సప్తజన్మసు సంసేవ్య దేవతాశ్చ హరేః కలాః ।

తదా ప్రకృత్యాః కృపయా సేవన్తే ప్రకృతిం సదా ॥

సప్తజన్మసు సంసేవ్య విష్ణుమాయాం కృపామయామ్ ।

శివే భక్తిం లభన్తే తే జ్ఞానానన్తే సనాతనే ॥

జ్ఞానాదిష్ఠాత్మదేవం చ హరేః సంసేవ్య శంకరమ్ ।

అచిరా ద్విష్ణుభక్తిం చ ప్రాప్నువన్తి మహేశ్వరాత్ ॥

సేవన్తే సగుణం సత్త్వం విష్ణుం విషయిణం సదా

తత్త్వజ్ఞానాచ్చ పశ్యన్తి జ్ఞానం వై నిర్మలం నరాః

విషేవ్య సగుణం విష్ణుం సాత్త్వికా వైష్ణవా నరాః

లభన్తే నిర్గుణే భక్తిం శ్రీకృష్ణే ప్రకృతేః పరే

గృహ్ణన్తి సన్త స్తచ్చక్రా మన్తం తస్య నిరామయమ్

విషేవ్య నిర్గుణం దేవం తే భవన్తి చ నిర్గుణాః

ఆసంఖ్య బ్రహ్మణాం పాతం తే చ పశ్యన్తి వైష్ణవాః

దాస్యం కుర్వన్తి సతతం గోతోకే చ నిరామయే 23-29

అన్యదేవతలుగూడ శ్రీహరికళలే యని తెలిసికొనుము, ఏడుజన్మల
వఱకు వారినిసేవించి తదనంతరము దేహధారి ప్రకృతిదేవీకృపకు పాత్రుడై
తదారాధనలో సదా సంలగ్నుడు కాగలడు. సప్తజన్మములవఱకు గృపామయి
యైనవిష్ణుమాయను సేవించి తదనంతరము వారు సనాతనుడు, జ్ఞానానంద
స్వరూపుడు నైనశివునియొక్కభక్తికి బాత్రులు కాగలరు. శంకరుడు శ్రీహరి
జ్ఞానమున కధిష్ఠాత్మదేవము. శివుని సేవించినమానవుడు శీఘ్రమే యాయన
నుండి శ్రీవిష్ణుభక్తి నొందగలడు. ఆశ్రీవిష్ణుభక్తిద్వారమున మానవుడు సత్య
స్వరూపు డైనసగుణవిష్ణుదేవుని సేవలందు సంలగ్నుడు కాగలడు. ఆసగుణో
పాసనవలనవానికి బరమనిర్మలజ్ఞానసాక్షాత్కారము లభించును. సగుణవిష్ణు

దేవు నారాధించిన సాత్త్వికవైష్ణవులై నమానవులు ప్రకృతికతీతుడు పాకృత నిర్గుణుడు నగు శ్రీకృష్ణపరమాత్మయొక్క యనన్యభక్తిని పొందగలరు. పిదప నాసాధుపురుషులు నిరామయమైన శ్రీకృష్ణదివ్యమంతమును గ్రహించి యాప్రాకృతనిర్గుణుడై వము నారాధించి తాము నిర్గుణులు కాగలరు. ఆవైష్ణవ పురుషులు నిరామయదివ్యగోలోకపరంధామములో దివ్యదేహధారులై విరాజిల్లుచు నిరంతరము శ్రీకృష్ణభగవానునిదాస్య (కైంకర్య) మయసేవల నొనరించుచు నగణితబ్రహ్మాదులపతనములను స్వయముగ వీక్షింప గలరు.

కృష్ణభక్తా త్కృష్ణమస్త్రం యో గృహ్లాతి నరోత్తమః
పురుషాణాం సహస్రం చ స్యపితౄణాం సముద్ధరేత్ ॥

మాతామహానాం సహస్ర ముద్ధరే న్మాతరం తథా ।
దాసాదికం సముద్ధృత్య గోలోకం స ప్రయాతి చ ॥

భవార్ణవే మహామోరే కర్ణ ధారస్వరూపిణీ
దీనా న్సారయతే నిత్యం కృష్ణభక్త్యాచ నౌకయా ॥

స్వకర్మబంధనం ఛేత్తుం వై షవానాం చ వైష్ణవీ ।
తీక్షణశత్రుస్వరూపా సా కృష్ణస్య పరమాత్మనః ॥ 30-33

శ్రీకృష్ణానన్యభక్తుని ముఖారవిందమనుండి శ్రీకృష్ణమంత్రదీక్ష వహించు శ్రేష్ఠమానవులు తమ వేల తరముల పూర్వజుల నుద్ధరింప గలరు. అంతియే కాదు వారిమాతామహునివంశములోని పెక్కుతరములవారిని దల్లని, దాసాదులనుగూడ నుద్ధరించి గోలోకగమన మొనరింపగలరు. మహా భీయంకరభవసాగరములో గర్ణ ధారస్వరూపిణి యగుదుర్గ శ్రీకృష్ణభక్తియనెడు నౌకామూలమున నాకృష్ణభక్తుల నుద్ధరించి సంసారసాగరములను దరింపజేయ గలదు. వైష్ణవులకర్మబంధనములను ఖండించుటకు శ్రీకృష్ణపరమాత్మయొక్క వైష్ణవీశక్తి యైనదుర్గ తీక్షణశత్రురూపమును ధరించును.

వివేచికా చాఽవరణీ శక్తేః శక్తి ర్విధా నృప ॥
పూర్వం దదాతి భక్తా య చేతరాయ పరాం పర ॥

సత్యస్వరూపః శ్రీకృష్ణ స్సస్మా త్సర్వం చ నశ్వరమ్ ॥
బుద్ధిర్వివేచికేత్యేవం వై షవానాం సతామపి ॥

నిత్యరూపామమేయంశ్రీరితిచాఽఽవరణీ చ ధీః ।
అవై షవానామసతాం కర్మభోగభుజామహో ॥ 34-36

నరేశ్వరా ! ఆశక్తిశక్తులుకూడరెండువిధములు కలవు. ఒకటి వివేచనాశక్తి, రెండవది ఆవరణీశక్తి. భగవతిమొదటి దై నవివేచనాశక్తిని భగవద్భక్తులకు బ్రసాదించును, రెండవదియైన ఆవరణీశక్తిని అభక్తులకు సంక్రమింపజేయును. భగవాను డైనశ్రీకృష్ణపరమాత్మయే సత్యస్వరూపుడు నిత్యుడు, ఆయనదక్క అన్యములన్నియు నశ్వరము లనెడు వివేచనాబుద్ధియే నిత్యస్వరూపిణి, సనాతని శక్తి. ఈవివేచనాజ్ఞానమే శ్రీ (శ్రీకృష్ణభక్తిదాస్య సౌభాగ్యము) యని తెలిసికొనుము. ఆసౌభాగ్యమే (వివేచనాశక్తి) వైష్ణవులకు సంప్రాప్తించును. కాని యావరణీ బుద్ధి కర్మఫలముల ననుభవించు (విషయానక్తులైన) అవైష్ణవాధమపురుషులకు సంప్రాప్తించును. కర్మభోగ లాలసత్త్వమే యావరణీబుద్ధి.

రాజా ! నేను ప్రచేతసునినందనాడను, బ్రహ్మదేవునకు పౌత్రుడను. నాగురుదేవులైనశంకరభగవానుని యనుగ్రహమువలన దివ్యజ్ఞానప్రాప్తినొందిన నేను సదా శ్రీకృష్ణపరమాత్మ దివ్యనామసంకీర్తనమందే సంలగ్నుడనై యుందును.

గచ్ఛ రాజన్నదీతీరం భజ దుర్గాం సనాతనీమ్ ।

బుద్ధి మావరణీం తుభ్యం దేవీ దాన్యతి కామినీ ॥

నిష్కామాయ చ వై శ్యాయ వైష్ణవాయ చ వైష్ణవీ ।

బుద్ధిం వివేచికాం శుద్ధాం దాన్యత్యేవ కృపామయీ ३౮-౩౯

మహారాజా ! నదీతటమున కేగి సనాతని యగు దుర్గను భజింపుము. నీమనములో రాజ్యకాంక్ష కలదు, కావున దేవి నీకు నావరణీ బుద్ధిని బ్రసాదింపగలదు. కాని యావైష్ణవీశక్తి యీనిష్కామవైష్ణవు డైన వైశ్యశ్రేష్ఠునకు గృహతో శుద్ధవివేచనాబుద్ధి నొనంగగలదు.

శ్రీ నా రాయణ ఋషి పలికెను :

ఇట్లు మహాజ్ఞానోపదేశ మొనరించి యాకృపానిధి యైన మేధోమహర్షి వారి కిర్వురకు దుర్గాదేవి పూజావిధానమును, స్తోత్రమును, గవచమును, మంత్రమునుపదేశించెను, వైశ్యశ్రేష్ఠు డైనసమాధియాకృపామయియగుదుర్గను నిష్కామభావముతో నారాధించి దివ్యగోలోకపరంధామము జేరెను. సురథ మహారాజు సకాముడై భగవతి నర్చించి తనమనోభీష్ట సామ్రాజ్యమును,

మనుపదమును, బరమైశ్వర్యములను బొంది సుఖముల ననుభవించెను. నారదా ! ఇట్లు నేను సుఖప్రదమైన, సారభూతమైన మోక్షప్రదాయకమైన, పరమోత్తమమైన దుర్గాదేవ్యపాఖ్యానమును సంక్షిప్తముగ వర్ణించితిని. ఇక నేవిషయముల వినగోఁతుచున్నావో తెల్పుము.

ఇది శ్రీమదాంధ్ర బ్రహ్మవైవర్త మహాపురాణమందలి
ప్రకృతి ఖండములోని నారదనారాయణ సంవాద
మున సురధసమాధుల అభిలాషసిద్ధి యను
అఱువదిరెండవ అధ్యాయము
సంపూర్ణము

అఱువదిమూడవ అధ్యాయము

దుర్గాదేవి సమాధివై శ్యునకు శ్రీకృష్ణానన్యభక్తివి
బ్రసాదించుట.

నారదుడు పలికెను :

వేదవిదులందు శ్రేష్ఠుడా ! మహాభాగా ! సురధప్రభు వేపూజావిధితో బరాప్రకృతిని సేవించి కామితార్థములను బొందగల్గెను ? సమాధివై శ్యశ్రేష్ఠుడు కూడ నెట్లు ప్రకృత్యుపదేశమును బొంది ప్రాకృతికనిర్గుణుడు, నిష్కాముడు, వై నశ్రీకృష్ణపరమాత్మయొక్క దివ్యపరంధామమును జేరెను ? మేధో మహర్షి నరేశ్వరునకు, వై శ్యశ్రేష్ఠునకు నుపదేశించిన పూజావిధానమును, మంత్రస్తోత్రకవచాదులను గృహతో నా కుపదేశింపుడు. సమాధికి బ్రకృతిదేవి యెట్టియుత్తమోత్తమమహాజ్ఞానమును బ్రసాదించెను ? ఏయుపాయముచే వారిర్వురు శీఘ్రముగ బ్రకృతిదేవి దివ్యసాక్షాత్కారమును బొందగల్గిరి ? వై శ్యుడు ప్రకృతిదత్తజ్ఞానమును బొంది యెదుర్గ్లభపదము జేరెను ? రాజున కెట్టిగతిప్రాప్తించెను ? నా యీసంశయముల నన్నింటిని నివారింపవలసినదిగా ప్రార్థించుచున్నాను.

శ్రీ నారాయణ ఋషి పలికెను :

మునీశ్వరా! సురభుడు, సమాధివైశ్యుడు మేధోమర్షి ముఖారవింద మునుండి దేవీమంత్రమును, స్తోత్రమును, గవచమును, ధ్యానమును, బురశ్చరణవిశానమును నుపదేశము పొంది పవిత్రపుష్కర తీర్థమున కేగి త్రేతములో దేవీ మంత్రజప మారంభించిరి. వారిర్వురు నొకసంవత్సర పర్యంతము ప్రతి దినము త్రికాలస్నానము లాచరించి దేవీమంత్రమును జపించుచు బ్రకృతి నారాధించి పరిశుద్ధులైరి. ఆదివ్య త్రేతములోనే వారిర్వురకు మూలప్రకృతి యీశ్వరి తనదివ్యదర్శనమును బ్రసాదించెను. దేవి రాజానకు రాజ్యలక్ష్మిని గటాక్షించి భవిష్యత్తులో మనుపదము నలంకరింపగలవని, మనోవాంఛిత సుఖముల ననుభవింపగలవని వరముల ననుగ్రహించెను.

పూర్వకాలమున శ్రీకృష్ణభగవానుడు శంకరున కేదివ్యజ్ఞానోపదేశ మొనరించెనో యాపరమదుర్లభ మైననిగూఢజ్ఞానమునే ప్రకృతిమాత వైశ్యశ్రేష్ఠున కుపదేశించెను. నిరంతరోపవాసములచే నిశ్చేష్టుడై శ్వాస రహితుడై ప్రకృతిదేవీమంత్రజపమందే సంలగుడై పడియున్నవైశ్యుని గాంచి శ్రీప్రకృతిదేవి ప్రేమతో దనయొడిలోనికి దీసికొని 'కుమారా! చైతన్యము పొందుమని యనుగ్రహించెను. చైతన్యస్వరూపిణి యైనదేవియే యావైశ్య శ్రేష్ఠునకు జేతనత్వమును బ్రసాదించెను. ప్రకృతికరుణవలన బాహ్యచైతన్యమును జూచి సమాధి తనసమక్షమున ననంతకోటిసూర్యప్రకాశసమన్వితయై సోమోత్కరించిన సకలజగజ్జననిని గన్నులకలుపు దీరదర్శించి తద్దివ్య చరణారవిందముల నాశ్రయించెను. అత్యంతకృపామయి యైనదేవి వైశ్యశ్రేష్ఠునిపై సత్ప్రసన్నురాలై కృపాపూర్వకముగ నిట్లు పల్కెను.

శ్రీ ప్రకృతి రువాచ :

వరం వృణీష్య హేవత్స! య త్తే మనసి వర్తతే ।

బ్రహ్మత్వ మమరత్వం వా తతో వాఽతిసుదుర్లభమ్ ॥

ఇంద్రిత్వం వా మనుత్వం వా సర్వసిద్ధత్వమేవ చ ।

తుచ్ఛం తుభ్యం న దాస్యామి నశ్వరం బాల వంచనమ్ ॥ 13-14

కుమారా! నీమనమం జేయభీష్టము కలదో దానికోరకై వరము నర్థింపుము. అత్యంతదుర్లభ మైనబ్రహ్మత్వమునుగాని ఇంద్రిత్వమునుగాని,

యమరత్వమునుగాని, మనుత్వమునుగాని, సంపూర్ణసిద్ధత్వమునుగాని నీవు
వాంఛించిన బ్రసాదింపగలను; కాని అట్టిసర్వము నైనపదములను నాపుత్ర
తుల్యుడ వై ననీకు బ్రసాదింపను.

స మా ధి వై శ్యు డు ప లి కె ను :

బహ్మత్వ మమరత్వం వా మాత ర్మే నహి వాంఛితమ్ ।

తతోఽతిదుర్ల భం కింవా న జానే తదభీప్సితమ్ ॥

త్వయ్యేవ శరణాపన్నో దేహి య ద్వాంఛితం తవ ।

అనశ్వరం సర్వసారం వరం మే దాతు మర్హ సి ॥ 15-16

తల్లీ! నాకు బ్రహ్మత్వమునుగాని, యమరత్వమునుగాని, మఱి యితర
పదములనుగాని పొందవలెనని కాంక్ష లేదు. వీటి కన్నింటికంటే నత్యంత
దుర్లభ మైనదివ్యపద మేది? ఆపద మేదో నే నెరుగను. అట్టిసర్వోన్నత
పద మేదైన నున్నచో నట్టినిత్యపదమే నాయభీష్టవరము. జననీ! నేను నీశర
ణము నాశ్రయించిన వాడను, నీకేవరము ననుగ్రహింపనభీష్టమో, యావర
మునే నాకు బ్రసాదింపుము. సకలతత్వసారము ననశ్వరమునైన దివ్యవరమునే
కృపతో నా కనుగ్రహింపుము.

శ్రీ ప్ర కృ తి ప లి కె ను :

అదేయం నా స్తి మే తుభ్యం దాస్యామి మమ వాంఛితమ్ ।

యతో యాస్యసి గోలోకం పదమేవ సుదుర్ల భమ్ ॥

సర్వసారం చ యద్జ్ఞానంసురక్షీ జ్ఞాం సుదుర్ల భమ్ ।

త ద్గుహ్యతాం మహాభాగ! గచ్ఛ వత్స! హరేః పదమ్ ॥ 17-18

కుమారా! నీ కనుగ్రహించుట కెట్టివరమైనను నాకదేయము కాదు
(అనగా నెంతటివరమునైనను బ్రసాదింపగలనని భావము). ఏవరము నా కభీ
ష్టమో, దానినే నీ కనుగ్రహించెదను. నావరమువలన నీవు పరమదుర్లభ మైన
దివ్యగోలోక పరంధామమును జేరగలవు. మహాభాగా! ఏమహాజ్ఞానము
దేవఋషులకైన నత్యంత దుర్లభమో, సకలసారభూత మైనయాదివ్యజ్ఞాన
మును నీ కుపదేశించెద. కుమారా! శ్రీహరి పరంధామమునకు బయనమున
రింపుము.

మృరణం వన్దనం ధ్యాన మర్చనం గుణకీర్తనమ్ ।

శ్రవణం భావనం సేవా కృష్ణే సర్వవివేదనమ్ ॥

ఏతదేవ వైష్ణవానాం నవధా భక్తిలక్షణమ్ ।

జన్మమృత్యుజరావ్యాధియమతాడనఖడ్గనమ్ ॥

19-20

పరమాత్మ యగుశ్రీకృష్ణభగవానుని స్మరించుట, యాయనకు వంద నముల నర్పించుట, యాయనను ధ్యానించుట, పూజించుట, తద్దివ్యగుణనామ సంకీర్తనమొనరించుట, తద్దివ్యచరితములను శ్రవణమొనరించుట, యాయననే నదా భావనమొనరించుట, సేవించుట, సర్వస్వమును శ్రీకృష్ణునకు సమర్పించుట - ఇవియే వైష్ణవులనవవిధభక్తిలక్షణములు. ఈ నవలక్షణ సంయుక్త మైనభక్తి జన్మమృత్యుజరావ్యాధులను యమతాడనాదులను ఖండిప గలదు.

ఆయుర్హరతి లోకానాం రవిరేవ హి సంతతమ్ ।

నవధాభక్తిహీనానామసతాం పాపినామపి ॥

భక్తాస్తద్గతచిత్తాశ్చ వైష్ణవాశ్చిరజీవినః ।

జీవన్ముక్తాశ్చ నిష్పాపా జన్మాది పరివర్జితాః ॥ 21, 22

ఎవరు నవవిధ భక్తిహీనులూ, పాపులూ, యధములూ యట్టిమానవుల యాయుర్దాయమును సూర్యదేవుడు సదా హరించుచుండును. ఎవరు భక్తులూ, భగవంతునియండు దమచిత్తములను సంలగ్నమొనరించెదరో, యట్టి వైష్ణవులు చిరంజీవులు, నిష్పాపులై, జన్మాదివికారరహితులై, జీవన్ముక్తులుకాగలరు.

శివః శేషశ్చ ధర్మశ్చ బ్రహ్మ విష్ణు ర్మహాన్విరాట్ ।

సనత్కుమారః కపిలః సనకశ్చ సనన్దనః ॥

వోధుః పంచశిఖో దక్షో నారదశ్చ ననాతనః ।

భృగుర్మరీచి ర్దుర్వాసాః కశ్యపః పులహోఽఙ్గిరాః ॥

మేధావీ లోమశః కుక్రో వశిష్ఠః క్రతురేవ చ ।

బృహస్పతిః కర్దమశ్చ శక్తి ర్త్రిః పరాశరః ॥

మార్కండేయో బలిశ్చైవ ప్రహ్లాదశ్చ గణేశ్వరః ।

యమః సూర్యశ్చ వరుణో వాయు శ్చన్ద్రో హుతాశనః ॥

అకూపార ఉలూకశ్చ నాడీజంఘశ్చ వాయుజః ।

నరనారాయణౌ కూర్మ ఇన్ద్రద్భుమ్నో విభీషణః ॥

నవధాభ క్రియుక్తా శ్చ కృష్ణస్య పరమాత్మనః ।

ఏతే మహాన్తో ధర్మిష్ఠా భక్తా నాం ప్రవరా స్తథా ॥ 24-28

శివుడు, ఆదిశేషుడు, ధర్మదేవత, బ్రహ్మ, విష్ణువు, మహావిరాట్పురుషుడు, సనత్కుమారుడు, కపిలుడు, సనకుడు, సనందనుడు, వోధుడు, పంచశిఖుడు, దక్షుడు, నారదుడు, సనాతనుడు, భృగువు, మరీచి, దుర్వాసుడు, కశ్యపుడు, పులహుడు, ఆంగిరసుడు, మేధావి, లోమశుడు, శుక్రుడు, వశిష్ఠుడు, క్రతువు, బృహస్పతి, కర్దముడు, శక్తి, అత్రి, పరాశరుడు, మార్కండేయుడు, బలి, ప్రహ్లాదుడు, గణేశ్వరుడు, యముడు, సూర్యుడు, వరుణుడు, వాయువు, చంద్రుడు, అగ్ని, అకూపారుడు, కలూకుడు, నాడిబంఘుడు, వాయుపుత్రుడైన హనుమంతుడు, నరుడు, నారాయణుడు, కూర్మము, ఇంద్రద్యుమ్నుడు, విభీషణుడు, వీరందలు శ్రీకృష్ణపరమాత్మ నవధా భక్తియుక్తులు, మహాధర్మిష్ఠులైన భక్త శిరోమణులు.

యే తద్భక్తాస్తదంశాస్తే జీవన్ముక్తాశ్చ సంతతమ్ ।

పాపాపహారాస్తీర్థానాం పృథివ్యాశ్చ విశాంపతే ॥ 29

వైశ్యేంద్రా ! శ్రీకృష్ణ భక్తులైన వారందఱు నే మున్ను ప్రవచించిన వైష్ణవ శిరోమణుల యంశ సంభవులే. శ్రీకృష్ణభక్తులు సదా జీవన్ముక్తులై విరాజిల్లుగలరు. వారు భూమండలములో గల సమస్తతీర్థముల పాపములను సయితము నశింప జేయుటచో సమర్థులయ్యెదరు.

ఊర్ధ్వం చ సప్త స్వర్గాశ్చ సప్తద్వీపా వసున్ధరా ।

అథః సప్త చ పాతాలా ఏతద్భ్రహ్మాణ్డమేవ చ ॥

ఏవం విధానాం విశ్వానాం సంఖ్యా నాస్త్యేవ పుత్రక ।

ఏవం చ ప్రతివిశ్వేషు మహావిష్ణుశివాదయః ॥

దేవా దేవర్షయశ్చైవ మనవో మానవాదయః ॥

సర్వాశ్రమాశ్చ సర్వత్ర సన్తి బద్ధాశ్చ మాయయా ॥

మహావిష్ణో ర్లోమకూపే సన్తి విశ్వాని యస్య చ ।

స షోడశాంశః కృష్ణస్య చాఽఽత్మనశ్చ మహా నివిరాట్ ॥ 30-33

పైన సప్తస్వర్గములు, మధ్య సప్తద్వీపవతి పృథ్వి, క్రింద సప్తపాతాలములు, ఇవి యన్నియు గలిసి యొక బ్రహ్మాండ మనబడెను. కుమారా ! అట్టి

విశ్వబ్రహ్మాండముల కెట్టి నిర్ణీత సంఖ్యయును లేదు (అనగా నవి యసంఖ్యాకములు). ప్రతి విశ్వమందు బ్రహ్మవిష్ణు శివాదులు, దేవతలు, దేవర్షులు, మనువులు, మానవులు, మొదలగు వారందఱు, మరియు సర్వాశ్రమస్థులు కూడ నివసించుచుందురు. సర్వత్ర జీవుడు మాయాబద్ధుడై నివసించును. ఏ మహావిష్ణుదేవుని యసంఖ్యాక రోమకూపములలో నసంఖ్యాక బ్రహ్మాండములున్నవో యాయననే మహా విరాట్పురుషు డందురు. ఆయన శ్రీకృష్ణ పరమాత్మ పదునాఱవ యంశమాత్రుడే.

భజ సత్యం పరం బ్రహ్మ నిత్యం నిర్గుణ మచ్యుతమ్ ।

ప్రకృతేః పర మీశానం కృష్ణ మాత్మాన మీశ్వరమ్ ॥

నిరీహం చ నిరాకారం నిర్వికారం నిరంజనమ్ ।

నిష్కామం నిర్విరోధం చ నిత్యానందం సనాతనమ్ ॥

స్వేచ్ఛామయం సర్వరూపం భక్తానుగ్రహవిగ్రహమ్ ।

తేజఃస్వరూపం పరమం దాతారం సర్వసంపదామ్ ॥

సర్వాధారం చ సర్వజ్ఞం సర్వానందకరం పరమ్ ।

సర్వధర్మప్రదం సర్వం సర్వజం ప్రాణరూపిణమ్ ॥

సర్వధర్మస్వరూపం చ సర్వకారణకారణమ్ ।

సుఖదం మోక్షదం సారం పరరూపం చ భక్తిదమ్ ॥

ధ్యానాసాధ్యం దురారాధ్యం శివాదీనాం చ యోగినామ్ ।

సర్వేశ్వరం సర్వపూజ్యం సర్వేషాం సర్వకామదమ్ ॥

దాస్యదం ధర్మదం చైవ సర్వసిద్ధిప్రదం సతామ్ ।

సర్వం తదతిరిక్తం చ నశ్వరం కృత్రిమం సదా ॥

పరాత్పరం నిత్యకుద్ధం పరిపూర్ణతమం శివమ్ ।

యథాసుఖం గచ్ఛ వత్స భగవన్త మధోక్షజమ్ ॥

కృష్ణేతి ద్వ్యక్షరం మత్తం గృహీత్వా కృష్ణదాస్యదమ్ ।

పుష్కరం దుష్కరం గత్వా దశలక్ష మిమం జప ॥

దశలక్షజపేనైవ మత్తసిద్ధి ర్భవేత్తవ ।

34-42

సర్వులకు నభీష్టాత్మ స్వరూపుడైన శ్రీకృష్ణుడు సత్యుడు, నిత్యుడు, పరబ్రహ్మస్వరూపుడు, ప్రాకృత గుణరహితుడు, అచ్యుతుడు, ప్రకృతికేయతీతుడు, పరమేశ్వరుడు, నీ వాయననే సదా భజింపుము. ఆయన నిరీహుడు,

నిరాకారుడు, నిర్వికారుడు, నిరంజనుడు, నిష్కాముడు, నిర్విరోధుడు, నిత్యానందుడు, సనాతనుడు. శ్రీకృష్ణుడు స్వేచ్ఛామయుడు (స్వతంత్రుడు), సర్వరూపుడు, భక్తుల ననుగ్రహించుటకొఱకే దివ్య సచ్చిదానంద విగ్రహమును ధరించినవాడు, పరమతేజస్స్వరూపుడు, సర్వసంపదలను బ్రసాదించుదాత, ధ్యానమూలమున నాయనను వశమొనరించుకొనుట యసంభవము. శివాది యోగులకైన నాయన యారాధన బహుకరినము. శ్రీకృష్ణుడు సర్వేశ్వరుడు, సర్వపూజ్యుడు, సర్వులకు సర్వాభీష్టములను ప్రసాదించు దాత. ఆయన సర్వాధారుడు, సర్వజ్ఞుడు, సర్వులకు బరమానంద కరుడు, అన్ని ధర్మములకు దాత, సర్వరూపుడు, సకలప్రాణి స్వరూపుడు, సర్వధర్మ స్వరూపుడు, సర్వకారణ కారణుడు, సుఖిప్రదుడు, మోక్షదాయకుడు, సారస్వరూపుడు, ఉత్కృష్ట దివ్యరూప సంపన్నుడు, అనన్యభక్తిదాయకుడు. శ్రీకృష్ణపరమాత్మ దాస్యసౌభాగ్యదాత, ధర్మ ప్రదాత, సత్పురుషులకు సర్వసిద్ధులను బ్రసాదించు పురుషోత్తముడు. ఆయన దక్క నన్యము లన్నియు కృత్రిమములే, నశ్వరములే యని తెలిసికొనుము. ఆ పరాత్పరు డైనశ్రీకృష్ణ భగవానుడే పరిశుద్ధుడు, పరిపూర్ణ తముడు శివస్వరూపుడు. కుమారా ! నీవు సుఖపూర్వకముగ నా భగవంతు డైన యథోక్షజు శరణమును గ్రహింపుము. కృష్ణ యను రెండక్షరముల దివ్య మంత్రము శ్రీకృష్ణ దాస్య సౌభాగ్య ప్రదాయకము. నీవు నా నుండి యీ దివ్యమంత్రము నవధరించి దుష్కర సిద్ధిని బడయజేయు పుష్కర తీర్థమున కరిగి శ్రీకృష్ణ మంత్రమును బదిలీలుల పర్యాయములు జపింపుము. అట్లు జపించిన నా మంత్రము నీకు సిద్ధింపగలదు.

శ్రీ నారాయణ ఋషి వలికెను :

నారదా ! ఇట్లు భగవతి ప్రకృతి సమాధివైశ్యున కుత్తమోత్తమ మైన దివ్యజ్ఞానోపదేశ మొనరించి యంతర్హిత యయ్యెను. మునీశ్వరా ! జగజ్జననికి భక్తిభావముతో ననేకనమస్కారముల నర్పించి సమాధి వైశ్యుడు పుష్కర తీర్థములలో దుష్కర తప మాచరించి పరమేశ్వరు డైన శ్రీకృష్ణ భగవానుని దివ్యగోలోక పరంధామమును జేరెను. భగవతి ప్రకృతి యనుగ్రహ మునకు బాత్తుడై యతడు శ్రీకృష్ణ దాస్యాఖండ సామ్రాజ్యము నొంది జన్మరహితుడై గోలోక గమన మొనరించెను. కుమారా ! సర్వధర్మముల

సారము కేవలము శ్రీకృష్ణ పరమాత్మా నన్యభక్తి, దాస్య సౌభాగ్యములే యని తెలిసికొనుము.

ఇది శ్రీమదాంధ్ర బ్రహ్మవైవర్త మహాపురాణమందలి

ప్రకృతి ఖండములోని నారదనారాయణ సంవాద

మున ప్రకృతిసమాధివైశ్యసంవాదకథన

మనుఅఱువదిమూడవ అధ్యాయము

స ర పూ ర్ణ ము

అఱువదినాలుగవ అధ్యాయము

శ్రీదుర్గాదేవి పూజా విధానము, ధ్యానము,

స్తోత్రము

శ్రీ నారాయణ ఋషి పలికెను :

మహాభాగా ! నారదమునీంద్రా ! సురధరాజేంద్రు డీప్రకారముగ బ్రాప్రకృతి నారాధించినవిధమును, వేదోక్తక్రమము నుపదేశించెద నాంకింపుము. సురధుడు స్నానమాచరించి యాచమన మొనరించెను. తదనంతరము త్రివిధన్యాసము, కరన్యాసము, అజ్ఞన్యాసము, మంత్రాజ్ఞన్యాసము, భూతశుద్ధి యొనరించెను. తదుపరి ప్రాణాయామ మొనరించి శంఖధ్వని గావించి యనంతరము దేవిని ధ్యానించి మృణ్మయ ప్రతిమలోనికి భగవతి నావాహనము చేసెను. అతడు భక్తిభావముతో దేవిని ధ్యానించి ప్రేమ పూర్వకముగ బూజించెను. దేవికి దక్షిణ దిశలో శ్రీమహాలక్ష్మిని స్థాపించి పతమధార్మికు డానరేశ్వరుడు భక్తిభావముతో నామెనుగూడ బూజించెను. నారదా ! తదనంతరము దేవీ సమక్షమున మంగళకలశముపై గణేశ్వరుని, సూర్యుని, నగ్నిని, విష్ణుదేవుని, శివుని, పార్వతిని, ఈ యార్గురు దేవతల నావాహన మొనరించి రాజు విధిపూర్వకముగ వారి పూజలను సంపన్న

మొనరించి వందనముల నర్పించెను. పిదప సురభు డత్యంత ప్రేమపూర్వకముగ మహాదేవిని గ్రింద దెల్పినరీతి ధ్యానించెను. మునీశ్వరా ! సామవేదమందు ప్రవచింపబడిన యా దురా ధ్యానము పరమోత్తమము, కల్పవృక్షసదృశము సకలాభీష్టప్రదము.

ధ్యాయేన్నిత్యం మహాదేవీం మూలప్రకృతి మీశ్వరీమ్ ॥

బ్రహ్మవిష్ణుశివాదీనాం పూజ్యాం వంద్యాం ననాతనీమ్ ।

నారాయణీం విష్ణుమాయాం వైష్ణవీం విష్ణుభక్తిదామ్ ॥

సర్వస్వరూపాం సర్వేశీం సర్వాధారాం పరాత్పరామ్ ।

సర్వవిద్యాసర్వమన్త సర్వశక్తిస్వరూపిణీమ్ ॥

సగుణాం నిర్గుణాం సత్యాం వరాం స్వేచ్ఛామయాం సతీమ్ ।

మహావిష్ణోశ్చ జననీం కృష్ణస్యార్ద్రాజనంభవామ్ ॥

కృష్ణప్రియాం కృష్ణశక్తిం కృష్ణబుద్ధ్యధిదేవతామ్ ।

కృష్ణస్తుతాం కృష్ణపూజ్యాం కృష్ణవంద్యాం కృపామయామ్ ॥

తప్తకాంచనవర్ణాభాం కోటిసూర్యసమప్రభామ్ ।

ఈషద్ధాన్యప్రసన్నాస్యాం భక్తా నుగ్రహకారికామ్ ॥

దుర్గాం శతభుజాం దేవీం మహాదుర్గతినాశినీమ్ ।

త్రిలోచనప్రియాం సాధ్వీం త్రిగుణాం చ త్రిలోచనామ్ ॥

త్రిలోచనప్రాణరూపాం శుద్ధార్ధచంద్రశేఖరామ్ ।

బిభ్రతీం కబరీభారం మాలతీమాల్యమణితమ్ ॥

వర్తులం వామవక్త్రం చ శంఖాస్థా ననమోహినీమ్ ।

రత్నకుణ్డలయుగ్మేన గణ్డస్థలవిరాజితామ్ ॥

నాసాదక్షిణభాగేన బిభ్రతీం గజమృత్తికమ్ ।

అమూల్యరత్నం బహులం బిభ్రతీం శ్రవణోపరి ॥

ఘృతాపఙ్క్తి వినిన్ద్యేకదంతపఙ్క్తిసుశోభితామ్ ।

పక్వబిమ్బాధరోష్ఠీం చ సుప్రసన్నాం సుమజ్జలామ్ ॥

చిత్రపత్రావలీరమ్యకపోలయుగలోజ్జ్వలామ్ ।

రత్నకేయూరవలయరత్నమంజీరరంజితామ్ ॥

రత్నకంకణభూషాఢ్యాం రత్నపాశసుశోభితామ్ ।

రత్నాజ్గలీయనికైః కరాజ్గలీచయోజ్జ్వలామ్ ॥

సదాజ్ఞులినభాసక్తా ల క్తరేఖాసుశోభితామ్ ।

వహ్నిశుద్ధాంశుకాధానాం గన్ధచన్దనచర్చితామ్ ॥

బిభ్రతీం స్తనయుగ్మం చ కస్తూరీబిన్దుశోభితామ్ ।

సర్వరూపగుణవతీం గజేన్ద్రమన్దగామినీమ్ ॥

అతీవ కాన్తాం శాన్తాం చ నితాన్తాం యోగసిద్ధిషు ॥

విధాతుశ్చ విధాత్రీం చ సర్వదాత్రీం చ శంకరీమ్ ॥

శరత్పర్వణచన్ద్రాస్యా మతీవ సుమనోహరామ్ ।

కస్తూరీబిన్దుభిః సార్థ మధశ్చన్దనబిన్దునా ॥

సిన్ధూరబిన్దునా శశ్వ ద్బాలమథ్యస్థలోజ్జ్వలామ్ ।

శరన్మధ్యాహ్నా కమలప్రభామోచనలోచనామ్ ॥

చారుకజ్జలరేఖాభ్యాం సర్వతశ్చ సముజ్జ్వలామ్ ।

కోటికన్దర్పలావణ్యలీలానిన్దితవిగ్రహామ్ ॥

రత్నసింహాసనస్థాం చ సద్రత్నముకుటోజ్జ్వలామ్ ।

సృషౌ స్రష్టుః శిల్పరూపాం దయాం పాతుశ్చ పాలనే ॥

సంహారకాలే సంహర్తుః పరాం సంహారరూపిణీమ్ ।

నిశుమ్మశుమ్మమర్దినీం మహిషాసురమర్దినీమ్ ॥

పురా త్రిపురయద్ధే చ సంస్తుతాం త్రిపురారిణా ।

మధుకై టభయో ర్యుద్ధే విష్ణుశక్తిస్వరూపిణీమ్ ॥

సర్వదైత్యనిహన్త్రీం చ రక్తబీజవినాశినీమ్ ।

నృసింహశక్తిరూపాం చ హిరణ్యకశిపో ర్యధే ॥

వరాహశక్తిం వారాహే హిరణ్యాక్షవధే తథా ।

పరబ్రహ్మన్వరూపాం చ సర్వశక్తిం సదా భజే ॥ 8-31

శ్రీ దుర్గా దేవి ధ్యానము

మహాదేవియు, మూలప్రకృతియు, ఈశ్వరియు, బ్రహ్మవిష్ణు శివాదు
లకు బూజ్యురాలును, వంద్యురాలును, సనాతనియు, నారాయణియు, విష్ణు
మాయయు, వైష్ణవియు, విష్ణుభక్తిప్రదయు, సర్వస్వరూపిణియు, సర్వేశ్వరియు,
సర్వాధారయు, పరాత్పరయు, సర్వావిద్యాస్వరూపిణియు, సర్వమంత్ర స్వరూ
పిణియు, సర్వశక్తి స్వరూపిణియు, సగుణయు, నిర్గుణయు, సత్యమైనదియు,
శ్రేష్ఠమైనదియు, స్వేచ్ఛామయయు, సతీయు, మహావిష్ణువునకు జననియు,

శ్రీకృష్ణార్థాంగ సంభూతయు, కృష్ణప్రియయు, కృష్ణశక్తియు, కృష్ణనిబుద్ధి
 కథిదేవతయు, కృష్ణనిచేస్తుతింపబడునదియు, కృష్ణునకు బూజింపదగినదియు,
 కృష్ణునకు వందనీయురాలును, కృపామయియు, తప్తకాంచనవర్ణము వంటి
 యంగ కాంతి గలదియు, కోటిసూర్య సమప్రభయు, చిరునవ్వుచే బ్రసన్నమైన
 ముఖము గలదియు, భక్తానుగ్రహకారిణియు, దుర్గాదేవియు, శతభుజములు
 గలదియు, మహాదుర్గతిని నశింపజేయునదియు, త్రిలోచనుడైన యీశ్వరునకు
 బ్రియురాలును, సాధ్వియు, త్రిగుణములు త్రిలోచనములు గలదియు, త్రిలో
 చనునకు బ్రాణరూపిణియు, విశుద్ధార్థ చంద్రుడు మగుటముగా గలదియు,
 మాలతీమాలలచే నలంకృతమైన కేశపాశమును ధరించునదియు, నర్తులము
 సుందరము నగు ముఖముగలదియు, శంభుని మనస్సును మోహింపజేయు
 నదియు, రత్నకుండల యుగళముచే విరాజిల్లు గండస్థలములు గలదియు, నాసిక
 దక్షిణభాగమున గజమాక్తికమును ధరించినదియు, చెవులయం దమూల్య
 రత్నాభరణములను ధరించునదియు, ముత్యముల వరుసను దిరస్కరించి ప్రకా
 శించు పలువరుసకలదియు, పండిన దొండపండువంటి యధరము గలదియు,
 సుప్రసన్నయా, సుమంగళియు, చిత్రములైన పత్రావళులచే రమ్యములైన
 కపోలయుగళముచే శోభిల్లునదియు, రత్నమయములైన భుజకీర్తులచేత కంకణ
 ములచేత మంజీరములచేత శోభిల్లునదియు, రత్నకంకణములచేత రత్నపాశ
 ములచేత విలసిల్లునదియు, రత్నాంగుళీయకములచేత బ్రకాశించు కరాంగుళులు
 గలదియు, పాదముల ప్రేళ్యయందు గోళ్యయందు లగ్నమైన పాదాణి రేఖ
 లచే శోభిల్లునదియు, అగ్నిశుద్ధములగు వస్త్రములను ధరించినదియు, గంధ
 చందనములచే చర్చితయు, కస్తూరీ బిందువులచే శోభిల్లు స్థనయుగ్మము
 గలదియు, సర్వరూపములు గుణములు గలదియు, గజేంద్రుని గమనము
 వంటి గమనము గలదియు, అత్యంత కాంతిమతియు, శాంతస్వరూపిణియు,
 యోగసిద్ధులయందు నిపుణయు, విధాతనుగూడ సృష్టించునదియు, సర్వమును
 ధరించునదియు, శుభంకరియు, శరత్పూర్ణిమనాటి చంద్రునివంటి ముఖము
 గలదియు, మిగుల మనోహారిణియు, కస్తూరీ చందనసిందూర బిందువులచే
 శోభిల్లు ఫాలప్రదేశము గలదియు, శరత్కాల మధ్యాహ్నమున వికసించిన
 కమలములవంటి నేత్రములు గలదియు, సుందరములైన కాటుక రేఖలచే
 శోభిల్లు నేత్రములు గలదియు, కోటిమృదలావళ్యమును దిరస్కరించు

రూపము గలదియు, రత్నసింహాసనము నధిష్ఠించినదియు, దివ్యరత్న నిర్మితముగుటముచే విరాజిల్లినదియు, స్రష్టయొక్క సృష్టియందు శిల్పరూపిణియు, పాలకుని పాలనయందు దయారూపిణియు, సంహార కాలమున సంహారకుని సంహార శక్తియు, శుంభ నిశుంభులను మహిషాసురుని సంహరించినదియు, పూర్వమున త్రిపురారియైన యీశ్వరునిచే త్రిపురాసుర యుద్ధమున స్తుతింపబడినదియు, మధుకైటభుల యుద్ధమున విష్ణుశక్తి స్వరూపిణియు, సర్వదైత్య సంహారిణియు, రక్తబీజవినాశినియు, హిరణ్యకశిపునివధనమయమున నృసింహశక్తి రూపిణియు, హిరణ్యాక్ష వధ సమయమున వరాహ భగవానుని వరాహశక్తియు, పరబ్రహ్మ స్వరూపిణియు, సర్వశక్తి స్వరూపిణియు నగు శ్రీ దుర్గాదేవిని యెల్లపుడు ధ్యానింపవలెను.

ఇట్లు ధ్యానమొనరించి వ్రతి తనశిరముపై బుష్పముల నుంచుకొని మరల ధ్యానించి భక్తిభావముతో భగవతి నావాహన మొనరింపవలెను. ప్రకృతిమాతృ ప్రతిమను స్పృశించి వ్రతి యిట్లుమంత్రోచ్ఛారణ మొనరించుచు మంత్రములద్వారమున యత్నపూర్వకముగ జీవనన్యాస మొనరింపవలెను.

భ గ వ త్యా వా హ న మం త్ర ము

ఏహ్యేహి భగవత్యమ్భ శివలోకాత్సనాతని ।

గృహాణ మమ పూజాం చ శారదీయాం సురేశ్వరి ॥

ఇహోఽఽగచ్ఛ జగత్పూజ్యే తిష్ఠ తిష్ఠ మహేశ్వరి ।

హే మాతరస్యామర్చాయాం నన్నిరుద్ధా భవామ్మికే ॥

ఇహోఽఽగచ్ఛన్తు త్వత్ప్రాణాశ్చాఽఽధిప్రాణైః సహాచ్యుతే ।

ఇహోఽఽగచ్ఛన్తు త్వరితం తవై వ సర్వశక్తయః ॥

ఓం హ్రీం శ్రీం క్లీం చ దుర్గాయై వహ్నిజాయా న్తమేవచ ।

‘ఓం హ్రీం శ్రీం క్లీం చ దుర్గాయై స్వాహా’

పముచ్చార్యోరసి ప్రాణః సంతిష్ఠన్తు సదా శివే ॥

సర్వేంద్రియాదిదేవీ స్త ఇహోఽఽగచ్ఛన్తు చణ్డికే ।

తే శక్తయోఽత్రాఽఽగచ్ఛన్తు ఇహోఽఽగచ్ఛన్తు ఈశ్వరాః ॥

34-38

అంబా ! భగవతీ ! సనాతనీ ! శివలోకమునుండి దయచేయుము. సురేశ్వరీ ! నా శరత్కాల పూజనుగ్రహింపుము. జగత్పూజ్యే ! మహేశ్వరీ ! ఈప్రదేశమునకు దయచేయుము. నాపూజాగృహములో

ము, మాతా ! అంబికా ! నీవు నాపూజా ప్రతిమలో
 ఉంపుము. అచ్యుతే ! ఈవిగ్రహములో నీప్రాణము నిమ్నభాగ
 5 విరాజిల్లు ప్రాణములతోరావలెను, నివసింపవలెను. నీసంపూర్ణ
 ఘ్నము ఈపూజాప్రతిమలో శీఘ్రముగ పదార్పణ మొనరింపవలెను. ఓం
 10 శ్రీం క్లీం దుర్గాయై స్వాహా (ఈమంత్రోచ్చారణ మొనరించుచు భగవతి
 15 ప్రార్థింపవలెను) సదాశివే ! ఈ పూజాప్రతిమ హృదయములో
 20 ణముల నుంచుము. చండికా ! నీవు సంపూర్ణ ఇంద్రియముల కధి
 25 పతవు. మాతా ! నీవు నాపూజాగృహమునకు దయచేయుము.
 30 క్తులుకూడ దయచేయవలెను. ఈశ్వరీ ! ఈప్రదేశమునకురమ్ము. దేవీ !
 35 యీపూజాప్రతిమలోనికి దయచేయుము.

ఇట్లు దుర్గాదేవి నావాహనమొనరించి క్రిందిమంత్రములతో
 హారస్తుతి నొనరింపవలెను. విప్రేంద్రా ! ఏకాగ్రచిత్తుడవై పరిహారస్తుతి
 ధరింపుము.

శ్రీ దుర్గా దేవీ పరిహార స్తుతి

స్వాగతం భగవత్యమ్భ శివలోకా చ్ఛివప్రియే ।
 ప్రసాదం కురు మాం భద్రే భద్రకాలి నమోఽస్తు తే ॥
 ధన్యోఽహం కృతకృత్యోఽహం నఫలం జీవనం మమ ।
 అగతాఽసి యతో దుర్గే మాహేశ్వరి మదాలయమ్ ॥
 అద్య మే నఫలం జన్మ సార్థకం జీవనం మమ ।
 పూజయామి యతో దుర్గాం పుణ్యక్షేత్రే చ భారతే ॥
 భారతే భవతీం పూజ్యాం యో బుధః పూజయేద్ సదా ।
 సోఽనే యాతి చ గోలోకం పరమైశ్వర్యవా నిహ ॥
 కృత్వా చ వైష్ణవీం పూజాం విష్ణులోకం వ్రజే త్పుధీః ।
 మాహేశ్వరీం చ సంపూజ్య శివలోకం చ గచ్ఛతి ॥
 సాత్త్వికీ రాజసీ చైవ త్రిథా పూజా చ తామసీ ।
 భగవత్యాశ్చ వేదోక్తా చోత్తమా మధ్యమాఽధమా ॥
 సాత్త్వికీ వైష్ణవానాం చ శాక్తాదీనాం చ రాజసీ ।
 అదీక్షితానా మసతా మన్యేషాం తామసీ స్మృతా ॥

జీవహత్యావిహీనా యా వరా పూజా తు వైష్ణవీ ।

వైష్ణవా యాన్తి గోలోకం వైష్ణవీ వరదానతః ॥

మాహేశ్వరీ రాజసీ చ బలిదానసమన్వితా ।

శక్తా దయో రాజసాశ్చ కైలాసం యాన్తి తే తథా ॥

కిరాతా ప్రిదివం యాన్తి తామస్యా పూజయా తయా ।

త్వమేవ జగతాం మాతా చతుర్వర్గఫలప్రదా ॥

సర్వశక్తిస్వరూపా చ కృష్ణన్య పరమాత్మనః ॥

జన్మమృత్యుజరావ్యాధిహరా త్వం చ పరాత్పరా ।

సుఖదా మోక్షదా భద్రా కృష్ణభక్తిప్రదా సదా ॥

నారాయణీ మహామాయే దుర్గే దుర్గతినాశిని ।

దుర్గేతి స్మృతిమాత్రేణ యాతి దుర్గం న చా మిహ ॥ 39-51

శివప్రియా ! భగవతీ ! అంబికా ! శివలోకమునుండి దయచేసిననీకు స్వాగతము, సుస్వాగతము. భద్రా ! నన్ను గరుణింపుము. భద్రకాలీ ! నీకు నమస్కారము. దుర్గా ! మహేశ్వరీ ! నీవు నాగృహమునకు దయచేసిన కారణమున నేను ధన్యుడ నైనాను, నాజీవనము సఫలమైనది. నేడు నాజన్మసఫలమైనది, నాజీవనము సార్థకమైనది; ఎందువలన ననగా బుణ్యక్షేత్రమైన భారతవర్షములో నేను దుర్గాదేవిపూజ యొనరించుచున్నాను. ఏ విద్వాంసులు భారతవర్షములో బూజనీయురాలవైననిన్ను దుర్గాదేవిని బూజించెదరో, వారిహలోకములో నుత్తమైశ్వర్యసంపన్నులై సుఖించి, యంత్యకాలములో గోలోకపరంధామమును జేరెదరు. వైష్ణవీదేవిని బూజించి విద్వాంసు లైనపురుషులు విష్ణులోకము జేరెదరు. మాహేశ్వరిని బూజించినవారు శివలోకము నొందెదరు. వేదములలో సాత్త్వికపూజయని, రాజసపూజయని, తామసపూజయని త్రివిధము లైనపూజలు ప్రవచింపబడినవి, అవియే క్రమముగ నుత్తము, మధ్యమాధమపూజ లనబడినవి. సాత్త్విక పూజలను వైష్ణవు లొనరించెదరు, శాక్తాదులు రాజసపూజ లొనరింతురు; మంత్రదీక్ష వహింపనియసత్పురుషు లొనరించు పూజయే తామసపూజ యనబడెను. ఏపూజ జీవహత్యారహితమై యొనరింపబడునో, యాపూజయే యత్యంతశ్రేష్ఠము. ఆపూజనే సాత్త్వికపూజయని, వైష్ణవారాధన యనిరి. వైష్ణవులు వైష్ణవదేవివరదానముచే గోలోకమును జేరెదరు. మాహేశ్వరీ

రాజసీపూజలందు బలిదాన మర్పి పబడును. శాక్తాదిరాజసపురుషు లట్టిపూజ లొనరించి కైలాసమునొందరు. కిరాతాదులు తామసపూజతో నిన్నారా ధింతురు. తల్లీ ! నీవే జగములందు గలజీవులకు ధర్మార్థ కామమోక్షము లనెడుచతుర్విధపురుషార్థములను బ్రసాధింపగలదానవు. దేవీ ! నీవు శ్రీకృష్ణ పరమాత్మకు సర్వశక్తిస్వపరూపిణివి. జన్మమృత్యుజరావ్యాధులను నివారింప గలపరారోత్పరజననివి. సుఖదాయనివి, మోక్షదాయనివి, భద్రపు (కళ్యాణ కారిణివి); సదా శ్రీకృష్ణభక్తిప్రదాత్రివి. మహామాయా ! నారాయణీ ! దుర్గా ! నీవు దుర్గతులను నశింపజేయగలదానవు. దుర్గ యనుదివ్యనామ స్మరణమాత్రముననే మానవులదుర్గమకష్టము లన్నియు దూరముకాగలవు.

ఇట్లు పరిహారస్తుతి యొనరించి సాధకులు దేవీవామభాగమునపీఠముపై శంఖమునుంచవలెను. ఆశంఖములో దూర్వాపుష్పచందన మిళితజలముల నుంచవలెను. తదనంతరము ఆశంఖమును దక్షిణహస్తములో నుంచుకొని వ్రతి యీ మంత్రమును బఠింపవలెను.

పుణ్య స్త్వం శఙ్ఖపుణ్యానాం మజ్జలానాం చ మజ్జలమ్ ।

ప్రభూతః శ్ఙ్ఖచూడా త్వం పురాకల్పే పవిత్రకః ॥

54

“ఓ, శంఖమా నీవు పవిత్రవస్తువులందు పరమపవిత్రురాలవు, మంగళము లకేమంగళప్రదవు, పూర్వకాలమున శంఖచూడునినుండి యుత్పన్న మైనకారణ మున నీవు పరమపవిత్రురాలవు”. ఈ విధానముతో నర్ఘ్యపాత్రను స్థాపించి యాయర్ఘ్యమును వ్రతి దేవి కర్పింపవలెను. తదనంతరము షోడశోపచార ముల నర్పించి భగవతిని బూజింపవలెను. సజలకుశములతో త్రికోణమండల మొనరించి యామండలములో నాదికూర్మమును, ఆదిశేషుని, వసుంధరను బూజింపవలెను. ఆ త్రికోణమండలములోపల బీఠము నుంచి ఫీఠముపై శంఖము నుంచవలెను. శంఖమును మూడుభాగములవఱకు జలముతో నింపి యాజల మును బూజించి యాజలములలోనికి గంగాదిదివ్యతీర్థముల నావాహన మొనరింపవలెను.

ది వ్య తీ రా వా హ న మం త్ర ము లు

గణ్ధే చ యమునే చై వ గోదావరి నరస్వతీ ।

నర్మదే సిన్ధు కావేరి చన్ద్రభాగేచ కౌశికి ॥

స్వర్ణరేఖే కనఖలే పారిభద్రే చ గణ్డికి ।

శ్వేతగజే చంద్రరేఖే పమ్పే చ గోమతి ॥

పద్మావతి త్రిపర్ణాశే విపాశే విరజే ప్రభే ॥

శతహ్రదే చేలగజే జలేఽస్మిన్ సంనిఽధిం కురు ॥ 58-80

గంగా ! యమునా ! గోదావరీ ! సరస్వతీ ! నర్మదా ! సింధూ !
కావేరీ ! చంద్రభాగా ! కాశికీ !, స్వర్ణరేఖా ! కనఖలా ! పారిభద్రా !
గండకీ ! శ్వేతగంగా ! చంద్రరేఖా ! చంపా ! పంపా ! గోమతీ ! పద్మావతీ !
త్రిపర్ణాశా ! విపాశా ! విరజా ! ప్రభా ! శతహ్రదా ! చేలగంగా ! మీ
రందఱు నీజలములో నివసింపుడు.

తదనంతర మాజలములో దులసీచందనముల నుంచి యగ్నిని, సూర్యుని,
జంద్రుని, విష్ణుదేవుని, వరుణుని, శివుని, బూజింపవలెను. పిదప నాజలముతో
సమస్తనైవేద్యములపై సంప్రోక్షణ మొనరింపవలెను. మంత్రములను
బఠించుచు షోడశోపచారముల నర్పింపవలెను. ఆసనము, వసనము, పాద్యము,
స్నానీయము, అనులేపనము, మధుపర్కము, గంధము, ఆర్ఘ్యము, పుష్పము,
అభీష్టనైవేద్యము, ఆచమనీయము, తాంబూలము, రత్నమయభూషణములు,
ధూపము, దీపము, శయ్య-ఇవియే షోడశోపచారము లనబడినవి.

ఆ స న స మ ర్పణ మం త్ర ము

అమూల్యరత్ననిర్మితం నానాచిత్ర విరాజితమ్ ।

వరం సిహంసనశ్రేష్ఠం గృహ్యతాం శంకరప్రియే ।

65

శంకరప్రియా ! అమూల్యరత్నములచే నిర్మితమై నానాప్రకార
చిత్రములతో శోభించునీశ్రేష్ఠసింహాసనమును గ్రహింపుము.

వ శ్రు స మ ర్పణ మం త్ర ము

అనంతసూత్రప్రభవ మీశ్వరేచ్ఛావినిర్మతమ్ ।

జ్వలదగ్నివిశుద్ధం చ వసనం గృహ్యతాం శివే ॥

6

శివే ! అసంఖ్యాకసూత్రములలోగూర్చి యీశ్వరసంకల్పముచే నిర్మిత
బడి ప్రజ్వలితాగ్నికడ శుద్ధమొనరింపబడిన యీదివ్యవశ్రుములను స్వీకరింపుము.

పాద్య సమర్పణ మంత్రము

అమూల్యరత్నపాత్రస్థం నిర్మలం జాహ్నవీజలమ్ ।
పాదప్రక్షలనార్థాయ దుర్గే దేవి ప్రగృహ్యతామ్ ॥

67

దుర్గాదేవీ ! బహుమూల్యరత్నమయపాత్రలో నుంచిననిర్మలగంగాజలములను బాదప్రక్షాలనార్థమై పాద్యరూపమున స్వీకరింపుము.

స్నానీయ సమర్పణ మంత్రము

సుగన్ధమలకీస్నిగ్ధద్రవ మేత త్సుదుర్లభమ్ ।
సుపక్వం విష్ణుతైలం చ గృహ్యత్యాం పరమేశ్వరి !

68

పరమేశ్వరీ ! సుగంధిలామలకస్నిగ్ధద్రవమును, బరమదుర్లభసుపక్వవిష్ణుతైలములను, స్నానీయసామగ్రులుగ నర్పించుచున్నాను. వీనిని స్వీకరింపుము.

అనులేపన సమర్పణ మంత్రము

కస్తూరీకుంజుమాత్తం చ సుగన్ధిద్రుమచన్దనమ్ ॥
సువాసితం జగన్మాత ర్గృహ్యతా మనులేపనమ్ ॥

69

జగదంబా ! కస్తూరీకుంకుమలచే మిశ్రితమైనసుగంధిచందనద్రవము సువాసితానులేపనరూపమున సమర్పితము, దీనిని స్వీకరింపుము.

మధుపర్క సమర్పణ మంత్రము

మాధ్వీకం రత్నపాత్రస్థం సుపవిత్ర సుమజ్జలమ్ ।
మధుపర్కం మహాదేవి గృహ్యతాం ప్రీతిపూర్వకమ్ ॥

70

మహాదేవీ ! రత్నపాత్రలో నుంచబడి పరమపవిత్రమై పరమమంగళమయమైన మాధ్వీకము మధుపర్కరూపముగ సమర్పితము. దేవీ ! ప్రసన్నతాపూర్వకముగ నీమధుపర్కమును స్వీకరింపుము.

గంధ సమర్పణ మంత్రము

సుగన్ధమూలచూర్ణం చ సుగన్ధద్రవసంయుతమ్ ।
సుపవిత్రం మజ్జలార్హం దేవి గన్ధం గృహాణ మే ॥

71

జేవీ ! విభిన్నవృక్షమూలములచూర్ణము గంధద్రవయుక్త మొనరింప
బడి పరమపవిత్ర మొనరింపబడి మంగళోపయోగ మైనగంధరూపమున సమర్పి
తము. దీనిని స్వీకరింపుము.

ఆ ర్ఘ్య స మ ర్పణ మం త్ర ము

పవిత్రం శఙ్ఖపాత్రస్థం దూర్వాపుష్పాక్షతాన్వితమ్ ।
స్వర్గమన్దాకినీతోయ మర్ఘ్యం చణ్డి గృహాణ మే ॥ 72

చండీ ! పవిత్రశంఖపాత్రలో నుంచబడినస్వర్గగంగాజలములు దూర్వా
పుష్పాక్షతయుక్తము లైనయాయర్ఘ్యజలములను, స్వీకరింపుము.

పు ష్ప స మ ర్పణ మం త్ర ము

సుగన్ధిపుష్పశ్రేష్ఠం చ పారిజాతతరూద్భవమ్ ।
నానాపుష్పాదిమాల్యాని గృహ్యతాం జగదమ్బికే ॥ 73

జగదంబా ! పారిజాతవృక్షములనుండి యుత్పన్నము లైనసుగంధ
పుష్పములతో, మాలతి మొదలగుకుసుమములతో నిర్మింపబడిన
యీపుష్పమాలికలను గ్రహింపుము.

నై వే ద్య స మ ర్పణ మం త్ర ము

దివ్యం సిద్ధాన్న మామాన్నం పిష్టకం పాయసాదికమ్ ।
మిష్టాన్నం లడ్డుకఫలం నై వేద్యం గృహ్యతాం శివే ॥ 74

శివా ! దివ్యసిద్ధాన్నములు, ఆమాన్నములు, పిష్టకములు, పాయ
సాదులు, లడ్డులు, మఱియితరమిష్టాన్నకములు, సమయానుసారముగ లభించిన
ఫలములు నై వేద్యరూపమున సమర్పితములు. జేవీ ! ఈనై వేద్యములను
స్వీకరింపుము.

ఆ చ మ నీ య స మ ర్పణ మం త్ర ము

సువాసితం శీతతోయం కర్పూరాదిషుసంస్కృతమ్ ॥
మయా నివేదితం భక్త్యా గృహ్యతాం కై లకన్యకే ॥ 75

గిరిరాజనందినీ ! కర్పూరాదులచే సుసంస్కృతము లైనసువాసిత

శీతలజలములను నేనాచమనీయములుగ నీ కర్పిరచుచున్నాను. ఈయాచమ నీయములను గ్రహింపుము.

తాంబూల సమర్పణ మంత్రము

గువావపర్ణచూర్ణం చ కర్పూరాదిసువాసితమ్ ।
సర్వభోగవరం రమ్యం తామ్బూలం దేవి గృహ్యతామ్ ॥ 76

దేవీ ! పోక చెక్కలను, దమలపాకులను, సున్నమును నేకత్రిత మొనరించి కర్పూరాదులచే నీతాంబూలము సువాసిత మొనరింపబడెను. ఈతాంబూలమే సమస్త భోగములందు శ్రేష్ఠము, రమణీయము. ఈతాంబూలమును స్వీకరింపుము.

రత్న మయ భూషణ సమర్పణ మంత్రము

అమూల్యరత్నసారైశ్చ ఖచితం చేశ్వరేచ్ఛయా ।
వర్వాజ్జశోభనకరం భూషణం దేవి గృహ్యతామ్ ॥ 77

దేవీ ! అమూల్యరత్నసారతత్త్వముతో నీశ్వరేచ్ఛచే నిర్మితము లైన సంపూర్ణాంగములను శోభాసంపన్న మొనరింపగల యీరత్నమయాభరణము లను గ్రహింపుము.

ధూప సమర్పణ మంత్రము

తరువిర్యాసచూర్ణం చ గన్ధవస్తుసమన్వితమ్ ।
హుతాశనశిఖాశుద్ధం ధూపంభోదేవీ ! గృహ్యతామ్ ॥ 78

దేవీ ! వృక్షవిర్యాసచూర్ణమును సుగంధివస్తువులతో మిశ్రిత మొనరించి యగ్నిశిఖతో శుద్ధమొనరించి నీకు ధూపరూపమున సమర్పించుచున్నాను, కృపతో స్వీకరింపుము.

దీప సమర్పణ మంత్రము

దివ్యరత్నవిశేషం చ సాన్ద్రద్వాన్తనివారకమ్ ।
సుపవిత్రం ప్రదీపం చ గృహ్యతాం పరమేశ్వరీ ॥ 79

పరమేశ్వరీ ! ఘోరాంధకారమును దూర మొనరింపగల యీదీపము పవిత్రదీపము దివ్యరత్నవిశేషము. ఈరత్నప్రదీపమును గ్రహింపుము.

శ య్యా స మ ర్పణ మం త్ర ము

రత్నసారగణాకీర్ణం దివ్యం పర్యజ్ఞ ముత్తమమ్ ।

సూక్ష్మవస్తై శ్చ సంస్కృతం దేవి తల్పం ప్రగృహ్యతామ్ ॥ 80

దేవీ ! ఈయుత్తమదివ్యపర్యంకము రత్నములసారతత్త్వముచే నిర్మింపబడెను. ఈతల్పముపై బట్టువస్త్రము లాచ్ఛాదితములై యున్నవి. ఈశయ్యను స్వీకరింపుము.

మునీశ్వరా ! ఇట్లు దుర్గాదేవిని భజించి యామెకు బుష్పాంజలులను సమర్పింపవలెను. అనంతరము దేవీసహచారిణులైనయష్టనాయికలను యత్నపూర్వకముగ బూజింపవలెను. ఉగ్రచండా, ప్రచణ్డాగ్రా, చణ్డోగ్రా, చణ్డనాయికా, అతిచణ్డా, చాముణ్డా, చణ్డా, చణ్డవతీ యనువీరేయష్టనాయికలు. ఈ శక్తుల నష్టదశకములముపై బూర్వాదిశాదిక్రమముగ స్థాపించి పంచోపచారములద్వారమున బూజింపవలెను. వీరిని దళాగ్రభాగములలో నావాహన మొనరింపవలెను. దళములమధ్యభాగములో భైరవులను బూజింపవలెను. మహాభైరవుడు, సంహారభైరవుడు, అశితాజ్ఞభైరవుడు, రురుభైరవుడు, కాలభైరవుడు, క్రోధభైరవుడు, తామ్రచూడభైరవుడు, చంద్రచూడభైరవుడు-వీరే భైరవులనబడిరి. వీరందరిని బూజించి యష్టదశమధ్యకర్ణికలో నవశక్తులను బూజింపవలెను. క్రమ మేమనగా నష్టదశములలో నష్టశక్తులను, మధ్యకర్ణికలో నవమశక్తిని స్థాపించి పూజింపవలెను. బ్రహ్మణి, వైష్ణవి, శాక్తి, మాహేశ్వరి, నారసింహి, వారాహి, ఇంద్రాణి, కార్తికి (కౌమారి), వీరే యష్టశక్తులు. వీరందరికి బ్రధానశక్తి యైననవమశక్తియే సర్వశక్తిస్వరూపిణి యైనసర్వమంగళ. ఈ నవ శక్తులను భక్తిభావముతో బూజించి పీదప గలశములో దేవతలను బూజింపవలెను. శంకిరుని, గార్తికేయుని, సూర్యుని, జంద్రుని, నగ్నిని, వాయువును, వరుణుని, దేవియొక్కచెలిని, వటువును, నలుబదియాఱుగురు యోగినులను విధిపూర్వకముగ బూజించి యపహారముల సర్పింపవలెను.

తదనంతరము వ్రతి దుర్గాదేవిని స్తుతించి యామె కవచమును భక్తిపూర్వకముగ బఠించి గళమున ధరింపవలెను. ఇట్లు దుర్గాదేవి

పూజ సంపన్నమొనరించి ప్రతిదేవికి సాష్టాంగదండప్రణామము లర్పించి బ్రాహ్మణులకు దక్షిణ లాసంగవలెను.

ఇది శ్రీమదాంధ్ర బ్రహ్మవైవర్త మహాపురాణమందలి
ప్రకృతి ఖండములోని నారదనారాయణ సంవాద
మున శ్రీదుర్గాదేవి పూజావిధానము,
ధ్యానము, స్తోత్రము నను
అటువదినాలుగవ అధ్యాయము
సంపూర్ణము

అటువదియైదవ అధ్యాయము

సురధునకు దుర్గాదేవ్యనుగ్రహముచే జ్ఞానము కలుగుట.

నారదుడు పలికెను :

మహాభాగా ! తమరు ప్రవచించినప్రవచనము లన్నియు నమృతము కంటే నత్యంతమధురాలిమధురములు, సర్వోత్తమములు. ప్రభూ ! దుర్గాదేవిస్తోత్రమును, గవచమును, బూజాఫలాదులను గృహతో నుపదేశింపుడు.

శ్రీ నారాయణ ఋషి పలికెను :

నారదా ! ఆర్ద్రానక్షత్రములో దేనిని మేల్కొల్పినలెను, మూలానక్షత్రములో నామె నొకప్రతిమలోని కావాహన మొనరింపవలెను. ఉత్తరాషాఢానక్షత్రములో బూజయొనరించి శ్రవణాంతమున దేవిని విసర్జింపవలెను. ఆర్ద్రానక్షత్రయుక్తనవమితిథియందు దేవిని మేల్కొల్పి యొక్కపర్యాయమైనను బూజించిన మనుష్యునకు నూఱుసంవత్సరములపూజాఫలము ప్రాప్తించును. మూలానక్షత్రమున భగవతి నారాధించిన యజ్ఞఫలము లభించును. ఉత్తరాషాఢానక్షత్రములో నారాధించిన వాజపేయయజ్ఞ ఫలము ప్రాప్తించును.

శ్రవణానక్షత్రములో దేవిని విసర్జించిన మనుష్యుడు పుత్రపౌత్రవంతుడై నిస్సంశయముగ పరమేశ్వర్యసంపన్నుడు కాగలడు. దేవీపూజవలన మనుష్యునకు బృహ్స్పతిదక్షిణపుణ్యము లభించును. తిథితోనార్ద్రానక్షత్రసంయోగ మైనశుభసమయమున గేవలము నవమీదినమున దేవిని మేల్కొల్పి మనుష్యుడొకపక్షపర్యంతము పూజ లొనరించిన వాని కశ్యమేధయజ్ఞ ఫలము సంప్రాప్తించును. అట్టిదశలో నవమీదినమున బూజించి దశమీదినమున విసర్జన మొనరింపవలెను. సప్తమీదినమున బూజించి విద్వాంసు డైనపురుషుడు బలిని సమర్పింపవచ్చును. అష్టమీదినమున బలిరహిత మైనపూజయే యుత్తమ మన బడెను. అష్టమీదినమున బలి నర్పించినమనుష్యులకు విపత్తులు సంభవించును. విద్వాంసులు నవమీదినమున భక్తిభావముతో విధిపూర్వకముగ బలి నర్పింప వచ్చును. బలి యనగా జీవహింస కాదు. మానవుడు భగవతిసమక్షములో దనదుర్గుణములను విసర్జించుటయే బలి. విప్రవరా ! ఇట్టిబలి నర్పించినమానవు లకుమాత్రమే దుర్గ ప్రసన్నురాలు కాగలదు.

హింసాజన్యం స పాపం చ లభతే నాత్ర సంశయః ।

యో యం హన్తి స తం హన్తి చేతి వేదోక్తమేవచ ॥

10

హింసాయుక్త మైనబలి నర్పించినమానవునకు నిస్సంశయముగ ఘోర పాపము సంభవింపగలదు ఎవరెవరిని వధింతురో యావధింపబడినచాణి జన్మాంతరములో వధించినవానిని మరల వధించునని వేదప్రవచనము.

కుర్వన్తి వైష్ణవీం పూజాం వైష్ణవా స్తేన హేతునా ॥

12

ఈకారణమువలననే వైష్ణవజనులు వైష్ణవీ (హింసారహిత) పూజల నొనరింతురు.

ఇట్లుకసంవత్సరపర్యంతము రాజు భక్తిభావముతో దేవి నారాధించి గళమునందు గవచమును ధరించి పరమేశ్వరిని స్తుతించెను. రాజునరించిన స్తోత్రమునకుభగవతి సంతుష్టురాలై తనదివ్యదర్శన మొసంగెను. అనంతకోటి ప్రచండసూర్యప్రభాసమానురాలైనభగవతీ దుర్గను రాజు తనసమక్షమున దర్శించెను. ఆతేజఃస్వరూపిణి దివ్యగుణసగుణ, ప్రాకృతగుణనిర్గుణ, పరాదేవి, భగవతి దుర్గ తేజోమండలమధ్యభాగమున విరాజల్లుచు నత్యంతకమనీయ స్వరూపిణిగ రాజునకు దర్శనమొసంగెను భక్తానుగ్రహకారిణి, కృపాస్వరూపిణి, స్వేచ్ఛామయి యైనభగవతిని దర్శించి రాజేంద్రుడు పరమానంద

భరితుడై శిరమును వంచి హస్తములను ముకుళించి మరల సనేకవిధముల దేనిని స్తుతించెను. రాజౌనరించినస్తోత్రములకు సంతృప్తురాలై జగదంబ మందస్మితముఖారవిందముతో రాజేంద్రుని సంబోధించుచు గృహపూర్వకముగ సత్యవచనముల నిట్లు పల్కెను.

శ్రీ ప్రకృతి పలికెను :

రాజా ! నీవు నాదివ్యసందర్శనమును బొందియు నుత్తమవైభవములను మాత్రమే యర్థించుచున్నావు. నీకభీష్టములను నేను నీ కనుగ్రహించుచున్నాను. మహారాజా ! నీవు నీసమస్తశత్రువులను నిర్జించి నిష్కంటకు డవై చక్రవర్తివి కాగలవు. మఱుజన్మములో నీవు సావర్ణివై జన్మించి యష్టమమనుషదమును బొందగలవు. నరేశ్వరా ! నీవు నన్నారాధించి శ్రీకృష్ణభక్తిసామ్రాజ్యమున కర్హుడవైతివి, కావున నేను నీకు మహాజ్ఞానమును బ్రసాదించెను. రాజా ! నీకు నేను శ్రీకృష్ణపరమాత్మభక్తిని, దాస్యసౌభాగ్యములనుగూడ బ్రసాదించెదను.

వృణోతి విభవం యో హి సాక్షిన్మాం ప్రాప్య మన్దః ।

మాయయా వంచితః సోఽపి విషమత్త్యమృతం త్యజన్ ॥21

మందబుద్ధి యైనమానవుడు సాక్షాత్తుగ నాదివ్యసందర్శనమును బొందియు గేవలము వైభవములనే యర్థించుచో ఆతడు మాయచే మోసగింప బడినవా డనిభావింపవలెను. కావుననే యట్టివాడమృతమును ద్యజించి విషమును భుజించును.

బ్రహ్మాదిస్తమ్భపర్యంతం సర్వం నశ్వరమేవ చ ।

నిత్యం సత్యం పరం బ్రహ్మ కృష్ణం నిర్గుణమేవ చ ॥

బ్రహ్మవిష్ణుశివాదీనా మహా మాద్యా పరాత్పరా ।

సగుణా నిర్గుణా చాపి వరా స్వేచ్ఛామయా సదా ॥

నిత్యానిత్యా సర్వరూపా సర్వకారణకారణమ్ ।

బీజరూపా చ సర్వేషాం మూలప్రకృతి రీశ్వరీ ॥ 22-24

బ్రహ్మాదులు మొదలు కీటకపర్యంతము గలసకలజగములు నశ్వరములు; కేవలము ప్రాకృతనిర్గుణుడై నశ్రీకృష్ణపరబ్రహ్మమే నిత్యుడు, సత్యుడు. బ్రహ్మ విష్ణుశివాదుల కాదిజనని యైనపరత్పరప్రకృతిని నేనే. నేను దివ్యగుణసగుణ

స్వరూపిణిని, ప్రాకృతగుణనిర్గుణరాలను, శ్రేష్ఠురాలను, సదా స్వేచ్ఛామయిని
నిత్యానిత్యసర్వరూపస్వరూపిణిని, సర్వకారణకారణరాలను, సర్వులకు బీజస్వ
రూప మైనమూలప్రకృతి యగునీశ్వరిని.

పుణ్యే బృన్దావనే రమ్యే గోలోకే రాసమణులే ।

రాధా ప్రాణాధికాఽహం చ కృష్ణస్య పరమాత్మనః ॥

అహం దుర్గా విష్ణుమాయా బుద్ధ్యాధిష్ఠాత్మదేవతా ।

అహం లక్ష్మీశ్చ వై కుణ్ఠే స్వయం దేవీ సరస్వతీ ॥

సావిత్రి వేదమాతాఽహం బ్రహ్మణీ బ్రహ్మలోకతః ।

అహం గంగా చ తులసీ సర్వాధారా వసుంధరా ॥

నానావిధాఽహం కలయా మాయయా సర్వయోషితః ।

సాఽహం కృష్ణేన సంసృష్టా నృప భూభజలీలయా ॥ 25-28

రమణీయగోలోకములో బుణ్యమయబృందావనాంతర్గత రాసమండల
ములో శ్రీకృష్ణపరమాత్మప్రాణాధికప్రియరాధను నేనే. నేనే దుర్గను, విష్ణు
మాయను, బుద్ధి కధిష్ఠాత్మదేవతను. వైకుంఠములో నేనే లక్ష్మిని; సాక్షాత్తుగా
సరస్వతిని, బ్రహ్మలోకములో నన్నే బ్రహ్మణియని, వేదమాత యగుసావిత్రి
యని కీర్తింతురు. నేనే గంగను, తులసిని, సర్వులకు నాధారమైన వసుంధరను.
సరేశ్వరా! నేనే నా బహువిధ కళలమూలమున సర్వస్త్రీలరూపములను ధరించి
యున్నాను. మాయవలన సర్వస్త్రీలరూపములలో నేనే ప్రాదుర్భవించి
యున్నారు. పరమపురుషుడైన శ్రీకృష్ణపరమాత్మ తనభూభంగలీలతో నన్ను
సృష్టించెను.

భూభజలీలయా సృష్టో యేన పుంసా మహా నివిరాట్ ।

లోమ్నాం కూపేషు విశ్వాని యస్య సన్తి హి నిత్యశః ॥

అసంఖ్యాని చ తాన్యేవ కృత్రిమాణి చ మాయయా ।

అనిత్యే నిత్యబుద్ధిం చ సర్వే కుర్వన్తి సంతతమ్ ॥

సప్త సాగరసంయుక్తా సప్తద్వీపా వసుంధరా ।

తదథః సప్తపాతాలాః స్వర్లోకాశ్చైవ సప్త సు ॥

ఏవం విశ్వం బహువిధం బ్రహ్మాణ్డం బ్రహ్మణా కృతమ్ ।

ప్రత్యేకం సర్వబ్రహ్మణ్డే బ్రహ్మవిష్ణుశివాదయః ॥ 29-32

ఎవనిరోమకూపములలో నసంఖ్యాకబ్రహ్మాండములు సదా వర్తమాన

ములై యుండునో, యామహావిరాట్పురుషుని బురుజోత్తము డైనశ్రీకృష్ణపరమాత్మయే తనభూభంగలీలామాతమున సృష్టించెను. ఆబ్రహ్మాండము లన్నియు గృతిమములు, నశాశ్వతములు, ననిత్యములు. అయినను మాయామోహితులైనదేహధారులాయనిత్యవిశ్వములందు సదా నిత్యబుద్ధి వహింతురు. సప్తద్వీపవతి, సప్తసముద్రసంయుక్త యైనపృథ్వికి నూర్ధ్వభాగమున సప్తస్వర్గములు, సధోభాగమున సప్తపాతాళములు కలవు. ఈచతుర్దశభువనము లన్నియు గలసి యొకవిశ్వబ్రహ్మాండమనబడెను. ఈబ్రహ్మాండము బ్రహ్మవలన సృష్టించబడును. ఇట్టిబ్రహ్మాండము లసంఖ్యాకములుగలవు. ప్రతిబ్రహ్మాండమందు బ్రహ్మవిష్ణుశివాదిదేవత లందఱు నివసించును.

సర్వేషా మీశ్వరః కృష్ణ ఇతి జ్ఞానం పరాత్పరమ్ ।

వేదానాం చ వ్రతానాం చ తీర్థానాం తపసాం తథా॥

దేవానాం చై వ పుణ్యానాం సారః కృష్ణ ఇతి స్మృతః ।

తద్భక్తిహీనో యో మూఢః స చ జీవన్ముతో ద్రువమ్॥

పవిత్రాణి చ తీర్థాని తద్భక్తస్సర్వవాయునా ।

తన్మన్త్రోపాసకశ్చైవ జీవన్ముక్త ఇతి స్మృతః ॥

మన్తగ్రహణమాత్రేణ నరో నారాయణో భవేత్ ।

వినా జపేన తపసా వినా తీర్థేన పూజయా ॥

మాతామహానాం శతకం పితౄణాం చ సహస్రకమ్ ।

పుంసామేవం సముద్భృత్య గోలోకం చ స గచ్ఛతి ॥

ఇదం జ్ఞానం సారభూతం కథితం తే నరాధిప ।

మన్వన్తరాన్తే భోగాన్తే భక్తిం దాస్యామి తే హతా ॥

మాఽభుక్తం క్షీయతే కర్మ కల్పకోటిశతైరపి ।

అవశ్యమేవ భోక్తవ్యం కృతం కర్మ కుభాకుభమ్ ॥

అహం య మనుగృహ్ణామి తస్మై దాస్యామి నిర్మలమ్ ।

నిశ్చలాం సుదృఢాం భక్తిం శ్రీకృష్ణే పరమాత్మాని ॥

కరోమి వంచనాం యం యం తేభ్యో దాస్యామి సంపదమ్ ।

ప్రాతఃస్వప్నస్వరూపాం చ మిథ్యేతి భ్రమరూపిణీమ్॥౩౪-41

ఈసకలవిశ్వబ్రహ్మాండములకును, సర్వులకును నెకై కేశ్వరుడు భగవానుడైనశ్రీకృష్ణపరమాత్మయే యని చెలిసికొనుటయే పరాత్పరజ్ఞానము. సకల

వేదములయు వ్రతములయు, దీర్ఘస్నానాదులయు, దైవారాధనలయు, బుణ్య
మాలసారతత్త్వము కేవలము శ్రీకృష్ణుడేయని గ్రహింపుము. శ్రీకృష్ణభక్తి
హీను డైనమూఢమానవుడు జీవించియున్నను నిశ్చయముగ మృతునితో
సమానమే. శ్రీకృష్ణభక్తులను స్పృశించి ప్రవహించువాయుస్పర్శమాత్రముననే
సకలతీర్థములు పవిత్రములు కాగలవు. శ్రీకృష్ణమంత్రోపాసకులే జీవన్ముక్తులని
శ్రుతులు నొక్కవక్కాణించుచున్నవి. తపోజపాదులను దీర్ఘసేవనములను,
బూజాదులను నొనరింపకున్నను కేవలము శ్రీకృష్ణదివ్యమంత్రమును గ్రహించి
శ్రీహరినామసంకీర్తన మొనరించినమాత్రముననే నరుడు నారాయణుడు
కాగలడు. శ్రీకృష్ణభక్తుడు తనమాతామహునివంశములో నూఱుతరముల
వారిని, దండవంశములో వేయితరములవారిని నుద్ధరించి స్వయముగ గోలోక
మును జేరగలడు. నరేశ్వరా! ఈసకలసారభూత మైనదివ్యజ్ఞానమును నేను
నీ కుపదేశించితిని. సావర్ణివై జన్మించి మనుపదము నధిష్ఠించి నీవు సకలప్రార
బ్ధముల ననుభవించి ధోమరహితుడ వైనసమయములో నేను నీకు శ్రీహరి
భక్తిని బ్రసాదింపగలను. కర్మలఫలము లనుభవింపనిదే కోటానుకోట్ల కల్పములు
వ్యతీతములైన నవి క్షీణింపవు. తా నొనరించినశుభాశుభకర్మఫలములను
మానవు డవశ్య మనుభవింపకతప్పదు. నే నెవరి ననుగ్రహింతునో వారికే
శ్రీకృష్ణపరమాత్మయెడల నిర్మల నిశ్చలసుదృఢభక్తిని బ్రసాదింతును.
నేనెవరిని వంచింపవలెనని సంకల్పింతునో వారికి బ్రాతఃకాలస్వప్న సదృశములు,
మిథ్యలు, చంచలములు, భ్రమరూపములునైన సంపదలను బ్రసాదింతును.
కుమారా! నీయెడల గలయనుగ్రహముచే నేను నీకీయఖండజ్ఞానోపదేశ
మొనరించితిని. ఇక సుఖముగ మరలిపోమ్ము.

శ్రీ నారాయణ ఋషి పలికెను :

ఇట్లు భగవతీ దుర్గ నరేశ్వరు ననుగ్రహించి యంతర్హితురాలయ్యెను.
రాజ్యప్రాప్తి వరమును బొంది రాజు దేవి కనేకనమస్కారముల నర్పించి
స్వస్థలమునకు మరలిపోయెను. కుమారా! నారదమునీంద్రా! ఇట్లు నేను
దుర్గాదేవి పరమోత్తమ దివ్యోపాఖ్యానమును ప్రవచించితిని.

ఇది శ్రీమదాంధ్ర బ్రహ్మవైవర్త మహాపురాణమందలి ప్రకృతిఖండములోని
నారదనారాయణసంవాదమున దుర్గాసురధ సంవాదమున

జ్ఞానకథనమును అఱువదియైదవ అధ్యాయము

సంపూర్ణము

అఱువదియాఱువ అధ్యాయము

శ్రీకృష్ణు డొనరించినశ్రీదుర్గాదేవిస్తోత్రము

నా ర దు డు ప లి కె ను :

మనిసత్తమా ! నేను సర్వమును శ్రవణమొనరించితిని. నేను వినుట కవశిష్టమైన దేదియు లేదు, ఇది నిశ్చయము. కాని, దేవా ! ప్రకృతి దేవి దివ్యస్తోత్రమును, బరమాద్భుత కవచమును నా కుపదేశింపుడని ప్రార్థించుచున్నాను.

శ్రీ నా రా య ణ ఋ షి ప లి కె ను :

నారదా ! గోలోకాంతర్గతరాసమండలములో వసంతఋతుసమయములో బ్రహ్మమమున శ్రీకృష్ణపరమాత్మయే యత్యంతప్రస్నతాపూర్వకముగ శ్రీదుర్గాదేవీపూజలను సంపన్నమొనరించి యామెను స్తుతించెను. మధుకైటభులతో యుద్ధము సంభవించినపుడు విష్ణుభగవానుడు రెండవపర్యాయము దేవిని స్తుతించెను. మూడవపర్యాయ మాప్రాణసంకటావసరకాలమందే జగత్సప్త బ్రహ్మ దుర్గాను స్తుతించెను. మునీశ్వరా ! నాల్గవపర్యాయము త్రిపురారి యొకశివుడు త్రిపురాసురఘోరసంగ్రామములో విజయార్థియై భక్తిభావముతో దేవిని స్తుతించెను. ఐదవపర్యాయములో ఘోరప్రాణసంకట సమయమున వృత్రాసురసంగ్రామములో విజయార్థియై సకల దేవతాసహితముగ మహేంద్రుడు దుర్గాదేవిని స్తుతించెను. తదనంతరము మునీంద్రులు, మనువులు సురథరాజులు మనుష్యులు ప్రతికల్పమందు నప్పగింపర. పరమేశ్వరిని బూజించి స్తుతింప నారంభించిరి. సర్వవిఘ్నవినాశకము, సుఖదాయకము, మోక్షదాయకము, సకలసారము, భవసంతరణకారణ మైన శ్రీదుర్గాదేవి దివ్యస్తోత్రము నుపదేశించెద బ్రాహ్మణోత్తమా ! సావధానుడవై శ్రవణమొనరింపుము

శ్రీ కృష్ణ కృతం దుర్గా స్తోత్రమ్

త్వమేవ సర్వజననీ మూలప్రకృతి రీశ్వరీ ।

త్వమే వాఽఽద్యా సృష్టివిధౌ స్వేచ్ఛయా త్రిగుణాత్మికా॥

కార్యార్థే నగుణా త్వం చ వస్తుతో నిర్గుణా స్వయమ్ ।

పరబ్రహ్మస్వరూపా త్వం సత్యా నిత్యా సనాతనీ ॥

తేజ స్వరూపా పరమా భక్తానుగ్రహవిగ్రహః ।

సర్వస్వరూపా సర్వేశా సర్వాధారా పరాత్పరా ॥

సర్వబీజస్వరూపా చ సర్వపూజ్యా నిరాశ్రయా ।

సర్వజ్ఞా సర్వతోభద్రా సర్వమగ్గలమగ్గలా ॥

సర్వబుద్ధిస్వరూపా చ సర్వశ క్తిస్వరూపిణీ ।

సర్వజ్ఞానప్రదా దేవీ సర్వజ్ఞా సర్వభావిని ॥

త్వం స్వాహా దేవదానే చ పితృదానే స్వధా స్వయమ్ ।

దక్షిణా సర్వదానే చ సర్వశ క్తిస్వరూపిణీ ॥

నిద్రా త్వం చ దయా త్వం చ తృష్ణా త్వం చాఽఽత్మనః ప్రేయా ।

క్షుతాన్తిః శాన్తి రీశా చ కాన్తిః సృష్టిశ్చ శాశ్వతీ ॥

శ్రద్ధా పుష్టిశ్చ తన్ద్రా చ లజ్జా శోభా ప్రభా తథా ।

సతాం సంపత్స్వరూపా శ్రీ ర్విపత్తి రసతా మిహా ॥

ప్రీతిరూపా పుణ్యవతాం పాపినాం కలహాఙ్కరా ।

శశ్వత్కర్మమయీ శ క్తిః సర్వదా సర్వజీవినామ్ ॥

దేవేభ్యః స్వపదోదాత్రీ ధాతు ర్దాత్రీ కృపామయీ ।

హితాయ సర్వదేవానాం సర్వానుర వినాశినీ ॥

యోగనిద్రా యోగరూపా యోగదాత్రీ చ యోగినామ్ ।

సిద్ధిస్వరూపా సిద్ధానాం సిద్ధిదా సిద్ధయోగినీ ॥

మాహేశ్వరీ చ బ్రహ్మణీ విష్ణుమాయా చ వైష్ణవీ ।

భద్రదా భద్రకాలీ చ సర్వలోకభయంకరీ ॥

గ్రామే గ్రామే గ్రామదేవీ గృహదేవీ గృహే గృహే ।

సతాం కీర్తిః ప్రతిష్ఠా చ నిన్దా త్వ మసతాం సదా ॥

మహాయుద్ధే మహామారీ దుష్టసంహారరూపిణీ ।

రక్షస్వరూపా శిష్టానాం మాతేవ హితకారిణీ ॥

వన్ద్యా పూజ్యా స్తుతా త్వం చ బ్రహ్మాదీనాం చ సర్వదా ।

బ్రాహ్మణ్యరూపా విప్రాణాం తపస్యా చ తపస్వినామ్ ॥

విద్యా విద్యావతాం త్వం చ బుద్ధి ర్బుద్ధిమతాం సతామ్ ।

మేధా నృప్తిస్వరూపా చ ప్రతిభా ప్రతిభావతామ్ ॥

రాజ్ఞాం ప్రతాపరూపా చ విశాం వాణిజ్యరూపిణీః ।

సృష్టౌ సృష్టిస్వరూపా త్వం రజ్జరూపా చ పాలనే ॥

తథాఽస్తే త్వం మహామారీ విశ్వే విశ్వశ్చ పూజితే

కాలరాత్రి ర్మహారాత్రి ర్మోహరాత్రిశ్చ మోహినీ ॥

దురత్యయా మే మాయా త్వం యయా నమ్మోహితం జగత్

యయా ముగ్ధో హి విద్వాంశ్చ మోక్షమార్గం న పశ్యతి ॥

ఇత్యాత్మనా కృతం స్తోత్రం దుర్గాయా దుర్గనాశనమ్ ।

పూజాకాలే పఠే ద్యో హి సిద్ధి ర్భవతి వాఙ్మతా ॥

వన్ధ్యా చ కాకవన్ధ్యాచ మృతవత్సా చ దుర్బుగా ।

శ్రుత్వా స్తోత్రం వర్ష మేకం సుపుత్రం లభతే ద్రువమ్ ।

కారాగారే మహామోరే యో బద్ధో దృఢబస్థనే ।

శ్రుత్వా స్తోత్రం మాస మేకం బన్ధనా న్ముచ్యతే ద్రువమ్ ॥

యక్షగ్రస్తో గలత్కుష్ఠీ మహాశూలీ మహాజ్వరీ ।

శ్రుత్వా స్తోత్రం వర్ష మేకం సద్యో రోగా త్ప్రముచ్యతే ॥

పుత్రభేదే ప్రజాభేదే పత్నీభేదే చ దుర్గతః ।

శ్రుత్వా స్తోత్రం మాస మేకం లభతే నాత్ర సంశయః ॥

రాజద్వారే శ్మశానే చ మహారణ్యే రణస్థలే ।

హింత్రితాస్తనమీపే చ శ్రుత్వా స్తోత్రం ప్రముచ్యతే ॥

గృహదాహే చ దావాగ్నౌ దన్యునైన్యసమన్వితే ।

స్తోత్రశ్రవణమాత్రేణ లభతే నాత్ర సంశయః ॥

మహాదరిద్రో మూర్ఖశ్చ వర్షం స్తోత్రం పఠేత్తు యః ।

విద్యావా న్ధనవాంశ్చైవ స భవేన్నాత్ర సంశయః ॥ 8-34

దేవీ ! నీవే సర్వులకు జననివి, మూలప్రకృతివి, ఈశ్వరివి. నీవే సృష్టి కార్యములో నాద్యశక్తివి. నీవు నీసంకల్పముచే త్రిగుణాత్మిక వైతివి. సృష్టికార్యమునకై రూపమును ధరించితివి. వాస్తవముగ స్వయముగ నీవు నిర్గుణవు. నీవు సత్యస్వరూపిణివి, నిత్యురాలవు, సనాతనివి, పరబ్రహ్మ స్వరూపిణివి. పరమతేజస్వరూపిణివి. భక్తుల ననుగ్రహించుటకే దివ్యరూప మును ధరించినదానవు; నీవు సర్వస్వరూపిణివి, సర్వేశ్వరివి, సర్వాధారవు, పరాత్పరవు. నీవే సర్వబీజ స్వరూపిణివి, సర్వపూజ్యురాలవు, నిరా శ్రయవు, సర్వజ్ఞురాలవు, సర్వతోభద్రురాలవు (సర్వమంగళమయురాలవు),

సర్వమంగళ మంగళపు. దేవీ! నీవే సర్వబుద్ధి స్వరూపిణివి, సర్వశక్తి
 స్వరూపిణివి, సర్వజ్ఞానప్రదపు, సర్వజ్ఞురాలపు, సర్వల నుత్పన్న మొనరింపగల
 శక్తివి. దేవతలకు హవిష్యదాన నిమిత్తమై నీవే స్వాహాదేవి వైతివి,
 పితరులకు శ్రాద్ధార్పణనిమిత్తమై నీవే స్వయముగ స్వధాదేవి వైతివి.
 సర్వదానములందు నీవే దక్షిణపు, సర్వశక్తులు నీ స్వరూపములే. నీవు
 నిద్రపు, దయపు, మనమునకు ప్రియురాల వైనతృప్తపు. క్షుధా, క్షమా,
 శాంతి, ఈశ్వరి, కాంతి, శాశ్వతి, సృష్టి, ప్రభృతి రూపము లన్నియు నీవే.
 నీవే శ్రద్ధపు, పుష్టివి, తంద్రపు, లజ్జపు, శోభపు, దయపు. సత్పురుషుల
 చెంత సంపత్తివి, దుష్టుల గృహములలో విపత్తివికూడ నీవే. నీవే
 పుణ్యాత్ములకు బ్రీతిరూపిణివి, పాపులకు గలహంకురరూపిణివి. మఱియు సమస్త
 జీవులందు గర్భమయశక్తివికూడ నీవే. దేవతలకు స్వపదమును
 బ్రసాదించిన జననివి నీవే. ధాతనుగూడ (బ్రహ్మనుగూడ) బాలించి పోషించు
 దయామయి ధాత్రివి నీవే. దేవతల హితార్థమై నీవే సమస్తాసురులను వధించిన
 దానపు. నీవు యోగనిద్రపు, యోగము నీస్వరూపమే. నీవే యోగులకు
 సిద్ధిప్రదాయనివి, సిద్ధయోగినివి. నీవే బ్రహ్మణివి, మహేశ్వరివి,
 విష్ణుమాయపు, వైష్ణవీశక్తివి, భద్రప్రదాయనివి, భద్రకాళివి, సకలలోక
 భయంకరివి, గ్రామగ్రామములందు గ్రామదేవతపు. నీవే
 ప్రతిష్ఠపు. దుష్టులయెడ నొనరింపబడు నిందలుకూడ నీస్వరూపములే.
 మహాయుద్ధములలో నీవు దుష్టసంహారరూపిణి వైనమహామారివి, కాని
 శిష్టపురుషులకు మాతృదేవతవలె బరమహితకారిణివి, మఱియు రక్షా
 స్వరూపిణివి. బ్రహ్మాదిదేవత లందఱు నిన్ను బూజించుచు, స్తుతించుచు,
 నీకు వందనము లర్పింతురు. బ్రాహ్మణుల బ్రాహ్మణత్వము నీవే.
 తాపసుల తపముకూడ నీవే. విద్వాంసుల విద్యపు నీవే. బుద్ధిమంతుల
 బుద్ధివి నీవే. సత్పురుషుల మేధస్సు, స్మృతి నీ స్వరూపములే. ప్రతిభాశాలు
 లైన వారిప్రతిభ నీ స్వరూపమే. దేవీ! రాజుల ప్రతాపము నీవే,
 వైశ్యుల వాణిజ్యము నీ స్వరూపమే. విశ్వపూజితా! సృష్టికాలములో నీవే
 సృష్టిస్వరూపిణివి, పాలనకాలములో నీవే రక్షాస్వరూపిణివి, నీవే సంహార
 కాలములో విశ్వముల వినాశ మొనరించు మహామారీరూపిణివి.
 నీవే కాశరాత్రివి, మహారాత్రివి, మోహరాత్రివి, మోహినివి ; నీవే
 తరించుట కసాధ్యమైన మాయపు, నీవే సర్వజగములను మోహమునందు

బడవెచితివి. నీ మాయచే మోహితులై, ముగ్ధులై విద్వాంసులు సహితము మోక్షమార్గమును గానలేకున్నారు.

శ్రీ నారాయణ ఋషి పలికెను :

ఇట్లు శ్రీకృష్ణపరమాత్మచే స్తుతింపబడిన దుర్గాదేవియొక్క సంకటనాశన మనెడి యీ స్తోత్రము నెవరు పూజాకాలమందు బఠింతురో వారి నకలమనోభీష్టములు సంపన్నములై సర్వసిద్ధి కలుగును. వంధ్యయైనను, గాకవంధ్యయైనను, మృతవత్సయైనను దౌర్భాగ్యురాలైనను నీ స్తోత్రము నొక సంవత్సర పర్యంతము భక్తితో శ్రవణమొనరించిన స్త్రీకి సత్సంతానము కలుగును. అత్యంత ఘోరకారాగారములో దృఢబంధనములచే బంధింప బడినవ్యక్తి యొకమాసపర్యంత మీస్తోత్రశ్రవణమొనరించిన నిశ్చయముగ బంధవిముక్తుడు కాగలడు. క్షయరోగియైనను, గలితకృమిరోగియైనను, మహాజ్వరపీడితుడైనను, నీ దివ్యస్తోత్రము నొకసంవత్సరకాలము శ్రవణ మొనరించిన శీఘ్రముగ రోగవిముక్తుడు కాగలడు. పుత్తులతోగాని, ప్రజలతోగాని, పత్నితోగాని కలహము సంభవించిన నొకమాసపర్యంత మీస్తోత్ర శ్రవణమాత్రముననే యాసర్వసంకటములనుండి నిస్సంశయముగ విముక్తులుకాగలరు. రాజద్వారమందుగాని, శ్మశానమందుగాని, విశాల వనమందుగాని, రణక్షేత్రము నందుగాని, క్రూర జంతు సమీపమందుగాని, కష్టములపాలైన వారీదివ్యస్తోత్ర శ్రవణమాత్రమున సంకటవిముక్తులు కాగలరు. గృహమున కగ్నిప్రమాదము సంభవించిన, దావానలమందు జిక్కిన, దస్యులచేతబడిన యట్టివారీస్తోత్ర శ్రవణమాత్రముననే నిస్సంశయముగ నాయాపదలనుండి విముక్తులు కాగలరు. మహాదరిదుడు మూర్ఖుడైనను గూడ నొకసంవత్సర మీస్తోత్రమును బఠించిన నాతడు నిస్సందేహముగ ధనవంతుడై, విద్వాంసుడై విరాజిల్లుగలడు.

ఇది శ్రీమదాంధ్ర బ్రహ్మవైవర్త నుహాపురాణమందలి

ప్రకృతి ఖండములోని నారదనారాయణ సంవాద

మున శ్రీకృష్ణకృత దుర్గాస్తోత్ర మను

అఽుపదియాయవ అధ్యాయము

సంపూర్ణము

అఱువదియేడవ అధ్యాయము

బ్రహ్మాండ్మోహన మనెడి శ్రీదుర్గాదేవి కవచము

నా శ దు దు ప లి కె ను :

సర్వజ్ఞాన విశారదా ! నీవు నమస్త ధర్మ జ్ఞాతవు. దేవా !
బ్రహ్మాండ్మోహన మను దుర్గాదేవి కవచము నుపదేశింపవలసినదిగ
బ్రార్థించుచున్నాను.

బ్రహ్మండ్మోహన మనెడి దుర్గాదేవి కవచము

శ్రీనారాయణ ఋషి పలికెను :

శృణు వక్ష్యామి హే వత్స కవచం చ సుదుర్లభమ్ ।

శ్రీకృష్ణేనైవ కథితం కృపయా బ్రహ్మణే పురా ॥

బ్రహ్మణా కథితం పూర్వం ధర్మాయ జాహ్నువీ తపే ।

ధర్మేణ దత్తం మహ్యం చ కృష్ణయా పుష్కరే పురా ॥

త్రిపురారిశ్చ యద్భుత్వా జహాన త్రిపురం పురా ।

ముమోచ ధాతా యద్భుత్వా మధుకై ట భయోర్భయమ్ ॥

జహాన రక్తబీజం తం యద్భుత్వా భద్రకాలికా ।

యద్భుత్వా తు మహేంద్రశ్చ సంప్రాప కమలాలయామ్ ॥

యద్భుత్వా చ మహాకాల శ్చరణీవీ చ దార్మికః ।

యద్భుత్వా చ మహాజ్ఞానీ నన్ది సానన్దపూర్వకమ్ ॥

యద్భుత్వా చ మహాయోధా రామ శత్రుభయంకరః ।

యద్భుత్వా శివతుల్యశ్చ దుర్వాసా జ్ఞానినాం వరః ॥

ఓం దుర్గేతి చతుర్థ్యంతః స్వాహాన్తో మే శిరోఽవతు ।

మన్తస్త్రిః షడక్ష రోఽయం చ భక్తానాం కల్పపాదపః ॥

విచారో శాన్తి వేదేషు గ్రహణేఽస్య మనో ర్మునే ।

మన్తగ్రహణమాత్రేణ విష్ణుతుల్యో భవే న్నరః ॥

మమ వక్త్రం నదా పాతు ట్టం దుర్గాయై నమోన్తతః ।

ఓం దుర్గే రక్ష ఇతి చ కణ్ఠం పాతు నదా మమ ॥

ఓం హ్రీం శ్రీం ఇతి మన్తోఽయం స్కన్ధం పాతు నిరన్తరమ్ ।

ఓం హ్రీం శ్రీం క్లీం ఇతి పృష్ఠం పాతు మే సర్వతః సదా॥

హ్రీం మే వక్షఃస్థలం పాతు హస్తం శ్రీమితి సంతతమ్ ।

ఓం శ్రీం హ్రీం క్లీం పాతు సర్వాఙ్గం స్వప్నే జాగరణేతథా ॥

ప్రాచ్యాం మాం పాతు ప్రకృతిః పాతు వహ్నౌ చ చణ్డికా ।

దక్షిణే భద్రకాలీ చ నైరృత్యాం చ మహేశ్వరీ ॥

వారుణ్యాం పాతు వారాహీ వాయవ్యాం సర్వమృగలా ।

ఉత్తరే వైష్ణవీ పాతు తథైశాన్యాం శివప్రియా ॥

జలే స్థలే చాన్తరిక్షే పాతు మాం జగదమ్బికా ।

ఇతి తే కథితం వత్స కవచం చ సుదుర్లభమ్ ॥

యస్మై కస్మై న దాతవ్యం ప్రవక్తవ్యం న కస్యచిత్ ।

గురు మభ్యర్చ్య విధివ ద్వస్త్రాలిజ్జ్వరచన్దనైః ॥

కవచం ధారయే ద్యస్తు సోఽపి విష్ణు ర్న సంశయః ।

భ్రమణే సర్వతీర్థానాం పృథివ్యాశ్చ ప్రదక్షిణే ॥

యత్ఫలం లభతే లోక స్త దేతద్ధారణే మునే ।

పంచలక్షజపేనైవ సిద్ధ మేత దృవేద్ ధ్రువమ్ ॥

లోకం చ సిద్ధకవచం నాత్మం విద్యతి సజ్కృతే ।

న తస్య మృత్యు ర్భవతి జలే వహ్నౌ విషే జ్వరే ॥

జీవన్ముక్తో భవే త్సోఽపి సర్వసిద్ధేశ్వరేశ్వరః ।

యది స్యాత్ సిద్ధకవచో విష్ణుతుల్యో భవేద్ ధ్రువమ్॥ 2-20

వత్సా ! నే నాపరమసుదుర్లభదివ్యకవచము నుపదేశించెద నవధరింపుము. పూర్వకాలములో స్వయముగ శ్రీకృష్ణపరమాత్మయే యీకవచమును బ్రహ్మదేవున కుపదేశించెను. తదనంతరము బ్రహ్మ గంగానదీతటముపై నీకవచమును ధర్మదేవున కుపదేశించెను. ధర్మదేవుడు పుష్కరక్షేత్రములో నత్యంతకృపాపూర్వకముగ నీకవచమును నా కుపదేశించెను. ఈకవచమును ధరించియే పూర్వకాలములో ద్రిపురారి యగుశివుడు త్రిపురాసురులను వధింప గల్గెను. ఈకవచమును ధరించియే బ్రహ్మదేవుడు మధుకైటభులభయమునుండి విముక్తుడయ్యెను. ఈకవచమును ధరించియే భద్రకాలి రక్తబీజుని సంహరింప గల్గెను, మహేంద్రుడు కమలాలయ (శ్రీమహాలక్ష్మి) కృపను బొందగల్గెను. ఈకవచమును ధరించియే మహాకాలుడు చిరంజీవి మఱియు ధార్మికుడైనాడు.

ఈకవచమును ధరించియే నంది మహాజ్ఞానియై సానందముగ జీవింపగల్గుచున్నాడు. ఈకవచమును ధరించియే పరశురాముడు మహాయోధుడై శత్రుభయంరుడుకాగల్గెను. ఈకవచమును ధరించియే జ్ఞానశిరోమణియగు దుర్వాస మహర్షి శివతుల్యుడయ్యెను.

‘ఓం దుర్గాయై స్వాహా’ ఈమంత్రము నామస్తకమునురక్షించుగాక. షడక్షరయుక్త మైనయీమంత్రము భక్తులకుకల్పవృక్షసదృశము. మునీశ్వరా! ఈమంత్రమును గ్రహించువిషయములో వేదములం దెట్టివిషయములను విచార మొనరింపబడలేదు. మంత్రగ్రహణమాత్రముననే మనుష్యులు విష్ణుసములు కాగలరు. ‘ఓం దుర్గాయై నమః’ ఈమంత్రము సదా నాకంఠమును రక్షించుగాక. ‘ఓం దుర్గే రక్ష’ అను ఈమంత్రము నిరంతరము నాభుజములను రక్షించుగాక. ‘ఓం హ్రీం శ్రీం క్లీం’ అను నీమంత్రము అన్నిదిక్కులనుండి నాపృష్ఠ (వెనుక) భాగమును బాలించుగాక. ‘హ్రీం’ నావక్షఃస్థలమును మఱియు ‘శ్రీం’ నాహస్తములను రక్షించెదరుగాక. ‘ఓం శ్రీం హ్రీం క్లీం’ అను నీమంత్రము స్వప్నజాగృత్సు పిప్ల్యవస్థలలో నాసర్వాంగములను సంరక్షించుగాక. పూర్వదిశలో (తూర్పుదిశ) ప్రకృతి నన్ను రక్షించుగాక! ఆగ్నేయకోణములో చండిక నన్ను రక్షించుగాక! దక్షిణదిశలో భద్రకాలి నన్ను గాపాడుగాక! నైఋతీకోణములో మాహేశ్వరి నన్ను రక్షించుగాక! పశ్చిమదిశలో వారాహి నన్ను బాలించుగాక! వాయవ్యకోణములో సర్వమంగళ నన్ను సంరక్షించుగాక! ఉత్తరదిశలో వైష్ణవి! నన్ను బరిపాలించుగాక, ఈశాన్యకోణములో శివప్రియ! నన్ను గాపాడుగాక! జలములందు, స్థలమందు, నంతరిక్షమందు, జగదంబిక! నన్ను బాలించుగాక! కుమారా! ఈపరమ దుర్లభమైన కవచమును నేను నీ కుపదేశించితిని.

ఈకవచము నపాతుల కెవరికిని నుపదేశింపరాదు. అనర్హుల యెదుట బహిర్గత మొనరింపరాదు. ఎవరు వస్త్రభూషణ చందనాదులతో గురుదేవుని విధిపూర్వకముగ బూజించి, యీకవచమును గురుముఖతః శ్రవణమొనరించి ధరింతురో, వారు నిస్సంశయముగ విష్ణుతుల్యులు కాగలరు. మునీశ్వరా! సర్వతీర్థయాత్రలవలన, బృధ్వీప్రదక్షిణములవలన మనుష్యుల కేఫలము ప్రాప్తించునో, యాఫలమంతయు నీకవచధారణమాత్రముననే ప్రాప్తింపగలదు. అయిదులక్షల పర్యాయములు జపించిన నిశ్చయముగ నీకవచము

సిద్ధించును. ఈ కవచసిద్ధి నొందినవానిని ఘోరరణమందైనను నస్త్రములు ఖండింపలేవు. అతడు నిస్సంశయముగ నగ్నిలో జలములలో బ్రవేశించినను వానికి మృత్యువు సంభవింపదు. విషజ్వరములు సంభవించినను నాతడు మృత్యువువాతబడడు. ఎవరి కీకవచము సిద్ధించునో వారు నిశ్చయముగ విష్ణుసములు కాగలరు. మునీశ్వరా! అమృతఖండముకంటే నధికమధురమైన ప్రకృతిఖండమును నే నిట్లు వర్ణించితిని.

యా చై వ మూలప్రకృతి ర్యస్యాః పుత్రో గణేశ్వరః ॥

కృత్వా కృష్ణవ్రతం సా చ లేభే గణపతిం సుతమ్ ।

స్వాంశేన కృష్ణో భగవా న్బభూవ చ గణేశ్వరః ॥

21, 22

ఏయాదిశక్తిని మూలప్రకృతి యందురో యామె తనయుడే గణేశ్వరుడు. ఆదేవి శ్రీకృష్ణుని దివ్యవ్రత మాచరించి గణపతినే పుత్రునిగ బడసెను. సాక్షాత్తుగ శ్రీకృష్ణపరమాత్మయే స్వాంశతో గణేశ్వరుడుగ, పార్వతీ కుమారుడుగ నవతరించినాడు.

ఈప్రకృతిఖండము శ్రవణమొనరించుట కత్యంతసుఖప్రదము, అమృతము వలె బరమమధురము. ప్రకృతిమాతదివ్యచరితము నాలకించి వక్తకు దధిసహిత మృష్టాన్నభోజనముల నొసంగి సువర్ణదాన మొనరింపవలెను. సవత్స యైన గోవును భక్తిపూర్వకముగ వక్తకు దానమొనరింపవలెను.

మునీశ్వరా ! శ్రోతలు వాచకుని వస్త్రభూషణములతో సత్కరించి రత్నముల నొసంగి సంతుష్టుని గావింపవలెను. పుష్పములను, ఆభూషణములను, వస్త్రములను, నానాప్రకారము లైనయుపహారములను దానము లొనరించి భక్తిశ్రద్ధలతో శ్రీమదాంధ్రబ్రహ్మవైవర్త మహాపురాణగ్రంథమును బూజింప వలెను. ఏకాగ్రచిత్తముతో భక్తిభావసమన్వితులై యీమహాపురాణశ్రవణ మొనరించువారిపై నిస్సంశయముగ విష్ణుభగవానుడు ప్రసన్నుడగును. అట్టి భక్తుడు పుత్రపౌత్రాభివృద్ధి నొంది సకలైశ్వర్యసంపన్నుడు భగవంతునికృపకు బాతుడునగును. వానియింట మహాలక్ష్మీయే యష్టలక్ష్మీసమన్వితయై వితాజిల్ల గలదు. ఆభక్తుడిహలోకములో సుఖములననుభవించియంత్యకాలములోగోలోక పరంధామము జేరగలడు. వానికి శ్రీకృష్ణునిదివ్యచరణారవిందములం దనన్య భక్తి, పరమాత్మదాన్యసౌభాగ్యములు సంప్రాప్తింపగలవు.

శ్రీమదాంధ్ర బ్రహ్మవై వర్త మహాపురాణము

నమోఽస్తు బ్రాహ్మణేభ్యశ్చ కృష్ణాయ పరమాత్మనే ।

శివాయ బ్రాహ్మణే నిత్యం గణేశాయ నమో నమః ॥

కాయేన మనసా వాచా పరం భక్త్యా దివానిశమ్ ।

భజ సత్యం పరం బ్రహ్మ రాధేశం త్రిగుణాత్పరమ్ ॥

నమో దేవ్యై సరస్వత్యై పురాణగురవే నమః ।

సర్వవిఘ్నవినాశిన్యై దుర్గాదేవ్యై నమో నమః ॥

ఇది శ్రీమదాంధ్ర బ్రహ్మవై వర్త మహాపురాణమందలి ప్రకృతిఖండములోని

నారదనారాయణసంవాదమున బ్రహ్మాండమోహనమనెడి

శ్రీదుర్గాకవచమను అఱువదియేడవ అధ్యాయము

సర్వము సంపూర్ణము

—0—

ఇది శ్రీకృష్ణపరమాత్మ చరణారవింద మిళిందాయమాన మానసత్వ

మహావైభవసంపన్నులు, పారాశర్యగోత్రకులు, వైశ్యశ్రేష్ఠులు,

గర్తపురీనివాసులు నగు శ్రీమట్టుపల్లి వేంకటమహాలక్ష్మీ

జగన్నాథుల తనూభవుడు, భక్తజనదాసానుదాసుడు,

సుజనవిధేయుడు నగు శివసుబ్బరాయగుప్త

నామధేయప్రణీతంబైన శ్రీమదాంధ్ర

బ్రహ్మవై వర్త మహాపురాణమందు

ద్వితీయ భాగ మైన

ప్రకృతిఖండము సర్వము

సంపూర్ణము.

—0—

శ్రీమదాంధ్ర బ్రహ్మవైవర్త మహాపురాణము - ప్రకృతిఖండము

ఈ పంపుట మునుగురించి

1. శ్రీమద్బ్రహ్మ వైవర్త మహాపురాణము అష్టాదశ పురాణములలో పదియవది. దానిలోని ప్రధానభాగములను ఖండములందురు, అవి నాలుగు 1. బ్రహ్మఖండము 2. ప్రకృతిఖండము 3. గణపతిఖండము 4. శ్రీకృష్ణజన్మఖండము. (2. భా)
2. మూలగ్రంథకర్తయైన శ్రీకృష్ణ ద్వైపాయన వ్యాసమహర్షి ద్వాపరాంతమున ఈ మహాపురాణమును లోకోపకారార్థమై ప్రవచించెను.

3. 'బ్రహ్మణో....వివర్తః(పరిణామః)బ్రహ్మవైవర్తః' కాన, పరబ్రహ్మము పరిణామము చెంది తననుండి యఖిల జగములను సృజించెను.

వివృతం బ్రహ్మకర్ తస్యైవ చ కృష్టేన యత్ర శౌనక ।

బ్రహ్మవైవర్తకం తేన ప్రవదంతి పురావిదః ॥

తా॥ ఓ శౌనక మహర్షి । ఈ పురాణమునందు శ్రీకృష్ణ భగవానుడు తన పూర్వబ్రహ్మస్వరూపమును వివృత (ప్రకటిత) మొనరించెను. అందువలననే పురాణ వేత్త లీపవిత్రసంహితను శ్రీ బ్రహ్మవైవర్త మనికీర్తించిరి. "బ్రహ్మము" అన సకలసృష్టిబీజస్వరూపు డైన భగవానుడు (GOD) "వైవర్తము" అన సకలజగన్నిర్మాణశీలయైన ప్రకృతి (Nature). ప్రకృతి భగవంతుల దివ్యచరితవిశద వర్ణనమే యీ బ్రహ్మవైవర్త మహాపురాణము (This Scripture is the eloborate history of GOD and NATURE)

4. బ్రహ్మవైవర్తమహాపురాణములో 4 ఖండములు 274 అధ్యాయములు 18000 వేల శ్లోకములు గలవు. ఈ సంపుటము రెండవది యైన ప్రకృతిఖండము. దీనిలోని 67 అధ్యాయములను ముఖ్యములైన మూల శ్లోకములను ఉదహరించుచు అనువదించుట జరిగినది.

5. "వాసుదేవస్సర్వమితి"యనియు, సృష్టికర్త, భర్త, సంహర్త శ్రీకృష్ణభగవానుడే యనియు, మనోవాక్కాయ కర్మములచే, ప్రతిఫలాపేక్షలేని భక్తితో అహర్నిశములు ఆరాధేళుని భజించుట జీవులపరమకర్తవ్యమనియు ఈ మహాపురాణముపదేశించుచున్నది. ద్వైతాద్వైతవిశిష్టాద్వైతులకు శిరోధార్యమిది.

6. రెండవది యైన ఈ ప్రకృతి ఖండములో పరిపూర్ణమైన శక్తితత్త్వమును, జగజ్జనని యొక్క అనేక దివ్యరూపాలను, ఉపాసనా విధానాలను, శ్రీ యమగీతను, దుర్వాసగీతను, ప్రకృతి మంత్రకవచ స్తోత్ర సూక్తులు, వర్ణించడము జరిగినది. జీవరాసి ఒక భూగ్రహము పైననేయుండునని, ఇతరగ్రహములు జీవ భూన్యములని ఇందు నొక్కివక్కాణింపబడెను. కావున జీవరాసికోసం అన్యగ్రహములలో వెదకుట ప్రయాసమాత్రమే కాగలదు.

7. ముఖ్యములైన మూల శ్లోకములను ఉదహరించుచు సరళగ్రాంథిక వచనములోనికి తొలిసారిగా సమగ్రంగా వచ్చిన ఆంధ్ర బ్రహ్మవైవర్త మహాపురాణమిది:

8. సందర్భానుసారముగా ఆకర్షణీయములైన 10 వర్ణచిత్రములు కూర్చబడినవి.